

Alternative strategies for movie distribution of minor filmmakers in Thailand <i>Tuangtong Sorprasert</i>	1
The Provincial Electricity Authority's Efficiency in Providing Service at Khuan Khanun District, Phatthalung Province <i>Anjareeya Nunum, Preedapom Kanjanasamranwong</i>	10
Factors Related to the Motivation to attain an Educational Administrators Position under the Office of Vocational Education Committee, Northeastern Region <i>Pornrudee Dongyai, Sombat Tayruakham</i>	21
Knowledge Transmission in Music Band Management from the Model School to Practice in Sukasongkro Jitaree school Music Band <i>Pronsawan Maneethong</i>	32
The expansion of Mahasarakham communities 1865 -2017 <i>Thaveesilp Subwattana, Narawit Daoruang, Kerkkrit Chokchairatchada, Wuttikom Kataseela, Parit Sati, Nuttapon Nathuntong and Sisikka Wannajun</i>	43
Development of Learning Activities Using a Problem-Based Learning and Socratic Questioning Technique to Promote Critical Thinking in Mathayomsuksa 4 Students <i>Krissanu Pathanang, Sujint Anguravirutt</i>	57
The Development of Ready-to-Eat Food from CP Kurobuta Pork for the Working Age Consumer <i>Kayniga Maneesang, Palida Srisornkompon</i>	68
The Development of an Instructional Model for Empowering Learning Skills in 21 st Century <i>Khwanchai khuana, Tanthip Khuana, Lakia Khieodi</i>	77
The Potential of Communities for Garbage Disposal in Keng Sub-District Administrative Organization, Mueang District, Maha Sarakham Province <i>Tatchawat Laosuwan</i>	97
Expectations of Tour Business Operators on the Characteristics of Tour Operation Staff <i>Taraton Boongthong</i>	108
Effect of Performance Management on Operational Success of the Office of the Auditor General of Thailand <i>Sumonrat Khongsanekham, Nattawut Tontiset, Varapom Prempanichnukul</i>	119
The Creation of a Physics Characteristic Test for Predicting Continuation of study Among Lower Secondary School Students. <i>Thanyaluk Chanpleng, Somnuek Phuttiyatane, Thitaporn Wiengwiset</i>	130
Adaptation of Television Operators to the New Age of Digital TV <i>Pornnarong Pongklang</i>	142
Savings Plan Behavior of Households Supporting an Aging Population: A Case Study of Chiang Mai Rajabhat University Population <i>Philai Lertpongpiroon</i>	155
Community Democracy: a Society-Driven Process <i>Pawini Rotprasoe, Warawut Boonsri</i>	166
Reasoned Argumentation: A skill for Surviving in the 21st Century <i>Wanida Pharanat, Prasart Nuangchalem</i>	174
Interactive E-Book Model <i>Siriporn Noiunkar</i>	182
The Relationship between Strategic Planning and Operational Performance of OTOB Businesses in Roi-Et Province <i>Sirinat Thongbor, Narissara Sujchaphong and Santiparp Sookaneknun</i>	194
The Relationship between Lifelong Learning and Professionalism of Bookkeepers in the Northeast <i>Sirirumpa Puangpila, Julsuchada Sirisom and Naratthawun Musik</i>	207

กลยุทธ์ทางเลือกในการจัดจำหน่ายภาพยนตร์ของผู้สร้างภาพยนตร์รายย่อยในประเทศไทย <i>ดวงทอง สรประเสริฐ</i>	1
ประสิทธิภาพการให้บริการของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค สาขาอำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง <i>อรรจาวริยา หนูนุ่ม และปริศนาภรณ์ กาญจนสำราญวงศ์</i>	10
ปัจจัยที่สัมพันธ์กับแรงจูงใจในการเข้าสู่ตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ <i>พรฤดี คงใหญ่, สมบัติ ท้ายเรือคำ</i>	21
การถ่ายทอดความรู้การบริหารจัดการวงโยชวาทิตต้นแบบสู่การปฏิบัติของวงโยชวาทิตโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จิตต์อารี <i>พรสวรรค์ มณีทอง</i>	32
การขยายตัวของชุมชนจังหวัดมหาสารคาม พ.ศ. 2408 – 2560 <i>ทวีศิลป์ ลิ้มวัฒนะ, นราวิทย์ ดาวเรือง, เกริกกฤษณ์ โชคชัยรัชดา, วุฒิกกร กะตะสีลา, ปรีดี สาคี, ณัฐพล นาทันตอง และชิลิกกา วันจันทร์</i>	43
การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคการใช้คำถามแบบโสเครตีสเพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 <i>กฤษณ ปะทานัง, สุจินต์ อังกราวีรุทธ์</i>	57
การพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหารสำเร็จรูปจากหมูดำ ซีพี คุโรบุตะเพื่อผู้บริโภคในวัยทำงาน <i>เกณิกา มณีแสง, ปาลิตา ศรีศรีท้าวพล</i>	68
การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 <i>ขวัญชัย ช้วนา, สารทิพย์ ช้วนา, เล็กเก็ย เขียวดี</i>	77
ศักยภาพของชุมชนในการจัดการขยะพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลแก้ง อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม <i>ทัชชวัฒน์ เหล่าสุวรรณ</i>	97
ความคาดหวังของผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวต่อคุณลักษณะของบุคลากรฝ่ายปฏิบัติการ <i>ธรราร บึงทอง</i>	108
ผลกระทบของการบริหารผลการปฏิบัติงานที่มีต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน <i>สุเมธรัตน์ คงแสนคำ, ณัฐวุฒิ ตันติเศรษฐ, วราพร เปรมพานิชย์นุกูล</i>	119
การสร้างแบบทดสอบวัดคุณลักษณะเด่นด้านฟิสิกส์เพื่อทำนายการศึกษาต่อสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น <i>ธัญญลักษณ์ จันทร์เปล่ง, สมนึก ภัททิยธนี, จูฑาภรณ์ เวียงวิเศษ</i>	130
การปรับตัวของผู้ประกอบการโทรทัศน์ ให้อยู่ได้ในยุคที่ดิจิทัล <i>พรนรงค์ พงษ์กลาง</i>	142
พฤติกรรมกรรมการของครัวเรือน เพื่อรองรับการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ: กรณีศึกษากลุ่มบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ <i>พิไล เลิศพงศ์พิรุฬห์</i>	155
ประชาธิปไตยชุมชน: กระบวนการขับเคลื่อนสังคม <i>ภาวินี รอดประเสริฐ, วราวุธ บุญศรี</i>	166
การโต้แย้งอย่างมีเหตุผล: ทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 <i>วนิดา ฆาระนันต์, ประสาท เนืองเฉลิม</i>	174
รูปแบบหนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบบมีปฏิสัมพันธ์ <i>ศิริพร น้อยอำคา</i>	182
ความสัมพันธ์ระหว่างการวางแผนเชิงกลยุทธ์กับผลการดำเนินงานของธุรกิจ OTOB ในจังหวัดร้อยเอ็ด <i>สิรินาฏ ทองบ่อ, นริศรา สัจจพงษ์, และสันติภาพ สุขเอนกนันท์</i>	194
ความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนรู้ตลอดชีวิตกับความเป็นมืออาชีพของผู้ทำบัญชีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ <i>สิริรัมภา พวงพิลา, จุลสุชดา ศิริสม และณัฐวรรณ มุสิก</i>	207

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ปีที่ 37 ฉบับที่ 2 เดือน มีนาคม - เมษายน พ.ศ.2561

เจ้าของ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

วัตถุประสงค์

เพื่อส่งเสริมเผยแพร่ผลงานวิชาการและงานวิจัยที่มีคุณค่าต่อการพัฒนาองค์ความรู้ทางวิชาการ และเป็นสื่อกลางแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเชิงวิชาการ โดยครอบคลุมวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ การศึกษา ศิลปกรรม ดนตรี สถาปัตยกรรม ภาษา วรรณกรรม กำหนดการตีพิมพ์ปีละ 6 ฉบับ ออกราย 2 เดือน คือ เล่ม 1 มกราคม – กุมภาพันธ์ / เล่ม 2 มีนาคม – เมษายน/เล่ม 3 พฤษภาคม – มิถุนายน/เล่ม 4 กรกฎาคม – สิงหาคม /เล่ม 5 กันยายน – ตุลาคม และ เล่ม 6 พฤศจิกายน – ธันวาคม

บทความวิชาการและบทความวิจัยที่นำมาตีพิมพ์ในวารสารมหาวิทยาลัยมหาสารคามนี้ จะต้องได้รับการตรวจสอบทางวิชาการ (Peer review) ซึ่งปกติจะมี Double Blind (ผู้พิจารณา 2 คน) หรือ Triple Blind (ผู้พิจารณา 3 คน) ทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย

ที่ปรึกษา	อธิการบดี	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
บรรณาธิการ	รองศาสตราจารย์ ดร.กรไชย พรสิทธิ์ชกร	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ผู้ช่วยบรรณาธิการ	รองศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ ท้ายเรือคำ	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
	รองศาสตราจารย์ ดร.พิทักษ์ น้อยวงศ์	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
	อาจารย์ ดร.พิมพ์ยุพา ประพันธ์	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

กองบรรณาธิการ

ศาสตราจารย์ ดร.ภูมิฐาน ริงคกุลนุวัฒน์	มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
ศาสตราจารย์ ดร.อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
รองศาสตราจารย์ ดร.กุลธิดา ท้วมสุข	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
รองศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมศักดิ์ พิภูลศรี	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
รองศาสตราจารย์ ดร.ณรงค์ชัย ปฎิกริชต์	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
รองศาสตราจารย์ ดร.ศารัตน์ เมตตาริกานนท์	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
รองศาสตราจารย์ ดร.ทวีศิลป์ สืบวัฒนะ	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.บุญชม ศรีสะอาด	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.มนวิภา ผดุงสิทธิ์	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร.ศุภชัย สิงห์ยะบุดี	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.สุจินดา เจียมศรีพงษ์	มหาวิทยาลัยนเรศวร
รองศาสตราจารย์ ดร.สุทธิวรรณ ตันติรจนาวงศ์	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมวชิราวุธ
รองศาสตราจารย์ ดร.สุทธิดาพรรณ พิทักษ์โสภณ	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
รองศาสตราจารย์ ดร.วณิช นีรันทรานนท์	สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตอุดรธานี
รองศาสตราจารย์ยงยุทธ ชูแว่น	มหาวิทยาลัยศิลปากร
รองศาสตราจารย์สิทธิพร ภิรมย์รื่น	มหาวิทยาลัยศิลปากร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กมลพร สอนศรี	มหาวิทยาลัยมหิดล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธัญญา สังขพันธ์านนท์	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พชรวิทย์ จันทร์ศิริสิริ	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภูเบศร์ สมุทรจักร	มหาวิทยาลัยมหิดล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมชัย ภัทรธนานันท์	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรศักดิ์ คำคง	มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พ.ศ.ท.ดร.เกษมศักดิ์ โชติชาครพันธ์	สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เอี่ยมพร หลินเจริญ	มหาวิทยาลัยนเรศวร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุมินทร เบ้าธรรม	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี วิทยาเขตตลิ่งชัน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฉัตรศิริ ปิยะพิมลสิทธิ์	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิคม นาคอ้าย	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
Mr.Paul Dulfer	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

เลขานุการ

นางฉวีวรรณ อรรถศรีชู

ผู้ช่วยเลขานุการ

จิรารัตน์ ภูสิทธิ์ พัทตร์วิไล รุ่งวิสัย

สำนักงานกองบรรณาธิการ

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

โทรศัพท์ 0-4375-4321 ต่อ 1754 หรือ 0-4375-4416

ราคาปก 60 บาท

กำหนดเผยแพร่ ปีละ 6 ฉบับ

ฉบับที่ 1 มกราคม-กุมภาพันธ์

ฉบับที่ 4 กรกฎาคม-สิงหาคม

กองส่งเสริมการวิจัยและบริการวิชาการ

ตำบลขามเือง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม 44150

ราคาสมาชิก ราย 1 ปี 240 บาท

ฉบับที่ 2 มีนาคม-เมษายน

ฉบับที่ 5 กันยายน-ตุลาคม

ราย 2 ปี 480 บาท

ฉบับที่ 3 พฤษภาคม-มิถุนายน

ฉบับที่ 6 พฤศจิกายน-ธันวาคม

พิมพ์เผยแพร่เมื่อวันที่ 30 เมษายน 2561

บทบรรณาธิการ

สวัสดีครับ วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ฉบับที่ 2 ประจำปี 2561 ฉบับนี้ยังเข้มข้นด้วยเนื้อหาและสาระทางวิชาการ ทุกบทความวิจัยและบทความวิชาการได้ผ่านการกลั่นกรองจากกองบรรณาธิการและผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบทางวิชาการ เพื่อให้วารสารเป็นที่ยอมรับและเกิดความเชื่อมั่นในวงการวิชาการ

ในการจัดทำวารสารทางวิชาการ กองบรรณาธิการได้ให้ความสำคัญกับคุณภาพของบทความวิจัยและบทความทางวิชาการที่คัดเลือกนำมาลงตีพิมพ์ในแต่ละฉบับ โดยบทความวิจัยและบทความทางวิชาการที่ถูกคัดเลือกตีพิมพ์จะต้องผ่านการตรวจสอบทางวิชาการจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Reviewers) ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติสอดคล้องกับสาขาวิชาทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ท่านเหล่านี้ได้สละเวลาอันมีค่าในการช่วยอ่านและพิจารณาต้นฉบับ พร้อมทั้งให้คำแนะนำที่มีประโยชน์ต่อการดำเนินการจัดทำวารสารเป็น อย่างดี กองบรรณาธิการ ขอกราบขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ฉบับนี้ประกอบด้วยบทความจำนวน 19 เรื่อง ได้แก่ (1) กลยุทธ์ทางเลือกในการจัดจำหน่ายภาพยนตร์ (2) ประสิทธิภาพการให้บริการของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค (3) ปัจจัยที่สัมพันธ์กับแรงจูงใจในการเข้าสู่ตำแหน่ง ผู้บริหารสถานศึกษา (4) การถ่ายทอดความรู้การบริหารจัดการวงโยชวาทิตต้นแบบสู่การปฏิบัติ (5) การขยายตัวของชุมชนจังหวัดมหาสารคาม (6) การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคการใช้คำถามแบบโสเครติสเพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (7) การพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหารสำเร็จรูปจากหมูดำ ซีพี คูโรบุด (8) การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ (9) ศักยภาพของชุมชนในการจัดการขยะ (10) ความคาดหวังของธุรกิจ นำเที่ยวต่อคุณลักษณะของบุคลากรฝ่ายปฏิบัติการ (11) การบริหารผลการปฏิบัติงานและความสำเร็จในการดำเนินงาน (12) การสร้างแบบทดสอบวัดคุณลักษณะเด่นด้านฟิลิสิกส์เพื่อทำนายนการศึกษาต่อ (13) การปรับตัวของผู้ประกอบการโทรทัศน์ให้อยู่ได้ในยุคทีวีดิจิทัล (14) พฤติกรรม การออมของครัวเรือน เพื่อรองรับการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (15) ประชาธิปไตยชุมชน: กระบวนการขับเคลื่อนสังคม (16) การโต้แย้งอย่างมีเหตุผล: ทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 (17) รูปแบบหนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบบมีปฏิสัมพันธ์ (18) การวางแผนเชิงกลยุทธ์และผลการดำเนินงาน และ (19) การเรียนรู้ตลอดชีวิตและความเป็นมืออาชีพ

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ยินดีต้อนรับสำหรับบรรดานักวิชาการและนิสิตนักศึกษาที่ต้องการนำเสนอผลงานวิชาการ ไม่ว่าจะเป็นบทความวิจัย บทความวิชาการ บทความทั่วไป หรือบทวิจารณ์หนังสือ ทั้งจากภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยมหาสารคาม กองบรรณาธิการยินดีต้อนรับ เปิดกว้าง และพร้อมรับต้นฉบับของท่านตลอดเวลา ขอให้ศึกษารูปแบบการเขียนจากทำวารสารแต่ละฉบับ ส่งมาให้ยังกองบรรณาธิการโดยไว หัวข้อเรื่องและประเด็นนำเสนอที่เกี่ยวข้องกับมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ บริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์ และอื่นๆ กองบรรณาธิการยินดีและพร้อมรับต้นฉบับเป็นอย่างมาก เพื่อให้เกิดการเปิดกว้างด้านเนื้อหาและสาระที่จะบรรจุในวารสารและเพื่อให้ครอบคลุมทุกสาขาและวิทยาการที่เกี่ยวข้องกับทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ในสุดท้ายนี้ กองบรรณาธิการขอขอบพระคุณท่านผู้อ่านทุกท่านที่ได้ให้คำติชมและให้คำแนะนำ
เพื่อการปรับปรุงการดำเนินการจัดทำวารสารมาโดยตลอด โดยกองบรรณาธิการได้ให้ความสำคัญและมุ่ง
เน้นกับการพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพของวารสารให้เป็นที่น่าเชื่อถือและยอมรับในวงการศึกษาการอยู่เสมอ
และต่อเนื่อง

รองศาสตราจารย์ ดร.กรไชย พรลภัสสรชกร
บรรณาธิการ

สารบัญ

กลยุทธ์ทางเลือกในการจัดจำหน่ายภาพยนตร์ของผู้สร้างภาพยนตร์รายย่อยในประเทศไทย	
<i>ดวงทอง สรประเสริฐ</i>	1
ประสิทธิภาพการให้บริการของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค สาขาอำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง	
<i>อรุณจาริยา หนูนุ่ม และปรีดาภรณ์ กาญจนสำราญวงศ์</i>	10
ปัจจัยที่สัมพันธ์กับแรงจูงใจในการเข้าสู่ตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา	
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	
<i>พรฤดี ดงใหญ่, สมบัติ ท้ายเรือคำ</i>	21
การถ่ายทอดความรู้การบริหารจัดการวงโยชวาทิตต้นแบบสู่การปฏิบัติ	
ของวงโยชวาทิตโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จิตต์อารี	
<i>พรสวรรค์ มณีทอง</i>	32
การขยายตัวของชุมชนจังหวัดมหาสารคาม พ.ศ. 2408 – 2560	
<i>ทวีศิลป์ สืบวัฒนะ, นราวิทย์ ดาวเรือง, เกริกกฤษณ์ โชคชัยรัชดา, วุฒิกร กะตะสีลา,</i> <i>ปรีดี สาดิ, ณัฐพล นาทันตอง และ ชิลิกา วันจันทร์</i>	43
การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคการใช้คำถาม	
แบบโสเครติสเพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4	
<i>กฤษฎ ปะทานัง, สุจินต์ อังกราวีรุทธ์</i>	57
การพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหารสำเร็จรูปจากหมูดำ ซีพี คุโรบุตะเพื่อผู้บริโภคในวัยทำงาน	
<i>เกณิกา มณีแสง, ปาลิดา ศรีศรกำพล</i>	68
การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21	
<i>ขวัญชัย ข้วนา, ชารทิพย์ ข้วนา, เลเกีย เขียวดี</i>	77
ศักยภาพของชุมชนในการจัดการขยะพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเก็ง อำเภอเมือง	
จังหวัดมหาสารคาม	
<i>ทักษวัฒน์ เหล่าสุวรรณ</i>	97
ความคาดหวังของผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวต่อคุณลักษณะของบุคลากรฝ่ายปฏิบัติการ	
<i>ธรรธร บุ่งทอง</i>	108
ผลกระทบของการบริหารผลการปฏิบัติงานที่มีต่อความสำเร็จในการดำเนินงาน	
ของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน	
<i>สมลรัตน์ คงแสนคำ, ณัฐวุฒิ ตันติเศรฐ, วราพร เปรมพาณิชย์กุล</i>	119
การสร้างแบบทดสอบวัดคุณลักษณะเด่นด้านฟิลิกส์เพื่อทำนายนายการศึกษาต่อ	
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น	
<i>ธัญญลักษณ์ จันทร์เปล่ง, สมนึก ภัททิยธนี, วิฑาภรณ์ เวียงวิเศษ</i>	130
การปรับตัวของผู้ประกอบการโทรทัศน์ ให้อยู่ได้ในยุคทีวีดิจิทัล	
<i>พรณรงค์ พงษ์กลาง</i>	142

พฤติกรรมกรอมของครัวเรือน เพื่อรองรับการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ: กรณีศึกษากลุ่มบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่	
พีไล เลิศพงศ์พิรุพท์.....	155
ประชาธิปไตยชุมชน: กระบวนการขับเคลื่อนสังคม	
ภาวินี รอดประเสริฐ, วราวุธ บุญศรี.....	166
การโต้แย้งอย่างมีเหตุผล: ทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21	
วนิดา ผาระนัด, ประสาท เนืองเฉลิม.....	174
รูปแบบหนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบบมีปฏิสัมพันธ์	
ศิริพร น้อยอำคา.....	182
ความสัมพันธ์ระหว่างการวางแผนเชิงกลยุทธ์กับผลการดำเนินงานของธุรกิจ OTO P ในจังหวัดร้อยเอ็ด	
สิรินาฏ ทองบ่อ, นริศรา สัจจงพงษ์, และสันติภาพ สุขเอนกนันท์.....	194
ความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนรู้ตลอดชีวิตกับความเป็นมืออาชีพของผู้ทำบัญชีในเขต ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	
สิริวิมลภา พวงพิลา, จุลสุชดา ศิริสม และณัฐวรรณ มุสิก.....	207

Contents

Alternative strategies for movie distribution of minor filmmakers in Thailand <i>Tuangtong Soraprasert</i>	1
The Provincial Electricity Authority's Efficiency in Providing Service at Khuan Khanun District, Phatthalung Province <i>Anjareeya Nunum, Preedaporn Kanjanasamranwong</i>	10
Factors Related to the Motivation to attain an Educational Administrators Position under the Office of Vocational Education Committee, Northeastern Region <i>Pornrudee Dongyai, Sombat Tayruakham</i>	21
Knowledge Transmission in Music Band Management from the Model School to Practice in Sukasongkroao Jitaree school Music Band <i>Pronsawan Maneethong</i>	32
The expansion of Mahasarakham communities 1865 -2017 <i>Thaveesilp Subwattana, Narawit Daoruaeng, Kirikrit Chokchairatchada, Wutikorn Katasila, Parit Sati, Nataphon Natantong and Sisikka Wannajun</i>	43
Development of Learning Activities Using a Problem-Based Learning and Socratic Questioning Technique to Promote Critical Thinking in Mathayomsuksa 4 Students <i>Krissanu Pathanang, Sujint Anguravirutt</i>	57
The Development of Ready-to-Eat Food from CP Kurobuta Pork for the Working Age Consumer <i>Kayniga Maneesang, Palida Srisornkompon</i>	68
The Development of an Instructional Model for Empowering Learning Skills in 21 st Century <i>Khwanchai khuana, Tanthip Khuana, Lakia Khieodi</i>	77
The Potential of Communities for Garbage Disposal in Kerng Sub-District Administrative Organization, Mueang District, Maha Sarakham Province <i>Tatchawat Laosuwan</i>	97
Expectations of Tour Business Operators on the Characteristics of Tour Operation Staff <i>Taraton Boongthong</i>	108
Effect of Performance Management on Operational Success of the Office of the Auditor General of Thailand <i>Sumonrat Khongsaenkham, Nattawut Tontiset, Varaporn Prempnichnukul</i>	119
The Creation of a Physics Characteristic Test for Predicting Continuation of study Among Lower Secondary School Students. <i>Thanyaluk Chanpleng, Somnuek Phuttiyatane, Thitaporn Wiengwiset</i>	130

Adaptation of Television Operators to the New Age of Digital TV <i>Pornnarong Pongklang</i>	142
Savings Plan Behavior of Households Supporting an Aging Population: A Case Study of Chiang Mai Rajabhat University Population <i>Philai Lertpongpiroon</i>	155
Community Democracy: a Society-Driven Process <i>Pawini Rotprasoet, Warawut Boonsri</i>	166
Reasoned Argumentation: A skill for Surviving in the 21 st Century <i>Wanida Pharanat, Prasart Nuangchalerm</i>	174
Interactive E-Book Model. <i>Siriporn Noiumkar</i>	182
The Relationship between Strategic Planning and Operational Performance of OTOP Businesses in Roi-Et Province <i>Sirinat Thongbor, Narissara Sujchaphong and Santiparp Sookaneknun</i>	194
The Relationship between Lifelong Learning and Professionalism of Bookkeepers in the Northeast <i>Sirirumpa Puangpila, Julsuchada Sirisom and Naratthawun Musik</i>	207

กลยุทธ์ทางเลือกในการจัดจำหน่ายภาพยนตร์ของผู้สร้างภาพยนตร์รายย่อย ในประเทศไทย

Alternative strategies for movie distribution of minor filmmakers in Thailand

ดวงทอง สรประเสริฐ¹

Tuangtong Sorprasert¹

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) นำเสนอถึงปัญหาการผูกขาดในธุรกิจโรงภาพยนตร์และระบบจัดจำหน่ายภาพยนตร์ในประเทศไทย และ 2) เสนอแนะแนวทาง ในการสร้างพื้นที่สำหรับนำเสนอผลงานภาพยนตร์ในลักษณะอื่น นอกเหนือจากการนำเข้าฉายในโรงภาพยนตร์และการพึ่งพาระบบจัดจำหน่ายแบบดั้งเดิม โดยเน้นการศึกษาภายใต้ขอบเขตโครงสร้างของอุตสาหกรรมภาพยนตร์ของประเทศไทย ซึ่งประกอบไปด้วยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในแต่ละภาคส่วนของอุตสาหกรรม คือ กลุ่มเจ้าธุรกิจผลิตและนำเข้าภาพยนตร์ กลุ่มเจ้าของธุรกิจจัดจำหน่ายภาพยนตร์ กลุ่มเจ้าของธุรกิจโรงภาพยนตร์ และกลุ่มเจ้าของธุรกิจผู้เผยแพร่ภาพยนตร์ผ่านช่องทางต่างๆ

คำสำคัญ : ภาพยนตร์, การจัดจำหน่าย, กลยุทธ์ทางเลือก, ผู้สร้างภาพยนตร์

Abstract

The objectives of this paper were (1) to describe monopoly issues prevalent in the movie theater business including distribution of movies. These issues have affected the Thai movie industry in multi dimensional ways. (2) This study proposes new strategies for movie distribution, such as releasing movies in non-theater spaces and online distribution. These alternatives could be a potential solution for Thai filmmakers in the future.

Keywords : movie, distribution, alternative strategy, filmmaker

¹ อาจารย์ประจำสาขาภาพยนตร์และโทรทัศน์ ภาควิชานิเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

¹ Lecturer. Faculty of Humanities and Social Sciences. Burapha University

บทนำ

เมื่อวันที่ 11 มกราคม 2560 ได้มีเหตุการณ์การรวมตัวกันออกมาเสนอข้อเรียกร้องของกลุ่มเครือข่ายผู้ประกอบการวิชาชีพภาพยนตร์ต่อประธานสมาพันธ์สมาคมภาพยนตร์แห่งชาติ ที่หอศิลป์วัฒนธรรม กรุงเทพมหานคร เพื่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนสัดส่วนการเข้าฉายของภาพยนตร์ รวมถึงกำหนดรอบและระยะเวลาฉายสำหรับภาพยนตร์ในโรงภาพยนตร์ระบบมัลติเพล็กซ์ทั้งหลาย ซึ่งในปัจจุบันนี้ดูเหมือนจะปูพรมฉายแต่เฉพาะภาพยนตร์ฟอร์มใหญ่ ทุนสร้างสูง และมีงบประมาณในการประชาสัมพันธ์จำนวนมากจากต่างประเทศเพียงเท่านั้น ในขณะที่ภาพยนตร์ไทย ภาพยนตร์สารคดี ภาพยนตร์การ์ตูน และภาพยนตร์นอกกระแสอื่นๆ นั้น แทบจะไม่มีพื้นที่ให้ได้นำเสนอตัวเองสู่กลุ่มผู้ชมสักก็มากน้อย หากจะมีโอกาสได้เข้าฉาย ก็เป็นเพียงช่วงสั้นๆ เท่านั้น ก่อนจะถูกถอดออกจากโรงไปในเวลาอันรวดเร็ว ด้วยเหตุนี้ กลุ่มผู้สร้างภาพยนตร์ไทยและกลุ่มผู้นำเข้าภาพยนตร์สารคดี ภาพยนตร์นอกกระแสจึงมีความเห็นว่า หากยังปล่อยให้อำนาจการตัดสินใจเลือกภาพยนตร์เข้าฉายยังเป็นของคนเพียงสองกลุ่ม ได้แก่เจ้าของธุรกิจโรงภาพยนตร์และกลุ่มผู้จัดจำหน่ายภาพยนตร์หรือสายหนังต่อไปเช่นนี้ การจะส่งเสริมให้เกิดวัฒนธรรมการเลือกชมภาพยนตร์อย่างหลากหลายของผู้ชมภาพยนตร์ในประเทศไทย รวมถึงการพุ่มพุกให้เกิดการพัฒนาคุณภาพและศักยภาพของกลุ่มผู้สร้างภาพยนตร์ไทย เพื่อให้มีผลงานก้าวขึ้นไปสู่ระดับนานาชาติ เห็นทีจะเป็นหนทางที่ติดตันเต็มที เนื่องจากโอกาสที่จะนำภาพยนตร์เข้าฉายในโรงยังแทบจะเป็นไปไม่ได้

บทความนี้จึงมีวัตถุประสงค์จะชี้ให้เห็นถึงโครงสร้างอุตสาหกรรมภาพยนตร์ไทย ที่ส่งผลให้เกิดลักษณะของการผูกขาดและไม่เอื้อให้เกิดการแข่งขันอย่างเสรีของอุตสาหกรรมภาพยนตร์ ทั้งยัง

กลายเป็นอุปสรรคสำคัญที่ทำให้กลุ่มผู้สร้างภาพยนตร์รายเล็กหรือผู้สร้างภาพยนตร์หน้าใหม่ตลอดจนผู้นำเข้าภาพยนตร์นอกกระแสไม่มีพื้นที่ในการถือกำเนิดและเติบโต ซึ่งยิ่งยังผลให้เกิดการผูกขาดที่ชัดเจนและเหนียวแน่น จนไม่น่าจะเป็นผลดีนักต่อวงการภาพยนตร์ไทยในอนาคตข้างหน้า

อุตสาหกรรมภาพยนตร์ในประเทศไทย

โครงสร้างของอุตสาหกรรมภาพยนตร์ของประเทศไทยนั้น ประกอบด้วยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในแต่ละภาคส่วนของอุตสาหกรรม ได้แก่

1. กลุ่มเจ้าธุรกิจผลิตและนำเข้าภาพยนตร์
2. กลุ่มเจ้าของธุรกิจจัดจำหน่ายภาพยนตร์
3. กลุ่มเจ้าของธุรกิจโรงภาพยนตร์
4. กลุ่มเจ้าของธุรกิจผู้เผยแพร่ภาพยนตร์

ผ่านช่องทางต่างๆ

โดยผู้ผลิตและจัดหาภาพยนตร์เพื่อนำมาเผยแพร่ในประเทศไทยนั้น มีอยู่ 2 กลุ่มสำคัญ คือ กลุ่มของบริษัทผู้ผลิตภาพยนตร์ไทย (ค่ายหนัง) เช่น ไฟว์สตาร์ M39 Mono Film สหมงคลฟิล์ม พระนครฟิล์ม GDH ฯลฯ ทำหน้าที่เป็นผู้ลงทุนผลิตและสร้างสรรค์ภาพยนตร์ไทย ซึ่งสามารถสร้างผลงานออกมาได้ราว 40-50 เรื่องต่อปี และอีกกลุ่มหนึ่งคือบริษัทตัวแทนค่ายภาพยนตร์จากต่างประเทศ เช่น บริษัท ฟ็อกซ์-วอร์เนอร์ (ประเทศไทย) จำกัด บริษัท ยูไนเต็อดอินเตอร์เนชั่นแนล พิคเจอร์ส (พาร์อีสต์) จำกัด บริษัทภาพยนตร์โคลัมเบีย ไทโรสตาร์ บัวนา วิสต้าฟิล์มส์ (ประเทศไทย) จำกัด บริษัทเหล่านี้ทำหน้าที่เป็นตัวแทนสำนักงานสาขาในประเทศไทย ในการคัดเลือกภาพยนตร์ที่จะนำเข้ามาฉาย โดยใช้แนวคิดทางด้านการตลาด การวิเคราะห์ลูกค้า และพิจารณาศักยภาพในการทำเงินของภาพยนตร์เรื่องนั้นๆ ประกอบกัน นอกจากนี้แล้วก็ยังมีกลุ่มผู้สร้างภาพยนตร์อิสระ ค่ายภาพยนตร์ขนาดเล็ก กลุ่มผู้สร้างภาพยนตร์นอกกระแส และกลุ่มผู้สร้างภาพยนตร์ที่ได้รับความนิยม

ประมาณสับสahunจากหน่วยงานหรือองค์กรต่างๆ ที่จะผลิตผลงานภาพยนตร์ออกมาตามวาระต่างๆ รวมแล้วในแต่ละปี ประเทศไทยมีภาพยนตร์ที่ต้องการเข้าฉายในโรงภาพยนตร์ราว 250-300 เรื่องต่อปี

ที่ว่าภาพยนตร์จำนวนนับร้อยๆ เรื่องเหล่านั้นซึ่งถือเป็นสินค้าต้นน้ำ เมื่อหลังไหลเข้ามาสู่วงจรของจัดจำหน่ายและออกฉายในโรงภาพยนตร์ของประเทศไทยแล้ว กลับต้องพบอุปสรรคและการชะงักงันเมื่อเผชิญหน้ากับเส้นทางปลายน้ำที่ถูกบีบแคบจากระบบการจัดจำหน่ายและธุรกิจโรงภาพยนตร์ ที่แทบจะเรียกได้ว่ามีลักษณะผูกขาดอย่างสิ้นเชิง

ธุรกิจโรงภาพยนตร์ในประเทศไทยโดยเฉพาะในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลเกือบทั้งหมด เป็นโรงภาพยนตร์ของเครือบริษัท เมเจอร์ ซินีเพล็กซ์ กรุ๊ป จำกัด (มหาชน) ซึ่งมีทั้งสิ้น 91 สาขา มีจอฉายภาพยนตร์ 601 จอ และบริษัท เอส เอพ คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) หรือเครือ SF Cinema City ซึ่งมีทั้งสิ้น 46 สาขา มีจำนวนจอฉายภาพยนตร์ 314 จอ กระจายอยู่ทั่วกรุงเทพมหานครและภูมิภาคต่างๆ ของประเทศไทย ซึ่งคิดสัดส่วนรวมกันแล้ว โรงภาพยนตร์ในเครือของทั้งสองบริษัทนี้มีส่วนแบ่งการตลาดคิดเป็น 80% ของมูลค่าตลาดภาพยนตร์ไทยทั้งหมด (สำนักข่าวออนไลน์ไทยพับลิกา, 2560)

สำหรับโรงภาพยนตร์ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลนั้น ผู้เป็นเจ้าของธุรกิจโรงภาพยนตร์จะเป็นผู้คัดเลือกภาพยนตร์ที่จะนำเข้าฉายโรงภาพยนตร์ในเครือ โดยพิจารณาจากจุดแข็งทางการตลาดที่ภาพยนตร์แต่ละเรื่องมี ไม่ว่าจะเป็น แนวภาพยนตร์ ทูน่าสร้าง ดารานำ ผู้กำกับ พล็อตเรื่อง กระแสข่าว ฯลฯ ว่าภาพยนตร์เรื่องดังกล่าวมีศักยภาพในการทำเงินเพียงพอหรือไม่ หากเป็นภาพยนตร์ฟอร์มใหญ่ ทูน่าสร้างมหาศาล มีดารานำแสดงที่มีชื่อเสียง ตัวอย่างภาพยนตร์มีความดึงดูดน่าสนใจ หรือเป็นภาพยนตร์แนวแอ็กชัน ตลก

วัยรุ่น ซึ่งเป็นแนวภาพยนตร์ที่ได้รับความนิยมสูง กลุ่มผู้ชมแล้ว โรงภาพยนตร์จะพิจารณานำเข้าฉายเป็นจำนวนหลายโรง เพื่อให้เพียงพอต่อการรองรับจำนวนผู้ชมที่ต้องการชมภาพยนตร์ และเพื่อที่จะทำรายได้จากการจำหน่ายตั๋วชมภาพยนตร์ให้ได้มากที่สุดในระยะเวลานั้นอีกด้วย

แต่หากเป็นภาพยนตร์ที่ไม่ได้มีจุดขายเข้าเกณฑ์ภาพยนตร์ที่จะได้รับความนิยมจากผู้ชมส่วนใหญ่แล้ว ภาพยนตร์เหล่านั้นอาจจะไม่ได้รับการคัดเลือกให้นำเข้าฉายในโรงภาพยนตร์ หรือหากมีโอกาสได้เข้าฉาย ก็เป็นจำนวนน้อยโรง หรือเข้าฉายเพียงบางสาขา และหากในสัปดาห์แรกที่เข้าฉาย ภาพยนตร์เหล่านั้นไม่สามารถทำรายได้จนเป็นที่พอใจหรือคุ้มทุนทางธุรกิจของโรงภาพยนตร์แล้ว ก็จะถูกถอดออกจากโปรแกรมไปในที่สุด ซึ่งสถานการณ์เช่นนี้ เกิดขึ้นกับภาพยนตร์ไทยเป็นจำนวนมาก โดยจะรับโอกาสให้เข้าฉายในช่วงระยะเวลาสั้นๆ และถูกถอดออกจากโรงไปในเวลาอันรวดเร็วโดยที่ยังไม่มีโอกาสทำรายได้จนคืนทุนค่าผลิต ในขณะที่กลุ่มภาพยนตร์ที่ไม่ใช่ภาพยนตร์กระแสหลัก อย่างภาพยนตร์สารคดี ภาพยนตร์การ์ตูน และภาพยนตร์จากผู้สร้างอิสระนั้น แทบจะเป็นไปไม่ได้เลยที่จะได้รับโอกาสให้เข้าฉายในโรงภาพยนตร์ในเครือของทั้งสองธุรกิจชื่อดัง

สายหนัง ระบบจัดจำหน่ายภาพยนตร์ในต่างจังหวัด

ในขณะที่ในกรุงเทพ ผู้ผลิตและนำเข้าภาพยนตร์ต้องปล่อยให้อำนาจการคัดเลือกภาพยนตร์เข้าฉายอยู่ในมือของเจ้าของธุรกิจโรงภาพยนตร์ใหญ่ทั้งสองแห่งนั้น ในต่างจังหวัดที่มีระบบการจัดจำหน่ายแตกต่างออกไปคือการใช้ระบบสายหนัง และดูเหมือนว่าผู้สร้างและนำเข้าภาพยนตร์ยังคงมีอำนาจต่อรองน้อยลงไปยิ่งกว่าในกรุงเทพมหานครเสียอีก

ระบบการจัดจำหน่ายภาพยนตร์ในภูมิภาคเป็นการจัดจำหน่ายภาพยนตร์ในรูปแบบที่เรียกว่า 'สายหนัง' ซึ่งเป็นระบบที่ก่อตั้งขึ้นและยืนนานมากกว่า 30 ปี โดยเริ่มต้นจากการเป็นคู่ค้าระหว่างผู้ซื้อลิขสิทธิ์ฟิล์มภาพยนตร์และค่ายภาพยนตร์หรือตัวแทนจำหน่ายภาพยนตร์เพื่อนำไปจัดฉายในโรงภาพยนตร์ต่างจังหวัดที่ห่างไกลกรุงเทพมหานครออกไปในยุคก่อน และพัฒนาต่อมาจนกลายเป็นระบบผูกขาด ซึ่งสายหนังของแต่ละพื้นที่เท่านั้น ที่จะมีสิทธิ์ซื้อลิขสิทธิ์ฟิล์มภาพยนตร์เพื่อนำไปจัดฉายในโรงภาพยนตร์ประจำจังหวัดที่ตนเองได้รับสิทธิ์ในการดูแล โดยสิทธิ์ในการดำเนินธุรกิจนี้จะส่งผ่านจากรุ่นสู่รุ่น จากบิดาสู่รุ่นลูก จนกลายเป็นลักษณะของธุรกิจครอบครัวที่สืบทอดต่อกันมาไม่มีการเปลี่ยนมือ (ดวงทอง สรประเสริฐ, 2553)

สายหนังของภูมิภาคนั้นๆ เป็นเพียงผู้เดียวที่มีสิทธิ์นำฟิล์มภาพยนตร์ที่ซื้อลิขสิทธิ์มาไปเข้าฉายในโรงภาพยนตร์ในภูมิภาคของตน สายหนังจากภาคอื่นไม่มีสามารถทำได้ และจะไม่มีการลวงล้ำพื้นที่ซึ่งกันและกัน และไม่ว่าจะป็นโรงภาพยนตร์ในเครือใดทั้ง เอสเอฟ ซีเนม่า เมเจอร์ ซีเนเพล็กซ์ อีจิวี หรือโรงภาพยนตร์ในจังหวัดซึ่งมีเจ้าของเป็นนักธุรกิจท้องถิ่น ก็จะต้องรับฟิล์มจากสายหนังประจำภูมิภาคของตนเพียงเจ้าเดียวหรืออาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า สายหนัง คือพ่อค้าคนกลางในการซื้อภาพยนตร์จากบริษัทผู้สร้าง ผู้ผลิต หรือเจ้าของภาพยนตร์ เพื่อนำไปเข้าฉายในโรงภาพยนตร์ โดยได้ผลกำไรจากส่วนแบ่งยอดขายได้การขายบัตรชมภาพยนตร์ของโรงภาพยนตร์หรือจากการขายลิขสิทธิ์ต่อให้ผู้นำไปงานในวาระหรือสถานที่อื่นๆ นอกเหนือจากในโรงภาพยนตร์นั่นเอง

การแบ่งเขตสายหนังตามภูมิภาคต่างๆ ในปัจจุบันของประเทศไทยในปัจจุบันนี้แบ่งออกเป็นเขตภาคเหนือและ 8 จังหวัด เขตภาคใต้ เขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ หากกล่าวให้เข้าใจโดยง่ายขึ้นไปอีกก็คือ ผู้ที่มีอำนาจในการ

ตัดสินใจว่าภาพยนตร์เรื่องใดจะเข้าฉายในโรงภาพยนตร์ต่างจังหวัดทั่วทุกภูมิภาคของประเทศไทยก็คือสายหนัง หรือเรียกได้ว่า สายหนัง ซึ่งเป็นกลุ่มธุรกิจที่มีอยู่เพียง 5-6 บริษัทนั้น เป็นผู้กำหนดว่าคนไทยทั่วประเทศจะได้ชมภาพยนตร์เรื่องอะไรนั่นเอง

จากงานวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการคัดเลือกภาพยนตร์เพื่อเข้าฉายในโรงภาพยนตร์ในเขตกรุงเทพมหานครและภูมิภาคหลักของประเทศไทยของดวงทอง สรประเสริฐ (2553) พบว่า สายหนังใช้เกณฑ์ในการพิจารณาเลือกภาพยนตร์เข้าฉายคือ ศักยภาพการทำเงินของภาพยนตร์ ตามที่สายหนังพิจารณาทั้งในแง่ของแนวภาพยนตร์ งานสร้างและจุดแข็งทางการตลาด ซึ่งสายหนังทุกเขตจะเลือกพิจารณาจากภาพรวมของภาพยนตร์เรื่องนั้นๆ ว่ามีความน่าสนใจอย่างไร และเหมาะสมสอดคล้องกับความชื่นชอบของผู้ชมในเขตภูมิภาคของตนหรือไม่ โดยสายหนังจะทำการพิจารณาจากตัวอย่างภาพยนตร์ที่ปรากฏตามสื่อต่างๆ และการชมภาพยนตร์ในรอบสื่อมวลชน

โดยภาพยนตร์ที่มีก็จะได้รับการพิจารณาซื้อลิขสิทธิ์เป็นอันดับต้นๆ ของสายหนังทุกเขตคือภาพยนตร์วัยรุ่น ภาพยนตร์ตลก เบาสมอง ภาพยนตร์สองขวัญ และภาพยนตร์ที่จุดขายด้านความตลกขบขันของเนื้อหา ภาพยนตร์ฮอลลีวูดฟอร์มใหญ่ก็เป็นอีกตัวเลือกหนึ่งที่ได้รับการพิจารณาซื้อลิขสิทธิ์อย่างสม่ำเสมอ โดยสายหนังจากแต่ละภูมิภาคพบว่า ผู้ชมชาวไทยจะให้ความสนใจและตอบสนองกับตัวอย่างภาพยนตร์ที่แสดงให้เห็นถึงทุนสร้างอันมหาศาล ฉาก สเปเชียลเอฟเฟ็กต์ยิ่งใหญ่อลังการ

นอกจากนี้ อีกปัจจัยหนึ่งที่สายหนังต้องพิจารณาก็คือลักษณะของผู้ชมภาพยนตร์ที่มีความแต่ละภูมิภาค ซึ่งมีรสนิยมในการเลือกชมภาพยนตร์แตกต่างกันออกไป สายหนังผู้มีความเชี่ยวชาญและคร่ำหวอดกับการคัดเลือกภาพยนตร์มานานจะมีข้อมูลด้านพฤติกรรมและรสนิยมผู้

บริโภคเหล่านี้ติดตัวอยู่แล้ว จึงสามารถวิเคราะห์ได้ว่า กลุ่มเป้าหมายในพื้นที่ภูมิภาคของตนจะให้ความสนใจกับภาพยนตร์เรื่องนั้นๆ มากน้อยเพียงใด

สายหนังในต่างจังหวัด จึงมีหัวใจในการบริหารจัดการธุรกิจของตัวเองไม่ต่างจากโรงภาพยนตร์ในกรุงเทพฯ ซึ่งก็คือ ต้องคำนึงถึงอยู่เสมอว่า โรงภาพยนตร์เป็นสิ่งที่มีความจำกัด ยิ่งสำหรับโรงภาพยนตร์มัลติเพล็กซ์ต่างจังหวัด โดยมากแล้วจะมีโรงภาพยนตร์เพียง 2-4 โรงภาพยนตร์เท่านั้น หากเป็นสัปดาห์ที่มีภาพยนตร์เข้าฉายจำนวนมากกว่า 4 เรื่อง ภาพยนตร์ที่มีศักยภาพในการทำเงินน้อยที่สุดก็ต้องถูกตัดออกไป หรือหากมีภาพยนตร์ฟอร์มใหญ่ซึ่งคาดว่าจะมีผู้ชมให้ความสนใจเป็นจำนวนมาก สายหนังก็จะเลือกที่จะซื้อถือปี่ฟิล์มเพื่อฉายพร้อมกันคราวละหลายๆ โรงภาพยนตร์ ทำให้เหลือพื้นที่สำหรับภาพยนตร์เรื่องอื่นๆ เพียง 1-2 โรงภาพยนตร์เท่านั้น ซึ่งภาพยนตร์ฟอร์มเล็ก หรือมีความน่าสนใจระดับกลางๆ ก็จะถูกตัดออกไป

จากภาพรวมของธุรกิจโรงภาพยนตร์และการบริหารจัดการของสายหนังที่กล่าวมาข้างต้น คงจะทำให้เห็นภาพอย่างชัดเจนแล้วว่า ด้วยกลไกทางธุรกิจของโรงภาพยนตร์และสายหนังที่ต้องบริหารจัดการสินค้าที่มีอยู่เพื่อให้เกิดผลกำไรสูงสุด และลักษณะของความเป็นธุรกิจผูกขาดที่ปราศจากคู่แข่งที่ดำเนินมาอย่างยาวนานนี้ จึงเป็นสาเหตุให้อุตสาหกรรมภาพยนตร์ไทยมีพื้นที่เหลือให้กับภาพยนตร์นอกกระแส ภาพยนตร์สารคดี ภาพยนตร์การ์ตูน และภาพยนตร์ทางเลือกจากกลุ่มผู้สร้างอิสระน้อยเต็มที

ฉายหนังนอกโรง ทางเลือกของกลุ่มผู้สร้างภาพยนตร์นอกกระแส

จากสาเหตุดังที่ได้กล่าวมาข้างต้น จึงเป็นที่มาของข้อเรียกร้องต่างๆ ของกลุ่มเครือข่ายวิชาชีพภาพยนตร์ ซึ่งออกมาเคลื่อนไหว ผนึกกำลัง

วัฒนธรรม ไม่ว่าจะเป็นการเรียกร้องให้คณะกรรมการภาพยนตร์และวีดิทัศน์แห่งชาติ มีการใช้อำนาจตามพระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ.2551 ให้ทำการกำหนดสัดส่วนการฉายภาพยนตร์ในโรงภาพยนตร์มัลติเพล็กซ์เสียใหม่ โดยภาพยนตร์หนึ่งเรื่องจะต้องมีสัดส่วนการฉายไม่เกินร้อยละ 20 ของจำนวนจอทั้งหมดของเครือนั้นๆ และขอให้มีการกำหนดจำนวนรอบและระยะเวลาฉายสำหรับภาพยนตร์ไทยให้มีระยะเวลาในโรงฉายอย่างน้อยที่สุด 2 สัปดาห์เต็ม และต้องมีรอบฉายอย่างน้อยวันละ 5 รอบ เพื่อให้ภาพยนตร์ไทยมีโอกาสสร้างรายได้จนคุ้มทุนและผู้สร้างภาพยนตร์ไทยยังดำรงอยู่ในอุตสาหกรรมได้

อย่างไรก็ดี แม้ว่าข้อเรียกร้องให้ทำการกำหนดสัดส่วนการฉายภาพยนตร์ในโรงภาพยนตร์มัลติเพล็กซ์เสียใหม่ของกลุ่มผู้ประกอบการวิชาชีพภาพยนตร์ จะยังไม่ได้รับการตอบรับที่ชัดเจนจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ยังมีกลุ่มผู้สร้างและนำเข้าภาพยนตร์นอกกระแสจำนวนหนึ่งในต่างประเทศและประเทศไทย ที่เริ่มใช้แนวทางการหาพื้นที่ฉายภาพยนตร์ในสถานที่อื่นนอกเหนือจากโรงภาพยนตร์มาใช้ โดยอาศัยความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีการสื่อสารผ่านอินเทอร์เน็ตซึ่งพัฒนาไปอย่างมากในปัจจุบัน และนับว่าเป็นการปรับเปลี่ยนตัวเองที่นำสนใจของผู้สร้างภาพยนตร์ ที่สามารถย่นระยะเวลาหรือเปลี่ยนลำดับการจัดจำหน่ายที่เคยต้องผ่านตัวแทนจำหน่ายภาพยนตร์ ผู้ซื้อลิขสิทธิ์ หรือโรงภาพยนตร์ เป็นการนำผลงานภาพยนตร์ไปสู่สายตาผู้บริโภคโดยตรงได้ทันที แม้ว่ารูปแบบการจัดจำหน่ายภาพยนตร์แบบใหม่นี้จะยังไม่มีการศึกษาวิจัยอย่างจริงจังและชัดเจนว่าเป็นรูปแบบที่ใช้ได้ผล แต่ก็นับว่าเป็นทางเลือกที่น่าสนใจสำหรับผู้สร้างภาพยนตร์รายเล็กที่ไม่มีเงินทุนมากนัก และถูกบีบจากเงื่อนไขการจัดจำหน่ายของบริษัทขนาดใหญ่ จนทำให้ไม่มีพื้นที่ฉายภาพยนตร์ของตัวเอง โดยสามารถจำแนกออกได้เป็น 2 รูปแบบที่พบในปัจจุบัน

1. การฉายภาพยนตร์ในพื้นที่อื่น ๆ นอกโรงภาพยนตร์ (Non-Theatrical Distribution)

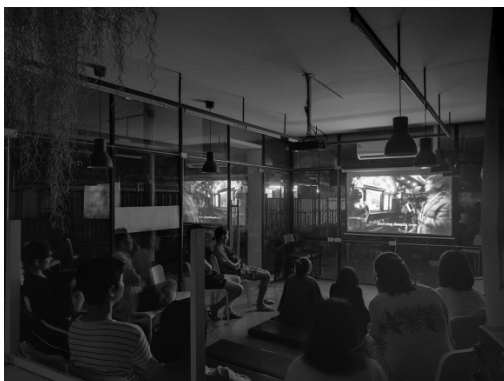
การฉายภาพยนตร์ในลักษณะเช่นนี้ ผู้สร้างภาพยนตร์จะดำเนินการติดต่อสถานที่ที่จะฉายภาพยนตร์ ซึ่งสามารถเลือกสรรได้ตามกลุ่มเป้าหมาย ความสะดวกในการเดินทางและติดตั้งอุปกรณ์การฉายภาพยนตร์ ความเล็กใหญ่ของพื้นที่ในต่างประเทศนั้นสามารถจัดตั้งโรงภาพยนตร์ชั่วคราวเพื่อฉายกันได้ในร้านกาแฟ ห้องสมุด หอประชุมโรงเรียน พิพิธภัณฑ์ สวนสาธารณะ ห้องประชุมมหาวิทยาลัย ร้านค้าปลีกเครื่องมือ ร้านขายคอมพิวเตอร์ที่มีจอขนาดใหญ่ สถานที่ทางศาสนา (สำหรับภาพยนตร์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับ) องค์กรไม่แสวงผลกำไร (สำหรับภาพยนตร์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับ) สุสาน คันทรีคลับ ห้องสมุดสาธารณะ โดยผู้สร้างจะต้องเลือกสถานที่ที่เหมาะสมและเข้ากับเนื้อหาและประเภทของภาพยนตร์ (สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ, 2552)

ในประเทศไทยเท่าที่พบอยู่ในปัจจุบันนั้น มีทั้งการฉายในหอประชุมโรงเรียน ห้องบรรยายขนาดใหญ่ในมหาวิทยาลัย ร้านกาแฟหรือร้านอาหารขนาดเล็ก โดยการติดตั้งอุปกรณ์เพื่อฉายภาพยนตร์ทำได้ไม่ยาก อาศัยเพียงฉากสีขาวที่ทำจากผ้า บอร์ดพลาสติก ไม้กระดานหรือวัสดุอื่น เครื่องโปรเจกต์เตอร์ ใช้กระดาษสีดำหรือกระดาษหนังสือพิมพ์ปิดกระจกหรือช่องที่อาจจะมีส่วนลอดเข้ามาบริเวณห้องฉายในกรณีที่ฉายในเวลากลางวัน โต๊ะเก้าอี้สำหรับผู้ชมนั้นก็อาศัยขอยืมยืมจากสถานที่ที่ใช้ฉายภาพยนตร์นั่นเอง การฉายภาพยนตร์ลักษณะนี้สามารถจัดฉายให้กับผู้ชมตั้งแต่จำนวนหลักสิบจนถึงหลักร้อยคน หรือทำเป็นลักษณะของการฉายแบบหนังกลางแปลงโดยใช้พื้นที่ลานจอดรถ สนามหญ้า หรือสวนหย่อมในสถานที่ต่างๆ ก็เริ่มมีให้เห็นอยู่บ่อยครั้ง

ลักษณะของการนำภาพยนตร์ออกมาจัดฉายด้วยตัวเองตามสถานที่ต่างๆ ในประเทศไทย จะพบเห็นการจัดฉายตามสถาบันการศึกษา

มากกว่าในสถานที่แบบอื่น โดยเป็นการประสานงานกันระหว่างผู้สร้างภาพยนตร์และกลุ่มนักศึกษาของมหาวิทยาลัยแต่ละแห่ง โดยเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมชมรมภาพยนตร์ หรือเป็นส่วนหนึ่งของวิชาการเรียนการสอน แต่หากผู้สร้างภาพยนตร์เริ่มบ่มเพาะและเผยแพร่วัฒนธรรมการชมภาพยนตร์นอกโรงเช่นนี้ให้ขยายตัวต่อไปในสังคมไทย ก็อาจจะกลายเป็นช่องทางพื้นที่ให้กับผู้สร้างได้มีโอกาสนำเสนอผลงานภาพยนตร์ของตัวเองออกไปได้รวดเร็วขึ้น และมีค่าใช้จ่ายน้อยลง

อย่างไรก็ดี การจัดฉายภาพยนตร์ด้วยตัวเองตามสถานที่ต่างๆ เหล่านี้ ผู้สร้างภาพยนตร์ต้องทำงานหนักอยู่ไม่น้อย เพราะต้องรับภาระในการบริหารจัดการหลายด้าน ตั้งแต่การจัดโฆษณาประชาสัมพันธ์ภาพยนตร์ให้เป็นที่รู้จัก โปรโมทสถานที่และวันเวลาในการจัดฉายให้เข้าถึงกลุ่มผู้ชมเป้าหมายให้ได้มากที่สุด ซึ่งในปัจจุบันนี้สามารถทำได้สะดวกกว่าในยุคก่อน ด้วยเทคโนโลยีการสื่อสารที่พัฒนาก้าวหน้าไปมาก การใช้เครือข่ายการสื่อสารทางอินเทอร์เน็ตหรือโซเชียลเน็ตเวิร์คต่างๆ ในการโฆษณาประชาสัมพันธ์ภาพยนตร์ แจ่มข่าวดังกลุ่มกิจกรรม โดยผู้สร้างภาพยนตร์จะต้องทำการวางแผนและกำหนดช่วงเวลาสำหรับกิจกรรมในแต่ละช่วง ช่วงประชาสัมพันธ์แนะนำภาพยนตร์ ช่วงประชาสัมพันธ์กิจกรรมฉายภาพยนตร์ ช่วงเวลาของการติดต่อสถานที่ เตรียมงาน จัดสถานที่ฉาย คัดกิจกรรมที่จะให้คนดูมีส่วนร่วมในวันจัดฉาย โดยอาจจะมีการมีทีมงานผู้กำกับ นักแสดง ไปร่วมสนทนาหรือเปิดช่วงถามตอบ นอกจากนี้ยังอาจวางแผนขอรับการสนับสนุนจากเจ้าของธุรกิจสินค้าประเภท อาหาร เครื่องดื่ม ของว่าง หรือสินค้าอื่นใดที่มีความสอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายและแนวภาพยนตร์ที่ฉาย หรือการให้สิทธิเจ้าของสถานที่ในการวางจำหน่ายอาหารและเครื่องดื่มเพื่อแลกเปลี่ยนกับค่าใช้จ่ายในการมาจัดฉายภาพยนตร์ก็สามารถทำได้

ภาพที่ 1 การจัดฉายภาพยนตร์ในร้านบอร์ดเกมส์ คาเฟ่ จังหวัดชลบุรี

แม้ว่ากลยุทธ์การนำภาพยนตร์ไปหาสถานที่ที่ออกฉายด้วยตัวเองนี้ อาจจะมีความยุ่งยากและต้องอาศัยเวลาในการเตรียมงานของผู้สร้างภาพยนตร์ค่อนข้างมาก แต่ข้อดีที่โดดเด่นของกลยุทธ์นี้คือการได้นำภาพยนตร์ไปไปสู่กลุ่มเป้าหมายที่ไม่สามารถเข้าถึงภาพยนตร์เหล่านี้ได้ หรือถูกมองข้ามจากผู้จัดจำหน่ายภาพยนตร์แบบดั้งเดิม ในธุรกิจภาพยนตร์มาโดยตลอด (serving those communities that are really underserved by traditional distribution) (Paula Bernstein, 2016) ดังที่กล่าวเอาไว้ข้างต้นของบทความว่า ภาพยนตร์นอกกระแสและภาพยนตร์จากผู้สร้างอิสระนั้นเป็นที่มองข้ามของธุรกิจโรงภาพยนตร์และสายหนังมาโดยตลอด โดยให้เหตุผลว่ากลุ่มผู้ชมภาพยนตร์ประเภทนี้มีจำนวนน้อยเกินกว่าที่จะสร้างความคุ้มค่าให้กับการจัดฉายภาพยนตร์ตามปกติได้ การจัดฉายจึงกระทำกันอยู่ในโรงภาพยนตร์เพียง 1-2 แห่ง อย่าง ลิโด้ หรือแฮส อาร์ซีเอ เท่านั้น หากแต่กลุ่มผู้ชมที่ต้องการรับชมภาพยนตร์นอกกระแสนั้น มีอยู่ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศไทย แต่การจะเดินทางเข้ามายังกรุงเทพฯ เพื่อรับชมภาพยนตร์เหล่านี้จึงแทบเป็นไปได้ ทำให้เกิดการขาดโอกาสที่จะเข้าถึงภาพยนตร์ประเภทนี้ไปโดยปริยาย และยังพบว่ากลุ่มผู้ต้องการชมภาพยนตร์นอกกระแสในภูมิภาคต่างๆ ได้ทำการรวมตัวกันเป็นกลุ่มก้อน

ทางสื่อโซเชียลเน็ตเวิร์ค เพื่อแสดงความจำนงที่จะให้มีการนำภาพยนตร์เรื่องในกลุ่มของตนสนใจเข้ามาฉายในจังหวัดที่อาศัยอยู่ ซึ่งพบได้มากขึ้นทุกที

ภาพที่ 2 กลุ่มผู้ชมภาพยนตร์ใน อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา ใช้โซเชียลเน็ตเวิร์คในการเรียกร้องให้มีการนำภาพยนตร์มาเข้าฉาย

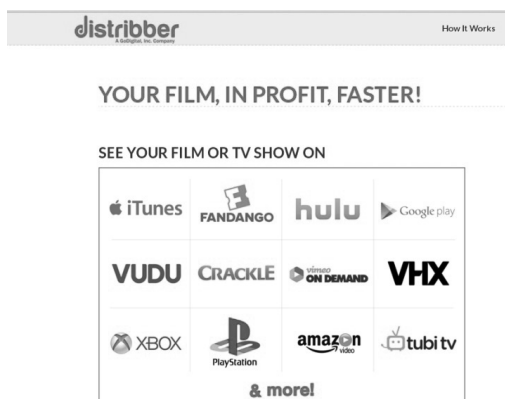
กลยุทธ์การนำภาพยนตร์ออกไปฉายตามสถานที่ต่างๆ ด้วยตัวเอง จึงเป็นการอาศัยช่องว่างทางการจัดจำหน่ายที่สายหนังมองข้าม เพื่อเข้าถึงกลุ่มผู้ชมที่สอดคล้องกับภาพยนตร์ของตัวเองได้โดยตรง

2. การเผยแพร่ภาพยนตร์ผ่านระบบออนไลน์ (Online Distribution)

จากงานวิจัยเรื่อง ความเป็นไปได้ในการจัดจำหน่ายภาพยนตร์ผ่านการดาวน์โหลดทางอินเทอร์เน็ตในประเทศไทย ของ จิตตภา จุลเสณีย์ (2553) นั้นพบว่า เมื่อ 6-7 ปีที่ผ่านมา การให้บริการรับชมภาพยนตร์ผ่านช่องทางออนไลน์ในประเทศไทยยังมีอุปสรรคสำคัญอยู่หลายประการ ไม่ว่าจะเป็นโครงสร้างระบบอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงที่ยังไม่มีประสิทธิภาพมากพอ ทำให้การโหลดภาพยนตร์เพื่อชมออนไลน์ยังไม่มีควมราบรื่นนัก ผู้ให้บริการภาพยนตร์บนอินเทอร์เน็ต (Content Provider) ยังมีจำนวนน้อย อีกทั้งส่วนมากเป็นไปในลักษณะของการละเมิดลิขสิทธิ์ อีกทั้งภาพยนตร์ที่นำมาให้บริการชมออนไลน์ยังเป็นภาพยนตร์เก่าที่พ้นจากความสนใจของผู้ชมไปแล้ว และที่สำคัญที่สุดก็คือ พฤติกรรมมารับชมภาพยนตร์ทางอินเทอร์เน็ต

ของคนไทยยังจำกัดอยู่แค่เพียงกลุ่มวัยรุ่นเท่านั้น ด้วยระบบโครงสร้างอินเทอร์เน็ตที่พัฒนาขึ้นอย่างมาก และพฤติกรรมการใช้สื่อออนไลน์ที่เปลี่ยนไปแบบชนิดหน้ามือเป็นหลังมือ การรับชมสื่อทางช่องทางออนไลน์ ทั้งจากสมาร์ตโฟน และเครื่องคอมพิวเตอร์กลายเป็นเรื่องปกติของคนไทยในยุคปัจจุบันนี้ อีกทั้งยังมีผู้ให้บริการภาพยนตร์ทางอินเทอร์เน็ตแบบถูกลิขสิทธิ์เข้ามานำเสนอบริการในราคาถูกลง มีภาพยนตร์ ซีรีส์และรายการต่างๆ ให้เลือกชมมากมายหลากหลาย การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมมารับชมภาพยนตร์ผ่านทางสื่อออนไลน์ของผู้บริโภคนี้ ส่งผลให้เกิดการพัฒนาช่องทางการจัดจำหน่ายภาพยนตร์ออนไลน์ตามมาด้วย โดยในต่างประเทศเรียกว่า aggregator หรือเป็นผู้รับหรือรวบรวมภาพยนตร์จากผู้สร้าง และนำเผยแพร่ผ่านช่องทางต่างๆ โดยมีกำหนดข้อตกลงในการแบ่งผลประโยชน์กับเจ้าของภาพยนตร์

aggregator ที่มีชื่อเสียงของต่างประเทศ ได้แก่ Distribber ซึ่งเจ้าของลิขสิทธิ์หรือผู้สร้างภาพยนตร์สามารถอัปโหลดภาพยนตร์ของตัวเองขึ้นไป แล้วทำการกำหนดได้ว่า ต้องการให้ผู้ชมสามารถเลือกรับชมภาพยนตร์ของตัวเองผ่านช่องทางที่เสียค่าใช้จ่ายได้ในรูปแบบใดบ้าง เช่น iTunes Netflix Hulu Xbox หรือ Google play เป็นต้น

ภาพที่ 3 Distribber เว็บไซต์รับจัดจำหน่ายและเผยแพร่ภาพยนตร์ผ่านทางออนไลน์

ด้วยการจัดจำหน่ายผ่านช่องทางออนไลน์นี้ ผู้สร้างภาพยนตร์สามารถจัดจำหน่ายภาพยนตร์ได้ด้วยงบประมาณที่ต่ำกว่าการนำเข้าฉายในโรงภาพยนตร์มาก aggregator บางแห่งรับจัดจำหน่ายให้โดยไม่คิดค่าใช้จ่าย แต่ขอรับเป็นส่วนแบ่งจากรายได้ที่มีผู้เข้ามาโหลดชมภาพยนตร์ก็มี ในปัจจุบันช่องทาง การจัดจำหน่ายนี้ได้รับความสนใจจากผู้สร้างภาพยนตร์รายย่อยอย่างมาก และมีการเติบโตขึ้นอย่างต่อเนื่อง จึงนับว่าเป็นทางเลือกของผู้สร้างภาพยนตร์ที่จะได้มีพื้นที่ในการเผยแพร่ภาพยนตร์ของตัวเองโดยไม่ต้องเข้าสู่ระบบการจัดจำหน่ายและธุรกิจโรงภาพยนตร์ ที่จะได้ใช้เวลาในการบ่มเพาะคุณภาพงานและกลุ่มผู้ชมของตัวเองก่อนที่จะพัฒนางานให้เข้าสู่ระดับที่ใหญ่ขึ้นต่อไป

สำหรับการรับชมภาพยนตร์ออนไลน์ในประเทศไทยแบบถูกลิขสิทธิ์ในปัจจุบัน มีผู้ให้บริการอยู่ 2 เว็บไซต์คือ Netflix และ iflix โดย Netflix นั้นเป็นองค์กรธุรกิจจากประเทศสหรัฐอเมริกา ให้บริการประเภท VOD (video on demand) และสื่อสตรีมมิ่ง Netflix จึงมีเนื้อหาให้เลือกชมมากมายหลากหลายซึ่งส่งตรงจากผู้ผลิตในอเมริกา แต่จะมีราคาค่าบริการต่อเดือนค่อนข้างสูงและภาพยนตร์หรือซีรีส์บางเรื่องยังไม่มียกบรรยายภาษาไทย ทำให้เป็นอุปสรรคต่อกลุ่มผู้รับชมชาวไทยอยู่ไม่น้อย ในขณะที่ iflix ซึ่งเป็นผู้ให้บริการ VOD จากประเทศมาเลเซียและเป็นพันธมิตรกับสตูดิโออีกกว่า 150 แห่งทั่วโลก ทั้งวอลต์ดิสนีย์ วอร์เนอร์ บราเธอร์ พาราเมาร์ พิคเจอร์ส โซนี่ พิคเจอร์ส ฟ็อกซ์ บีบีซี ซีบีเอส ฯลฯ จึงทำให้มีเนื้อหารายการจากประเทศในทั่วเอเชีย ทั้งภาพยนตร์ ซีรีส์ สารคดี อีกทั้งยังมีบทบรรยายภาษาไทยและค่าบริการต่อเดือนที่ถูกมาก จึงทำให้ได้รับความนิยมจากผู้ชมในประเทศไทยเพิ่มมากขึ้นในระยะเวลาอันสั้น

การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปรับชมสื่อผ่านช่องทางออนไลน์ที่สะท้อนให้เห็นจากยอดสมาชิกของ Netflix และ iflix นั้น เป็นสัญญาณอันดีที่บ่งบอกว่า ในอนาคตอันใกล้นี้ การจัดจำหน่าย

ภาพยนตร์ผ่านทางช่องทางออนไลน์ โดยผู้สร้างสามารถสร้างข้อตกลงที่พึงพอใจกับ aggregator ได้ด้วยตัวเองของผู้สร้างภาพยนตร์ไทย คงจะกลายมาเป็นรูปแบบการจัดจำหน่ายที่มีความเข้มแข็งมากพอที่จะเป็นทางออกให้กับผู้สร้างภาพยนตร์รายย่อย ที่จะได้เผยแพร่ภาพยนตร์ของตนโดยไม่ต้องพึ่งพาระบบจัดจำหน่ายและธุรกิจโรงภาพยนตร์ที่ผูกขาดมาโดยตลอดได้

สรุป

ระบบโรงภาพยนตร์และจัดจำหน่ายในรูปแบบสายหนังเป็นธุรกิจลักษณะผูกขาดที่ดำรงอยู่คู่วงการภาพยนตร์ในประเทศไทยมาอย่างยาวนาน การเปลี่ยนแปลงเพื่ออำนวยให้เกิดการแข่งขันอย่างเสรีนั้นว่าต้องอาศัยปัจจัยหลายด้าน และยังทำให้เกิดขึ้นในระยะเวลาอันสั้นได้ยาก กลุ่มผู้สร้าง

ภาพยนตร์พึ่งใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีการสื่อสารที่พัฒนาไปอย่างมากในยุคนี้ ในการแสวงหาช่องทางการประชาสัมพันธ์ จัดจำหน่ายและเข้าถึงผู้ชมอันเป็นกลุ่มเป้าหมาย รวมถึงร่วมกันสนับสนุนให้เกิดความหลากหลายของการผลิตและจัดฉายภาพยนตร์ให้กระจายทั่วถึงไปยังทุกภูมิภาค ที่ยังคงมีผู้บริโภคที่มีความต้องการที่จะรับชมภาพยนตร์นอกกระแสต่างๆ และเฟื่องฟูที่จะได้เข้าถึงภาพยนตร์ที่มีคุณภาพอย่างเท่าเทียมกันกับผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร

การสร้างกลุ่มผู้ชมภาพยนตร์นอกกระแสให้เติบโตและมีรสนิยมการชมภาพยนตร์อันหลากหลายนี้ เป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยยกระดับและพัฒนาอุตสาหกรรมภาพยนตร์ของประเทศไทยให้ก้าวหน้าทัดเทียมประเทศอื่นๆ ทั่วโลกได้ในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- ดวงทอง สรประเสริฐ. (2553). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการคัดเลือกภาพยนตร์เพื่อเข้าฉายในโรงภาพยนตร์ในเขตกรุงเทพมหานครและภูมิภาคหลักของประเทศไทย. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา
- จิตตภา จุลเสณีย์ . (2553). ความเป็นไปได้ของการจัดจำหน่ายภาพยนตร์ผ่านการดาวน์โหลดทางอินเทอร์เน็ตในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักข่าวออนไลน์ไทยพับลิกา. (2560). โครงสร้าง “คอขวด” อุตสาหกรรมภาพยนตร์ไทย มูลค่าตลาดกว่า 2 หมื่นล้าน เมื่อปลายน้ำมีผู้เล่นหลัก 2 ค่ายครองจอ. วันที่ค้นข้อมูล 8 กุมภาพันธ์ 2560, จาก <http://thaipublica.org/2016/08/film-industry-2/>
- สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ. (2552). ช่องทางการตลาดและการจัดจำหน่ายสินค้าภาพยนตร์. วันที่ค้นข้อมูล 10 กุมภาพันธ์ 2560, จาก <http://www.ryt9.com/s/expd/746726>
- Paula Bernstein. (2016). *How to Build Your Documentary's Distribution Strategy*. Retrieved February 5, 2017, from <http://filmmakermagazine.com/98541-how-build-documentarys-distribution-strategy/#.WKLfhdR97Dc>

ประสิทธิภาพการให้บริการของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค สาขาอำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง

The Provincial Electricity Authority's Efficiency in Providing Service at Khuan Khanun District, Phatthalung Province

อรจรจายิยา นุนุม¹ และปรีดาภรณ์ กาญจนสำราญวงศ์²

Anjareeya Nunum¹, Preedaporn Kanjanasamranwong²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบประสิทธิภาพการให้บริการของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค สาขาอำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง จำแนกตามตัวแปรอิสระ 10 ตัวแปร โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล เก็บตัวอย่างจากผู้ใช้บริการที่มาชำระค่ากระแสไฟฟ้าที่การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค สาขาอำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง จำนวน 400 คน โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบโควตา สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับสถิติเชิงอนุมาน ใช้การทดสอบที การทดสอบเอฟของการวิเคราะห์ความแปรปรวน และการทดสอบเวลช์ ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพการให้บริการของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค สาขาอำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน และเมื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพการให้บริการพบว่าผู้ใช้บริการที่มีเพศ ระยะเวลาห่างที่พักอาศัยกับการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค สาขาอำเภอควนขนุน และช่วงเวลาที่มาชำระค่ากระแสไฟฟ้าที่ต่างกัน เห็นว่าประสิทธิภาพการให้บริการของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค สาขาอำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 เฉพาะด้านการชำระค่ากระแสไฟฟ้า และด้านการอำนวยความสะดวก ส่วนผู้ใช้บริการที่มีอายุต่างกัน เห็นว่าประสิทธิภาพการให้บริการของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค สาขาอำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ในทุกด้าน

คำสำคัญ : ประสิทธิภาพ, การให้บริการ, การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค

¹ นิสิต สาขาวิชาคณิตศาสตร์และสถิติ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตพัทลุง

² อาจารย์ สาขาวิชาคณิตศาสตร์และสถิติ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตพัทลุง

¹ Bachelor of Science, Faculty of Science, Thaksin University, Phatthalung

² Lecturer Preedaporn Kanjanasamranwong Faculty of Science, Thaksin University, Phatthalung,

E-mail: ypreedaporn@hotmail.com

Abstract

The objectives of this research were to study and compare the efficiency of the different services available at the Provincial Electricity Authority in Kuankhanon Branch, Phthalung Province classified by 10 independent variables. A set of questionnaires was used to collect data from 400 samples by the quota sampling method. The samples were persons who came in to make their electricity payment at the Provincial Electricity Authority Kuankhanon Branch. The statistics used to analyze descriptive data were frequency, percentage, mean and standard deviation, and inferential statistics: t-test, F-test from analysis of variance and Welch.

The results of the research found that the service efficiency of each category of the Provincial Electricity Authority in Kuankhanon Branch were high. When comparing each of the services, persons of different age, gender and length of residence near the Provincial Electricity Authority, Kuankhanon Branch were intentionally selected.. Their comments about time payments indicated that the efficiency of the services provided by the Provincial Electricity Authority in Kuankhanon Branch was significantly different at 0.05. Comments about payments, facilities, and differences in age showed that the efficiency of service at the Provincial Electricity Authority in Kuankhanon Branch, Phthalung Province was significantly different at 0.05 in every category.

Keywords : efficiency, service, provincial electricity authority

บทนำ

ไฟฟ้าหรือกระแสไฟฟ้า นับว่าเป็นสิ่งจำเป็นในการดำรงชีวิตประจำวัน ในปัจจุบันไฟฟ้าถือเป็นปัจจัยที่ 5 ที่ไม่มีใคร ไม่ต้องการไฟฟ้า สังเกตได้จากเครื่องใช้ไฟฟ้าภายในบ้านที่มีแทบทุกบ้าน และจากนโยบายของรัฐบาล ที่ต้องการให้ทุกครัวเรือนมีไฟฟ้าใช้ครบ 100% ภายในปี 2548 (สำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน, 2547)

ไฟฟ้าหรือกระแสไฟฟ้าที่ผลิตและจัดส่งให้ประชาชนในประเทศไทยนั้น อยู่ในความรับผิดชอบของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค (กฟภ.) เป็นรัฐวิสาหกิจสาขาสาธารณูปโภค สังกัดกระทรวงมหาดไทย รับผิดชอบในเขตจำหน่าย 74 จังหวัดทั่วประเทศไทย ยกเว้นกรุงเทพมหานคร นนทบุรี และสมุทรปราการ จะเป็นเขตรับผิดชอบของการไฟฟ้านครหลวง (กฟน.) โดยงานกิจกรรมหลักด้านการบริการ

ต่าง ๆ ของ กฟภ. คือ งานติดตั้งมิเตอร์ งานขยายเขตระบบจำหน่ายไฟฟ้า งานบำรุงรักษาระบบจำหน่าย งานแก้ไขกระแสไฟฟ้าขัดข้อง งานจดหน่วยพิมพ์ใบเสร็จเก็บเงิน และงานบริการด้านการชำระเงินค่ากระแสไฟฟ้า (การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค, 2556)

ในการเก็บค่ากระแสไฟฟ้าของ กฟภ. นั้นจะกระทำเป็นประจำทุกเดือน โดยในอดีตทาง กฟภ. มีการจ้างบุคคลหรือนิติบุคคลภายนอก (Out Source) ไปทำการจดบันทึกหน่วยจากมิเตอร์แล้วนำมาคำนวณเป็นเงินทุก ๆ 30 วันหรือ 1 รอบเดือน (บรรพต ธรรมสโรช, 2552) จากนั้นจะทำการออกใบเสร็จรับเงินโดยมีตัวแทนเก็บเงินของ กฟภ. ไปทำการเรียกเก็บเงินจากผู้ใช้ไฟฟ้าตามบ้านเรือนซึ่งตรงกับความต้องการ ความสะดวกของผู้ใช้ไฟฟ้าในขณะนั้นเป็นอย่างมาก หรือผู้ใช้ไฟฟ้าต้องนำเงินค่ากระแสไฟฟ้ามาชำระที่สำนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคเอง แต่หากพิจารณาการใช้ไฟฟ้าในปัจจุบัน

พบว่า ประชาชนมีการใช้ไฟฟ้ามากขึ้นและจะมากขึ้นเรื่อย ๆ ควบคู่ไปกับสิ่งอำนวยความสะดวกเทคโนโลยี และสถานะเศรษฐกิจของประเทศที่เจริญเติบโตขึ้น ถ้าหากทาง กฟภ. ยังใช้ระบบการทำงานแบบเดิม อาจจะไม่ตอบสนองต่อผู้ใช้ไฟฟ้าได้ทันเวลาตามความต้องการ ส่งผลให้เกิดผลกระทบต่อภาพลักษณ์และประสิทธิภาพของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค โดยในด้านงานบริการด้านการชำระเงินค่ากระแสไฟฟ้า ทาง กฟภ. ได้เพิ่มช่องทางการชำระ

เงินค่ากระแสไฟฟ้าให้มีความหลากหลายมากขึ้น แต่จากการสังเกตพบว่าผู้ใช้ไฟฟ้าในเขตความรับผิดชอบของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคสาขาอำเภอควนขนุน ส่วนใหญ่ยังคงมาชำระค่ากระแสไฟฟ้าที่สำนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคสาขาอำเภอควนขนุน และพบว่าในปี พ.ศ. 2558 ยังมีจำนวนผู้มาชำระค่ากระแสไฟฟ้าที่สำนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคสาขาอำเภอควนขนุนมากกว่าปี พ.ศ. 2557 ของทุกเดือน ดังตาราง 1

ตาราง 1 ข้อมูลผู้ใช้ไฟฟ้าที่มาชำระค่ากระแสไฟฟ้า ณ การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคสาขาอำเภอควนขนุนในปี พ.ศ. 2557 และ พ.ศ. 2558

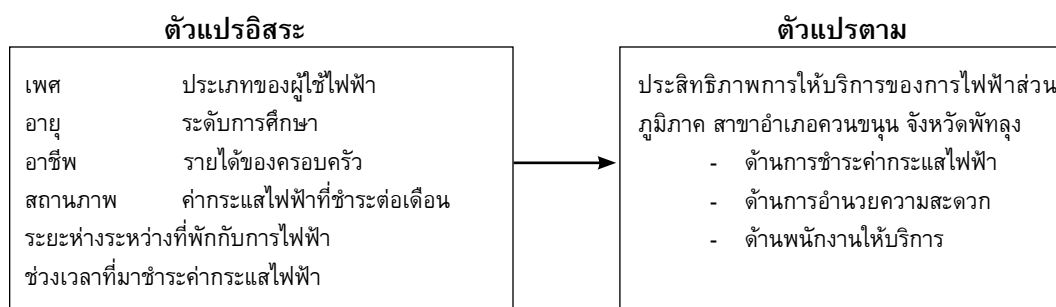
เดือน	2557	2558	เดือน	2557	2558
มกราคม	10,899	11,396	กรกฎาคม	10,977	11,306
กุมภาพันธ์	10,914	11,366	สิงหาคม	10,994	11,581
มีนาคม	11,222	11,378	กันยายน	11,339	11,484
เมษายน	10,967	11,568	ตุลาคม	11,044	11,580
พฤษภาคม	10,982	11,586	พฤศจิกายน	11,083	11,633
มิถุนายน	11,040	11,449	ธันวาคม	11,094	11,529

ที่มา : แผนกการเงิน และบัญชี การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคสาขาอำเภอควนขนุน

ผู้วิจัยจึงเกิดความสนใจที่จะศึกษาว่า การให้บริการด้านการชำระค่ากระแสไฟฟ้าของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคสาขาอำเภอควนขนุน มีประสิทธิภาพเพียงใด และมีปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการอย่างไร เพื่อนำไปพิจารณาปรับปรุง พัฒนาประสิทธิภาพการให้บริการด้านการชำระค่ากระแสไฟฟ้า อันจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคอำเภอควนขนุน และประชาชนผู้ใช้ไฟฟ้าให้ได้รับการบริการที่ดีในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการให้บริการในด้านการชำระค่ากระแสไฟฟ้า ด้านการอำนวยความสะดวก และด้านพนักงานให้บริการของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค สาขาอำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง
2. เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพการให้บริการของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคสาขาอำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง จำแนกตามตัวแปรอิสระโดยมีกรอบแนวคิดดังนี้

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประมาณจากจำนวนผู้ใช้ไฟฟ้าที่มาชำระค่ากระแสไฟฟ้าที่สำนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคสาขาอำเภอคอนขนุน จังหวัดพัทลุง ย้อนหลังเฉลี่ย 2 ปี ตั้งแต่ พ.ศ. 2557 ถึง พ.ศ. 2558 จำนวน 11,267 คนต่อเดือน (แผนกการเงินและบัญชี สำนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคสาขาอำเภอคอนขนุน, 2558) คำนวณขนาดตัวอย่างโดยสูตรของ Taro Yamane (พิบูลสมจิตต์, 2549) โดยกำหนดให้ความผิดพลาดที่เกิดจากการสุ่มมีค่าไม่เกินร้อยละ 5 ได้ขนาดตัวอย่างจำนวน 387 คน เพื่อให้การอนุมานประชากรใกล้เคียงความเป็นจริงมากขึ้น จึงใช้ขนาดตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้เป็นจำนวน 400 คน โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบโควตา (Quota Sampling) โดยใช้เพศ ช่วงอายุ และช่วงเวลาการใช้บริการในการแบ่งโควตา

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเพื่อให้ได้ผลการวิจัยเป็นไปตามวัตถุประสงค์ ประกอบไปด้วย 3 ตอน ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยเป็นลักษณะคำถามแบบสำรวจรายการ (Check Lists) จำนวน 16 ข้อ ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิภาพการให้บริการด้านการชำระค่ากระแสไฟฟ้าของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคสาขาอำเภอ

คอนขนุน จังหวัดพัทลุง แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการให้บริการชำระค่ากระแสไฟฟ้า ด้านการอำนวยความสะดวก และด้านพนักงานให้บริการ โดยลักษณะคำถามเป็น มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) จำนวน 28 ข้อ ตามแนวคิดของลิเคอร์ท์ (Likert's) มี 5 ระดับ เกณฑ์ในการประเมินระดับประสิทธิภาพ ผู้วิจัยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) โดยเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนกับเกณฑ์ประมาณค่าของลิเคอร์ท์ แล้วแปลผลดังนี้ (ชานินทร์ ศิลป์จารุ, 2553)

ค่าเฉลี่ย	ระดับประสิทธิภาพ
4.51 – 5.00	มากที่สุด
3.51 – 4.50	มาก
2.51 – 3.50	ปานกลาง
1.51 – 2.50	น้อย
1.00 – 1.50	น้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นคำถามแบบปลายเปิด ถามปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะของการใช้บริการการชำระค่ากระแสไฟฟ้า

หลังจากนั้นนำแบบสอบถามที่แก้ไขปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ ไปทดลองใช้กับผู้รับบริการที่ไม่ใช่ตัวอย่างของการวิจัยจำนวน 30 คน (สรชัย พิศาลบุตร เสาวรส ใหญ่สว่าง และปรีชา อัครเดชาบุตร, 2549) เพื่อหาข้อผิดพลาด และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้วิธีการหาสัมประสิทธิ์อัลฟาของ ครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าสัมประสิทธิ์

อัลฟาเท่ากับ 0.616 จึงนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น ไปใช้กับตัวอย่างตามแผนการสุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในการสรุปข้อมูลเบื้องต้น สำหรับการเปรียบเทียบประสิทธิภาพการให้บริการของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคสาขาอำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง จำแนกตามเพศ และประเภทของผู้ใช้ไฟฟ้า ด้วยการทดสอบที (t-Test) และเปรียบเทียบประสิทธิภาพการให้บริการของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคสาขาอำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง จำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ของครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือน สถานภาพ ค่ากระแสไฟฟ้าที่ชำระต่อเดือน ระยะห่างระหว่างที่พักอาศัยกับการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคสาขาอำเภอควนขนุน และช่วงเวลาที่มาชำระค่ากระแสไฟฟ้า ด้วยการทดสอบเอฟ (F-Test) ของการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way Analysis of Variance) ในกรณีที่ข้อตกลงเบื้องต้นผ่าน นั่นคือข้อมูลแต่ละกลุ่มมีการแจกแจงปกติและความแปรปรวนของประชากรมีค่าเท่ากัน หากพบว่ามีค่าแตกต่างกันจะเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ โดยวิธี Scheffe's หรือใช้การทดสอบเวลช์ (Welch Test) ในกรณีที่ข้อตกลงเบื้องต้นผ่าน แต่เพียงข้อมูลแต่ละกลุ่มมีการแจกแจงปกติ แต่

ความแปรปรวนของประชากรไม่เท่ากัน และหากพบว่ามีค่าแตกต่างกันจะเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ โดยวิธี Dunnett's T3 ต่อไป (กมล บุษบา, 2551)

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ลักษณะข้อมูลส่วนบุคคลของตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง โดย 1 ใน 3 มีอายุ 50 ปีขึ้นไป และร้อยละ 80 มีสถานภาพสมรส โดยที่ครึ่งหนึ่งไม่ได้เรียนหนังสือหรือจบการศึกษาชั้นประถมศึกษา ร้อยละ 39 มีอาชีพเกษตรกร ซึ่งครึ่งหนึ่งมีรายได้ของครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือนอยู่ที่ 10,001 – 30,000 บาท เป็นผู้ใช้ไฟฟ้าประเภทบ้านพัก / ที่อยู่อาศัย มีค่ากระแสไฟฟ้าที่ชำระต่อเดือนต่ำกว่า 500 บาท โดยมีระยะห่างระหว่างที่พักอาศัยกับการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคมากกว่า 10 กิโลเมตร และ 1 ใน 3 มาชำระเงินค่ากระแสไฟฟ้าในช่วงเวลา 08:00 – 10:00 น.

2. ระดับประสิทธิภาพการให้บริการของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคสาขาอำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง

ประสิทธิภาพการให้บริการของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคสาขาอำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง สามารถสรุปได้ดังตาราง 2

ตาราง 2 ระดับประสิทธิภาพการให้บริการของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคสาขาอำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง จำแนกเป็นรายด้านและภาพรวม

ประสิทธิภาพการให้บริการ	\bar{X}	S.D.	ระดับประสิทธิภาพ
ด้านการชำระค่ากระแสไฟฟ้า	4.13	0.46	มาก
ด้านการอำนวยความสะดวก	3.85	0.49	มาก
ด้านพนักงานให้บริการ	3.81	1.30	มาก
ภาพรวม	3.93	0.57	มาก

จากตาราง 2 พบว่าผู้ใช้บริการเห็นว่า การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคสาขาอำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง มีระดับประสิทธิภาพในภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านมีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก โดยด้านการชำระค่ากระแสไฟฟ้ามีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการอำนวยความสะดวก และด้านพนักงานให้บริการ ตามลำดับ

3. การเปรียบเทียบประสิทธิภาพการให้บริการของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคสาขาอำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง จำแนกตามตัวแปรอิสระ

การเปรียบเทียบประสิทธิภาพการให้บริการของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคสาขาอำเภอควนขนุน

จังหวัดพัทลุง จำแนกตามตัวแปรอิสระ 10 ตัว พบว่าตัวแปรเพศ ระยะห่างระหว่างที่พักกับการไฟฟ้า ส่วนภูมิภาคอำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง และช่วงเวลาที่มาชำระค่ากระแสไฟฟ้า เป็นตัวแปรที่มีผลต่อประสิทธิภาพการให้บริการของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคสาขาอำเภอควนขนุน

จังหวัดพัทลุง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เฉพาะด้านการชำระค่ากระแสไฟฟ้า และด้านการอำนวยความสะดวก เท่านั้น ส่วนตัวแปรอายุ เป็นตัวแปรที่มีผลต่อประสิทธิภาพการให้บริการของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคสาขาอำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง ทั้งภาพรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังตาราง 3

ตาราง 3 การเปรียบเทียบประสิทธิภาพการให้บริการของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคสาขาอำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง จำแนกตามตัวแปรอิสระ

ตัวแปรอิสระ	ประสิทธิภาพ				
	ด้านการชำระค่ากระแสไฟฟ้า	ด้านการอำนวยความสะดวก	ด้านพนักงานให้บริการ	ภาพรวม	
เพศ	สถิติทดสอบ	t	t	t	t
	ค่าสถิติทดสอบ	2.87	2.07	-0.97	0.65
	p-value	0.00*	0.04*	0.34	0.52
ประเภทของผู้ใช้ไฟฟ้า	สถิติทดสอบ	t	t	t	t
	ค่าสถิติทดสอบ	-0.33	0.19	-1.39	-1.06
	p-value	0.74	0.85	0.16	0.29
อายุ	สถิติทดสอบ	F	Welch	Welch	Welch
	ค่าสถิติทดสอบ	9.35	6.29	4.20	6.06
	p-value	0.00*	0.00*	0.00*	0.00*
ระดับการศึกษา	สถิติทดสอบ	F	F	F	F
	ค่าสถิติทดสอบ	0.42	1.44	1.12	0.37
	p-value	0.80	0.22	0.35	0.83

ตัวแปรอิสระ	ประสิทธิภาพ				ภาพรวม
	ด้านการชำระค่า กระแสไฟฟ้า	ด้านการอำนวยความสะดวก	ด้านพนักงาน ให้บริการ		
อาชีพ	สถิติทดสอบ	F	F	F	F
	ค่าสถิติทดสอบ	0.49	1.13	0.51	0.51
	p-value	0.78	0.35	0.77	0.77
รายได้ของ ครอบครัว	สถิติทดสอบ	F	F	F	F
	ค่าสถิติทดสอบ	0.93	2.43	0.36	0.33
	p-value	0.43	0.07	0.78	0.80
สถานภาพ	สถิติทดสอบ	F	F	Welch	F
	ค่าสถิติทดสอบ	1.15	0.66	1.18	1.96
	p-value	0.32	0.52	0.32	0.14
ค่ากระแสไฟฟ้าที่ ชำระต่อเดือน	สถิติทดสอบ	F	F	F	F
	ค่าสถิติทดสอบ	0.37	0.30	2.23	1.22
	p-value	0.69	0.74	0.11	0.30
ระยะห่างระหว่าง ที่พักกับการไฟฟ้า	สถิติทดสอบ	F	F	F	F
	ค่าสถิติทดสอบ	3.01	2.74	0.39	1.11
	p-value	0.03*	0.04*	0.76	0.34
ช่วงเวลาที่มาชำระ ค่ากระแสไฟฟ้า	สถิติทดสอบ	Welch	Welch	F	Welch
	ค่าสถิติทดสอบ	6.26	8.21	0.72	2.51
	p-value	0.00*	0.00*	0.54	0.06

*แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตาราง 3 พบว่าผู้ใช้บริการที่มีเพศต่างกัน เห็นว่าประสิทธิภาพการให้บริการของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคสาขาอำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง ในด้านการชำระค่ากระแสไฟฟ้า และด้านการอำนวยความสะดวก แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยที่เพศชายเห็นว่าคุณภาพการให้บริการของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคสาขาอำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง ในด้านการชำระค่ากระแสไฟฟ้า ($\bar{X}_\gamma = 4.22$, $\bar{X}_\mu = 4.09$) และด้านการอำนวยความสะดวก ($\bar{X}_\gamma = 3.92$, $\bar{X}_\mu = 3.81$) สูงกว่าเพศหญิง

และพบว่าตัวแปรอายุ ระยะห่างระหว่างที่พักอาศัยกับการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคสาขาอำเภอควนขนุน และช่วงเวลาที่มาชำระค่ากระแสไฟฟ้าซึ่งมีจำนวนกลุ่มมากกว่า 2 กลุ่มขึ้นไป มีผลต่อประสิทธิภาพการให้บริการแตกต่างกันจะเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ โดยวิธี Scheffe's และ Dunnett's T3 ดังนี้

ตัวแปรอายุ พบว่าผู้ใช้บริการที่มีอายุต่างกัน เห็นว่าประสิทธิภาพการให้บริการของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคสาขาอำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง ทั้งในภาพรวม และรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยที่ผู้ใช้บริการที่

มีอายุ 50 ปีขึ้นไป เห็นว่าประสิทธิภาพการให้บริการด้านการชำระค่ากระแสไฟฟ้า และด้านการอำนวยความสะดวก ของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค สาขาอำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง แตกต่างกับผู้ใช้บริการที่มีช่วงอายุอื่น ๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และผู้ให้บริการที่มีอายุไม่เกิน 29

ปี เห็นว่าประสิทธิภาพการให้บริการด้านพนักงานให้บริการ และภาพรวมของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค สาขาอำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง แตกต่างกับผู้ใช้บริการที่มีช่วงอายุอื่น ๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังตาราง 4

ตาราง 4 การเปรียบเทียบประสิทธิภาพการให้บริการของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคสาขาอำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง เป็นรายคู่โดยวิธี Scheffe's และ Dunnett's T3 จำแนกตามอายุ

อายุ	ประสิทธิภาพ			
	ด้านการชำระค่ากระแสไฟฟ้า	ด้านการอำนวยความสะดวก	ด้านพนักงานให้บริการ	ภาพรวม
สถิติทดสอบ	Scheffe's	Dunnett's T3	Dunnett's T3	Dunnett's T3
ไม่เกิน 29 ปี	4.08 ± 0.43 ^b	3.78 ± 0.42 ^b	4.52 ± 1.33 ^a	4.13 ± 1.13 ^a
30 – 39 ปี	3.97 ± 0.41 ^b	3.74 ± 0.42 ^b	3.79 ± 0.48 ^b	3.83 ± 0.37 ^b
40 – 49 ปี	4.09 ± 0.48 ^b	3.78 ± 0.51 ^b	3.59 ± 0.58 ^b	3.82 ± 0.45 ^b
ตั้งแต่ 50 ปีขึ้นไป	4.27 ± 0.43 ^a	3.98 ± 0.52 ^a	3.78 ± 0.55 ^b	4.01 ± 0.44 ^b

หมายเหตุ ค่าเฉลี่ย ± S.D. ที่ตามด้วยตัวอักษร (a-b) ที่ต่างกันในแนวดิ่ง หมายถึง มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตัวแปรระยะห่างระหว่างที่พักอาศัยกับการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค สาขาอำเภอควนขนุน พบว่าผู้ให้บริการที่มีระยะห่างระหว่างที่พักอาศัยกับการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคสาขาอำเภอควนขนุนไม่เกิน 3 กิโลเมตร เห็นว่าประสิทธิภาพการให้บริการด้านการชำระค่ากระแสไฟฟ้า และด้านการอำนวยความสะดวก

สะดวกของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคสาขาอำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง แตกต่างกับผู้ใช้บริการที่มีระยะห่างระหว่างที่พักอาศัยกับการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคสาขาอำเภอควนขนุน 5.01 – 10 กิโลเมตร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังตาราง 5

ตาราง 5 การเปรียบเทียบประสิทธิภาพการให้บริการของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคสาขาอำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง เป็นรายคู่โดยวิธี Scheffe's จำแนกตามระยะห่างระหว่างที่พักอาศัยกับการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค สาขาอำเภอควนขนุน

ระยะห่างระหว่างที่พักอาศัยกับการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค สาขาอำเภอควนขนุน	ประสิทธิภาพ	
	ด้านการชำระค่ากระแสไฟฟ้า	ด้านการอำนวยความสะดวก
ไม่เกิน 3 กิโลเมตร	4.30 ± 0.42 ^a	4.02 ± 0.44 ^a
3.01 – 5 กิโลเมตร	4.10 ± 0.44 ^{ab}	3.83 ± 0.47 ^{ab}
5.01 – 10 กิโลเมตร	4.08 ± 0.44 ^b	3.79 ± 0.52 ^b
มากกว่า 10 กิโลเมตร	4.14 ± 0.48 ^{ab}	3.84 ± 0.49 ^{ab}

หมายเหตุ ค่าเฉลี่ย ± S.D. ที่ตามด้วยตัวอักษร (a-b) ที่ต่างกันในแนวดิ่ง หมายถึง มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตัวแปรช่วงเวลาที่มาชำระค่ากระแสไฟฟ้า พบว่าผู้ใช้บริการที่มาชำระค่ากระแสไฟฟ้าในช่วงเวลา 8:00 – 10:00 น. และ 10:01 – 12:00 น. เห็นว่าประสิทธิภาพการให้บริการด้านการชำระค่ากระแสไฟฟ้า และด้านการอำนวยความสะดวกของ

การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคสาขาอำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง แตกต่างกับผู้ใช้บริการที่มาชำระค่ากระแสไฟฟ้าในช่วงเวลา 12:01 – 14:00 น. อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังตาราง 6

ตาราง 6 การเปรียบเทียบประสิทธิภาพการให้บริการของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคสาขาอำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง เป็นรายคู่โดยวิธี Dunnett's T3 จำแนกตามช่วงเวลาที่มาชำระค่ากระแสไฟฟ้า

ช่วงเวลาที่มาชำระค่ากระแสไฟฟ้า	ประสิทธิภาพ	
	ด้านการชำระค่ากระแสไฟฟ้า	ด้านการอำนวยความสะดวก
8:00 – 10:00 น.	4.17 ± 0.49 ^a	3.88 ± 0.52 ^a
10:01 – 12:00 น.	4.25 ± 0.48 ^a	4.01 ± 0.52 ^a
12:01 – 14:00 น.	4.00 ± 0.39 ^b	3.69 ± 0.43 ^b
14:01 – 16:00 น.	4.09 ± 0.38 ^b	3.78 ± 0.42 ^b

หมายเหตุ ค่าเฉลี่ย ± S.D. ที่ตามด้วยตัวอักษร (a-b) ที่ต่างกันในแนวตั้ง หมายถึง มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

การสรุปผลและอภิปรายผล

การวิจัยนี้ศึกษาประสิทธิภาพการให้บริการของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคสาขาอำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง พบว่าผู้ใช้บริการเห็นว่าประสิทธิภาพการให้บริการของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคสาขาอำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุงทั้งในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าผู้ใช้บริการเห็นว่าประสิทธิภาพการให้บริการด้านการชำระค่ากระแสไฟฟ้า มีประสิทธิภาพดีที่สุด รองลงมาคือ ด้านการอำนวยความสะดวก และด้านพนักงานให้บริการ ตามลำดับ เนื่องจากการให้บริการของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคสาขาอำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง มีการพัฒนา ปรับปรุง และใช้เทคโนโลยีในการให้บริการ เพื่อให้ผู้ใช้บริการได้รับความสะดวกมากที่สุด

ผลการเปรียบเทียบประสิทธิภาพการให้บริการของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคสาขาอำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง พบว่ามีตัวแปรอายุเพียงตัวแปรเดียว ที่เห็นว่าประสิทธิภาพการให้บริการ

ของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคสาขาอำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง ทั้งในภาพรวมและรายด้านมีความแตกต่างกัน ส่วนตัวแปรเพศ ระยะห่างระหว่างที่พักอาศัยกับการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค สาขาอำเภอควนขนุน และช่วงเวลาที่มาชำระค่ากระแสไฟฟ้า ที่ประสิทธิภาพการให้บริการของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค สาขาอำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง มีความแตกต่างกันเฉพาะด้านการชำระค่ากระแสไฟฟ้า และด้านการอำนวยความสะดวกเท่านั้น

จากการทดสอบสมมติฐาน พบว่าผู้ใช้บริการที่เป็นเพศชาย เห็นว่าประสิทธิภาพการให้บริการด้านการชำระค่ากระแสไฟฟ้า และด้านการอำนวยความสะดวกของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคสาขาอำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง ดีกว่าผู้ใช้บริการที่เป็นเพศหญิง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้ใช้บริการที่เป็นเพศหญิง มีความละเอียดอ่อน ชอบคิดเรื่องหยาบหยาบ และคิดเล็กคิดน้อย และใส่ใจในรายละเอียดมากกว่าเพศชาย (ศศิพร สิทธิพันธ์, 2539) จึงรู้สึกว่าการให้บริการที่มีข้อบกพร่องมากกว่าผู้ชาย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของศักดิ์นรินทร์ เพ็

ชรทอง (2550) ที่พบว่าผู้ใช้บริการที่มีเพศต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการให้บริการด้านการรับชำระค่ากระแสไฟฟ้า ณ สำนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดตรัง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 และส่วนผู้ใช้บริการที่มีอายุไม่เกิน 29 ปี เห็นว่าประสิทธิภาพการให้บริการในภาพรวมของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคสาขาอำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง ดีกว่าผู้ใช้บริการในช่วงอายุอื่น ๆ เนื่องจากผู้ใช้บริการที่มีอายุไม่เกิน 29 ปี อาจจะยังไม่มี ความใส่ใจ หรือสนใจในด้านการได้รับบริการสักเท่าไร เนื่องจากกิจวัตรประจำวันต้องเร่งรีบ จึงรีบมาดำเนินการให้แล้วเสร็จเพื่อไปปฏิบัติภารกิจอื่นต่อไป แต่ถ้าเป็นช่วงอายุอื่น ๆ มีความคาดหวังต่อการได้รับการบริการ และพิจารณาถึงการให้บริการว่าเป็นไปตามความต้องการหรือไม่ ทำให้รู้สึกวาระดับประสิทธิภาพการให้บริการจึงแตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของศักดิ์รินทร์ เพ็ชรทอง (2550) ที่พบว่าผู้ใช้บริการที่มีอายุต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการให้บริการด้านการรับชำระค่ากระแสไฟฟ้า ณ สำนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดตรัง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ส่วนผู้ใช้บริการที่มีระยะห่างระหว่างที่พักอาศัยกับการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคสาขาอำเภอควนขนุน ไม่เกิน 3 กิโลเมตร เห็นว่าประสิทธิภาพการให้บริการด้านการชำระค่ากระแสไฟฟ้า และด้านสิ่งอำนวยความสะดวกของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคสาขาอำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง ดีกว่าผู้ใช้บริการที่มีระยะห่างมากกว่านั้น ทั้งนี้เพราะผู้ใช้บริการที่มีที่พักอาศัยใกล้กับการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคสาขาอำเภอควนขนุน มีช่องทางในการเลือกใช้ บริการชำระค่ากระแสไฟฟ้าได้หลายช่องทาง ส่วนผู้ใช้บริการที่อยู่ไกลกว่า 3 กิโลเมตร มีช่องทางในการชำระค่ากระแสไฟฟ้าได้น้อยกว่า อย่างไรก็ตามเข้ามาในตัวอำเภอเพื่อมาชำระที่การไฟฟ้าฯ จึงทำให้ระดับประสิทธิภาพมีความแตกต่างกัน

สำหรับผู้ใช้บริการที่มาชำระค่ากระแสไฟฟ้า ในช่วงก่อนเที่ยง เห็นว่าประสิทธิภาพการให้บริการ

ด้านการชำระค่ากระแสไฟฟ้า และด้านสิ่งอำนวยความสะดวกของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคสาขาอำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง ดีกว่าผู้ใช้บริการที่มาชำระค่ากระแสไฟฟ้าในช่วงหลังเที่ยง ทั้งนี้เพราะช่วงเช้าจำนวนผู้ใช้บริการมีจำนวนไม่มาก และผู้ให้บริการก็ยังมีความพร้อมในการให้บริการ แต่ถ้าเป็นช่วงเวลาหลังเที่ยง จำนวนผู้ใช้บริการมากขึ้น ผู้ให้บริการอาจมีภารกิจอื่นเพิ่มเติม จึงทำให้ระดับประสิทธิภาพมีความแตกต่างกัน

ผู้ใช้บริการที่มีระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ของครอบครัว สถานภาพของการสมรส และค่ากระแสไฟฟ้าที่ชำระต่อเดือนที่ต่างกัน แต่เห็นวาระดับประสิทธิภาพการให้บริการของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคสาขาอำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุงไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับคำกล่าวของจิตตินันท์ นันทไพบุลย์ (2551) ที่กล่าวว่าผู้ใช้บริการต้องปฏิบัติตาม ผู้รับบริการอย่างเท่าเทียมกัน ไม่ว่าจะฐานะ อาชีพ ระดับการศึกษา สถานภาพใดก็ตาม และยัง สอดคล้องกับงานวิจัยของของอรอุษา พวงอำไพ (2548) ที่พบว่าผู้ใช้บริการที่มีระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ที่ต่างกันมีความพึงพอใจของผู้ใช้ บริการ ต่อการบริการของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรีโดยภาพรวม และในรายด้านไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยประสิทธิภาพการให้บริการของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคสาขาอำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง ถึงแม้พบว่าระดับประสิทธิภาพอยู่ในระดับมากก็ตาม แต่เมื่อพิจารณาจากคะแนน ก็ดูไม่สูงมากนัก ดังนั้น การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคสาขาอำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง ควรพัฒนาและปรับปรุงการให้บริการ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการที่รวดเร็ว และตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการ

ในการศึกษาครั้งต่อไปควรทำการศึกษางานด้านอื่นๆ ของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค เช่น การขอติดตั้งมิเตอร์ การขอใช้ไฟฟ้า เป็นต้น อีกทั้งศึกษาสาเหตุที่ผู้ใช้บริการไม่ใช้การชำระค่ากระแสไฟฟ้า

ในช่องทางอื่น ๆ และศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของพนักงาน เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงาน ซึ่งจะส่งผลให้มีประสิทธิภาพในการทำงานที่มากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กมล บุชบา. (2551). *การวิเคราะห์การทดลองเชิงสถิติด้วย SPSS: วิเคราะห์เชิงลึกพร้อมตัวอย่างจากปัญหาจริง*. ปทุมธานี : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต.
- การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค. (2556). *ประวัติความเป็นมา*. สืบค้นเมื่อ 3 ธันวาคม 2558, จาก <https://www.pea.co.th/เกี่ยวกับเรา/ประวัติความเป็นมา>.
- การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคสาขาอำเภอควนขนุน. (2558). *ข้อมูลผู้ใช้ไฟฟ้าที่มาชำระค่ากระแสไฟฟ้า*. พัทลุง : แผนกการเงินและบัญชี การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคสาขาอำเภอควนขนุน.
- จิตตินันท์ นันทไพบูลย์. (2551). *จิตวิทยาการบริการ*. กรุงเทพมหานคร : ซีเอ็ดยูเคชั่น.
- ธานีรินทร์ ศิลป์จารุ. (2553). *การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS*. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนสามัญ บิสซิเนสอาร์แอนด์ดี.
- บรรพต ธรรมสโรช. (2552). *ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการด้านการชำระเงินค่าไฟฟ้า : กรณีการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคอำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่*. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิตมหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- พิกุล สมจิตต์. (2549). *โปรแกรม SPSS กับการประยุกต์ใช้งานด้านสถิติและวิจัย*. สงขลา: มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.
- สำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน. (2547). *ไฟฟ้าสว่างทั่วทิศ*. สืบค้นเมื่อ 3 ธันวาคม 2558, จาก <http://www.green.kmutt.ac.th/news/Question.asp?GID=67>
- สรชัย พิศาลบุตร เสาวรส ใหญ่สว่าง และปรีชา อัครเดชาบุตร. (2549). *การสร้างและประมวลผลข้อมูลจากแบบสอบถาม*. กรุงเทพฯ : วิทย์พัฒนา.
- ศศิพร สิทธิพันธุ์. (2539). *เงื่อนไขการเข้าสู่บทบาททางการเมืองของสตรี และการยอมรับ สส.หญิง*. วิทยานิพนธ์หลักสูตรสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยมหิดล (สาขาสังคมวิทยา). กรุงเทพมหานคร: คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. สืบค้นเมื่อ 11 กุมภาพันธ์ 2560. จาก <http://digi.library.tu.ac.th/thesis/sw/1130/10บทที่2.pdf>
- ศักดิ์รินทร์ เพ็ชรทอง. (2550). *ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการที่มีต่อการให้บริการด้านการรับชำระค่ากระแสไฟฟ้า ณ การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดตรัง*. วิทยานิพนธ์ บธ.ม.(การตลาด). กรุงเทพมหานคร: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต. สืบค้นเมื่อ 11 กุมภาพันธ์ 2559. จาก <http://ebooks.dusit.ac.th/sdubook/ThesisMarketingsshelf.nsp?usertag=p2>
- อรอุษา พ่วงอำไพ. (2548). *ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ : การใช้บริการของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคอำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี*. ภาคนิพนธ์ บธ.ม. (การจัดการทั่วไป). กรุงเทพมหานคร: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต. สืบค้นเมื่อ 11 กุมภาพันธ์ 2559. จาก <http://ebooks.dusit.ac.th/sdubook/ThesisManagementsshelf.nsp?usertag=p5>

ปัจจัยที่สัมพันธ์กับแรงจูงใจในการเข้าสู่ตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

Factors Related to the Motivation to attain an Educational Administrators Position under the Office of Vocational Education Committee, North-eastern Region

พรฤดี ดงใหญ่¹, สมบัติ ท้ายเรือคำ²

Pornrudee Dongyai¹, Sombat Tayruakham²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาระดับของปัจจัยด้านความภาคภูมิใจในตนเอง ความเชื่อมั่นในตนเอง ความกระตือรือร้น ความรับผิดชอบและการมุ่งอนาคตของผู้บริหารสถานศึกษา 2) ศึกษา ระดับแรงจูงใจในการเข้าสู่ตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา 3) ศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับแรงจูงใจในการเข้าสู่ ตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา และ 4) สร้างสมการพยากรณ์แรงจูงใจในการเข้าสู่ตำแหน่งผู้บริหารสถาน ศึกษาจากปัจจัยด้านความภาคภูมิใจในตนเอง ความเชื่อมั่นในตนเอง ความกระตือรือร้น ความรับผิดชอบ และการมุ่งอนาคต กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้อำนวยการและรองผู้อำนวยการ สถานศึกษาสังกัด สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 226 คน โดยใช้วิธีการสุ่ม แบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบวัดปัจจัยที่สัมพันธ์กับแรงจูงใจในการ เข้าสู่ตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา และแบบวัดแรงจูงใจในการเข้าสู่ตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา วิเคราะห์ ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน ทดสอบสมมติฐาน โดยการวิเคราะห์สหสัมพันธ์พหุคูณ และการวิเคราะห์ความ ถดถอยพหุคูณ ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยที่สัมพันธ์กับแรงจูงใจในการเข้าสู่ตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีความภาคภูมิใจในตนเอง ความเชื่อมั่นในตนเอง ความกระตือรือร้น ความรับผิดชอบ และการมุ่งอนาคต อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด สามอันดับเรียงตามลำดับ ได้แก่ การมุ่งอนาคต ความภาคภูมิใจในตนเอง และความรับผิดชอบ 2) ผู้บริหาร สถานศึกษามีแรงจูงใจในการเข้าสู่ตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็น รายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยมีแรงจูงใจใฝ่สัมพันธ์ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และแรงจูงใจใฝ่อำนาจ ตามลำดับ และ 3) ปัจจัยที่สัมพันธ์กับแรงจูงใจในการเข้าสู่ตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา ได้แก่ ความภาค ภูมิใจในตนเอง ความเชื่อมั่นในตนเอง ความกระตือรือร้น ความรับผิดชอบ และการมุ่งอนาคต สามารถ สร้างสมการพยากรณ์แรงจูงใจในการเข้าสู่ตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา โดยพยากรณ์ได้ 86.90%

¹ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

² รองศาสตราจารย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ M.Ed. Candidate in Education Administration, Faculty of Education, Mahasarakham University

² Associate Professor, faculty of Education, Mahasarakham University

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ คือ

$$ATO' = -7.287 + 1.102 FEN + 1.102 FSE + 0.938 FSC$$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน คือ

$$Z_{ATO}' = 0.614Z_{FEN} + 0.392Z_{FSE} + 0.384Z_{FSC}$$

คำสำคัญ : ปัจจัยที่สัมพันธ์กับแรงจูงใจ, แรงจูงใจในการเข้าสู่ตำแหน่ง, ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

This study aimed to 1) explore the factors of self-esteem, self-confidence, enthusiasm, responsibility, and future orientation of educational administrators. 2) Understand the motivation required to attain a position as an educational administrator 3) review the relationship between these factors and the degree of motivation required to attain a position as an educational administrator 4) create a predicted motivation equation using these factors as a guideline. The study group was composed of 226 administrators from the Northeastern Vocational Institution's region under the office of the vocational education committee. They were selected by multi-stage sampling. The research instruments involved two tests related to motivation to attain a position in educational administration. The statistical devices used for the data analysis were Pearson's Product Moment Correlation and multiple regression analysis.

The researchers found: 1) The factors related to motivation to attain an educational administrators position as a whole and as an item were at high levels. The top three of the highest mean were future orientation, self-esteem, and responsibility. 2) As a whole and as an item the educational administrators' motivation to attain a position was at a high level. Motivation included affiliation motive, achievement motive and power motive respectively. 3) The factors related to motivation were self-esteem, self-confidence, enthusiasm, responsibility, and future orientation. The predicted equation motivation into educational administrator's position was at 86.90%.

The predictive equation in a raw-score form :

$$ATO' = -7.287 + 1.102 FEN + 1.102 FSE + 0.938 FSC$$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน คือ

$$Z_{ATO}' = 0.614Z_{FEN} + 0.392Z_{FSE} + 0.384Z_{FSC}$$

Keywords : Factors Related to Motivation, Motivation into Position, Educational Administrators

บทนำ

พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 ได้ให้คำนิยามความหมายของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาไว้ตามมาตรา 4 ว่าข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาหมายความว่าบุคคลซึ่งได้รับการบรรจุและแต่งตั้งตามพระราชบัญญัตินี้ให้รับราชการโดยได้รับเงินเดือนจากเงินงบประมาณแผ่นดินงบประมาณที่จ่ายในลักษณะเงินเดือนในกระทรวงศึกษาธิการกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬากระทรวงวัฒนธรรมหรือกระทรวงอื่นที่กำหนดไว้ในพระราชกฤษฎีกาพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 จึงมีผลใช้บังคับกับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาทั่วประเทศเป็นต้นมาในฐานะที่สถานศึกษาเป็นหน่วยงานหนึ่งที่สังคมและประเทศชาติให้ความคาดหวังที่จะได้ผู้นำที่มีความรู้ความสามารถในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติให้ก้าวหน้าและทันต่อยุคแห่งสังคมการเปลี่ยนแปลง ถ้าผู้นำในสถานศึกษาขาดความรู้ความสามารถสังคมก็ไม่อาจคาดหวังอะไรจากผู้ที่จบจากสถานศึกษาได้อีก ดังนั้นการบริหารภายในสถานศึกษาจึงต้องมีประสิทธิภาพ การเปลี่ยนแปลงใดๆในทางการศึกษาจะเกิดได้ง่ายและได้ผลมากที่สุด ถ้าเกิดจากระบบบริหารที่เป็นระดับปฏิบัติ คือระดับโรงเรียนเพราะฉะนั้นถ้าต้องการปรับปรุงการบริหารการศึกษาต้องปรับปรุงที่โรงเรียน ไม่จำเป็นต้องไปปรับปรุง หรือเปลี่ยนแปลงหลักสูตร เพราะหลักสูตรถ้าเกิดไม่นำมาปฏิบัติจริงก็ไม่เกิดประโยชน์แต่อย่างใด ดังนั้น ผู้นำหรือผู้บริหารต้องมีศิลปะมีความรู้ความสามารถในการบริหารงานสามารถกำหนดนโยบายวางแผนและรับผิดชอบต่อการทำงานได้เป็นอย่างดี

การเป็นผู้นำมิใช่ใครคนใดคนหนึ่งก็สามารถเป็นผู้นำได้ เพราะในการเป็นผู้นำที่ดีนอกจากจะมีความรู้ความสามารถแล้ว ถ้าขาดการยอมรับของ

คนในสังคมและประเทศชาติก็ไม่ถือว่าเป็นผู้นำที่ดีอย่างแท้จริง ปัจจุบันเราต้องการผู้นำที่มีความรู้ความสามารถ มีอุดมการณ์ มีความเสียสละ เป็นที่ยอมรับของคนในสังคมและประเทศชาติ และเป็นประชาธิปไตย (ภัทรพร เดชทวีฤทธิ์, 2550: 2) ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ มีความเป็นอิสระและคล่องตัวในการบริหารสถานศึกษา เป็นผู้บังคับบัญชาของข้าราชการในสถานศึกษาที่ดูแลรับผิดชอบการจัดการศึกษาของสถานศึกษา กำกับ ตรวจสอบ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานของบุคลากรและหน่วยงานภายในสถานศึกษาให้ดำเนินการจัดการศึกษาในความรับผิดชอบให้เป็นไปตามนโยบาย ของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งต้องระดมกำลังและทรัพยากรต่างๆจากท้องถิ่นมาใช้ในการจัดและพัฒนากิจการศึกษาศึกษา พร้อมทั้งการประเมินคุณภาพการศึกษาทั้งจากภายในและภายนอกองค์กร บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในฐานะที่เป็นผู้นำ จะเป็นผู้นำการพัฒนาการเรียนรู้อย่างไปสูเป้าหมาย เป็นผู้กระตุ้นและชักนำบุคลากรในสถานศึกษาและเป็นผู้พัฒนาเป้าหมายใหม่ทางการศึกษาสู่มาตรฐานและผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาที่ต้องการตามมาตรฐานการศึกษาชาติ แสวงหาทรัพยากรเพื่อการพัฒนาโรงเรียน (เสรี พุทธิพรพน, 2554: 3)

สถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) เป็นสถานศึกษา ซึ่งมีจัดการเรียนการสอนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) หลักสูตรประกาศนียบัตรครูเทคนิคชั้นสูง (ปทส.) หลักสูตรปริญญาตรีสายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการ และหลักสูตรพัฒนาอาชีพเฉพาะทาง เป็นการจัดการเรียนการสอนในสายอาชีพภายใต้วิสัยทัศน์ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เป็นผู้นำในการจัดการศึกษาสายอาชีพ เพื่อเป็นพลังขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคม เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ และ

ภูมิภาค โดยจัดและส่งเสริมการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพ โดยคำนึงถึงคุณภาพและความ เป็นเลิศทางวิชาชีพ พันธกิจของสถานศึกษาสังกัด สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา คือ 1) จัด และส่งเสริมและพัฒนาการอาชีวศึกษาและการ อบรมวิชาชีพให้มีคุณภาพและได้มาตรฐาน

2) ยกย่องคุณภาพและมาตรฐานกำลังคนสาย อาชีพสู่สากล 3) ขยายโอกาสทางการศึกษาสาย อาชีพให้ทั่วถึง ต่อเนื่อง เสมอภาค และเป็นธรรม 4) เป็นแกนกลางในการจัดอาชีวศึกษาและอบรม วิชาชีพ ระดับฝีมือ เทคนิค และเทคโนโลยีของ ประเทศ 5) สร้างเครือข่ายความร่วมมือให้ทุกภาค ส่วนมีส่วนร่วมในการพัฒนาการจัดการอาชีวศึกษา และการฝึกอบรมวิชาชีพ 6) วิจัย สร้างนวัตกรรม จัดการองค์ความรู้เพื่อการพัฒนาอาชีพ และ คุณภาพชีวิตของประชาชน และ 7) ส่งเสริม/พัฒนา ครูและบุคลากรอาชีวศึกษาเพื่อความเป็นเลิศ มั่นคง และก้าวหน้าในวิชาชีพ (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2559: เว็บไซต์) จะเห็น ได้ว่านอกจากการจัดการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนเกิด ความรู้ในด้านวิชาการแล้ว สถานศึกษาสังกัด สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ยังจะต้อง พัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้มีทักษะในการปฏิบัติพร้อม สำหรับการปฏิบัติเพื่อประกอบอาชีพอีกด้วย

จากความสำคัญเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของ ผู้บริหารสถานศึกษาที่กล่าวมาและภารกิจในการ การจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล นั้น ย่อมเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานตาม กระบวนการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้วิจัย ในฐานะครูผู้สอนซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จึง มีความสนใจการศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับแรงจูงใจ ในการเข้าสู่ตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา ทั้งนี้เพื่อ ให้ทราบถึงปัจจัยและแรงจูงใจในการเข้าสู่ตำแหน่ง ผู้บริหารสถานศึกษา และเพื่อประโยชน์ในการ ศึกษาวิจัยและการบริหารสถานศึกษาต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยความภาคภูมิใจในตนเอง ความเชื่อมั่นในตนเอง ความกระตือรือร้น ความรับผิดชอบ และการมุ่งอนาคตของผู้บริหาร สถานศึกษา
2. เพื่อศึกษาแรงจูงใจในการเข้าสู่ตำแหน่ง ผู้บริหารสถานศึกษา
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับแรงจูงใจใน การเข้าสู่ตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา
4. เพื่อสร้างสมการพยากรณ์แรงจูงใจใน การเข้าสู่ตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาจากปัจจัย ด้านความภาคภูมิใจในตนเอง ความเชื่อมั่นในตนเอง ความกระตือรือร้น ความรับผิดชอบ และการ มุ่งอนาคต

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากร
ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้อำนวยการ และรองผู้อำนวยการ สถานศึกษาสังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการอาชีวศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 115 แห่ง จำนวนผู้บริหารสถาน ศึกษา 519 คน (ผู้อำนวยการ 115 คน และรองผู้ อำนวยการ 404 คน)
2. กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัย
กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยทำการ กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยตารางของทา โรว์ ยามาเน ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 226 คน และ ทำการสุ่มแบบหลายขั้นตอน
3. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย
 - 3.1 ตัวแปรพยากรณ์ คือ ปัจจัยในการเข้า สู่ตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกเป็น 1) ความ ภาคภูมิใจในตนเอง (Self-Esteem) 2) ความเชื่อมั่น ในตนเอง (Self-Confidence) 3) ความกระตือรือร้น (Enthusiasm) 4) ความรับผิดชอบ (Responsibility) 5) การมุ่งอนาคต (Future Orientation)

3.2 ตัวแปรเกณฑ์ คือ แรงจูงใจในการเข้าสู่ตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกเป็น 1) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ 2) แรงจูงใจใฝ่สัมพันธ์ 3) แรงจูงใจใฝ่อำนาจ

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบวัดปัจจัยที่สัมพันธ์กับแรงจูงใจในการเข้าสู่ตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา และแบบวัดแรงจูงใจในการเข้าสู่ตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา มีขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพดังนี้

4.1 เขียนนิยามเชิงปฏิบัติเกี่ยวกับคุณลักษณะที่ต้องการวัดและเขียนข้อคำถามของแบบสอบถาม

4.2 นำเครื่องมือที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาหลักและคณะผู้เชี่ยวชาญเพื่อพิจารณาความถูกต้องและเหมาะสม

4.3 ทดลองใช้กับผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน จาก 10 สถาบัน แล้วคำนวณหาค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ ผลปรากฏดังนี้

4.3.1 แบบวัดปัจจัยที่สัมพันธ์กับแรงจูงใจในการเข้าสู่ตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษามีค่าอำนาจจำแนก (r_{xy}) ระหว่าง 0.315 – 0.643 และค่าความเชื่อมั่น (μ) ระหว่าง 0.455 – 0.651

4.3.2 แบบวัดแรงจูงใจในการเข้าสู่ตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษามีค่าอำนาจจำแนก (r_{xy}) ระหว่าง 0.305 – 0.642 และค่าความเชื่อมั่น (μ) ระหว่าง 0.670 – 0.703

5. จัดพิมพ์เครื่องมือฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ มาตรวจหาคะแนนและทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามระเบียบวิธีทางสถิติ ซึ่งมีขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยวิเคราะห์

ด้วยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

2. การศึกษาความภาคภูมิใจในตนเอง ความเชื่อมั่นในตนเอง ความกระตือรือร้น ความรับผิดชอบ การมุ่งอนาคต กับแรงจูงใจในการเข้าสู่ตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา และแรงจูงใจในการเข้าสู่ตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา โดยวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) แล้วนำค่าเฉลี่ยมาแปลความหมายดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553: 99 – 100)

ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง มีการปฏิบัติ/ความคิดเห็น ระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง มีการปฏิบัติ/ความคิดเห็น ระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง มีการปฏิบัติ/ความคิดเห็น ระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง มีการปฏิบัติ/ความคิดเห็น ระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง มีการปฏิบัติ/ความคิดเห็น ระดับน้อยที่สุด

3. การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่สัมพันธ์กับแรงจูงใจ และแรงจูงใจในการเข้าสู่ตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา โดยใช้การวิเคราะห์สหสัมพันธ์พหุคูณ (Multiple Correlation Analysis) และการวิเคราะห์ความถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) จากนั้นเขียนสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่สัมพันธ์กับแรงจูงใจในการเข้าสู่ตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา สามารถสรุปผลได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบวัด ซึ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ผู้บริหาร สถานศึกษา

สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุ 41 – 50 ปี (ร้อยละ 46.02) รองลงมาคือ 31 – 40 ปี (ร้อยละ 42.48) ระดับการศึกษาปริญญาตรีหรือต่ำกว่า (ร้อยละ 32.30) ประสบการณ์ในการ

ทำงาน 11 – 15 ปี (ร้อยละ 72.57)

2. การวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยที่สัมพันธ์กับแรงจูงใจในการเข้าสู่ตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา ปรากฏผลดังตาราง 1

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยที่สัมพันธ์กับแรงจูงใจในการเข้าสู่ตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมและรายด้าน

ปัจจัยที่สัมพันธ์กับแรงจูงใจในการเข้าสู่ตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา	\bar{X}	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
1. ความภาคภูมิใจในตนเอง	4.24	0.90	มาก
2. ความเชื่อมั่นในตนเอง	4.07	0.95	มาก
3. ความกระตือรือร้น	4.00	0.98	มาก
4. ความรับผิดชอบ	4.17	0.91	มาก
5. การมุ่งอนาคต	4.32	0.90	มาก
โดยรวม	4.16	0.94	มาก

จากตาราง 1 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีระดับการปฏิบัติเกี่ยวกับปัจจัยที่สัมพันธ์กับแรงจูงใจในการเข้าสู่ตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.16$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรกได้ดังนี้

ด้านการมุ่งอนาคต ($\bar{X} = 4.32$) ด้านความภาคภูมิใจในตนเอง ($\bar{X} = 4.24$) และด้านความรับผิดชอบ ($\bar{X} = 4.17$)

3. การวิเคราะห์ข้อมูลแรงจูงใจในการเข้าสู่ตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา ปรากฏผลดังตาราง 2

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของแรงจูงใจในการเข้าสู่ตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมและรายด้าน

แรงจูงใจในการเข้าสู่ตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา	\bar{X}	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
1. แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์	4.06	0.93	มาก
2. แรงจูงใจใฝ่สัมพันธ์	4.15	0.94	มาก
3. แรงจูงใจใฝ่อำนาจ	3.96	0.98	มาก
โดยรวม	4.06	0.95	มาก

จากตาราง 2 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีระดับแรงจูงใจในการเข้าสู่ตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.06$) เมื่อ

พิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับได้ดังนี้ ด้านแรงจูงใจสัมพันธ์ ($\bar{X} = 4.15$) และด้าน

แรงจูงใจ ใฝ่อำนาจ ($\bar{X} = 3.96$)

4. ปัจจัยที่สัมพันธ์กับแรงจูงใจในการเข้าสู่ตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา สามารถสร้างสมการ

พยากรณ์แรงจูงใจในการเข้าสู่ตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวม ปรากฏผลตั้งตาราง 3-4 ใฝ่สัมพันธ์ ($\bar{X} = 4.15$) ด้านแรงจูงใจใฝ่

ตาราง 3 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณระหว่างปัจจัยที่สัมพันธ์กับแรงจูงใจ

ตัวพยากรณ์	R	R ²	R ² _{adj}	SE _{Eest}	F	P
ความกระตือรือร้น (FEN)	0.752	0.565	0.563	4.485	290.710**	0.000
ความกระตือรือร้น (FEN), ความภาคภูมิใจในตนเอง (FSE)	0.860	0.739	0.737	3.478	316.475**	0.000
ความกระตือรือร้น (FEN), ความภาคภูมิใจในตนเอง (FSE), ความเชื่อมั่นในตนเอง (FSC)	0.933	0.871	0.869	2.453	499.291**	0.000

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตาราง 3 โมเดลที่มีร้อยละของการพยากรณ์สูงที่สุด คือ โมเดลที่ 3 ประกอบด้วยปัจจัยที่สัมพันธ์กับแรงจูงใจในการเข้าสู่ตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวม (ATO) ได้แก่ ความ

กระตือรือร้น (FEN) ความภาคภูมิใจในตนเอง (FSE) และความเชื่อมั่นในตนเอง (FSC) มีค่าสามารถพยากรณ์แรงจูงใจในการเข้าสู่ตำแหน่งโดยรวม (ATO) ได้ร้อยละ 86.90 ($R^2_{adj} = 0.869$)

ตาราง 4 ค่าสถิติในการสร้างสมการพยากรณ์

ตัวพยากรณ์	b	β	t	p
ค่าคงที่	-7.287	-	-1.949	0.053
ความกระตือรือร้น (FEN)	1.102	0.614	24.076**	0.000
ความภาคภูมิใจในตนเอง (FSE)	1.102	0.392	16.221**	0.000
ความเชื่อมั่นในตนเอง (FSC)	0.938	0.384	15.036**	0.000

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตาราง 4 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (b) และค่าคะแนนมาตรฐาน (b) สามารถสร้างสมการพยากรณ์ได้ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนดิบ คือ

$$ATO' = -7.287 + 1.102 FEN + 1.102 FSE + 0.938 FSC$$

สมการพยากรณ์ในรูปแบบมาตรฐาน คือ

$$Z'_{ATO} = 0.614Z_{FEN} + 0.392Z_{FSE} + 0.384Z_{FSC}$$

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่สัมพันธ์กับแรงจูงใจในการเข้าสู่ตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สามารถอภิปรายผล ได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบวัด ซึ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในภาค

ตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุ 41 – 50 ปี (ร้อยละ 46.02) รองลงมาคือ 31 – 40 ปี (ร้อยละ 42.48) ระดับการศึกษาปริญญาตรี หรือต่ำกว่า (ร้อยละ 32.30) ประสบการณ์ในการทำงาน 11 – 15 ปี (ร้อยละ 72.57) สอดคล้องกับการศึกษาของ ราชัญ เสนาช่วย (2560, 143-152) ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีประเภทช่างอุตสาหกรรมของสถาบันอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในเขตจังหวัดสกลนคร ผลการศึกษาพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้บริหารสถานประกอบการ ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 81.6 มีอายุมากกว่า 50 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 49.0 วุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 36.7

2. ปัจจัยที่สัมพันธ์กับแรงจูงใจในการเข้าสู่ตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษามีระดับการปฏิบัติเกี่ยวกับปัจจัยที่สัมพันธ์กับแรงจูงใจในการเข้าสู่ตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวม อยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดสามอันดับ เรียงตามลำดับ ได้แก่ ด้านการมุ่งอนาคต ด้านความภาคภูมิใจในตนเอง และด้านความรับผิดชอบ

ผู้บริหารสถานศึกษามีระดับการปฏิบัติเกี่ยวกับปัจจัยที่สัมพันธ์กับแรงจูงใจในการเข้าสู่ตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา ด้านความภาคภูมิใจในตนเองโดยรวม อยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าความภาคภูมิใจในตนเองเป็นความต้องการของมนุษย์ทุกคน เป็นความต้องการที่เหนือจากความต้องการขั้นพื้นฐาน ดังที่ Maslow (1970: 90) ได้อธิบายไว้ว่า ความภาคภูมิใจในตนเองว่าเป็นความต้องการในขั้นที่ 4 ซึ่งเป็นความต้องการของมนุษย์ทุกคน ความภาคภูมิใจในตนเอง ยังเป็นมีอิทธิพลต่อองค์กรในด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำและผู้ตามและสัมพันธ์กับความพึงพอใจในการทำงาน สอดคล้องกับการศึกษาของ ภัทรพร เดชทวีฤทธิ์ (2550: 65-89) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความภูมิใจแห่ง

ตนในองค์การ : บทบาทการเป็นสื่อของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์การแลกเปลี่ยนความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำและผู้ใต้บังคับบัญชากับความพึงพอใจในการทำงานของผู้แทนยาผลการวิจัยพบว่า การแลกเปลี่ยนความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำและผู้ใต้บังคับบัญชาส่งผลโดยตรงส่งผลทางอ้อมผ่านความภาคภูมิใจแห่งตนในองค์การบางส่วนความพึงพอใจในงาน เมื่อวิเคราะห์รายด้านพบว่า การแลกเปลี่ยนระหว่างผู้นำและผู้ใต้บังคับบัญชา 3 ด้าน คือ ด้านความชอบ ด้านการมีส่วนร่วม และด้านการนับถือความเป็นมืออาชีพ ส่งผลโดยตรงและทางอ้อมผ่านความภาคภูมิใจแห่งตนในองค์การบางส่วนสู่ความพึงพอใจในงาน

ผู้บริหารสถานศึกษามีระดับการปฏิบัติเกี่ยวกับปัจจัยที่สัมพันธ์กับแรงจูงใจในการเข้าสู่ตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา ด้านความเชื่อมั่นในตนเองโดยรวม อยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าผู้บริหารที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง จะเป็นผู้ที่มีความกล้าหาญที่จะบริหารองค์กร กล้าคิด กล้าตัดสินใจบนพื้นฐานของความถูกต้อง สอดคล้องกับ มัณฑิมา ระเบียบดี (2529: 5) ได้สรุปว่าผู้ที่มีความเชื่อมั่นในตนเองจะมีพฤติกรรมกล้าแสดงออก ไม่คล้อยตามผู้อื่นโดยไร้เหตุผล มีความคิดแปลก ๆ ใหม่ ๆ มีความรับผิดชอบในการทำงานร่วมกับผู้อื่นมีความเพียรพยายามสู่เป้าหมายและมีความสามารถในการแก้ปัญหา ความเชื่อมั่นในตนเองยังเป็นพื้นฐานของความเข้มแข็ง และเป็นปัจจัยสำคัญซึ่งส่งผลให้เกิดแรงจูงใจในการเข้าสู่ตำแหน่งผู้บริหาร

ผู้บริหารสถานศึกษามีระดับการปฏิบัติเกี่ยวกับปัจจัยที่สัมพันธ์กับแรงจูงใจในการเข้าสู่ตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา ด้านความกระตือรือร้นโดยรวม อยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า ความกระตือรือร้นเป็นปัจจัยที่ส่งเสริมการปฏิบัติงานของบุคคลที่มีความกระตือรือร้น จะเป็นผู้ที่มองโลกในแง่ดี มีความคิดสร้างสรรค์ มีความพากเพียรพยายาม และไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค สอดคล้องกับ McClelland (1961: 207-256) ที่ได้อธิบายว่า ความกระตือรือร้นเป็นความขยันขันแข็งในการกระทำสิ่ง

แปลก ๆ ใหม่ ๆ เอาใจใส่พากเพียรต่อสิ่งที่ท้าทายยิ่ง
 ยุความสามารถของตน ผู้ที่มีความกระตือรือร้นจะมี
 มุ่งมั่นที่จะทำงานการต่าง ๆ ให้ประสบความสำเร็จ

ผู้บริหารสถานศึกษามีระดับการปฏิบัติเกี่ยวกับปัจจัยที่สัมพันธ์กับแรงจูงใจในการเข้าสู่ตำแหน่ง
 ผู้บริหารสถานศึกษา ด้านความรับผิดชอบโดยรวม
 อยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า ความรับผิดชอบ
 ให้ความสำคัญต่อการปฏิบัติงานไม่ว่าจะเป็น
 งานตำแหน่งผู้บริหารหรือผู้ปฏิบัติ เพราะงานทุก
 ส่วนนั้น ผู้ปฏิบัติงานจะมีความรับผิดชอบต่องานที่
 ทำเป็นพื้นฐานสำคัญ ผู้ที่มีความรับผิดชอบจะทำให้
 มีความตั้งใจที่จะทำงานให้สำเร็จลุล่วง ไม่ทอดทิ้ง
 การงาน และได้รับการยอมรับจากผู้อื่นสอดคล้อง
 กับ Flippo (1966: 122) ซึ่งได้อธิบายว่าความรับ
 รับผิดชอบ เป็นความผูกพันในการที่จะปฏิบัติหน้าที่
 สำเร็จลุล่วงไปได้

ผู้บริหารสถานศึกษามีระดับการปฏิบัติเกี่ยวกับปัจจัยที่สัมพันธ์กับแรงจูงใจในการเข้าสู่ตำแหน่ง
 ผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการมุ่งอนาคตโดยรวม
 อยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า ผู้บริหารมี
 คุณลักษณะของการมุ่งอนาคตอยู่ในระดับมาก
 เพราะเมื่อเข้าสู่ตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา
 เป็นการปฏิบัติหน้าที่ในฐานะผู้นำสถานศึกษา เป็น
 เข็มทิศที่จะผลักดันองค์กรให้มีความสำเร็จและ
 ก้าวหน้าต่อไปในอนาคต ผู้บริหารต้องรู้จักวางแผน
 อนาคตและวางแผนในการปฏิบัติงาน และปฏิบัติ
 งานให้สำเร็จตามแผน เพราะการนำองค์กรเป็นสิ่งที่
 ผู้บริหารต้องร่วมรับผิดชอบต่อผลที่จะเกิดขึ้นกับ
 องค์กร ผู้บริหารที่ดีจึงต้องมีแนวคิดและพฤติกรรม
 มุ่งอนาคตในการบริหารองค์กร สอดคล้องกับ อำพ
 วรรณ โปร่งจิต (2545: 10) ได้อธิบายเกี่ยวกับการ
 มุ่งอนาคตไว้ว่า เป็นลักษณะการมองอนาคตของ
 บุคคล การคาดการณ์และการรู้จักวางแผน เพื่อมุ่ง
 สู่เป้าหมายในอนาคต รู้จักรอคอย และมีความเพียร
 พยายามเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้

3. การวิเคราะห์ข้อมูลแรงจูงใจในการเข้าสู่
 ตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ผู้บริหารสถาน

ศึกษามีระดับแรงจูงใจในการเข้าสู่ตำแหน่งผู้บริหาร
 สถานศึกษาโดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณา
 เป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียง
 ลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ได้ดังนี้
 ด้านแรงจูงใจใฝ่สัมพันธ์ ด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์
 และด้านแรงจูงใจใฝ่อำนาจ ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า
 ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในระดับ
 มาก มีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนานักเรียน พัฒนาครู
 และบุคลากรทางการศึกษาเป็นสำคัญ เพราะแรง
 จูงใจใฝ่สัมฤทธิ์เป็นคุณลักษณะของผู้บริหารที่มุ่ง
 พัฒนางาน และทำงานเพื่องานเป็น สำคัญ
 สอดคล้องกับ McClelland (1961: 100-110) ซึ่งได้
 อธิบายถึง ลักษณะของบุคคลมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์
 ไว้ว่า บุคคลประเภทนี้ จะมีลักษณะชอบการแข่งขัน
 งานที่ท้าทาย มีความรับผิดชอบสูง มีความชำนาญ
 ในการวางแผน พยายามที่จะเอาชนะอุปสรรค
 ต่าง ๆ ถ้าบุคคลประสบความสำเร็จจะเกิดความ
 รู้สึกสบายใจ แต่ถ้าล้มเหลวในการทำงาน จะเกิด
 ความวิตกกังวล บุคคลที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงจะ
 เป็นบุคคลที่มีเหตุผล และใช้วิจารณ์อย่าง
 รอบคอบ มีภาวะการณ์เสี่ยงในระดับที่เป็นไปได้และ
 จะทำงานเพื่องาน และทำงานเพื่อความ สำเร็จ
 มากกว่าผลตอบแทน บุคคลประเภทนี้จะสนุกกับ
 การแก้ปัญหาและจะทำให้ดีที่สุดในที่สุด

4. ความกระตือรือร้น ความภาคภูมิใจใน
 ตนเอง และความเชื่อมั่นในตนเอง คือ ปัจจัยที่
 สามารถพยากรณ์แรงจูงใจในการเข้าสู่ตำแหน่งผู้
 บริหารสถานศึกษาได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่
 ระดับ 0.01 ผลการวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่า ผู้บริหารที่มี
 ความภาคภูมิใจในตนเอง เป็นแรงผลักดันให้เกิด
 แรงจูงใจในการเข้าสู่ตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา
 ความภาคภูมิใจในตนเอง ยังเป็นสื่อของแรงจูงใจใน
 การนำไปใช้เพื่อพัฒนาองค์กรได้อีกทางหนึ่ง ซึ่ง
 สอดคล้องกับการศึกษาของ ภัทรพร เตชทวีฤทธิ์
 (2550: 65-89) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความภูมิใจแห่ง
 ตนในองค์กร : บทบาทการเป็นสื่อของแรงจูงใจใฝ่
 สัมฤทธิ์การแลกเปลี่ยนความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำ

และผู้ที่บังคับบัญชากับความพึงพอใจในการทำงานของผู้แทนยา ผลการวิจัยพบว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ส่งผลโดยตรงและส่งผลทางอ้อมผ่านความภาคภูมิใจแห่งตนในองค์กรบางส่วนความพึงพอใจในงาน เมื่อวิเคราะห์รายด้านพบว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ด้านความพึงพอใจต่องานส่งผลโดยตรงและทางอ้อมผ่านความภาคภูมิใจแห่งตนในองค์กรบางส่วนความพึงพอใจในงาน และสอดคล้องกับการศึกษาของ อภิรดี จันทเพา (2550: 70) ได้ศึกษาแรงจูงใจในการเข้าสู่ตำแหน่งสมาชิกสภาเทศบาล ผลการศึกษาพบว่าแรงจูงใจในการเข้าสู่ตำแหน่งสมาชิกสภาเทศบาลมีหลายปัจจัย ซึ่งความภาคภูมิใจตนเอง และความเชื่อมั่นในตนเอง เป็นปัจจัยสำคัญสองอันดับแรก นอกจากนี้ ความภาคภูมิใจในตนเองยังมีความสัมพันธ์กับตัวแปรความกระตือรือร้นในการทำงาน เพราะบุคคลที่มีความภาคภูมิใจในตนเองจะส่งผลให้มีความภาคภูมิใจในการทำงาน พร้อมทุ่มเทและตั้งใจทำงาน ส่งผลให้เกิดความกระตือรือร้นในการทำงานอีกทางหนึ่ง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้การศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับแรงจูงใจในการเข้าสู่ตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา ควรมีการคำนึงถึงทฤษฎีความต้องการของมนุษย์ร่วมด้วย เพราะปัจจัยบางประการมีความเกี่ยวข้องกับความต้องการของมนุษย์ ได้แก่ ความต้องการการยอมรับ เป็นต้น
2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาค้นคว้าต่อไป
 - 2.1 อาจมีการศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับแรงจูงใจในการเข้าสู่ตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาเพิ่มเติม เพื่อให้เกิดความชัดเจนและสามารถสร้างสมการพยากรณ์ที่มีความสามารถในการพยากรณ์สูงขึ้น
 - 2.2 ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติหน้าที่ผู้บริหารสถานศึกษาต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). *การวิจัยเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- ภัทรพร เดชทวีฤทธิ์. (2550). ความภูมิใจแห่งตนในองค์กร : บทบาทการเป็นสื่อของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ การแลกเปลี่ยนความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำและผู้ใต้บังคับบัญชากับความพึงพอใจในการทำงานของผู้แทนยา. *วิทยานิพนธ์ ศษ.ม.* : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- มณฑิมา ระเบียบดี. (2529). "การพัฒนาความภาคภูมิใจในตนเอง," *วารสารศึกษาศาสตร์*. 7(12) : 45 ; กันยายน.
- ราชัญ เสนาช่วย. (2560). "ปัญหาการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีประเภทช่างอุตสาหกรรมของสถาบัน อาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในเขตจังหวัดสกลนคร," *วารสารบัณฑิตศึกษา*. 14(65) : 143-152 ; เมษายน-มิถุนายน.
- เสรี พุทธราน. (2554). *การบริหารงานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน*. การค้นคว้าอิสระ ศษ.ม. : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2559). *วิสัยทัศน์ พันธกิจ ของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาปีงบประมาณ พ.ศ. 2558. 24 มิถุนายน 2558.* <<http://ovec.vec.go.th>> มกราคม 2559.
- อภิรดี จันทเภา. (2550). *ปัจจัยที่สัมพันธ์กับแรงจูงใจในการเข้าสู่ตำแหน่งสมาชิกสภาเทศบาลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- อำพวรรณ โปร่งจิต. (2545). *ปัจจัยที่สัมพันธ์กับลักษณะมุ่งอนาคตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- Fippo, Edward B. (1966). *Management :A Behavioral Approach*. New York : Allyn and Bacon.
- Maslow, A.M. (1970). *Motivation and Personality*. New York : Harper and Row.
- McClelland, David C. (1961). *The Achieving Society*. New York : D. Van Nostrand.

การถ่ายทอดความรู้การบริหารจัดการวงโยธวาทิตต้นแบบสู่การปฏิบัติของวงโยธวาทิตโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จิตต์อารี

Knowledge Transmission in Music Band Management from the Model School to Practice in Sukasongkro Jitaree school Music Band

พรสวรรค์ มณีทอง¹

Pronsawan Maneethong¹

บทคัดย่อ

การถ่ายทอดความรู้การบริหารจัดการวงโยธวาทิตต้นแบบสู่การปฏิบัติของวงโยธวาทิตโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จิตต์อารีมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมการบริหารจัดการวงโยธวาทิตระหว่างโรงเรียนต้นแบบและโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จิตต์อารี โดยวิธีสัมภาษณ์ ศึกษากระบวนการฝึกซ้อม การถ่ายโยงความรู้ การจัดเวทีถอดบทเรียนผลการศึกษพบว่าบริบทของทั้งสองวงมีความแตกต่างกันด้าน จำนวนสมาชิก การบริหารจัดการวง รูปแบบการเรียนการสอนแต่มีลำดับขั้นตอนการถ่ายทอดเหมือนกันคือ 1) ความรู้พื้นฐานก่อนการปฏิบัติเครื่องดนตรี 2) การปฏิบัติเครื่องดนตรี 3) การฝึกซ้อม แต่แตกต่างกันในด้านรายละเอียดการสอนซึ่งการนำองค์ความรู้จากโรงเรียนต้นแบบมาใช้ จึงต้องปรับรูปแบบการเรียนการสอน และการบริหารจัดการให้สอดคล้องกับบริบทของวง คือ ครูเป็นผู้สอน สาธิตให้นักเรียนปฏิบัติตาม โดยมีนักศึกษาเป็นผู้ช่วยการฝึกซ้อมและใช้วิธีการเพื่อนสอนเพื่อน คนเก่งสอนคนไม่เก่งมาใช้ในขั้นตอนการฝึกซ้อม และมีระบบหัวหน้าวงเพื่อดูแลสมาชิกภายในวง

คำสำคัญ : วงโยธวาทิตต้นแบบ, การบริหารจัดการวงโยธวาทิต, กระบวนการมีส่วนร่วม

Abstract

The main purpose of transferring knowledge of music band management from a model school to practice sessions at Sukasongkro Jitaree School was to promote the students' ability to learn the model schools band management techniques. Participation in practice sessions, interviews, studying the practice process, evaluating the transfer of knowledge, and lesson study were all used in collecting data. The findings revealed the differences between the two school music bands: number of band members, band management, and instructional style. However, the instructional processes were the same and consisted of 1) basic knowledge before a music performance 2) the music performance, and 3) music practice sessions. The practice sessions helped

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาดนตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

¹ Assistant Professor, Department of Music, Faculty of Humanities and Social Science, Lampang Rajabhat University

coordinate the instructional details at Sukasongkro Jitaree School. The details were different than those of the model school. Further, the practice sessions consisted of teaching style, band management; instruction and demonstration by a teacher, a performance by students and assistance in practice by university students. In addition, the peer coaching technique and the band leader system were used to monitor student band members.

Keywords: model school music band, music band management, participation process

บทนำ

การจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรการศึกษาระดับพื้นฐานได้กำหนดไว้ 2 ลักษณะ คือ 1) จัดสาระการเรียนรู้พื้นฐานตามหลักสูตรสำหรับผู้เรียนทุกคน 2) กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนซึ่งกำหนดไว้ 3 ลักษณะ คือ กิจกรรมแนะแนว กิจกรรมนักเรียน กิจกรรมพัฒนาสังคมและสาธารณประโยชน์ ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาตนเองตามศักยภาพ เสริมให้เป็นผู้มีศีลธรรม จริยธรรม ระเบียบวินัย สร้างจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคม สามารถจัดการตนเองได้ และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (กรมวิชาการ, 2551) กิจกรรมวงโยชวาทิต เป็นกิจกรรมดนตรีประเภทหนึ่งที่โรงเรียนส่วนใหญ่ให้ความสำคัญ และสนับสนุนให้มีการจัดตั้งวงโยชวาทิตประจำโรงเรียน เพื่อส่งเสริมความสามารถและพัฒนาศักยภาพด้านดนตรีแก่นักเรียน อีกทั้งยังส่งเสริมการใช้เวลาว่างของนักเรียน รวมทั้งเพื่อบริการชุมชนใกล้เคียง นอกจากนี้แล้ววงโยชวาทิตยังช่วยขัดเกลาสมาธิในวงให้มีระเบียบวินัย ตรงต่อเวลามีน้ำใจ และความรับผิดชอบ (พรสวรรค์ มณีทอง, 2558) รวมทั้งเป็นการสร้างประสบการณ์ตรงทำให้นักเรียนได้พัฒนาการเรียนรู้ด้านดนตรี และเป็นการฝึกลักษณะอันพึงประสงค์อันได้แก่ ความอดทน ระเบียบวินัยในตนเอง ความสามัคคี เป็นการสร้างและพัฒนาให้ผู้เรียนเป็นคนที่สมบูรณ์ได้อย่างแท้จริง ปัจจุบันสถานศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชนในจังหวัดลำปางได้สนับสนุนให้มีการจัดตั้งวงโยชวาทิตประจำโรงเรียนมากขึ้น เพื่อส่งเสริมให้

นักเรียนมีคุณลักษณะดังกล่าวข้างต้นแต่กระนั้น การบรรเลงรวมวงของวงโยชวาทิตดังกล่าวยังมีความแตกต่างกันในด้านคุณภาพของเสียงที่เป่าออกมา ความสมดุลของเสียงเครื่องดนตรี การปฏิบัติตามอัตราส่วนโน้ต สัญลักษณ์และเครื่องหมายต่างๆ ในบทเพลง หรือแม้กระทั่งการถ่ายทอดอารมณ์ของ บทเพลงได้อย่างไพเราะจาก ผลการศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาเชิงปฏิบัติการด้านการฝึกซ้อมวงโยชวาทิตโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของวงโยชวาทิตในเขตเทศบาลนครลำปาง” (พรสวรรค์ มณีทอง, 2558) พบว่าเด็กได้ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ มีความรับผิดชอบ และมีระเบียบวินัย แต่ครูผู้สอนวงโยชวาทิตบางส่วนไม่มีประสบการณ์ด้านการสอนและทักษะปฏิบัติเครื่องเป่าในวงโยชวาทิต ประกอบกับครูผู้สอนมีรูปแบบการสอน และกระบวนการถ่ายทอดทักษะการปฏิบัติเครื่องดนตรีที่แตกต่างกัน อีกทั้งนักเรียนวงโยชวาทิตไม่ได้รับการวางพื้นฐานที่การปฏิบัติเครื่องดนตรีอย่างถูกต้องสิ่งเหล่านี้ล้วนส่งผลให้การบรรเลงรวมวงมีความแตกต่างกัน แต่ยังมีวงโยชวาทิตต้นแบบที่ได้รับการยอมรับทั้งระดับจังหวัด และระดับประเทศในด้านการบรรเลงรวมวงได้อย่างมีคุณภาพจะต้องประกอบด้วยเสียงที่เป่าออกมามีคุณภาพ สดใส ก้องกังวาน มีพลัง ถูกต้องตามระดับเสียงของตัวโน้ต บทเพลงที่บรรเลงออกมามีความสมดุลของเสียงเครื่องดนตรี ควบคุมความดัง-เบาของเสียง ตลอดจนจนปฏิบัติตามอัตราส่วนโน้ต เครื่องหมายและสัญลักษณ์ต่างๆ ได้อย่างถูกต้อง และสามารถถ่ายทอดอารมณ์ของบทเพลงได้อย่าง

ถูกต้องและไพเราะตามเจตนารมณ์ของผู้ประพันธ์ จากผลการศึกษาพบว่าโรงเรียนที่มีการบริหารจัดการ และมีมาตรฐานการบรรเลงวง ได้แก่ โรงเรียนลำปางกัลยาณี และโรงเรียนอัสสัมชัญ ลำปาง

จากการลงพื้นที่สำรวจในเบื้องต้น ประกอบกับการให้คำปรึกษาด้านการบริหารจัดการวงโยชวาทิตพบว่าโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จิตต์อารียังมีข้อจำกัดในการพัฒนางวงให้ประสบความสำเร็จได้ เนื่องจากครูผู้สอนไม่มีประสบการณ์ด้านการสอน และทักษะปฏิบัติเครื่องดนตรีในวง โยชวาทิตจึงส่งผลให้นักเรียนไม่ได้รับการวางพื้นฐานที่ถูกต้องในการปฏิบัติเครื่องดนตรี อาทิ ท่าทางที่ถูกต้องในการปฏิบัติเครื่องดนตรี การหายใจและการควบคุมลม การปรับริมฝีปากที่ถูกต้อง แต่กระนั้นครูผู้สอนยังมีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนางวงเพื่อก้าวสู่การบริหารจัดการที่ดีในด้านมาตรฐานการบรรเลงรวมวง ประกอบกับผู้บริหารสนับสนุนให้มีการจัดตั้งวงโยชวาทิตประจำโรงเรียนขึ้นเพื่อส่งเสริมการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ และพัฒนาความสามารถด้านดนตรีของนักเรียน รวมทั้งเพื่อบริการชุมชนใกล้เคียง

ด้วยเหตุและปัจจัยดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเกี่ยวกับการถ่ายทอดองค์ความรู้กระบวนการบริการจัดการจากวงโยชวาทิตสู่การปฏิบัติของวงโยชวาทิตโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จิตต์อารีเพื่อเป็นแนวทางในการนำไปปรับใช้ให้เหมาะสมและเกิดประโยชน์สำหรับวงโยชวาทิตต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมการบริหารจัดการวงโยชวาทิต ระหว่างโรงเรียนต้นแบบ และโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จิตต์อารี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพที่ศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการถ่ายทอดการบริหาร

จัดการวงโยชวาทิตด้านการสอนพื้นฐานในการปฏิบัติเครื่องดนตรี กระบวนการฝึกซ้อมของโรงเรียนที่ประสบผลสำเร็จด้านการบริหารจัดการวงโยชวาทิต คือโรงเรียนลำปางกัลยาณีสู่การปฏิบัติของวงโยชวาทิตโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จิตต์อารีโดยวิธีการสัมภาษณ์ ศึกษากระบวนการฝึกซ้อมวงโยชวาทิต การถ่ายโยงความรู้ และจัดเวทีถอดบทเรียน ซึ่งมีขั้นตอนในการดำเนินงานแบ่งเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ศึกษา และสังเคราะห์องค์ความรู้จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับวงโยชวาทิต และบริบทวงโยชวาทิตในจังหวัดลำปาง แนวคิดในด้านคุณค่าและความสำคัญของดนตรี แนวคิดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสุนทรีย์ภาพ และลักษณะนิสัย: ศิลปะ ดนตรี กีฬา ตลอดจนแนวคิดการจัดการวงโยชวาทิต และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวงโยชวาทิต

ขั้นตอนที่ 2 ลงพื้นที่สัมภาษณ์

1. สัมภาษณ์ครูผู้สอนวงโยชวาทิตของโรงเรียนลำปางกัลยาณี จำนวน 2 คนและครูผู้สอนโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จิตต์อารี จำนวน 1 คนเพื่อศึกษาข้อมูลทั่วไปของวง แผนการดำเนินงาน ความสำคัญของการสอนพื้นฐานในการปฏิบัติเครื่องดนตรี กระบวนการฝึกซ้อม ปัญหาอุปสรรค และความต้องการในการพัฒนางวง

2. สัมภาษณ์ตัวแทนนักเรียนวงโยชวาทิตโรงเรียนลำปางกัลยาณีจำนวน 31 คนและโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จิตต์อารี จำนวน 15 คน ในประเด็นการเรียนการสอน และกระบวนการฝึกซ้อม

3. ถอดองค์ความรู้จากการสัมภาษณ์ผู้ฝึกสอนวงโยชวาทิต และตัวแทนนักเรียนวงโยชวาทิตเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษากระบวนการบริหารจัดการ

ขั้นตอนที่ 3 ศึกษากระบวนการฝึกซ้อมวงโยชวาทิต

1. ศึกษาเชิงลึกการสอนพื้นฐานการปฏิบัติเครื่องดนตรี การฝึกซ้อมวงโยชวาทิตโรงเรียนลำปางกัลยาณี และโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จิตต์อารี

2. ศึกษาจากสถานการณ์จริงโดยนำวงโยชวาทิตโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จิตต์อารีไปศึกษาเรียนรู้กระบวนการเรียนการสอน การฝึกซ้อมจากวงโยชวาทิตต้นแบบ

ขั้นตอนที่ 4 การถ่ายโยงองค์ความรู้

1. การถ่ายโยงองค์ความรู้จากการศึกษาเชิงลึกวงโยชวาทิตต้นแบบไปสู่การปฏิบัติในวงโยชวาทิตโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จิตต์อารี

2. ประเมินผลการฝึกซ้อม และสรุปบทเรียนร่วมกับครูผู้สอนวงโยชวาทิต และนักเรียนวงโยชวาทิต เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องแสดงความคิดเห็นในประเด็นการฝึกซ้อม เทคนิคการฝึกปฏิบัติเครื่องดนตรี และแนวทางการบริหารจัดการวงที่ดี

ขั้นตอนที่ 5 สังเคราะห์องค์ความรู้จากกระบวนการวิจัยทุกขั้นตอน

1. จัดเวทีเพื่อถอดบทเรียน และสังเคราะห์องค์ความรู้ด้านการสอนพื้นฐานในการปฏิบัติเครื่องดนตรี กระบวนการฝึกซ้อมร่วม แนวทางการบริหารจัดการวงที่ประสบผลสำเร็จร่วมกับครูผู้สอน และนักเรียนวงโยชวาทิตโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จิตต์อารี

2. สังเคราะห์ข้อมูลจากเวทีถอดบทเรียน การดำเนินการวิจัยในประเด็น การสอนพื้นฐานการปฏิบัติเครื่องดนตรี และกระบวนการฝึกซ้อม

3. สังเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาเชิงลึกเวทีถอดบทเรียนในประเด็นการสอนพื้นฐานในการปฏิบัติเครื่องดนตรี และกระบวนการฝึกซ้อม แนวทางการบริหารจัดการวงที่ดี ปัญหาและอุปสรรค ตลอดจนความต้องการในการพัฒนาวงเพื่อก้าวสู่การบริหารจัดการที่ดี

4. อภิปราย สรุปผลทุกขั้นตอน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ เป็นการเลือกแบบเจาะจง โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ครูผู้สอนของโรงเรียนลำปางกัลยาณีจำนวน 2 คน และโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จิตต์อารี จำนวน 1 คน

กลุ่มที่ 2 สมาชิกวงโยชวาทิต จำนวน 95 คน

จำแนกเป็นโรงเรียนลำปางกัลยาณี จำนวน 60 คน และโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จิตต์อารี จำนวน 35 คน โดยคัดเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 46 คน จำแนกเป็นโรงเรียนลำปางกัลยาณี จำนวน 31 คน ประกอบด้วย 1) หัวหน้าวงโยชวาทิต 1 คน 2) หัวหน้ากลุ่มเครื่องดนตรี 10 คน 3) สมาชิกภายในวง 20 คน จำแนกเป็น สมาชิกใหม่ 10 คน สมาชิกเก่า 10 คนและโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จิตต์อารี จำนวน 15 คนประกอบด้วย 1) หัวหน้าวงโยชวาทิต 1 คน 2) สมาชิกภายในวง 14 คน

การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจากสมาชิกวงโยชวาทิตใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง โดยผู้วิจัย และครูผู้สอนได้กำหนดเกณฑ์ในการพิจารณากลุ่มตัวอย่างดังนี้ 1) เป็นหัวหน้าวงโยชวาทิต 2) เป็นหัวหน้ากลุ่มเครื่องดนตรี และ 3) คัดเลือกจากสมาชิกวงโยชวาทิตของโรงเรียน แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ (1) สมาชิกเก่า หมายถึงสมาชิกที่ประสบการณ์ในการปฏิบัติเครื่องดนตรีมาแล้ว จำนวน 2 ปี (2) สมาชิกใหม่ หมายถึงสมาชิกที่มีพื้นฐานการปฏิบัติเครื่องดนตรีในเบื้องต้นโดยครูผู้สอนเป็นผู้คัดเลือก

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

1. แบบบันทึกการสัมภาษณ์เพื่อสัมภาษณ์ครูผู้สอน และนักเรียนวงโยชวาทิตของโรงเรียนลำปางกัลยาณี โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จิตต์อารี เพื่อศึกษาข้อมูลทั่วไปของวง วิธีการสอนพื้นฐานในการปฏิบัติเครื่องดนตรี กระบวนการฝึกซ้อม ปัญหาและอุปสรรค

2. การสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วมเป็นประเด็นการสังเกตการณ์เกี่ยวกับกระบวนการเรียนการสอน การฝึกซ้อมในวงโยชวาทิต

3. แบบประเมินผลการฝึกซ้อม เพื่อติดตามประเมินผลการฝึกซ้อมโดยสรุปบทเรียนร่วมกับครูผู้สอนวงโยชวาทิต และนักเรียนวงโยชวาทิต เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องแสดงความคิดเห็นในประเด็นการฝึกซ้อม เทคนิคการฝึกปฏิบัติเครื่องดนตรี และแนวทางการบริหารจัดการวงที่ดี

สรุปผลการศึกษา

จากการศึกษาการถ่ายทอดความรู้การบริหารจัดการจากวงโยชวาทิตต้นแบบสู่การปฏิบัติของวงโยชวาทิตโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จิตต์อารี

พบว่าบริบทของทั้งสองวงมีความแตกต่างกันในด้านจำนวนสมาชิก การบริหารจัดการวง รูปแบบการเรียนการสอน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 1.1 เปรียบเทียบบริบทของวงโยชวาทิตต้นแบบ และวงโยชวาทิตโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จิตต์อารี

บริบทของวง	โรงเรียนต้นแบบ	โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จิตต์อารี
จำนวนสมาชิก	เป็นวงโยชวาทิตที่มีชื่อเสียงมานาน มีสมาชิกจำนวน 60 คน จำแนกเป็นสมาชิกเดิมจำนวน 40 คน และสมาชิกใหม่จำนวน 20 คน	เป็นวงโยชวาทิตที่รับสมาชิกใหม่ ทั้งวงจำนวน 35 คนและเพิ่งเริ่มต้นเรียนรู้ทักษะการปฏิบัติเครื่องดนตรีพร้อมกัน
การบริหารจัดการ	มีระบบหัวหน้าวง หัวหน้ากลุ่มเครื่อง และมีระบบรุ่นพี่รุ่นน้องโดยรุ่นพี่ทำหน้าที่ดูแลการฝึกซ้อมของสมาชิกใหม่เพื่อแบ่งเบาภาระของครูผู้สอน	มีระบบหัวหน้าวงเพื่อทำหน้าที่ดูแลและเบียบวินัยของสมาชิกภายในวง
รูปแบบการเรียนการสอน	รุ่นพี่เป็นผู้ช่วยสอน สาธิตแล้วให้ รุ่นน้องฟังเสียง และปฏิบัติตาม โดยมีครูผู้สอนกำกับดูแล ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม	ครูผู้สอนเป็นผู้ฝึกซ้อม สาธิตแล้วให้นักเรียนปฏิบัติตาม และดูแล การฝึกซ้อมด้วยตนเอง โดยไม่มีผู้ช่วย
ขั้นตอนในการถ่ายทอด	<ol style="list-style-type: none"> 1. ความรู้พื้นฐานก่อนการปฏิบัติเครื่องดนตรี เริ่มจากสอนการปรับ ริมฝีปาก ฝึกหายใจ และควบคุมลมสำหรับการเป่า การเป่าลมผ่านปากเครื่องเป่าและฝึกความยืดหยุ่นของกล้ามเนื้อมือ ข้อมือ แขน ของกลุ่มเครื่องประกอบจังหวะ รวมทั้งท่าทางการหยิบจับ และการดูแลรักษา เครื่องดนตรี 2. การปฏิบัติเครื่องดนตรี เริ่มจากฝึกเป่าลอง โทนเสียง เป่าโน้ตในระดับเสียงเสียงต่างๆ ตามแบบฝึกหัดในหนังสือ Essential elements 2000ฝึกปฏิบัติรวมกันเป็นกลุ่ม และฝึกเป่าบทเพลงในแนวประสานเสียงในระดับเสียงที่เป่าได้ 3. การฝึกซ้อม เริ่มจากเป่าลอง โทนเสียง ทั้ง กิ่งโน้ต บันไดเสียงต่างๆ และการบรรเลงบทเพลง 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ความรู้พื้นฐานก่อนการปฏิบัติเครื่องดนตรี เริ่มจากสอนการปรับ ริมฝีปาก รวมทั้งท่าทางการหยิบจับ 2. การปฏิบัติเครื่องดนตรี เริ่มจากฝึกโน้ตในระดับเสียงต่างๆ ตามแบบฝึกหัดในหนังสือ Essential elements 2000 3. การฝึกซ้อม ฝึกเป่าโน้ตระดับเสียงต่างๆ ตามแบบฝึกหัดในหนังสือ Essential elements 2000

จากตาราง 1.1 หากพิจารณาในด้านขั้นตอนการถ่ายทอดพบว่าวงโยชวาทิตทั้งสองวงมีลำดับขั้นในการถ่ายทอดคล้ายกันแต่แตกต่างกันในรายละเอียด โดยเฉพาะความรู้พื้นฐานก่อนการปฏิบัติ การปฏิบัติเครื่องดนตรี และการฝึกซ้อมโดยโรงเรียนศึกษาดนตรีให้ความสำคัญในการสอนความรู้พื้นฐานเป็นอย่างมากเนื่องจากการสอนความรู้พื้นฐานที่ถูกต้องนับเป็นการวางรากฐานที่ดีสำหรับการปฏิบัติเครื่องดนตรีทำให้เกิดทักษะการปฏิบัติเครื่องดนตรีที่ดีได้ ส่วนโรงเรียนศึกษาดนตรีหัดดีใจดีใจมีการสอนพื้นฐาน แต่ไม่ครอบคลุมทุกองค์ประกอบ รวมทั้งใช้ระยะเวลาในการสอนพื้นฐานไม่มากแต่ผู้สอนไปให้ความสำคัญในการปฏิบัติเครื่องดนตรี และการฝึกซ้อมมากกว่าการสอนพื้นฐาน ดังนั้นผู้วิจัยและครูผู้สอนจึงได้ปรับรูปแบบการสอน ดังนี้

1. ครูผู้สอนสาธิตวิธีการหายใจ การควบคุมลมหายใจที่ถูกต้อง พร้อมทั้งให้นักเรียนลองปฏิบัติตาม

2. ครูผู้สอนสาธิตการเป่าออกเสียงโดยไม่กดหรือเปลี่ยนระดับนิ้ว พร้อมทั้งอธิบายวิธีการหายใจ การควบคุมลมหายใจที่ถูกต้องควบคู่กันไป จากนั้นจึงให้นักเรียนปฏิบัติตามทีละกลุ่มเครื่อง พร้อมทั้งให้แยกซ้อมตามกลุ่มเครื่อง

3. ครูผู้สอนเป่าโน้ตในระดับเสียงต่างๆ โดยเริ่มจากโน้ตที่ออกเสียงง่ายที่สุดของแต่ละเครื่องดนตรีเช่น ฟลูตควรเริ่มจากโน้ตในระดับเสียง F คลาริเน็ตควรเริ่มจากโน้ตในระดับเสียง G อัลโตแซกโซโฟนควรเริ่มจากโน้ตในระดับเสียง D เทเนอร์แซกโซโฟนควรเริ่มจากโน้ตในระดับเสียง G ทรัมเปตควรเริ่มในระดับเสียง G ส่วนทรมโบน ยูโฟเนียม และทูบาควรเริ่มในระดับ F จากนั้นจึงให้ฝึกการเป่าโน้ตในระดับเสียงต่างๆจากแบบฝึกหัดในหนังสือ Essential elements 2000 : Comprehensive band method (Lautzenheiser, 1999) โดยครูผู้สอนเป็นผู้สาธิตแล้วให้นักเรียนปฏิบัติตาม

เมื่อดำเนินการเรียนการสอนมาได้สามสัปดาห์ จำเป็นต้องหยุดกิจกรรมการเรียนการสอนในช่วงสอบ และการปิดภาคเรียน ทำให้นักเรียนขาดความต่อเนื่องในการฝึกซ้อม ผู้วิจัยและครูผู้สอนจึงได้ปรับรูปแบบกระบวนการถ่ายทอด โดยมอบหมายให้นักศึกษาสาขาวิชาดนตรีชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณ จำนวน 4 คน มาเป็นผู้ช่วยสอนให้กับนักเรียน ตลอดจนมีส่วนร่วมในการคิด วางแผน การถ่ายทอดความรู้ รวมทั้งเข้าค่ายเพื่อฝึกซ้อมก่อนปิดและเปิดภาคเรียน ครั้งละ 10 วัน สำหรับกระบวนการเรียนการสอนที่นักศึกษา มาเป็นผู้ช่วยฝึกสอนนั้น เริ่มจากนักศึกษาแยกฝึกซ้อมตามกลุ่มเครื่องดนตรี โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. สาธิตการเป่าลองโทนโน้ตระดับเสียงต่างๆ ให้นักเรียนดู พร้อมทั้งอธิบายและให้นักเรียนฝึกเป่าลองโทนเสียงโน้ตระดับเสียงต่างๆ จนสามารถควบคุมลมได้พอสมควร

2. ฝึกการเป่าโน้ตในระดับเสียงต่างๆ จากแบบฝึกหัดในหนังสือ Essential elements 2000 : Comprehensive band method (Lautzenheiser, 1999) โดยนักศึกษาได้อธิบายวิธีการควบคุมลม คำศัพท์ และเครื่องหมายต่างๆ และปรบมือตามอัตราจังหวะที่ปรากฏในแบบฝึกหัด จากนั้นจึงสาธิตให้ดูแล้วให้นักเรียนปฏิบัติตาม

3. ฝึกปฏิบัติรวมวง เพื่อปรับความพร้อมเพรียงของจังหวะ เครื่องหมายสัญลักษณ์ต่างๆ และคุณภาพเสียง

4. ครูผู้สอนได้ให้นักเรียนฝึกเป่าเพลงชาติ โดยครูผู้สอนได้อธิบายเกี่ยวกับอัตราจังหวะ เครื่องหมายตั้งบันไดเสียง จากนั้นเปิดซีดีเพลงที่จะบรรเลงให้นักเรียนฟังพร้อมทั้งให้ศึกษาโน้ตประกอบไปด้วย ขั้นตอนของการต่อเพลงนั้นจะต่อครั้งละประโยคเพลงโดยมีนักศึกษาเป็นผู้ฝึกสอนตามกลุ่มเครื่องดนตรี จากนั้นจึงมาฝึกซ้อมรวมวงเพื่อปรับจังหวะ เครื่องหมายสัญลักษณ์ต่างๆ ให้ถูกต้อง

หลังจากได้ดำเนินการฝึกซ้อมมาประมาณหนึ่งเดือน ผู้วิจัยได้สรุปบทเรียนร่วมกับครูผู้สอน

นักศึกษาที่ทำหน้าที่ช่วยสอนเกี่ยวกับกระบวนการเรียนการสอนวงโยชวาทิต พบว่า

1. นักเรียนส่วนมากปรับริมฝีปากไม่ตรงกับโน้ตเพลง ส่งผลให้คุณภาพเสียงที่เป่าออกมาไม่มีความเพี้ยนเสียง
2. ควบคุมลมไม่ถูกต้องทำให้น้ำเสียงที่เป่าออกมาไม่มีพลัง ไม่ก้องกังวาน ไม่สดใส
3. นักเรียนอ่านโน้ตไม่คล่อง
4. บทเพลงที่บรรเลงออกมาไม่ถูกต้องเครื่องหมายสัญลักษณ์ต่างๆ ตลอดจนถึงขาดความสมดุลของเสียงเครื่องดนตรี

ดังนั้นผู้วิจัย และครูผู้สอน จึงได้ปรับรูปแบบการเรียนการสอน โดยใช้วิธีการเพื่อนสอนเพื่อน คนเก่งสอนคนไม่เก่งมาใช้ในกระบวนการเรียนการสอน รายละเอียดดังนี้

1. ก่อนการเริ่มฝึกปฏิบัติครูผู้สอนให้นักเรียนเป่าลองโทนเสียงเพื่อฝึกควบคุมริมฝีปากให้คุ้นเคยกับการเป่าโน้ตในระดับเสียงต่างๆ เพื่อควบคุมลมที่เป่าออกมาให้หนึ่ง ไม่แกว่ง โดยให้นักเรียนเป่าโน้ตในระดับเสียง C, D, E, F, G, A, B โดยเป่าไล่ขึ้นไปทีละระดับเสียงจากต่ำไปสูง จากนั้นจึงเป่าจากสูงลงมาเสียงต่ำอีกครั้งหนึ่ง

2. การเป่าบันไดเสียงเพื่อฝึกความคล่องตัวของนิ้วมือ โดยเป่าบันไดเสียง C Major

3. ฝึกการเป่าทั้งกิ่งโน้ตโดยนักศึกษาสาริตให้ดู และให้นักเรียนปฏิบัติตามทีละกลุ่มเครื่องดนตรีจากนั้นจึงให้ปฏิบัติตามทั้งวง

ระยะเวลาการดำเนินการถ่ายทอดองค์ความรู้กระบวนการบริหารจัดการจากวงโยชวาทิตสู่การปฏิบัติเป็นเวลา 1 เดือน พบว่านักเรียนสามารถควบคุมลมที่เป่าออกมาได้ดีขึ้นส่งผลให้คุณภาพเสียงที่เป่าออกมามีน้ำเสียงที่มีพลัง ก้องกังวานสดใสมากขึ้น รวมทั้งเป่าโน้ตได้ถูกต้องกับระดับเสียงมากขึ้นแต่ยังมีความเพี้ยนเสียงโน้ตระดับเสียงสูงส่งผลในภาพรวมของการบรรเลงบทเพลงทั้งวงดีขึ้นอย่างไรก็ตามการบรรเลงรวมวงยังขาดความสมดุลของเสียงเครื่องดนตรีในด้านความดัง-

เบา และนักเรียนยังอ่านโน้ตไม่คล่อง ดังนั้นในการฝึกซ้อมครูผู้สอนจึงให้นักเรียนเป่าลองโทนเสียงบันไดเสียง และการเป่าทั้งกิ่งโน้ตก่อนการฝึกซ้อม พร้อมทั้งท่องโน้ตให้นักเรียนฟังก่อนการฝึกซ้อมบทฝึกบทต่อไป และบทเพลง รวมทั้งเน้นเครื่องหมายสัญลักษณ์ต่างๆ และความดัง-เบาในบทเพลง ทั้งนี้เพื่อความสมดุลของเสียงที่บรรเลงออกมา

ภาพประกอบที่ 1 การฝึกซ้อมกลุ่มย่อย
ที่มา: พรสวรรค์ มณีทอง

สำหรับการนำองค์ความรู้จากการศึกษาสถานการณ์จริงจากโรงเรียนต้นแบบมาใช้ในวงโยชวาทิตโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จิตต์อารีนั้น ควรปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนและวงโยชวาทิต ทั้งนี้เนื่องจากโรงเรียนทั้งสองมีความแตกต่างกันในด้านจำนวนสมาชิกของวง คุณสมบัติของสมาชิกที่รับเข้ามา ประสบการณ์การสอนวงโยชวาทิตของครูผู้สอน ตลอดจนถึงความเข้าใจในบริบทของวงและการได้รับความสนับสนุนจากทางโรงเรียน สิ่งเหล่านี้ล้วนแต่เป็นปัจจัยเกื้อหนุนให้การบริหารจัดการวงประสบความสำเร็จ และจากการลงพื้นที่สังเกตการณ์การเรียนการสอนวงโยชวาทิตโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จิตต์อารี พบว่าการสอนความรู้พื้นฐานก่อนการปฏิบัติเครื่องดนตรี และการปฏิบัติเครื่องดนตรีให้กับนักเรียนวงโยชวาทิตนั้นไม่สามารถสอนตามแผนการดำเนินงานที่กำหนดไว้ได้ เนื่องจากมีข้อจำกัดในด้านระยะเวลาของการฝึกซ้อม ระเบียบวินัยของนักเรียนและแรงจูงใจในการ

ฝึกซ้อม จึงส่งผลให้ไม่สามารถสอนได้ครบตาม หัวข้อและระยะเวลาที่กำหนดไว้ ซึ่งการสอนพื้นฐานไม่ว่าจะเป็นการหายใจ การวางปาก หรือการหีบอัดเครื่องดนตรีด้วยท่าทางที่ถูกต้องนับว่าเป็นการวางพื้นฐานที่ดีในการเริ่มต้นการเล่นเครื่องดนตรีทุกชนิดโดยเฉพาะเครื่องดนตรีประเภทเครื่องเป่านั้นหากนักเรียนไม่มีพื้นฐานการหายใจกับการวางปากที่ดี รวมถึงกล้ามเนื้อรอบริมฝีปากไม่แข็งแรงย่อมส่งผลให้หน้าเสียงที่เป่าออกมาไม่มีความสมบูรณ์ มีความเพี้ยนเสียงนอกจากนี้การสอนความรู้พื้นฐานก่อนการปฏิบัติเครื่องดนตรีนั้นต้องใช้ระยะเวลาในการสอน นักเรียนต้องได้รับตัวอย่างที่ดีจากครูผู้สอน และต้องมีระเบียบวินัยในการฝึกซ้อม และผู้บริหารโรงเรียนต้องเข้าใจธรรมชาติของดนตรีว่าเป็นวิชาทักษะต้องใช้เวลานานบ่มเพาะจึงจะสามารถพัฒนาทักษะการปฏิบัติเครื่องดนตรีให้มีคุณภาพได้

ภาพประกอบที่ 2 การฝึกซ้อมรวมวง
ที่มา: พรสวรรค์ มณีทอง

อภิปรายผล

การเรียนการสอนในวงโยชวาทิตเป็นกระบวนการเรียนการสอนที่จำเป็นต้องมีการวางแผนมีลำดับขั้นตอนในการสอน ประการสำคัญต้องใช้ระยะเวลาในการบ่มเพาะความรู้ ความชำนาญเพื่อให้นักเรียนเกิดทักษะการปฏิบัติเครื่องดนตรีที่ดี ดังที่พรสวรรค์ มณีทอง(2558: 42)สรุปคำสัมภาษณ์

ไว้ดังนี้ “ดนตรีไม่ใช่อาหารจานด่วนที่อยากจะทำทานก็เดินไปซื้อทานได้เลยตามห้างสรรพสินค้า แต่ดนตรีเปรียบเหมือนอาหารรสเลิศ ที่ผู้ทานต้องมีการวางแผนตั้งแต่การเลือกรายการอาหาร วัตถุดิบในการปรุง ขั้นตอนการปรุง และวิธีการรับประทาน เช่นการเรียนการสอนวงโยชวาทิตที่ครูผู้สอนจะต้องวางแผนการสอนตั้งแต่การคัดเลือกเด็กนักเรียนให้เหมาะสมกับเครื่องดนตรี การสอนพื้นฐานในการปฏิบัติเครื่องดนตรี รวมไปถึงการสอนทักษะปฏิบัติเครื่องดนตรี สิ่งเหล่านี้ต้องใช้ระยะเวลาในการสอน ไม่ใช่ฝึกแค่สองเดือนแล้วสามารถออกงานโชว์ได้หากพิจารณาลำดับขั้นตอนการถ่ายทอดแล้ว ความรู้พื้นฐานก่อนการปฏิบัติเครื่องดนตรีเป็นสิ่งที่ครูผู้สอนควรให้ความสำคัญเป็นเป็นลำดับแรกของกระบวนการจัดการเรียนการสอนเพราะการสอนพื้นฐานการปฏิบัติเครื่องดนตรีเป็นการวางฐานรากที่ดีสำหรับการปฏิบัติเครื่องดนตรีดังนั้นครูผู้สอนควรตระหนักไว้เสมอว่าหากนักเรียนได้รับการวางพื้นฐานที่ดีย่อมส่งผลให้นักเรียนมีทักษะการปฏิบัติเครื่องดนตรีที่ดี และการสอนพื้นฐานนั้นจำเป็นต้องสอนให้ครบทุกองค์ประกอบ และใช้ระยะเวลาในการสอนเพื่อที่จะได้บ่มเพาะให้นักเรียนมีความชำนาญ มีทักษะการปฏิบัติที่ดี ในมุมมองของนักวิจัยคิดว่าการสอนพื้นฐานก่อนการปฏิบัติเครื่องดนตรีไม่ได้มีรูปแบบ และกำหนดระยะเวลาที่ชัดเจน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับบริบทของวง ศักยภาพในการเรียนรู้ของนักเรียน ซึ่งผู้สอนควรปรับให้สอดคล้องเพื่อที่จะได้เกิดผลลัพธ์ที่เหมาะสมกับนักเรียน และวงมากที่สุด สำหรับการสอนปฏิบัติเครื่องดนตรีนั้นเป็นขั้นตอนที่นักเรียนต้องนำความรู้พื้นฐานก่อนการปฏิบัติเครื่องดนตรีมาใช้ขณะปฏิบัติเครื่องดนตรีทั้งการหีบจับ เครื่องดนตรี การวางปากที่ถูกต้อง การหายใจและควบคุมลมขณะเป่ามาใช้ ทั้งนี้ในกระบวนการเรียนการสอนควรมีต้นแบบที่ดีในถ่ายทอดให้นักเรียนได้เรียนรู้ควบคู่ไปกับการปฏิบัติ เพื่อที่นักเรียนจะได้ฟัง ได้เห็น และฝึกปฏิบัติตามได้อย่างถูกต้องจากต้นแบบ ดังที่สุกรี เจริญสุข

(2541: 76-79) ได้กล่าวถึงการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ทางดนตรีของเด็กในด้านหลักความเหมือนไว้ดังนี้

การเลียนแบบ หมายถึง การปฏิบัติตามต้นแบบที่ถูกต้องซึ่งหมายถึงครูผู้สอนรุ่นพี่ หรือเพื่อน โดยนักเรียนจะได้ฟัง ได้เห็น ได้สัมผัสการปฏิบัติดนตรีที่ถูกต้อง เพื่อนำไปสู่การฝึกปฏิบัติตามต้นแบบอย่างถูกต้องในด้านพื้นฐานการปฏิบัติเครื่องดนตรี ทักษะการปฏิบัติเครื่องดนตรี

การทำซ้ำ หมายถึง การทำซ้ำหลายๆ ครั้งในกระบวนการเรียนดนตรีจำเป็นจะต้องฝึกด้วยการทำซ้ำ เป็นการย้ำทักษะเพื่อให้เกิดความชำนาญ แม่นยำไม่ผิดเพี้ยนจากต้นแบบ

ภาพประกอบที่ 3 วิธีการเพื่อนสอนเพื่อน
ที่มา: พรสวรรค์ มณีทอง

นอกจากการเรียนรู้จากต้นแบบไปสู่การปฏิบัติแล้ว การกระทำซ้ำด้วยการฝึกปฏิบัติบ่อยๆ นอกห้องเรียน หรือการฝึกซ้อมก็เป็นสิ่งที่นักเรียนควรกระทำเพื่อให้สามารถปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง ความชำนาญมากขึ้น รวมทั้งใช้วิธีการเพื่อนสอนเพื่อน คนเก่งสอนคนไม่เก่งมาใช้ภายในวงนั้น ในมุมมองของผู้วิจัยคิดว่าวิธีการดังกล่าวเป็นสิ่งที่ดี เพราะนอกจากช่วยแบ่งเบาภาระของครูผู้สอนแล้วยังเป็นกระบวนการที่เชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างฉันท์เพื่อนสอนนักเรียนให้รู้จักการให้และการรับก่อให้เกิดความสามัคคี ประการสำคัญเสริมสร้างความภาคภูมิใจ และฝึกให้นักเรียนเรียนรู้การ

ถ่ายทอดความรู้อีกแนวทางหนึ่ง แต่ในวิธีการดังกล่าวครูผู้สอนควรมีส่วนร่วมในการกำกับดูแล และให้ข้อเสนอแนะ

ความมีระเบียบวินัย และแรงจูงใจในการฝึกซ้อมเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการเป็นสมาชิกวงโยชวาทิต เพราะก้าวแรกของการเรียนดนตรีนั้นนักเรียนจะต้องมีวินัยในการฝึกซ้อม เนื่องจากดนตรีเป็นวิชาของทักษะการกระทำซ้ำอยู่บ่อยๆ ด้วยการฝึกซ้อมเป็นประจำย่อมก่อให้เกิดทักษะการปฏิบัติเครื่องที่ดี ในประเด็นที่นักเรียนบางส่วนขาดวินัย และแรงจูงใจในการฝึกซ้อมนั้น ในมุมมองนักวิจัยคิดว่าด้วยบริบทของโรงเรียนที่เป็นโรงเรียนประจำ นักเรียนทุกคนต้องมีหน้าที่รับผิดชอบตามที่โรงเรียนมอบหมายทั้งการทำความสะดวกสะอาดหอพัก การสวดมนต์ กิจกรรมตอนเย็นก่อนเข้าหอ รวมทั้งรับผิดชอบตัวเองในด้านการทำการบ้าน การซักผ้า รีดผ้า หากเป็นนักเรียนวงโยชวาทิตจะมีความรับผิดชอบเพิ่มขึ้นคือการฝึกซ้อมวงโยชวาทิตในตอนเย็นหลังเลิกเรียน แต่ด้วยหน้าที่ดังกล่าวข้างต้นจึงทำให้นักเรียนบางคนบริหารเวลาไม่เหมาะสมทำให้ละเลยต่อการฝึกซ้อมอย่างสม่ำเสมอ นอกจากนี้แล้วเป้าหมายในการฝึกซ้อมก็เป็นสิ่งสำคัญที่ก่อให้เกิดแรงจูงใจ เพราะเป้าหมายที่ดีย่อมส่งผลให้นักเรียนมีแรงขับในการฝึกซ้อมดังนั้นครูผู้สอนจึงควรเสริมสร้างแรงจูงใจด้วยการเปิดซีดีเกี่ยวกับการบรรเลงของวงโยชวาทิต หรือการบรรเลงดนตรีด้วยเครื่องดนตรีต่างๆ เพื่อกระตุ้นให้ทุกคนตระหนักว่าตนเองทำได้และเป็นส่วนหนึ่งที่จะทำให่วงประสบความสำเร็จ นอกจากนี้แล้วครูผู้สอนควรกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความตระหนักว่าการฝึกซ้อมดนตรีนอกจากฝึกทักษะด้านการปฏิบัติให้มีความชำนาญแล้วยังเป็นการพัฒนาศักยภาพด้านดนตรีของตนเอง และสามารถนำไปประกอบวิชาชีพในอนาคตได้อย่างไรก็ตามกระบวนการมีส่วนร่วมจากสมาชิกภายในวงก็มีความสำคัญที่จะทำให่วงสามารถขับเคลื่อนไปข้างหน้าได้เพราะถึงแม้ว่าผู้สอนได้ปรับรูปแบบการเรียนการสอน โดยมี

นักศึกษาสาขาวิชาดนตรีมาเป็นผู้ช่วยสอน และมีส่วนร่วมในการคิด วางแผนการถ่ายทอดความรู้ก็ตาม แต่ยังมีขาดการมีส่วนร่วมระหว่างครูผู้สอนและสมาชิกภายในวง ซึ่งครูผู้สอนควรให้สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วมในการคิดเพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน สิ่งเหล่านี้จะก่อให้เกิดความรู้ ความภาคภูมิใจที่ได้มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญห และพัฒนาสำหรับกระบวนการมีส่วนร่วมที่เกิดขึ้นระหว่างครูผู้สอน และนักศึกษาผู้ช่วยสามารถแบ่งได้เป็น 4 ขั้นตอน คือ 1) ร่วมคิดในขั้นตอนนี้ครูผู้สอน และนักศึกษาผู้ช่วยสอนเป็นผู้หาวิธีการ และรูปแบบการถ่ายทอดความรู้ 2) ร่วมวางแผนเป็นขั้นตอนที่ครูผู้สอน และนักศึกษาผู้ช่วยสอนร่วมกันวางแผน จัดลำดับขั้นตอนการถ่ายทอดความรู้ 3) ร่วมปฏิบัติเป็นขั้นตอนที่ครูผู้สอน และนักศึกษาผู้ช่วยสอนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนการสอนร่วมกัน โดยนักศึกษาผู้ช่วยสาธิต และนักเรียนปฏิบัติตาม รวมทั้งการนำวิธีการเพื่อนสอนเพื่อน คนเก่งสอนคนไม่เก่งมาปรับใช้ในกระบวนการเรียนการสอน การฝึกซ้อมและ 4) ร่วมติดตาม ประเมินผลในขั้นตอนนี้ครูผู้สอน และนักศึกษาผู้ช่วยสอนร่วมกันประเมินผล แก้ไขปัญหา และหาแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน

กระบวนการดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของปารีสชาติ วลัยเสถียร (2546: 200-201) ที่ได้แบ่งกระบวนการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 ขั้นตอน คือ 1) การมีส่วนร่วมตัดสินใจ 2) การมีส่วนร่วมปฏิบัติการ 3) การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และ 4) การมีส่วนร่วมด้านการประเมิน นอกจากนี้แล้วการได้รับการสนับสนุนจากหลายภาคส่วนในโรงเรียนก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อความสำเร็จของวง ซึ่งผู้บริหารควรให้การสนับสนุนและมีนโยบายเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ ดังนั้นคือ ทางโรงเรียน ควรมุ่งงบประมาณสนับสนุนในการจัดหาครุภัณฑ์ วัสดุอุปกรณ์ และสถานที่ที่เหมาะสมในการฝึกซ้อมต่างๆ ผู้บริหารควรตระหนักว่าดนตรีเป็นวิชาทักษะจึงจำเป็นต้องใช้ระยะเวลาในการสอนเพื่อฝึกฝน บ่มเพาะให้นักเรียนมีทักษะปฏิบัติที่ดีขึ้น ดังนั้นจึง

ไม่ควรไปกำหนดระยะเวลาในการแสดงผลงาน เพราะอาจทำให้นักเรียนได้รับการวางพื้นฐานที่ไม่ดีพอและอาจก่อให้เกิดความผิดพลาดต่อการเรียนการสอนดนตรีได้ รวมทั้งควรปรับทัศนคติบุคลากรในโรงเรียนว่ากิจกรรมวงโยชวาทิต เป็นกิจกรรมที่เสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน ช่วยให้นักเรียนได้ผ่อนคลายจากการเรียน และประการสำคัญเป็นการสร้างพื้นที่ให้เด็ก ๆ ได้แสดงออกด้านดนตรี ทำให้นักเรียนได้ตระหนักถึงคุณค่าของตนเองว่ามีความสามารถด้านดนตรีอื่นจะก่อให้เกิดความภาคภูมิใจต่อตนเองและครอบครัว

ข้อเสนอแนะต่อการนำไปใช้ประโยชน์

1. การนำองค์ความรู้จากวงโยชวาทิตอื่น ๆ มาใช้นั้น ครูผู้สอนควรปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน และวงโยชวาทิต
2. ครูผู้สอนควรกำหนดเป้าหมาย และวางแผนกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับบริบทของวง และศักยภาพของนักเรียน
3. ครูผู้สอนควรนำกระบวนการมีส่วนร่วมมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการวง เพื่อให้ นักเรียนเกิดความตระหนัก และภาคภูมิใจที่ได้มีส่วนในการผลักดัน พัฒนาวงให้มีความก้าวหน้า
4. ผู้สอนควรสร้างความตระหนักให้ผู้บริหาร บุคลากรในโรงเรียนเห็นถึงความสำคัญของกิจกรรมวงโยชวาทิตในการส่งเสริมศักยภาพนักเรียน และใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ รวมทั้งให้ผู้บริหาร บุคลากรในโรงเรียนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนางวงโยชวาทิตของโรงเรียน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเรื่องบทบาทของครูผู้สอนกับการพัฒนางวงโยชวาทิตให้ประสบผลสำเร็จ
2. ควรศึกษาเรื่องรูปแบบการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับวงโยชวาทิตขนาดกลาง และขนาดเล็ก

3. คว้าศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาวงโยชวาทิตขนาดกลาง และขนาดเล็ก

4. คว้าศึกษาเรื่องบทบาทผู้บริหารที่ส่งผลต่อการพัฒนาวงโยชวาทิตให้ประสบผลสำเร็จ

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปางที่ให้การสนับสนุนงบประมาณการวิจัยในครั้งนี้

นี้ ขอขอบขอบคุณผู้อำนวยการโรงเรียนลำปางกัลยาณี ผู้อำนวยการโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จิตต์อารีครูผู้สอน นักเรียนวงโยชวาทิตโรงเรียนลำปางกัลยาณี และนักเรียนวงโยชวาทิตโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จิตต์อารี รวมทั้งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านซึ่งไม่อาจกล่าวนามได้หมดในที่นี้

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ปาริชาติ วัลย์เสถียร. (2546). *กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โครงการเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข.
- พรสวรรค์ มณีทอง (2558). *การศึกษาเชิงปฏิบัติการด้านการฝึกซ้อมวงโยชวาทิตโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของวงโยชวาทิตในเขตเทศบาลนครลำปาง*
- สุกรี เจริญสุข. (2541). *การเรียนรู้เพื่อพัฒนาสุนทรีย์ ภาพและลักษณะนิสัย: ศิลปะ ดนตรี กีฬา ในโครงการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน*. กรุงเทพฯ: ศูนย์พัฒนาการเรียนการสอน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- Lautzenheiser, T., Higgins, J., Menghini, C., Lavender, P., Rhodes, T.C., & Bierschenk, D. (1999). *Essential elements 2000. : Comprehensive band method (Conductor book 1)*. Milwaukee, WI: Hal Leonard.

การขยายตัวของชุมชนจังหวัดมหาสารคาม พ.ศ. 2408 – 2560

The expansion of Mahasarakham communities 1865 -2017

ทวีศิลป์ สืบวัฒนะ¹, นราวิทย์ ดาวเรือง², เกริกกฤษณ์ โชคชัยรัชดา³, วุฒิกร กะตะสีลา⁴,
ปริตส์ สาทิ⁵, ณ์ฐพล นาทันตอง⁶ และ ซิสิกกา วันจันทร⁷

Thaveesilp Subwattana¹, Narawit Daoruaeng², Krirkrit Chokchairatchada³,
Wutikorn Katasila⁴, Parit Sati⁵, Nataphon Natantong⁶ and Sisikka Wannajun⁷

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการขยายตัวของชุมชนในจังหวัดมหาสารคามทั้ง 13 อำเภอ โดยให้ความสำคัญกับปัจจัยที่มีต่อการขยายตัว ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ของคนในชุมชน ซึ่งยังไม่เคยมีงานเขียนประวัติศาสตร์เมืองมหาสารคามในลักษณะดังกล่าวมาก่อน การศึกษาในหัวข้อดังกล่าวเป็นการศึกษาจากข้อมูลจากเอกสาร และการสัมภาษณ์ รวมทั้งการทำเวทีชาวบ้าน ชุมชนในจังหวัดมหาสารคามสามารถแบ่งลักษณะการขยายตัวออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มเมืองยุคเก่าคือกลุ่มเมืองที่เริ่มตั้งเมืองตั้งแต่ พ.ศ.2408-ทศวรรษ 2440 มีทั้งหมด 6 อำเภอ คือ อำเภอเมืองมหาสารคาม พยัคฆภูมิพิสัย กันทรวิชัย วาปีปทุม โกสุมพิสัย และ บรบือ กลุ่มอำเภอที่ตั้งขึ้นจากการขยายตัวในเวลาต่อมาหรือยุคกลางเริ่มตั้งเมืองตั้งแต่ พ.ศ.2502 – 2522 มี 3 อำเภอ คือ เขียงยืน นาเชือก นาหว้า และ กลุ่มอำเภอยุคใหม่เริ่มตั้งเมืองตั้งแต่ พ.ศ. 2531- 2550 มี 4 อำเภอ คือ แกดำ ยางสีสุราช ชื่นชม และ กุดรัง กลุ่มเมืองยุคเก่าแรกเริ่มทั้ง 6 อำเภอ เป็นกลุ่มเมืองขนาดใหญ่ที่มีความเจริญก้าวหน้ามาจนถึงปัจจุบัน ทั้งนี้อาจเพราะอำเภอต่างๆ ดังกล่าวได้สะสมทุนเดิมไว้มานานกว่าอำเภอที่เกิดขึ้นใหม่

จากการศึกษาพบว่า การขยายตัวของชุมชนในจังหวัดมหาสารคามเป็นไปอย่างช้าๆ ซึ่งอาจเนื่องมาจาก มหาสารคามเป็นพื้นที่ทางการเกษตรและผู้คนไม่นิยมการลงทุน โดยนำเงินทุนไปฝากธนาคารมากกว่าที่จะนำไปลงทุนให้เกิดรายได้ในลักษณะอื่นๆ ปัจจัยที่มีผลต่อการขยายตัวและการเปลี่ยนแปลงของชุมชนในจังหวัดมหาสารคาม เป็นผลมาจากปัจจัย 3 ด้าน คือ ประการแรก ปัจจัยจากการเพิ่มขึ้นของประชากร ส่งผลให้มีการขยายพื้นที่อยู่อาศัยของคนในชุมชนรวมทั้งเป็นการขยายพื้นที่ทำกิน ปัจจัยดังกล่าวทำให้มีการใช้พื้นที่บริเวณรอบๆ ชุมชนเพิ่มขึ้น ประการที่สอง ปัจจัยจากการขยายตัวตามสถานที่ราชการ ภายหลังจากการเปลี่ยนแปลงการปกครองมาใช้ระบบเทศบาล ชุมชนในจังหวัดมหาสารคามมี

¹ รองศาสตราจารย์ คณะวัฒนธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม และผู้อำนวยการพิพิธภัณฑ์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

² นักวิชาการศึกษา สังกัดคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

^{3,4,5,6} นักวิชาการศึกษา สังกัด พิพิธภัณฑ์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

⁷ คณบดีคณะวัฒนธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ Associate Professor , Faculty of Cultural Science and the Director of Mahasarakham University Museum

² Academic Service Office of Faculty of Humanities and Social Sciences, Mahasarakham University

^{3,4,5,6} Academic Service Office of Mahasarakham University Museum

⁷ Dean of Faculty of Cultural Science, Mahasarakham University

การขยายตัวของที่อยู่อาศัยไปตามที่ตั้งสถานที่ราชการโดยเฉพาะที่ว่าการอำเภอ เพื่อให้สะดวกต่อการติดต่อราชการ ส่งผลให้ชุมชน ตลาด ร้านค้าต่างๆกระจุกตัวตามสถานที่ราชการด้วย และประการที่สาม ปัจจัยจากการขยายตัวตามสภาพเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการขยายตัวและการเปลี่ยนแปลงของชุมชน อันเนื่องมาจากโดยบทบาทของถนน และระบบการคมนาคม รวมทั้งบทบาทของพ่อค้าคนจีน

คำสำคัญ: จังหวัดมหาสารคาม, การขยายตัว, ชุมชน

Abstract

This research focuses on the expansion of Mahasarakham communities in 13 districts. The study not only analyzes the reasons and ways of community expansion but looks at changes and how communities adapted to those changes over time. These observations have not been written into the historical records of Mahasarakham prior to this report. Various methods were used in this research. Researchers began with a study of documents, interviews with people and using local forums and focus groups. The expansion of Mahasarakham communities can be divided in to three periods based on the establishment of a district: The original group (B.E.2408-2440 : 1865-1897) included Muang District; Phayakaphumpisai District; Kantarawichai District; Wapi phathum District; Kosumpisai District and Borrabue District. The Second group (B.E.2502-2522:1959 - 1979) Chiang Yuen District; Na Chueak District; and Nadun District. The third group (B.E.2531 – 2550 : 1988 - 2007) Kaedum District; Yang Srisurat District; Chuen Chom district; and Kudrang District.

The research revealed that the expansion of the 13 Mahasarakham district communities in the study developed slowly owing to the fact that most people in this province were and are in the agricultural sector, and most of the rich people of this province do not invest their money in new business ventures. There are three factors that affected the expansion of Mahasarakham communities: 1) population increase which prompted people to use more land, 2) the construction of official buildings encouraging people to live nearby, 3, economic growth, the development of roads and a transportation system including the role of the Chinese business man.

Keywords : Mahasarakham Province, the expansion, communities

บทนำ

เมืองหรือจังหวัดมหาสารคามเป็นเมืองที่ไม่มียะไรโดดเด่น มหาสารคามเป็นจังหวัดที่มีขนาดเล็ก ไม่มีอุตสาหกรรมที่ใหญ่โต เนื่องจากประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพทางเกษตรกรรม และในอดีตเคยถูกระบุว่าเป็นจังหวัดที่ “ยากจน” ของประเทศไทย ถึงแม้ในปัจจุบันได้มีการจัดให้มหาสารคามเป็นจังหวัดกำลังพัฒนาก็ตาม นอกจากนั้นมหาสารคามยังเป็นที่ “ฝึกงาน” ของข้าราชการกล่าวคือ ก่อนที่ข้าราชการจะไปดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้น ข้าราชการเหล่านั้นมักจะมา “ฝึกหัด” ที่จังหวัดมหาสารคามก่อนที่จะไปดำรงตำแหน่งในจังหวัดใหญ่แห่งอื่นๆ ต่อไป (นางทองเลี่ยม เวียงแก้ว, 2557 : สัมภาษณ์) จังหวัดมหาสารคามไม่มีสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งคนในประเทศและต่างประเทศ พื้นที่จังหวัดมหาสารคามไม่มีภูเขา ไม่มีติดทะเล ไม่มีน้ำตก ไม่มีป่าดงดิบให้ท่องเที่ยว และมีได้มีสินค้าที่โดดเด่นกว่าพื้นที่อื่นๆ ในภาคอีสาน แต่บทบาทสำคัญของจังหวัดมหาสารคาม คือมีสถาบันการศึกษาหลายแห่งและมีนักศึกษาจำนวนมาก ซึ่งมีผลให้จังหวัดมหาสารคามมีรายได้สูงกว่าที่เคยเป็นมา

สถาบันการศึกษาที่สำคัญ ได้แก่ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตมหาสารคาม วิทยาลัยพยาบาล วิทยาลัยอาชีวศึกษา วิทยาลัยเกษตร คน และ ศูนย์การศึกษาพิเศษจังหวัดมหาสารคาม มีนักศึกษา รวมทั้งสิ้นประมาณ 71,402 คน (สำนักงานสถิติจังหวัดมหาสารคาม, รายงานสถิติจังหวัดมหาสารคาม พ.ศ. 2560: 48) การที่มีนักศึกษา จากต่างถิ่นจำนวนมากเดินทางมาศึกษา ยังสถาบันต่างๆ ที่ได้กล่าวมามีส่วนช่วยให้เศรษฐกิจของจังหวัดมหาสารคามดีขึ้น และทำให้เมืองเกิดการขยายตัวในรูปแบบต่างๆ

ถึงแม้จะมีสถาบันการศึกษาหลายแห่งก็ตาม แต่การขยายตัวของเมืองหรือจังหวัดมหาสารคามได้เป็นไปอย่างช้าๆ การจะเข้าใจถึงสาเหตุดังกล่าวอาจต้องกลับไปศึกษาประวัติศาสตร์ของเมืองหรือจังหวัดมหาสารคามว่ามีความเป็นมาอย่างไร จากการศึกษาในเบื้องต้นพบว่า เมืองมหาสารคามตั้งมาได้ประมาณ 150 ปี แต่ยังไม่มีการเขียนเกี่ยวกับเมืองนี้ที่มีลักษณะเป็นประวัติศาสตร์ที่แท้จริง เดิมวิภาคย์พจนกิจ (2542) เขียนเกี่ยวกับเมืองมหาสารคามในหนังสือประวัติศาสตร์อีสาน เป็นเพียงการเล่าเรื่องของผู้ปกครองเมืองที่เกี่ยวข้องกับศูนย์กลางอำนาจที่ ร้อยเอ็ด และกรุงเทพฯ งานเขียนอื่น ๆ เกี่ยวกับเมืองมหาสารคาม เช่นงานเขียนของบุญช่วย อุตถากร และงานเขียนของ รองศาสตราจารย์ ชีรชัย บุญมาธรรม (ชีรชัย บุญมาธรรม, 2554;2558) ได้เขียนเล่าเรื่องเมืองมหาสารคามในลักษณะที่ไม่ต่างไปจากงานของเดิมวิภาคย์พจนกิจ มากนัก งานเขียนในลักษณะดังกล่าวไม่เห็นภาพของชีวิตผู้คนของเมืองนี้ในมิติของเวลา ไม่เห็นภาพการขยายตัวของชุมชน ไม่เห็นภาพของความเปลี่ยนแปลง และการปรับตัวของผู้คน ในจังหวัดมหาสารคาม ส่วนใหญ่งานเขียนเป็นเรื่องเกี่ยวกับเมืองมหาสารคามมักเน้นเรื่องราวของเหตุการณ์ในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคามมากกว่าเรื่องราวของอำเภอต่าง ๆ อีก 12 อำเภอของจังหวัดมหาสารคาม ซึ่งสิ่งที่เขียนกลายเป็นเรื่องเล่ามากกว่าที่จะเป็นประวัติศาสตร์ของจังหวัดมหาสารคามและทำให้ไม่สามารถเข้าไปปัญหาของจังหวัดนี้ได้

ดังนั้นงานเขียนชิ้นนี้จึงจะเป็นงานเขียนชิ้นแรกๆ ที่เขียนเกี่ยวกับการขยายตัวของชุมชนในเขตอำเภอต่าง ๆ ของจังหวัดมหาสารคามทั้ง 13 อำเภอ โดยให้ความสำคัญกับการขยายตัวของชุมชนในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม และอาจกล่าวถึงสถานที่สำคัญบางแห่ง บุคคลสำคัญในท้องถิ่นซึ่งถูกละเลย เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับการเรียนการสอนวิชาท้องถิ่นของเรา ในโรงเรียนต่างๆ ใน

จังหวัดมหาสารคาม ซึ่งยังไม่มีตำราหลักและข้อมูลหลักจนถึงปัจจุบัน รวมทั้งเป็นข้อมูลและเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาสำหรับรายวิชาต่างๆ ในการศึกษาระดับอุดมศึกษา เช่น วิชาหนึ่งหลักสูตรหนึ่งชุมชน ในรายวิชาศึกษาทั่วไป ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม วิชาประวัติศาสตร์เมืองมหาสารคาม วิชาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม นอกจากนี้ข้อมูลดังกล่าวอาจเป็นแนวทางที่จะใช้กำหนดแผนการพัฒนาเมืองมหาสารคาม และเข้าใจคนเมืองมหาสารคามมากขึ้น รวมทั้งเป็นแบบอย่างต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ของเมือง หรือ จังหวัดอื่นๆ ในภาคอีสานหรือประเทศไทยต่อไป

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงประวัติศาสตร์ของอำเภอต่าง ๆ 13 อำเภอ ในจังหวัดมหาสารคาม โดยให้ความสำคัญกับการขยายตัวของชุมชนในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม
2. เพื่อศึกษาถึงชีวิตผู้คนและการขยายตัวของชุมชนทั้ง 13 อำเภอ ทั้งสาเหตุ วิธีการและผลที่เกิดขึ้น

คำถามหลักในการวิจัย

อะไรคือปัจจัยที่ทำให้เกิดการขยายตัวของชุมชนอำเภอต่าง ๆ ในจังหวัดมหาสารคาม และการขยายตัวมีลักษณะเช่นไร

ระเบียบวิธีวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative) โดยใช้หลักฐานจากเอกสารประเภทต่างๆ ทั้งที่เป็นเอกสารขั้นต้นและเอกสารชั้นรอง นอกจากนี้ยังใช้การสัมภาษณ์ และการทำเวทีชาวบ้าน อีกด้วย

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตเชิงเนื้อหา ประวัติศาสตร์การขยายตัวของชุมชนทั้ง 13 อำเภอจังหวัดมหาสารคาม โดยพิจารณาถึง สาเหตุ วิธีการและผลที่เกิดขึ้น
2. ขอบเขตเชิงพื้นที่ พื้นที่ 13 อำเภอในจังหวัดมหาสารคาม คือ อำเภอเมือง อำเภอโกสุมพิสัย อำเภอเชียงยืน อำเภอชื่นชม อำเภอกันทรวิชัย อำเภอแกลง อำเภอวาปีปทุม อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย อำเภอยางศรีสุราช อำเภอนาดูน อำเภอนาเชือก อำเภอกุดรัง และอำเภอบรบือ
3. กลุ่มเป้าหมายและผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ ผู้รู้ในท้องถิ่น ได้แก่ ครู ข้าราชการ และข้าราชการบำนาญ ประชาชนท้องถิ่น

วิธีการดำเนินการวิจัย

ในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ผู้ที่มีส่วนร่วมในการวิจัยประกอบด้วยบุคลากรหลายฝ่าย กล่าวคือ นักวิชาการศึกษาจากพิพิธภัณฑสถานมหาวิทยาลัยมหาสารคาม จำนวน 5 คน และนิสิตที่ลงทะเบียนในรายวิชา ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จำนวน 60 คน

1. ให้ผู้เกี่ยวข้องอ่านเอกสารที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์เมืองมหาสารคาม อาทิงานเขียนเรื่อง ประวัติศาสตร์อีสาน โดย เต็ม วิชาคณิศร พงศาวดารหัวเมืองมณฑลอิสาน โดย หม่อมอมรวงษ์วิจิตร (ม.ร.ว. ปฐม คเนจรฯ) ประวัติศาสตร์ภาคอีสานและเมืองมหาสารคามและผลงานต่างๆ โดย บุญช่วย อัดถาวร
2. ทำแบบสัมภาษณ์ โดยให้ผู้ที่จะลงนามไปสัมภาษณ์ทำแบบสัมภาษณ์ถึงเรื่องการขยายตัวของชุมชนในแต่ละอำเภอ โดยแบ่งกลุ่มคนไปตามอำเภอต่างๆ ประชากรหรือผู้ให้ข้อมูล ปรากฏในสองลักษณะคือ ผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง และผู้ให้

ข้อมูลแบบเสียง ผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจงได้เลือก ผู้รู้ในท้องถิ่น ได้แก่ ครู ข้าราชการ และข้าราชการ บำนาญ ประชาชนท้องถิ่น ในการคัดเลือกผู้ให้ ข้อมูลหลัก ผู้วิจัยได้กำหนดคุณสมบัติไว้คือ มี ประสบการณ์ในพื้นที่เป็นเวลานาน (ไม่น้อยกว่า สามสิบปี) หรือ มีประสบการณ์ในการบริหารพื้นที่ นั้นๆ หรือ เป็นผู้ที่เคยทำการศึกษาเรื่องพื้นที่นั้นๆ และเป็นผู้ที่ชุมชนยอมรับว่าเป็นผู้รู้

ในเขตอำเภอเมือง ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ นางทองเลี่ยม เวียงแก้ว ข้าราชการบำนาญ และ นายธีรชัย บุญมาธรรม ซึ่งท่านแรกเป็นผู้มี ประสบการณ์ตรงกับเหตุการณ์ในเมืองมหาสารคาม กว่า 90 ปีที่ผ่านมา ส่วนท่านที่สอง เป็นผู้ศึกษาเรื่อง ราวเมืองมหาสารคามอย่างแตกฉาน นอกจากนั้น ยังได้คัดเลือกผู้ที่มีประสบการณ์กับเมือง มหาสารคามในด้านต่างๆ เช่น นายประพิส ทอง โรจน์ อดีตนายกเทศมนตรีเมืองมหาสารคาม เป็นต้น ในอำเภออื่นๆ ได้เลือกผู้ให้ข้อมูลที่มี คุณสมบัติและมีประสบการณ์ในพื้นที่ในแต่ละ อำเภอ อาทิ อำเภอกันทรวิชัย ได้เลือก นายศีลธรรม รอบวงจันทร์ เป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก อำเภอเขียงยืน ได้เลือก นางเรียน โพธิ์หล้า เป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก อำเภอบ้านดง มีนางรัชดา ทองสมบูรณ์ และ นายสมาน ภวภูตานนท์ อำเภอโกสุมพิสัย คือ นายพรชัย สัจจพงษ์ และนายเคน เจริญราษฎร์ อำเภอบรบือ คือนางสาวยุวดี ตบเนียนกร และ นางนงลักษณ์ ศิริเกษมทรัพย์ อำเภอนาดูน มี นายประเสริฐ ธนาเดชาวัฒนกุล และนางมะลิ ประทีตนะง อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย มี นายไพรัตน์ แยม โกสุม และ นายสมบัติ ทองไกรรัตน์ อำเภอชื่นชม มี นายกัน จันทะหนู อำเภอภูดง มี นายล้วน มัช ชิมา อำเภอปางศิลาทอง มี นายศร จันทะเสน อำเภอ แกดดำ มี นายสำเนียง รัตตสนธิกุล และอำเภอ นาเขือก มี นายบึง แซ่ตั้ง

3. เตรียมทำเวทีชาวบ้าน โดยให้ผู้ที่จะลง สัมภาษณ์ค้นหาข้อมูลของผู้รู้ในอำเภอต่าง ๆ เพื่อ จัดเวทีชาวบ้าน

4. ในการสัมภาษณ์ข้อมูลที่ได้ ได้มีการ ตรวจสอบ โดยวิธีการ cross-check และเมื่อได้ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ได้นำมาตรวจสอบกับ ข้อมูลจากเอกสาร ว่าสอดคล้องกันหรือไม่ หลังจากนั้น นำข้อมูลที่ได้ไปตรวจสอบอีกครั้งกับเวทีชาว บ้าน

การศึกษาประวัติศาสตร์การขยายตัวของ เมืองในจังหวัดมหาสารคามอาจแบ่งได้เป็น 5 ยุค นับตั้งแต่เริ่มต้นจนถึง ปัจจุบัน (ทศวรรษ 2550)

1. ยุคแรก สภาพทั่วไปก่อนตั้งเมือง มหาสารคาม พ.ศ. 2408

บริเวณที่เป็นจังหวัดมหาสารคามในปัจจุบัน เดิมเคยมีผู้คนมาตั้งถิ่นฐานอยู่ก่อนแล้วมาแล้วนับ พันปี จากหลักฐานทางโบราณคดีพบว่ามีผู้คนมา ตั้งถิ่นฐานตั้งแต่ยุคโลหะตอนปลาย หรือประมาณ 2,000 ปีที่ผ่านมา รายงานการขุดค้นที่อำเภอกันทรวิชัย รายงานการขุดค้นที่บ้านเขียงเหียน ในปี พ.ศ. 2522 พบแคปซูลที่ฝังศพคน ภาชนะดินเผา พวกหม้อไห สำริด เหล็ก ลูกปัด กระดุกสัตว์ โดยเฉพาะ ควาย (กรมศิลปากร. 2531: 235-238) นอกจากนี้ยังพบพื้นที่ที่มีคูน้ำคันดินลักษณะรูปวงรี หรือรูปไข่ บนเนินสูง พบซากเจดีย์ พระพุทธรูปศิลา พระพิมพ์ดินเผา รวมทั้งพระธาตุและพระบรม สารีริกธาตุ ในหลายพื้นที่ของจังหวัดมหาสารคาม อาทิ อำเภอกันทรวิชัย อำเภอนาดูน อำเภอเมือง อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย ซึ่งทำให้ทราบว่าเป็นศิลปะ และวัฒนธรรมสมัยทวาราวดี หรือ ประมาณ 1,200 ปีที่ผ่านมา (กรมศิลปากร. 2531: 46) นอกจาก ศิลปะแบบทวาราวดีแล้วยังพบหลักฐานที่แสดงถึง ศิลปะและวัฒนธรรมแบบเขมรซึ่งมีอายุประมาณ 800 – 1,000 ปีที่ผ่านมา หลักฐานในวัฒนธรรม เขมรที่โดดเด่นได้แก่ โบราณสถานที่เป็นปราสาท หิน หรือ กู่ โบราณสถานเหล่านี้มักเป็นอาคาร ก่อสร้างด้วยหินประเภทต่าง ๆ อาทิ หินทราย ศิลาลง นอกจากนั้นยังพบรูปเคารพในลัทธิพราหมณ์ ที่พบเสมอ ๆ คือ รูปเคารพในการบูชา พระศิวะ ได้แก่ ศิวะลึงค์ ต่อมาในพุทธศตวรรษที่ 18 พระเจ้า

ชัยวัฒน์ที่ 7 โปรดให้เปลี่ยนมาบูชาพระโพธิสัตว์ในลัทธิพุทธศาสนา แบบ มหายานแทน ดังนั้นจึงพบรูปเคารพทั้งในลัทธิพราหมณ์ และพุทธศาสนา ลัทธิมหายาน โบราณสถานที่เป็นที่ทราบกันดีเช่น กุสันตรัตน์ที่อำเภอนาดูน กุบ้านเขวาทที่อำเภอเมือง กุบัวมาศ ที่อำเภอบรบือ กุแก้วที่อำเภอกันทรวิชัย เป็นต้น (โปรดศึกษาเพิ่มเติมใน อรุณศักดิ์ กิ่งมณี. 2543) และตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 23 เป็นต้นมา พวกกลุ่มลาวได้เข้ามาตั้งถิ่นฐานมั่นคงจนตั้งเมืองมหาสารคามขึ้นในปี พ.ศ. 2408 มหาสารคามจึงเป็นดินแดนที่มีผู้คนตั้งหลักแหล่งมานานกว่าสองพันปี มีทั้งความเก่าและมีวัฒนธรรมหลายยุคสมัย

2. ยุคที่สอง การขยายตัวเมืองมหาสารคามยุคแรก โดยบทบาทของเจ้าเมือง พ.ศ. 2408-2455

เมืองมหาสารคามตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2408 ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 ราชสำนักที่กรุงเทพฯได้แต่งตั้งท้าวกวาดบุตรของอุปฮาด (สิงห์) เมืองร้อยเอ็ดให้เป็น พระเจริณราชเดช เจ้าเมืองมหาสารคามพร้อมกับแบ่งไพร่พลประมาณ 9,000 คน (เดิม วิชาศย์พจนกิจ. 2542: 180) จากเมืองร้อยเอ็ดมายังเมืองใหม่ เจ้าเมืองมหาสารคามมีหน้าที่ดูแลปกครองผู้คนในเมืองให้อยู่ในความสงบ เก็บภาษี ดัดสนความ ส่งส่วยตามความต้องการของกรุงเทพฯ ที่สำคัญได้แก่ เร่วตามที่ปรากฏในสารตรา เจ้าพระยาจักรีฯมาถึงพระชติยวงษา (ธีรชัย บุญมาธรรม. 2558: 38-41) นอกจากนี้ยังต้องส่งกองทัพไปช่วยรบเมื่อราชสำนักที่กรุงเทพฯแจ้งมา ดังกรณีที่พระเจริณราชเดช (กวาด) เจ้าเมืองคนแรกและพระพิทักษ์นรากร (อุ่น) ที่นำผู้คนเมืองมหาสารคามไปร่วมทำสงครามปราบฮ่อ ในช่วงปี พ.ศ. 2418-2419 (เดิม วิชาศย์พจนกิจ. 2542: 184) เจ้าเมืองทั้งสามคน คือ พระเจริณราชเดช (กวาด) (พ.ศ. 2408-2421) พระเจริณราชเดช (ฮึง) (พ.ศ. 2422-2443) และ พระเจริณราชเดช (อุ่น) (พ.ศ. 2443-2462) ได้สนองพระเดชพระคุณตามนโยบายราชสำนักสยามตลอดมาจน

กระทั่งได้มีพระบรมราชโองการโปรดให้เลิกตำแหน่งเจ้าเมืองในปี พ.ศ. 2455 (เดิม วิชาศย์พจนกิจ. 2542: 182)

เมื่อแรกตั้งเมืองมหาสารคาม ท้าวมหาชัย (กวาด) ได้คิดตั้งเมืองบริเวณที่เป็นเนินสูง คือบริเวณที่เป็นโรงเรียนหลักเมืองในปัจจุบัน โดยได้ลงเสาหลักเมืองไว้และหวังว่าเมืองจะขยายไปจนจรดเส้นทางทางน้ำธรรมชาติ กล่าวคือ ทางทิศตะวันตกจดห้วยคะคาง ส่วนทางทิศตะวันออกจะขยายเมืองมาถึงบริเวณที่เป็นกุตนางไยและหนองกระทุ่มประมาณ 6 เดือนต่อมาท้าวมหาชัย (กวาด) พบว่าบริเวณดังกล่าวเป็นที่ดอน ขาดแคลนน้ำจึงหาที่ตั้งเมืองใหม่ (บุญช่วย อัดถาวร. 2522 :70) โดยย้ายที่ตั้งไปทางทิศตะวันออกคือบริเวณกุตนางไย และหนองกระทุ่ม ซึ่งมีชุมชนจำนวนหนึ่งตั้งบ้านเรือนบริเวณแถบนี้มาก่อนแล้ว ส่วนที่อาศัยเดิมนั้นต่อมาได้สร้างวัดขึ้นแทน คือ “วัดดอนเมือง” แต่ชาวเมืองเรียกว่า “วัดเข้าเ้า” และต่อมากลายเป็น วัดธัญญาวาส ในปัจจุบัน ดังนั้นความเจริญของเมืองมหาสารคามระยะแรกๆ จึงเริ่มจากบริเวณกุตนางไยจนถึงหนองกระทุ่ม และที่ที่ตั้งเดิมบริเวณศาลหลักเมืองเป็นป่าที่บออยู่เป็นเวลานาน ((นางทองเลี่ยม เวียงแก้ว. 2557 : สัมภาษณ์)

ชุมชนใหม่ของเมืองมหาสารคามอยู่บริเวณกุตนางไยจนถึงบริเวณทางทิศเหนือของหนองกระทุ่ม หรือหนองท่ม หรือหนองกระทุ่มซึ่งเป็นที่ตั้งวัดโพธิ์ศรีในปัจจุบัน (วัดโพธิ์ศรีสร้างขึ้นในปี พ.ศ. 2425 สมัยของพระเจริณราชเดช (ฮึง) เจ้าเมืองมหาสารคามคนที่สอง พ.ศ. 2422-2443) โดยทั่วไปชุมชนอาศัยอยู่เป็นคุ่มโดยมีวัดเป็นศูนย์กลาง พระเจริณราชเดช (กวาด) เจ้าเมืองคนแรกได้สร้างวัดหลายแห่ง ได้แก่ วัดกลาง หรือ วัดอภิสิทธิ์ (ชื่อ “อภิสิทธิ์” เป็นนามของหลวงอภิสิทธิ์มหาสารคาม นายอำเภอคนแรกของเมืองมหาสารคาม) ตั้งอยู่บริเวณฝั่งตะวันตกกุตนางไย และวัดเหนือ (วัดมหาชัย) บริเวณหนองกระทุ่มทางทิศเหนือ (คุ่มวัดโพธิ์ศรีปัจจุบัน) เป็นที่ตั้งของสถานที่ราชการ คุ่ม

เจ้าเมือง รันคำ บ้านเรือนราษฎรและตลาด คุ่มเจ้าเมืองในระยะแรกตั้งอยู่บริเวณทางทิศตะวันตกของหนองกระทุ่ม ใกล้กับห้วยคะคาง (ปัจจุบันเป็นสำนักงานพาณิชย์จังหวัดมหาสารคาม) ส่วนราษฎรตั้งบ้านเรือนทำด้วยไม้รวมอยู่กันเป็นคุ่ม รันคำตั้งอยู่บริเวณสองฝั่งถนนจากหน้าวัดโพธิ์ศรี ไปยังถนนนครสวรรค์ คือถนนเจริญราชเดช 1 ในปัจจุบัน รันคำเหล่านี้ทำด้วยดินเหนียวหรือที่เรียกกันว่า “ตึกดิน” ตึกดินรุ่นแรกที่ยังปรากฏอยู่ริมถนนเจริญราชเดช 1 มีจำนวน 4 ห้องโดยมี นายชื่นชัย วรามิตร เป็นเจ้าของและยังคงรักษาสภาพเดิมไว้ ณ บ้านเลขที่ 1082 ถนนเจริญราชเดช 1 อย่างไรก็ตาม นายประพิศ ทองโรจน์ ได้กล่าวว่า ตึกดินที่บ้านนายชื่นชัย วรามิตร ในปัจจุบันยังมีใช้ตึกดินที่มีอายุเก่าที่สุด ตึกดินฝั่งตรงข้ามเยื้องบ้านนายชื่นชัย วรามิตร ปัจจุบัน ซึ่งเดิมเป็นของเจ้าแก้ว จะเก่ากว่าแต่ปัจจุบันไม่ปรากฏให้เห็นแล้ว (ประพิศ ทองโรจน์. 2537: สัมภาษณ์) ส่วนตลาดอยู่บริเวณถนนเจริญราชเดช 1 ติดกับถนนนครสวรรค์ โดยพ่อค้าแม่ค้าท้องถิ่นนำสินค้าต่างๆมากองไว้กับพื้น สินค้าได้แก่พืช ผัก ข้าวสาร รวมทั้งสิ่งของเครื่องใช้เล็กๆ น้อยๆ (นิต จันทราช. 2537: สัมภาษณ์)

พ่อค้าที่ตั้งร้านขายของบริเวณตึกดินสองฝั่งถนนเจริญราชเดช 1 (ถนนเป็นดินทราย) ส่วนใหญ่เป็นชาวจีน ชาวจีนมาจากหลายแห่งทั้งจากจังหวัดร้อยเอ็ด และนครราชสีมา ชาวจีนได้ยึดอาชีพค้าขาย ทั้งสินค้าเบ็ดเตล็ดและเสื้อผ้า เมื่อเริ่มสร้างฐานะทางเศรษฐกิจชาวจีนกลุ่มนี้ได้เชื่อมโยงกับทั้งผู้คนและผู้นำท้องถิ่น ด้วยการแต่งงาน ชาวจีนเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการเกิดการขยายตัวทางเศรษฐกิจและความเจริญให้กับเมืองมหาสารคาม การค้าขายแบบใหม่ซึ่งต่างจากการค้าขายแบบท้องถิ่น มีผลให้เกิดการขยายตัวของร้านค้าและธุรกิจดังเห็นได้จากกรณีการเกิดโรงแรมชื่อ “โรงแรมปักตง” นับเป็นโรงแรมแห่งแรกของเมืองมหาสารคาม (นิต จันทราช. 2537: สัมภาษณ์) จึงอาจกล่าวได้ว่า ศูนย์ความเจริญสำคัญของเมืองมหาสารคามระยะ

แรกอยู่บริเวณถนนเจริญราชเดช 1

การขยายตัวของชุมชนเมืองมหาสารคามในระยะแรกๆ ดูจะสอดคล้องกับผู้นำ กล่าวคือ หลังจากที่พระเจริญราชเดช(กวด) เจ้าเมืองคนแรกถึงแก่กรรมในปี พ.ศ. 2421 พระเจริญราชเดช (ฮึง) เจ้าเมืองคนที่สอง (พ.ศ. 2422-2443) ได้ย้าย “โฮงเจ้าเมือง” หรือบ้านเจ้าเมืองมายังถนนนครสวรรค์ บริเวณหัวมุมถนนถนนกบิลทางทิศตะวันตก ติดกับถนนนครสวรรค์ ซึ่งปัจจุบันเป็นบ้านเลขที่ 1422 ถนนนครสวรรค์เมื่อเป็นเช่นนี้ร้านค้าและการขยายตัวของชุมชนจึงเริ่มกระจายออกจากถนนเจริญราชเดช 1 ไปทางทิศตะวันตกของถนนนครสวรรค์

ประมาณ 110 ปีที่ผ่านมาสมัยของพระเจริญราชเดช(ฮึง) เจ้าเมืองมหาสารคาม คนที่สาม (พ.ศ. 2446 - 2455) ได้ย้ายโฮงเจ้าเมือง หรือที่ผู้คนเรียกกันว่า “โฮงญาพ่อหลวง” ไปอยู่ฝั่งตรงข้าม เยื้องไปทางตะวันออก ของโฮงเจ้าเมืองคนเดิมคือพระเจริญราชเดช (ฮึง) กล่าวกันว่าโฮงเจ้าเมืองเป็นเรือนไม้สองชั้น ทาสีแดง ด้านหลังมีบันไดเวียน มีรั้วไม้สูงต่างจากเรือนทั่วไป (ทองเลี่ยม เวียงแก้ว. 2557: สัมภาษณ์) เมืองมหาสารคามได้ขยายตัวออกจากบริเวณคุ่มวัดโพธิ์ศรีไปทางทิศตะวันตกตามแนวถนนนครสวรรค์ ซึ่งเป็นถนนดินทรายเช่นเดิมมาจนถึงบริเวณที่เป็นสี่แยกธนาคารกรุงเทพในปัจจุบัน คือช่วงตัดระหว่างถนนนครสวรรค์กับถนนวรบุตร แล้ว สาเหตุการขยายตัวของชุมชนเมืองมหาสารคามอาจเนื่องจากเหตุผลต่าง ๆ คือ ประการแรก การย้ายโฮง หรือ บ้านเจ้าเมืองในช่วงเวลาต่าง ๆ ซึ่งทำให้ผู้คนขยายตัวตามความเจริญของศูนย์กลางอำนาจของเมือง ประการที่สอง การอพยพเข้ามาของชาวยุโรปหรือชาวยุโรปเป็นระยะๆ ดังเช่นในปี พ.ศ. 2415 ประชาชนเมืองร้อยเอ็ดจำนวนมากได้อพยพจากเมืองร้อยเอ็ดมายังมหาสารคามเนื่องจากผู้ปกครองเมืองคือ พระขัติยวงศา (สาร) ช่มเหงราษฎรอยู่เสมอ (บุญช่วย อัดถากร. 2522: 71) และประการที่สาม คือ การเข้ามาของคนจีน คนจีนได้อพยพเข้ามามากขึ้นเพื่อทำการค้าขาย

ตระกูลคนจีนที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานช่วงแรก ๆ ได้แก่ เจ้าแก้วชัย ต้นตระกูลศรีสทิตย์ นายไช่บุน แซ่เอ็ง ต้นตระกูล เสรวรัตน์ นายเป็งกิม แซ่ตั้ง จากมณฑล กวางตุ้ง ต้นตระกูล นาคะพงษ์ นายเป็งกิม แซ่ตั้ง จากมณฑลแต้จิ๋ว ต้นตระกูล ทองโรจน์ นายฮ้วง แซ่เต็ง ต้นตระกูลแสงมหาชัย นายเอี้ย ต้นตระกูล อัดถากร (ทวีศิลป์ สืบวัฒนะ ธีรชัย บุญมาธรรม และ ทม เกตุวงศา. 2546: 42-43) คนจีนที่เข้ามาค้าขาย ทำให้เกิดการขยายตัวทางเศรษฐกิจซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับการขยายตัวทางเศรษฐกิจของเมืองมหาสารคามในเวลาต่อมา

หลังจากตั้งเมืองมหาสารคามแล้ว ในระยะแรก ได้มีการขอตั้งเมืองใหม่ ที่ขึ้นกับเจ้าเมืองมหาสารคาม คือเมืองกันทรวิชัย ตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2417 โดยมี พระปฐมวิเศษ (คำมูล) ดำรงตำแหน่งเจ้าเมือง ตั้งเมืองวาปีปทุมโดยมีพระพิทักษ์นรากร (บุญมี) เป็นเจ้าเมือง และตั้งเมืองโกสุมพิสัย โดยมี พระสุนทรพิพิธ (เสื่อ) เป็นเจ้าเมืองในปี พ.ศ. 2424 และตั้งเมืองพยัคฆภูมิพิสัยที่สร้างขึ้นในปี พ.ศ. 2422 และย้ายมาที่แห่งใหม่ พ.ศ. 2436 โดยมี พระศรีรัตนวงศา (รัตนวงศาวัต) ดำรงตำแหน่งเจ้าเมือง ส่วนอำเภอบรบือตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2440 (เดิมวิภาคย์พจนกิจ. 2542 : 183-185) อำเภอนี้ทั้งหกอำเภอนี้เป็นกลุ่มอำเภอระยะเริ่มแรก โดยมีเจ้าเมืองที่เมืองมหาสารคาม (เมือง กันทรวิชัย เมืองวาปีปทุม เมืองโกสุมพิสัย เมืองพยัคฆภูมิพิสัย ส่วนอำเภอบรบือ มีผู้ปกครองเป็นตำแหน่งนายอำเภอ หลังจาก พ.ศ. 2440 ได้ยุบตำแหน่งเจ้าเมืองเล็กๆ ลง มีผลให้เมืองที่เคยมีเจ้าเมืองเปลี่ยนมาเป็นตำแหน่ง นายอำเภอ ยกเว้นเมืองมหาสารคามซึ่งโปรดให้ พระเจริญราชเดช (อุ่น) ดำรงตำแหน่งผู้ปกครองเมืองจนถึง พ.ศ. 2455 จึงได้มีผู้ปกครองเป็นผู้ว่าราชการจังหวัดจากกระทรวงมหาดไทย จึงอาจกล่าวได้ว่าการขยายตัวของชุมชนในระยะแรกของเมืองต่าง ๆ ในจังหวัดมหาสารคามมีลักษณะการขยายตัวของชุมชนในแบบเดียวกันคือชุมชนอาศัยอยู่ใกล้ๆ บริเวณโฮงเจ้าเมืองในแต่ละเมือง

3. ยุคที่สาม การขยายตัวเมืองมหาสารคามโดยบทบาทของผู้ว่าราชการจังหวัด พ.ศ. 2455 - 2510

หลังจากปี พ.ศ. 2455 กระทรวงมหาดไทย ได้ส่งผู้ว่าราชการจังหวัดมาบริหารแทนตำแหน่งเจ้าเมือง หม่อมเจ้านพมาศ นวรัตน์ฯ ได้ทรงย้ายและสร้างที่ทำการของจังหวัดใหม่ กล่าวคือได้เกิด ศาลากลางใหม่ จวนผู้ว่าราชการ คุก โรงเรียน และสถานที่ทางราชการใหม่อีกหลายแห่ง ซึ่งเดิมรวมอยู่ที่โฮงเจ้าเมือง การสร้างสถานที่ราชการใหม่ๆ มีผลให้ชุมชนเริ่มขยายตัวไปตั้งถิ่นฐานบริเวณใกล้ๆ สถานที่ราชการใหม่เหล่านั้น ศาลากลางใหม่ และโรงเรียนชาย-หญิง สร้างขึ้นบริเวณไม่ไกลจาก ศาลหลักเมือง ซึ่งมีสภาพเป็นป่ารก (นางทองเลียม เวียงแก้ว. 2557 : สัมภาษณ์ ; ฉลองชัย ไตรรัตน์. 2539 : 66) ด้วยวิธีนี้บริเวณเมืองและชุมชนจึงได้เริ่มขยายตัวออกมามากขึ้น จากที่เคยตั้งถิ่นฐานบริเวณโฮงเจ้าเมืองเดิม บนถนนสายนครสวรรค์แถบวัดโพธิ์ศรีได้เริ่มขยายตัวไปทางตะวันตกสู่ความเจริญบริเวณศาลากลางใหม่และบริเวณสถานศึกษา ในปี พ.ศ. 2477 ได้มีการขุดคลองสมถวิล โดย หลวงอังคณา นุรักษ์ (ร.อ.สมถวิล เทพาคำ) เพื่อนำน้ำมาใช้เมื่อเกิดอัคคีไฟ (ประพิส ทองโรจน์. 2537 : สัมภาษณ์) ทำให้ผู้คนเริ่มขยายตัวจากถนนนครสวรรค์ลงไปทางใต้จนจรดบริเวณริมคลอง อาทิจุณประพิส ทองโรจน์ ได้ประกอบกิจการร้านถ่ายภาพ และได้มาสร้างโรงภาพยนตร์ นครสวรรค์ บริเวณ ถนนแยกจากถนนนครสวรรค์มายังถนนเลียบคลองสมถวิล ส่วนอำเภออื่นๆ ก็มีลักษณะเช่นเดียวกัน ผู้คนได้ขยายตัวมาอาศัยอยู่ใกล้ๆ บริเวณสถานที่ราชการจนเกิดเป็นชุมชนใหญ่ขึ้น

การขยายตัวของผู้คนจังหวัดมหาสารคามเป็นไปอย่างช้าๆ หลังจากทศวรรษ 2500 ในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม บริเวณใกล้ๆ หอนาฬิกาซึ่งสร้างขึ้นในปี พ.ศ. 2501 ได้สร้างไปรษณีย์ ตลาดสดเทศบาล รวมทั้งอาคารพาณิชย์ และด้านหลังเป็นสถานีรถโดยสาร ฝั่งตรงข้ามตลาดสดแห่งใหม่เป็น

โรงเรียนหญิงชื่อ ผดุงนารี และสถานีตำรวจ ถัดไปทางทิศตะวันออกของตลาดสดเป็นศูนย์กลางการค้าของเมือง มีร้านต่าง ๆ ซึ่งดำเนินธุรกิจโดยชาวจีน อยู่บริเวณนี้ รวมทั้ง ดึกขาว ซึ่งเป็นตึกหลังแรกของมหาสารคาม บริเวณที่เป็นสี่แยก ธนาคารกสิกรไทยและธนาคารกรุงเทพ (ธีรชัย บุญมาธรรม. 2558: 128-133) เช่น ตระกูลลิ่มสุวรรณ โดยนายปรีชา ลิ่มสุวรรณ (อึ้ง) ได้เปิดร้านขายของทั่วไปตั้งแต่ พ.ศ. 2479 และเริ่มนำรถมอเตอร์ไซด์มาขายเมื่อปี พ.ศ. 2498 และรถยนต์ ในปี พ.ศ. 2503 (นิตยา สีลาลับ. 2558 : 1-3) ส่วนฝั่งตรงข้ามร้านอึ้งเป็นร้านขายเครื่องสังฆภัณฑ์ ของเบ็ดเตล็ดอื่น ๆ ทั้งยาโรค สมุด หนังสือ ดังเช่นร้านเสริมไทยของ นายจิระศักดิ์ อดาสวัสดิ์ จึงอาจกล่าวได้ว่าชุมชนบริเวณนี้เป็นแหล่งธุรกิจใหญ่และเป็นเขตพื้นที่ของผู้มั่งคั่งเมืองมหาสารคาม

บริเวณอำเภออื่นๆ การขยายตัวเริ่มขยายตัวไปอย่างช้าๆ เช่นกัน ในช่วงปี พ.ศ. 2502 เกิดอำเภอใหม่ สองอำเภอ คือ อำเภอเชียงยืน และอำเภอนาเชือก การขยายตัวของผู้คนในสองอำเภอใหม่เป็นไปอย่างช้าๆ ดังเช่นการขยายตัวของผู้คนในเมืองมหาสารคาม กล่าวคือ การขยายตัวของชุมชนอยู่บริเวณใกล้ๆ สถานที่ราชการ และชาวจีนในแต่ละอำเภอคือผู้มีบทบาททางธุรกิจการค้า เพราะคนท้องถิ่นสนใจทำการเกษตร คือ การทำนาและปลูกพืชอื่น ๆ ตระกูลคนจีนที่สำคัญในอำเภอต่างๆ อาทิ อำเภอบรบือ มีตระกูล เอี่ยมนิรัตน์ หลูปริชากร ศิริเกษมทรัพย์ และ ตบนิยากร ที่อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย เช่น ตระกูลทองไกรรัตน์ อำเภอโกสุมพิสัย เช่น ตระกูลสัจจพงษ์ อำเภอเชียงยืน เช่น ตระกูลเขาวรัตน์ โพธิ์หล้า ตรีเดช แสนเมืองกลางคุณานนท์

4. ยุคที่สี่ การขยายตัวเมืองมหาสารคาม จากบทบาทของสถาบันการศึกษา พ.ศ. 2511-2535

อาจกล่าวได้สถาบันการศึกษา เป็นปัจจัยที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่ทำให้เกิดการขยายตัวใน

เมืองมหาสารคาม หลังทศวรรษ 2510 สถาบันการศึกษาที่สำคัญของเมืองมหาสารคามคือ โรงเรียนสารคามพิทยาคม และ โรงเรียนผดุงนารี ซึ่งเป็นโรงเรียนสำหรับเด็กชายและเด็กหญิงตามลำดับ โรงเรียนผดุงนารีตั้งอยู่ในเขตชุมชนเมือง ในขณะที่โรงเรียนสารคามพิทยาคมตั้งเลยศาลากลางจังหวัดออกไป ซึ่งเดิมเป็นป่าและที่เปลี่ยว เมื่อตั้งโรงเรียนเริ่มมีผู้คนมาตั้งบ้านเรือนบริเวณโรงเรียน และเลยต่อโรงเรียนสารคามพิทยาคมไปทางทิศตะวันตกจนสุดแดนของเมืองจนถึงห้วยคะคางเป็นระยะประมาณ 3 กิโลเมตร ซึ่งเป็นป่าและไม่มีผู้คนอาศัยอยู่ เชื่อกันว่าในอดีตบริเวณริมห้วยคะคางเป็นที่สำหรับใช้ประหารชีวิตคน บริเวณนี้จึงเป็นที่เปลี่ยวและมีเรื่องเล่าเกี่ยวกับผี (นางทองเลี่ยม เวียงแก้ว. 2557 : สัมภาษณ์; ฉลองชัย ไตรรัตน์. 2539 : 66)

ในช่วงปี พ.ศ. 2465 ทางราชการได้ใช้พื้นที่ดังกล่าวเป็นสนามบินเพื่อรับส่งพัสดุและไปรษณีย์จนเลิกใช้ในปี พ.ศ. 2472 (โปรดศึกษาเพิ่มเติมในจักรมนตรี ชนะพันธ์. 2557) ในปี พ.ศ. 2498 ได้มีการจัดตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูขึ้นและได้พัฒนามาเป็นวิทยาลัยครู ในปี พ.ศ. 2505 (เป็นสถาบันราชภัฏมหาสารคามระหว่างปี พ.ศ. 2535-2538 และเป็นมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ในปี พ.ศ. 2538) การขยายตัวครั้งสำคัญอีกช่วงหนึ่งคือ ในปี พ.ศ. 2511 ได้มีการจัดตั้งวิทยาลัยวิชาการศึกษา มหาสารคาม เพื่อผลิตครูปริญญา 4 ปี เริ่มมีนักศึกษาจำนวนไม่มากนัก ประมาณ 400 คน ในปี พ.ศ. 2517 ได้มีการยกฐานะวิทยาลัยวิชาการศึกษาเป็น มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม มีการรับนักศึกษาเพิ่มมากขึ้น โดยมีการเรียนการสอนภาคสมทบ จำนวนนักศึกษาเพิ่มมากขึ้นจำนวนประมาณ 1,500-2,000 คน ในขณะที่วิทยาลัยครูมหาสารคามที่เคยผลิตครูต่ำกว่าปริญญาได้พัฒนาเป็นระดับปริญญาด้วย จำนวนนักศึกษาที่เพิ่มมากขึ้นมีผลให้บ้านโนนศรีสวัสดิ์ซึ่งเป็นชุมชนตั้งอยู่ระหว่างสถาบันการศึกษาทั้งสองแห่งเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงมากขึ้น เรือนที่เคยอาศัย

ได้มีพัฒนาการให้เป็นหอพักให้นักศึกษาเช่า เริ่มมีร้านอาหารมากขึ้น รวมทั้งร้านขายอุปกรณ์การเรียน การสอน เกิดธุรกิจใหม่ๆ ในชุมชน รวมทั้งนักลงทุนจากเมืองมหาสารคามและเมืองอื่นๆ เช่น ร้อยเอ็ด ขอนแก่น กาฬสินธุ์ ได้เข้ามาลงทุนทั้งการซื้อที่ดิน เช่าร้านขายสินค้า และภายหลังเมื่อวิทยาลัย พลศึกษา และ วิทยาลัยคณาสวัสดิ์ซึ่งเป็นสถาบัน การศึกษาเอกชนได้เปิดการเรียนการสอน มีผลให้ บริเวณห้วยคะคาง บ้านโนนศรีสวัสดิ์กลายเป็นแหล่ง ลงทุนและเป็นที่อยู่อาศัยของผู้เกี่ยวข้องกับธุรกิจ การศึกษา (ธีรชัย บุญมาธรรม, 2547 : สัมภาษณ์)

การเพิ่มจำนวนผู้เรียนรวมกับนักศึกษาจาก วิทยาลัยคูมูมีผลให้บ้านโนนศรีสวัสดิ์ ซึ่งเป็นที่ตั้ง ของสถาบันทั้งสองแห่ง กลายเป็นบริเวณที่มีผู้คน อาศัยอยู่มากขึ้น มีการลงทุนทางเศรษฐกิจรูปแบบ ต่าง ๆ มากขึ้น นับเป็นการขยายตัวของเมือง มหาสารคามมายังทิศตะวันตกของเมือง ซึ่งเคยเป็น ที่สงบเงียบ แทบไม่มีผู้คนอาศัย และเรื่องเล่ามัก เป็นเรื่อง “ผี” ยิ่งไปกว่านั้นเล่ากันว่าเมื่อตอนตั้ง เมืองบริเวณแห่งนี้เป็นที่ใช้ประหารชีวิตนักโทษอีก ด้วย สำหรับเส้นทางไปยังโรงพยาบาล ได้เริ่มมี พ่อค้าไปตั้งร้านค้า อาทิตระกูลฮ้างและนักธุรกิจ ก่อสร้าง เช่น นายชิน จิวประสาท ได้ตั้งร้านบริเวณ ตรงข้าม โรงพยาบาลมหาสารคาม (ประพิศ ทอง โรจน์, 2537 : สัมภาษณ์) การขยายตัวของเมือง มหาสารคาม ในช่วงระยะเวลานับจาก 20 ปีที่ผ่านมาจนปัจจุบันมีผลให้เมืองมหาสารคาม มีแหล่ง ชุมชน ซึ่งอาศัยอยู่ใกล้ ซิดกันเรียกว่า “คุ้ม” 13 คุ้ม คือ คุ้มวัดอภิสิทธิ์ คุ้มวัดโพธิ์ศรี คุ้มบ้านส่อง คุ้มบ้าน โนนศรีสวัสดิ์ คุ้มหนองข่า คุ้มวัดปัจฉิมทัศน์ คุ้มวัด ธิญญาวาส คุ้มวัดมหาชัย คุ้มบ้านแมต คุ้มบ้านค้อ คุ้มวัดสามัคคี คุ้มวัดนาควิชัย และคุ้มวัดอุทัยทิศ

5. ยุคที่ห้า การขยายตัวเมืองมหาสารคาม โดยบทบาทของธุรกิจแบบใหม่ พ.ศ. 2535- ทศวรรษ 2550

นับตั้งแต่ ช่วง พ.ศ. 2535 เป็นต้นมาเมือง มหาสารคามได้มีการขยายตัวจากการลงทุนของนัก

ธุรกิจแบบใหม่ ธุรกิจแบบใหม่ที่แตกต่างไปจากเดิม คือมีการลงทุนทางธุรกิจด้วยทุนจำนวนมากกว่าที่ เคยเป็นมา การขยายตัวเมืองในช่วงแรกของ ทศวรรษ 2530 ได้ขยายตัวมาทางทิศตะวันตกยัง บริเวณห้วยคะคางโดยเฉพาะแถบริมคลองสมถวิล ตั้งแต่มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ไปจนถึงรุด หน้าโรงพยาบาล และกระจายไปจนถึงถนนเลียบบ เมืองเส้นไปอำเภอบรบือ ทางทิศตะวันออก ได้ ขยายไปจนถึงถนนเลียงเมืองทางไปร้อยเอ็ด แต่ การขยายตัวของเมืองดังกล่าวได้หยุดชะงักในช่วง ปี พ.ศ. 2540 เนื่องจากระบบเศรษฐกิจของไทย ประสบปัญหา แต่หลังจากทศวรรษ 2550 เมื่อ เศรษฐกิจไทยฟื้นตัว การขยายตัวจึงเริ่มเกิดขึ้นอีก แต่เป็นไปอย่างช้า ๆ

ในช่วงก่อนเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ หรือ เศรษฐกิจ “ฟองสบู่” ในประเทศไทย ช่วงพ.ศ. 2540 การขยายตัวของชุมชนเมืองมหาสารคามเกิดขึ้น ตามเส้นทางถนนนครสวรรค์ถึงห้วยคะคางโดยมี การตั้งเรือนและร้านค้าหนาแน่นขึ้น จนเต็มพื้นที่ใน เวลาต่อมา อีกเส้นทางหนึ่งจากบ้านโนนศรีสวัสดิ์ หรือจากสถาบันราชภัฏมหาสารคามในปัจจุบันมา ตามเส้นทางเลียบบคลองสมถวิลเข้ามายังเมือง มหาสารคามเป็นระยะทางประมาณ 3 กิโลเมตร เริ่ม มีผู้คนตั้งบ้านเรือนทางฝั่งซ้ายของคลองสมถวิ ลมากขึ้น ส่วนพื้นที่ฝั่งคลองอีกด้านหนึ่งยังเป็น พื้นที่นาและพื้นที่ที่ยังไม่ได้ใช้ทำประโยชน์ เพราะ น้ำท่วมเสมอ แต่ในช่วง ปี พ.ศ. 2535 เป็นต้นมา บริเวณฝั่งซ้ายของคลองสมถวิล ซึ่งเคยเป็นพื้นที่ น้ำท่วม (ถ้ามาจากมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม เข้าเมือง) เริ่มมีการก่อสร้างเรือนอาศัยและตึกแถว มากขึ้นจำนวนมากกว่า 200 ห้อง เริ่มมีการสร้าง สถานที่เริงรมย์ขนาดใหญ่ กล่าวกันว่าได้ลงทุนกว่า 50ล้านบาท และมีร้านค้ามากขึ้นด้วย (ประพิศ ทอง โรจน์, 2537: สัมภาษณ์) ในขณะเวลาใกล้เคียงกัน คือช่วงปี พ.ศ. 2537 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม ได้ยกฐานะเป็น มหาวิทยาลัย มหาสารคาม และกำลังดำเนินการขยายตัวออกไป

ยังที่ต้งใหม่ เขตบ้านขามเรียงและบ้านท่าขอนยาง อำเภอกันทรวิชัย ในขณะที่พื้นที่นอกเมืองมหาสารคามได้มีตั้งอำเภอใหม่ขึ้นสองแห่ง คือ อำเภอแกดำ ซึ่งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของเมือง ตามเส้นทางไปจังหวัดบุรีรัมย์ และอำเภอ ยางสีสุราช ในปี พ.ศ. 2538 ตั้งอยู่ทางใต้ของเมืองมหาสารคาม มีพื้นที่ติดกับอำเภอพยัคฆภูมิพิสัย

หลังวิกฤตเศรษฐกิจ การขยายตัวของชุมชนเมืองมหาสารคามเริ่มดำเนินการอีกครั้ง เมื่อสภาพเศรษฐกิจของประเทศดีขึ้น ในช่วงปี พ.ศ. 2550 การขยายพื้นที่ของศาลากลางหลังใหม่ และส่วนราชการอื่นๆ ไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของเมืองตามแนวนอนไปจังหวัดบุรีรัมย์ ทำให้เกิดการขยายตัวของชุมชนตามเส้นทางดังกล่าว บ้านหนองแวง ซึ่งอยู่ใกล้ศาลากลางใหม่มีผู้คนตั้งบ้านเรือนหนาแน่นขึ้น ตลาดบ้านหนองแวงได้ขยายตัวจนเป็นตลาดใหญ่แห่งหนึ่งของจังหวัด ในตัวเมืองมหาสารคามมีการขยายตัวอย่างมากของชุมชนริมคลองสมถวิลที่เป็นที่ว่าง เกิดธุรกิจหอพัก ร้านอาหาร และโดยเฉพาะร้านเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เนื่องจากจำนวนนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามได้เพิ่มจำนวนขึ้นจาก 8,000 คน เป็น 20,000 คน แต่การขยายตัวอย่างมากคือเส้นทางจากเมืองมหาสารคามไปยังมหาวิทยาลัยมหาสารคามแห่งใหม่บริเวณบ้านขามเรียง-ท่าขอนยาง อำเภอกันทรวิชัย ซึ่งเดิมมีบ้านเรือนห่างๆ ไม้หนาแน่น เกิดการสร้างอาคารพาณิชย์และมีห้างสรรพสินค้ามาตั้งอยู่ สาเหตุสำคัญคงอาจเนื่องมาจากการที่ ศาสตราจารย์ (พิเศษ) ดร.ภาวิช ทองโรจน์ อธิการบดีคนแรกของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม (พ.ศ. 2538-2546) ได้พัฒนามหาวิทยาลัยในทุกทางจนมหาวิทยาลัยขยายตัวอย่างมาก จากจำนวนของผู้เรียน ซึ่งรับประมาณ ปีละ 1,500 คนเพิ่มเป็น 5,000 คน และเมื่อศาสตราจารย์อดุลย์ วีริยะเวชกุล มาดำรงตำแหน่งอธิการบดีคนที่สอง (พ.ศ. 2546-2550) ได้เพิ่มจำนวนผู้เรียนเป็นปีละ 40,000 คนจนถึงปัจจุบัน จากจำนวนผู้เรียนที่มีมากเช่นนี้ ทำให้เกิด

การขยายตัวบริเวณนี้อย่างมาก จากบ้านขามเรียงและบ้านท่าขอนยาง ได้พัฒนาเป็นเทศบาล ที่ดินมีราคาสูงมาก จากในอดีตราคาไร่ละ 5,000-10,000 บาท เป็น ไร่ละ 4,000,000 – 8,000,000 บาท ที่พักรูปแบบต่าง ๆ ได้เกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก ร้านอาหารร้านสะดวกซื้อกว่า 10 แห่ง ตั้งอยู่ในและบริเวณรอบๆ มหาวิทยาลัย ในขณะที่เดียวกันนอกจากตัวเมืองมหาสารคามตามอำเภอต่างๆ มีการขยายตัวของชุมชนเช่นกัน ในปี พ.ศ. 2550 ได้เกิดอำเภอใหม่คือ อำเภอชื่นชม ซึ่งอยู่ทางตอนเหนือของจังหวัด และ อำเภอกุตุรัง ซึ่งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ ติดต่อกับอำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น ปัจจัยที่ทำให้เกิดการขยายตัวของชุมชนจังหวัดมหาสารคาม

อาจกล่าวได้ว่ามีปัจจัยต่างๆที่ทำให้เกิดการขยายตัวของเมืองมหาสารคามในแต่ละช่วงมีระยะเวลา

ในระยะแรก พ.ศ. 2408–2455 นับตั้งแต่การตั้งเมืองมหาสารคาม จนถึง การสิ้นสุดระบบเจ้าเมืองโดยมีผู้ว่าราชการเมืองและเปลี่ยนเป็นผู้ว่าราชการจังหวัดในเวลาต่อมา การขยายตัวของชุมชนเกิดขึ้นโดยมีปัจจัยจากเจ้าเมือง กล่าวคือ ชุมชนได้ตั้งถิ่นฐานบริเวณใกล้ๆกับ “โอง” หรือเรือนของเจ้าเมืองทั้งในเขตตัวเมืองมหาสารคามและในอำเภออื่นๆ ที่มีเจ้าเมือง เช่น พยัคฆภูมิพิสัย วาปีปทุมและ โกสุมพิสัย และเมื่อเจ้าเมืองคนใหม่ได้ย้ายโองหรือเรือนไปที่แห่งใหม่คนละแห่งกับเจ้าเมืองคนเดิม ชุมชนจำนวนหนึ่งได้ไปตั้งเรือนที่อยู่อาศัยบริเวณโองเจ้าเมืองคนใหม่ ทำให้เกิดชุมชนใหม่ซึ่งคนท้องถิ่นเรียกว่า “คุ้ม”

ในระยะที่สอง พ.ศ. 2455–2510 การขยายตัวเกิดขึ้นโดยมีปัจจัยเนื่องจากผู้ว่าราชการจังหวัดซึ่งมาจากกระทรวงมหาดไทยได้มีรูปแบบการปกครองแบบใหม่ต่างไปจากระบบเจ้าเมือง ด้วยการแบ่งหน่วยงานออกเป็นส่วนๆ เช่น เกี่ยวกับการปกครอง ศาล ศาล โรงเรียน ตำรวจ และอื่นๆ และให้มีสถานที่ทำงาน ไม่ได้มารวมกันที่โองเจ้าเมืองดังแต่ก่อน ดังนั้นทางราชการจึงเริ่มก่อสร้างอาคาร

สถานที่ราชการใหม่ มีผลให้ชุมชนได้มาอาศัยและประกอบธุรกิจบริเวณใกล้เคียง สถานที่ราชการใหม่ ลักษณะการขยายตัวดังกล่าวเกิดทั้งในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม และอำเภออื่นๆ เช่นกัน

ในระยะที่สาม พ.ศ. 2511–2535 เกิดการขยายตัวของชุมชนอันเนื่องมาจากปัจจัยจากสถาบันการศึกษา ในตัวเมืองมหาสารคามเกิดการตั้งสถาบันการผลิตครูปริญญาซึ่งเดิมมีโรงเรียนผลิตครูแต่ยังไม่เพียงพอ เมื่อมีการตั้งวิทยาลัยวิชาการศึกษา วิทยาเขตมหาสารคามเพื่อผลิตครูปริญญา(ตรี) ในปี พ.ศ. 2511 ยังมีผู้เรียนไม่มากนัก จนกระทั่ง วิทยาลัยวิชาการศึกษา ยกฐานะเป็นมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม (มศว. มหาสารคาม) มีผลให้มีนักศึกษาจำนวนมากมาศึกษา ณ สถาบันแห่งนี้ ในขณะที่สถาบันผลิตครูอีกแห่งหนึ่งคือ วิทยาลัยครูได้พัฒนาการสอนจนถึงระดับปริญญา(ตรี)เช่นกัน การเพิ่มจำนวนนักศึกษาจากจำนวนนับร้อยคนมาเป็นจำนวนหลายพันคน ทำให้บ้านโนนศรีสวัสดิ์ซึ่งเป็นที่ตั้งของสถาบันทั้งสองแห่ง เริ่มมีการลงทุนทางธุรกิจมากขึ้น เรือนอาศัยได้พัฒนาเป็นร้านอาหารและหอพัก รวมทั้งร้านขายสินค้า คนในเมืองและคนต่างถิ่นเริ่มเข้ามาลงทุนมากขึ้นจนพื้นที่ดังกล่าวเกิดการขยายตัวทั้งกายภาพและการลงทุนทางเศรษฐกิจ

ในระยะที่สี่ พ.ศ. 2535 – ทศวรรษ 2550 ช่วงการขยายตัวของชุมชนอันเนื่องมาจากความต้องการลงทุนทางเศรษฐกิจ นักธุรกิจยุคใหม่เมืองมหาสารคามได้หันมาสนใจการลงทุนทางธุรกิจมากขึ้น โดยเฉพาะกับพวกอสังหาริมทรัพย์ ได้แก่ที่ดิน อาคารพาณิชย์ บ้านจัดสรร รวมทั้งสถานที่บันเทิงเกิดการขยายตัวในเส้นทางต่างๆ ของเมืองมหาสารคาม โดยเฉพาะบริเวณริมคลองสมถวิล ซึ่งอยู่ทางทิศใต้ของเมือง อย่างไรก็ตามการขยายตัวของชุมชนได้หยุดชะงักลงชั่วคราวเนื่องจากเกิดวิกฤตทางเศรษฐกิจของประเทศในช่วง ระหว่าง พ.ศ. 2540 ซึ่งส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของเมืองมหาสารคามด้วย

อย่างไรก็ตามหลังวิกฤตเศรษฐกิจ พ.ศ. 2540–ปัจจุบัน การขยายตัวของชุมชนช่วงนี้เป็นการขยายตัวต่อจากช่วงที่ผ่านมา เส้นทางสำคัญสองเส้นทางที่ก่อให้เกิดการขยายตัวอย่างมากคือ เส้นทางแรกจากการย้ายศาลากลางจังหวัดจากในเมืองไปตั้งที่ใหม่ บนเส้นทางจากเมืองไปยังจังหวัดบุรีรัมย์ หรือทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของเมืองมหาสารคาม และเส้นทางที่สองคือจากเมืองไปยัง บ้านขามเรียง และบ้านท่าขอนยาง อำเภอกันทรวิชัย เมื่อมีการสร้างมหาวิทยาลัยมหาสารคามแห่งใหม่ในบริเวณดังกล่าว นอกจากจำนวนผู้เรียนมีมากถึงประมาณ 40,000 คน ทำให้เกิดการขยายตัวและการลงทุนอย่างมากบริเวณใกล้เคียง มหาวิทยาลัยแห่งใหม่แล้ว ตลอดเส้นทางจากเมืองไปยังมหาวิทยาลัยประมาณ 6 กิโลเมตร ได้เกิดร้านค้า อาคารพาณิชย์ และห้างสรรพสินค้า เกิดการลงทุนจากนักธุรกิจจากทั้งคนในจังหวัดมหาสารคามและนักธุรกิจจากจังหวัดอื่นๆ จำนวนมาก ซึ่งต่างจากการลงทุนทางธุรกิจเหมือนยุคที่ผ่านมาโดยมีการลงทุนขนาดใหญ่และเกิดงานที่กว้างขวางกว่าที่เคยเป็นมา

บทสรุป

การขยายตัวของเมืองมหาสารคามทั้งด้านเศรษฐกิจและการขยายตัวของชุมชนในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคามและอำเภออื่นๆ ในจังหวัดมหาสารคามอาจกล่าวได้ว่าเป็นไปอย่างช้าๆ สาเหตุสำคัญอาจเนื่องมาจากจังหวัดมหาสารคามไม่มีทรัพยากรทางธรรมชาติที่มีค่าอาชีพลักษณ์ของผู้คนคือ การเกษตร ปลูกข้าว มันสำปะหลัง อ้อย ซึ่งพืชเหล่านี้ไม่ได้ก่อให้เกิดงานที่เชื่อมต่อ (linkage) ประกอบกับในอดีตคนเงินที่มีบทบาททางธุรกิจ เมื่อประสบผลสำเร็จมักนำเงินไปฝากธนาคารมากกว่าที่จะนำเงินมาลงทุน ดังนั้นงานชนิดใหม่ๆ จึงไม่เกิดขึ้น ถึงแม้จะมีการขยายตัวของชุมชนก็ตามแต่มักเป็นการขยายตัวทางพื้นที่มากกว่าที่จะเป็นการขยายตัวทางธุรกิจ และ

การเงิน ความเปลี่ยนแปลงเริ่มเกิดขึ้น เมื่อคนรุ่นใหม่ของเมืองเริ่มเห็นโอกาสในการลงทุนทางธุรกิจ นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2530 เป็นต้นมา แต่ก็ประสบปัญหาภัยวิกฤตเศรษฐกิจของประเทศในเวลาต่อมา และการขยายตัวในการลงทุนทางเศรษฐกิจต้องชะงักงันกว่าสิบปี โอกาสในการลงทุนเกิดขึ้นอีกครั้ง ประมาณทศวรรษ 2540 โดยเฉพาะกับธุรกิจหลายประเภทจากการขยายตัวของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม บริเวณ บ้าขามเรียงและบ้านท่าขอนยาง อำเภอกันทรวิชัย แต่ได้มีนักลงทุนจากต่างถิ่นจำนวนหนึ่งได้เข้ามามีบทบาทด้วย เมืองมหาสารคามในปัจจุบันจึงเริ่มขยายตัวอีกครั้งทั้งในอำเภอเมืองและในหลายอำเภอ โดยที่ผู้นำทางธุรกิจท้องถิ่นในพื้นที่เข้ามามีบทบาท พร้อมทั้งกับนักลงทุนจากต่างถิ่น

จากการศึกษาดังกล่าวเกี่ยวกับเมืองและจังหวัดมหาสารคามอาจสรุปได้ว่า เมืองมหาสารคามและอำเภออื่น รวมทั้งสิ้นทั้ง 13 อำเภอ มีลักษณะการขยายตัวในลักษณะคล้ายคลึงกันตามรูปแบบการขยายตัวของชุมชนเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม

กล่าวคือการขยายตัวของชุมชนเป็นไปอย่างช้าๆ ในรูปแบบของ “กึ่งเมือง-กึ่งชนบท” สาเหตุสำคัญอาจเนื่องมาจากในอดีตนักธุรกิจที่มีบทบาทเมืองมหาสารคามทั้งในเขตอำเภอเมืองและอำเภออื่นๆ ไม่นิยมการลงทุน (ขนาดใหญ่) ทางเศรษฐกิจ หรือ ธุรกิจที่ทำให้เกิดความเชื่อมต่อกับเศรษฐกิจ (linkage) รวมทั้งคนเมืองมหาสารคามไม่นิยม “จับจ่ายใช้สอย” ในสิ่งที่ไม่จำเป็น การสะสมทุนที่สำคัญคือการนำเงินฝากธนาคารเพื่อได้รับดอกเบี้ยหรือให้กู้เงินเพื่อดอกผลมากกว่า เมื่อเป็นเช่นนี้การลงทุนทางเศรษฐกิจก็จะให้เกิดงานจึงเป็นไปอย่างช้าๆ เช่นกัน อย่างไรก็ตามนักธุรกิจเมืองมหาสารคามรุ่นใหม่หลังทศวรรษ 2530 เป็นต้นมาเริ่มเห็นโอกาสทางธุรกิจมากขึ้น จากการมีสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาจำนวนมาก และมีผู้เรียนต่างถิ่นซึ่งเป็นประชากรแฝง จำนวนกว่า 70,000 คน ซึ่งทำให้เกิดการหมุนเวียนในทางการเงินที่ดี แต่ในอนาคตถ้าเกิดวิกฤตทางการศึกษา มีจำนวนผู้มาเรียนน้อยลง คงส่งผลกระทบต่อขยายตัวของเมืองมหาสารคามแน่นอน

เอกสารอ้างอิง

- จักรมนตรี ชนะพันธ์. (2557). *สนามบินเมืองมหาสารคาม พ.ศ. 2465-2472*. รายงานในรายวิชาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น สาขาวิชาประวัติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ฉลองชัย ไตรรัตน์. (2539). *คำบอกเล่าเกี่ยวกับเมืองมหาสารคาม*. สมาคมชาวจังหวัดมหาสารคาม : หนังสือที่ระลึกสมาคมชาวจังหวัดมหาสารคาม. มหาสารคาม : อภิชาติการพิมพ์.
- เต็ม วิภาคย์พจนกิจ. (2542). *ประวัติศาสตร์อีสาน*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ธีรชัย บุญมาธรรม. (2558). *ความ(ไม่)รู้เรื่องเมืองมหาสารคาม*. ขอนแก่น : หจก.โรงพิมพ์คลังนานาวิทยา.
- ธีรชัย บุญมาธรรม. (2554). *พัฒนาการเมืองมหาสารคาม ช่วงเจ้าเมืองเป็นคนท้องถิ่น พ.ศ. 2408-2455*. มหาสารคาม : อภิชาติการพิมพ์.
- บุญช่วย อัดถากร. (2522). *ประวัติศาสตร์ภาคอีสาน และ เมืองมหาสารคาม และผลงานต่างๆ*. พิมพ์เป็นอนุสรณ์เนื่องในงานพระราชทานเพลิงศพ นายบุญช่วย อัดถากร ณ วัดมกุฏกษัตริยาราม วันที่ 3 กันยายน 2522.

นิตยา สีสาลับ. (2558). “ร้านขายรถจักรยานยนต์แห่งแรกที่มีผลกระทบต่อวิถีชีวิตของคนมหาสารคาม พ.ศ. 2494-2557.” รายงานในรายวิชาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น สาขาวิชาประวัติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ทวีศิลป์ สืบวัฒนะ, วีรชัย บุญมาธรรม, ทม เกตุวงศา (2546). *ข้อมูลฝ่ายวิชาการ โครงการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์เมืองมหาสารคาม*. (เอกสารโรเนียว) มหาสารคาม: เทศบาลเมืองมหาสารคาม.

สำนักงานสถิติจังหวัดมหาสารคาม. (2560). *รายงานสถิติจังหวัดมหาสารคาม พ.ศ. 2560*.

ศิลปากร กรม. (2531). *อดีตอีสาน*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.

อมรวงศ์วิจิตร, หม่อม. (2506). “พงศาวดารหัวเมืองอีสาน” ประชุมพงศาวดารเล่ม 3. กรุงเทพฯ : องค์การคำคุณุสภา.

อรุณศักดิ์ กิ่งมณี. (2543). *ตามहार่องรอยหอมและมอญในมหาสารคาม*. ขอนแก่น: โรงพิมพ์ศิริภักดิ์ออฟเซ็ท 2543.

สัมภาษณ์

ชัชวาล บะวิชัย. (2559). สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 21 ตุลาคม พ.ศ. 2559 ณ ห้างบิ๊กซี มหาสารคาม สัมภาษณ์โดย นายวุฒิกร กะตะสีลา

ทองเลี่ยม เวียงแก้ว. (2557). สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 15 ตุลาคม พ.ศ. 2557 ณ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม สัมภาษณ์โดย นายทวีศิลป์ สืบวัฒนะ

วีรชัย บุญมาธรรม. (2547). สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 16 ตุลาคม พ.ศ. 2547 ณ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม สัมภาษณ์โดย นายทวีศิลป์ สืบวัฒนะ

นัด จันทราช. (2537). สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 29 กันยายน พ.ศ. 2537 ณ บ้านเลขที่ 1324 ถนนนครสวรรค์ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม สัมภาษณ์โดย นายทวีศิลป์ สืบวัฒนะ

ประพิศ ทองโรจน์. (2537). สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 15 ตุลาคม พ.ศ. 2537 ณ บ้านเลขที่ 1324 ถนนนครสวรรค์ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม สัมภาษณ์โดย นายทวีศิลป์ สืบวัฒนะ

สมบัติ ทองไกรรัตน์. (2560). สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 18 พฤศจิกายน พ.ศ. 2560 ณ บ้านเลขที่ 80/1 ตำบลปะหลาน อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม สัมภาษณ์โดย นายเกริกกฤษณ์ ไชคชัยรัชดา

ไอสา ตีกา. (2559). สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 24 ธันวาคม พ.ศ. 2559 ณ บ้านเลขที่ 100 ถนนเฉลิมพระเกียรติ ร.9 ตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม สัมภาษณ์โดย นายณัฐพล นาทันตอง

การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคการใช้คำถามแบบโสเครติสเพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

Development of Learning Activities Using a Problem-Based Learning and Socratic Questioning Technique to Promote Critical Thinking in Mathayomsuksa 4 Students

กฤษฎณ์ ปะทานัง¹, สุจินต์ อังกูราวิรุทธิ์²

Krissanu Pathanang¹, Sujint Anguravirutt²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคการใช้คำถามแบบโสเครติสให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 70/70 2) พัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ให้มีคะแนนเฉลี่ยผ่านเกณฑ์ไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม 3) ศึกษาจิตวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนรู้ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคการใช้คำถามแบบโสเครติส กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนผดุงนารี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม เขต 26 จำนวน 1 ห้องเรียน มีนักเรียน 53 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ของแข็ง ของเหลว และแก๊ส 2) แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 3) แบบทดสอบการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และ 4) แบบวัดจิตวิทยาศาสตร์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 1 กลุ่ม (One sample t-test)

ผลการวิจัยปรากฏเป็นดังนี้

1. กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคการใช้คำถามแบบโสเครติสที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) กำหนดปัญหา โดยใช้คำถามประเภทเลือกประเด็น 2) ทำความเข้าใจกับปัญหา โดยใช้คำถามประเภทที่สร้างความชัดเจนและคำถามตรวจสอบประเด็นปัญหาและสถานการณ์ 3) ดำเนินการศึกษาค้นคว้า โดยใช้คำถามประเภทตรวจสอบข้อสันนิษฐาน 4) สังเคราะห์ความรู้ โดยใช้คำถามประเภทหาเหตุผลและหลักฐานที่เกี่ยวข้อง 5) สรุปและประเมินค่าของคำตอบ โดยใช้คำถามประเภทประเมินข้อสรุป 6) นำเสนอและประเมินผลงาน โดยใช้คำถามเพื่อขยายประเด็นและคำถามเพื่อการนำไปประยุกต์ใช้ โดยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคการใช้คำถามแบบโสเครติสมีประสิทธิภาพ เท่ากับ 88.26/74.06 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 70/70

¹ นิสิตปริญญาโท, คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม (krissanu13@gmail.com)

² อาจารย์ประจำ, คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม (sujint2007@gmail.com)

¹ Graduate student, Faculty of Education, Mahasarakham University

² Lecturer, Faculty of Science, Mahasarakham University

2. นักเรียนที่เรียนรู้ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคการใช้คำถามแบบโสเครติส มีคะแนนความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณเฉลี่ย คิดเป็นร้อยละ 74.62 ของคะแนนเต็ม ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. นักเรียนที่เรียนรู้ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคการใช้คำถามแบบโสเครติสมีคะแนนจิตวิทยาศาสตร์เฉลี่ยเท่ากับ 3.64 จัดอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน, คำถามแบบโสเครติส, การคิดอย่างมีวิจารณญาณ

Abstract

The aims of this research project were 1) to develop learning activities using the problem-based Learning and Socratic questioning technique to achieve an efficiency of 70/70, 2) to develop critical thinking in Mathayomsuksa 4 students to achieve an average score not less than 70%, and 3) to study the scientific mind in Mathayomsuksa 4 students. The research samples were selected using the cluster random sampling technique. The samples were from one classroom of 53 Mathayomsuksa 4 students at Phadungnaree School, under the Office of Secondary Educational Service Area 26, Maha Sarakham Province. The research instruments were the following: 1) lesson plans on solids, liquids and gas, 2) learning achievement test, 3) critical thinking test, and 4) scientific mind test. The statistics used for data analysis were percentage, mean, standard deviation, and one sample t-test.

The results were as follows:

1. The learning activities using the problem-based learning and Socratic questioning technique consisted of six steps: 1) define the problem through questions for selection, 2) understand the problem through questions for clarification and questions about the initial issue, 3) research through questions that probe assumptions, 4) synthesize knowledge through questions that probe reasons and evidence, 5) summarize and evaluate the answer through questions that probe implication and consequences, and 6) present and evaluate the results through questions about alternatives and applications. The efficiency (E_1/E_2) of the learning activities using problem-based learning and Socratic questioning technique was 88.26/74.06, which was above the set criterion of 70/70.

2. The critical thinking of the students who practiced the problem-based learning combined with Socratic questioning technique had an average score of 74.62%, which was higher than the set criterion of 70% with the statistical significance of 0.05.

3. The scientific mind of the students who practiced the problem-based learning combined with Socratic questioning technique had an average score at a very high level of 3.64.

Keywords : Learning activities using problem-based learning, Socratic questioning, Critical thinking

บทนำ

สภาพสังคมในปัจจุบันเป็นยุคของการสื่อสารที่รวดเร็วและความล้ำสมัยของเทคโนโลยีในด้านต่างๆ ที่สังคมจะต้องตั้งรับกับวิถีชีวิตยุคใหม่อย่างมีวิจรรย์ญาณ ซึ่งจากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้ส่งผลกระทบต่อเด็กวัยเรียนโดยเฉพาะเด็กในรุ่นแอลฟา (เด็กที่เกิดตั้งแต่ปี พ.ศ. 2553 หรือ ค.ศ. 2010) ซึ่งมีความมั่นใจในตัวเองสูง ยึดตัวเองเป็นศูนย์กลาง มีความอดทนน้อย ไม่พิถีพิถันกับสิ่งรอบตัว มีจิตอาสาต่อสังคมน้อย แต่ชอบทดลองสิ่งใหม่ๆ และเรียนรู้ได้รวดเร็ว (กลุ่มบริษัท อาร์แอลจี, 2558) ทักษะการคิดอย่างมีวิจรรย์ญาณจึงมีความสำคัญมากในการเผชิญกับสภาพสังคมอย่างในปัจจุบันและอนาคต (วิจรรย์พานิช, 2555) ดังนั้น ครูจึงต้องจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดของผู้เรียน (ทิศนา แชมมณี, 2554) เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะชีวิตเป็นภูมิคุ้มกันให้รอดพ้นจากการครอบงำทางความคิดของสื่อและเทคโนโลยีและตั้งรับต่อการก้าวรุกรุกทางสังคมอย่างรู้เท่าทัน (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษาสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, 2555) มีความสามารถในการคิดแก้ปัญหา สามารถพัฒนาชีวิตให้เจริญงอกงามได้ ดังที่กำหนดไว้ในจุดมุ่งหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานของกระทรวงศึกษาธิการ พุทธศักราช 2551 ว่าผู้เรียนจะต้องมีการพัฒนาความสามารถในการคิดสามารถปรับเปลี่ยนวิธีคิดให้สอดคล้องและเหมาะสมกับสถานการณ์ที่นำไปสู่สังคมแห่งปัญญาสามารถสร้างองค์ความรู้เพื่อเป็นประโยชน์ในการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเอง สังคม และใช้เป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552)

จากการสัมภาษณ์ครูที่สอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนผดุงนารี จังหวัดมหาสารคาม พบว่า ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

สอนไม่ได้ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากสถานการณ์ปัญหาหรือให้ผู้เรียนพิจารณาความน่าเชื่อถือของข้อมูล แต่เน้นการสอนแบบบรรยายและการแก้โจทย์ปัญหาที่เป็นการคำนวณ นอกจากนี้ยังขาดการเชื่อมโยงการสรุปความคิดรวบยอดและการอธิบายผล และจากการประเมินการคิดอย่างมีวิจรรย์ญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 แผนการเรียนวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ จำนวน 5 ห้องเรียน ด้วยแบบประเมินพฤติกรรมการคิดอย่างมีวิจรรย์ญาณซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ พบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมการคิดอย่างมีวิจรรย์ญาณโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.37$ จากคะแนนเต็ม 5.00) ซึ่งจากเหตุดังกล่าวอาจส่งผลให้ผู้เรียนไม่สามารถแก้ไขปัญหาหรือตัดสินใจได้อย่างเหมาะสมและมีเหตุผลในยุคปัจจุบันที่ข่าวสารและเทคโนโลยีมีความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว และในอนาคตอาจส่งผลให้ประเทศมีประชาชนที่ขาดการคิดอย่างมีวิจรรย์ญาณ อาจทำให้ประเทศมีความวุ่นวายไม่มีความเจริญก้าวหน้า ประชาชนขาดคุณภาพชีวิตและขาดความสุข (ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ, 2556)

จากสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้ศึกษากระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และเทคนิคการสอนในรูปแบบต่างๆ ที่จะส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจรรย์ญาณ โดยพบว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานสามารถพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดการคิดอย่างมีวิจรรย์ญาณได้ (วิภาวี ไชยศรีจันทร์, 2556; Kong & others, 2014) โดยกระบวนการคิดเริ่มจากการที่มีสิ่งเร้ามากระตุ้นทำให้เกิดการคิดโดยมีจุดมุ่งหมายอย่างใดอย่างหนึ่ง (ทิศนา แชมมณี, 2554) และการตั้งคำถามก็เป็นสิ่งเร้าที่จะกระตุ้นให้เกิดการคิดได้ดี (บรรจงอมรชวีวิน, 2556) ยิ่งถ้าเป็นคำถามที่สามารถมีคำตอบได้หลายคำตอบจะยิ่งทำให้เกิดทักษะการคิดอย่างมีวิจรรย์ญาณเพิ่มพูนขึ้นเรื่อยๆ (วิจรรย์พานิช, 2555) คำถามแบบโสเครตีสเป็นคำถามที่กระตุ้นให้ผู้เรียนคิดพิจารณาอย่างรอบคอบเกี่ยว

กับข้อมูลหลักฐานและมุมมองต่างๆ เกี่ยวกับปัญหา ทำให้เกิดการคิดในหลายๆ ทิศทาง เพื่อใช้ในการอภิปรายร่วมกัน เพื่อหาข้อสรุปที่สมเหตุสมผล ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาการคิดไปในทิศทางที่มีเหตุมีผล มีวิจารณ์ญาณได้อย่างเต็มที่ (Paul, 1990; Etemudzadeh, Samira & Far, 2013; ขฎาภรณ์ อินทร์ยา, 2555; ชีรพงศ์ แก่นอินทร์, 2554) ดังนั้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคการใช้คำถามแบบโสเครติสจึงน่าจะส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณของนักเรียนได้เป็นอย่างดี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคการใช้คำถามแบบโสเครติสให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 70/70
2. เพื่อพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคการใช้คำถามแบบโสเครติส ให้มีคะแนนเฉลี่ยผ่านเกณฑ์ไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม
3. เพื่อศึกษาจิตวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนรู้ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคการใช้คำถามแบบโสเครติส

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการโดยประยุกต์ใช้ระเบียบวิธีวิจัยและพัฒนา (Research and development) โดยแบ่งขั้นตอนการดำเนินการวิจัยออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัญหาการเรียนรู้อของนักเรียน

1. ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 แผนการเรียนวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์

โรงเรียนผดุงนารี จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 5 ห้องเรียน จำนวน 259 คน และครูผู้สอนนักเรียนดังกล่าว

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนผดุงนารี จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 80 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) โดยใช้เกณฑ์การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามจำนวนประชากรขนาดหลักร้อย โดยใช้กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 15-30 (คณาจารย์ภาควิชาวิจัยและพัฒนาศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2553) และครูจำนวน 5 คน ที่ได้มาโดยวิธีการเลือกตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling)

3. เครื่องมือ

3.1 แบบประเมินพฤติกรรมการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (โสภิตา ทัดพิณิจ, 2548) มีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นแบบแอลฟา (α -coefficient) เท่ากับ 0.86

3.2 แบบสัมภาษณ์สภาพปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เป็นข้อคำถามปลายเปิด จำนวน 11 ข้อ

4. วิธีการดำเนินการ

สัมภาษณ์ครูเกี่ยวกับสภาพปัญหาของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน จากนั้นทำการประเมินนักเรียนเกี่ยวกับพฤติกรรมการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ แล้วนำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดมาวิเคราะห์ผล

ระยะที่ 2 การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคการใช้คำถามแบบโสเครติสเพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการพัฒนากิจกรรมฯ

1.1 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2558 ห้อง 4/4 จำนวน 53 คน โรงเรียนผดุงนารี จังหวัดมหาสารคาม สำหรับการทดลองใช้ (Try out) แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แผนที่ 1-6 เรื่อง ของแข็งและของเหลว

1.2 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2558 ห้อง 4/3 จำนวน 51 คน โรงเรียนผดุงนารี จังหวัดมหาสารคาม สำหรับการตรวจสอบคุณภาพของแบบทดสอบการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และแบบวัดจิตวิทยาศาสตร์

1.3 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2558 ห้อง 5/5 จำนวน 35 คน โรงเรียนผดุงนารี จังหวัดมหาสารคาม สำหรับการตรวจสอบคุณภาพของแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง แก๊ส เนื่องจากนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ยังไม่เคยเรียนในเนื้อหาเรื่องแก๊สมาก่อน

2. ขั้นตอนการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคการใช้คำถามแบบโสเครติสเพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณที่พัฒนาขึ้นมีดังนี้

2.1 วิเคราะห์ประเด็นปัญหาจากข้อมูลที่เก็บได้ในระยะแรก

2.2 ศึกษาการจัดการเรียนรู้ที่จะแก้ปัญหา โดยผู้วิจัยได้เลือกการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับใช้คำถามแบบโสเครติส

2.3 เชื่อมโยงขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2550) กับคำถามแบบโสเครติสแต่ละประเภท (MacKnight, 2000; ซีรฟงส์ แก่นอินทร์, 2554; บรรจง อมรชวิน, 2556) แล้วสร้างต้นแบบของกิจกรรมการจัดการเรียนรู้

2.4 นำต้นแบบของกิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นไปเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ได้เป็นแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แผนที่ 1-6 เรื่องของแข็งและของเหลว ซึ่งมีค่าเฉลี่ยรายแผน 4.60-4.66 (\bar{X} = 4.64, S.D. = 0.02) มีความเหมาะสมระดับมากที่สุด และนำไปทดลองใช้ โดยพบว่ามีประสิทธิภาพเท่ากับ 83.05/72.64

2.5 วิเคราะห์ผลการทดลองใช้และปรับปรุงต้นแบบกิจกรรมการเรียนรู้ได้เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีขั้นตอนดังตาราง 1

2.6 นำต้นแบบของกิจกรรมการเรียนรู้ที่ปรับปรุงแล้วไปเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อนำไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่างในระยะที่ 3

ระยะที่ 3 การนำกิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นไปใช้

1. ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 แผนการเรียนวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ โรงเรียนผดุงนารี จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 5 ห้องเรียน จำนวน 259 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่กำลังเรียนในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 โรงเรียนผดุงนารี อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ห้อง 4/4 จำนวน 53 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster random sampling)

3. เครื่องมือ

3.1 แผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคการใช้คำถามแบบโสเครติส แผนที่ 7-12 เรื่อง แก๊ส มีค่าเฉลี่ยรายแผนอยู่ในช่วง 4.65-4.69 (\bar{X} = 4.68, S.D. = 0.02) มีความเหมาะสมระดับมากที่สุด

3.2 แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง แก๊ส เป็นแบบปรนัยจำนวน 20 ข้อ มีค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC : Index of item objective congruence) อยู่ในช่วง 0.60-1.00 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อโดยใช้วิธีของเบรนนัน (Brennan) อยู่ในช่วง 0.22-0.83 ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับโดยใช้วิธีของโลเวท (Lovett) เท่ากับ 0.88

ตาราง 1 ขั้นตอนกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคการใช้คำถามแบบโสเครติส

ขั้นตอน	คำถามแบบโสเครติส	การจัดกิจกรรม
1. ขั้นกำหนดปัญหา	1. คำถามเลือกประเด็น -ปัญหาของสถานการณ์นี้คืออะไร	ครูกำหนดสถานการณ์ปัญหาโดยใช้คำถามเลือกประเด็น ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มระบุประเด็นปัญหา แล้วตอบคำถามลงในใบกิจกรรม
2. ขั้นทำความเข้าใจกับปัญหา	2.1 คำถามที่สร้างความชัดเจน -ทำไมถึงคิดว่าคำตอบจากข้อที่ 1 เป็นปัญหาของสถานการณ์ 2.2 คำถามตรวจสอบประเด็นปัญหา -ต้นเหตุของปัญหาจากข้อที่ 1 คืออะไร	ครูใช้คำถามประเภทที่สร้างความชัดเจนและคำถามตรวจสอบประเด็นปัญหา เพื่อให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันปรึกษาหาต้นเหตุของปัญหา พร้อมเหตุผลสนับสนุน
3. ขั้นดำเนินการศึกษาค้นคว้า	3. คำถามตรวจสอบข้อสันนิษฐาน -ทำไมจึงคิดว่าคำตอบจากข้อที่ 2.2 เป็นต้นเหตุของปัญหา	ครูใช้คำถามตรวจสอบข้อสันนิษฐาน เพื่อให้ นักเรียนแต่ละกลุ่มค้นคว้าข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับต้นเหตุของปัญหา
4. ขั้นสังเคราะห์ความรู้	4. คำถามที่มุ่งหาเหตุผลและหลักฐานที่เกี่ยวข้อง -เรามีวิธีแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากข้อที่ 2.2 ได้อย่างไร และทำไมจึงคิดว่าวิธีนี้แก้ปัญหาได้	ครูใช้คำถามประเภทที่มุ่งหาเหตุผลและหลักฐานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันหาวิธีแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากสถานการณ์
5. ขั้นสรุปและประเมินค่าของคำตอบ	5. คำถามประเมินข้อสรุป -เมื่อแก้ปัญหาด้วยวิธีจากข้อที่ 4 จะส่งผลตามมาอย่างไร	ครูใช้คำถามประเภทประเมินข้อสรุป เพื่อให้ นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันพิจารณาผลที่เกิดขึ้นหลังจากแก้ปัญหาของสถานการณ์
6. ขั้นนำเสนอและประเมินผลงาน	6.1 คำถามเพื่อขยายประเด็น -ปัญหาของสถานการณ์ในข้อที่ 2.2 สามารถแก้ได้ด้วยวิธีอื่นอย่างไร หรือไม่ 6.2 คำถามเพื่อการนำเสนอประเด็นไปประยุกต์ใช้ -จากวิธีแก้ปัญหาในข้อที่ 4 สามารถนำไปใช้ในสถานการณ์อื่นได้อย่างไร	ครูใช้คำถามประเภทขยายประเด็นและคำถามการนำเสนอประเด็นไปประยุกต์ใช้ สอบถามนักเรียนเพื่อให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันปรึกษาหารือและตอบคำถาม จากนั้นนักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอผลงานของตัวเองโดยครูและนักเรียนกลุ่มอื่นๆ ร่วมกันประเมินผลงาน

3.3 แบบทดสอบการคิดอย่างมีวิจักษณ์ญาณเป็นแบบปรนัย จำนวน 20 ข้อ มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.60-1.00 ค่าความยาก 0.21-0.79 มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อแบบอิงกลุ่ม 0.21-0.62 ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับด้วยวิธีของคูเดอร์-ริชาร์ดสัน (Kuder-Richardson method) โดยใช้สูตร KR-20 เท่ากับ 0.61

3.4 แบบวัดจิตวิทยาศาสตร์ เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 30 ข้อ มีค่า IOC 0.60-1.00 มีค่าอำนาจจำแนกโดยใช้วิธีหาความสัมพันธ์ระหว่างคะแนน

รายข้อกับคะแนนรวม (Item-Total correlation) ตั้งแต่ 0.53-0.78 มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) เท่ากับ 0.96

4. ขั้นตอนดำเนินการ

ผู้วิจัยดำเนินการสอนด้วยแผนการจัดกิจกรรมเรื่อง แก๊ส จำนวน 6 แผนการเรียนรู้ เป็นเวลา 9 ชั่วโมง เมื่อสิ้นสุดการปฏิบัติกิจกรรมครบทุกแผนแล้วทำการทดสอบหลังเรียนโดยใช้แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบทดสอบการคิดอย่างมีวิจักษณ์ญาณ และแบบวัดจิตวิทยาศาสตร์

จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ 1) ประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคการใช้คำถามแบบโสเครติส ใช้สูตร E_1/E_2 จากคะแนนที่ได้จากแบบฝึกปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มที่ทำการระหว่างเรียนและการประเมินผลงานจากสมาชิกกลุ่มอื่น และคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน 2) การคิดอย่างมีวิจารณญาณ เทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70 ใช้ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 1 กลุ่ม (One samples t-test) และ 3) จิตวิทยาศาสตร์ ใช้ค่าเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

1. กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคการใช้คำถามแบบโสเครติสเพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ดังนี้ 1) กำหนดปัญหา โดยใช้คำถามประเภทเลือกประเด็น 2) ทำความเข้าใจกับปัญหา โดยใช้คำถามประเภทที่สร้างความชัดเจนและคำถามตรวจสอบประเด็นปัญหาและสถานการณ์ 3) ดำเนินการศึกษาค้นคว้า โดยใช้คำถามประเภทตรวจสอบข้อสันนิษฐาน 4) สังเคราะห์ความรู้ โดยใช้คำถามประเภทหาเหตุผลและหลักฐานที่เกี่ยวข้อง 5) สรุปและประเมินค่าของคำตอบ โดยใช้คำถามประเภทประเมินข้อสรุป 6) นำเสนอและประเมินผลงาน โดยใช้คำถามประเภทขยายประเด็นและการนำประเด็นไปประยุกต์ใช้

2. กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคการใช้คำถามแบบโสเครติสที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพ (E_1/E_2) เท่ากับ 88.26/74.06 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด 70/70

3. นักเรียนที่เรียนรู้ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคการใช้คำถามแบบโสเครติสที่พัฒนาขึ้น มีคะแนนความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณโดยรวมทุกด้าน

เท่ากับ 14.92 คิดเป็นร้อยละ 74.62 ของคะแนนเต็ม ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ (ร้อยละ 70) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ ความสามารถในการนิรนัย ความสามารถในการตีความ และความสามารถในการประเมินข้ออ้างหรือข้อโต้แย้ง ด้านที่มีค่าเฉลี่ยไม่แตกต่างกับเกณฑ์ที่กำหนด ได้แก่ ความสามารถในการอ้างอิงหรือสรุปความ และความสามารถในการตระหนักถึงข้อตกลงเบื้องต้น

4. นักเรียนที่เรียนรู้ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคการใช้คำถามแบบโสเครติสที่พัฒนาขึ้น มีคะแนนจิตวิทยาศาสตร์โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.64, S.D. = 0.47$) โดยพบว่า ด้านที่มีจิตวิทยาศาสตร์อยู่ในระดับมากมี 5 ด้าน ได้แก่ ความสนใจใฝ่รู้ ความรับผิดชอบ มุ่งมั่น อุตุนและเพียรพยายาม ความมีเหตุผล ความใจกว้าง และความซื่อสัตย์ ด้านที่มีจิตวิทยาศาสตร์อยู่ในระดับปานกลางมี 1 ด้าน ได้แก่ ความรอบคอบในการตัดสินใจ ด้านที่มีคะแนนจิตวิทยาศาสตร์สูงสุด ได้แก่ ความซื่อสัตย์ ($\bar{X} = 3.84$) และด้านที่มีคะแนนน้อยสุด ได้แก่ ความรอบคอบในการตัดสินใจ ($\bar{X} = 3.46$)

การอภิปรายผลการวิจัย

1. ผู้วิจัยได้พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณโดยเชื่อมโยงขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานกับคำถามแบบโสเครติสแต่ละประเภท สร้างต้นแบบของกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคการใช้คำถามแบบโสเครติส ซึ่งเมื่อนำไปเขียนแผนการจัดการเรียนรู้และทดลองใช้ พบว่ามีประสิทธิภาพ 83.05/72.64 ซึ่งเมื่อนำผลการทดลองใช้มาวิเคราะห์พบว่ายังขาดการเชื่อมโยงระหว่างข้อคำถาม ผู้วิจัยจึงได้ปรับปรุงข้อคำถามในแผนการเรียนรู้ชุดต่อไปให้มีความชัดเจนและเชื่อมโยงกัน

อย่างเป็นทางการเป็นผลมากยิ่งขึ้น และในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้สอนได้อธิบายสถานการณ์ปัญหาและข้อคำถามให้ชัดเจนเพื่อให้นักเรียนเข้าใจได้ง่ายยิ่งขึ้น ส่งผลให้ประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีค่าเพิ่มขึ้นเป็น 88.26/74.06 ซึ่งแสดงให้เห็นว่ากิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นนี้สามารถพัฒนาประสิทธิภาพการเรียนรู้ของนักเรียนได้จริง ซึ่งคงเป็นเพราะการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเน้นให้ผู้เรียนแก้ปัญหา โดยมีสถานการณ์ปัญหาต่างๆ กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจที่จะแสวงหาความรู้ที่หลากหลาย จนค้นพบความรู้หรือข้อมูลใหม่ที่สามารถเชื่อมโยงกับประสบการณ์เดิมและแก้ปัญหาได้ ทำให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะกระบวนการคิด เกิดความเข้าใจในปัญหาได้อย่างชัดเจน (พวงรัตน์ บุญญาบุรุษ, 2544; ทิศนา ขัมมณี, 2551) นอกจากนี้ คำถามแบบโสเครติสยังช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการคิดและพิจารณาข้อมูลหลักฐานต่างๆ อย่างรอบคอบ ส่งผลให้แนวคำตอบมีความชัดเจนและสอดคล้องกันอย่างมีเหตุผล ซึ่งเมื่อผู้เรียนได้รับการฝึกฝนเช่นนี้ไปอย่างต่อเนื่อง จะทำให้สามารถเชื่อมโยงเหตุของปัญหากับแนวทางการแก้ไขปัญหาได้อย่างมีเหตุมีผลได้ดียิ่งขึ้น (Paul, 1990; ชฎาภรณ์ อินทร์ยา, 2555; วิชาวี ไชยศรีจันทร์, 2556)

2. นักเรียนที่เรียนรู้ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคการใช้คำถามแบบโสเครติสมีคะแนนความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณโดยรวมทุกด้านเท่ากับ 14.92 คิดเป็นร้อยละ 74.62 ของคะแนนเต็ม ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด (ร้อยละ 70) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเมื่อพิจารณาการคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีคะแนนสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ ความสามารถในการนิรนัย (ร้อยละ 75.47) ความสามารถในการตีความ (ร้อยละ 75.94) และความสามารถในการประเมินข้ออ้างหรือข้อโต้แย้ง (ร้อยละ 77.83) ซึ่งคงเป็นเพราะใน

การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคการใช้คำถามแบบโสเครติสนั้น นอกจากเป็นการใช้สถานการณ์ปัญหากระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ แสวงหาความรู้ใหม่ด้วยวิธีการที่หลากหลายเพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาได้แล้ว (พวงรัตน์ บุญญาบุรุษ, 2544; ทิศนา ขัมมณี, 2551) การใช้คำถามแบบโสเครติสยังช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดพิจารณาอย่างรอบด้าน นำไปสู่การวิเคราะห์แยกแยะสิ่งที่รู้และสิ่งที่ไม่รู้ และพิจารณาข้อมูลอย่างมีตรรกะ เพื่อหาข้อสรุปเชื่อมโยงเหตุของปัญหากับแนวทางการแก้ไขปัญหาที่สมเหตุสมผล (Paul, 1990; บรรจง อมรชิวิน, 2556) ยิ่งส่งผลให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณได้ดียิ่งขึ้น ในส่วนของความสามารถในการอ้างอิงหรือสรุปความและความสามารถในการตระหนักถึงข้อตกลงเบื้องต้น ที่มีคะแนนไม่แตกต่างจากเกณฑ์ที่กำหนด อาจเป็นเพราะการตอบคำถามของนักเรียนบางกลุ่มยังไม่สามารถระบุปัญหาและต้นเหตุของปัญหาได้อย่างชัดเจน ทำให้ตอบคำถามได้ไม่ตรงประเด็น แต่เมื่อพิจารณาคะแนนความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณโดยรวมทุกด้าน พบว่าคะแนนผ่านเกณฑ์ที่กำหนดและสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิชาวี ไชยศรีจันทร์ (2556) Kong & others (2014) และ Martyn & others (2014) ที่พบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานช่วยสนับสนุนและพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณของผู้เรียน และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชฎาภรณ์ อินทร์ยา (2555) Etemudzadeh, Samira & Far (2013) และ Yang, Newby & Bill (2005) ซึ่งพบว่าการใช้คำถามแบบโสเครติสส่งผลให้นักเรียนมีระดับทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณที่คงทนและสูงขึ้นกว่าเดิม

3. นักเรียนที่เรียนรู้ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคการใช้คำถามแบบโสเครติสมีคะแนนจิตวิทยาศาสตร์โดยรวมทุกด้านเท่ากับ 3.64 อยู่ในระดับมาก ซึ่งเมื่อพิจารณา

เป็นรายด้านพบว่า นักเรียนมีจิตวิทยาศาสตร์ด้านความสนใจใฝ่รู้ ความรับผิดชอบ มุ่งมั่น อดทนและเพียรพยายาม ความมีเหตุผล ความใจกว้าง และความซื่อสัตย์ อยู่ในระดับมาก คงเป็นเพราะกิจกรรมการเรียนรู้ที่ใช้ปัญหาเป็นฐานช่วยกระตุ้นให้นักเรียนอยากรู้ อยากเห็น อยากหาคำตอบและมีความกระตือรือร้นในการศึกษาค้นคว้าหาข้อมูล (น้องนาง ปรี่องาม, 2554) มุ่งสร้างความเข้าใจและแก้ปัญหา โดยสถานการณ์ปัญหาเป็นจุดตั้งต้นกระตุ้นให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลายเพื่อแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล (พวงรัตน์ บุญญาบุรุษ, 2544; ทิศนา ขัมมณี, 2551) อีกทั้งการใช้คำถามแบบโสเครติสยังช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดพิจารณาข้อมูลหลักฐานอย่างรอบคอบและรอบด้าน เปิดรับความคิดเห็นที่แตกต่างและหาข้อสรุปที่สมเหตุสมผลโดยปราศจากอคติส่วนตัว อีกทั้งยังช่วยสำรวจความคิดที่มีความซับซ้อน ทำให้สามารถแยกแยะสิ่งที่รู้และสิ่งที่ไม่รู้ พิจารณาข้อมูลอย่างมีตรรกะ (บรรจง อมรชีวิน, 2556) ในส่วนของจิตวิทยาศาสตร์ด้านความรอบคอบในการตัดสินใจซึ่งได้คะแนนอยู่ในระดับปานกลางนั้น อาจเป็นเพราะความเชื่อมโยงในการสรุปความคิดรวบยอดและการอธิบายผลยังไม่ดีมากพอหรือไม่ครบประเด็น แสดงให้เห็นว่านักเรียนอาจยังไม่สามารถรวบรวมหลักฐานที่มีความน่าเชื่อถือได้มากเพียงพอก่อนการตัดสินใจหรือสรุปวิธีแก้ปัญหา แต่เมื่อพิจารณาคะแนนจิตวิทยาศาสตร์โดยรวมทุกด้านพบว่า คะแนนจิตวิทยาศาสตร์อยู่ในระดับที่น่าพอใจคือระดับมาก ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับ จิรัชญา คิดเห็น (2557) และอนันต์ ฐะสุข (2557) ซึ่งพบว่านักเรียนที่เรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานมีคะแนนจิตวิทยาศาสตร์สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามปกติ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคการใช้คำถามแบบโสเครติสนั้น ครูผู้สอนควรบริหารเวลาในการจัดกิจกรรมแต่ละขั้นตอนให้เหมาะสม โดยให้เวลากับผู้เรียนในการทำความเข้าใจกับปัญหาและต้นเหตุของปัญหาให้ดีเสียก่อน ก่อนที่จะผ่านไปยังขั้นตอนต่อไป และในขั้นตอนที่ 3 คือขั้นดำเนินการศึกษาค้นคว้า เมื่อผู้เรียนได้ทำกิจกรรมในขั้นตอนนี้แล้วควรให้ผู้เรียนกลับมาพิจารณาคำตอบของต้นเหตุของปัญหาและเหตุผลอีกครั้งเพื่อความชัดเจนของคำตอบ และในการใช้คำถามแบบโสเครติสเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดในแต่ละขั้นตอน ครูผู้สอนควรอธิบายข้อคำถามให้ผู้เรียนเข้าใจชัดเจนก่อนให้ผู้เรียนตอบคำถาม

2. กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคการใช้คำถามแบบโสเครติสสามารถส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณของผู้เรียนได้ดีซึ่งสามารถนำวิธีนี้ไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาคุณลักษณะอื่นของผู้เรียน เช่น การคิดสร้างสรรค์ ความเข้าใจใจโน้มน้าว เป็นต้น

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณอาจารย์ ดร.สมทรง สิทธิ ที่ได้ให้คำแนะนำสำหรับการทำวิจัยครั้งนี้ รวมทั้งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่ช่วยทำให้งานวิจัยสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กลุ่มบริษัท อาร์แอลจี. (2558). *Generation Alpha. ModernMom FOCUS*. 1(16) : 1-19.
- คณาจารย์ภาควิชาวิจัยและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. (2553). *พื้นฐานการวิจัยการศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่6). มหาสารคาม : ประสานการพิมพ์.
- จิรัชญา คิดเห็น. (2557). *การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การคิดอย่างมีวิจารณญาณและจิตวิทยา ศาสตร์ รายวิชา ชีววิทยา เรื่องพันธุศาสตร์และเทคโนโลยีทาง DNA ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ระหว่าง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดประเด็นวิทยาศาสตร์กับสังคมและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- ชฎาภรณ์ อินทร์ยา. (2555). *การใช้คำถามโสเครตีสเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านและความสามารถในการคิด อย่างมีวิจารณญาณ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ทิตนา แชมมณี. (2551). *ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิตนา แชมมณี. (2554). *ทักษะการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ สร้างสรรค์ และการคิดอย่างมีวิจารณญาณ : การบูรณาการในการจัดการเรียนรู้*. *วารสารราชบัณฑิตยสถาน*. 36(2) : 188-204.
- ธีรพงศ์ แก่นอินทร์. (2554). *วิธีสอนแบบโสเครตีส*. *วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี*. 22(2) : 156-160.
- น้องนาง ปรี่องาม. (2554). *การพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชาเคมี เรื่องกรด-เบส ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ ใช้ปัญหาเป็นฐาน*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- บรรจง อมรชีวิน. (2556). *Thinking Classroom เปลี่ยนห้องเรียนให้เป็นห้องคิดด้วยการสืบถามเชิงปรัชญา*. กรุงเทพฯ : สถาบันการคิดอย่างมีวิจารณญาณ.
- ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ. (2556). *การพัฒนาการคิด*. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ห้างหุ้นส่วนจำกัด 9119 เทคโนโลยีพรีนติ้ง.
- พวงรัตน์ บุญญานุรักษ์. (2544). *การเรียนรู้โดยใช้ปัญหา*. ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วิจารณ์ พาณิช. (2555). *วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ : บริษัท ตถาตา พับลิเคชัน จำกัด.
- วิภาวี ไชยศรีจันทร์. (2556). *การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อพัฒนาการคิดอย่างมี วิจารณญาณ วิชาเคมี เรื่อง กรด-เบส ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2550). *ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของกระทรวง ศึกษาธิการ*. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ. (2555). *แนวทางการพัฒนาทักษะชีวิต บูรณาการการเรียนการสอน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- โสภิตา ทัดพินิจ. (2548). *การพัฒนารูปแบบการสอนที่ส่งเสริมความสามารถในการใช้กระบวนการพยาบาล และทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาคุุชฎีบัณฑิต). ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อนันต์ ธีระสุข. (2557). *การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะการแก้ปัญหา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และจิตวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5*. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). เชียงราย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
- Etemudzadeh, A., Samira, S. & Far, H.R. (2013). The role of questioning technique in developing thinking skills: The ongoing effect on writing skill. *Procedia–Social and Behavioral Sciences*. 70 : 1024-1030.
- Kong, L. N. & others. (2014). The effectiveness of problem-based learning on development of nursing students' critical thinking: A systematic review and meta-analysis. *International Journal of Nursing Studies*. 51(3) : 458,468.
- MacKnight, C.B. (2000). Teaching Critical Thinking through Online Discussions. *Educause Quarterly*. 24(4) : 38-41.
- Martyn, J. & others. (2014). Exploring the relationships between teaching, approaches to learning and critical thinking in a problem-based learning foundation nursing course. *Nurse Education Today*. 34(5) : 832-833.
- Paul, R. W. (1990). *Critical Thinking: What Every Person Needs to Survive in a Rapidly Changing World*. Rohnert Park, CA : Center for Critical Thinking and Moral Critique.
- Yang, Ya-Ting C., Newby, T. J. & Bill, R. L. (2005). Using Socratic Questioning to Promote Critical Thinking Skills Through Asynchronous Discussion Forums in Distance Learning Environments. *The American Journal of Distance Education*. 19(3) : 163-181.

การพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหารสำเร็จรูปจากหมูดำ ซีพี คูโรบูตะเพื่อผู้บริโภคในวัยทำงาน

The Development of Ready-to-Eat Food from CP Kurobuta Pork for the Working Age Consumer

เกณิกา มณีแสง¹, ปาลิดา ศรีศรกำพล²

Kayniga Maneesang¹, Palida Srisornkompon²

บทคัดย่อ

บทความวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาแนวคิดผลิตภัณฑ์อาหารสำเร็จรูปใหม่ จากหมูดำ ซีพี คูโรบูตะ และเพื่อนำเสนอผลิตภัณฑ์อาหารสำเร็จรูปจากหมูดำ ซีพี คูโรบูตะ เพื่อเป็นทางเลือกสำหรับผู้บริโภคในวัยทำงาน โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 ผู้บริโภคในวัยทำงานที่เป็นผู้รับประทานหมูดำ ซีพี คูโรบูตะ และเป็นผู้รับประทานอาหารสำเร็จรูป จำนวน 16 คน กลุ่มที่ 2 ผู้บริโภคในวัยทำงานที่เป็นผู้รับประทานหมูดำ ซีพี คูโรบูตะ แต่ไม่เป็นผู้รับประทานอาหารสำเร็จรูป จำนวน 12 คน รวมทั้งสิ้น 28 คน โดยนำแนวทางที่ได้มาสรุปเป็นผลิตภัณฑ์อาหารสำเร็จรูปจากหมูดำ ซีพี คูโรบูตะ จำนวน 10 เมนู เพื่อนำไปอภิปรายแสดงความคิดเห็นในการสนทนากลุ่ม ซึ่งมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 8 คน จนได้ข้อสรุปเป็นอาหาร 2 ประเภท คือ อาหารญี่ปุ่นคูโรบูตะอูด้งกับไข่ออนเซน และอาหารฝรั่ง อเมริกันคูโรบูตะบาร์บีคิวกับพาสต้า เพื่อเป็นผลิตภัณฑ์อาหารสำเร็จรูปจากหมูดำ ซีพี คูโรบูตะ ที่เป็นทางเลือกสำหรับผู้บริโภคในวัยทำงาน

คำสำคัญ : พัฒนาผลิตภัณฑ์ อาหารสำเร็จรูป หมูดำ ซีพี คูโรบูตะ วันทำงาน

Abstract

In this research project the researcher investigated the concept of ready-to-eat food from CP kurobuta pork and offered a final judgment on the best ready-to-eat food from CP kurobuta pork. As a part of the study, it was assumed the pork products under review would serve as an optional food for the working age consumer. Qualitative research was used and data collection was by in-depth interview. The key samples in the study were divided into 2 groups. The first group consisted of 16 working age consumers of CP kurobuta pork and ready-to-eat food. The

¹ นักศึกษาปริญญาโท สาขาการจัดการธุรกิจค้าปลีก สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์

² อาจารย์ที่ปรึกษา สาขาการจัดการธุรกิจค้าปลีก สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์

¹ Retail Business Management, Faculty of Business Administration, Panyapiwat Institute of Management

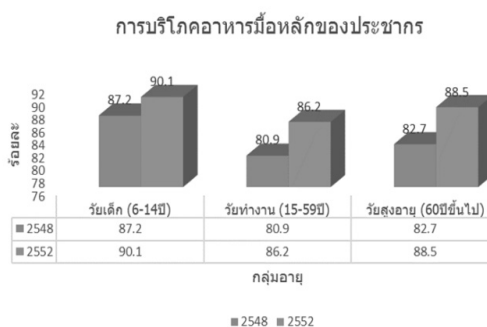
² Retail Business Management, Faculty of Business Administration, Panyapiwat Institute of Management

second group was 12 working age consumers of CP kurobuta pork but not consumers of the ready-to-eat food. The results were derived from the use of 10 menus of CP kurobuta ready-to-eat foods that had been used in focus group discussions with 8 key sample informants. The result showed that kurobuta udon with onsen egg was selected as the Japanese food style and American kurobuta barbecue with pasta was selected as the American food style.

Keywords : Product Development, Ready-to-Eat Food, CP Kurobuta Pork, Working Age

บทนำ

หมูดำ ซีพี คูโรบูตะ เป็นผลิตภัณฑ์กลยุทธ์ของบริษัท เจริญโภคภัณฑ์อาหาร จำกัด (มหาชน) เริ่มพัฒนาสายพันธุ์หมูดำ ซีพี คูโรบูตะ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 โดยพัฒนาสายพันธุ์ให้เหมาะสมกับสภาพภูมิอากาศและพฤติกรรมผู้บริโภคของประชากรในประเทศไทย ภาพรวมของตลาดให้ความสนใจได้รับการตอบรับเป็นอย่างดีและมีแนวโน้มการบริโภคเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง อันเนื่องมาจากพฤติกรรมผู้บริโภคที่ต้องการทางเลือกในการบริโภคเนื้อหมูและให้ความสำคัญด้านคุณภาพมาตรฐานความปลอดภัยมากขึ้น เนื้อหมูดำ ซีพี คูโรบูตะจะมีสีที่เข้มกว่า และลวดลายของเนื้อจะมีมากกว่าหมูทั่วไป เนื่องจากมีไขมันแทรกในเส้นใยกล้ามเนื้อ ส่งผลให้เนื้อมีความนุ่มกว่าเนื้อหมูทั่วไปกว่า 30% และรสชาติของเนื้อจะมีความฉ่ำหวาน โดยเนื้อหมู ซีพี คูโรบูตะจะมีสัดส่วนไขมันมากกว่าเนื้อหมูทั่วไป แต่ไขมันดังกล่าวเป็นไขมันที่ดี ให้พลังงานและสารอาหารต่อร่างกาย โดยวิตามินจะไม่สลายไป เมื่อโดนความร้อนจากการปรุงอาหาร จึงมีความเหมาะสมอย่างยิ่งที่จะสนับสนุนให้ประชาชนบริโภคเป็นอาหารมื้อหลัก(เครือเจริญโภคภัณฑ์ กรุ๊ป, 2557)

รูปที่ 1: การบริโภคอาหารมื้อหลักของประชากร ที่มา: การสำรวจพฤติกรรมการดูแลสุขภาพของประชากร พ.ศ. 2548 และ 2552 สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2557)

จากรูปที่ 1 แสดงข้อมูลจากการสำรวจพฤติกรรมการดูแลสุขภาพของประชากร จากการบริโภคอาหารมื้อหลัก พบว่าประเทศไทยมีวัยทำงานเป็นสัดส่วนที่สูงกว่าวัยอื่นๆ คือ ช่วงอายุ 15-59 ปี แต่มีร้อยละการบริโภคอาหารมื้อหลักของประชากรเปรียบเทียบกับวัยเด็กและวัยสูงอายุต่ำกว่าในช่วงอายุอื่นๆ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2557) ผู้วิจัยพบประเด็นน่าสนใจในเรื่องพฤติกรรมการดูแลสุขภาพของคนวัยทำงาน ตั้งแต่การบริโภคอาหารในชีวิตประจำวันที่ถูกกละเลย ไม่ใส่ใจการรับประทานอาหารให้ครบ 5 หมู่ ใน 3 มื้ออาหารหลัก ซึ่งถือว่าเป็นพฤติกรรมที่มีความเสี่ยงในด้านสุขภาพ ประกอบกับด้วยสภาวะการเร่งรีบในการดำรงชีวิตของความเป็นสังคมเมือง ประชากรต้องออกไปทำงานนอกบ้าน เสียเวลาไปกับการเดินทาง ไม่มีเวลาเตรียมและปรุงอาหารเอง เพื่อความ

สะดวกและประหยัดเวลามากที่สุด ผู้บริโภคนิยมบริโภคขนมปังสำเร็จรูป แอมเบอร์เกอร์ พิชซ่า หรืออาหารนอกบ้านตามร้านอาหารต่างๆ และจับจ่ายซื้ออาหารสำเร็จรูปเก็บสำรองเมื่อยามจำเป็น (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2558)

ผู้วิจัยเล็งเห็นความสำคัญและโอกาสในผลิตภัณฑ์หมูดำ ซีพี คูโรบูตะ อีกทั้งยังเป็นการช่วยส่งเสริมให้ ซีพี หมูดำ คูโรบูตะเป็นที่รู้จักแพร่หลายยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงทำการศึกษารูปแบบอาหารสำเร็จรูปมีแนวโน้มการเติบโตที่สูงในทุกๆ ปีที่ผ่านมา อีกทั้งเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีความสำคัญและความจำเป็นต่อผู้บริโภคในวัยทำงาน ทั้งนี้การดำเนินการต้องเหมาะสมกับกลุ่มผู้บริโภค พร้อมรองรับการเติบโตของตลาดและขยายตัวของธุรกิจด้วย

ความมุ่งหมายการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิดผลิตภัณฑ์อาหารสำเร็จรูปใหม่จากหมูดำ ซีพี คูโรบูตะ สำหรับผู้บริโภคในวัยทำงาน (In-depth Interview)
2. เพื่อนำเสนอผลิตภัณฑ์อาหารสำเร็จรูปจากหมูดำ ซีพี คูโรบูตะ เพื่อเป็นทางเลือกสำหรับผู้บริโภคในวัยทำงาน (Focus Group)

การทบทวนวรรณกรรม แนวคิด และทฤษฎี

การพัฒนาผลิตภัณฑ์ จะเริ่มจากการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลของผู้บริโภค ผ่านการสำรวจจากสินค้าที่จัดจำหน่ายในตลาด เพื่อสรุปให้ได้ผลิตภัณฑ์ที่ตรงกับความต้องการของผู้บริโภค จากนั้นศึกษาและวิเคราะห์ปัจจัยอื่นๆที่เกี่ยวข้อง นำไปสู่การพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ๆที่ผู้บริโภคในตลาดต้องการ (รศ.ดร.รุ่งนภา พงศ์สวัสดิ์มานิต, 2556)

ชลธิศ ดาราวงษ์ (2553) กล่าวว่า เมื่อองค์กรหรือบริษัท ต้องการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ต้องเริ่มจากการกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ผลิตภัณฑ์ที่พัฒนาขึ้นจะต้องทำอย่างเป็นระบบและทำตามขั้นตอนในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน คือ

1. กำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ โดยการกำหนดเป้าหมายจะต้องชัดเจน ครอบคลุม และสอดคล้องกับนโยบายบริษัท
 2. การสร้างแนวความคิดผลิตภัณฑ์ ได้มาจากการสำรวจทั้งทางตรง ทางอ้อม เป็นข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้าจากแหล่งข้อมูลต่างๆ ทั้งจากฐานข้อมูล ห้องสมุด หรืออินเทอร์เน็ตต่างๆ
 3. การกลั่นกรองและคัดเลือกแนวความคิดผลิตภัณฑ์ เป็นการคัดเลือกแนวคิดผลิตภัณฑ์ตามวัตถุประสงค์ของการพัฒนา และนำมาวิเคราะห์ความเป็นไปได้ทางธุรกิจ
 4. การวิเคราะห์ความเป็นไปได้ทางธุรกิจ เป็นการวิเคราะห์ทั้งทางด้านการตลาด การแข่งขันทางธุรกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม การวิเคราะห์ทางการเงิน ผลกำไร
 5. การพัฒนาผลิตภัณฑ์ ซึ่งมีส่วนสำคัญ 2 เรื่อง คือ การพัฒนาสูตร และการพัฒนากระบวนการผลิต
 6. การทดสอบคุณภาพผลิตภัณฑ์ สามารถแบ่งวิธีทดสอบคุณภาพผลิตภัณฑ์ได้ 3 ลักษณะ คือ การวัดค่าคุณภาพของผลิตภัณฑ์โดยเครื่องมือ การทดสอบผู้บริโภค การทดสอบอายุการเก็บของผลิตภัณฑ์
 7. การนำสินค้าสู่ตลาด ซึ่งจะต้องมีการดำเนินงาน 5 ขั้นตอน ได้แก่ การทดสอบตลาด การทดลองผลิตจริง การวิเคราะห์ทางธุรกิจเบื้องต้น การเริ่มผลิตจริง การนำผลิตภัณฑ์ออกสู่ตลาด
- ซึ่งในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการพัฒนาผลิตภัณฑ์ตามขั้นตอนข้างต้นตั้งแต่ขั้นตอนที่ 1 ถึงขั้นตอนที่ 3 เท่านั้น

การประเมินคุณภาพโดยประสาทสัมผัส
เป็นวิธีทางวิทยาศาสตร์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ แพล ความ ในขณะที่ผู้บริโภครับความรู้สึกทางประสาทสัมผัสในด้านต่างๆ ได้แก่ การมองเห็น (sight) เป็นการประเมินลักษณะทางกายภาพที่ปรากฏ เช่น ขนาด รูปร่าง สี การได้กลิ่น (Smell) เป็นการประเมินที่เกิดจากการปรุงอาหาร ดยมีปัจจัยด้านรสชาติและอุณหภูมิของอาหารร่วมกัน เช่น กลิ่นจากเครื่องเทศจากการย่าง การชิมรส (Taste) เป็นการประเมินรสชาติจากการสัมผัสทางลิ้น ซึ่งโดยทั่วไป พื้นฐานของรสชาติมี 5 รส คือ หวาน เค็ม เปรี้ยว ขม อูมามิ การได้ยิน (Hearing) เป็นการประเมินร่วมกับการสัมผัส เช่น เสียงจากการบดเคี้ยว และการสัมผัส (Touch) เป็นการประเมินลักษณะสัมผัสของผลิตภัณฑ์ เช่น ความหนืด ความรู้สึกต่างๆในปาก (ปราณี อ่านเปรื่อง, 2557)

กล่าวโดยสรุป ปัจจัยที่เกี่ยวข้องเหล่านี้เป็นสิ่งที่ควรให้ความสำคัญ และพิจารณาในการพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหาร การวิเคราะห์อาหารด้วยประสาทสัมผัสจึงเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งในการควบคุมคุณภาพ เพราะเป็นสิ่งที่มือถือผลต่อผู้บริโภคเป็นอย่างดี

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการแต่ละขั้นตอน โดยแบ่งตามความมุ่งหมายของการวิจัย ดังนี้

1. เพื่อศึกษาแนวคิดผลิตภัณฑ์อาหารสำเร็จรูปใหม่จากหมูดำ ซีพี คูโรบุตะ สำหรับผู้บริโภคในวัยทำงาน เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้รูปแบบการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการวิจัย (Key informants) ได้แก่ ผู้บริโภคในวัยทำงานที่เป็นผู้รับประทานหมูดำ ซีพี คูโรบุตะ โดยมีข้อมูลด้านอายุ เพศ สถานภาพ ระดับการศึกษา และเงินเดือน โดย

แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ

กลุ่มที่ 1 ผู้บริโภคในวัยทำงานที่เป็นผู้รับประทานหมูดำ ซีพี คูโรบุตะ และเป็นผู้รับประทานอาหารสำเร็จรูป จำนวน 16 คน

กลุ่มที่ 2 ผู้บริโภคในวัยทำงานที่เป็นผู้รับประทานหมูดำ ซีพี คูโรบุตะ แต่ไม่เป็นผู้รับประทานอาหารสำเร็จรูป จำนวน 12 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนี้ได้แก่ บทสัมภาษณ์ ปากกา เครื่องบันทึกเสียง เทปเสียง กล้องถ่ายรูป โดยมีขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือสำหรับการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ ศึกษาข้อมูลจากทฤษฎีและวรรณกรรม เพื่อกำหนดแนวคิดและขอบเขตในการออกแบบเครื่องมือ ดำเนินการสร้างแบบสัมภาษณ์ฉบับร่าง และเสนอผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อขอคำแนะนำพร้อมปรับแก้ไข นำแบบสัมภาษณ์มาจัดพิมพ์ใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลการวิจัยต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดให้มีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้คำตอบโดยตรง (Face to face Interview) โดยการใช้คำถามในแบบสัมภาษณ์เชิงลึกที่สร้างขึ้นเป็นเครื่องมือในการดำเนินการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ การสัมภาษณ์แต่ละรายจะทำการสัมภาษณ์จนกว่าจะไม่พบข้อมูลใหม่เกิดขึ้น ที่เรียกว่า ข้อมูลอิ่มตัว (Data Saturation) จึงหยุดการสัมภาษณ์ (องอาจ นัยวัฒน์, 2554)

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (ชาย โพรสิตา, 2550) โดยการถอดเทปบันทึกเสียงการสัมภาษณ์เชิงลึก พร้อมพิจารณาข้อมูลที่ได้จากการถอดเทปบันทึกเสียงและการจดบันทึกการสัมภาษณ์ทั้งหมด จัดกลุ่มความหมายของข้อมูลแยกออกเป็นประเด็น นำกลุ่มข้อความที่ได้มาตีความหรือให้ความหมาย เพื่อทำการวิเคราะห์เชื่อมโยงข้อมูลที่ได้จากการ

สัมภาษณ์เข้าด้วยกัน เขียนคำบรรยายแนวคิดที่ค้นพบอย่างละเอียดและชัดเจน พร้อมทั้งชี้แจงผลของคำพูดประกอบคำหลักสำคัญ เพื่อแสดงความชัดเจน สรุปข้อมูลแนวคิดที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกตามหัวข้อประเด็นคำถาม เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาเป็นแนวคิดของเมนูอาหารสำเร็จรูปใหม่ๆ เพื่อเข้าไปในการสนทนากลุ่มในลำดับถัดไป

2. เพื่อนำเสนอผลิตภัณฑ์อาหารสำเร็จรูปจากหมุดำ ซีพี คุโรบู่ตะ เพื่อเป็นทางเลือกสำหรับผู้บริโภคในวัยทำงาน เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้รูปแบบการสนทนากลุ่ม (Focus Group)

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการวิจัย พิจารณาจากกลุ่มคนในวัยทำงานที่มีข้อมูลและประสบการณ์ (จักรชัย นิยะบุญ, 2555) เรื่องวัตถุดิบหมุดำ ซีพี คุโรบู่ตะ โดยมีข้อมูลด้านอายุ เพศ สถานภาพ ระดับการศึกษา และเงินเดือน จำนวน 8 คน โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ผู้บริโภคในวัยทำงานที่เป็นผู้รับประทานหมุดำ ซีพี คุโรบู่ตะ และเป็นผู้รับประทานอาหารสำเร็จรูป จำนวน 4 คน

กลุ่มที่ 2 ผู้บริโภคในวัยทำงานที่เป็นผู้รับประทานหมุดำ ซีพี คุโรบู่ตะ แต่ไม่เป็นผู้รับประทานอาหารสำเร็จรูป จำนวน 4 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์การสนทนากลุ่ม โดยให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญสนทนาได้ต่อกันในกลุ่ม ถึงประเด็นที่ผู้วิจัยเป็นผู้กำหนดขึ้นตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย (Flick, 1998) โดยมีผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator) เป็นผู้จุดประเด็นในการสนทนาเพื่อชักจูงให้เกิดแนวคิดและแสดงความคิดเห็นต่อประเด็น โดยผู้เข้าร่วมสนทนา จำนวน 8 คน แสดงข้อคิดเห็นและแนวทางผลิตภัณฑ์อาหารจากหมุดำ ซีพี คุโรบู่ตะ โดยมีเครื่องมือที่ใช้ คือ เครื่องอัดเสียง กล้องถ่ายรูป สมุดบันทึก แล็บท็อป เมนูอาหาร 10 เมนูซึ่งได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก ซอสสไตล์ญี่ปุ่น บรรจุภัณฑ์

อาหารสำเร็จรูป (จักรชัย นิยะบุญ, 2555)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เริ่มสนทนาโดยเริ่มพูดคุยเรื่องทั่วไป เพื่อสร้างสัมพันธภาพและบรรยากาศที่ดีในการสนทนากลุ่ม ดำเนินการสนทนากลุ่ม ผู้ดำเนินการสนทนาแนะนำตัว/ชี้แจงวัตถุประสงค์ของงานวิจัย ผู้ดำเนินการสรุปแนวคิดเมนูอาหารสำเร็จรูปจากวัตถุดิบหมุดำ ซีพี คุโรบู่ตะ จากการดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึก สรุปข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม จนเป็นแนวคิดผลิตภัณฑ์อาหารจากหมุดำ ซีพี คุโรบู่ตะ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสนทนากลุ่มจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยข้อมูลในการวิเคราะห์ได้จากการสังเกต การจดบันทึก แนวคิด ข้อคิดเห็นจากการสนทนากลุ่ม จนสรุปออกมาเป็นแนวคิดผลิตภัณฑ์อาหารสำเร็จรูปจากหมุดำ ซีพี คุโรบู่ตะ

ผลการวิจัย

การวิจัยนี้ผู้วิจัยได้แบ่งกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 ผู้บริโภคในวัยทำงานที่เป็นผู้รับประทานหมุดำ ซีพี คุโรบู่ตะ และเป็นผู้รับประทานอาหารสำเร็จรูป กลุ่มที่ 2 ผู้บริโภคในวัยทำงานที่เป็นผู้รับประทานหมุดำ ซีพี คุโรบู่ตะ แต่ไม่เป็นผู้รับประทานอาหารสำเร็จรูป โดยมีผลการวิจัย ดังต่อไปนี้

การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview)

กลุ่มที่ 1 ผู้บริโภคในวัยทำงานที่เป็นผู้รับประทานหมุดำ ซีพี คุโรบู่ตะ และเป็นผู้รับประทานอาหารสำเร็จรูป

ผู้บริโภคในวัยทำงานที่เป็นผู้รับประทานหมุดำ ซีพี คุโรบู่ตะ และเป็นผู้รับประทานอาหารสำเร็จรูป จำนวน 16 คน ต้องการพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหารสำเร็จรูปจากหมุดำ ซีพี คุโรบู่ตะ เป็นอาหารญี่ปุ่น หรืออาหารฝรั่ง โดยพัฒนาเป็นอาหารมื้อหลักด้วยลักษณะการปรุงอาหารแบบย่างหรือต้ม ด้าน

การประเมินคุณภาพอาหารโดยประสาทสัมผัส ต้องการพัฒนาหมูดำ ซีพี คูโรบูตะ ให้มีลักษณะทางกายภาพเป็นชิ้นสไลซ์บาง หรือชิ้นเล็ก พอดีคำ โดยทานร่วมกับข้าวญี่ปุ่น หรือทานเนื้อหมูดำ ซีพี คูโรบูตะ อย่างเดียว เพื่อให้ได้รสชาติเนื้อหมูคุณภาพอย่างชัดเจน และต้องการรับประทานร่วมกับเครื่องเคียงที่เป็นผักต้มหรือซอส การจัดวางเนื้อหมูและเครื่องเคียงอื่นๆ ควรจัดลงในช่องแบ่งโดยให้แยกจากกันให้ชัดเจน เมื่อเปิดผลิตภัณฑ์อาหารสำเร็จรูป ควรได้กลิ่นหอมของเนื้อหมู หรือกลิ่นของเครื่องเทศ ในส่วนของรสชาติแรกที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญต้องการ คือ รสเค็ม หรือรสหวาน สำหรับการสัมผัสหมูดำ ซีพี คูโรบูตะด้วยการบดเคี้ยว ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเห็นสอดคล้องกันว่า ต้องการได้สัมผัสความนุ่มของเนื้อหมูดำ ซีพี คูโรบูตะ ซึ่งเป็นคุณสมบัติที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคาดหวังและให้การยอมรับ ด้านบรรจุภัณฑ์ควรมีลักษณะเป็นถาด และสามารถมองเห็นผลิตภัณฑ์ด้านใน (บรรจุภัณฑ์ใส) หรือมองเห็นผลิตภัณฑ์บางส่วน (บรรจุภัณฑ์ใสและทึบ) เพื่อให้ง่ายต่อการตัดสินใจซื้ออาหารสำเร็จรูปจากหมูดำ ซีพี คูโรบูตะ

กลุ่มที่ 2 ผู้บริโภคในวัยทำงานที่เป็นผู้รับประทานหมูดำ ซีพี คูโรบูตะ แต่ไม่เป็นผู้รับประทานอาหารสำเร็จรูป

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เป็นผู้รับประทานหมูดำ ซีพี คูโรบูตะ แต่ไม่เป็นผู้รับประทานอาหารสำเร็จรูปจำนวน 12 คน ได้ให้เหตุผลของการไม่รับประทานอาหารสำเร็จรูป ดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญประกอบอาหารรับประทานเอง เนื่องจากครอบครัวมีเด็กเล็ก ครอบครัวที่ต้องการควบคุมน้ำหนัก ครอบครัวที่มีผู้สูงอายุ
2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญอยู่ในพื้นที่ที่สามารถเลือกซื้ออาหารปรุงสดรับประทานได้ง่าย
3. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีโรคประจำตัวที่ต้องควบคุมอาหารอย่างใกล้ชิด
4. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญไม่นิยมใช้ไมโครเวฟเป็น

อุปกรณ์ในการอุ่นร้อนก่อนการรับประทาน

จากข้อมูลดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นโอกาสในการพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหารสำเร็จรูปจากวัตถุดิบหมูดำ ซีพี คูโรบูตะที่จะสามารถเพิ่มกลุ่มเป้าหมายจากผู้ที่ไม่รับประทานอาหารสำเร็จรูปเปลี่ยนเป็นผู้รับประทานอาหารสำเร็จรูป โดยผลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในกลุ่มนี้ พบว่า ในด้านผลิตภัณฑ์อาหารสำเร็จรูปควรจะเป็นอาหารญี่ปุ่น หรืออาหารฝรั่ง โดยพัฒนาเป็นอาหารมือหลัก ด้วยลักษณะการปรุงอาหารแบบต้มหรือย่าง ด้านการประเมินคุณภาพอาหารโดยประสาทสัมผัส ผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งหมดต้องการพัฒนาหมูดำ ซีพี คูโรบูตะ ให้มีลักษณะเป็นชิ้นเล็ก พอดีคำ ทานร่วมกับข้าวไรซ์เบอร์รี่ หรือเส้นอุด้ง รับประทานร่วมกับเครื่องเคียงที่เป็นผักต้ม และควรจัดเนื้อหมูดำ ซีพี คูโรบูตะ อยู่ด้านบน เพื่อให้ง่ายต่อการรับประทาน เมื่อเปิดผลิตภัณฑ์อาหารสำเร็จรูป ควรได้กลิ่นหอมของเนื้อหมู หรือกลิ่นของเครื่องเทศ ในส่วนของรสชาติแรกที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญต้องการ คือ รสกลมกล่อมเข้ากันกับเนื้อหมู ซีพี คูโรบูตะอย่างพอดี สำหรับการสัมผัสหมูดำ ซีพี คูโรบูตะด้วยการบดเคี้ยว ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเห็นสอดคล้องกันว่า ต้องการได้สัมผัสความนุ่มของเนื้อหมูดำ ซีพี คูโรบูตะ ซึ่งเป็นคุณสมบัติที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคาดหวังและให้การยอมรับ ด้านบรรจุภัณฑ์ควรมีลักษณะเป็นถาด และสามารถมองเห็นผลิตภัณฑ์ด้านใน (บรรจุภัณฑ์ใส) เพื่อให้ง่ายต่อการตัดสินใจซื้ออาหารสำเร็จรูปจากหมูดำ ซีพี คูโรบูตะ

ผลการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้วิจัยได้นำไปปรึกษา ขอคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญทางด้านอาหารของเครือเจริญโภคภัณฑ์ โดยได้แนวคิดเป็นประเภทอาหารญี่ปุ่น ด้วยวิธีการย่าง (คูโรบูตะมันเห็ดเข็มทองย่างทานกับข้าวญี่ปุ่นและผักต้ม, คูโรบูตะย่างซอสปอนซีทานกับข้าวญี่ปุ่นกับผักต้ม, คูโรบูตะย่างไข่นทานกับข้าวญี่ปุ่นและผักต้ม) ด้วยวิธีการต้ม (คูโรบูตะอุด้งกับไข่ออนเซน, คูโรบูตะต้ม

ซีพีวีสไตร์ญี่ปุ่นทานกับข้าวญี่ปุ่นและผักดอง, คาคุนิคุโรบุดะทานกับข้าวญี่ปุ่นและผักดอง) และประเภทอาหารฝรั่ง ด้วยวิธีการต้ม (สตวร์คุโรบุดะไวน์แดงทานกับข้าวไรซ์เบอร์รี่, สตวร์คุโรบุดะบอลทานกับข้าวไรซ์เบอร์รี่) ด้วยวิธีการย่าง (สลัดคุโรบุดะซอสบัลซามิกทานกับมันบด, อเมริกันบาร์บีคิวคุโรบุดะทานกับพาสต้า)

การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

จากการสนทนากลุ่มของผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 8 คน พบว่า ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในวัยทำงานต้องการผลิตภัณฑ์อาหารสำเร็จรูปจากหมูดำ ซีพี คุโรบุดะ ที่แปลกใหม่ ไม่เคยมีในอาหารสำเร็จรูป โดยให้พัฒนาเป็นอาหารญี่ปุ่น ด้วยการปรุงอาหารแบบต้ม จำนวน 1 เมนู คือ คุโรบุดะอูด้งกับไชโออนเซน วางจัดเรียงแบบซ้อนทับกันลงในบรรจุภัณฑ์แบบถ้วยที่ด้านล่างทึบ ด้านบนเป็นฝาใส และพัฒนาเป็นอาหารฝรั่ง ด้วยการปรุงอาหารแบบย่าง จำนวน 1 เมนู คือ อเมริกันคุโรบุดะบาร์บีคิวกับพาสต้า วางแบ่งแยกกันเป็น 2 ส่วนอย่างชัดเจนในบรรจุภัณฑ์แบบถาดที่ด้านล่างทึบ ด้านบนเป็นฝาใส ซึ่งเมื่อผลิตเมนูอาหารสำเร็จรูปจากหมูดำ ซีพี คุโรบุดะดังกล่าวออกมาเพื่อจัดจำหน่าย ผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีข้อคิดเห็นสอดคล้องกันในด้าน การตัดสินใจซื้อสินค้าอาหารสำเร็จรูปจากหมูดำ ซีพี คุโรบุดะทั้ง 2 เมนู มาเพื่อรับประทาน

สรุป

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเห็นความสำคัญของปัญหาของผู้บริโภคในวัยทำงานที่เร่งรีบ ไม่มีเวลาเลือกรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ ซึ่งเป็นกลุ่มวัยที่ต้องการสารอาหารสำคัญมาให้พลังงานเพื่อการทำงานและดำรงชีวิตประจำวัน ประกอบกับหมูดำ ซีพี คุโรบุดะ เป็นเนื้อหมูที่มีคุณภาพ มีไขมันที่ดีให้พลังงานและสารอาหารต่อร่างกาย อีกทั้งอาหารสำเร็จรูปเป็นทางเลือกที่สะดวกสบาย

สามารถเลือกสรรผลิตภัณฑ์ได้ตามความต้องการ ผู้วิจัยจึงพัฒนาแนวคิด และนำเสนอผลิตภัณฑ์อาหารสำเร็จรูปใหม่เพื่อเป็นทางเลือกสำหรับผู้บริโภคในวัยทำงาน โดยผลการวิจัยสรุปว่า เมนูคุโรบุดะอูด้งกับไชโออนเซน และอเมริกันคุโรบุดะบาร์บีคิวกับพาสต้า เป็นผลิตภัณฑ์อาหารสำเร็จรูปใหม่จากเนื้อหมูดำซีพี คุโรบุดะ ที่ตรงกับความต้องการของผู้บริโภควัยทำงาน

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยสามารถอภิปรายผลได้ว่า ผู้วิจัยดำเนินการสำรวจความต้องการของผู้บริโภคจากการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับแนวคิดการพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหารสำเร็จรูป ซึ่งเมื่อได้ผลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยจึงทำการสำรวจผลิตภัณฑ์อาหารสำเร็จรูปที่มีในท้องตลาดเพื่อหาเมนูอาหารสำเร็จรูปใหม่ ๆ ที่มีความหลากหลายตามแนวคิดของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยผู้วิจัยนำเมนูอาหารสำเร็จรูปใหม่ ๆ เข้าไปสู่การสนทนากลุ่ม โดยนำประเด็นปัญหามาชักจูงให้กลุ่มเกิดแนวคิด แสดงข้อคิดเห็นต่อประเด็นอย่างลึกซึ้ง จนได้ข้อสรุปของเมนูผลิตภัณฑ์อาหารสำเร็จรูปจากวัตถุดิบหมูดำ ซีพี คุโรบุดะ ซึ่งสอดคล้องกับวงจรการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ในอุตสาหกรรมที่รุ่งนภา พงศ์สวัสดิ์มานิต (2556) กล่าวไว้ว่า การพัฒนาผลิตภัณฑ์ต้องเริ่มจากการศึกษาข้อมูลความต้องการของผู้บริโภค ผ่านการสำรวจจากสินค้าที่จัดจำหน่ายในตลาด เพื่อสรุปให้ได้ผลิตภัณฑ์ที่ตรงกับความต้องการของผู้บริโภค นำไปสู่การพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ที่ผู้บริโภคในตลาดต้องการ ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนของทฤษฎีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ในอุตสาหกรรม ยืนยันผลที่ได้รับจากการวิจัย ทำให้ได้เมนูอาหารสำเร็จรูปจากวัตถุดิบหมูดำ ซีพี คุโรบุดะตรงตามความต้องการและผู้บริโภควัยทำงานให้การยอมรับ

จากการวิจัยแนวคิดการพัฒนาอาหาร

สำเร็จรูปจากวัตถุดิบหมูดำ ซีพี คุโรบุตะ พบว่า ผู้บริโภคในวัยทำงานต้องการให้พัฒนาอาหารสำเร็จรูปเป็นอาหารมือหลัก ที่มีปริมาณ 1 เสริฟก็สามารถทานอิ่ม ด้วยวิธีการปรุงอาหารแบบต้มและแบบย่าง ซึ่งเป็นวิธีการปรุงอาหารที่มีไขมันน้อย สอดคล้องกับซูดิมา ไวศรายุทธ์ (2559) กล่าวว่า กระแส (เทรนด์) ทางด้านอาหารในปี 2559-2560 จะเป็นอาหารพร้อมกินสำหรับ 1 ท่าน (Table for one) และอาหารนั้นต้องมีน้ำตาลน้อยและไม่มีไขมัน เนื่องจากผู้บริโภคใส่ใจ เลือกบริโภคอาหารเพื่อสุขภาพเพิ่มขึ้น ซึ่งถือเป็นโอกาสของผู้ประกอบการธุรกิจไทย ที่ต้องเน้นสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ผลิตภัณฑ์อาหาร

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการศึกษาวิจัยการพัฒนารูปแบบช่องทางการจัดจำหน่ายอาหารสำเร็จรูปด้วยระบบออนไลน์ผ่านทางแอปพลิเคชันในสมาร์ทโฟน เพื่อเพิ่มช่องทางจัดจำหน่ายอันนำมาซึ่งโอกาสทางธุรกิจที่เหนือคู่แข่งและยั่งยืน
2. ควรมีการศึกษาวิจัยแนวคิดผลิตภัณฑ์อาหารแปรรูปโดยใช้วัตถุดิบหมูดำ ซีพี คุโรบุตะ เพื่อต่อยอดให้เกิดผลิตภัณฑ์หมูดำ ซีพี คุโรบุตะที่หลากหลาย เพื่อเป็นทางเลือกให้กับผู้บริโภครองรับการขยายตัวของตลาด และการเติบโตของภาคธุรกิจ

เอกสารอ้างอิง

- เครือเจริญโภคภัณฑ์ กรุ๊ป. (2557). หมูดำคู่โรบุดะต่างจากเนื้อหมูธรรมดาอย่างไร. สืบค้นเมื่อ ตุลาคม 3, 2558, จาก <http://www.cpthailand.com>.
- นัตริชัย นียะบุญ. (2555). การวิจัยเชิงคุณภาพ. สืบค้นเมื่อ สิงหาคม 20, 2559, จาก <http://management.aru.ac.th/mnqe/images/km/km11.pdf>.
- ชลธิศ ดาราวงษ์. (2553). ผลิตภัณฑ์ใหม่และกลยุทธ์ทางธุรกิจ. วิทยานิพนธ์ สาขาวิชาสังคมศาสตร์ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีปทุม
- ชุตินา ไวศรายุทธ์. (2559, เมษายน 8). รองคณบดี, คณะอุตสาหกรรมเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. สัมภาษณ์.
- ชาย โพธิสิตา, (2550). ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ. (ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์ พรินตติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).
- ปราณี อ่านเป็ร้อง. (2557). หลักการวิเคราะห์อาหารด้วยประสาทสัมผัส. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รุ่งนภา พงศ์สวัสดิ์มานิต. (2555). การพัฒนาผลิตภัณฑ์ในอุตสาหกรรมเกษตร. (ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2558). ใช้หลัก 3ป. ตัดสินใจก่อนซื้ออาหารถุง. สืบค้นเมื่อ มิถุนายน 5, 2558, จาก <http://www.thaihealth.or.th/Content>.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2557). วิทยทำงานกับการดูแลสุขภาพ. สืบค้นเมื่อ สิงหาคม 27, 2558, จาก http://service.nso.go.th/nso/nsopublish/citizen/news/news_work.jsp.
- องอาจ นัยพัฒนา. (2554). การออกแบบการวิจัย: วิธีการเชิงปริมาณ เชิงคุณภาพ และผสมผสานวิธีการ. (ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Flick, U. (1998) *An Introduction to Qualitative Research*, London, Sage

การพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษ ที่ 21

The Development of an Instructional Model for Empowering Learning Skills in 21st Century

ขวัญชัย ขั้วนา,¹ ธาธิพย์ ขั้วนา,² เลเกีย เขียวดี³

Khwanchai Khuana,¹ Tanthip Khuana,² Lakia Khieodi³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 2) พัฒนา รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 3) ศึกษาผลการใช้รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และ 4) ศึกษาข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร จำนวน 87 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบสอบถามสภาพปัญหาและความต้องการ 2) รูปแบบการเรียนการสอน 3) แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน 4) แบบวัดทักษะการเรียนรู้ 5) แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้เรียนและ 6) แบบสอบถามเพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติแบบ t-test ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มีดังต่อไปนี้ 1.1 ผลการศึกษาสภาพปัญหาในการพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 พบว่า โดยรวมสภาพปัญหาอยู่ที่ระดับปานกลาง 1.2 ผลการศึกษาความต้องการในการพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริม ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 พบว่า โดยรวมความต้องการอยู่ที่ระดับมาก 2. รูปแบบการเรียน

* งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2559 จากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา (สสสค.)

¹ อาจารย์, คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

² อาจารย์, คณะศึกษาศาสตร์ สถาบันพลศึกษาวิทยาเขตลำปาง

³ อาจารย์, คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

* This Research was supported by Office of the Welfare Promotion Commission for Teachers and Education Personnel, budget year 2016

¹ Lecturer, Faculty of Education, Kamphaeng Phet Rajabhat University

² Lecturer, Faculty of Education, Institute of Physical Education Lampang

³ Lecturer, Faculty of Education, Kamphaeng Phet Rajabhat University

การสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่มีประสิทธิภาพ พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ประกอบด้วย 9 องค์ประกอบคือ 1) ความเป็นมาและความสำคัญของรูปแบบการเรียนการสอน 2) แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน 3) วัตถุประสงค์ของรูปแบบการเรียนการสอน 4) กระบวนการเรียนรู้ มี 6 ขั้นตอน ดังนี้ 4.1) ขั้นการเตรียมความพร้อม 4.2) ขั้นการกระตุ้น 4.3) ขั้นการปฏิบัติ 4.4) ขั้นการสรุป 4.5) ขั้นการประยุกต์ใช้ และ 4.6) ขั้นการตรวจสอบ 5) บทบาทครู 6) บทบาทผู้เรียน 7) บรรยากาศการเรียนรู้ 8) สื่อและแหล่งเรียนรู้ และ 9) การประเมินผล 3. ผลการใช้รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 พบว่า รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ค่าประสิทธิภาพ (E_1/E_2) เท่ากับ 83.53/83.72 เมื่อเทียบกับเกณฑ์ 80/80 พบว่ามีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและหลังเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนตามรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 อยู่ในระดับมาก 4. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มีผลการศึกษาดังนี้ 4.1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 พบว่า ควรนำเสนอรูปแบบการเรียนการสอนในรูปของตาราง เชื่อมโยงที่มา นำทฤษฎีมาอ้างอิงในแต่ละขั้นตอนให้ชัดเจน คำนี้ถึงผลที่จะเกิดกับผู้เรียนระบุกิจกรรมที่นำไปสู่เป้าหมายที่กำหนด เพิ่มเติมสื่อและแหล่งเรียนรู้ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 4.2 แนวทางในการนำรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ไปใช้ พบว่า ควรมีการนำรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นไปเผยแพร่หรือขยายผลการใช้รูปแบบการเรียนการสอนโดยการบูรณาการและคำนึงถึงบริบทที่แตกต่างกัน 4.3 แนวทางในการประเมินรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 พบว่า การประเมินผลควรประเมินตามสภาพจริง ตามจุดเน้นที่กำหนดและกำหนดเกณฑ์ในการประเมินชัดเจน

คำสำคัญ : การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน, ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

Abstract

The purposes of this research were to 1) identify the problems and the needs involved in developing an instructional model for empowering learning skills in the 21st century; 2) develop an instructional model for empowering learning skills in 21st century; 3) study the use of the instructional model for empowering learning skills in 21st century; and 4) study the policy recommendations for the development of an instructional model for empowering learning skills in 21st century. The samples were 87 students from Kamphaeng Phet Rajabhat University, during the first semester of academic year 2016. The instruments employed were 1) problems and needs questionnaire 2) instructional model 3) achievement test 4) learning skills test 5) satisfaction questionnaire and 6) policy recommendation questionnaire. The obtained data were analyzed by using mean, standard deviation and t-test. The results of the study were as follows: 1. The problems and the needs in developing an instructional model for empowering learning skills in 21st century were as follows, 1.1 The results of the study of the problems and the needs in developing an instructional model

for empowering learning skills in 21st century showed that overall the development was at a moderate level. Considering each aspect it was found that 1) content/learning skills were low. 2) activity/learning experience was moderate and 3) Instruction management was moderate, respectively.

1.2 The results of the study on the need for development of the instructional model for empowering learning skills in 21st century were found to be at a high level. Considering each aspect it was found that 1) content/learning skills were low. Activity/learning experience was moderate and 3) Instruction management was moderate, respectively.

2. The instructional model for empowering learning skills in the 21st century was appropriate at the highest level and consisted of 9 elements: 1) history and importance of the instructional model 2) concept and theory involving developing instructional models 3) objective of instructional models 4) the learning process had six steps; 4.1) Preparation 4.2) Engage 4.3) Action 4.4) Pack 4.5) Apply and 4.6) Checking 5) Teacher role 6) Student role 7) Atmosphere 8) Media and resources and, 9) Evaluation, 3. The results of the instructional model for empowering learning skills in 21st century found that the efficiency of the instructional model achieved the criterion of 83.53/83.72, which was higher than the required standard criterion of 80/80. The problem solving with instruction model, before and after being taught, was statistically significant different at the .05 level. Satisfaction with the instructional model for empowering learning skills in the 21st century was at a high level. 4. Policy recommendations for development of an instructional model for empowering learning skills in 21st century were as follows; 4.1 The opinions expressed should be presented in the form of a table with source link, theoretical reference of each step being clear, each activity and goal should be identified, encourage more media and resources for learning; 4.2 The implementation guidelines found that the use of an instructional model should be disseminated or expanded by integration and different contexts; 4.3 The guidelines for assessing the instructional model should be evaluated according to the actual situation and according to the set focus and clearly defined criteria.

Keywords : The Development of Instructional Model, Learning Skills in 21st Century

บทนำ

มโนทัศน์ใหม่ของการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มีหลากหลายประเด็นที่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติ ด้วยการใช้กระบวนการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ (วิโรจน์ สารรัตนะ, 2556) ซึ่งปัจจุบันนี้การวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ได้เข้ามา มีบทบาทที่สำคัญยิ่งในฐานะเป็น “เครื่องมือ” แสวงหาความรู้เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดการผลิต สิ่งใหม่ ๆ ทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีขึ้น

เพื่อใช้ในการพัฒนาประเทศ นอกจากนี้ ยังได้มีการนำการวิจัยและพัฒนาไปใช้อย่างกว้างขวางเพื่อคิดค้นหาหลักการ แนวคิด และการปฏิบัติเกี่ยวกับการเรียนการสอนใหม่ ๆ ในวงการศึกษารเรียกว่า “นวัตกรรมทางการศึกษา” (Educational Innovation) เพื่อมุ่งแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาการจัดการเรียนการสอน ดังจะเห็นได้จากผลงานการวิจัย นวัตกรรมทางการศึกษาที่พัฒนาขึ้นโดยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา เช่น รูปแบบการวิจัย และพัฒนาการเรียนการสอนและการสร้างสรรค์

นวัตกรรมทางการศึกษา การพัฒนาแบบการเรียนการสอนและสื่อการสอน การวิจัยและพัฒนาพฤติกรรม ผู้บริโภคด้วยปัญญาของเยาวชน (องอาจ นัยวัฒน์, 2554) โดยเป้าหมายหลักสำคัญของการพัฒนา นวัตกรรม คือ การได้นวัตกรรมที่เป็นต้นแบบที่สนองความต้องการ และสามารถนำไปใช้แก้ปัญหา ได้จริง (ธีรวุฒิ เอกะกุล, 2556)

กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดนโยบายการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561) โดยมีวิสัยทัศน์ให้คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพภายในปี 2561 จะต้องมีการปฏิรูป การศึกษาและการเรียนรู้อย่างเป็นระบบใน 3 ประเด็นหลักคือ การพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการ ศึกษาและการเรียนรู้ของคนไทย เพิ่มโอกาส ทางการศึกษาและการเรียนรู้ที่มีคุณภาพอย่างทั่ว ถึง ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการ บริหารและการจัดการศึกษา ทั้งนี้ได้กำหนดกรอบ แนวทางในการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้อย่าง เป็นระบบไว้ 4 ประการ คือ 1) การพัฒนาคุณภาพ คนไทยยุคใหม่ 2) การพัฒนาคุณภาพครูยุคใหม่ 3) การพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาแหล่งเรียนรู้ยุคใหม่ และ 4) การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการใหม่ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553)

สภาพการจัดการศึกษาในปัจจุบัน ผลการ วิเคราะห์ปัญหาการจัดการศึกษามีหลายประการ ด้านคุณภาพการศึกษา คุณภาพผู้เรียนต่ำกว่า เกณฑ์ สถานศึกษาไม่ได้มาตรฐาน ด้านการผลิต และพัฒนาครูอาจารย์ การขาดครูโดยรวมทั้งเชิง ปริมาณ และเชิงคุณภาพ ปัญหาด้านการเรียนการ สอนและพัฒนาผู้เรียน ด้านการศึกษาตลอดชีวิตยัง ไม่เป็นวิถีชีวิตของคนในชาติ และเป้าหมายหลัก ของการพัฒนาการศึกษา คือ การพัฒนาทรัพยากร บุคคลทุกระดับให้เป็นบุคคลที่มีศักยภาพในการ พัฒนาตนเองอย่างไม่สิ้นสุด (สำนักงานเลขาธิการ คุรุสภา, 2555)

การจัดการเรียนการสอนของระบบการ ศึกษาไทยที่ผ่านมามีความล้มเหลวในกระบวนการ

จัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียน ที่ไม่สามารถสร้างคน ให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ได้ คือ ไม่สามารถ สร้างคนให้มีพื้นฐานการคิด วิธีการเรียนรู้ มีทักษะ ในการจัดการและทักษะในการดำเนินชีวิต (กระทรวงศึกษาธิการ, 2544) ในระยะเวลาหลาย ปีที่ผ่านมาได้มีการสนับสนุนโครงการปฏิรูปการ เรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียน ส่งผลให้ครู พัฒนาการเรียน การสอน จัดกระบวนการสอนที่ส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ รู้จักค้นคว้าและ แสวงหาความรู้ด้วยตนเองจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ได้เรียนจากประสบการณ์จริงและได้ปฏิบัติ จริงมากขึ้น จากการศึกษาได้ปรับเปลี่ยนกระบวนการ เรียนรู้ของนักเรียน นักเรียนจึงมีเจตคติที่ดีต่อการ เรียนรู้ ใกล้ชิดกับครูและมีความสุขในการเรียน แต่ ผลสัมฤทธิ์ด้านความรู้ความสามารถทางการเรียนยังไม่ปรากฏชัดเจน

การเรียนรู้สมัยใหม่ต้องกำหนดเป้าหมาย เปลี่ยนจากการเรียนรู้ในระดับรู้เนื้อหาวิชา และการ เรียนรู้ที่ประยุกต์ใช้ความรู้ไปประกอบอาชีพ ไปสู่ การเรียนรู้ที่เกิดการเปลี่ยนแปลงในตน จนมีทักษะ ในการนำการเปลี่ยนแปลง ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่ สำคัญของการดำรงชีวิตของคนในศตวรรษที่ 21 (วิจารณ์ พานิช, 2555 ข) ครอบคลุมคิดเพื่อการ เรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มีองค์ประกอบหลักที่สำคัญ 6 อย่าง ดังนี้ 1) เน้นเนื้อหาวิชาแกน 2) เน้นทักษะ การเรียนรู้ 3) ใช้เครื่องมือแห่งศตวรรษที่ 21 เพื่อ พัฒนาทักษะการเรียนรู้ 4) การสอนและเรียนรู้ใน สภาพแวดล้อมแห่งศตวรรษที่ 21 5) การสอนและ เรียนรู้ในเนื้อหาแห่งศตวรรษที่ 21 และ 6) ใช้การ ประเมินในศตวรรษที่ 21 เพื่อประเมินทักษะแห่ง ศตวรรษที่ 21 (Partnership for 21st Century Skills, 2013) ด้วยเหตุนี้ การเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ 21 จึง เป็นการผสมผสานกันของชุดทักษะการเรียนรู้ ได้แก่ การคิดเชิงวิพากษ์ การทำงานร่วมกัน และ ความรู้พื้นฐานด้านสารสนเทศกับมาตรฐานทาง วิชาการ โดยต้องใช้งานผ่านเทคโนโลยีดิจิทัลภายใต้ สภาพแวดล้อมของการวิจัยเพื่อพัฒนาวิธีการ

เรียนรู้ของมนุษย์ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด (Lemke, 2010)

หลักสูตรที่ใช้ในยุคใหม่ นี้จะต้องเป็น หลักสูตรแบบสหวิทยาการที่มีความยืดหยุ่น เน้น หัวข้อจำนวนไม่มาก ความคิดอันยิ่งใหญ่ที่ถ่ายโอน ได้ คำถามสำคัญเชิงวิชาการ การเรียนรู้ การคิด ความเข้าใจเชิงลึกให้มากขึ้น การหลอมรวมผลลัพธ์ ที่พึงประสงค์สำหรับศตวรรษที่ 21 การใช้ทรัพยากร เพิ่มขึ้น การลดจำนวนชั่วโมงการเรียนในห้องเรียน เพิ่มการใช้วิธีสอนที่หลากหลายอย่างเหมาะสม เช่น การเรียนรู้ผ่านโครงการและการแก้ปัญหา มีการใช้ เทคโนโลยีนำเสนอเนื้อหาอย่างทันสมัย มี ปฏิสัมพันธ์ มีส่วนร่วม โดยการใช้วิธีสนับสนุนการเรียนรู้ในรูปแบบการสร้างความรู้ด้วยตนเอง และการเรียนรู้ผ่านเครือข่าย รวมทั้งใช้การประเมินตาม แนวทางการประเมินสินทรัพย์ที่เน้นการประเมิน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กนักเรียนไม่ใช่เน้น การประเมินความรู้ มีการรวมภารกิจที่เกี่ยวข้องกับ การบูรณาการความคิดอันยิ่งใหญ่ในเนื้อหาให้เข้า กับทักษะในศตวรรษที่ 21 การประเมินผลภารกิจ หลักที่เกิด โดยยึดมั่นหลักสูตรตามภารกิจที่ถ่าย โอนความรู้เข้ากับสถานการณ์จริงได้ และใช้การ ประเมินอย่างต่อเนื่องด้วยการให้ความเห็นตอบ กลับที่ทันท่วงทีแก่นักเรียน (แมคทีช และ เชลซซ์, 2554 ; สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์ และคณะ, 2556)

นอกจากนี้ต้องมีการใช้แนวคิดการสอนให้ น้อยลง เรียนรู้ให้มากขึ้นเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ ซึ่งเป็นกรอบแนวคิดทางด้านการศึกษาของประเทศ สิงคโปร์ โดยที่การสอนน้อย เรียนรู้มาก หมายถึง การใช้วิธีการสอนที่หลากหลายและลึกซึ้ง เช่น วิธี แบบปฏิสัมพันธ์ การลงมือปฏิบัติ การโต้ตอบแบบ ร่วมมือ และการเรียนรู้แบบประสม ซึ่งไม่ได้ หมายความว่า ครูทำงานน้อยลงแต่ความจริงแล้วกลับทำงานเพิ่มขึ้น เพราะต้องคิดหาวิธีออกแบบการ เรียนรู้ให้เด็กเรียนรู้ได้มากขึ้น เพื่อตอบคำถาม สำคัญตามแนวคิดการสอนให้น้อยลง 2 ประการ คือ 1) สอนอะไร จะเกี่ยวข้องกับปัญหาเชิงปริมาณและ

เชิงคุณภาพของหลักสูตรที่อิงมาตรฐาน และ 2) สอนอย่างไร เป็นการสื่อถึงวิธีการถ่ายทอดความรู้ เมื่อครูพยายามตอบคำถามด้านคุณภาพและ ปริมาณ โดยครูต้องออกแบบกิจกรรมให้เด็กเรียนรู้ จากกิจกรรม แล้วจึงเชิญชวนนักเรียนทบทวน ไตร่ตรองว่า นักเรียนได้เรียนรู้อะไร และอยากเรียน รู้อะไรเพิ่มขึ้นอีก เพื่อให้ครูนำมาออกแบบการเรียน รู้ต่อไป ซึ่งใน

สภาพการเรียนรู้ดังกล่าวนี้ นักเรียนจะตื่น ตัวและเตรียมตัวเรียนตลอดเวลา ไม่มีเวลาไปทำ เรื่องไม่เหมาะสม ครูต้องออกแบบบรรยากาศการ เรียนรู้ในชั้นเรียนหรือกลุ่มให้มีลักษณะควบคุม พฤติกรรมกันเอง สมาชิกทุกคนได้เรียนรู้ร่วมกัน ช่วยกันทำกิจกรรมให้สำเร็จโดยไม่มีคนถูกทอดทิ้ง หรือแยกกลุ่ม จึงเป็นการเรียนรู้ที่นักเรียนมีบทบาท สูงมาก หรือการเรียนรู้แบบที่ผู้เรียนชี้่นัดตนเองโดย ขณะที่ครูสอนน้อยลง ใช้เวลาออกแบบการเรียนรู้ และทบทวนผลการเรียนรู้มากขึ้น ทำให้ครูต้องเรียน รู้วิธีทำหน้าที่ครูของตนเองอยู่ตลอดเวลา เพราะครู ไม่รู้ว่าวิธีการที่ดีที่สุดที่จะทำให้เด็กเรียนรู้ได้มาก นั้นต้องทำอะไร ครูยอมเก่งขึ้น และได้รับการ ยอมรับสูงขึ้น (ฟอการ์ดี และ ปีเตอร์, 2554 ; วิจารณ์ พาณิช, 2555 ก)

คณะผู้วิจัยในฐานะที่เป็นอาจารย์ผู้สอน ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ กำแพงเพชร ได้สังเกตพฤติกรรมของนักศึกษาจาก การจัดการเรียนการสอน พบว่า นักศึกษายังขาด ทักษะการเรียนรู้ที่จำเป็น เช่น ทักษะการคิด ทักษะ การทำงานร่วมกัน ทักษะการแก้ปัญหา ดังนั้นคณะ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพื่อให้ นักศึกษาที่จะสำเร็จการศึกษาไปเป็นครูที่สอนใน โรงเรียนสอนนักเรียนที่เป็นเยาวชนของชาติ ให้มี ความรู้ ความสามารถ มีทักษะการเรียนรู้ใน ศตวรรษที่ 21 ต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21
2. เพื่อพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21
3. เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21
4. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methodology) โดยผสมวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Method) และวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Method)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ได้แก่ นักศึกษาปริญญาตรี หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 3 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร 11 สาขาวิชา จำนวน 507 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาปริญญาตรี หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 3 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร 3 หมู่เรียน จำนวน 87 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง ตามที่ผู้วิจัยได้รับมอบหมายตามตารางสอนรายวิชาการจัดการเรียนรู้ ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

1.1 แบบสอบถามสภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอน

สอนเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

1.2 รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริม ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

1.3 แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนจากการเรียนตามรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

1.4 แบบวัดทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียนจากการเรียนตามรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

1.5 แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการเรียนตามรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

1.6 แบบสอบถามเพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

2. วิธีการสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือ

2.1 วิธีการสร้างและการหาคุณภาพของแบบสอบถามสภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ดำเนินการดังนี้

(1) ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

(2) ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามจากหนังสือ วิธีการวิจัย

(3) กำหนดขอบเขตและโครงสร้างของแบบสอบถามเพื่อให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยแบ่งเป็น 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วน

ประมาณค่า 5 ระดับ ของลิเคิร์ต (Likert) โดยกำหนดค่าคะแนนดังนี้ (ไพศาล วรคำ, 2552)

ตอนที่ 3 แนวทางในการแก้ไข ปัญหา/แนวทางในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด

(4) นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ด้านเนื้อหา ภาษา การวิจัยในการสร้างเครื่องมือวิจัย จำนวน 5 คน โดยนำแบบสอบถามที่ผ่านการ ตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไข แล้วนำเสนอผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความสมบูรณ์อีกครั้งและผู้เชี่ยวชาญทำการประเมินความสอดคล้อง

(5) วิเคราะห์ความตรงตามเนื้อหาของเครื่องมือโดยหาค่า IOC (Index of item Objective Congruence) ผลการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง ตั้งแต่ 0.60 -1.00 แสดงว่าแบบสอบถามมีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับสภาพปัญหาและความต้องการของการวิจัยในครั้งนี้

(6) นำแบบสอบถามที่ผ่านความเห็นชอบแล้วไปทดสอบ (Tryout) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาไทย ชั้นปีที่ 3 หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาแพงเพชร จำนวน 30 คน และนำมาหาค่าความเชื่อมั่น โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach) ผลการวิเคราะห์พบว่าได้ค่าสัมประสิทธิ์สหพันธ์มีค่าเท่ากับ 0.98

(7) จัดพิมพ์เป็นแบบสอบถามฉบับจริงเพื่อนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

2.2 วิธีการสร้างและการหาคุณภาพของรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ดำเนินการดังนี้

(1) ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี จากเอกสาร ตำรา และงานวิจัย ที่เกี่ยวข้อง

(2) สังเคราะห์แนวคิดทฤษฎีพื้นฐานของรูปแบบการเรียนการสอน

(2.1) กำหนดหลักการและเหตุผล กำหนดตามข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำมา กำหนดเป็นขอบเขต และแนวทางการกำหนด วัตถุประสงค์ของรูปแบบการเรียนการสอน

(2.2) กำหนดแนวคิดพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน

(3) สังเคราะห์รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 9 องค์ประกอบ คือ (3.1) ความ เป็นมาและความสำคัญของรูปแบบการเรียนการสอน (3.2) แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการ พัฒนารูปแบบการเรียนการสอน (3.3) วัตถุประสงค์ ของรูปแบบการเรียนการสอน (3.4) กระบวนการ เรียนรู้ (3.5) บทบาทครู (3.6) บทบาทผู้เรียน (3.7) บรรยากาศการเรียนรู้ (3.8) สื่อและแหล่งเรียนรู้ และ (3.9) การประเมินผล

(4) นำรูปแบบการเรียนการสอนที่ปรับปรุงแล้ว พร้อมแบบประเมิน เสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อ วิพากษ์รูปแบบการเรียนการสอนและประเมินความ เหมาะสมของรูปแบบการเรียนการสอน โดยผู้ เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบประเมิน ความเหมาะสม วิเคราะห์โดยนำข้อมูลคำตอบของ ผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนมาให้น้ำหนักเป็นคะแนน (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2540)

2.3 วิธีการสร้างและการหาคุณภาพของแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนจากการเรียนตามรูปแบบการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ดำเนินการดังนี้

(1) ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับวิธีการ สร้างแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากเอกสาร และตำราต่าง ๆ

(2) สร้างแบบวัดผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนแบบปรนัย ชนิด 4 ตัวเลือก โดยให้ ครอบคลุม เนื้อหา และสอดคล้องกับจุดประสงค์ เพื่อใช้เป็นแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน

ฉบับ เดียวกัน

(3) นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน (ชุดเดิม) เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อสอบแต่ละข้อกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมโดยใช้หลักเกณฑ์พิจารณา และนำไปปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

(4) นำผลการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ มาคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

(5) คัดเลือกแบบทดสอบที่ผู้เชี่ยวชาญได้พิจารณาแล้ว ข้อที่จะนำไปใช้ ต้องมีค่าดัชนีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์มากกว่าหรือเท่ากับ 0.50 ผลการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (Index of item Objective Congruence) ตั้งแต่ 0.60 -1.00 แสดงว่าแบบทดสอบมีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์

(6) นำแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่มีความเที่ยงตรงด้านเนื้อหาที่ผ่านการคัดเลือกแล้ว นำไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาไทย ชั้นปีที่ 3 หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร จำนวน 30 คน

(7) วิเคราะห์หาความยาก และอำนาจจำแนกของข้อสอบแต่ละข้อ โดยตอบถูกให้ 1 คะแนน ตอบผิดหรือไม่ตอบ 0 คะแนน โดยคัดเลือกข้อสอบที่มีความ ยากง่าย 0.2-0.8 และมีอำนาจจำแนก 0.2 ขึ้นไป และนำผลที่ได้จากการทดสอบมาหาค่าความเชื่อมั่น ของแบบทดสอบโดยใช้สูตร KR-20 ของคูเดอร์-ริชาร์ดสัน จากผลการวิเคราะห์พบว่ามีความยากตั้งแต่ 0.20 ถึง 0.70 และค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.33 ถึง 0.88 และได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.90

(8) จัดพิมพ์เป็นแบบวัดผลสัมฤทธิ์

ฉบับจริงเพื่อนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

2.4 วิธีการสร้างและการหาคุณภาพของแบบวัดทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียนจากการเรียนตามรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ดำเนินการดังนี้

(1) ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับวิธีการสร้างแบบวัดทักษะการเรียนรู้จากเอกสารและตำราต่างๆ

(2) สร้างแบบวัดทักษะการเรียนรู้แบบปรนัย ชนิด 4 ตัวเลือก

(3) นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน (ชุดเดิม) เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อสอบแต่ละข้อกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมโดยใช้หลักเกณฑ์พิจารณา และนำไปปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

(4) นำผลการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

(5) คัดเลือกแบบวัดทักษะการเรียนรู้ ที่ผู้เชี่ยวชาญได้พิจารณาแล้ว ข้อที่จะนำไปใช้ ต้องมีค่าดัชนีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์ จากการวิเคราะห์พบว่า มีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.6-1.00

(6) นำแบบวัดทักษะการเรียนรู้ ที่มีความเที่ยงตรงด้านเนื้อหาที่ผ่านการคัดเลือกแล้ว นำไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาไทย ชั้นปีที่ 3 หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร จำนวน 30 คน

(7) วิเคราะห์หาความยาก และอำนาจจำแนกของข้อสอบแต่ละข้อ โดยตอบถูกให้ 1 คะแนน ตอบผิดหรือไม่ตอบ 0 คะแนน โดยคัดเลือกข้อสอบที่มีความ ยากง่าย 0.2-0.8 และมี

อำนาจจำแนก 0.2 ขึ้นไป ได้จำนวน 60 ข้อ ผลการวิเคราะห์ พบว่า มีค่าความยากตั้งแต่ 0.20-0.66 และ อำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.40-0.93 และนำผลที่ได้จากการทดสอบมาหาค่าความเชื่อมั่น ของแบบวัดทักษะการเรียนรู้ โดยใช้สูตร KR-20 ของคูเดอร์-ริชาร์ดสัน ผลการวิเคราะห์พบว่า ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.90

(8) จัดพิมพ์เป็นแบบวัดทักษะการเรียนรู้ฉบับจริงเพื่อนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

2.5 วิธีการสร้างและการหาคุณภาพของแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการเรียนตามรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ดำเนินการดังนี้

(1) ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

(2) ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจจากหนังสือ วิธีการวิจัย

(3) กำหนดขอบเขตและโครงสร้างของแบบสอบถามเพื่อให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับของลิเคิร์ต (Likert) โดยกำหนดค่าคะแนนดังนี้ (ไพศาล วรคำ, 2552)

(4) นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความถูกต้องด้านเนื้อหา ภาษา การวิจัยในการสร้างเครื่องมือวิจัย จำนวน 5 คน (ชุดเดิม) แล้วนำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขแล้วนำเสนอผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความสมบูรณ์อีกครั้งและผู้เชี่ยวชาญทำการประเมินความสอดคล้อง

(5) วิเคราะห์ความตรงตามเนื้อหาของเครื่องมือโดยหาค่า IOC (Index of item Objective Congruence) ผลการวิเคราะห์พบว่าได้ค่าดัชนีความสอดคล้องมีค่าตั้งแต่ 0.60-1.00

(6) นำแบบสอบถามที่ผ่านความเห็นชอบแล้วไปทดสอบ (Tryout) กับประชากรที่

ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาไทย ชั้นปีที่ 3 หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร จำนวน 30 คน และนำมาหาค่าความเชื่อมั่นโดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ของครอนบาค (Cronbach) ผลการวิเคราะห์พบว่ามีความสัมพันธ์สัมประสิทธิ์สหพันธ์เท่ากับ 0.85

(7) จัดพิมพ์เป็นแบบสอบถามความพึงพอใจฉบับจริงเพื่อนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

2.6 วิธีการสร้างและการหาคุณภาพของแบบสอบถามเพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ดำเนินการดังนี้

(1) ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

(2) ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามจากหนังสือ วิธีการวิจัย

(3) กำหนดขอบเขตและโครงสร้างของแบบสอบถามเพื่อให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย มีข้อคำถามลักษณะเป็นแบบปลายเปิด จำนวน 3 ข้อ

(4) นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความถูกต้องด้านเนื้อหา ภาษา การวิจัยในการสร้างเครื่องมือวิจัย จำนวน 5 คน (ชุดเดิม) แล้วนำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขแล้วนำเสนอผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความสมบูรณ์อีกครั้งและผู้เชี่ยวชาญทำการประเมินความสอดคล้อง

(5) วิเคราะห์ความตรงตามเนื้อหาของเครื่องมือโดยหาค่า IOC (Index of item Objective Congruence) ผลการวิเคราะห์พบว่าได้ค่าดัชนีความสอดคล้องมีค่าตั้งแต่ 0.60-1.00

(6) นำแบบสอบถามที่ผ่านความเห็นชอบแล้วไปทดสอบ (Tryout) กับประชากรที่

ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง และนำมาหาค่าความเชื่อมั่น โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach) ผลการวิเคราะห์พบว่าค่าสัมประสิทธิ์สหพันธ์เท่ากับ 0.93

(7) จัดพิมพ์เป็นแบบสอบถามเพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเชิงนโยบายฉบับจริงเพื่อนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย มีขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลพื้นฐานโดยศึกษาจากเอกสารที่เป็นแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. ศึกษาข้อมูลสภาพปัญหาและความต้องการโดยใช้แบบสอบถามสภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

3. จัดประชุมกลุ่มย่อยเพื่อจัดทำร่างรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยคณะผู้วิจัย จำนวน 5 คน ที่ปรึกษาโครงการ 2 คน และ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน รวมจำนวน 12 คน

4. พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

5. จัดสนทนากลุ่มเพื่อวิพากษ์รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยคณะผู้วิจัย จำนวน 5 คน ที่ปรึกษาโครงการ 2 คน และ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน รวมจำนวน 12 คน

6. ทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 นักศึกษาปริญญาตรี หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 3 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร 3 หมู่เรียน จำนวน 87 คน

7. ศึกษาผลการใช้รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

8. ศึกษาข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการ

พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

9. วิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลการวิจัย

10. เผยแพร่ผลการวิจัย ตีพิมพ์บทความในวารสารและหรือนำเสนอผลงานวิจัยในการประชุมวิชาการระดับชาติหรือนานาชาติ

11. จัดทำร่างรายงานฉบับสมบูรณ์ ตรวจสอบความถูกต้อง

12. จัดทำรายงานฉบับสมบูรณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ ข้อมูลจากแบบบันทึกการประชุมกลุ่มย่อยและแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม ใช้วิธีวิเคราะห์แบบพรรณนาวิเคราะห์ โดยการนับความถี่ของคำหรือข้อความที่จำแนกไว้แล้วนำมาวิเคราะห์เชื่อมโยงและสรุปบรรยายผลการวิเคราะห์ข้อมูล

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ คะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และคะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบวัดทักษะการเรียนรู้ หลังสิ้นสุดการเรียนการสอน ทำการวิเคราะห์หาค่าร้อยละ และและข้อมูลจากแบบสอบถามทำการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มีดังต่อไปนี้

1.1 ผลการศึกษาสภาพปัญหาในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 พบว่า โดยรวมสภาพปัญหาอยู่ที่ระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ามีสภาพปัญหา 1) ด้านสาระ/ทักษะการเรียน ค่าเฉลี่ยระดับน้อย 2) ด้านกิจกรรม/

ประสบการณ์การเรียนรู้ ค่าเฉลี่ยระดับปานกลาง และ 3) ด้านการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบัน ค่าเฉลี่ยระดับปานกลาง ตามลำดับ

1.2 ผลการศึกษาความต้องการในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 พบว่า โดยรวมความต้องการอยู่ที่ระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีความต้องการ 1) ด้านสาระ/ทักษะการเรียนรู้ ค่าเฉลี่ยระดับมาก 2) ด้านกิจกรรม/ประสบการณ์การเรียนรู้ ค่าเฉลี่ยระดับมาก และ 3) ด้านการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบัน ค่าเฉลี่ยระดับมาก ตามลำดับ

2. รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่มีประสิทธิภาพพบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ประกอบด้วย 9 องค์ประกอบคือ 1) ความเป็นมาและความสำคัญของรูปแบบการเรียนการสอน 2) แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน 3) วัตถุประสงค์ของรูปแบบการเรียนการสอน 4) กระบวนการเรียนรู้ มี 6 ขั้นตอน ดังนี้ 4.1) Preparation = ขั้นการเตรียมความพร้อม 4.2) Engage = ขั้นการกระตุ้น 4.3) Action = ขั้นการปฏิบัติ 4.4) Pack = ขั้นการสรุป 4.5) Apply = ขั้นการประยุกต์ใช้และ 4.6) Checking = ขั้นการตรวจสอบ 5) บทบาทครู 6) บทบาทผู้เรียน 7) บรรยากาศการเรียนรู้ 8) สื่อและแหล่งเรียนรู้ และ 9) การประเมินผล

3. ผลการใช้รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 พบว่า รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มีประสิทธิภาพ (E_1/E_2) เท่ากับ 83.53/83.72 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด 80/80 เมื่อเปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์หลังเรียนและก่อนเรียนต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนตามรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 อยู่ในระดับมาก

4. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มีผลการศึกษาดังนี้

1. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 พบว่า ควรนำเสนอรูปแบบการเรียนการสอนในรูปแบบของตาราง เชื่อมโยงที่มา นำทฤษฎีมาอ้างอิงในแต่ละขั้นตอนให้ชัดเจน คำเนื่งถึงผลที่จะเกิดกับผู้เรียนระบุกิจกรรมที่นำไปสู่เป้าหมายที่กำหนด เพิ่มเติมสื่อและแหล่งเรียนรู้ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

2. แนวทางในการนำรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ไปใช้ พบว่า ควรมีการนำรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นไปเผยแพร่หรือขยายผลการใช้รูปแบบการเรียนการสอนโดยการบูรณาการและคำนึงถึงบริบทที่แตกต่างกัน

3. แนวทางในการประเมินรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 พบว่า การประเมินผล ควรประเมินตามสภาพจริง ตามจุดเน้นที่กำหนดและกำหนดเกณฑ์ในการประเมินชัดเจน

อภิปรายผล

การอภิปรายผลการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

1. สภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มีดังต่อไปนี้ ผลการศึกษาสภาพปัญหาในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 พบว่า โดยรวมสภาพปัญหาอยู่ที่ระดับปานกลาง และ ผลการศึกษาความต้องการในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 พบว่า โดยรวมความต้องการอยู่

ที่ระดับมาก เหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมากจากการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ยังเป็นเรื่องใหม่และมีความท้าทาย ในการเตรียมตัวของ อาจารย์ ครู บุคลากรทางการศึกษา ผู้เรียนให้พร้อมกับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญของการปรับเปลี่ยนทางสังคมที่เกิดขึ้นในศตวรรษที่ 21 ส่งผลต่อชีวิตและสังคม ผู้สอนจึงต้องมีความตื่นตัวและเตรียมพร้อมในการจัดการเรียนรู้เพื่อเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนมีทักษะสำหรับการดำรงชีวิตในโลกในศตวรรษที่ 21 ที่เปลี่ยนไปจากเดิม สอดคล้องกับ โชติมาพร ไชยสิทธิ์ (2560) กล่าวว่า ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีตามยุคสมัยที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทำให้วงการการศึกษาในประเทศไทยจำเป็นต้องตอบสนองต่อความท้าทายที่ต้องเผชิญอยู่นี้ เราต้องการรูปแบบการทำงานที่สามารถพัฒนากรอบความคิดเพื่อการเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ 21 เพื่อที่สามารถจัดการศึกษาตอบสนองต่อความต้องการที่กำลังเปลี่ยนแปลงของสังคมซึ่งเยาวชนไทยกำลังเผชิญอยู่ ซึ่งนิยามของทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 นั้นพบว่าผู้เรียนในอนาคตมีคุณลักษณะ 4 ประการ ได้แก่ วิธีทางของการคิด คือ สร้างสรรค์ คิดวิจารณ์ญาณ การแก้ปัญหา การเรียนรู้และตัดสินใจ วิธีทางของการทำงาน คือ การติดต่อสื่อสารและการร่วมมือ เครื่องมือสำหรับการทำงาน คือ เทคโนโลยีสารสนเทศและความรู้ด้านข้อมูล และทักษะสำหรับดำรงชีวิตในโลกปัจจุบัน คือ ความเป็นพลเมือง ชีวิตและอาชีพ และ ความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม สอดคล้องกับ จตุพร พงศ์พีระ (2560) กล่าวว่า ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีผลการวิจัยเกี่ยวกับสมอง และการเสนอแนวคิด เกี่ยวกับทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ส่งผลให้กระบวนทัศน์ทางการศึกษาเปลี่ยนแปลงไป การจัดการศึกษาทุกระดับเน้นให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง เช่น การคิดสร้างสรรค์ การคิดแก้ปัญหา การคิดแบบมีวิจารณ์ญาณ รวมทั้งการพัฒนาทักษะการสื่อสาร การใช้เทคโนโลยี

เป็นเครื่องมือแสวงหาความรู้ และการมีทักษะทางสังคม แนวโน้มการจัดการศึกษาจึงจำเป็นต้องบูรณาการทั้งด้านศาสตร์ต่างๆ และบูรณาการการเรียนในห้องเรียนและชีวิตจริง ทำให้การเรียนนั้นมีความหมายต่อผู้เรียน ซึ่งผู้เรียน จะเห็นคุณค่าของการเรียนและสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ซึ่งเป็นการเตรียมผู้เรียนในการเรียนต่อไปในขั้นสูงขึ้น เกิดการเพิ่มโอกาสการทำงานในอนาคตการเพิ่มมูลค่าและการสร้างความแข็งแกร่งให้กับประเทศในทุกด้านได้

2. รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่มีประสิทธิภาพพบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.64$, S.D.=0.05) ประกอบด้วย 9 องค์ประกอบ คือ 1) ความเป็นมาและความสำคัญของรูปแบบการเรียนการสอน 2) แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน 3) วัตถุประสงค์ของรูปแบบการเรียนการสอน 4) กระบวนการเรียนรู้ มี 6 ขั้นตอน ดังนี้ 4.1) Preparation = ขั้นการเตรียมความพร้อม 4.2) Engage = ขั้นการกระตุ้น 4.3) Action = ขั้นการปฏิบัติ 4.4) Pack = ขั้นการสรุป 4.5) Apply = ขั้นการประยุกต์ใช้ และ 4.6) Checking = ขั้นการตรวจสอบ 5) บทบาทครู 6) บทบาทผู้เรียน 7) บรรยากาศการเรียนรู้ 8) สื่อและแหล่งเรียนรู้ และ 9) การประเมินผล สอดคล้องกับ งานวิจัยของ ธาทรทิพย์ ช้วนนา (2559) พบว่า ผลการพัฒนารูปแบบการสอนอ่านและเขียนสื่อความสำหรับโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ประกอบด้วย 9 องค์ประกอบคือ 1) ความเป็นมาและความสำคัญของรูปแบบ 2) แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการสอน 3) วัตถุประสงค์ของรูปแบบการเรียนการสอนอ่านและเขียนสื่อความ 4) กระบวนการเรียนรู้ มี 4 ขั้นตอน คือ ขั้นการเตรียมความพร้อม (Preparation) ขั้นการปฏิบัติ การอ่านและเขียนสื่อความ (Action) ขั้นการตรวจสอบการอ่านและเขียนสื่อความ (Checking) และขั้นการประยุกต์ใช้ (Ap-

ply) 5) บทบาทครู 6) บทบาทนักเรียน 7) บรรยากาศการเรียนรู้อ 8) สื่อและแหล่งเรียนรู้ และ 9) การประเมินผล เนื่องมาจากรูปแบบการสอนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นได้นำแนวคิดที่ได้จากการศึกษาทฤษฎีและแนวคิดในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้มาบูรณาการเป็นรูปแบบการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เกิดทักษะการเรียนรู้ด้านการอ่านและเขียนสื่อความ สำหรับโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กซึ่งแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่างๆ อย่างมีขั้นตอน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้และได้รับการพิสูจน์ทดสอบประสิทธิภาพแล้ว สอดคล้องกับงานวิจัยของ วินัยวรวิชัยดิษฐ์ (2555) ได้ศึกษาการพัฒนาการเรียนการสอนกลุ่มวิชาภูมิศาสตร์ที่ส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักศึกษาครุศาสตร์ สาขาสังคมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นมีชื่อเรียกว่า EPCPAFE Model มีองค์ประกอบ คือ หลักการวัตถุประสงค์ กระบวนการเรียนการสอน สารความรู้และการปฏิบัติที่ส่งเสริมการเรียนรู้ ระบบสังคม สิ่งสนับสนุนและหลักการตอบสนอง ซึ่งมีกระบวนการเรียนการสอน 7 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นสร้างความสนใจ (Encouragement) 2) ขั้นให้ความรู้และฝึกตอบสนอง (Presentation and Practice) 3) ขั้นสร้างความคิดรวบยอด (Conceptualization of Knowledge) 4) ขั้นการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (Proceeding of Characteristics Development) 5) ขั้นประเมินความก้าวหน้า (Assessment of Growth Development) 6) ขั้นส่งเสริมพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (Fostering of Higher Level Characteristics Development) และ 7) ขั้นประเมินผล (Evaluation) สอดคล้องกับ จิระ ดีช่วย (2554) ได้ศึกษาการพัฒนาการเรียนการสอนตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิซึ่มร่วมกับการคิดอย่างมีวิจารณญาณเพื่อเสริมสร้างมโนทัศน์ทางชีววิทยาและความสามารถในการสร้างองค์ความรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัย พบ

ว่า 1) รูปแบบการเรียนการสอนตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิซึ่มร่วมกับการคิดอย่างมีวิจารณญาณเพื่อเสริมสร้างมโนทัศน์ทางชีววิทยาและความสามารถในการสร้างองค์ความรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีชื่อว่า RPCSE Model จากการตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญรูปแบบการเรียนการสอนมีความเหมาะสมและสอดคล้องกันทุกองค์ประกอบ รูปแบบการสอนมี 8 องค์ประกอบ คือ หลักการวัตถุประสงค์ กระบวนการเรียนการสอน หลักการตอบสนอง ระบบสังคม สิ่งสนับสนุน สารความรู้และสิ่งส่งเสริมการเรียนรู้ กระบวนการเรียนการสอนมี 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย ขั้นตรวจสอบความรู้เดิม (Reviewing Knowledge) ขั้นให้ความรู้และทักษะพื้นฐาน (Providing Fundamental Knowledge and Skill) ขั้นสร้างมโนทัศน์และฝึกทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Constructing Concept and Critical Thinking) ขั้นแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Sharing) ขั้นตรวจสอบความรู้ความเข้าใจ (Enumeration) สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธัญญพร ชื่นกลิ่น (2553) ได้ศึกษาการพัฒนาการเรียนการสอนแบบการโค้ชเพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของอาจารย์พยาบาลที่ส่งเสริมทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาลในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนารูปแบบการโค้ช ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การศึกษาวิเคราะห์สภาพและประเมินความต้องการจำเป็น 2) การออกแบบและพัฒนารูปแบบการโค้ช 3) การทดลองใช้รูปแบบ และ 4) การประเมินผลและปรับปรุงรูปแบบผลการออกแบบและพัฒนารูปแบบการโค้ช ได้รูปแบบการโค้ช PPCE Model ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ส่วน คือ องค์ประกอบเชิงหลักการและวัตถุประสงค์ องค์ประกอบเชิงกระบวนการและองค์ประกอบเชิงเงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้มีกระบวนการดำเนินการ 4 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 การเตรียมการ (Preparing) ระยะที่ 2 การวางแผนการโค้ช (Planning) ระยะที่ 3 การปฏิบัติโค้ช (Coaching) และระยะ

ที่ 4 การประเมินผลการได้ซ์ (Evaluating) สอดคล้องกับงานวิจัยของปรณัฐ กิจรุ่งเรือง (2553) ได้ศึกษาการพัฒนาแบบการเรียนการสอนโดยใช้กรณีศึกษาทางศาสตร์การเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาวิชาชีพครู ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการสอนโดยใช้กรณีศึกษาทางศาสตร์การเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาวิชาชีพครู มีชื่อว่ารูปแบบการสอน PC-SSC Model มี 4 องค์ประกอบ คือ หลักการวัตถุประสงค์ กระบวนการเรียนการสอน และเงื่อนไขของการนำรูปแบบการสอนไปใช้กระบวนการเรียนการสอนมี 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย ขั้นตอนเตรียมการเรียนรู้ (Preparation) ขั้นนำเสนอกรณีศึกษา (Case Presentation) ขั้นสรรคหาวิธีการแก้ไข (Selection of Solutions) ขั้นแบ่งปันประสบการณ์ (Sharing with Groups) และขั้นสืบสานความรู้ใหม่ (Construction for New Knowledge) สอดคล้องกับพิศมัย ลาภมาก (2558) ได้วิจัย เรื่อง การพัฒนาแบบการเรียนการสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการเรียนการสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มี 7 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการและแนวคิดของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) กระบวนการจัดการเรียนรู้ มี 5 ขั้นตอน ดังนี้ 3.1) ขั้นเตรียม 3.2) ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน 3.3) ขั้นสอนมีการเตรียมเขียน การยกวางข้อเขียน 3.4) ขั้นสรุปบทเรียน และ 3.5) ขั้นประเมินผลการทำงานกลุ่ม 4) บทบาทครู 5) บทบาทนักเรียน 6) บรรยากาศการเรียนรู้อและ 7) การวัดและประเมินผล และสอดคล้องกับงานวิจัยของ นฤมล ภูสิงห์ (2558) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ผลการวิจัยพบว่า 1. รูปแบบการเรียนการสอนมีองค์ประกอบ 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการของรูปแบบการเรียนการสอน 2) เป้าหมายของรูปแบบ

3) ขั้นตอนของรูปแบบซึ่งประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ 3.1) ขั้นก่อนจัดประสบการณ์ 3.2) ขั้นจัดประสบการณ์ ประกอบ ด้วยกิจกรรม 5 ขั้น เรียกว่า 2DR2E Model 3.2.1) Defining 3.2.2) Doing 3.2.3) Reflection 3.2.4) Enlargement 3.2.5) Evaluation และ 3.3) ขั้นหลังจัดประสบการณ์ และ 4) เงื่อนไขของการนำรูปแบบการสอนไปใช้ ได้แก่ ระบบสังคม ระบบสนับสนุน และหลักการตอบสนอง ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของแนวคิดทฤษฎีโดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า มีค่าความเหมาะสมในระดับมาก ผลการยกวางองค์ประกอบขั้นตอนกระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ มีค่าความเหมาะสมในระดับมาก และความเหมาะสมของแผนการสอนมีค่าความเหมาะสมในระดับมาก

3. ผลการใช้รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 พบว่า รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มีประสิทธิภาพ (E_1/E_2) เท่ากับ $83.53/83.72$ ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด $80/80$ เมื่อเปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์หลังเรียนและก่อนเรียนต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนตามรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.43$, $S.D.=0.07$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีความพึงพอใจสูงที่สุด คือ ผู้เรียนทราบความสำคัญและประโยชน์ของการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และผู้เรียนมีโอกาสได้แสดงความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในระหว่างเรียน ($\bar{X} = 4.64$, $S.D.= 0.49$) รองลงมาคือการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มีความสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ($\bar{X} = 4.58$, $S.D.=0.50$) และกิจกรรมการเรียนรู้สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ($\bar{X} = 4.56$, $S.D.=0.50$)

ตามลำดับ ที่เป็นเช่นนี้เนื่องมาจากรูปแบบการสอนที่สร้างขึ้นสอดคล้องกับความต้องการของผู้สอนและผู้เรียน กระตุ้นความสนใจของผู้เรียน เนื้อหาที่มีความเหมาะสมกับผู้เรียน ผู้สอนใช้เทคนิควิธีการในการถ่ายทอดความรู้ที่ผู้เรียนมีความเข้าใจได้ง่ายได้นำมาใช้ได้อย่างเหมาะสม มีทักษะทางภาษาในการแลกเปลี่ยนข้อมูล และปฏิสัมพันธ์ที่ดีในกลุ่มมีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ รักการแสวงหาความรู้ ความเข้าใจกับสาระเนื้อหาได้ชัดเจนถูกต้องสอดคล้องกับงานวิจัยของ วินัยธร วิชัยดิษฐ์ (2555) ได้ศึกษาการพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอนกลุ่มวิชาภูมิศาสตร์ที่ส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักศึกษาครุศาสตร์ สาขาสังคมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการจัดการเรียนการสอนมีค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 83.60/80.90 ซึ่งมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 2) ผลการเรียนรู้วิชาภูมิศาสตร์กายภาพของนักศึกษาที่เรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนการสอนกลุ่มวิชาภูมิศาสตร์ก่อนเรียนและหลังเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผลการเรียนรู้วิชาภูมิศาสตร์กายภาพหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน 3) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักศึกษาที่เรียนด้วยรูปแบบการเรียนการสอนกลุ่มวิชาภูมิศาสตร์ประเมินโดยอาจารย์ผู้สอนและผู้เรียนประเมินตนเอง ก่อนเรียนและหลังเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักศึกษาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน 4) ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอนกลุ่มวิชาภูมิศาสตร์ที่ส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ นักศึกษามีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะบรรยากาศในการเรียนไม่ตึงเครียด ทำให้นักศึกษาทราบผลการประเมินทันที สอดคล้องกับงานวิจัยของจิระ ดีช่วย (2554) ได้ศึกษาการพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอนตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิซึ่มร่วมกับการคิดอย่างมีวิจารณญาณเพื่อเสริมสร้างมโนทัศน์ทางชีววิทยาและความสามารถในการสร้างองค์ความรู้

ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่า ผลการทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอน RPCSE พบว่า มโนทัศน์ทางชีววิทยาของนักเรียนกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ความสามารถในการสร้างองค์ความรู้ของนักเรียนกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักเรียนเห็นด้วยต่อกระบวนการเรียนการสอนตามรูปแบบการเรียนการสอนในระดับมาก โดยเห็นด้วยมากที่สุดด้านกิจกรรมการเรียนรู้ รองลงมาคือด้านบรรยากาศในการเรียนรู้ และประโยชน์ที่ได้รับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธัญญพร ชื่นกลิ่น (2553) ได้ศึกษาการพัฒนา รูปแบบการโค้ชเพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของอาจารย์พยาบาลที่ส่งเสริมทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาลในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการโค้ชพีซีอีมีประสิทธิภาพเชิงประจักษ์ ก่อนและหลังการทดลอง อาจารย์พยาบาลมีสมรรถนะการโค้ชแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักศึกษามีทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อาจารย์พยาบาลและผู้บริหารมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการโค้ชพีซีอีในระดับมากที่สุด รวมทั้งนักศึกษาพยาบาลมีความคิดเห็นว่าการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณมีความเหมาะสมในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของ มาลินี ระถิ (2557) ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอนเขียนสื่อความและเสริมสร้างคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนระดับประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยรูปแบบการเรียนการสอนมีคะแนนทดสอบการเขียนสื่อความหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ 80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัย

ของ สุขุมลย์ อโนเวช (2557) ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาแบบการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ผลการวิจัยพบว่า คะแนนความคิดสร้างสรรค์ก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของธารทิพย์ ช้วนนา (2559)

จากผลการใช้รูปแบบการเรียนการสอนอ่านและเขียนข้อความ สำหรับโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในโรงเรียนบ้านกุดแคน พบว่า รูปแบบการเรียนการสอนอ่านและเขียนข้อความมีประสิทธิภาพ เท่ากับ 84.03/84.78 เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด 80/80 นักเรียนมีความสามารถการอ่านและเขียนข้อความได้คะแนนทดสอบระหว่างเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนตามรูปแบบการเรียนการสอนอ่านและเขียนข้อความอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประณัฐ กิจรุ่งเรือง (2553) ได้ศึกษาการพัฒนาแบบการเรียนการสอนโดยใช้กรณีศึกษาทางศาสตร์การเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาวิชาชีพครู ผลการทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอน PCSSC Model พบว่า นักศึกษาวิชาชีพครูมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณสูงขึ้นกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้ ด้านการประเมินและตัดสินใจมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด นักศึกษาวิชาชีพครูมีคุณลักษณะของผู้ที่มีการคิดอย่างมีวิจารณญาณในระดับสูง ทั้งนี้ด้านการรับฟังความคิดเห็นข้อวิพากษ์ วิจารณ์ ความเชื่อและสมมติฐานในมุมมองที่แตกต่าง มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด และนักศึกษาวิชาชีพครูมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นโดยภาพรวมในระดับมาก ทั้งนี้ ด้านประโยชน์และความพึงพอใจที่ได้รับมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด สอดคล้องกับพิสมัย ลาภมาก (2558) ได้

วิจัย เรื่อง การพัฒนาแบบการเรียนการสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการเรียนการสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 82.78 /80.14 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด นักเรียนกลุ่มทดลองที่เรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีค่าเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าค่าเฉลี่ยกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย และ นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ นฤมล ภูสิงห์ (2558) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู เท่ากับ 83.03/82.88 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด ผลการเรียนด้วยรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณโดยรวมและจำแนกตามรายด้านและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เพิ่มขึ้นจากก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผู้เรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการสอนด้วยรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ มีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าผู้เรียนกลุ่มควบคุมที่ได้รับการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผู้เรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนด้วยรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความสัมพันธ์กันในระดับสูง ($r_{xy} = .947$) ผู้เรียน

กลุ่มทดลองที่ได้รับการสอนด้วยรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณมีความคิดเห็นด้านกิจกรรมการเรียนรู้ด้านบรรยากาศการเรียนรู้และด้านประโยชน์ที่ได้รับโดยรวมเห็นด้วยในระดับมาก

4. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มีผลการศึกษาดังนี้

1. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบส่วนใหญ่ พบว่า ควรนำเสนอรูปแบบการเรียนการสอนในรูปแบบของตาราง เชื่อมโยงที่มา นำทฤษฎีมาอ้างอิงในแต่ละขั้นตอนให้ชัดเจน คำหนึ่งถึงผลที่จะเกิดกับผู้เรียนระบุกิจกรรมที่นำไปสู่เป้าหมายที่กำหนดเพิ่มเติมสื่อและแหล่งเรียนรู้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

2. แนวทางในการนำรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ไปใช้ พบว่า ควรมีการนำรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นไปเผยแพร่หรือขยายผลการใช้รูปแบบการเรียนการสอนโดยการบูรณาการและคำนึงถึงบริบทที่แตกต่างกัน

3. แนวทางในการประเมินรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 พบว่า การประเมินผล ควรประเมินตามสภาพจริง ตามจุดเน้นที่กำหนดและกำหนดเกณฑ์ในการประเมินชัดเจน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำรูปแบบการเรียนการสอนไปใช้

1.1 สถาบันการศึกษา ควรให้ความสำคัญ

สำคัญและส่งเสริมเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยการกำหนดเป็นปรัชญา วิสัยทัศน์ อัตลักษณ์ หรือวัตถุประสงค์ รวมทั้งสอดแทรกในรายวิชาที่สอน

1.2 การจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น มีขั้นตอนที่เน้นส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในหลายขั้นตอน ผู้เรียนต้องมีความอดทนและความมานะ เพียรพยายามอย่างสูง เพื่อให้เกิดผลที่มีประสิทธิภาพ ผู้สอนควรสร้างบรรยากาศในชั้นเรียนให้เป็นบรรยากาศเชิงบวก ตลอดจนกระบวนการเรียนการสอน เพื่อช่วยลดความตึงเครียดที่อาจเกิดขึ้นในระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

1.3 การจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น ผู้สอนเป็นบุคคลสำคัญที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะการเรียนรู้ในด้านต่าง ๆ ผู้สอนจึงควรเป็นอาจารย์ในสถาบันผลิตครูที่มีความรู้และประสบการณ์การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา ตลอดจนเป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพที่สะท้อนคุณลักษณะของผู้ที่มีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรนำรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ไปใช้กับนักศึกษาสาขาวิชาอื่น ๆ

2.2 ควรนำรูปแบบการเรียนการสอนนี้ไปใช้พัฒนาความสามารถในด้านอื่น ๆ หรือออกแบบบูรณาการกับรูปแบบการเรียนการสอนอื่น

2.3 ควรนำรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ไปใช้ในมหาวิทยาลัยราชภัฏอื่นและนำผลการศึกษามาเปรียบเทียบว่าเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร

2.4 ควรนำรูปแบบหรือวิธีการสอนที่พัฒนาทักษะอื่นมาใช้กับนักศึกษาครูและนำผลการศึกษามาเปรียบเทียบว่าเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร

กิตติกรรมประกาศ

ขอกราบขอบพระคุณคณะกรรมการพิจารณาทุนสนับสนุนการวิจัยประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2559 จากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา (สกสค.) ที่ให้ทุนสนับสนุนการทำการวิจัย

เพื่อพัฒนาการศึกษาในด้านการจัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

คุณค่าและประโยชน์ที่พึงมีจากงานวิจัยเล่มนี้ ผู้วิจัยขอมอบเพื่อบูชาพระคุณบิดามารดา บुरพจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน ที่มีส่วนทำให้การวิจัยประสบความสำเร็จในการศึกษาครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2544). การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). แนวทางการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- จตุพร พงศ์พีระ. (2560). สารวิชาหลักและทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 สู่ (ร่าง) โครงสร้างหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานฉบับใหม่. บทความทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 นิสิตปริญญาเอก สาขาหลักสูตรและการสอน รุ่น 5. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- จิระ ดีช่วย. (2554). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิซึ่มร่วมกับการคิดอย่างมีวิจารณญาณเพื่อเสริมสร้างมโนทัศน์ทางชีววิทยาและความสามารถในการสร้างองค์ความรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. วิทยานิพนธ์ ปริญญาโท. (หลักสูตรและการสอน) กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- โชติมาพร ไชยสิทธิ์. (2560). สอนอย่างไรในศตวรรษที่ 21 และการประเมินทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ในมิติด้านการจัดการเรียนการสอน. บทความทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 นิสิตปริญญาเอก สาขาหลักสูตรและการสอน รุ่น 5. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ธัญญพร ชื่นกลิ่น. (2553). การพัฒนารูปแบบการโค้ชเพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของอาจารย์พยาบาลที่ส่งเสริมทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาลในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข. วิทยานิพนธ์ ปริญญาโท. (หลักสูตรและการสอน) กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ธาทิพย์ ช้วนนา. (2559). การพัฒนารูปแบบการสอนอ่านและเขียนสื่อความ สำหรับโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก. วิทยานิพนธ์ ปริญญาโท. (หลักสูตรและการเรียนการสอน) มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ธีรวุฒิ เอกะกุล. (2556). เอกสารประกอบการสอนวิชาการวิจัยและพัฒนา. อุบลราชธานี : คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- นฤมล ภูสิงห์. (2558). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู. วิทยานิพนธ์ ปริญญาโท. (หลักสูตรและการเรียนการสอน) คณะครุศาสตร์ มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ปรณัฐ กิจรุ่งเรือง. (2553). การพัฒนารูปแบบการสอนโดยใช้กรณีศึกษาทางศาสตร์การเรียนการสอน

- เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาวิชาชีพครู. วิทยานิพนธ์
ปร.ด. (หลักสูตรและการเรียนการสอน) กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2540). *วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ.
- พิสมัย ลาภมาก. (2558). *การพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์ชั้น ประถม
ศึกษาปีที่ 3*. วิทยานิพนธ์ ค.ด. (หลักสูตรและการเรียนการสอน) มหาสารคาม : มหาวิทยาลัย
ราชภัฏมหาสารคาม.
- ไพศาล วรคำ. (2552). *การวิจัยทางการศึกษา (Educational Research)*. ภาพสินธุ์ : ประสานการพิมพ์.
- ฟอการ์ดี เอ็ม และ ปีเตอร์ เบรน. (2554). “วิสัยทัศน์ของสิงคโปร์ : สอนให้น้อยลงเรียนรู้ให้มากขึ้น,” ใน
ทักษะแห่งอนาคตใหม่ : การศึกษาเพื่อศตวรรษที่ 21. หน้า 175, 178, 181. แปลจาก 21st Cen-
tury skills : Rethinking how to students Learn โดย วรพจน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง และ อธิป จิตฤกษ์.
กรุงเทพฯ : โอเพ่นเวิลด์ส.
- มาลินี ระถิ. (2557). *การพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอนเขียนสื่อความและเสริมสร้างคุณลักษณะไม่เรียน
รู้ของนักเรียนระดับประถมศึกษา*. วิทยานิพนธ์ ค.ด. (หลักสูตรและการเรียนการสอน) มหาสารคาม
: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- แมคทีซ, เจ และ เซลส์ แอลเลียด. (2554). “กรอบความคิดในการนำไปปฏิบัติเพื่อสนับสนุนทักษะแห่ง
ศตวรรษที่ 21,” ใน *ทักษะแห่งอนาคตใหม่ : การศึกษาเพื่อศตวรรษที่ 21*. หน้า 266. แปลจาก
21st Century skills : Rethinking how to students Learn โดย วรพจน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง และ อธิป
จิตฤกษ์. กรุงเทพฯ : โอเพ่นเวิลด์ส.
- เลขาธิการสภาการศึกษา, สำนักงาน. (2555). *กฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ กฎหมายว่าด้วยระเบียบ
บริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ กฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการ
ศึกษา*. กรุงเทพฯ : วี.ที.ซี.คอมมิวนิเคชั่น.
- เลขาธิการสภาการศึกษา, สำนักงาน. (2553). *รายงานการวิจัยและพัฒนานโยบายการพัฒนาครูและ
บุคลากรทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิก.
- วิจารณ์ พานิช. (2555 ก). *วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ : มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์
วงศ์.
- วิจารณ์ พานิช. (2555ข). *ส่งความสุขสู่คุณภาพการศึกษา 2556*. กรุงเทพฯ : สถาบันส่งเสริมการจัดการ
ความรู้เพื่อสังคม.
- วิจารณ์ พานิช. (2556). *สนุกกับการเรียนในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ : มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- วินัยธร วิชัยดิษฐ์. (2555). *การพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอนกลุ่มวิชาภูมิศาสตร์ที่ส่งเสริมคุณลักษณะ
อันพึงประสงค์ของนักศึกษาครุศาสตร์ สาขาสังคมศึกษา*. วิทยานิพนธ์ ปร.ด. (หลักสูตรและการ
สอน) กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วิโรจน์ สารรัตน์. (2556). *กระบวนทัศน์ใหม่ทางการศึกษา กรณีทัศนะต่อการศึกษาศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ
: ทิพยวิสุทธี.
- สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์ และคนอื่นๆ. (2556). *โครงการจัดทำยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐาน
เพื่อให้เกิดความรับผิดชอบ. (Accountability) (ออนไลน์)* จาก [http://tdri.or.th/priority-research/
educationreform](http://tdri.or.th/priority-research/educationreform).

- สุขุมาลัย อนุเวช. (2557). *การพัฒนารูปแบบการสอนภาษาไทยเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย*. วิทยานิพนธ์ ค.ด. (หลักสูตรและการเรียนการสอน) มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- องอาจ นัยพัฒน์. (2554). *การออกแบบการวิจัย : วิธีการเชิงปริมาณ เชิงคุณภาพและผสมผสานวิธีการ*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Lemke, Cheryl. (2010). "Innovative Through Technology," *21st Century skills : Rethinking how to students Learn*. pp. 246, 386. James Bellanca and Ron Brandt, editor. Bloomington, IN : Solution Tree.

ศักยภาพของชุมชนในการจัดการขยะพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลแก้ง อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม

The Potential of Communities for Garbage Disposal in Kerng Sub-District Administrative Organization, Mueang District, Maha Sarakham Province

ทัชชววัฒน์ เหล่าสุวรรณ¹

Tatchawat Laosuwan¹

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหา ความต้องการและศักยภาพของชุมชนในการจัดการขยะพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลแก้ง อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน เริ่มจากศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพจากผู้นำหมู่บ้านและตัวแทนหัวหน้าครัวเรือนโดยวิธีเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการพรรณนาวิเคราะห์ จากนั้นศึกษาข้อมูลเชิงปริมาณศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นหัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทนหัวหน้าครัวเรือน จำนวน 370 คน คำนวณขนาดตัวอย่างตามสูตรทาโร ยามาเน่ สุ่มตัวอย่างอย่างเป็นระบบด้วยวิธีการจับสลาก เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัญหาและความต้องการ ของชุมชนมีความแตกต่างกันตามเขตพื้นที่ ดังนี้ ชุมชนที่มีห้างสรรพสินค้าขนาดใหญ่ตั้งอยู่ และชุมชนเขตพื้นที่ด้านในที่ติดกับเทศบาลเมืองมหาสารคาม มีปริมาณขยะเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว รวดเร็วจนเก็บขยะไม่สามารถเก็บขยะตามระยะเวลาที่กำหนด ขยะเน่าเสียส่งกลิ่นเหม็น มีการลักลอบทิ้งขยะบริเวณริมถนนท้ายหมู่บ้าน จากสภาพปัญหาดังกล่าวคนในชุมชน จึงมีความต้องการให้องค์การบริหารส่วนตำบลแก้งบังคับใช้กฎหมายควบคุมสิ่งแวดล้อมอย่างจริงจัง เร่งดำเนินการสร้างเตาเผาขยะหรือบ่อพักขยะในพื้นที่ และเพิ่มรอบในการเก็บขยะที่มีปริมาณเพิ่มขึ้น แต่ผลการศึกษาชุมชนที่ตั้งอยู่เขตพื้นที่ด้านนอกหรือพื้นที่ที่ทำเกษตร พบว่า คนในชุมชนยังมีศักยภาพในการจัดการขยะได้เอง มีการนำขยะเปียกไปแปรสภาพใช้ประโยชน์ใหม่ได้ รวมทั้งกำจัดขยะครัวเรือนได้เองด้วยวิธีฝังกลบ ส่วนผลการสำรวจสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชนในการจัดการขยะพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนศักยภาพของชุมชนในการจัดการขยะ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการจำแนกประเภทขยะ และด้านลดปริมาณขยะในครัวเรือน และอยู่ในระดับน้อย 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการกำจัดขยะในครัวเรือน และด้านการนำขยะกลับมาใช้ใหม่

คำสำคัญ : ศักยภาพของชุมชน, การจัดการขยะ, องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

¹ อาจารย์ ประจำสาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

¹ Lecturer, Faculty of Education, Rajabhat Maha Sarakham University

Abstract

The major aim of the research was to analyze and find solutions to garbage disposal problems in Kerng Sub-District Administrative Organization, Mueang District, Maha Sarakham Province. The mixed research method was employed for the study. Qualitative data was collected from village leaders and head of household representatives. They were selected by the purposive sampling technique. The research instrument was an interview form. Descriptive analysis was used analyze the data. The quantitative data were collected from 370 sample subjects selected by simple random sampling. The Taro Yamane method was used to calculate the sample size. The instrument was a questionnaire. The statistics used were the percentage, mean, standard deviation.

Results of the research were as follows:

The problems and needs of the communities are enumerated in this single community example; a community in which a large department store is located and the inner city community adjacent to the municipality of Mahasarakham has a rapidly increasing amount of garbage. The garbage smells, garbage collection is late, there is garbage collection in some areas, but garbage is often left in public areas in this and other communities. The needs of the community for garbage disposal were: enact strict regulations, build an incinerator, and have frequent garbage collection. The problems facing the Kerng sub-district administrative organization were: leaving garbage in public areas, a large amount of garbage; develop a budget for garbage disposal, and regulation enactment. However, the results of community studies located in rural or agricultural areas found that some communities also have the potential to handle their own garbage,

Wet garbage can be reused and household garbage disposal can be taken to landfill. The overall potential of the communities for garbage management was at a moderate level. Two moderately rated items of garbage management were garbage separation and reducing the amount of garbage in the household. Two low rated items of garbage management were garbage disposal in the household and reuse of the garbage.

Keywords : Potential of community, Garbage disposal, Local Administration

บทนำ

นับตั้งแต่อดีตมาสู่ปัจจุบันปัญหาขยะมูลฝอยเป็นปัญหาสำคัญที่อยู่คู่กับสังคมไทยมายาวนาน และนับวันยังมีแนวโน้มทวีความรุนแรงมากขึ้น สาเหตุนี้เนื่องมาจากการเพิ่มขึ้นของปริมาณขยะมูลฝอยทุกปีตามอัตราการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากร การขยายตัวทางเศรษฐกิจ และการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการอุปโภคบริโภคของประชาชน ในขณะที่เดียวกันปริมาณขยะมูลฝอยที่ได้รับการจัดการอย่างถูกต้องเพิ่มขึ้นในอัตราที่ต่ำ แม้ว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการบริหารจัดการขยะมูลฝอย ทั้งการจัดเก็บ เคลื่อนย้าย รวมทั้งการทำลาย จะได้รับการจัดสรรงบประมาณในการก่อสร้างระบบกำจัดขยะมูลฝอยเพิ่มขึ้น แต่ก็ยังไม่เพียงพอกับปริมาณขยะมูลฝอยที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี ซึ่งในปี 2555 พบปริมาณขยะชุมชนมีมากถึงประมาณ 24.73 ล้านตัน ในจำนวนนี้สามารถกำจัดได้อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ ประมาณ 5.83 ล้านตัน และถูกนำกลับไปใช้ประโยชน์ประมาณ 5.28 ล้านตัน มูลฝอยส่วนที่เหลือกว่า 13.62 ล้านตัน ยังคงถูกกำจัดทิ้งอย่างไม่ถูกหลักวิชาการด้วยวิธีการ เทกองกลางแจ้ง และการเผาในที่โล่ง (กรมควบคุมมลพิษ, 2556)

จากการรายงานถึงสถานการณ์มลพิษประเภทขยะของประเทศไทยปี 2556 (ไทยรัฐออนไลน์, 2557)โดยอธิบดีกรมควบคุมมลพิษ ในขณะนั้น มีใจความสรุปได้ว่า จากการสำรวจข้อมูลปริมาณขยะทั่วประเทศพบว่าปีมีปริมาณ 26.77 ล้านตัน เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2555 ถึง 2 ล้านตันในจำนวนนี้มีการเก็บขนและนำไปกำจัดแบบถูกต้องจำนวน 7.2 ล้านตัน และกำจัดแบบไม่ถูกต้องจำนวน 6.9 ล้านตัน นอกจากนั้น พบว่าปริมาณขยะที่ไม่ได้รับการเก็บขนทำให้ตกค้างในพื้นที่ ประมาณ 7.6 ล้านตัน และมีปริมาณขยะที่นำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่เพียง 5.1 ล้านตัน โดยทั้งนี้พบว่าขยะ

ที่เกิดขึ้นจำนวน 26.77 ล้านตันนั้น เป็นขยะที่เกิดขึ้นในพื้นที่รับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลทั่วประเทศ คิดเป็น 46% หรือ 12.396 ล้านตัน เกิดขึ้นในพื้นที่รับผิดชอบของเทศบาลจำนวน 38% หรือ 10.241 ล้านตัน และเกิดขึ้นในเขตความรับผิดชอบของกรุงเทพมหานครจำนวน 16% หรือ 4.137 ล้านตัน

พื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลแก้ง อำเภอมือง จังหวัดมหาสารคาม เป็นพื้นที่หนึ่งที่มีการขยายตัวของชุมชนเมือง และความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ เนื่องจากเป็นพื้นที่รอยต่อระหว่างเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม ซึ่งเป็นเขตชุมชนหนาแน่นและเขตเศรษฐกิจของจังหวัดมหาสารคาม การขยายตัวของชุมชนเมืองและเขตเศรษฐกิจในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลแก้ง มีหลากหลายประเภท เช่น การจัดตั้งห้างสรรพสินค้าขนาดใหญ่ การก่อสร้างอาคารพาณิชย์ การสร้างปั้มน้ำมันขนาดใหญ่ การก่อสร้างหมู่บ้านจัดสรรขนาดใหญ่ และขนาดกลาง การก่อสร้างหอพักทั้งขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก รวมถึงสถานประกอบการอื่น ๆ ซึ่งล้วนเกิดขึ้นและขยายตัวในพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลแก้งแทบทั้งสิ้น ยังไม่รวมถึงการขยายตัวของประชาชนในหมู่บ้านในพื้นที่รับผิดชอบอีก 14 หมู่บ้านที่มีจำนวนเพิ่มขึ้นทุกปี ได้กลายเป็นต้นเหตุของการเกิดขยะในชุมชนทั้งทางตรงและทางอ้อม และเป็นภารกิจที่สำคัญที่องค์การบริหารส่วนตำบลแก้งต้องเข้ามาบริหารจัดการร่วมกับชุมชนและผู้ประกอบการห้างค้าปลีก หมู่บ้านบ้านจัดสรร หอพัก และสถานประกอบการต่าง ๆ เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาขยะและปัญหาอื่น ๆ ตามมาอีกเป็นจำนวนมาก อาทิเช่น ปัญหาสุขภาพ ปัญหาความขัดแย้งที่เกิดจากความไม่พอใจในการปฏิบัติงานของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

อย่างไรก็ตาม ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในระดับพื้นที่ในปัจจุบันก็คือ องค์การบริหารส่วนตำบลแก้งยังไม่มีบ่อหรือพื้นที่ในการกำจัดขยะของตนเอง ต้องอาศัยพื้นที่ทิ้งขยะของเทศบาลเมือง

มหาสารคาม ซึ่งตั้งอยู่พื้นที่ตำบลหนองปลิง ปัจจุบันสถานที่ทิ้งขยะเริ่มเต็มและได้รับการต่อต้านจากประชาชนในพื้นที่ เนื่องจากขยะส่งกลิ่นเหม็น และมีผลเสียต่อสุขภาพ ประกอบกับพื้นที่ทิ้งขยะดังกล่าว ยังเป็นที่รองรับการทิ้งขยะขององค์กรปกครองท้องถิ่นและหน่วยงานราชการอีกหลายแห่ง ส่งผลให้การจัดเก็บขยะขององค์การบริหารส่วนตำบลเกิ่งต้องหยุดชะงัก และส่งผลให้ขยะในชุมชน หมู่บ้านจัดสรร สถานประกอบการต้องตกค้างเป็นจำนวนมาก สร้างความเดือดร้อนและมีการเรียกร้องให้องค์การบริหารส่วนตำบลเกิ่งแก้ไขปัญหาให้กับชุมชนของตนเอง ทั้งที่ความเป็นจริงแล้ว การจัดการขยะของชุมชน ลำพังองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นคงไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ การจัดการขยะที่ต้นทางโดยอาศัยการมีส่วนร่วมจากประชาชนในพื้นที่ น่าจะเป็นพลังที่สำคัญ ที่จะก่อให้เกิดการแก้ไขปัญหาขยะในชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่า เพราะในทางทฤษฎีเชื่อว่า ชุมชนมีพลังซ่อนเร้นหรือที่เรียกว่ามีศักยภาพในการจัดการด้วยตนเองได้ ยิ่งถ้าได้รับการเสริมสร้างและพัฒนาในทางที่เหมาะสม ก็จะเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาขยะร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้

ด้วยเหตุดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาว่า ในพื้นที่รับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลเกิ่ง สภาพปัญหาและความต้องการในการจัดการขยะของชุมชนเป็นอย่างไร ศักยภาพของชุมชนในการจัดการขยะ ณ ปัจจุบัน มีมากน้อยเพียงใด ผลการวิจัยที่ได้จะสะท้อนให้เห็นสภาพปัญหา ความต้องการและศักยภาพของชุมชนในการจัดการขยะจะเป็นข้อสนเทศให้กับองค์การบริหารส่วนตำบลเกิ่งในการหาวิธีการหรือ แนวทางการในการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบล ได้การจัดการขยะได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาสภาพปัญหา ความต้องการ และศักยภาพของชุมชนในการจัดการขยะ พื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเกิ่ง อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคามจังหวัดมหาสารคาม

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสานโดยเริ่มจากการศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพจากผู้นำหมู่บ้าน และตัวแทนชาวบ้าน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการพรรณนาวิเคราะห์ และศึกษาข้อมูลเชิงปริมาณจากหัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทนหัวหน้าครัวเรือน จำนวน 370 ตัวอย่าง ใช้การคำนวณขนาดตัวอย่างตามสูตรทาโร ยามาเน่ (รังสรรค์ สิงห์เลิศ, 2551) และสุ่มตัวอย่างอย่างเป็นระบบด้วยวิธีจับสลาก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 3 ระดับ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

ระดับมาก	กำหนดให้ 3 คะแนน
ระดับปานกลาง	กำหนดให้ 2 คะแนน
ระดับน้อย	กำหนดให้ 1 คะแนน
ส่วนเกณฑ์การแปรผล 3 ระดับ มีดังนี้ (ชูศรี วงศ์รัตน์ อ้างถึงในสำเร็จ จันทรสุวรรณ และสุวรรณ บัวทวน, 2547)	
ช่วงคะแนนเฉลี่ย	แปลผล
2.34 - 3.00	มีปัญหา ความต้องการ และศักยภาพอยู่ในระดับมาก
1.67 - 2.33	มีปัญหา ความต้องการ และศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง
1.00 - 1.66	มีปัญหา ความต้องการ และศักยภาพอยู่ในระดับน้อย
และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้สถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	

ผลการวิจัย

จากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนและตัวแทนครัวเรือนในพื้นที่ตำบลกึ่งในประเด็นสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชนในการจัดการขยะ พบว่า พื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลกึ่ง มีลักษณะพื้นที่เป็นกิ่งเมืองกิ่งชนบท สภาพปัญหาและความต้องการในแต่ละพื้นที่จึงมีแตกต่างกันไป ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ แบ่งสภาพปัญหาเป็น 6 โซนหรือเขตที่ตั้ง ดังนี้

เขตที่ตั้งของห้างสรรพสินค้าขนาดใหญ่ ซึ่งตั้งอยู่ในพื้นที่ของหมู่ที่ 1 บ้านดินดำ และหมู่ที่ 2 บ้านดินดำพัฒนา โดยทั้งสองหมู่บ้านนี้มีพื้นที่หมู่บ้านติดต่อกันและเป็นเขตพื้นที่เศรษฐกิจ เนื่องจากมีพื้นที่ติดถนนใหญ่สายมหาสารคาม-กาฬสินธุ์ และยังมีผู้ประกอบการร้านอาหาร ห้างร้านต่างๆ รวมถึงห้างสรรพสินค้าขนาดใหญ่ ที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ จึงทำให้พื้นที่นี้มีปริมาณขยะที่ต้องกำจัดต่อวันมากที่สุดสภาพปัญหาที่พบ คือ ปัญหาขยะเน่าเสียส่งกลิ่นเหม็นรบกวน เนื่องจากกลุ่มร้านอาหาร (โดยเฉพาะร้านขายเนื้อวัว) จะมีเศษอาหารต่อวันที่มีจำนวนมากและไม่มีระบบกำจัดที่ดี มีเพียงการจัดเก็บเข้าถุงดำรถจัดเก็บขยะมาจัดเก็บ ซึ่งใน 1 สัปดาห์นั้นมาเพียง 2 วัน และภายหลังจากที่ อบต.กึ่ง มีนโยบายให้ชุมชนจัดการขยะด้วยตนเองและได้เก็บคืนถึงขยะทั้งหมดกลับไป ชาวบ้านจึงได้นำถึงขยะส่วนตัวมาใส่ขยะแล้วตั้งไว้เพื่อรอรถจัดเก็บขยะมาจัดเก็บ แต่ประสบปัญหาในส่วนผู้สัญจรไป-มา ที่นำขยะมากองทิ้งด้วย ชาวบ้านเองจึงแก้ปัญหาด้วยการนำถังมาตั้งไว้เฉพาะวันที่รถจัดเก็บขยะมาเท่านั้น ส่วนความต้องการ ชาวบ้านต้องการให้ อบต.กึ่ง มีความจริงจังในการบังคับใช้กฎหมายควบคุมจัดการขยะ เพื่อแก้ไขปัญหาในส่วนการทิ้งขยะไม่เป็นที่ทาง และการทิ้งเศษอาหารจากร้านอาหาร รวมทั้งชาวบ้านบางส่วนเห็นด้วยที่ อบต.กึ่ง มีแผนจะทำเตาเผาขยะของตำบล

เขตชุมชนชานเมือง ประกอบด้วย

3 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 8 บ้านทุ่งนาเรา หมู่ที่ 14 บ้านวังน้ำเย็น และหมู่ที่ 12 บ้านเจริญสุขเนื่องจากทั้งสามหมู่บ้านมีพื้นที่เขตแดนติดกับเทศบาลเมืองมหาสารคาม ลักษณะชุมชนส่วนใหญ่เป็นหมู่บ้านจัดสรรและหอพักนักศึกษา จึงมีข้อจำกัดในการจัดการขยะด้วยตนเอง โดยมีสภาพปัญหาเกี่ยวกับรถจัดเก็บขยะไม่มาตรงตามวัน และเวลาที่ได้แจ้งเอาไว้ มีการจัดเก็บในส่วนของชุมชนหมู่บ้านจัดสรรมากกว่าชุมชนรอบนอก ชุมชนไม่สามารถจัดการขยะด้วยการเผาได้ทั้งหมด โดยให้เหตุผลว่าเป็นชุมชนที่ปลูกสร้างบ้านใกล้ชิดกัน หากเผาจะส่งผลมลพิษควันรบกวนบ้านใกล้เคียง และมีการลักลอบทิ้งขยะในสถานที่ที่ไม่เหมาะสม เช่น ที่ดินสาธารณะริมทาง พื้นที่รกทึบ ซึ่งทำให้เกิดความยุ่งยากในการจัดเก็บเพิ่มขึ้นไปอีก ส่วนความต้องการ ชุมชนต้องการความชัดเจนจาก อบต.กึ่ง ในนโยบาย และแนวทางปฏิบัติต่างๆ ต้องการให้ อบต.กึ่ง มีการบังคับใช้กฎหมายควบคุมสิ่งแวดล้อมอย่างจริงจัง

เขตพื้นที่ด้านใน เป็นพื้นที่ที่ตั้งอยู่ระหว่างพื้นที่ที่ติดกับเทศบาลเมืองและติดกับพื้นที่ด้านนอกหรือหมู่ที่ 4 บ้านวังยาว ซึ่งเป็นชุมชนขนาดเล็กโดยพื้นที่ส่วนใหญ่จะเป็นไร่นาดิตลำน้าชี ชาวบ้านจึงสามารถจัดการขยะของแต่ละครัวเรือนได้โดยวิธีการคัดแยกเพื่อขายและเผา ส่วนขยะเปียก ชาวบ้านสามารถนำไปทิ้งตามไร่เนาเพื่อทำเป็นปุ๋ยได้

เขตพื้นที่ด้านนอก ประกอบด้วย 3 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 3 บ้านท่าประทายโนนตูม หมู่ที่ 9 บ้านโนนสมบูรณ์ และหมู่ที่ 2 บ้านโนนตูม ทั้งสามหมู่บ้านดังกล่าวเป็นพื้นที่ติดถนนหลวงสายมหาสารคาม - กมลาไสย มีลักษณะเป็นชุมชนขนาดเล็ก ปลูกสร้างบ้านเรือนใกล้ชิดกัน ทำให้ทั้งสามหมู่บ้านมีสภาพปัญหาการลักลอบทิ้งขยะริมทาง ไม่สามารถกำจัดขยะด้วยการเผาได้ทุกครัวเรือน ชาวบ้านโดยส่วนมากไม่คัดแยกขยะก่อนทิ้ง ส่วนความต้องการ ชุมชนทั้งสามเห็นด้วยกับทาง อบต.กึ่ง ที่จะก่อสร้างเตาเผาขยะ

เขตพื้นที่ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว หรือ หมู่ ที่ 7 บ้านโขงกุดหวายเป็นหมู่บ้านที่มีสถานที่ท่องเที่ยวคืออุทยานวังมัจฉา มีสภาพปัญหาการจัดเก็บขยะไม่ทั่วถึง เก็บเฉพาะจุดเดียวที่บริเวณร้านค้าภายในอุทยานวังมัจฉาเท่านั้นและด้วยสาเหตุจากปัญหาข้างต้น ทำให้จุดพักขยะบริเวณร้านค้าภายในอุทยานวังมัจฉา มีจำนวนขยะกองไว้เยอะพอสมควรซึ่งไม่สัมพันธ์กับตารางการเดินรถจัดเก็บขยะของทาง อบต.แก้ง ส่วนความต้องการ ชาวบ้านมีความต้องการให้เพิ่มจำนวนรอบในการเดินรถจัดเก็บขยะให้มากขึ้นกว่าเดิม

เขตพื้นที่การเกษตร ประกอบด้วย 4 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 6 บ้านแก้งเหนือ หมู่ที่ 5 บ้านแก้งใต้ หมู่ที่ 10 บ้านโนนสวรรค์ และ หมู่ที่ 13 บ้านแก้งใต้ทั้งสี่หมู่บ้านนี้มีพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ทางการเกษตร สภาพปัญหาที่พบ เนื่องจากภายในชุมชนมีการปลูกสร้างบ้านเรือนใกล้ชิดกันมาก จึง

ยากต่อการกำจัดด้วยการเผา เพราะกลัวส่งผลกระทบต่อกรบกวณจำเป็นต้องนำขยะทั้งหมด(หลังจากคัดแยกแล้ว) มาใส่ถุงดำแล้วตั้งรอไว้หน้าบ้านเพื่อรอรถมาจัดเก็บ ซึ่งกว่าจะถึงวันที่รถมา จึงเกิดปัญหาขยะเน่าเหม็น ส่วนความต้องการ ต้องการให้ทาง อบต.แก้ง เพิ่มรอบจัดเก็บต่อวัน หรือ เพิ่มวันในการจัดเก็บ ชาวบ้านสนับสนุนให้ทาง อบต.แก้ง ก่อสร้างเตาเผาขยะ แต่ก็มีความเข้าใจในปัญหาการหาพื้นที่ปลูกสร้าง

นอกจากสภาพปัญหาและความต้องการดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยได้สำรวจสภาพปัญหาและความต้องการโดยใช้แบบสอบถามที่สร้างขึ้นเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัญหาและความต้องการของประชาชนในการจัดการขยะของชุมชน พบว่า โดยรวม อยู่ในระดับมาก แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก 6 ข้อ และอยู่ในระดับปานกลาง 4 ข้อดังตาราง

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพปัญหาและความต้องการในการจัดการขยะชุมชน

ข้อความ	\bar{X}	s.d.	แปลผล
ขยะล้นถึงภาชนะจัดเก็บ เน่าเสีย ส่งกลิ่นเหม็น	2.22	0.82	ปานกลาง
ทิ้งขยะ ไม่เป็นที่	2.20	0.86	ปานกลาง
อบต.รณรงค์ให้เก็บรวบรวมขยะเอง ใส่ถุงหรือภาชนะอื่นรอฟนั้กงาน อบต.จัดเก็บ	2.40	0.66	มาก
เผาขยะในพื้นที่ส่วนบุคคล ส่งกลิ่นเหม็นรบกวนคนอื่น	2.14	0.84	ปานกลาง
อบต.จัดเก็บถึงคืน ชาวบ้านต้องเก็บรวบรวมขยะเอง ตั้งไว้หน้าบ้านรอฟนั้กงาน อบต.มาจัดเก็บ	2.54	0.66	มาก
คนภายนอกลักลอบเข้ามาทิ้งขยะในหมู่บ้านหรือที่สาธารณะท้ายหมู่บ้าน	2.25	0.88	ปานกลาง
ต้องการให้ อบต.เพิ่มจำนวนรอบในการจัดเก็บขยะของชุมชน	2.57	0.66	มาก
ต้องการให้ อบต.สร้างเตาเผาในการกำจัดขยะเองแทนการนำไปทิ้งในพื้นที่ของเทศบาลเมือง	2.57	0.67	มาก
ต้องการให้อบต.รณรงค์ ประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องแก่ประชาชนในการจัดการขยะของชุมชน	2.74	0.51	มาก
ต้องการให้ อบต.บังคับใช้กฎหมายควบคุมสิ่งแวดล้อมอย่างจริงจัง	2.74	0.54	มาก
รวมเฉลี่ย	2.44	0.71	มาก

ส่วนผลการศึกษาศักยภาพของชุมชน ในการจัดการขยะ พบว่า อบต.แก้ง มีการรณรงค์ให้ชุมชนจัดการคัดแยกขยะ และประกวดหมู่บ้านสะอาดปลอดขยะ ซึ่งอยู่ในระหว่างดำเนินการโดยกลุ่ม อสม. และมีความต่อเนื่องของโครงการ/กิจกรรม Big C แม้เป็นห้างขนาดใหญ่แต่มีระบบจัดเก็บขยะและพักขยะได้ดี ไม่ส่งผลกระทบต่อชุมชนแต่อย่างใด มีหลายชุมชนที่มีศักยภาพในการคัดแยกขยะก่อนทิ้งได้ ถึงแม้ว่าทั้งสามชุมชนจะไม่สามารถเผาขยะได้ทุกครัวเรือน แต่ด้วยการประชาสัมพันธ์ ชาวบ้านจึงช่วยกันจัดเก็บขยะลงถุงอย่างมิดชิดแล้วนำไปวางรอรถจัดเก็บในจุดที่ไม่ส่งผลกระทบต่อรบกวนผู้อื่น ภายในชุมชน ชาวบ้านยังสามารถกำจัดขยะด้วยการเผาได้บางส่วน กลุ่มร้านค้าภายในเขตอุทยานวังมัจฉาได้ทำการคัดแยกขยะก่อนทิ้งเสมอ หมู่บ้านทั้งหมดมีการรณรงค์ และขับเคลื่อนการทำโครงการหมู่บ้านสะอาดปลอดขยะอย่างต่อเนื่อง (ทำให้เกิดการคัดแยกขยะและปลูกจิตสำนึก ชื่อของน้อยชิ้นไม่รับถุงพลาสติก เป็นต้น) และจากการสำรวจข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามกับประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลแก้ง พบว่า ศักยภาพของชุมชนโดยรวม

อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.05) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการจำแนกประเภทขยะ (ค่าเฉลี่ย 2.26) และด้านการลดปริมาณขยะในครัวเรือน (ค่าเฉลี่ย 2.18) อยู่ในระดับน้อย 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการกำจัดขยะในครัวเรือน (ค่าเฉลี่ย 1.89) และด้านการนำขยะกลับมาใช้ใหม่ (ค่าเฉลี่ย 1.86) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านและจำแนกเป็นรายข้อ พบว่า ด้านจำแนกประเภทขยะ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.26) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ อยู่ในระดับมาก 1 ข้อ และอยู่ในระดับปานกลาง 2 ข้อ ด้านการนำขยะกลับมาใช้ใหม่ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 1.86) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ อยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ ด้านการลดปริมาณขยะในครัวเรือน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.18) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ อยู่ในระดับปานกลาง ทุกข้อ ด้านการลดปริมาณขยะในครัวเรือน โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 1.92) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ อยู่ในระดับปานกลางทั้ง 2 ข้อและด้านการกำจัดขยะในครัวเรือน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลางเมื่อพิจารณาเป็นรายข้ออยู่ในระดับปานกลางทั้งสองข้อ ดังตาราง

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานศักยภาพของชุมชนในการจัดการขยะชุมชน โดยรวม รายด้าน และรายข้อ

ศักยภาพของชุมชนในการจัดการขยะชุมชน	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ด้านจำแนกประเภทขยะ			
1. สามารถเก็บรวบรวมขยะทุกประเภทใส่ถุงหรือภาชนะอื่นตั้งไว้หน้าบ้าน รอพนักงานอบต.มาจัดเก็บ	2.42	0.70	มาก
2. สามารถแยกขยะเปียก ขยะแห้ง และขยะอันตรายใส่ถุงหรือภาชนะอื่น ตั้งไว้หน้าบ้าน รอพนักงาน อบต.มาจัดเก็บ	2.11	0.70	ปานกลาง
3. ขยะที่ไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้แล้ว สามารถเก็บรวบรวมใส่ถุงเดียวกัน แล้วนำไปทิ้งลงในถังขยะของอบต.	2.25	0.68	ปานกลาง
รวมเฉลี่ย	2.26	0.69	ปานกลาง
ด้านการนำขยะกลับมาใช้ใหม่			
4. สามารถแยกขยะประเภทกระดาษ ขวดพลาสติก ขวดแก้ว และโลหะจำหน่ายเพื่อนำกลับไปเป็นวัตถุดิบในการผลิตใหม่อีกครั้ง	1.86	0.72	ปานกลาง
5. นำหนังสือพิมพ์ สมุดหนังสือที่ผ่านการใช้แล้ว มาดัดแปลงทำประโยชน์อย่างอื่น เช่น พับถุงใส่สิ่งของ	1.90	0.71	ปานกลาง
6. ขยะประเภทเหล็ก มีการคัดแยกแล้ว สามารถนำมาดัดแปลงเป็นของใช้ในครัวเรือนได้	1.82	0.64	ปานกลาง
รวมเฉลี่ย	1.86	0.69	ปานกลาง
ด้านการลดปริมาณขยะในครัวเรือน			
7. ใช้ถุงผ้าแทนการใช้ถุงพลาสติกใส่ของเพื่อลดปริมาณขยะ	1.96	0.67	ปานกลาง
8. ใช้วัสดุธรรมชาติแทนการใช้โฟมในการบรรจุอาหารเพื่อลดโลกร้อน	2.31	0.71	ปานกลาง
9. นำขยะประเภทใบไม้ ใบหญ้า มูลสัตว์และเศษอาหารมาทำเป็นปุ๋ยหมักใช้ในครัวเรือน	2.28	0.69	ปานกลาง
รวมเฉลี่ย	2.18	0.69	ปานกลาง
ด้านการกำจัดขยะในครัวเรือน			
10. กำจัดขยะตัวเองโดยวิธีเผาในพื้นที่ส่วนบุคคล	1.95	0.78	ปานกลาง
11. กำจัดขยะตัวเองโดยวิธีการฝังกลบ	1.88	0.79	ปานกลาง
รวมเฉลี่ย	1.92	0.78	ปานกลาง
รวมเฉลี่ยทั้งหมด	2.05	0.71	ปานกลาง

สรุปผลและอภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการศึกษาสภาพปัญหา และความต้องการของชุมชนในการจัดการขยะ พื้นที่องค์กรการบริหารส่วนตำบลเกิดจากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนและตัวแทนชาวบ้าน พบว่า บางชุมชนยังมีปัญหาขยะเน่าเสียส่งกลิ่นเหม็นรบกวน รถจัดเก็บขยะไม่มาตามเวลานัดหมายและจัดเก็บขยะไม่ทั่วถึง การลักลอบทิ้งขยะริมทางท้ายหมู่บ้าน ส่วนความต้องการของชุมชน ต้องการให้อบต.บังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง อยากรให้อบต.เก็บสร้างเตาเผาขยะเอง ต้องการให้อบต.เก็บเพิ่มรอบในการเก็บขยะ ในขณะที่ผลการสำรวจสภาพปัญหาและความต้องการ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก 6 ข้อ และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ อยู่ในระดับปานกลาง 4 ข้อ สะท้อนให้เห็นว่า ผู้นำชุมชนและชาวบ้านประเมินสภาพปัญหาและความต้องการในการจัดการชุมชนอยู่ในระดับที่มีปัญหาและความต้องการมากถึงมากที่สุด ซึ่งอาจเป็นเพราะว่าสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นเริ่มมีแนวโน้มที่ยากต่อการแก้ไข ประกอบกับคนในชุมชนเองอาจมีพฤติกรรมในการจัดการขยะที่ไม่เหมาะสม เช่น การไม่คัดแยกขยะก่อนทิ้ง การทิ้งขยะไม่เป็นที่ หรือการเผาขยะอย่างไม่ถูกวิธี รวมทั้งระบบการจัดการขององค์กรการบริหารส่วนตำบลเองที่ได้จัดเก็บถึงขยะคืนแล้วให้ชุมชนจัดการตนเอง อบต.เป็นเพียงผู้จัดเก็บและขนย้ายไปกำจัด ทำให้การปรับตัวของคนในชุมชนไม่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น สิ่งสำคัญอาจขาดการสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องก็เป็นได้ รวมทั้งการความคาดหวังของผู้นำชุมชนและชาวบ้านเอง ที่มองว่าการจัดการขยะเป็นเรื่องของ อบต. เท่านั้น ซึ่งประเด็นดังกล่าวนี้อาจเป็นเพราะความเข้าใจที่ไม่ตรงกันนั่นเอง ผลการวิจัยครั้งนี้ ได้สอดคล้องกับธงชัย ทองทวี (2553) ศึกษาสภาพปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยขององค์กรการบริหารส่วนตำบลหนองขาม อำเภोजักราช จังหวัดนครราชสีมา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและแนวทาง

การจัดการขยะมูลฝอย องค์กรการบริหารส่วนตำบลหนองขาม อำเภोजักราช จังหวัดนครราชสีมา โดยศึกษาจากคณะผู้บริหารและสมาชิกองค์กรการบริหารส่วนตำบล พนักงานส่วนตำบลองค์กรการบริหารส่วนตำบลหนองขาม ผู้นำหมู่บ้าน ประธานอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน และประชาชนทั่วไป ผลการศึกษา พบว่า ประชาชนมีพฤติกรรมในการจัดการขยะมูลฝอยที่ไม่เหมาะสม ปัญหาที่พบคือปัญหากลิ่นเหม็นของกองขยะ ปัญหาแมลงวันและสัตว์นาโรคชนิดต่างๆ ปัญหาควันจากการเผาขยะมูลฝอย และในปัจจุบันองค์กรการบริหารส่วนตำบลหนองขามยังไม่มีแผนแม่บท และยังไม่มีการบริหารจัดการเกี่ยวกับขยะมูลฝอย

ส่วนผลการศึกษาศักยภาพของชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการขยะของชุมชน ที่พบว่า ชุมชนบางเขตพื้นที่มีศักยภาพในการจัดการขยะชุมชนด้วยตนเอง แต่โดยรวมแล้วศักยภาพของชุมชนในการจัดการขยะอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการจำแนกประเภทขยะ และด้านลดปริมาณขยะในครัวเรือน และอยู่ในระดับน้อย 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการกำจัดขยะในครัวเรือน และด้านการนำขยะกลับมาใช้ใหม่ สะท้อนให้เห็นว่า ชุมชนมีศักยภาพในการจัดการขยะชุมชนปานกลาง และค่อนข้างน้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าคนในชุมชนยังขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในการจัดการขยะต้นทางก่อนที่ อบต.จะมาจัดเก็บ รวมทั้งอาจเป็นไปได้ที่ชุมชนมองว่า การจัดการขยะเป็นหน้าที่ของอบต.เพียงลำพัง ซึ่งผลการวิจัยนี้ได้สอดคล้องกับไกรวิทย์ รากแก้ว และสิทธิเดช นาเลิศ (2550) ได้ศึกษาศักยภาพในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชน เขตเทศบาลเมืองพิจิตร วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศักยภาพในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนในเขตเทศบาลเมืองพิจิตร กลุ่มตัวอย่างเป็นครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลเมืองพิจิตร จำนวน 368 ครัวเรือน จำนวน 368 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ แบบสอบถาม

วิเคราะห์ข้อมูลโดยคำร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษา พบว่า ภาพรวม ทุกขนาดชุมชนที่อาศัยในเขตเทศบาลเมืองพิจิตรมีศักยภาพในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะต่อการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยเกี่ยวกับสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชนในการจัดการขยะพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลแก้ง องค์การบริหารส่วนตำบลแก้งและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรร่วมมือกับผู้นำชุมชนและชาวบ้านในการหาแนวทางแก้ปัญหาอย่างเร่งด่วน โดยเฉพาะการสร้างความรู้ความเข้าใจและชี้แจงให้เห็นประโยชน์ในการดำเนินการแก้ไขปัญหาร่วมกัน

1.2 จากผลการวิจัยเกี่ยวกับศักยภาพของชุมชนในการจัดการขยะที่พบว่าอยู่ในระดับ

ปานกลางลงมาถึงค่อนข้างน้อย ผู้นำชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรหาวิธีการพัฒนาส่งเสริมและสนับสนุนให้คนในชุมชนตระหนักเห็นความสำคัญในการจัดการขยะด้วยตนเองเป็นลำดับแรกก่อนที่อบต. จะเข้ามาบริหารจัดการตามความจำเป็นและเหมาะสมและอยู่นอกเหนือขีดความสามารถของชุมชน

2. ข้อเสนอแนะต่อการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อค้นหาแนวทางในการเสริมสร้างศักยภาพในการจัดการขยะของชุมชนแบบครบวงจร

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยครั้งนี้ได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากผู้นำชุมชนและชาวบ้านในเขตพื้นที่ตำบลแก้งจำนวน 14 หมู่บ้าน ผู้วิจัยจึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

- กรมควบคุมมลพิษ. (2556). รายงานสถานการณ์มลพิษของประเทศไทย ปี 2555. กรุงเทพฯ: กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.
- ไกรวิทย์ รากแก้ว และสิทธิเดช นาเลิศ. (2550). ศักยภาพในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนเขตเทศบาลเมืองพิบูลย์. รายงานการค้นคว้าอิสระ ปริญญารัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ธงชัย ทองทวี. (2553). สภาพปัญหาการจัดการขยะมูลฝอย องค์การบริหารส่วนตำบลหนองขามอำเภอจันทบุรี จังหวัดนครราชสีมา. ปริญญาวิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิศวกรรมโยธา สำนักวิชาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.
- รังสรรค์ สิงห์เลิศ. (2551). ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- สำเร็จ จันทร์สุวรรณ และสุวรรณ บัวทวน. (2547). ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์. ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ความคาดหวังของผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวต่อคุณลักษณะของบุคลากร ฝ่ายปฏิบัติการ

Expectations of Tour Business Operators on the Characteristics of Tour Operation Staff

ธราธร บุ่งทอง¹

Taraton Boongthong¹

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาความคาดหวังของผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวต่อคุณลักษณะของบุคลากรฝ่ายปฏิบัติการ 2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวต่อคุณลักษณะของบุคลากรฝ่ายปฏิบัติการที่มีผลต่อประสิทธิภาพการทำงานขององค์กรโดยทำการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามกับผู้ประกอบการของธุรกิจนำเที่ยว 3 ประเภท คือ ธุรกิจนำเที่ยวภายในประเทศ ธุรกิจนำเที่ยวเข้าประเทศ และ ธุรกิจนำเที่ยวออกนอกประเทศ จำนวน 86 คน จากผลการวิเคราะห์ทางสถิติด้วย ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ซึ่งผลการศึกษาความคาดหวังของผู้บริหารจากธุรกิจนำเที่ยวทั้ง 3 ประเภท ส่วนใหญ่ให้ความสำคัญต่อคุณลักษณะของบุคลากรฝ่ายปฏิบัติการ พบว่าความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 23 คุณลักษณะจากจำนวนทั้งหมด 28 คุณลักษณะ ซึ่งคุณลักษณะสำคัญ 5 อันดับแรก 1. ความซื่อสัตย์ สุจริต (4.86) 2. มีใจรักงานบริการ (4.80) 3. ความรับผิดชอบ (4.79) 4. ความตรงต่อเวลา (4.75) และ 5. การมีมนุษยสัมพันธ์ (4.74) เป็นคุณลักษณะสำคัญต่อประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรฝ่ายปฏิบัติการ จากการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวต่อคุณลักษณะของบุคลากรฝ่ายปฏิบัติการระหว่างธุรกิจนำเที่ยวภายในประเทศ ธุรกิจนำเที่ยวเข้าประเทศ และ ธุรกิจนำเที่ยวออกนอกประเทศ ที่ผลการวิเคราะห์ พบว่าคุณลักษณะที่ธุรกิจนำเที่ยวมีความคาดหวัง มีทั้งความเหมือนกันและแตกต่างกัน คุณลักษณะที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด อันดับแรกของธุรกิจนำเที่ยวภายในประเทศ และธุรกิจนำเที่ยวเข้าประเทศ มีความคาดหวังมากที่สุดต่อการมีใจรักงานบริการมากกว่า ธุรกิจนำเที่ยวออกนอกประเทศที่มีความคาดหวังมากที่สุดต่อความซื่อสัตย์ สุจริต ในขณะที่ธุรกิจนำเที่ยวภายในประเทศและธุรกิจนำเที่ยวเข้าประเทศมีความคาดหวังต่อความซื่อสัตย์ สุจริตมากเป็นอันดับที่สอง การวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่าธุรกิจนำเที่ยวทั้ง 3 ประเภทควรให้ความสำคัญต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของบุคลากรฝ่ายปฏิบัติการที่ตรงตามต้องการของการปฏิบัติงานตามประเภทธุรกิจนำเที่ยวเพื่อส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการทำงานต่อภาพ

¹ อาจารย์ประจำคณะการท่องเที่ยวและการโรงแรม มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ Lecturer, Faculty of Tourism and Hotel Management, Mahasarakham University
taraton.b@msu.ac.th

ลักษณะของธุรกิจนำเที่ยว ที่ลูกค้าต้องการคุณภาพและการบริการที่มีมาตรฐานของธุรกิจนำเที่ยวอันจะส่งผลกระทบต่อตัดสินใจใช้บริการ

คำสำคัญ : ธุรกิจนำเที่ยว บุคลากรฝ่ายปฏิบัติการ คุณลักษณะ

Abstract

This study aimed to identify the expectations held by tour business operators relative to the characteristics of their tour staff. The study compares the characteristics as perceived by managers from 3 types of tour business operations: Domestic Tour Business, Inbound Tour Business, and Outbound Tour Business. Questionnaires were distributed to 86 tour business managers. The data were analyzed by percentage, mean and standard deviation. The study found that from a list of 28 common characteristics the managers expected staff to have 23 of them. The first five common characteristics that all managers expected of their staff were: 1. Sincerity (4.86), 2. Service minded (4.80), 3. Responsible (4.79), 4. Punctuality (4.75) and 5. Interpersonal skills (4.74). Despite these common characteristics, service mindedness was identified as the most important for domestic and inbound tour business operators, while sincerity was the most important characteristic of tour staff for Outbound tour business operators. Although, this study showed that the managers share different and common expectations towards staff, they all agreed that the staff can do this job and serve their customers efficiently and effectively.

Keywords : Tour Business Operators, Tour Operation Staff, Characteristic

บทนำ

ธุรกิจนำเที่ยว (Tour Business) เป็นธุรกิจที่ให้บริการอำนวยความสะดวกสำหรับการเดินทางท่องเที่ยวให้กับนักท่องเที่ยว ธุรกิจนำเที่ยวตามความหมายมาตรา 4 พระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ.2551 หมายถึง ธุรกิจเกี่ยวกับการนำนักท่องเที่ยวเดินทางไปที่ท่องเที่ยวหรือเดินทางไปเพื่อวัตถุประสงค์อื่น โดยจัดให้มีบริการหรือการอำนวยความสะดวกอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่าง ได้แก่ สถานที่พัก อาหาร มัคคุเทศก์หรือบริการอื่นใดตามที่กำหนดในกฎกระทรวง (กรรมการท่องเที่ยว : เว็บบไซต์) เป็นธุรกิจการบริการที่ดำเนินธุรกิจการท่องเที่ยวโดยการซื้อบริการ

ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ได้แก่ ยานพาหนะ ที่พักแรม ภัตตาคาร แหล่งท่องเที่ยวและบริการอื่น ๆ ที่นำมาประกอบกันเป็นการท่องเที่ยวแพคเกจจาย (Package Tour) และนำไปขายให้นักท่องเที่ยว เปรียบธุรกิจนำเที่ยวเป็นตัวแทนจำหน่ายสินค้าบริการการท่องเที่ยว ซึ่งบริษัทตัวแทนจำหน่ายสินค้าบริการการท่องเที่ยว เป็นบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่จัดตั้งกิจการดำเนินงานเกี่ยวกับธุรกิจการเดินทางและการท่องเที่ยวอย่างหนึ่งอย่างใดหรือทั้งหมด ได้แก่ การรับจองตั๋วเครื่องบิน รถไฟ รถโดยสาร ที่พักแรม ตลอดจนเป็นตัวแทนขายโปรแกรมนำเที่ยวให้กับบริษัทนำเที่ยวและสถานประกอบการด้านการท่องเที่ยวต่าง ๆ โดยการขายแต่ละครั้งจะได้รับค่านายหน้า (เงินทอน วรรณถนอม.

2559: 2) การดำเนินงานของธุรกิจนำเที่ยว แบ่งเป็น 3 ประเภท คือ 1. ธุรกิจนำเที่ยวที่จัดนำเที่ยวให้คนในประเทศที่เที่ยวภายในประเทศ (Domestic Tour) 2. ธุรกิจนำเที่ยวที่บริการจัดนำเที่ยวให้นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาจากต่างประเทศ (Inbound Tour) และ 3. ธุรกิจนำเที่ยวที่จัดนำเที่ยวคนในประเทศไปต่างประเทศ (Outbound Tour) เพื่อให้นักท่องเที่ยวที่เข้ามาใช้บริการได้รับความสะดวกสบายเป็นไปตามความต้องการของนักท่องเที่ยว และสร้างความพึงพอใจในการเดินทางท่องเที่ยว ธุรกิจนำเที่ยวจึงต้องมีการปรับปรุงและพัฒนาการให้บริการเพื่อสร้างความประทับใจให้แก่นักท่องเที่ยวเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจซื้อสินค้าและบริการจากธุรกิจนำเที่ยวกิจการของธุรกิจนำเที่ยว

ธุรกิจนำเที่ยวเป็นธุรกิจบริการที่ไม่สามารถจับต้องได้ การบริการขึ้นอยู่กับความต้องการของลูกค้าเป็นหลัก และขึ้นอยู่กับผู้ให้บริการแต่ละคน จึงเป็นการยากที่จะกำหนดมาตรฐานในการบริการให้เป็นอย่างเดียวกัน ส่วนใหญ่ใช้แรงงานคนในการดำเนินงานของธุรกิจนำเที่ยว บุคลากรในธุรกิจนำเที่ยวจึงมีความสำคัญในทุกๆระดับ โดยเฉพาะระดับปฏิบัติการต้องอาศัยบุคลากรที่มีความรู้รอบด้านที่ใช้ในการปฏิบัติงานในตำแหน่งฝ่ายปฏิบัติการของธุรกิจนำเที่ยว และทักษะที่เป็นความสามารถที่ได้นำความรู้มาใช้ในการปฏิบัติงานจนเกิดความชำนาญและคล่องแคล่วเพื่อปฏิบัติงานที่ดี ต้องสามารถทำงานกับคนเป็นจำนวนมาก ให้คำปรึกษาแก่นักท่องเที่ยว มีความรู้ในแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ เพื่อให้การบริการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สร้างความพึงพอใจ ความประทับใจให้กับลูกค้าที่มาใช้บริการ ซึ่งบุคลากรที่ทำงานตำแหน่งฝ่ายปฏิบัติการ (Tour Operation Staff) ทำหน้าที่ติดต่อ ประสานงาน ทำการจองกับผู้ประกอบการด้านท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ที่พัก อาหารและเครื่องดื่ม สถานที่ท่องเที่ยว

การขนส่ง เป็นต้น จัดเตรียมเอกสารอุปกรณ์สำหรับการเดินทาง และดำเนินงานให้เป็น

ไปตามรายการนำเที่ยว (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2555 : 187-188) ดังนั้นบุคลากรฝ่ายปฏิบัติการในธุรกิจนำเที่ยวจึงต้องมีทั้งความรู้พื้นฐานที่สำเร็จ การศึกษาด้านการท่องเที่ยวหรือสาขาที่เกี่ยวข้อง ผูกพันกับทักษะการทำงานที่จำเป็นในแต่ละประเภทธุรกิจนำเที่ยว การจัดประเภทธุรกิจนำเที่ยวเพื่อสามารถให้บริการที่ดีจึงควรมีการกำหนดขอบเขต ประเภทของการให้บริการให้ตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยวแต่ละกลุ่ม เพื่อสะดวกในการดำเนินการของขั้นตอนต่าง ๆ ในการเดินทางท่องเที่ยวทั้งภายในและต่างประเทศ ในการอำนวยความสะดวก การให้บริการแก่นักท่องเที่ยวได้มากที่สุด (ราณี อธิชัยกุล, 2554 : 13)

จากที่กล่าวมา การศึกษาความคาดหวังของธุรกิจนำเที่ยวต่อคุณลักษณะของบุคลากรฝ่ายปฏิบัติการที่มีผลต่อการดำเนินธุรกิจนำเที่ยวประเภทแตกต่างกันจึงมีความสำคัญ เพราะจะนำไปสู่การสร้างความสำเร็จเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของบุคลากรฝ่ายปฏิบัติการที่เหมาะสมของแต่ละประเภทธุรกิจนำเที่ยวอันจะส่งผลดีต่อองค์กรธุรกิจนำเที่ยว

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคาดหวังของผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวต่อคุณลักษณะของบุคลากรฝ่ายปฏิบัติการ
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวต่อคุณลักษณะของบุคลากรฝ่ายปฏิบัติการระหว่างธุรกิจนำเที่ยวภายในประเทศ ธุรกิจนำเที่ยวเข้าประเทศ และธุรกิจนำเที่ยวออกนอกประเทศ

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงสำรวจจากประชากร กลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้ประกอบการธุรกิจ

นำเที่ยว 3 ประเภท คือ ธุรกิจนำเที่ยวภายในประเทศ ธุรกิจนำเที่ยวเข้าประเทศ และ ธุรกิจนำเที่ยวออกนอกประเทศจำนวน 86 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามจากผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยว เพื่อสำรวจความคาดหวังเกี่ยวกับคุณลักษณะของบุคลากรฝ่ายปฏิบัติการในธุรกิจนำเที่ยวทั้ง 3 ประเภท

ผลการวิจัย

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อระบุคุณลักษณะของบุคลากรฝ่ายปฏิบัติการของธุรกิจนำเที่ยวที่ธุรกิจนำเที่ยวคาดหวัง และ เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยว 3 ประเภทต่อคุณลักษณะของบุคลากรฝ่ายปฏิบัติการที่มีผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากร ผลวิเคราะห์แบบสอบถามความคาดหวังของผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยว แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ 1) คุณลักษณะของบุคลากรฝ่ายปฏิบัติการธุรกิจนำเที่ยว และ 2) การเปรียบเทียบความคิดเห็นของธุรกิจนำเที่ยวภายในประเทศ (Domestic Tour

Business) ธุรกิจนำเที่ยวเข้าประเทศ (Inbound Tour Business) และ ธุรกิจนำเที่ยวออกนอกประเทศ (Outbound Tour Business) ต่อคุณลักษณะของบุคลากรฝ่ายปฏิบัติการ สรุปผลการวิจัยดังนี้

ข้อมูลธุรกิจนำเที่ยว ส่วนใหญ่เป็นธุรกิจนำเที่ยวออกนอกประเทศ ร้อยละ 61.36 ระยะเวลาการดำเนินงานของธุรกิจนำเที่ยว มากกว่า 15 ปี ร้อยละ 41.90 และจำนวนพนักงาน มากกว่า 15 คน ร้อยละ 30.23

คุณลักษณะของบุคลากรฝ่ายปฏิบัติการของธุรกิจนำเที่ยว ผลการวิเคราะห์ดังตารางที่ 1 แสดงถึงความคิดเห็นของผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวต่อคุณลักษณะของบุคลากรฝ่ายปฏิบัติการของธุรกิจนำเที่ยว พบว่า ผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวมีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับคุณลักษณะบุคลากรฝ่ายปฏิบัติการ ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ($\bar{X} = 4.86$) ด้านการมีใจรักงานบริการ ($\bar{X} = 4.80$) และด้านความรับผิดชอบ ($\bar{X} = 4.79$) ตามลำดับ

ตารางที่ 1 ความคิดเห็นของผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวต่อคุณลักษณะของบุคลากรฝ่ายปฏิบัติการ

คุณลักษณะของบุคลากรฝ่ายปฏิบัติการ	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ความซื่อสัตย์สุจริต (Sincerity)	4.86	0.38	มากที่สุด
2. มีใจรักงานบริการ (Service Minded)	4.80	0.54	มากที่สุด
3. ความรับผิดชอบ (Responsible)	4.79	0.55	มากที่สุด
4. ความตรงต่อเวลา (Punctuality)	4.75	0.50	มากที่สุด
5. การมีมนุษยสัมพันธ์ (Interpersonal Skills)	4.74	0.57	มากที่สุด
6. ความละเอียดรอบคอบ (Thoughtful)	4.73	0.60	มากที่สุด
7. คุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพ (Ethic)	4.72	0.60	มากที่สุด
8. การควบคุมอารมณ์ (Self - Control)	4.72	0.52	มากที่สุด
9. ความจงรักภักดีต่อองค์กร (Loyalty)	4.70	0.50	มากที่สุด
10. ความอดทน (Patient)	4.68	0.59	มากที่สุด
11. ความกระตือรือร้น (Enthusiasm)	4.67	0.60	มากที่สุด
12. มีความขยัน มีมานะ (Hard – working)	4.67	0.49	มากที่สุด
13. ความตั้งใจ (Determination)	4.66	0.64	มากที่สุด

คุณลักษณะของบุคลากรฝ่ายปฏิบัติการ	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
14. ความน่าเชื่อถือ (Reliability)	4.65	0.52	มากที่สุด
15. การแก้ปัญหา (Problem - Solving)	4.63	0.52	มากที่สุด
16. ความสุภาพอ่อนน้อม (Polite)	4.62	0.53	มากที่สุด
17. การมีระเบียบวินัย (Discipline)	4.62	0.53	มากที่สุด
18. การยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น (Open-minded)	4.61	0.53	มากที่สุด
19. มีความพร้อมที่จะเรียนรู้ (Readiness to learn)	4.60	0.53	มากที่สุด
20. ทักษะคติ (Attitude)	4.60	0.63	มากที่สุด
21. การมีปฏิภาณไหวพริบในการทำงาน (Sensible)	4.59	0.56	มากที่สุด
22. การปรับตัว มีความยืดหยุ่น (Flexibility)	4.54	0.56	มากที่สุด
23. มีความเข้าใจในมาตรฐานธุรกิจนำเที่ยว	4.52	0.66	มากที่สุด
24. ความเป็นผู้นำ (Leadership)	4.48	0.68	มาก
25. ความเชื่อมั่นในตนเอง (Self - Confident)	4.47	0.58	มาก
26. การเสียสละเพื่อส่วนรวม (Dedication)	4.45	0.71	มาก
27. ความทันสมัย (Up - to - date)	4.33	0.72	มาก
28. บุคลิกภาพ (Personality)	4.29	0.76	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า คุณลักษณะของบุคลากรฝ่ายปฏิบัติการมีค่าเฉลี่ยและระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุดถึง 23 ข้อ จาก 28 คุณลักษณะ โดยคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่มีระดับความสำคัญ 5 อันดับแรก ได้แก่ 1) ความซื่อสัตย์สุจริต ($\bar{X} = 4.86$) (2) มีใจรักงานบริการ ($\bar{X} = 4.80$) 3) ความรับผิดชอบ ($\bar{X} = 4.79$) 4) ความตรงต่อเวลา ($\bar{X} = 4.75$) และ 5) การมีมนุษยสัมพันธ์ ($\bar{X} = 4.74$)

จากคุณลักษณะของบุคลากรฝ่ายปฏิบัติการทั้ง 5 ด้าน แสดงให้เห็นว่า ผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวทั้ง 3 ประเภทให้ความสำคัญกับคุณลักษณะ

ของบุคลากรฝ่ายปฏิบัติการต้องเป็นบุคคลที่มีจิตใจที่พร้อมในการเป็นผู้ให้บริการที่ดี มีความซื่อสัตย์ต่อลูกค้าและต่อองค์กร มีความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานในหน้าที่ เป็นคนตรงต่อเวลา มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับลูกค้า เพื่อนร่วมงานและคนอื่นที่เกี่ยวข้อง

คุณลักษณะของบุคลากรฝ่ายปฏิบัติการของธุรกิจนำเที่ยว ผลการวิเคราะห์ดังตารางที่ 2 แสดงถึงการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวแต่ละประเภทต่อคุณลักษณะของบุคลากรฝ่ายปฏิบัติการ พบว่า ประเภทธุรกิจนำเที่ยวแต่ละประเภทมีความคิดเห็นด้วยแตกต่างกัน

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ประกอบการที่มีประเภทรุกิจนำเที่ยวแตกต่างกันกับ
คุณลักษณะของบุคลากรฝ่ายปฏิบัติการ

Domestic Tour N = 16 / Inbound Tour N = 23 / Outbound Tour N = 47

คุณลักษณะ	Domestic Tour			Inbound Tour			Outbound Tour		
	\bar{X}	S.D.	แปรผล	\bar{X}	S.D.	แปรผล	\bar{X}	S.D.	แปรผล
1. ความซื่อสัตย์ สุจริต	4.81	.403	มากที่สุด	4.82	.491	มากที่สุด	4.89	.380	มากที่สุด
2. มีใจรักงานบริการ	4.87	.341	มากที่สุด	4.86	.344	มากที่สุด	4.74	.674	มากที่สุด
3. ความรับผิดชอบ	4.81	.403	มากที่สุด	4.82	.387	มากที่สุด	4.76	.666	มากที่สุด
4. ความตรงต่อเวลา	4.81	.403	มากที่สุด	4.73	.540	มากที่สุด	4.74	.530	มากที่สุด
5. การมีมนุษยสัมพันธ์	4.87	.341	มากที่สุด	4.82	.387	มากที่สุด	4.65	.700	มากที่สุด
6. ความละเอียดรอบคอบ	4.75	.447	มากที่สุด	4.73	.540	มากที่สุด	4.72	.682	มากที่สุด
7. คุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพ	4.75	.447	มากที่สุด	4.73	.540	มากที่สุด	4.70	.688	มากที่สุด
8. การควบคุมอารมณ์	4.75	.447	มากที่สุด	4.60	.722	มากที่สุด	4.76	.427	มากที่สุด
9. ความจงรักภักดีต่อองค์กร	4.75	.447	มากที่สุด	4.73	.540	มากที่สุด	4.68	.515	มากที่สุด
10. ความอดทน	4.68	.478	มากที่สุด	4.73	.448	มากที่สุด	4.65	.700	มากที่สุด
11. ความกระตือรือร้น	4.81	.403	มากที่สุด	4.73	.448	มากที่สุด	4.59	.712	มากที่สุด
12. มีความขยัน มีมานะ	4.62	.500	มากที่สุด	4.56	.506	มากที่สุด	4.74	.487	มากที่สุด
13. ความตั้งใจ	4.62	.500	มากที่สุด	4.65	.572	มากที่สุด	4.68	.725	มากที่สุด
14. ความน่าเชื่อถือ	4.62	.447	มากที่สุด	4.52	.665	มากที่สุด	4.72	.452	มากที่สุด
15. การแก้ปัญหา	4.50	.632	มาก	4.60	.580	มากที่สุด	4.70	.462	มากที่สุด
16. มีความสุภาพอ่อนน้อม	4.37	.619	มาก	4.34	.589	มาก	4.74	.440	มากที่สุด
17. การมีระเบียบวินัย	4.68	.478	มากที่สุด	4.47	.665	มาก	4.68	.471	มากที่สุด
18. การยอมรับฟังความคิดเห็น ของผู้อื่น	4.68	.478	มากที่สุด	4.65	.572	มากที่สุด	4.57	.541	มากที่สุด
19. มีความพร้อมที่จะเรียนรู้	4.75	.447	มากที่สุด	4.52	.665	มากที่สุด	4.59	.496	มากที่สุด
20. ทัศนคติ	4.43	.629	มาก	4.73	.448	มากที่สุด	4.59	.712	มากที่สุด
21. การมีปฏิภาณไหวพริบ ในการทำงาน	4.56	.629	มากที่สุด	4.47	.665	มาก	4.65	.478	มากที่สุด
22. การปรับตัว มีความ ยืดหยุ่น	4.50	.632	มาก	4.52	.665	มากที่สุด	4.57	.499	มากที่สุด
23. มีความเข้าใจในมาตรฐาน ธุรกิจนำเที่ยว	4.37	.885	มาก	4.43	.662	มาก	4.61	.573	มากที่สุด
24. มีความเป็นผู้นำ	4.68	.602	มากที่สุด	4.43	.727	มาก	4.44	.685	มาก
25. ความเชื่อมั่นในตนเอง	4.25	.577	มาก	4.43	.589	มาก	4.57	.580	มากที่สุด
26. การเสียสละเพื่อส่วนรวม	4.25	.856	มาก	4.34	.775	มาก	4.57	.616	มากที่สุด
27. ความทันสมัย	4.31	.704	มาก	4.17	.886	มาก	4.42	.650	มาก
28. บุคลิกภาพ	4.25	.856	มาก	4.34	.647	มาก	4.27	.799	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยว 3 ประเภท ได้แก่ ธุรกิจนำเที่ยวภายในประเทศ ธุรกิจนำเที่ยวเข้าประเทศ และ ธุรกิจนำเที่ยวออกนอกประเทศมีความคิดเห็นเหมือนกันต่อคุณลักษณะของบุคลากร

ฝ่ายปฏิบัติการมีค่าเฉลี่ยและระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด และเพื่อให้เห็นความเหมือนกันและความแตกต่างกันของความคิดเห็นของผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวทั้ง 3 ประเภท ผลการวิเคราะห์ ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบความคาดหวังของผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยว 3 ประเภทต่อคุณลักษณะของบุคลากรฝ่ายปฏิบัติการที่มีค่าเฉลี่ยและระดับความคิดเห็นมากที่สุด 5 อันดับแรก

คุณลักษณะของบุคลากรฝ่ายปฏิบัติการของธุรกิจนำเที่ยว 3 ประเภท			
ลำดับที่	Domestic	Inbound	Outbound
1	ค่าเฉลี่ย = 4.87 - มีใจรักงานบริการ - การมีมนุษยสัมพันธ์	ค่าเฉลี่ย = 4.86 - มีใจรักงานบริการ	ค่าเฉลี่ย = 4.89 - ความซื่อสัตย์ สุจริต
2	ค่าเฉลี่ย = 4.81 - ความรับผิดชอบ - ความกระตือรือร้น - ความตรงต่อเวลา - ความซื่อสัตย์สุจริต	ค่าเฉลี่ย = 4.82 - การมีมนุษยสัมพันธ์ - ความรับผิดชอบ - ความซื่อสัตย์ สุจริต	ค่าเฉลี่ย = 4.76 - ความรับผิดชอบ - การควบคุมอารมณ์
3	ค่าเฉลี่ย = 4.75 - คุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพ - ความละเอียดรอบคอบ - ความจงรักภักดีต่อองค์กร - มีความพร้อมที่จะเรียนรู้ - การควบคุมอารมณ์	ค่าเฉลี่ย = 4.73 - ทศนคติ - คุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพ - ความกระตือรือร้น - ความละเอียดรอบคอบ - ความอดทน - ความตรงต่อเวลา - ความจงรักภักดีต่อองค์กร	ค่าเฉลี่ย = 4.74 - มีใจรักงานบริการ - มีความขยัน มีมานะ - มีความสุภาพอ่อนน้อม - ความตรงต่อเวลา
4	ค่าเฉลี่ย = 4.68 - ความอดทน - การมีระเบียบวินัย - การยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น - ความเป็นผู้นำ	ค่าเฉลี่ย = 4.65 - การยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น - ความตั้งใจ	ค่าเฉลี่ย = 4.72 - ความละเอียดรอบคอบ - ความน่าเชื่อถือ
5	ค่าเฉลี่ย = 4.62 - ความตั้งใจ - มีความขยัน มีมานะ - ความน่าเชื่อถือ	ค่าเฉลี่ย = 4.60 - การแก้ปัญหา - การควบคุมอารมณ์	ค่าเฉลี่ย = 4.70 - คุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพ - การแก้ปัญหา

จากตารางที่ 3 พบว่าธุรกิจนำเข้าเที่ยว 3 ประเภทมีความคาดหวังต่อคุณลักษณะของบุคลากรฝ่ายปฏิบัติการที่มีความคิดเห็นเหมือนกันและแตกต่างกัน จากคุณลักษณะที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 5 อันดับแรก (4.60 – 4.89) ของธุรกิจนำเข้าเที่ยวแต่ละประเภท ธุรกิจนำเข้าเที่ยวภายในประเทศ และธุรกิจนำเข้าเที่ยวเข้าประเทศ มีความคาดหวังมากที่สุดต่อการมีใจรักงานบริการมากกว่า ธุรกิจนำเข้าเที่ยวออกนอกประเทศที่มีความคาดหวังมากที่สุดต่อความซื่อสัตย์ สุจริต ในขณะที่ธุรกิจนำเข้าเที่ยวภายในประเทศและธุรกิจนำเข้าเที่ยวเข้าประเทศมีความคาดหวังต่อความซื่อสัตย์ สุจริตมากเป็นอันดับที่สอง

อภิปรายผล

จากผลการศึกษา มีประเด็นที่น่าสนใจและนำมาอภิปรายผล ดังนี้

บุคลากรฝ่ายปฏิบัติการของธุรกิจนำเข้าเที่ยวถือเป็นหัวใจของธุรกิจนำเข้าเที่ยว เป็นบุคคลที่จะเข้ามาทำงานตำแหน่งผู้จัดรายการนำเที่ยวของบริษัทนำเข้าเที่ยว ต้องเป็นผู้ที่มีความรู้รอบด้าน ต้องทำงานกับคนเป็นจำนวนมากจึงควรมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีความสามารถด้านการขาย สามารถให้คำปรึกษาแก่นักท่องเที่ยว มีความรู้ในแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ มีประสบการณ์ในธุรกิจนำเข้าเที่ยว รอบรู้ด้านการจัดการ การตลาด การโฆษณา และการวางแผน สามารถจัดการด้านการเงินที่เกี่ยวข้องกับการคิดต้นทุน กำไร การกำหนดราคาท่องเที่ยว การบัญชี (จันทิช วรรณถนอม, 2559 : 7) จัดหาผู้นำเที่ยวรับผิดชอบการทำงานของมัคคุเทศก์หรือหัวหน้าทัวร์ซึ่งธุรกิจนำเข้าเที่ยวทั้ง 3 ประเภท ได้แก่ ธุรกิจนำเข้าเที่ยวภายในประเทศ ธุรกิจนำเข้าเที่ยวเข้าประเทศ และธุรกิจนำเข้าเที่ยวออกนอกประเทศ มีความคาดหวังต่อคุณลักษณะของบุคลากรฝ่ายปฏิบัติการที่สามารถระบุคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของบุคลากรฝ่ายปฏิบัติการของธุรกิจนำเข้าเที่ยวแต่ละประเภท ดังนี้

1. ธุรกิจนำเข้าเที่ยวภายในประเทศ มีความคาดหวังต่อคุณลักษณะของบุคลากรฝ่ายปฏิบัติการจำนวน 18 ข้อ ได้แก่ มีใจรักงานบริการ การมีมนุษยสัมพันธ์ ความรับผิดชอบ ความกระตือรือร้น ความตรงต่อเวลา ความซื่อสัตย์สุจริต คุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพ ความละเอียดรอบคอบ ความจงรักภักดีต่อองค์กร มีความพร้อมที่จะเรียนรู้ การควบคุมอารมณ์ ความอดทน การมีระเบียบวินัย การยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีความเป็นผู้นำ ความตั้งใจ มีความขยัน มีมานะ และความน่าเชื่อถือ

2. ธุรกิจนำเข้าเที่ยวเข้าประเทศ มีความคาดหวังต่อคุณลักษณะของบุคลากรฝ่ายปฏิบัติการจำนวน 15 ข้อ ได้แก่ มีใจรักงานบริการ การมีมนุษยสัมพันธ์ ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์สุจริต ทักษะคติ คุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพ ความกระตือรือร้น ความละเอียดรอบคอบ ความอดทน ความตรงต่อเวลา ความจงรักภักดีต่อองค์กร การยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ความตั้งใจ การแก้ปัญหา และการควบคุมอารมณ์

3. ธุรกิจนำเข้าเที่ยวออกนอกประเทศ มีความคาดหวังต่อคุณลักษณะของบุคลากรฝ่ายปฏิบัติการจำนวน 11 ข้อ ได้แก่ ความซื่อสัตย์ สุจริต ความรับผิดชอบ การควบคุมอารมณ์ มีใจรักงานบริการ มีความขยัน มีมานะ มีความสุภาพอ่อนน้อม ความตรงต่อเวลา ความละเอียดรอบคอบ ความน่าเชื่อถือ คุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพ และการแก้ปัญหา

คุณลักษณะของบุคลากรฝ่ายปฏิบัติการที่ธุรกิจนำเข้าเที่ยวทั้ง 3 ประเภทมีความคาดหวังสอดคล้องกับญาณวุฒิ เสวตริติกุล และคณะ (2559: 114) ศึกษาเรื่อง คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้ประกอบการในธุรกิจนำเข้าเที่ยวและมัคคุเทศก์ของไทยเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน พบว่า คุณลักษณะที่นักท่องเที่ยวคาดหวังที่จะให้ผู้ประกอบการธุรกิจนำเข้าเที่ยว และมัคคุเทศก์ของไทย มีคุณลักษณะ 5 ด้าน ได้แก่ 1. คุณลักษณะ

ด้านความซื่อสัตย์ เชื่อใจ และอดทน 2. คุณลักษณะด้านการมีวินัย รับผิดชอบ และตรงต่อเวลา 3. คุณลักษณะด้านความรู้และทักษะพื้นฐานเกี่ยวกับการท่องเที่ยวและภาษาต่างประเทศ 4. คุณลักษณะด้านการมีความรักในวิชาชีพ 5. คุณลักษณะด้านการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าเพื่อบริการนักท่องเที่ยว นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับแนวคิดของฉันทวีวรรณถนอม (2559 : 85 - 86) ที่กล่าวว่า คุณสมบัติและจรรยาบรรณที่ผู้วางแผนจัดนำเที่ยวของธุรกิจนำเที่ยว ควรมี ได้แก่ ต้องซื่อสัตย์ ไม่แสวงหาผลประโยชน์จากสถานประกอบการหรือจากมัคคุเทศก์ วางตัวเป็นกลางไม่เอนเอียง เลือกที่รักมักที่ชังต่อเพื่อนร่วมงาน หรือต่อสถานประกอบการที่เกี่ยวข้อง สามารถประสานงานได้ดี มีความอดทน เสียสละเพื่องานให้สำเร็จ ทำงานภายใต้แรงกดดันได้ดี รักรงานบริการ ละเอียดรอบคอบ รู้จักวางแผนการทำงาน ตามงาน ติดตามงาน วางแผนป้องกันแก้ไขปัญหา แสดงความจริงใจและความรับผิดชอบแก้ไขปัญหาในการทำงานของตนเมื่อเกิดข้อผิดพลาดในการจัดนำเที่ยวและยังสอดคล้องกับแนวคิดของศรัญญา วรากุลวิทย์ (2558 : 226-227) กล่าวว่าคุณสมบัติของมัคคุเทศก์ ซึ่งเป็นอาชีพที่ให้บริการนำเที่ยวและบุคลากรฝ่ายปฏิบัติการติดต่อประสานงานด้วยทุกครั้งเมื่อจัดนำเที่ยวโดยมัคคุเทศก์จะมีคุณสมบัติที่ค่อนข้างเฉพาะตัวแตกต่างไปจากอาชีพอื่น คือเป็นบุคคลที่มีบุคลิกภาพที่ดี ยิ้มแย้มแจ่มใส เป็นมิตรกับนักท่องเที่ยว มองโลกในแง่ดี มีความอดทนสูง เป็นผู้ที่มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ สามารถควบคุมอารมณ์ได้เป็นอย่างดีเมื่อได้รับแรงกดดัน มีใจรักในอาชีพ รักรงานบริการ มีความสุขและทำให้ผู้อื่นมีความสุข มีจรรยาบรรณจริยธรรม และคุณธรรม หากมัคคุเทศก์ไม่สามารถยืนหยัดบนพื้นฐานของความถูกต้องและคุณธรรมแล้วก็จะก่อให้เกิดความเสียหายแก่อุตสาหกรรมท่องเที่ยวในภาพรวม

คุณลักษณะของบุคลากรฝ่ายปฏิบัติการด้านความอดทน ธุรกิจนำเที่ยวทั้ง 3 ประเภทมีความ

คาดหวังอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ของปัทมทัต กัลยา และคณะ (2558 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบุคลากรตามความต้องการของผู้บริหารโรงแรมในจังหวัดลำปางพบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของพนักงานแผนกแม่บ้าน ที่ผู้ปฏิบัติงานแม่บ้านต้องการบุคลากรที่มีความเป็นผู้อยู่มีความอดทนอดกลั้น รู้จักกาลเทศะ ควรมีความรู้ตามตำแหน่งงาน มีภาษาดี บุคลิกภาพดี และเป็นผู้มีคุณภาพและจริยธรรมร่วมด้วย

สรุปผลการวิจัย

ความคาดหวังของผู้บริหารธุรกิจนำเที่ยวทั้ง 3 ประเภทให้ความสำคัญมากที่สุดต่อคุณลักษณะของบุคลากรฝ่ายปฏิบัติการที่ธุรกิจนำเที่ยวต้องการ จำนวน 23 ข้อ ได้แก่ 1. ความซื่อสัตย์ สุจริต 2. มีใจรักงานบริการ 3. ความรับผิดชอบ 4. ความตรงต่อเวลา 5. การมีมนุษยสัมพันธ์ 6. ความละเอียดรอบคอบ 7. คุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพ 8. การควบคุมอารมณ์ 9. ความจงรักภักดี ต่อองค์กร 10. ความอดทน 11. ความกระตือรือร้น 12. มีความขยัน มีมานะ 13. ความตั้งใจ 14. ความน่าเชื่อถือ 15. การแก้ไขปัญหา 16. ความสุภาพอ่อนน้อม 17. การมีระเบียบวินัย 18. การยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น 19. มีความพร้อมที่จะเรียนรู้ 20. ทศนคติ 21. การมีปฏิภาณไหวพริบในการทำงาน 22. การปรับตัว มีความยืดหยุ่น 23. มีความเข้าใจในมาตรฐานธุรกิจนำเที่ยว ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่ธุรกิจนำเที่ยวต้องการให้บุคลากรฝ่ายปฏิบัติการที่ทำหน้าที่ในการวางแผน กำหนดเส้นทางท่องเที่ยว จัดทำรายการนำเที่ยว ติดต่อประสานงานกับผู้ประกอบการที่ให้บริการการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้อง และแผนกอื่น ๆ ในบริษัทนำเที่ยว การคำนวณและกำหนดราคาขาย และอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบ เนื่องด้วยบุคลากรฝ่ายปฏิบัติการมีความสำคัญและนับว่าเป็น

หัวใจสำคัญต่อธุรกิจนำเที่ยว ดังนั้นธุรกิจนำเที่ยวแต่ละประเภทต่างให้ความสำคัญกับคุณลักษณะที่มีความคาดหวังเหมือนกันและแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับความต้องการของธุรกิจนำเที่ยวนั้น ซึ่งบุคคลใดที่มีคุณลักษณะดังตามที่ธุรกิจนำเที่ยวต้องการ การทำงานของบุคคลนั้นจะมีความสุขและส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการทำงาน ต่อภาพลักษณ์ของธุรกิจนำเที่ยว ที่ลูกค้าต้องการคุณภาพและการบริการที่มีมาตรฐานของธุรกิจนำเที่ยวอันจะส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการ ดังนั้นธุรกิจนำเที่ยวจึงต้องการรับบุคคลที่มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่ธุรกิจนำเที่ยวคาดหวังข้างต้น เพื่อให้ได้บุคลากรฝ่ายปฏิบัติการที่มีคุณลักษณะเหมาะสมและตรงตามความต้องการของธุรกิจนำเที่ยว

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้ประโยชน์

1. ธุรกิจนำเที่ยวควรนำผลจากความคาดหวังต่อคุณลักษณะของบุคลากรฝ่ายปฏิบัติการมาใช้ในการคัดเลือกบุคคลที่จะเข้ามาทำงานในตำแหน่งฝ่ายปฏิบัติการตามความเหมาะสมและความต้องการของธุรกิจนำเที่ยว

2. ในการศึกษาครั้งนี้พบว่า ผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวยังให้ความสนใจในการออกแบบสอบถามน้อย อาจเนื่องมาจากจำนวนข้อของแบบสอบถามและเวลาการทำงานที่ยุง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นข้อมูลเชิงลึกควรเพิ่มการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยว

3. ผู้ที่สนใจจะทำงานในตำแหน่งฝ่ายปฏิบัติการของธุรกิจนำเที่ยวสามารถศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่ธุรกิจนำเที่ยวต้องการ

กิตติกรรมประกาศ

ผู้ศึกษาขอขอบคุณคณะกรรมการท่องเที่ยวและการโรงแรม มหาวิทยาลัยมหาสารคามที่ได้สนับสนุนทุนการวิจัย ผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวที่ได้ให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์สำหรับการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ และอาจารย์ ดร.ศิริวรรณ กวงเพ็ง อาจารย์ประจำคณะกรรมการท่องเที่ยวและการโรงแรม ที่ได้กรุณาตรวจแก้และให้คำแนะนำจนบทความสำเร็จด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- กรมการท่องเที่ยว. (2551) พระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2551. สืบค้นเมื่อวันที่ 3 มิถุนายน 2560, สืบค้นจาก <https://www.dip.go.th>
- ฉันทิช วรรณถนอม. (2559). การวางแผนการจ้ดนำเที่ยว. กรุงเทพฯ : เฟิร์นข้าหลวง พรีนติ้งแอนด์ พับลิชชิ่ง.
- ญาณวุฒิ เศวตธิตกุล ไกรวิน วัฒนะรัตน์ ธิมาพร รัชญญเฉลิม และยุคลวัชร ภัคฉัจจกรวิฑูม. (2559) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้ประกอบการในธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ของไทยเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน, วารสารวิชาการนวัตกรรมสื่อสารสังคม. 4(2), :114 สืบค้นเมื่อวันที่ 26 กันยายน 2560, สืบค้นจาก <https://www.tci-thaijo.org/index.php/jcosci/article/view/93109/72935>
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2555). ธุรกิจนำเที่ยว. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ธรรมสาร.
- ปัทมทัต กัลยา กนกอร ศิริจิตติ สยมภู อุณะพันธ์ และเกศณีย์ สัตตรัตน์ขจร. (2558) คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบุคลากรตามความต้องการของผู้บริหารโรงแรมในจังหวัดลำปาง, วารสารวิทยาการจัดการสมัยใหม่. 8(2), 42 สืบค้นเมื่อวันที่ 20 มิ.ย.2560, สืบค้นจาก www.mgts.lpru.ac.th/journal/index.php/mgts/article/viewfile/212/93
- ราณี อิลิชัยกุล. (2554). เอกสารการสอนชุดวิชา การจัดการธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์และการจัดการธุรกิจตัวแทนท่องเที่ยว หน่วยที่ 1 – 8. นนทบุรี : สาขาวิชาวิทยาการจัดการมหาวิทยาลัยสุโขทัย ธรรมมาธิราช.
- ศรัญญา วรากุลวิทย์. (2558). อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ : แว่ววา พรีนติ้ง.

ผลกระทบของการบริหารผลการปฏิบัติงานที่มีต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน

Effect of Performance Management on Operational Success of the Office of the Auditor General of Thailand

สุมลรัตน์ คงแสนคำ¹, ณัฐวุฒิ ตันติเศรษฐ², วราพร เปรมพาณิชย์นุกุล³

Sumonrat Khongsaenkham¹, Nattawut Tontiset², Varaporn Prempanichnukul³

บทคัดย่อ

สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินภายใต้การปฏิรูปประเทศ มีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างและรูปแบบการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณแผ่นดินมีประสิทธิภาพและทันต่อสถานการณ์ กลยุทธ์การบริหารผลการปฏิบัติงานเป็นการมุ่งเน้นการสื่อสารระหว่างกันของทุกฝ่ายในองค์กร โดยความร่วมมือกันกำหนดเป้าหมาย แผนงาน และรูปแบบวิธีการปฏิบัติงาน ซึ่งมีส่วนสำคัญต่อความสำเร็จในการดำเนินงานขององค์กร การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทดสอบผลกระทบของการบริหารผลการปฏิบัติงานที่มีต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินโดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากผู้บริหารสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน จำนวน 80 คน ระยะเวลาการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างวันที่ 17 พฤศจิกายน 2559 – 17 มกราคม 2560 และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบพหุคูณ และการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ ซึ่งการบริหารผลการปฏิบัติงานได้ถูกกำหนดให้เป็นตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์และผลกระทบต่อความสำเร็จในการดำเนินงาน ผลการวิจัย พบว่า 1) การบริหารผลการปฏิบัติงาน ด้านการวางแผนงาน มีความสัมพันธ์และผลกระทบต่อเชิงบวกกับความสำเร็จในการดำเนินงานโดยรวม 2) การบริหารผลการปฏิบัติงาน ด้านการจูงใจ มีความสัมพันธ์และผลกระทบต่อเชิงบวกกับความสำเร็จในการดำเนินงานโดยรวม

คำสำคัญ : การบริหารผลการปฏิบัติงาน, ความสำเร็จในการดำเนินงาน, สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน

¹ นิสิตปริญญาโท, หลักสูตรบัญชีมหาบัณฑิต คณะการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

^{2,3} อาจารย์, คณะการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ Master Degree Student of Accountancy Program, Mahasarakham Business School, Mahasarakham University.

^{2,3} Lecturer, Mahasarakham Business School, Mahasarakham University.

Abstract

The Office of the Auditor General of Thailand under the reform of the country changes both its structure and procedures continuously to audit government statements of expenditure effectively and timely to the situations. Performance Management Strategy focuses on the communication of all departments in the organization by collaboratively joining the determination of goals, work plans and forms of procedures which are important to operational success. The objective of this research was to assess effect of performance management on the operational success of the Office of the Auditor General of Thailand. By using a questionnaire as a tool, data was collected from 80 executives of the Office of the Auditor General of Thailand. Data collection period, 17th November 2016 – 17th January 2017. Statistics used in data analysis were multiple correlation analysis and multiple regression analysis. The performance management was regarded as independent variable that has relationship and positive effects on operational success. The results revealed as follows : 1) The performance management on work planning had a positive relationship and effects on operational success as a whole. 2) The performance management on motivation had a positive relationship and effects on operational success as a whole.

Keywords : Performance Management, Operational Success, The Office of the Auditor General of Thailand

บทนำ

ปัจจุบันสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกองค์กร มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง นโยบายรัฐบาล การค้าระหว่างประเทศ หรือแม้แต่ความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี ซึ่งปัจจัยเหล่านี้มีส่วนผลักดันให้องค์กร ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ต้องปรับเปลี่ยนวิธีการบริหารจัดการและรูปแบบการดำเนินงานอยู่เสมอ เพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายความสำเร็จตามที่กำหนด การบริหารงานแบบมุ่งเน้นการพัฒนาผลการปฏิบัติงาน การกำหนดวิสัยทัศน์ และเป้าหมายขององค์กรให้สอดคล้องกันจึงกลายเป็นสิ่งจำเป็น เพราะการประเมินผลการปฏิบัติงานเมื่อสิ้นสุดขั้นตอนสุดท้ายของการปฏิบัติงานอย่างเดียว อาจไม่ใช่วิธีการที่ดีที่สุดในการประเมินผลความสำเร็จที่แท้จริง แต่การให้ความสำคัญกับกระบวนการบริหารงานที่มีความ

ต่อเนื่อง ตั้งแต่เริ่มแรกจนถึงขั้นตอนสุดท้าย มีการสื่อสารระหว่างกันทั้งสองทางระหว่างผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานทุกฝ่าย ร่วมกันสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีในการปฏิบัติงาน เป็นวิธีการที่จะทำให้ผลการปฏิบัติงานประสบผลสำเร็จและได้รับการพัฒนาในระยะยาว (สำนักงานข้าราชการพลเรือน. 2559 : เว็บไซต์) ดังนั้น องค์กรจึงควรให้ความสำคัญกับการบริหารผลการปฏิบัติงานที่เหมาะสม มุ่งเน้นการพัฒนาผู้ปฏิบัติงานควบคู่กับการพัฒนากระบวนการปฏิบัติงาน ทำให้องค์กรได้รับประโยชน์จากศักยภาพสูงสุดของผู้ปฏิบัติงาน ซึ่งสามารถสร้างความแตกต่างให้แก่องค์กร และทรัพยากรบุคคลเป็นสิ่งมีค่าที่ไม่สามารถประเมินมูลค่าได้อีกด้วย (สุริพร พึ่งพุทธิคุณ. 2553 : 6)

การบริหารผลการปฏิบัติงาน (Performance Management) เป็นกระบวนการบริหารงานอย่างเป็นระบบ เพื่อผลักดันให้ผลการดำเนินงานของ

องค์กรบรรลุเป้าหมายได้ดียิ่งขึ้น ด้วยการเชื่อมโยงเป้าหมายในระดับบุคคลและระดับองค์กรให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันบนพื้นฐานการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ขั้นตอนแรกจนถึงสิ้นสุดกระบวนการปฏิบัติงานประกอบด้วย ด้านการวางแผนงาน (Work Planning) ด้านการติดตามงาน (Monitoring) ด้านการพัฒนางาน (Development) ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน (Performance Appraisal) และด้านการจูงใจ (Motivation) (สำนักงานข้าราชการพลเรือน. 2551 : 3) การบริหารผลการปฏิบัติงานเป็นเครื่องมือในการบริหารงานที่ทำให้ทั้งผู้ปฏิบัติงานและกระบวนการปฏิบัติงานได้รับการพัฒนาอย่างเหมาะสม สนับสนุนให้ผลการดำเนินงานในภาพรวมขององค์กรบรรลุเป้าหมายที่กำหนดและเมื่อเกิดปัญหาในการปฏิบัติงานสามารถแก้ไขได้อย่างทันที่ (กรมพัฒนาชุมชน. 2554 : 1)

ความสำเร็จในการดำเนินงาน (Operational Success) เป็นผลลัพธ์จากกิจกรรมการดำเนินงานขององค์กรที่บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนด ผลงานมีมาตรฐานเป็นที่น่าเชื่อถือ ถูกต้องตามระเบียบกฎหมาย ข้อกำหนดที่เกี่ยวข้อง ทันต่อสถานการณ์และความต้องการของผู้ใช้ข้อมูล รวมไปถึงได้รับการยอมรับจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ประกอบด้วย ด้านการบรรลุเป้าหมายความสำเร็จ (Goal Accomplishment) ด้านมาตรฐานและความเชื่อถือได้ (Standard and Reliability) ด้านความทันเวลา (Timeliness) และด้านความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้อง (Participant Satisfaction) (จินทนา สาขากร และคณะ. 2551 : 4-27) ทุกองค์กรย่อมปรารถนาที่จะมีผลการดำเนินงานที่ประสบความสำเร็จ แม้แต่องค์กรภาครัฐที่ไม่ได้มีวัตถุประสงค์เพื่อแสวงหากำไร แต่มีภารกิจเพื่อบริหารกิจการของรัฐ อาทิ สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน ก็ย่อมต้องการวัดความสำเร็จในด้านอื่นที่ไม่ใช่ตัวเลขผลกำไร เช่น ความสำเร็จด้านการบรรลุเป้าหมาย ด้านมาตรฐานและความน่าเชื่อถือ ด้านคุณภาพผลงาน ด้านความทันต่อสถานการณ์ และด้านการยอมรับจากผู้

เกี่ยวข้อง เป็นต้น (ประเวศน์ มหารัตน์สกุล. 2552 : 32)

สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน (Office of the Auditor General of Thailand) เป็นส่วนราชการประเภทองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับ พ.ศ. 2540 ดำเนินงานภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน มีผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน เป็นผู้บริหารสูงสุด ปฏิบัติภารกิจหลักในการตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณแผ่นดิน ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ หรือมติคณะรัฐมนตรีที่กำหนดไว้ รวมไปถึงการแสดงความเห็นและรับรองงบการเงินในรายงานการสอบบัญชี ซึ่งมีเจ้าหน้าที่ตรวจสอบเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความสัตย์ซื่อ มีอิสระและเป็นกลางต่อทุกฝ่าย เพื่อรักษาไว้ซึ่งประโยชน์สูงสุดต่อประเทศชาติและประชาชน (สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน. 2559 : เว็บไซต์) โดยการดำเนินงานของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน มีค่านิยมร่วมองค์กรคือ “สัตย์ซื่อ มืออาชีพ รับผิดชอบ” การปฏิบัติงานเป็นไปภายใต้พระราชบัญญัติการตรวจเงินแผ่นดิน มาตรฐานการสอบบัญชี มาตรฐานการบัญชีที่รับรองโดยทั่วไป ระเบียบ กฎหมาย และแนวปฏิบัติอื่น ที่เกี่ยวข้อง เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานต้องเป็นผู้มีความรู้ความสามารถเป็นมืออาชีพ และรักษาไว้ซึ่งจรรยาบรรณวิชาชีพ ที่สำคัญการปฏิบัติงานตรวจสอบของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน ต้องปฏิบัติงานร่วมกันเป็นทีม ความสำเร็จของผลงานย่อมมีส่วนสำคัญมาจากผลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานทุกคน หากองค์กรมีการบริหารผลการปฏิบัติงานที่เหมาะสม เปิดโอกาสในการสื่อสารระหว่างกันของทุกฝ่าย มีส่วนร่วมสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีในการทำงาน ร่วมกันกำหนดเป้าหมายความต้องการ และแนวทางในการปฏิบัติงาน ย่อมจะส่งผลดีต่อความสำเร็จขององค์กรในภาพรวม

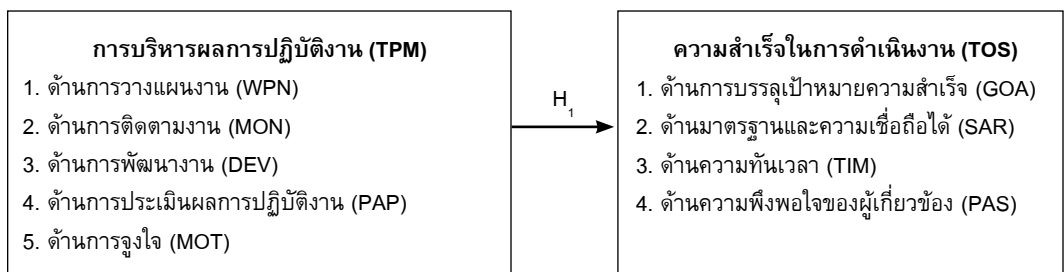
จากเหตุผลที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาวิจัย ผลกระทบของการบริหารผล

การปฏิบัติงานที่มีต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทดสอบว่าการบริหารผลการปฏิบัติงานมีผลกระทบต่อความสำเร็จ ในการดำเนินงานหรือไม่อย่างไร ซึ่งทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจาก สำนักงานตรวจสอบการเงินที่ 1-20 และสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินจังหวัด ทั่วประเทศ ผลลัพธ์ที่ได้จากการวิจัยสามารถใช้เป็นแนวทางในการบริหารผลการปฏิบัติงานของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินหรือองค์กรอื่นเพื่อใช้สำหรับเป็นกลยุทธ์ในการพัฒนาทรัพยากรบุคคลและปรับปรุง

กระบวนการปฏิบัติงานอย่างเหมาะสม ส่งเสริมให้องค์กรบรรลุเป้าหมายความสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ การบริหารผลการปฏิบัติงานถูกกำหนดให้เป็นตัวแปรอิสระและมีผลกระทบต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน จากวัตถุประสงค์ข้างต้นสามารถสรุปกรอบแนวคิดในการวิจัย ได้ดังนี้

รูปภาพประกอบ 1

กรอบแนวคิดของการบริหารผลการปฏิบัติงานและความสำเร็จในการดำเนินงาน

1. การบริหารผลการปฏิบัติงาน (Performance Managements) หมายถึง กระบวนการบริหารกิจกรรมการดำเนินงานขององค์กรอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ เพื่อส่งเสริมให้องค์กรมีผลการดำเนินงานบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ โดยการเชื่อมโยงเป้าหมายระดับบุคคลและองค์กรให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน บนพื้นฐานความเชื่อว่าการบรรลุเป้าหมายในระดับบุคคล การพัฒนาบุคลากรควบคู่กับกระบวนการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง มีส่วนสำคัญต่อความสำเร็จในการดำเนินงานขององค์กร ประกอบด้วย (สำนักงานข้าราชการพลเรือน. 2551 : 3)

1.1 ด้านการวางแผนงาน (Work Planning) หมายถึง กระบวนการที่ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานร่วมกันกำหนดเป้าหมายและวิธีการปฏิบัติงาน โดยการประเมินความเสี่ยงเพื่อคัดเลือกหน่วยรับผิดชอบ การจัดแบ่งที่งานและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน

การมอบหมายอำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบ การศึกษาข้อมูลและระเบียบที่เกี่ยวข้อง รวมถึงพิจารณาจัดสรรทรัพยากรที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติงานอย่างเพียงพอ โดยตระหนักถึงข้อจำกัดและความยืดหยุ่นของแผนงาน เพื่อรองรับสภาพแวดล้อมการปฏิบัติงานที่แตกต่างกัน

1.2 ด้านการติดตามงาน (Monitoring) หมายถึง การสื่อสารสองทางระหว่างการปฏิบัติงานและผู้บริหารอย่างต่อเนื่องด้วยช่องทางและวิธีการที่เหมาะสม เพื่อติดตามความก้าวหน้าและรับทราบผลสัมฤทธิ์ของงานแต่ละขั้นตอน เปรียบเทียบกับแผนงานที่วางไว้ ตลอดจนการรับฟังปัญหาหรือข้อจำกัดที่อาจเกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน พร้อมร่วมกันหาแนวทางแก้ไขอย่างทันที่

1.3 ด้านการพัฒนางาน (Development) หมายถึง การนำผลลัพธ์ที่ได้จากการติดตามงานมา

วิเคราะห์เพื่อพัฒนาทั้งระบบงานและผู้ปฏิบัติงาน โดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลและประสบการณ์ การปฏิบัติงานระหว่างกัน ซึ่งจะนำไปสู่การปรับเปลี่ยนแผนงานหรือรูปแบบวิธีการปฏิบัติงานให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและสถานการณ์ปัจจุบัน รวมทั้งส่งเสริมพัฒนาผู้ปฏิบัติงานให้มีโอกาสได้พัฒนาตนเองด้วยการเข้ารับการฝึกอบรม การเรียนรู้จากหลากหลายลักษณะงาน การศึกษาดูงาน หรือการส่งเสริมให้ศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น เพื่อเพิ่มองค์ความรู้และความเป็นมืออาชีพในการปฏิบัติงาน

1.4 ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน (Performance Appraisal) หมายถึง การวัดความสำเร็จ ของผลการปฏิบัติงานด้วยเกณฑ์และตัวชี้วัดที่ชัดเจนเหมาะสมเมื่อสิ้นรอบการปฏิบัติงาน โดยพิจารณาผลการปฏิบัติงานเปรียบเทียบกับแผนงาน และมาตรฐานของผลงานที่กำหนดไว้ ซึ่งผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานมีส่วนร่วมในการรับทราบรูปแบบวิธีการประเมินที่ถูกต้องตรงกัน เมื่อเสร็จสิ้นการประเมินมีการแจ้งผลการประเมินแก่ผู้ปฏิบัติงานทราบ รวมทั้งให้ความสำคัญกับการนำข้อบกพร่องที่พบจากการประเมินผลการปฏิบัติงานมาปรับปรุงแก้ไขให้ผลการปฏิบัติงานดียิ่งขึ้นในรอบการประเมินถัดไป

1.5 ด้านการจูงใจ (Motivation) หมายถึง การที่ผู้บริหารสร้างแรงขับเคลื่อนในทางบวก เพื่อกระตุ้นให้ผู้ปฏิบัติงานมีความมุ่งมั่น ตั้งใจและทุ่มเทในการปฏิบัติงาน โดยอยู่ในรูปแบบของการให้เกียรติ การยกย่องชมเชย การให้รางวัล การมอบหมายบทบาทหน้าที่งานสำคัญให้รับผิดชอบ ตลอดจนการพิจารณาการเลื่อนขั้นเลื่อนตำแหน่ง และการจ่ายค่าตอบแทนที่เหมาะสมมีความยุติธรรมตามผลการปฏิบัติงาน

2. ความสำเร็จในการดำเนินงาน (Operational Success) หมายถึง ผลลัพธ์จากกิจกรรมการดำเนินงานขององค์กรเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ มีกระบวนการปฏิบัติงานเป็น

มาตรฐาน ผลงานถูกต้องตามระเบียบ กฎหมาย ข้อกำหนดที่เกี่ยวข้อง มีการจัดหาและใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าเกิดประโยชน์สูงสุด ผลการดำเนินงานเป็นที่พึงพอใจของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ประกอบด้วย (จันทนา สาขากร และคณะ. 2551 : 4-27)

2.1 ด้านการบรรลุเป้าหมายความสำเร็จ (Goal Accomplishment) หมายถึง ผลการดำเนินงานบรรลุเป้าหมายตามนโยบายยุทธศาสตร์ วิสัยทัศน์พันธกิจและค่านิยมองค์กรที่กำหนดไว้ ผลงานมีส่วนช่วยลดและป้องกันการทุจริตการใช้จ่ายงบประมาณแผ่นดินตลอดจนสามารถบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

2.2 ด้านมาตรฐานและความเชื่อถือได้ (Standard and Reliability) หมายถึง ผลการดำเนินงานที่เป็นไปตามมาตรฐาน กฎหมาย ระเบียบและแนวปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง มีเอกสารหลักฐานประกอบการแสดงความเห็นอย่างเพียงพอ ปฏิบัติงานอย่างมีอิสระเป็นกลางและเที่ยงธรรมต่อหน่วยรับตรวจทุกหน่วย

2.3 ด้านความทันเวลา (Timeliness) หมายถึง ผลลัพธ์ของงานสำเร็จภายในระยะเวลาตามที่แผนงานกำหนดไว้ มีการบริหารจัดการด้านเวลาที่ดี ประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและลดเวลาการปฏิบัติงาน ผลงานแล้วเสร็จทันต่อความต้องการของผู้ใช้ผลงาน

2.4 ด้านความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้อง (Participant Satisfaction) หมายถึง ผลการดำเนินงานเป็นที่ยอมรับและพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกองค์กร เช่น ผู้บังคับบัญชา ระดับสูง ผู้บริหาร ผู้ปฏิบัติงาน หน่วยรับตรวจ หรือองค์กรอื่นที่เกี่ยวข้อง มีเครือข่ายการตรวจสอบที่ให้ความร่วมมือซึ่งกันและกันในการปฏิบัติหน้าที่ ตลอดจนมีผลการดำเนินงานที่ส่งเสริมภาพลักษณ์ที่ดีแก่องค์กร

สมมุติฐานการวิจัย

การบริหารผลการปฏิบัติงานมีความสัมพันธ์ และผลกระทบเชิงบวกกับความสำเร็จในการดำเนินงานของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน

วิธีการดำเนินงานวิจัย

1. ประชากรกลุ่มตัวอย่าง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ประชากรกลุ่มตัวอย่างได้แก่ สำนักตรวจสอบการเงินที่ 1-20 จำนวน 20 หน่วยงาน และสำนักตรวจเงินแผ่นดินจังหวัดทั่วประเทศ จำนวน 76 หน่วยงาน (ยกเว้น กรุงเทพมหานคร) โดยมีผู้บริหารสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินจากทั้ง 96 หน่วยงานเป็นผู้ให้ข้อมูล (สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน. 2559 : เว็บไซต์) ซึ่งผู้วิจัยส่งแบบสอบถามไปยังประชากรกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 96 คน เมื่อครบกำหนดในการเก็บแบบสอบถามได้รับแบบสอบถามตอบกลับทั้งสิ้นจำนวน 89 ฉบับ เป็นแบบสอบถามที่มีความถูกต้องสมบูรณ์จำนวน 80 ฉบับ อัตราผลตอบกลับคิดเป็นร้อยละ 83.33 ซึ่งสอดคล้องกับ Aaker, Kumar, และ Day (2001) ได้นำเสนอว่าการส่งแบบสอบถามต้องมีอัตราตอบกลับอย่างน้อยร้อยละ 20 จึงจะถือว่ายอมรับได้ว่าขนาดของกลุ่มตัวอย่างเพียงพอที่จะนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

2. การวัดคุณลักษณะตัวแปร

การบริหารผลการปฏิบัติงานซึ่งเป็นตัวแปรอิสระสามารถจำแนกออกเป็น 5 ด้าน จำนวน 20 ข้อ ได้แก่

1) ด้านการวางแผนงานจำนวน 4 ข้อ โดยครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับการกำหนดเป้าหมายและวิธีการปฏิบัติงาน การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม การศึกษาเปรียบเทียบแนวปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง และการจัดสรรทรัพยากรอย่างเพียงพอ

2) ด้านการติดตามงาน จำนวน 4 ข้อ โดยครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับการสื่อสารเพื่อ

ติดตามความคืบหน้าของงานอย่างต่อเนื่อง การให้คำปรึกษา รับฟังปัญหาและร่วมหาแนวทางแก้ไข ตลอดจนการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยเพื่ออำนวยความสะดวกในการติดต่อสื่อสารระหว่างกัน

3) ด้านการพัฒนางาน จำนวน 4 ข้อ โดยครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับการนำปัญหาที่พบจากการปฏิบัติงานมาวิเคราะห์ร่วมกัน เพื่อหาแนวทางพัฒนาการปฏิบัติงานให้ดียิ่งขึ้น การสนับสนุนบุคลากรให้ได้รับการพัฒนาองค์ความรู้อย่างต่อเนื่อง การมีส่วนร่วมในการจัดทำคู่มือการปฏิบัติด้านการตรวจสอบ และการนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน

4) ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน จำนวน 4 ข้อ โดยครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับการวัดความสำเร็จจากผลการปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมาย ความตรงต่อเวลาและการปฏิบัติตามกฎระเบียบการปฏิบัติราชการ การรู้จักประยุกต์ใช้ความรู้ในการแก้ไขปัญหา การมีจรรยาบรรณวิชาชีพและการทำงานร่วมกับผู้อื่น

5) ด้านการจูงใจจำนวน 4 ข้อ โดยครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับการสร้างแรงจูงใจด้วยการให้เกียรติ ยกย่องชมเชย การพิจารณาผลตอบแทนด้วยความยุติธรรม การกำหนดรางวัลสำหรับผลงานที่มีคุณภาพ และการสร้างบรรยากาศที่ดีในการปฏิบัติงาน

ความสำเร็จในการดำเนินงาน ซึ่งเป็นตัวแปรตามสามารถจำแนกออกเป็น 4 ด้าน จำนวน 16 ข้อ ได้แก่

1) ด้านการบรรลุเป้าหมายความสำเร็จจำนวน 4 ข้อ โดยครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับการดำเนินงานที่เป็นไปตามแผนงานและตรงตามวัตถุประสงค์ การใช้ต้นทุนการดำเนินงานอย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด และผลการดำเนินงานเป็นที่ยอมรับจากบุคคลทั่วไป

2) ด้านมาตรฐานและความเชื่อถือได้จำนวน 4 ข้อ โดยครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับการมีผลการดำเนินงานที่ชัดเจน ตรงประเด็นมีเอกสาร

หลักฐานประกอบการแสดงความเห็นอย่างเพียงพอ เป็นไปตามกฎหมายและแนวปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง และการปฏิบัติหน้าที่องค์กรการตรวจสอบอย่างมีอิสระ เป็นกลางและยุติธรรม

3) ด้านความทันเวลา จำนวน 4 ข้อ โดยครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับการมีผลการดำเนินงานเป็นไปตามที่แผนงานกำหนดทันต่อความต้องการของผู้ใช้ผลงาน และมีการบริหารจัดการด้านเวลาอย่างมีประสิทธิภาพ

4) ด้านความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้อง จำนวน 4 ข้อ โดยครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับการมีผลการดำเนินงานเป็นที่ยอมรับเชื่อถือส่งเสริมภาพลักษณ์ที่ดีต่อองค์กร มีข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อหน่วยรับตรวจ มีบรรยากาศการทำงานเป็นทีมและการสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานร่วมกัน และมีเครือข่ายความร่วมมือในการปฏิบัติงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชน

3. ความเชื่อมั่นและความเที่ยงตรง

ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบความเชื่อมั่นและความเที่ยงตรง โดยการวิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (Discriminant Power) โดยใช้เทคนิค Item-total Correlation ซึ่งการบริหารผลการปฏิบัติงาน มีค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.585 – 0.890 และความสำเร็จในการดำเนินงาน มีค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.640 – 0.907 ซึ่งสอดคล้องกับ Nunnally (1978) ได้นำเสนอว่าการทดสอบค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อเกิน 0.40 เป็นค่าที่ยอมรับได้ และการทดสอบค่าความเชื่อมั่น (Reliability Test) ของแบบสอบถามเป็นรายด้าน โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) ซึ่งการบริหารผลการปฏิบัติงาน มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา อยู่

ระหว่าง 0.702-0.854 และความสำเร็จในการดำเนินงาน มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา อยู่ระหว่าง 0.774-0.880 ซึ่งสอดคล้องกับ Nunnally และ Bernstein (1994) ได้นำเสนอว่าการทดสอบค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถามในระดับมากกว่า 0.70 สามารถนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างได้

4. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้การวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบพหุคูณและการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณในการทดสอบความสัมพันธ์และผลกระทบระหว่างการบริหารผลการปฏิบัติงานที่มีต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินซึ่งเขียนสมการได้ ดังนี้

$$TOS = \beta_0 + \beta_1 WPN + \beta_2 MON + \beta_3 DEV + \beta_4 PAP + \beta_5 MOT + \varepsilon$$

เมื่อกำหนดให้

β_0	แทน ค่าคงที่ของสมการในรูปแบบ คะแนนดิบ
$\beta_1 - \beta_5$	แทน ค่าน้ำหนักของตัวแปรพยากรณ์
TOS	แทน ความสำเร็จใจการดำเนินงานโดยรวม
WPN	แทน การบริหารผลการปฏิบัติงานด้านการ วางแผนงาน
MON	แทน การบริหารผลการปฏิบัติงานด้านการ ติดตามงาน
DEV	แทน การบริหารผลการปฏิบัติงานด้านการ พัฒนางาน
PAP	แทน การบริหารผลการปฏิบัติงานด้านการ ประเมินผลการปฏิบัติงาน
MOT	แทน การบริหารผลการปฏิบัติงาน ด้านการจูงใจ

ผลลัพธ์การวิจัยและอภิปรายผล

ตาราง 1 การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ของการบริหารผลการปฏิบัติงานกับความสำเร็จในดำเนินงานโดยรวมของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน

ตัวแปร	TOS	WPN	MON	DEV	PAP	MOT	VIFs
\bar{X}	3.96	4.17	4.18	3.89	4.23	4.09	
S.D.	0.41	0.45	0.52	0.61	0.46	0.58	
TOS	-	0.599*	0.509*	0.584*	0.639*	0.613*	
WPN		-	0.555*	0.572*	0.498*	0.349*	1.748
MON			-	0.575*	0.597*	0.430*	1.957
DEV				-	0.515*	0.531*	1.992
PAP					-	0.689*	2.521
MOT						-	2.115

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตาราง 1 พบว่า ตัวแปรอิสระแต่ด้านมีความสัมพันธ์กัน ซึ่งอาจจะเกิดปัญหา Multicollinearity ดังนั้น ผู้วิจัยจึงทำการทดสอบ Multicollinearity โดยใช้ค่า VIFs ปรากฏค่า VIFs ของการ

บริหารผลการปฏิบัติงาน มีค่าตั้งแต่ 1.748- 2.521 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 10 แสดงว่าตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กัน แต่ไม่มีนัยสำคัญในระดับที่ก่อให้เกิดปัญหา (Black, 2006 : 585)

ตาราง 2 การทดสอบความสัมพันธ์ของสัมประสิทธิ์การถดถอยกับความสำเร็จในการดำเนินงานโดยรวมของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน

การบริหารผลการปฏิบัติงาน	ความสำเร็จในการดำเนินงานโดยรวม			
	สัมประสิทธิ์การถดถอย	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน	t	p-value
ค่าคงที่(a)	0.743	0.340	2.186	0.032*
ด้านการวางแผนงาน (WPN)	0.283	0.092	3.090	0.003*
ด้านการติดตามงาน (MON)	0.006	0.084	0.067	0.947
ด้านการพัฒนางาน (DEV)	0.098	0.072	1.367	0.176
ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน (PAP)	0.196	0.108	1.805	0.075
ด้านการจูงใจ (MOT)	0.197	0.078	2.529	0.014*

F = 20.463 p = 0.000 AdjR² = 0.552

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตาราง 2 พบว่า 1) การบริหารผลการปฏิบัติงาน ด้านการวางแผนงานมีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับความสำเร็จในการดำเนินงานโดยรวม เนื่องจาก แผนงานมีความสำคัญอันดับแรกที่จะนำทิศทางองค์กรไปสู่เป้าหมายความสำเร็จ แผนงานที่ดีจะทำให้องค์กรทราบถึงเป้าหมาย ข้อจำกัด และทรัพยากรที่มีอยู่ รวมทั้งเป็นแผนงานที่มาจากผู้ร่วมแผนทุกฝ่ายร่วมกันกำหนดขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของซูซี ชวัญเงิน (2559 : 47-49) กล่าวว่า แผนงานเป็นหน้าที่สำคัญประการแรกขององค์กร การวางแผนที่มีขอบเขต ครอบคลุม จะช่วยลดความไม่แน่นอน ป้องกันการสูญเสียทรัพยากรโดยเปล่าประโยชน์ เป็นเครื่องมือ สู่ความสำเร็จ สอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน (2559 : เว็บไซต์) กล่าวว่า การวางแผนงานที่ชัดเจน ช่วยให้ทุกฝ่ายทราบถึงขอบเขตหน้าที่ของตน แผนงานที่ดีช่วยให้องค์กรบรรลุเป้าหมายได้ดียิ่งขึ้น ผลงานมีมาตรฐานเป็นที่น่าเชื่อถือและทันเวลา สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิyata พิเนตร (2559 : 98) พบว่า การบริหารการจัดเก็บภาษีที่ดีด้านนโยบายและการวางแผนมีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับความสำเร็จขององค์กร

2) การบริหารผลการปฏิบัติงานด้านการจูงใจมีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับความความสำเร็จในการดำเนินงาน เนื่องจาก การสร้างแรงขับเคลื่อนในทางบวกให้ผู้ปฏิบัติงานรู้สึกได้รับการให้เกียรติ การเห็นคุณค่า เป็นส่วนหนึ่งในการนำองค์กรสู่ความสำเร็จ ย่อมส่งผลให้ผู้ปฏิบัติงาน มุ่งมั่น ตั้งใจ ทุ่มเท และเสียสละทำให้ผลงานเกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของซูซี ชวัญเงิน (2559 : 155) กล่าวว่า การจูงใจเป็นพื้นฐานของพฤติกรรมทั้งปวง แรงจูงใจอาจเกิดจากความต้องการความมั่นคงปลอดภัย ต้องการการยอมรับ เกิดเกียรติยศชื่อเสียงและต้องการความสมหวังในชีวิต ผู้บริหารมีหน้าที่จูงใจให้ผู้ปฏิบัติงานเกิดความรู้สึกจากภายในที่อยากจะทำหน้าที่ด้วยความ

สามารถและความพยายามอย่างเต็มที่เพื่อให้งานเกิดประสิทธิภาพสอดคล้องกับแนวคิดของ กรมพัฒนาชุมชน (2554 : 5) กล่าวว่า การจูงใจหรือการให้รางวัลตอบแทนแก่ผู้มีผลงานเป็นไปตามเป้าหมายขององค์กร ทำให้ผู้ปฏิบัติงานเกิดความรู้สึกภาคภูมิใจและมุ่งมั่น ทุ่มเท เสียสละในการปฏิบัติงานมากขึ้นรวมทั้งเป็นแบบอย่างแก่ผู้ปฏิบัติงานคนอื่นอีกด้วยและสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรวรรณ ศรีสุริยชัย (2555 : 84) พบว่าพฤติกรรมการทำงาน ด้านการรับรู้สภาพแวดล้อมในการทำงาน และด้านการจูงใจในการปฏิบัติงาน มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับประสิทธิภาพการดำเนินงานของสำนักงานบัญชีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

สรุปผลการวิจัย

การบริหารผลการปฏิบัติงานด้านการวางแผนงาน และด้านการจูงใจมีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับความความสำเร็จในการดำเนินงานโดยรวม ดังนั้นสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน ควรให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในการกำหนดแผนงาน การสื่อสารเป้าหมายและรูปแบบวิธีการปฏิบัติงาน รวมทั้งให้ความสำคัญกับการบริหารงานด้วยรูปแบบการจูงใจเพื่อสร้างขวัญและกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงานให้เกิดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งในการขับเคลื่อนองค์กรสู่ความสำเร็จ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคตและประโยชน์ของการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยในอนาคต

การวิจัยครั้งนี้สามารถนำไปเป็นแนวทางในการศึกษาการบริหารผลการปฏิบัติงานขององค์กรอื่น โดยอาจศึกษากลุ่มตัวอย่างองค์กรส่วนราชการหรือองค์กรเอกชน เพื่อเปรียบเทียบผลการวิจัยที่

หลากหลายมากขึ้น ควรศึกษาความคิดเห็นหรือ การรับรู้ผลกระทบของการบริหารผลการปฏิบัติงาน ที่มีต่อความสำเร็จในการดำเนินงานจากกลุ่ม ตัวอย่างระดับผู้ปฏิบัติงาน เพื่อนำผลวิจัยมาเปรียบ เทียบกับกลุ่มตัวอย่างระดับผู้บริหาร ควรศึกษา ปัจจัยอื่นที่คาดว่าจะส่งผลต่อความสำเร็จในการ ดำเนินงาน เช่น การควบคุมคุณภาพการตรวจสอบ ประสิทธิภาพการสื่อสารกับหน่วยรับตรวจ เป็นต้น รวมทั้งเพิ่มการจัดเก็บข้อมูลการวิจัยด้วยวิธีการอื่น นอกจากแบบสอบถาม เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม การเปรียบเทียบผลการดำเนินงานย้อนหลัง เป็นต้น เพื่อให้ทราบถึงรายละเอียด และมุมมองที่ตรงประเด็น ทำให้ผลการวิจัยเกิด ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. ประโยชน์ของการวิจัย

สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินควรนำข้อ สนเทศที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ ไปใช้เป็นแนวทางใน

การบริหารผลการปฏิบัติงานให้เกิดความเหมาะสม กับบริบทองค์กร ทั้งในด้านการวางแผนงานการ พัฒนาบุคลากรและกระบวนการปฏิบัติงาน ตลอดจน การบริหารงานด้วยรูปแบบการสื่อสารสร้างแรง จูงใจมากกว่าการบังคับบัญชา สั่งการ เพื่อองค์กร ประสบผลสำเร็จในการดำเนินงานตามเป้าหมายที่ กำหนดไว้

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัย ประเภทนิสิตระดับปริญญาโท คณะการบัญชีและ การจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เงินรายได้ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2559 และขอขอบพระคุณ ผู้บริหารสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน ตลอดจน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายที่ให้คำแนะนำงานวิจัย สามารถสำเร็จลุล่วงด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- กรมพัฒนาชุมชน. (2554). *การประเมินผลการปฏิบัติราชการ*. กรุงเทพฯ : กรมพัฒนาชุมชน.
- จินทนา สาขากร,นิพันธ์ เห็นโชคชัยชนะ และศิลาพร ศรีจันเพชร. (2551). *การควบคุมภายในและการตรวจสอบภายใน*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : หจก.ทีพีเอ็น เพรส.
- ประเวศน์ มหารัตน์สกุล. (2552). *การจัดการมุ่งเน้นผลงาน*. กรุงเทพฯ : ปัญญาชน.
- วิยดา พิเนตร. (2559). *ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารการจัดเก็บภาษีที่ดีกับความสำเร็จขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดร้อยเอ็ด*. วิทยานิพนธ์.บข.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วรวรรณ ศรีสุริยชัย. (2555). *ผลกระทบของพฤติกรรมการทำงานที่มีต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของสำนักงานบัญชีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. วิทยานิพนธ์.บข.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สุธี ขวัญเงิน. (2559). *หลักการจัดการ*. กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดยูเคชั่น.
- สุริพร พึ่งพุทธคุณ. (2553). *การบริหารผลการปฏิบัติงาน*. กรุงเทพฯ : เอ็กชเปอร์เน็ท.
- สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน. (2559). *ข้อมูลทั่วไปสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน*. ค้นเมื่อ 2 กรกฎาคม 2559, จาก <http://www.oag.co.th>.
- สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน.(2559). *มาตรฐานการตรวจเงินแผ่นดิน*. ค้นเมื่อ 2 มีนาคม 2560, จาก <http://www2.oag.go.th/AboutOAG/StandardOAG/StandardOAG1-06.jsp>.
- สำนักงานข้าราชการพลเรือน. (2559). *ระบบการบริหารผลการปฏิบัติงาน*. ค้นเมื่อ 29 มิถุนายน 2559 จาก <http://www.ocsc.go.th/ocsc/th/index.php?option=com>.
- สำนักงานข้าราชการพลเรือน. (2551). *การประเมินผลการปฏิบัติราชการ*. กรุงเทพฯ : สำนักงานข้าราชการพลเรือน.
- Aaker, D.A., Kumar, V. and Day, G.S. (2001). *Marketing Research*. (7thed). New York : John Wiley and Sons.
- Black, K. (2006). *Business Statistic for Contemporary Decision Making*. (4thed). USA : John Wiley and Sons.
- Nunnally, J.C. and Bernstein, I. H. (1994). *Psychometric Theory*. New York : McGraw Hill. Nunnally, J.C. (1978). *Psychometric Theory*. (2nded). New York : McGraw Hill.

การสร้างแบบทดสอบวัดคุณลักษณะเด่นด้านฟิสิกส์เพื่อทำนายการศึกษาต่อ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

The Creation of a Physics Characteristic Test for Predicting Continuation of study Among Lower Secondary School Students.

ชัยญลักษณ์ จันทร์เปล่ง¹ สมนึก ภัททิยธนี² จิตาภรณ์ เวียงวิเศษ³

Thanyaluk Chanpleng¹ Somnuek Phuttiyatane² Thitaporn Wiengwiset³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งที่จะสร้างแบบทดสอบคุณลักษณะเด่นด้านฟิสิกส์ เพื่อทำนายการศึกษาต่อ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและ เพื่อสร้างเกณฑ์ปกติ (Norms) สำหรับแปลความหมายของคะแนน จากผลการสอบด้วยแบบทดสอบกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาตอนต้น ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษาศึกษา 2558 ในจังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 648 คน จากโรงเรียน 12 โรงเรียน ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบทดสอบคุณลักษณะเด่น ด้านฟิสิกส์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 4 ฉบับ ซึ่งทดสอบเกี่ยวกับ ด้านการสังเกต ด้านการจินตนาการ ด้านการคำนวณ และด้านการวิเคราะห์เพื่อหาค่าความยากและอำนาจจำแนก การหาคุณภาพของแบบทดสอบโดยการหาความยากง่ายรายข้อ ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ การวิเคราะห์ห้อยค์ประกอบ และเกณฑ์คะแนน T ปกติ

ผลการวิจัยพบว่า

การทดสอบครั้งที่ 1 แบบทดสอบมีจำนวน 72 ข้อ พบว่าความยากง่ายรายข้อ มีค่าตั้งแต่ 0.20 ถึง 0.88 และค่าอำนาจจำแนกรายข้อ มีค่าตั้งแต่ 0.05 ถึง 0.50

การทดสอบครั้งที่ 2 แบบทดสอบมีจำนวน 45 ข้อ พบว่าความยากง่ายรายข้อ มีค่าตั้งแต่ 0.50 ถึง 0.88 และค่าอำนาจจำแนกรายข้อ มีค่าตั้งแต่ 0.21 ถึง 0.45

การทดสอบครั้งที่ 3 แบบทดสอบมีจำนวน 45 ข้อ พบว่าความยากง่ายรายข้อ มีค่าตั้งแต่ 0.50 ถึง 0.77 และค่าอำนาจจำแนกรายข้อ มีค่าตั้งแต่ 0.20 ถึง 0.47 ซึ่งมีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบทดสอบมีค่าน้ำหนักขององค์ประกอบตั้งแต่ 0.67 ถึง 0.75 ค่าความเชื่อมั่นแต่ละด้านมีค่าตั้งแต่ 0.59 ถึง 0.66 และทั้งฉบับมีค่าเท่ากับ 0.69 ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการวัดคุณลักษณะแต่ละด้าน มีค่าตั้งแต่ ± 0.93 ถึง ± 1.33 ทั้งฉบับมีค่าตั้งแต่ ± 3.21 และเกณฑ์คะแนน T ปกติ ของแบบทดสอบ มีค่าตั้งแต่ 0 ถึง 74

คำสำคัญ : แบบทดสอบวัดคุณลักษณะเด่นด้านฟิสิกส์, ทำนายการศึกษาต่อ, นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

¹ กศ.ม. การวัดผลการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ รองศาสตราจารย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ M.Ed. Educational Research and Evaluation Faculty of Education, Mahasarakham University

¹ Associate Professor, Faculty of Education, Mahasarakham University

Abstract

This research aimed to create a test of physics characteristics for lower secondary school students, and to construct a review group for interpretation of the test scores. The samples used in this study were lower secondary students in the second semester of 2015 in Kalasin province. The sample of the study consisted of 648 students from 12 schools; they were obtained by multistage random sampling. The instrument used to collect data was a physics characteristics test which tested observation, imagination, calculation and analysis. The qualities of the test were the imagination of difficulty, the imagination of discriminant factor analysis, and normal T-score.

The results of the study were as follows.

The first test with 72 items showed that item difficulty values ranged from 0.20 to 0.88, and item discrimination values ranged from 0.05 to 0.50

The second test with 45 items showed that item difficulty values ranged from 0.50 to 0.88, and item discrimination values ranged from 0.21 to 0.45

The third test with 45 items showed that item difficulty values ranged from 0.50 to 0.77, and item discrimination values ranged from 0.20 to 0.47. Validity ranged from 0.67 to 0.75, the reliability value of each skill ranged from 0.59 to 0.66, and total reliability was 0.69. The standard error of measurement for each characteristic ranged from ± 0.93 to ± 1.33 , and the total standard error of measurement was ± 3.21 . Normal T-scores evidence was from T_0 to T_{74} .

Keywords : The creation of physics characteristic test, predicting in continuing study, lower secondary school students

บทนำ

การจัดการศึกษาในโรงเรียนซึ่งตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 นั้น ได้จัดสาระการเรียนรู้ตามหลักสูตรซึ่งประกอบด้วยองค์ความรู้ทักษะหรือกระบวนการการเรียนรู้และคุณลักษณะหรือค่านิยมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียนเป็น 8 กลุ่มสาระซึ่งวิชาวิทยาศาสตร์ เป็นสาระที่ 3 ที่สถานศึกษาต้องใช้เป็นหลักเพื่อสร้างพื้นฐานการคิด (กรมวิชาการ. 2551 : 5)

ครู สถานศึกษา และผู้ปกครองของนักเรียน คือ การพยายามวิเคราะห์ผู้เรียนโดยการค้นหาความสามารถ บุคลิกลักษณะเด่น ความถนัด ความสนใจ และทักษะในการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักตนเองและพัฒนาตนเองได้ตามธรรมชาติ

และเติมศักยภาพวิธีที่นิยมใช้ในการค้นหาความสามารถและความสนใจของผู้เรียน คือ การใช้แบบทดสอบและแบบประเมินความสามารถทางปัญญาในแต่ละด้าน ผลจากการประเมินนำมาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาเด็กและนอกจากนี้ยังมีประโยชน์ต่อ การเลือกวิธีการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับนักเรียนแล้ว ยังมีประโยชน์มากในอนาคต สำหรับการเลือกเรียนต่อ การวางแผนการเรียน และการประกอบอาชีพ (ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ. 2553 : 31)

แบบทดสอบเป็นชุดของคำถาม (Item) หรือชุดงานใดๆ ที่สร้างขึ้นเพื่อนำไปเข้าหรือชักนำให้บุคคลแสดงพฤติกรรมตอบสนองออกมา และสามารถสังเกตและวัดได้ (สมนึก ภัททิยชนี. 2556 : 63)

สรุปพฤติกรรมความเป็นนักฟิสิกส์ จากแนวคิดเกี่ยวกับความหมายของวิทยาศาสตร์และ

ปรัชญาวิทยาศาสตร์ หรือธรรมชาติเชิงวิทยาศาสตร์ดังกล่าว พฤติกรรมความเป็นนักฟิสิกส์ จึงเป็นพฤติกรรมที่เป็นทั้งความคิด และการแสดงออกของบุคคลซึ่งมีสองมิติ คือ มิติที่เป็นพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับองค์ความรู้ในด้านเนื้อหาสาระทางฟิสิกส์ และมิติที่เป็นพฤติกรรมซึ่งเป็นคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการเสาะแสวงหาความรู้ทางฟิสิกส์ การหล่อหลอมพฤติกรรมความเป็นนักฟิสิกส์ ให้เกิดขึ้นกับตัวบุคคล

ดังนั้น จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่ศึกษาคุณลักษณะเด่นด้านฟิสิกส์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นถึงปรากฏการณ์ที่เป็นกระบวนการหล่อหลอมผู้เรียนเข้าสู่ความเป็นนักฟิสิกส์ ทั้งนี้เพราะผลการวิจัยที่ทำให้ได้ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง จะช่วยลดความสูญเปล่าทางการศึกษา และสร้างสรรค์บุคคลากรที่มี ความเป็นนักฟิสิกส์ได้ ด้วยกระบวนการจัดการด้านวิทยาศาสตร์ศึกษาที่มีประสิทธิภาพ ช่วยให้การศึกษาค้นคว้าเพื่ออธิบายปรากฏการณ์ที่เป็นกระบวนการเข้าสู่ความเป็นนักฟิสิกส์ หรือ และรวมถึงเป็นประโยชน์ต่อตัวเด็กในการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อในระดับสูงต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อสร้างแบบทดสอบวัดลักษณะเด่นด้านฟิสิกส์ ของนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

2. เพื่อหาคุณภาพของแบบทดสอบวัดคุณลักษณะเด่นด้านฟิสิกส์ ในด้านอำนาจจำแนกรายข้อ ความยากง่าย ความเชื่อมั่น และความเที่ยงตรง
3. เพื่อหาเกณฑ์ปกติ (Norms) ของคะแนนแบบทดสอบวัดคุณลักษณะเด่นด้านฟิสิกส์

วิธีดำเนินการศึกษา

1. ประชากรที่ใช้ศึกษาคั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 ในจังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 12,319 คน จากโรงเรียน 55 โรง

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 ในจังหวัดกาฬสินธุ์จำนวน 648 คน จากโรงเรียน 12 โรง ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Random Sampling) มีขั้นตอนการเลือกกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

ขั้นที่ 1 กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้เกณฑ์ 10 % พบว่าได้กลุ่มตัวอย่าง 648 คน เพื่อใช้ในการทดสอบ 3 ครั้ง โดยแต่ละครั้งมีจำนวน ดังนี้

การทดสอบครั้งที่ 1 กลุ่มตัวอย่าง 100 คน
 การทดสอบครั้งที่ 2 กลุ่มตัวอย่าง 148 คน
 การทดสอบครั้งที่ 3 กลุ่มตัวอย่าง 400 คน

ขั้นที่ 2 ทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างมีลำดับแสดงดังตาราง 1

ตาราง 1 แสดงจำนวนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ที่คัดเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่าง

อำเภอ	ขนาด โรงเรียน	โรงเรียน	ระดับชั้น			รวม
			ม.1	ม.2	ม.3	
เมือง	ใหญ่พิเศษ	กาฬสินธุ์พิทยาสรรพ์	30	31	62	123
	ใหญ่พิเศษ	อนุคุณนารี	-	-	65	65
สมเด็จ	ใหญ่พิเศษ	สมเด็จพิทยาคม	-	-	50	50
	เล็ก	บัวสามัคคีพิทยาสรรพ์	20	-	-	20
กมลาไสย	ใหญ่	กมลาไสย	-	-	60	60
ยางตลาด	ใหญ่	ยางตลาดวิทยาคาร	-	-	30	30
ท่าคันโท	ใหญ่	ท่าคันโทวิทยาคาร	30	32	33	95
กุฉินารายณ์	กลาง	กุฉินารายณ์	-	20	-	20
นาคู	กลาง	บ้านนาคูพัฒนา	-	40	-	40
เขาวง	กลาง	เขาวงพิทยาคาร	-	42	43	85
	เล็ก	พุทไธภาวนาประชาสรรพ์	50	-	-	50
ฆ้องชัย	เล็ก	ฆ้องชัยพิทยาคม	10	-	-	10
รวม			140	165	343	648

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบทดสอบทดสอบวัดคุณลักษณะเด่นด้านฟิสิกส์ เพื่อทำนายการศึกษาต่อ ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 4 ฉบับ รวมจำนวน 45 ข้อ ดังนี้

ฉบับที่ 1 แบบทดสอบวัดคุณลักษณะเด่นด้านการสังเกต จำนวน 16 ข้อ

ฉบับที่ 2 แบบทดสอบวัดคุณลักษณะเด่นด้านการจินตนาการ จำนวน 13 ข้อ

ฉบับที่ 3 แบบทดสอบวัดคุณลักษณะเด่นด้านการคำนวณ จำนวน 10 ข้อ

ฉบับที่ 4 แบบทดสอบวัดคุณลักษณะเด่นด้านการวิเคราะห์ จำนวน 6 ข้อ

การสร้างแบบทดสอบและหาคุณภาพของเครื่องมือ

ตอนที่ 1

ขั้นที่ 1. ศึกษาคำอธิบายรายวิชาและจุดประสงค์ การเรียนรู้อิทธิพลศาสตร์ชั้นมัธยมศึกษา

ตอนต้น ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ประจําภาคเรียนที่ 2/2558

ขั้นที่ 2. แบ่งเนื้อหาสาระทั้งหมดเป็น 3 บท ดังนี้ บทที่ 1 เครื่องมือวัด, บทที่ 2 แรงและการเคลื่อนที่ บทที่ 3 งานและพลังงาน ผู้วิจัยได้ใช้ บทที่ 1,2 และ 3 เรื่องเครื่องมือวัด แรงและการเคลื่อนที่ งานและพลังงาน นำมาสร้างแบบทดสอบเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้

ขั้นที่ 3. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ประจําบทที่ 1,2 และ 3 เรื่องเครื่องมือวัด แรงและการเคลื่อนที่ งานและพลังงาน

ขั้นที่ 4. ศึกษาวิธีเขียนข้อสอบชนิดเลือกตอบ จากตำรา การวัดผลการศึกษา

ขั้นที่ 5. กำหนดจำนวนข้อสอบชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก 4 ฉบับที่ต้องการเขียนทั้งหมด 89 ข้อ และต้องการนำไปทดลองใช้จริงจำนวน 72 ข้อ เพื่อให้เหลือ 45 ข้อตามต้องการ (เขียนเพื่อไว้ฉบับละ 20% - 30%)

ขั้นที่ 6 ทำการเขียนข้อสอบ ให้สอดคล้องกับเนื้อหาย่อยและจุดประสงค์ที่ต้องการตามลักษณะเด่นด้านพิสัย ซึ่งทั้ง 4 ด้าน

ขั้นที่ 7. นำตารางความสัมพันธ์ที่วิเคราะห์ไว้แล้วในขั้นที่ 3 และข้อสอบที่สร้างขึ้นทั้งหมด 89 ข้อ ไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน พิจารณาตัดสินว่าหัวข้อเรื่องเหล่านั้นสัมพันธ์กันหรือไม่และข้อสอบแต่ละข้อสอดคล้องกับเนื้อหาและจุดประสงค์การเรียนรู้ดังกล่าวหรือไม่

การดำเนินการวิจัย

ผู้ศึกษาได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนและวิธีการ ดังนี้

1. จัดทำแบบทดสอบตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างนักเรียนในจังหวัดกาฬสินธุ์ แบบทดสอบมีจำนวนเท่ากับกลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัย
2. ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ถึงผู้บริหารโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย
3. ขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลไปติดต่อกับผู้บริหารโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง และทำการนัดหมายวัน และเวลาในการสอบ
4. จัดเตรียมแบบทดสอบให้เพียงพอ กับจำนวนนักเรียนที่จะสอบแต่ละครั้งวางแผนดำเนินการสอบ โดยผู้วิจัยดำเนินการสอบเอง
5. ชี้แจงให้นักเรียนเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ในการสอบก่อนทำการสอบทุกครั้งและวิธีตอบคำถามก่อนที่จะให้ทุกคนเริ่มทำ

6. นำแบบทดสอบ ไปทดสอบกับนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง 3 ครั้ง โดยมีรายละเอียด ดังนี้

6.1 นำแบบทดสอบไปทดลองใช้ครั้งที่ 1 มีนักเรียนเป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 100 คน โดยใช้เทคนิค 50% เพื่อคัดเลือกข้อสอบ ที่มีค่าความยากตั้งแต่ 0.20 ถึง 0.80 และค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.20 ถึง 1.00 ไว้ใช้ และปรับปรุงข้อสอบที่มีค่าความยากหรือค่าอำนาจจำแนก ไม่อยู่ในเกณฑ์ส่วนข้อที่มีทั้งค่าอำนาจจำแนก และค่าความยาก

ยังไม่เข้าเกณฑ์ผู้วิจัยได้ตัดทิ้ง

6.2 นำแบบทดสอบที่คัดเลือกแล้วจากการทดลองใช้ครั้งที่ 2 ไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างครั้งที่ 2 จำนวน 148 คน โดยใช้เทคนิค 25% เพื่อคัดเลือกข้อสอบที่มีค่าความยากและค่าอำนาจจำแนกอยู่ในเกณฑ์เช่นเดียวกับเกณฑ์ในข้อ 6.1

6.3 นำแบบทดสอบที่คัดเลือกแล้วจากการทดลองใช้ครั้งที่ 3 ไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างครั้งที่ 3 จำนวน 400 คน โดยใช้เทคนิค 25% เพื่อคัดเลือกข้อสอบ ผลที่ได้จากการทดสอบ มีข้อสอบที่เข้าเกณฑ์ค่าความยากและอำนาจจำแนก จำนวน 45 ข้อ ตามที่ต้องการ เพื่อนำไปหาคุณภาพของแบบวัด ได้แก่ ด้านความเชื่อมั่น ความเที่ยงตรง และสร้างเกณฑ์ปกติ

6.4 การสร้างเกณฑ์ปกติทำได้โดยการเปลี่ยนคะแนนดิบเป็นคะแนน T ปกติและทำการขยายคะแนน T ปกติ โดยอาศัยการสร้างสมการพยากรณ์

6.5 การประเมินผลการทดสอบ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 การประเมินคุณภาพของแบบทดสอบขั้นต้น

ตอนที่ 2 การทดลองแบบทดสอบครั้งที่ 1

2.1 รายละเอียดการเรียงข้อสอบของแบบทดสอบ

2.2 วิเคราะห์ข้อสอบรายข้อและคัดเลือกไว้ใช้

2.3 ปรับปรุงข้อสอบเป็นฉบับใหม่เพื่อนำไปใช้ในการทดสอบครั้งที่ 2

ตอนที่ 3 การทดลองแบบทดสอบครั้งที่ 2

3.1 วิเคราะห์ข้อสอบรายข้อและคัดเลือกไว้ใช้

3.2 ปรับปรุงข้อสอบเป็นฉบับใหม่เพื่อนำไปใช้ในการทดสอบครั้งที่ 3

- ตอนที่ 4 การทดลองใช้แบบทดสอบครั้งที่ 3
- 4.1 วิเคราะห์ข้อสอบรายข้อ
 - 4.2 ค่าสถิติพื้นฐาน ค่าความเชื่อมั่น
 - 4.3 ค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) ของแบบทดสอบ
 - 4.4 คะแนนเกณฑ์ปกติ (Norms) ขอบแบบทดสอบ

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 การประเมินคุณภาพของแบบทดสอบ ขั้นต้นในการหาค่าความเที่ยงตรงตามเนื้อหา ผู้วิจัยได้นำแบบทดสอบวัดคุณลักษณะเด่นด้านฟิลิกส์ เพื่อทำนายการศึกษาต่อ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ที่สร้างขึ้น ให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เป็นผู้พิจารณาแบบทดสอบ จำนวน 89 ข้อ

ผลการพิจารณา พบว่า ข้อที่ผ่านเกณฑ์การพิจารณาความเที่ยงตรงตามเนื้อหา มีค่าตั้งแต่ 0.60 ถึง 1.00 จำนวน 4 ฉบับ รวม 78 ข้อ จึงคัดเลือกไว้ใช้ 72 ข้อ ตามต้องการ

ตอนที่ 2 การทดลองแบบทดสอบ ครั้งที่ 1 ผู้วิจัยนำแบบทดสอบวัดคุณลักษณะเด่นด้านฟิลิกส์ เพื่อทำนายการศึกษาต่อ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ที่คัดเลือกไว้จำนวน 4 ฉบับ 72 ข้อ ไปทดสอบกับนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 100 คน แล้วนำผลการสอบมาวิเคราะห์หาค่าความยากง่ายและอำนาจจำแนกรายข้อ

ตอนที่ 3 การทดลองแบบทดสอบ ครั้งที่ 2 เป็นการวิเคราะห์เพื่อหาค่าความยากง่าย และค่าอำนาจจำแนกรายข้อ โดยผู้วิจัยได้นำแบบทดสอบจำนวน 45 ข้อ ไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ 2 จำนวน 148 คน

การทดสอบแบบทดสอบวัดคุณลักษณะเด่นด้านฟิลิกส์ เพื่อทำนายการศึกษาต่อ สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ครั้งที่ 2 ซึ่งประกอบด้วย 4 ฉบับ รวม 45 ข้อ พบว่าเข้าเกณฑ์ 39 ข้อ

และปรับปรุง 6 ข้อ ซึ่งมีค่าความยากง่ายรายข้อ ตั้งแต่ 0.50 ถึง 0.88 และ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อตั้งแต่ 0.21 ถึง 0.45

ตอนที่ 4 การทดลองใช้แบบทดสอบครั้งที่ 3

1. ค่าความยากง่ายรายข้อและค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบทดสอบ ผู้วิจัยนำแบบทดสอบทั้ง 4 ฉบับ รวม 45 ข้อ ไปทดสอบ ครั้งที่ 3 กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน เพื่อหาค่าความยากง่ายรายข้อและค่าอำนาจจำแนกรายข้อถ้าเข้าเกณฑ์จะคัดเลือกไว้ใช้ พบว่า มีค่าความยากง่ายรายข้อเข้าเกณฑ์ทุกข้อ ($p = 0.50$ ถึง 0.77) และค่าอำนาจจำแนกรายข้อเข้าเกณฑ์ทุกข้อ ($r = 0.20$ ถึง 0.47)

2. ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับของแบบทดสอบ ผู้วิจัยนำผลการทดสอบครั้งที่ 3 มาคำนวณหาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับของแบบทดสอบ 4 ฉบับ พบว่า ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ แต่ละฉบับมีค่าตั้งแต่ 0.59 ถึง 0.66 และทั้ง 4 ฉบับมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.69 ส่วนค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการวัดแต่ละฉบับมีค่าตั้งแต่ ± 0.93 ถึง ± 1.34 ทั้ง 4 ฉบับ มีค่าเท่ากับ ± 3.21

3. ความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบทดสอบโดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ ผู้วิจัยนำคะแนนของแบบทดสอบ จากการทดลองครั้งที่ 3 มาวิเคราะห์องค์ประกอบเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง โดยมีขั้นตอนการวิเคราะห์ ดังนี้

- ความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบทดสอบโดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ ผู้วิจัยนำคะแนนของแบบทดสอบ จากการทดลองครั้งที่ 3 มาวิเคราะห์องค์ประกอบเพื่อ ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง โดยมีขั้นตอนการวิเคราะห์ ดังนี้

1. การวิเคราะห์องค์ประกอบเพื่อหาค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง พบว่า ได้ค่าสถิติต่างๆ แสดงค่าคอมมูนาลิตี้ ค่าไอเกน ค่าเปอร์เซ็นต์ความแปรปรวนและเปอร์เซ็นต์ความแปรปรวน

สะสมของแบบทดสอบวัดคุณลักษณะเด่นด้านพิลึกส์ เพื่อทำนายการศึกษาต่อ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยม

2. เมื่อต้องการทราบว่า องค์กรประกอบที่ได้มาหนึ่งองค์ประกอบนั้น ประกอบด้วยตัวแปรใดบ้าง จึงทำการหมุนแกนองค์ประกอบแบบตั้งฉากด้วยวิธี แวรีแมกซ์ (Varimax Orthogonal Rotation) ของ ไคเซอร์ (Kaiser's rule) ผลแสดงดังตาราง 2

ตาราง 2 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบของแบบทดสอบ

ฉบับที่	องค์ประกอบ
X ₁	0.757
X ₂	0.677
X ₃	0.733
X ₄	0.718

จากตารางแสดงให้เห็นว่าค่าน้ำหนักองค์ประกอบเด่นชัดมีเพียงหนึ่งองค์ประกอบซึ่งมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ 0.677 ถึง 0.757 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ ของคุณลักษณะเด่นที่มีค่ามากที่สุด คือ การสังเกต รองลงมาคือการคำนวณ การวิเคราะห์ และการจินตนาการ ตามลำดับ ซึ่งค่าน้ำหนักองค์ประกอบที่ปรากฏในตารางเป็นค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของข้อสอบแต่ละคุณลักษณะเด่น

4. คะแนนเกณฑ์ปกติ (Norms) ของแบบทดสอบ ผู้วิจัยนำคะแนนการทดสอบวัดคุณลักษณะเด่นด้านพิลึกส์ เพื่อทำนายการศึกษาต่อ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จากกลุ่มตัวอย่าง ครั้งที่ 3 จำนวน 400 คน ที่มีคุณลักษณะเข้าเกณฑ์ รวมทั้ง 4 ฉบับ ได้แก่ การสังเกต การจินตนาการ การคำนวณ และการวิเคราะห์ มาสร้างเกณฑ์ปกติจากการทำคะแนน T ปกติ (Normalized T-Score) และขยายคะแนน T ปกติ โดยอาศัยสมการพยากรณ์ได้ พบว่าเกณฑ์ปกติของแบบทดสอบรวมทั้ง 4 ฉบับ จำนวน 45 ข้อ เป็นผลจากคะแนน

ดิบ 12 ถึง 44 ตรงกับคะแนน T ปกติจาก 18 ถึง 44 เมื่อทำการขยายคะแนน T ปกติ โดยอาศัยสมการพยากรณ์เพิ่ม ให้ครอบคลุมคะแนนดิบจาก 1 ถึง 45 พบว่าได้คะแนน T ปกติจาก 0 ถึง 74

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายที่สำคัญคือ ต้องการสร้างแบบทดสอบวัดคุณลักษณะเด่นด้านพิลึกส์ เพื่อทำนายการศึกษาต่อ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่ง อภิปรายได้ดังนี้

1. ค่าความยากง่ายและค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบ

จากการทดสอบครั้งที่ 1 แบบทดสอบวัดคุณลักษณะเด่นด้านพิลึกส์ เพื่อทำนายการศึกษาต่อ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นจำนวน 72 ข้อ มีค่าความยากง่ายตั้งแต่ 0.09 - 0.87 มีค่าอำนาจรายข้อตั้งแต่ 0.05 ถึง 0.50 ผลการวิเคราะห์ พบว่าช่วงค่าอำนาจจำแนกกระจายมาก แสดงว่าข้อสอบที่สร้างขึ้นมีคุณภาพยังไม่ดีเท่าที่ควร ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากเป็นการทดสอบครั้งแรก แบบทดสอบยังไม่ได้ผ่านการวิเคราะห์มาก่อนจึงอาจมีความบกพร่องเกิดขึ้นได้ เช่น การใช้ภาษาในข้อคำถามกำกวมทำให้ผู้สอบเกิดความสับสนวุ่นวายในการตอบ สถานการณ์ไม่เหมาะสม หลังจากวิเคราะห์แล้ว ผู้วิจัยได้พิจารณาปรับปรุงคำถามและตัวเลือกใหม่ แล้วนำไปทดสอบครั้งที่ 2 กับกลุ่มตัวอย่างใหม่

จากการทดสอบครั้งที่ 2 แบบทดสอบวัดคุณลักษณะเด่นด้านพิลึกส์ เพื่อทำนายการศึกษาต่อ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 45 ข้อ มีค่าความยากง่ายตั้งแต่ 0.50 ถึง 0.88 และมีค่าอำนาจจำแนกรายข้อตั้งแต่ 0.21 ถึง 0.45 ผลการวิเคราะห์พบว่า บางข้อค่าอำนาจจำแนกต่ำ ถึงแม้ว่าข้อสอบในแบบทดสอบจะได้รับการปรับปรุงจากครั้งที่ 1 มาแล้ว ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการสอบไม่มีผลต่อผลการเรียนของผู้สอบ จึงให้ความสำคัญ

ค่อนข้างน้อยและไม่ตั้งใจทำแบบทดสอบเท่าที่ควร จึงทำให้ผลการวิเคราะห์ปรากฏดังกล่าว ซึ่งหลังจากวิเคราะห์แล้ว ผู้วิจัยได้นำข้อสอบมาจัดเรียงเป็นแบบทดสอบ ฉบับใหม่ แล้วนำไปทดสอบครั้งที่ 3 กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

จากการทดสอบครั้งที่ 3 แบบทดสอบวัดคุณลักษณะเด่นด้านฟิสิกส์ เพื่อทำนายการศึกษาต่อสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวนข้อสอบ 45 ข้อ มีค่าความยากง่ายรายข้อตั้งแต่ 0.50 ถึง 0.77 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ และมีค่าอำนาจจำแนกรายข้อตั้งแต่ 0.20 ถึง 0.47 ซึ่งสูงกว่าการทดสอบสองครั้งแรก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะได้ผ่านการปรับปรุงมาและคัดเลือกข้อสอบที่มีคุณภาพและการมีกลุ่มตัวอย่างขนาดใหญ่มาก จึงทำให้มีค่าอำนาจจำแนกสูงขึ้น

2. ความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดคุณลักษณะเด่นด้านฟิสิกส์ เพื่อทำนายการศึกษาต่อสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น แต่ละด้านมีค่าตั้งแต่ 0.59 ถึง 0.66 และทั้งฉบับมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.69 คุณลักษณะด้านที่มีความเชื่อมั่นสูงคือ การคิดวิเคราะห์ (0.66) คุณลักษณะด้านที่มีความเชื่อมั่นต่ำสุด คือ การสังเกต (0.59) เนื่องจากการกระจายของคะแนนน้อย ดูได้จากค่าเฉลี่ย 13.43 จากข้อสอบ 16 ข้อ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.57 สอดคล้องกับค่ากล่าวของ (บุญเชิด ภิญญอนันต์พงษ์, 2521 : 256) ที่ได้กล่าวไว้ว่า ค่าความยากง่ายของแบบทดสอบมีอิทธิพลต่อความเชื่อมั่นในแง่ที่จะทำให้การกระจายของคะแนนมีการกระจายน้อย ข้อสอบที่ยากเกินไปนักเรียนส่วนใหญ่จะได้ในลักษณะเหมือนกัน คะแนนแต่ละคนจะไม่ต่างกันเป็นเหตุทำให้ความเชื่อมั่นต่ำลง และค่าความเชื่อมั่นทักษะอื่นที่มีค่าต่ำเนื่องจากจำนวนข้อแบบทดสอบน้อย จะทำให้ค่าความแปรปรวนของแบบทดสอบน้อยไปด้วย ซึ่งส่งผลให้ความเชื่อมั่นต่ำ

3. ค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบทดสอบ จากการทดสอบครั้งที่ 3 ผู้วิจัยใช้วิธีวิเคราะห์องค์ประกอบในการตรวจสอบ ซึ่งเป็นวิธีการหาความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างที่ตรงประเด็นที่สุด เป็นเทคนิค

ที่ละเอียดสำหรับการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลพฤติกรรมต่างๆ (Anastasi, 1968 : 116) ค่าคอมมูนาลิตีตั้งแต่ 0.47 ถึง 0.58 ค่าไอเกนมีค่าเท่ากับ 3.09 ร้อยละความแปรปรวนสะสมเท่ากับ 61.85 และค่าน้ำหนักองค์ประกอบแต่ละคุณลักษณะอยู่ระหว่าง 0.68 ถึง 0.76 จากการวิเคราะห์ผลการทดสอบวัดคุณลักษณะเด่นด้านฟิสิกส์ เพื่อทำนายการศึกษาต่อสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น วัดองค์ประกอบร่วมกันเพียงหนึ่งองค์ประกอบ แสดงว่าแบบทดสอบวัดคุณลักษณะเดียวกัน

4. คะแนนเกณฑ์ปกติ ผู้วิจัยได้สร้างเกณฑ์ปกติอยู่ในรูปคะแนน T ปกติ เพื่อใช้เปรียบเทียบระดับของคุณลักษณะเด่นด้านฟิสิกส์ เพื่อทำนายการศึกษาต่อ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ให้เป็นหน่วยเดียวกัน ผลจากการทดสอบครั้งที่ 3 คะแนนดิบของแบบทดสอบกระจายคะแนนไม่ครอบคลุมครบทุกช่วงคะแนนทั้งหมด ผู้วิจัยจึงได้ขยายขอบเขตของคะแนน โดยการเขียนกราฟจากคู่อันดับระหว่างคะแนนดิบกับคะแนน T ปกติ ที่คำนวณได้

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูล จากแบบทดสอบวัดคุณลักษณะเด่นด้านฟิสิกส์ เพื่อทำนายการศึกษาต่อ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. การทดสอบคุณภาพเบื้องต้น ผู้วิจัยได้นำแบบทดสอบวัดคุณลักษณะเด่นด้านฟิสิกส์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ที่สร้างขึ้นจำนวน 89 ข้อไปทดสอบความเที่ยงตรง โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เป็นผู้พิจารณาความสอดคล้องของข้อความ คำถาม สถานการณ์ แต่ละด้านเป็นรายข้อ ผลการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ ปรากฏว่าได้ข้อคำถามที่สามารถใช้ได้จำนวน 78 ข้อ จึงคัดเลือกให้เหลือ 72 ข้อ ตามต้องการ ซึ่งทุกข้อผ่านการพิจารณาตั้งแต่ 0.60 ถึง 1.00

2. การทดสอบครั้งที่ 1 นำแบบทดสอบ 4 ฉบับ จำนวน 72 ข้อ ที่ได้มาทดสอบกับกลุ่มตัวอย่าง 100 คน มีค่าความยากง่ายตั้งแต่ 0.20 ถึง 0.88 มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อตั้งแต่ 0.05 ถึง 0.50 จึงคัดเลือกเฉพาะข้อที่เข้าเกณฑ์ 27 ข้อ และปรับปรุง 18 ข้อ รวมทั้งหมด 45 ข้อ

3. การทดสอบครั้งที่ 2 นำแบบทดสอบ 4 ฉบับ จำนวน 45 ข้อ ที่ได้มาทดสอบกับกลุ่มตัวอย่าง 148 คน มีค่าความยากง่ายรายข้อตั้งแต่ 0.50 ถึง 0.88 และมีค่าอำนาจจำแนกรายข้อ 0.20 ถึง 0.45 จำนวน 45 ข้อ โดยเป็นข้อที่เข้าเกณฑ์ 39 ข้อ และปรับปรุง 6 ข้อ

4. การทดสอบครั้งที่ 3 มีรายละเอียด ดังนี้

4.1 ค่าความยากง่ายรายข้อและค่าอำนาจจำแนกรายข้อจากการทดสอบครั้งที่ 3 ทดสอบกับกลุ่มตัวอย่าง 400 คน มีค่าความยากง่ายรายข้อตั้งแต่ 0.50 ถึง 0.77 และค่าอำนาจจำแนกรายข้อตั้งแต่ 0.21 ถึง 0.47 จำนวน 4 ฉบับ 45 ข้อ ซึ่งเข้าเกณฑ์ทุกข้อ

4.2 ค่าสถิติพื้นฐานของแบบทดสอบวัดคุณลักษณะเด่นด้านฟิสิกส์ เพื่อทำนายการศึกษาต่อ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 4 ฉบับ 45 ข้อ ค่าเฉลี่ยของคะแนนแต่ละคุณลักษณะมีค่าตั้งแต่ 6.53 ถึง 9.02 รวมทั้งฉบับมีค่า 32.03 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานทั้งฉบับมีค่า 5.76

4.3 ค่าความเชื่อมั่นและค่าความคลาดเคลื่อนในการวัด ของแบบทดสอบแต่ละคุณลักษณะ ผลการวิเคราะห์ที่ได้ดังนี้ ค่าความเชื่อมั่นแต่ละทักษะมีค่าตั้งแต่ 0.59 ถึง 0.66 และทั้งฉบับมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.69 สำหรับค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการวัดแต่ละคุณลักษณะมีค่าอยู่ระหว่าง ± 0.93 ถึง ± 1.33 ทั้งฉบับมีค่า ± 3.21

4.4 ค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบทดสอบวัดคุณลักษณะเด่นด้านฟิสิกส์ เพื่อทำนายการศึกษาต่อ สำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จากการวิเคราะห์พบว่า แบบทดสอบวัดองค์ประกอบร่วมกัน หนึ่งในองค์ประกอบ

โดยค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบทดสอบในองค์ประกอบมีค่าเรียงลำดับ ดังนี้ การสังเกต 0.757 การคำนวณ 0.733 การวิเคราะห์ 0.718 และการจินตนาการ 0.677

4.5 เกณฑ์ปกติ (Norms) ขอบแบบทดสอบวัดคุณลักษณะเด่นด้านฟิสิกส์ เพื่อทำนายการศึกษาต่อ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น รวม 4 ฉบับ 45 ข้อ พบว่ามีค่า T ปกติ ตั้งแต่ 0 ถึง 74 แสดงว่ามีทักษะกระบวนการทางฟิสิกส์พอใช้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 แบบทดสอบวัดคุณลักษณะเด่นด้านฟิสิกส์ เพื่อทำนายการศึกษาต่อ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ที่สร้างขึ้น สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการแนะแนวสำหรับครู การวิเคราะห์ตนเองของนักเรียนในการใช้ศึกษาต่อ แต่อย่างไรก็ตามควรใช้ประกอบกับการปฏิบัติงานจริงของนักเรียนด้วย จะช่วยให้สามารถวิเคราะห์ระดับความสามารถของนักเรียนได้ถูกต้องมากขึ้น

1.2 ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ควรเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ฝึกฝนเพิ่มพูนความรู้ ทั้ง 4 ด้าน โดยอาศัยการเรียนการสอนแบบโครงงานเพื่อให้นักเรียนได้มีโอกาสพัฒนาตนเองทั้งด้านความคิดและทักษะการปฏิบัติรวมทั้งใช้แบบทดสอบวัดความรู้กันไป จะทำให้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้น

1.3 เนื่องจากการประเมินผลการทดสอบในครั้งนี้ พบว่ามีค่า มีค่า T ปกติ ตั้งแต่ 0 ถึง 74 ถือว่ามีทักษะกระบวนการทางด้านฟิสิกส์ อยู่ในเกณฑ์พอใช้ และมีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ต่ำมาก ผู้วิจัยจึงคิดว่าควรจะมีการเพิ่มการเรียนการสอนด้านการทดลองเพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้เพิ่มมากขึ้นกว่าเดิม

1.4 แบบทดสอบนี้ ผู้ปกครองและนักเรียนสามารถนำไปทดลองวัดคุณลักษณะ

ลักษณะเด่นด้านฟิสิกส์ได้ และยังสามารถนำแบบทดสอบทั้ง 4 ฉบับ ซึ่งแบ่งเป็น 4 ด้าน ซึ่งได้แก่ ด้านการสังเกต ด้านการพิจารณา ด้านการคำนวณ และด้านกรวิเคราะห์ เมื่อทำการทดสอบแล้วทราบว่าตัวเองมีความบกพร่องด้านใดก็จะสามารถปรับปรุงในด้านนั้นต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

2.1 ควรมีการสร้างแบบทดสอบวัดคุณลักษณะเด่นด้านฟิสิกส์สำหรับนักเรียนเพื่อทำนายการศึกษาต่อระดับอื่น โดยเฉพาะระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งต้องไปศึกษาต่อระดับอุดมศึกษารวมทั้งทำให้ข้อสอบมีความเป็นปรนัยมากขึ้น

2.2 ควรใช้แบบทดสอบวัดคุณลักษณะเด่นด้านฟิสิกส์ กับกลุ่มตัวอย่างที่มีขนาดใหญ่ขึ้น เพื่อหาคุณภาพและสร้างเกณฑ์ปกติที่สามารถใช้ได้กับกลุ่มตัวอย่างขนาดใหญ่ขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณ รองศาสตราจารย์สมนึก ภัททิยธนี ประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ อาจารย์ดร.ฐิตาภรณ์ เวียงวิเศษ กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน ผู้ทำวิทยานิพนธ์ ขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบคุณผู้บริหาร คณะครู และนักเรียน และสถานศึกษา ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างได้ให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการวิจัยอย่างดียิ่ง

เอกสารอ้างอิง

- กรกฎ เอี่ยมสำอาง. (2546). *การสร้างแบบวัดสำรวจบุคลิกภาพสำหรับพนักงานของ บริษัท ไทยกลีโกะ จำกัด*. ปรินญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- กรมวิชาการ. (2553). *หลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าพัสดุภัณฑ์.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545 และ ฉบับที่ 3 พ.ศ.2553*. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2546). *การใช้ SPSS for Windows ในการวิเคราะห์ข้อมูล*. กรุงเทพมหานคร.
- ชวาล แพร่ตกุล. (2518). *เทคนิคการวัดผล. พิมพ์ครั้งที่ 6*. กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช. ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และ 6 ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา.
- ณัฐพงษ์ เจริญพิทย์. (2542). *การวัดผลการเรียนวิทยาศาสตร์*. กรุงเทพฯ : สาขาวิทยาศาสตร์ศึกษา : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ทองสง่า ผ่องแผ้ว. (2547). *ความสัมพันธ์ระหว่างความคิดสร้างสรรค์ทางวิทยาศาสตร์เจตคติเชิงวิทยาศาสตร์เจตคติต่อกิจกรรมปฏิบัติการเคมีความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์กับความสามารถในการปฏิบัติการเคมีและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จังหวัดมหาสารคาม*. วิทยานิพนธ์. กศ.ม. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ธานินทร์ เสนีย์วงศ์ ณ อยุธยา. (2539). *ความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถทางสมองกับความสามารถทางการเรียนวิชาฟิสิกส์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในจังหวัดอ่างทอง*. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- นพมาศ อึ้งพระ. (2546). *ทฤษฎีบุคลิกภาพและการปรับตัว*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- บริษัท ปตท. (2551). *จำกัด. ปรินญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต : เกษตรศาสตร์*. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- บุญชม ศรีสะอาด, นิภา ศรีไฟโรจน์ และนุชชา ทองทวี. *การวัดผลประเมินผลทางการศึกษา*. (2528). มหาสารคาม : ปริดาการพิมพ์.
- บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. (2535). *เทคนิคการสร้างเครื่องมือรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัย*. กรุงเทพฯ : เจริญดีการพิมพ์.
- บุรินทร์ กำจัดภัย. (2540). *บทความ ฟิสิกส์ วิทยาศาสตร์และปรัชญา*. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยนเรศวร. สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดยโสธร. วิทยานิพนธ์กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ. (2553). *การพัฒนาการคิด*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด 9119 เทคโนโลยีพรินติ้ง.
- พิมพ์กมล พลอ่อนสา. (2557). *การสร้างแบบทดสอบคุณลักษณะเด่นด้านเคมี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนในจังหวัดขอนแก่น*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. วิทยาลัยการศึกษา : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ภพ เลหาไฟบูลย์. (2540). *แนวการสอนวิทยาศาสตร์*. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- ภาณินี เทพหนู. (2546). *ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาชีววิทยาและความคิดสร้างสรรค์ทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนด้วยกิจกรรมพัฒนาการคิดนอกรอบ วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่*.
- ยงยุทธ ยุทธวงศ์. (2543). *รวมบทความวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีไทยจากอดีตสู่อนาคต*. กรุงเทพฯ :

สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ.

- รุจิราพร อินทรโฆษิต. (2540). *การศึกษาพฤติกรรมด้านจิตวิทยาถึงระดับเจตคติต่อวิชาฟิสิกส์ตามโครงสร้างทางทฤษฎีของแครธโฮล์*. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วัชร สุวรรณไตร. (2539). *องค์ประกอบความถนัดทางสติปัญญาในการเรียนฟิสิกส์ที่สัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนฟิสิกส์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4*. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วารสารวิชาการพระจอมเกล้าพระนครเหนือปีที่ 21. (2554). ฉบับที่ 1 ม.ค. - เม.ย. *ความสามารถในการปรับตัวของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ในมหาวิทยาลัยของรัฐ*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- สมนึก ภัททิยธนี. (2556). *การวัดผลการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 9. กापสินธุ์ : ประสานการพิมพ์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน, กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). *การพัฒนาศักยภาพเด็กและเยาวชนผู้มีความสามารถพิเศษ*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24. (2556). *รายชื่อและจำนวนนักเรียน พ.ศ. 2556*. กापสินธุ์.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24. (2556). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. (2552). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- อนุชิตา มั่นดี. (2545). *การพัฒนาแบบวัดคุณลักษณะเด่นทางด้านวิทยาศาสตร์ของนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น*. วิทยานิพนธ์ศษ.ม. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- Aniello, Joseph Anthony. (2004). "Teacher and Student Relationships for Improvements in Creativity," *Dissertation Abstracts International*. 64(8) : 2755-A ; February.
- Gardner, Howard. (1993). *Muiltiple Intelligences :The Theory in Practice*. New York : Basic Books, Harper Collins Publishers.
- Gardner, Howard. (1988). "Some Change in the Structure of Intellect Model," *Education and Psychological Measurement*. 48 : 1-4 ; Spring.
- Zimbardo, Ruch. *Psychology & Life*. (1980). (14th ed.) New York : Harper Collins Collage.

การปรับตัวของผู้ประกอบการโทรทัศน์ ให้อยู่ได้ในยุคทีวีดิจิทัล

Adaptation of Television Operators to the New Age of Digital TV

พรณรงค์ พงษ์กลาง¹

Pornnarong Pongklang²

ปัจจุบันหลังจากประเทศไทยปรับเปลี่ยนระบบการถ่ายทอดโทรทัศน์และการกระจายเสียงจากระบบแอนะล็อกเป็นระบบดิจิทัล โดยคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ ได้ดำเนินการจัดสรรคลื่นความถี่และออกใบอนุญาตฟรีทีวีแบบดิจิทัลจำนวน 48 ช่อง นับได้ว่าเป็นปรากฏการณ์ครั้งสำคัญของการเปลี่ยนแปลงภูมิทัศน์สื่อ (Media Landscape) ของประเทศไทย ทำให้วงการโทรทัศน์ไทยเกิดการปรับตัวครั้งใหญ่ของช่องฟรีทีวี ลักษณะการเปลี่ยนแปลงในเชิงเทคโนโลยีของอุตสาหกรรมโทรทัศน์ไทย ได้พัฒนาไปใช้ระบบการส่งผ่านของคลื่นเสียงและภาพโดยใช้สัญญาณดิจิทัลที่มีประสิทธิภาพสูงทั้งความคมชัดของภาพและเสียง และสามารถส่งข้อมูลได้มากกว่าแบบแอนะล็อกในหนึ่งช่องสัญญาณ

จะเห็นได้ว่าปรากฏการณ์การเปลี่ยนผ่านเป็นทีวีดิจิทัลในครั้งนี้ ส่งผลกระทบต่อหลายภาคส่วน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวงการอุตสาหกรรมโทรทัศน์และผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ ทำให้ผู้ประกอบการรายเดิมและใหม่ต้องปรับตัวด้วยการกำหนดแผนกลยุทธ์ต่างๆ ในการนำเสนอรายการที่มีคุณภาพในด้านเนื้อหา ด้านเทคนิค การนำเสนอที่ทันสมัย มีความเหมาะสมกับกลุ่มผู้บริโภคเป้าหมายในช่องโทรทัศน์ ตลอดจนช่องทางใหม่ ๆ ในการเผยแพร่ช่องรายการของตน เพื่อสร้างความน่าสนใจและโดดเด่น เนื่องจากมีการแข่งขันอย่างรุนแรงในทีวีดิจิทัลช่องธุรกิจจำนวน 24 ช่อง ซึ่งผู้บริโภคมีตัวเลือกในการรับชมรายการจากช่องต่างๆ มากขึ้นกว่าเดิม ซึ่งผู้ประกอบการโทรทัศน์ต้องกำหนดกลุ่มเป้าหมายเฉพาะของแต่ละช่องของตนเองอย่างชัดเจน เพื่อให้อยู่รอดท่ามกลางการแข่งขันที่รุนแรงนี้ได้

ดังนั้นผู้ประกอบการที่ประมูลทีวีดิจิทัลทั้งรายเก่าและรายใหม่อาจไม่ประสบความสำเร็จทุกรายไป อันเนื่องมาจากหลาย ๆ ปัจจัย เช่น ปัจจัยเชิงนโยบาย ปัจจัยด้านเทคโนโลยี ปัจจัยด้านเงินทุน ปัจจัยด้านผู้บริโภค โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ประกอบการรายใหม่ต้องสร้างความชัดเจนและจุดยืนในการนำเสนอของสถานี เพื่อดึงดูดผู้บริโภคให้มีทางเลือกมากกว่าช่องฟรีทีวีเดิม ซึ่งในส่วนงบประมาณมีการกระจายไปสู่ช่องโทรทัศน์ต่าง ๆ มากขึ้น หลังจากมีการเปลี่ยนผ่านไปสู่ระบบโทรทัศน์ในระบบดิจิทัลเต็มรูปแบบ โดยผู้ประกอบการโทรทัศน์ต้องปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงและการแข่งขันในยุคทีวีดิจิทัล ด้วยการกำหนดกลยุทธ์ในการบริหารจัดการที่เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงภูมิทัศน์สื่อ และแนวทางการแตกตัวทางธุรกิจสื่อให้มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะช่วยให้ผู้ประกอบการโทรทัศน์ดิจิทัลสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงในยุคทีวีดิจิทัล

คำสำคัญ : การปรับตัว, ผู้ประกอบการโทรทัศน์, ยุคทีวีดิจิทัล

¹ เจ้าหน้าที่ประจำ, คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพายัพ

² Teaching Assistant, Faculty of Communication Arts, Payap University

Abstract

Thailand has completed the transformation of its television broadcasting system from an analog to a digital platform. The national broadcasting and telecommunication commission has allocated spectrum and licensed 48 channels of free digital TV. This is a significant event in Thailand's media landscape. As a direct result of the allocation, the Thai television industry has experienced a big change in the free-TV market. It has evolved into a modern state of the art audio and visual transmission system using high-quality digital signals for clarity of picture and sound, and it can send more information than it could under the analog channel.

It turns out that this transitional phenomenon has affected many sectors of the industry. For example, both new and old operators have to adapt by establishing different strategies to present quality content. Because of the intense competition involved with 24 channels of digital TV, consumers now have the option of watching programs from many different channels. More than ever TV operators must clearly identify their specific niche in order to survive this intense competition. Operators in the new digital TV era may not be successful. With factors such as policy, technology, capital, and consumer factors in particular, new operators need to establish the station's identity quickly so as to attract consumers that now have more choices than the original free TV channels. The need for an advertising budget has become a reality for many of the newcomers, and operators must now formulate appropriate management strategies to deal with this new digital age..

Keywords : Adaptation, Television entrepreneur, era of the digital TV

บทนำ

ปัจจุบันระบบทีวีดิจิทัลนั้นมีผลกระทบและอรรถประโยชน์ต่อผู้บริโภคในหลายแง่มุม จากเดิมผู้บริโภคที่เคยรับชมโทรทัศน์แบบฟรีทีวีเพียงไม่กี่ช่องในคุณภาพแบบแอนะล็อก ซึ่งในระบบเดิมค่อนข้างมีข้อจำกัดอยู่ในหลายด้าน ทั้งในเรื่องของคุณภาพ ช่องสัญญาณที่จำกัด ตลอดจนเรื่องของสัญญาณรบกวนต่าง ๆ แต่เมื่อมีการเปลี่ยนระบบไปเป็นระบบดิจิทัลทีวี ผู้บริโภคก็จะได้รับชมภาพและเสียงที่ชัดเจนขึ้น มีรายการโทรทัศน์พื้นฐานที่สามารถรับชมได้แบบไม่เสียเงิน ที่มีช่องต่าง ๆ ให้เลือกชมมากขึ้นตามความต้องการ โดยช่องรายการ

ในระบบโทรทัศน์ดิจิทัลของไทยได้ถูกจัดสรรไว้จำนวน 48 ช่อง แบ่งเป็น ช่องบริการที่วิสาหกิจ 12 ช่อง ช่องบริการธุรกิจ 24 ช่อง และช่องบริการชุมชน 12 ช่อง แต่สำหรับผู้บริโภคที่ได้รับชมรายการโทรทัศน์ในกลุ่มอื่น ๆ ในตลาดอยู่แล้ว ไม่ว่าจะเป็น โทรทัศน์ดาวเทียม เคเบิลทีวี หรือสื่อในรูปแบบต่าง ๆ ก็จะมีทางเลือกมากขึ้น ในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และความบันเทิงตามลักษณะของกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ จากช่องบริการธุรกิจ 24 ช่อง ซึ่งแยกออกไปเป็นประเภทรายการต่าง ๆ ผ่านโครงข่ายการสื่อสารหลักของประเทศ

แนวคิดเกี่ยวกับการแพร่ภาพโทรทัศน์ภาคพื้นดินในระบบดิจิตอลและการเปลี่ยนผ่านจากโทรทัศน์ ภาคพื้นดินในระบบแอนะล็อกไปสู่ระบบดิจิตอล

ในการเปลี่ยนผ่านโทรทัศน์จากระบบแอนะล็อกไปสู่ระบบดิจิตอลนั้นสิ่งหนึ่งที่มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งคือการมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบโทรทัศน์ดิจิทัล ซึ่งถือได้ว่าเป็นนวัตกรรมใหม่ที่เข้ามาสู่ระบบการกระจายเสียงโทรทัศน์ในประเทศไทย และการที่ประชาชนจะยอมรับนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีสมัยใหม่ดังกล่าวได้เร็วมากน้อยเพียงใดนั้นจะขึ้นอยู่กับความรู้ทัศนคติของประชาชนที่มีต่อตัวระบบ การรับรู้ถึงข้อดี ข้อจำกัด รวมทั้งการรับรู้ถึงประโยชน์ที่จะได้รับจากโทรทัศน์ภาคพื้นดินในระบบดิจิตอลว่าเป็นอย่างไร

เนื่องจากการแพร่ภาพโทรทัศน์ภาคพื้นดินจากระบบ แอนะล็อกมาเป็นระบบดิจิตอล ทำให้การส่งและรับสัญญาณเป็นรหัสฐานสองหรือบิต (Bit) ที่สามารถเพิ่มคุณภาพ และเพิ่มประสิทธิภาพของการส่งสัญญาณโทรทัศน์ได้หลายประการ เช่น คุณภาพความคมชัดของภาพและเสียงที่สามารถรับสัญญาณได้ทั้งในสภาพที่อยู่กับที่หรือในขณะที่เคลื่อนที่ด้วยการรับส่งในระบบดิจิตอลทำให้สามารถเพิ่มจำนวนช่องรายการมากขึ้น ตลอดจนสามารถเพิ่มบริการเสริมต่างๆ ที่ช่วยให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้ง่ายและมากขึ้น และผู้ชมสามารถโต้ตอบกับผู้จัดรายการได้มากขึ้น นอกจากนี้การที่ผู้ชมมีช่องทางในการรับชมมากขึ้นทำให้มีเนื้อหาที่หลากหลายมากขึ้น ด้วยรูปแบบของการส่งสัญญาณในลักษณะต่าง ๆ เช่น เคเบิลทีวี โทรทัศน์ผ่านดาวเทียม โทรทัศน์ผ่านอินเทอร์เน็ต (IPTV) และโทรทัศน์เคลื่อนที่ (Mobile TV)

จากการศึกษาของศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์ และ คอมพิวเตอร์แห่งชาติ (NECTEC), 2559 พบว่า ระบบดิจิตอลของการบริการโทรทัศน์ภาคพื้นดินจะส่งผลให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมและมีผลกระทบ

ต่อ ประชาชนมากกว่าบริการโทรทัศน์ประเภทอื่นๆ การปรับเปลี่ยนการแพร่ภาพโทรทัศน์ภาคพื้นดินจากระบบแอนะล็อกเป็นระบบดิจิตอลจะทำให้เกิดประโยชน์และส่งผลกระทบต่อผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องหลัก ๆ คือ ผู้บริโภคหรือประชาชนทั่วไป ซึ่งจะมีโอกาสรับชมภาพที่มีความคมชัดมากขึ้น มีช่องให้เลือกหลากหลายมากขึ้น และตอบสนองความต้องการของคนกลุ่มต่าง ๆ ในสังคมมากขึ้น รวมทั้งขยายบริการรูปแบบใหม่เพิ่มขึ้นด้วยทำให้โครงสร้างอุตสาหกรรมของโทรทัศน์เติบโตขึ้นทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ อีกทั้งยังสร้างโอกาสในการพัฒนาธุรกิจใหม่ ๆ โดยเฉพาะอุตสาหกรรมการผลิตรายการที่จะต้องมีการแข่งขันกันในการให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชน และที่สำคัญคือการไหลของข้อมูลข่าวสารจะสามารถส่งรับถึงกันได้ทั้งโลก อันเข้าสู่ แนวความคิดในเรื่องสังคม โลกาภิวัตน์และสังคมเครือข่าย (Globalization and Network Society)

Appadurai (2006) ได้สรุปสภาพการณ์ที่จะเกิดขึ้นในยุคโลกาภิวัตน์ที่มีระบบดิจิตอลเป็นตัวขับเคลื่อนว่า (1) จะเกิดการเคลื่อนย้ายถิ่นของประชากร (Ethnos cape) ทั้งในแง่กายภาพและความคิด (2) จะมีการพัฒนาและการเติบโตของธุรกิจสื่อและการสื่อสาร (Medias cape) (3) จะมีการพัฒนาเทคโนโลยี ไปสู่การสื่อสารยุคใหม่ (Techno cape) ว่า สารสนเทศกลายเป็นอำนาจหรือสิ่งสำคัญที่สุดในการดำรงชีวิต ของมนุษย์ด้วยระบบที่เรียกว่าระบบดิจิตอล (Digitalization) ที่มีความสำคัญตั้งแต่การผลิตไปจนถึงการ เผยแพร่ และการจำหน่ายจ่ายแจก (4) ในแง่การเงินการลงทุน (Finances cape) จะมีการลงทุนในสื่อและธุรกิจ ต่างๆ ทั้งขนาดใหญ่และขนาดเล็กมากมาย และมีการเชื่อมโยงติดต่อกันหรือมีการลงทุนข้ามชาติเกิดขึ้น มากมาย (5) ในแง่อุดมการณ์ (Ideas cape) จะมีการอธิบายถึงอุดมการณ์ความคิด และอัตลักษณ์ (Identity) ของวัฒนธรรมต่าง ๆ ซึ่งอัตลักษณ์ที่เข้มแข็งจะครอบงำอุดมการณ์กับอัต

ลักษณะที่อ่อนแกว่าด้วยการติดต่อสื่อสารกันอย่าง ไร้พรมแดนทำให้เกิดสังคมเครือข่าย (Network Society) และก่อให้เกิดพลังของการสร้างอัตลักษณ์ ของกลุ่มต่างๆ ขึ้น โดยมีโครงสร้าง (Structure) และ มีกิจกรรม(Activities)ร่วมกัน นอกจากนี้ Federal Communication Commission (FCC) ประเทศ สหรัฐอเมริกาได้กำหนดว่าทุกประเทศต้อง เปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีให้เป็นระบบดิจิทัลที่ทำให้ การสื่อสารมีคุณภาพของภาพและเสียงสูงขึ้นกว่าเดิม มีความยืดหยุ่นในการใช้เชื่อมต่อสัญญาณไปยังเครื่องมืออุปกรณ์อื่น ๆ ได้มากหลากหลายทำให้เกิดประโยชน์สูงสุด

จากภาพรวมของธุรกิจทีวีดิจิทัลตลอดระยะเวลาในปี 2559 ที่ผ่านมาผู้ประกอบการทีวีดิจิทัลต้องเผชิญกับความท้าทายในการบริหารจัดการ ธุรกิจ ทั้งยังต้องวิเคราะห์ช่องทางในการหารายได้เพิ่มเติมและยังต้องการความช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สามารถดำเนินธุรกิจต่อไปได้และสามารถรับผิดชอบค่าประมูลใบอนุญาตที่สูงขึ้น สืบเนื่องจากการเพิ่มขึ้นของจำนวนช่องทีวีดิจิทัลที่มากถึง 24 ช่องที่ผ่านการประมูลควบคู่ไปกับ 3 ช่อง แอนาล็อกเดิม ซึ่งส่งผลให้เกิดความไม่สมดุลกันของภาวะดุลยภาพทางการตลาดจากจำนวนช่องที่มากเกินไป ทำให้ไม่สามารถแบ่งส่วนแบ่งตลาดโฆษณาที่ดำเนินการผ่านสื่อต่างๆ ที่ถือเป็นรายได้หลักของธุรกิจทีวีดิจิทัลที่มีอยู่ราว 60,000 ล้านบาทได้เพียงพอ ประกอบกับมีแนวโน้มว่าอัตรามูลค่ารวมในตลาดโฆษณาจะมีอัตราเพิ่มขึ้นจากเดิมไม่มากนัก แสดงให้เห็นถึงรายได้จากเงินโฆษณาและการให้เช่าช่วงเวลาที่ยังไม่มากพอสำหรับใช้ประกอบธุรกิจได้

ผลกระทบของโทรทัศน์ในระบบดิจิทัลที่มีต่อผู้ประกอบการในธุรกิจทีวีดิจิทัล ทั้งที่เป็นรายเดิมและรายใหม่ เมื่อประมูลช่องได้แล้วผู้ประกอบการจำเป็นต้องเลือกเฟ้นรายการคุณภาพที่สามารถดึงดูดใจผู้บริโภคได้เมื่อรายการนำเสนอใจก็จะเป็นประโยชน์สำหรับการขายโฆษณามากยิ่งขึ้น เมื่อมี

ช่องรายการมากขึ้นกว่าเดิมจึงเป็นการขยายตลาดที่คาดเดาได้ไม่ยากว่าจะมีการแข่งขันสูงระหว่างช่องในลักษณะเดียวกัน เช่น ช่องข่าวสารและสาระ ช่องบันเทิง วาไรตี้ ที่มีผู้ประกอบการกล้าลงทุนแข่งขันกันในการคัดสรรเนื้อหาเพื่อดึงดูดสายตาคนดู และนำไปสู่ความนิยมในช่องเหล่านั้น ในการช่วงชิงเม็ดเงินโฆษณาที่จะสร้างรายได้ให้กับผู้ประกอบการในที่สุด

สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (2559) ได้สรุปผลของการลงทุนในกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ (การลงทุนโครงข่าย Multiplex (MUX) และการลงทุนของผู้รับใบอนุญาต (ช่องรายการ) จากรายงานข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการตลาดกิจการโทรทัศน์ดิจิทัลภาคพื้นดินในประเทศไทยของสำนักนโยบายและวิชาการกระจายเสียงและโทรทัศน์ ได้กล่าวถึงสัดส่วนของผู้ชมช่องรายการโทรทัศน์ภาคพื้นดินในเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2559 ว่า ผู้ชมช่องรายการใหม่เติบโตเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ อย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะสัดส่วนของผู้ชมช่องรายการเดิม (3, 5, 7, 9, NBT, TPBS) กับช่องรายการใหม่ คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 51.10 ต่อร้อยละ 48.90 ซึ่งจากการเปรียบเทียบอัตราร้อยละดังกล่าวแล้วแสดงว่ามีการเติบโตของช่องรายการใหม่เพิ่มขึ้นจากเดิมร้อยละ 2.2 นอกจากนี้ยังพบมูลค่าของห่วงโซ่ ของการประกอบกิจการที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหารายการโทรทัศน์ที่มีมูลค่าสูงถึงร้อยละ 70 ในส่วนของผู้ผลิต เนื้อหารายการและผู้ให้บริการโครงข่าย ซึ่งเมื่อคำนวณออกมาพบว่า มีรายได้จากผลิตและการขายลิขสิทธิ์ เนื้อหารายการถึงร้อยละ 36 และมีรายได้จากการรวบรวมข้อมูลและการเผยแพร่ภาพเนื้อหาของ ผู้ประกอบการช่องรายการร้อยละ 34 โดยรายการที่สามารถเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ ได้แก่ รายการกีฬาและ รายการบันเทิง เพราะสามารถสร้างผลกำไรและรายได้หลักจากการโฆษณาสินค้าและผลิตภัณฑ์ที่เข้าถึงกลุ่ม ผู้บริโภคและเป้าหมายได้

เป็นจำนวนมาก

นอกจากนี้สำนักนโยบายและวิชาการกระจายเสียงและโทรทัศน์ (2559) ยังได้สรุปผลจากการประกอบกิจการของผู้ประกอบการภายหลังจากการเปลี่ยนผ่านจากรายงานการศึกษาผลกระทบของกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ต่อสังคมและเศรษฐกิจไทย ว่ามีการเพิ่มขึ้นของผลผลิตในกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ร้อยละ 1 ส่งผลต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจโดย Real GDP เพิ่มขึ้นร้อยละ 0.17 การลงทุนในกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์เพิ่มขึ้นร้อยละ 12.4 และการลงทุนมวลรวมที่แท้จริงเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.25 ซึ่งการเปลี่ยนผ่านที่ส่งผลให้ผลผลิตในกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์เพิ่มขึ้นร้อยละ 17.16 จะส่งผลให้เศรษฐกิจขยายตัว

ร้อยละ 2.92 ตลอดระยะเวลา 15 ปี ซึ่งจากข้อมูลของธนาคารโลก Real GDP ของประเทศไทยในปี พ.ศ. 2556 มีโครงการศึกษาผลการรับชมภาคพื้นดินในระบบดิจิทัลมูลค่า 387.3 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ ดังนั้นการเปลี่ยนผ่านไปสู่โทรทัศน์ระบบดิจิทัลจะส่งผลให้ Real GDP เพิ่มขึ้น 11.3 พันล้านดอลลาร์สหรัฐตลอดช่วงใบอนุญาต

อย่างไรก็ดี จากแนวโน้มเศรษฐกิจที่คาดว่าจะดีขึ้นส่งผลให้ผู้ประกอบการทั้งในส่วนของสินค้าและบริการ มีความมั่นใจเพียงพอที่จะทำการตลาดและการโฆษณาเพิ่มขึ้นผ่านสื่อโทรทัศน์ โดยประเมินว่างบโฆษณาส่วนใหญ่จะยังคงอยู่ที่ 5 ช่องหลักที่ได้รับความนิยมสูงสุดในปี 2559 ดังแสดงตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการจัดอันดับความนิยมช่องทีวีดิจิทัล ประจำเดือนธันวาคม 2559

อันดับ	ช่อง	Rating	การเปลี่ยนแปลง	% Rating
1	CH 7	2.605	-	23.98
2	CH 3	2.017	-	18.57
3	Workpoint TV	1.338	-	12.32
4	MONO	0.92	-	8.47
5	One	0.719	-	6.62
6	CH 8	0.681	-	6.27
7	CH 3 SD	0.333	^	3.07
8	THAIRATH TV	0.304	v	2.80
9	AMARIN	0.264	^	2.43
10	NOW	0.244	^	2.25

ที่มา : <http://savingintrend.com/เรตติ้งทีวีดิจิทัล>

ที่มา : <http://www.manager.co.th/daily/viewnews.aspx>

ภาพที่ 1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการประกอบการโทรทัศน์ในระบบดิจิทัล

ภาพที่ 1 แสดงข้อมูลปัจจัยสำคัญของการดำเนินธุรกิจสื่อทีวีดิจิทัล ทั้งในเรื่องของอันดับความนิยมช่องทีวีดิจิทัลและการหารายได้จากการขายเวลาเพื่อการโฆษณา ซึ่งส่งผลต่อความเจริญเติบโตของกิจการโทรทัศน์ว่าจะคงอยู่ในสภาวะการแข่งขันที่รุนแรงนี้ได้อย่างไร โดยเฉพาะในประเด็นที่สำคัญทั้ง 2 เรื่องที่ได้กล่าวมาข้างต้น ซึ่งผู้ประกอบการโทรทัศน์ปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ในการสร้างอันดับความนิยมช่องทีวีดิจิทัลของตนเอง เพื่อนำไปสู่รายได้จากโฆษณาอย่างต่อเนื่อง โดยต้องมีการปรับใช้เพื่อให้สอดคล้องกับปัจจัยของการดำเนินงาน ดังนี้

1. ด้านอันดับความนิยม (Rating)

อันดับความนิยม หรือ Rating เป็นส่วนหนึ่งของการชีวิตว่า ช่องทีวีดิจิทัลช่องใดบ้างที่จะอยู่รอดในการแข่งขันได้ หลังจากที่ มีบางช่องปิดตัว บางช่องปรับลดพนักงาน หลายช่องขาดทุน และบางช่องมีแนวโน้มจะปิดตัว ซึ่งทั้งหมดต้องยอมรับว่าเกิดจากการคาดการณ์ที่ผิดพลาด การขาดประสิทธิภาพ เมื่อช่องทีวีหลักได้เพิ่มจาก 6 ช่องมาเป็น 28 ช่อง (ปัจจุบันเหลือ 26) รายการเพิ่มขึ้นต้นทุนสูงขึ้น แต่รายได้จากการโฆษณา ซึ่งเป็นราย

ได้หลักไม่ได้เพิ่มขึ้น ดังนั้นปัจจัยที่ส่งผลให้อันดับความนิยมลดลง ในเบื้องต้นมีทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก ดังนี้

1.1 ลักษณะหรือรูปแบบ (Character)

ไม่ชัดเจน คือการไม่แสดงจุดเด่นของช่องรายการที่ชัดเจน หรือเน้นความหลากหลายซึ่งไม่ใช่ทางออกของโทรทัศน์ยุคใหม่ ทำให้โอกาสสร้างการจดจำของผู้บริโภคจึงเป็นไปได้ยาก

1.2 ผู้บริโภคไม่จำจด เมื่อไม่มีลักษณะหรือรูปแบบ ที่ชัดเจน จึงไม่มีจุดเด่น ผู้บริโภคก็ไม่จดจำ อันดับความนิยมก็ไม่เพิ่มขึ้น

1.3 การบริหารจัดการหลายช่อง ทำให้ไม่ได้เน้นหนักอย่างเต็มที่ ถ้าเนื้อหาไม่ดี หรือสายป่านไม่มากพอ ส่งผลให้ต้องปิดตัวลง

1.4 การคาดการณ์ที่ผิดพลาด ผู้บริหารของช่องโทรทัศน์คาดการณ์ผิดเกี่ยวกับตลาด ทั้งผู้บริโภค และโฆษณา รวมไปถึง กสทช. ที่คาดการณ์ผิดพลาดทำการเปิดประมูลทีวีดิจิทัลจำนวนหลายช่องพร้อมกัน ส่งผลให้เกิดอุตสาหกรรมสื่อซ็อก

1.5 การมาของสื่อออนไลน์ ส่วนหนึ่งคือ การมีอินเทอร์เน็ตเป็นโลกออนไลน์มาแข่งเวลาผู้บริโภคไป คนรุ่นใหม่ส่วนใหญ่ไม่รอดูรายการสดทางโทรทัศน์ เพราะสามารถดูย้อนหลังทางออนไลน์ได้

AGB Nielsen Rating 1-31 January 2560

Ranking	Channel	Rating	Movement	% Rating
1	CH7	2.562	-	22.99
2	CH3	2.026	-	18.14
3	WorkpointTV	1.482	-	13.27
4	MONO	0.971	-	8.69
5	ONE	0.754	-	6.75
6	CH5	0.679	-	6.08
7	CH5 SD	0.383	-	3.43
8	THARATH TV	0.341	-	3.05
9	AKKON	0.286	-	2.58
10	NOW	0.24	-	2.15
11	MCOT	0.214	-	1.92
12	TRISU	0.152	-	1.37
13	BNN 25	0.191	-	1.71
14	PPTV	0.182	v	1.63
15	CH3 Family	0.115	-	1.03
16	NAT10N	0.107	v	0.96
17	TRIS	0.092	v	0.82
18	NEWTV	0.063	-	0.56
19	TV5	0.054	-	0.48
20	SPRING NEWS	0.051	v	0.46
21	VOICE TV	0.041	-	0.37
22	BRIGHT TV	0.041	v	0.37
23	TNN	0.037	v	0.33
24	NBT	0.037	v	0.33
25	MCOT Family	0.028	-	0.25

© AGB Nielsen | โทรสาร 02-642-1111 | www.savingtrend.com

AGB Nielsen Rating Bangkok 24 hours

Ranking	Channel	Rating	Movement	% Rating
1	CH7	3.142	-	24.14
2	CH3	2.353	-	18.07
3	WorkpointTV	1.856	-	14.26
4	MONO	1.123	-	8.63
5	ONE	0.767	-	5.89
6	CH5	0.556	-	4.27
7	CH5 SD	0.406	-	3.12
8	THARATH TV	0.347	-	2.67
9	AKKON	0.304	v	2.37
10	MCOT	0.277	v	2.13
11	CH3 Family	0.209	-	1.61
12	IMPACT	0.226	-	1.74
13	TRUEHU	0.228	v	1.75
14	PPTV	0.182	v	1.40
15	NOW	0.174	v	1.34
16	NAT10N	0.167	-	1.28
17	TRIS	0.124	-	0.95
18	THN24	0.083	-	0.64
19	SPRING NEWS	0.076	-	0.58
20	TV5	0.075	v	0.58
21	VOICE TV	0.072	-	0.55
22	NEWTV	0.059	-	0.45
23	NBT	0.046	-	0.35
24	BRIGHT TV	0.043	-	0.33
25	MCOT Family	0.033	-	0.25

ภาพที่ 2 แสดงภาพรวมของอันดับความนิยมของโทรทัศน์ดิจิทัลในประเทศไทย

จากการศึกษาผลการสำรวจการจัดอันดับความนิยมสถานีโทรทัศน์ดิจิทัลของประเทศไทย พบว่า สถานีโทรทัศน์ดิจิทัลที่มีอันดับความนิยมอยู่ใน 5 อันดับแรก ได้แก่ อันดับหนึ่ง ช่อง 7 HD (2.562) รองลงมาคือ ช่อง 3 HD (2.026) ช่องเวิร์กพอยท์ทีวี (1.482) ช่อง Mono 29 (0.971) และช่อง One (0.754) ตามลำดับ (บริษัท เอจีบีเน็ลเส็น มีเดีย รีเสิร์ช จำกัด, 2560) ซึ่งเป็นที่น่าสังเกตว่า สถานีโทรทัศน์ดิจิทัลที่มีอันดับความนิยมอยู่ใน 5 อันดับแรก ทุกสถานีมีการวางตำแหน่ง (Positioning) ของช่องและแนวทางในการนำเสนอเนื้อหาที่ค่อนข้างชัดเจน ได้แก่ ช่องเวิร์กพอยท์ทีวี ที่เด่นชัดในเนื้อหารายการประเภท วาไรตี้ ช่อง Mono 29 เด่นชัดในเนื้อหารายการประเภทภาพยนตร์ และละครชุด (Series) จากต่างประเทศ ช่อง 8 ช่อง 3 และ ช่อง 7 เด่นชัดในเนื้อหารายการประเภทละคร และเมื่อพิจารณาจากการวาง ตำแหน่งของช่องและแนวทางในการนำเสนอเนื้อหาของ 5 สถานีดังกล่าว จะพบว่า มีลักษณะของเนื้อหาที่ให้ความบันเทิงในทุกรูปแบบ สะท้อนให้เห็นว่าปัจจัยสำคัญที่ช่วยสร้างอันดับความนิยมให้กับสถานีโทรทัศน์ดิจิทัลได้ คือ การวางตำแหน่งของช่องรายการที่ชัดเจน และ เนื้อหารายการรูปแบบความบันเทิงเป็นหลัก

พิรธรอง รามสูต รัตนันท์ (2559) ได้ อธิบายว่า สิ่งหนึ่งที่สถานีโทรทัศน์ดิจิทัลหลายช่อง โดยเฉพาะช่องบันเทิงพยายามทำเพื่อต่อสู้แย่งชิงเรตติ้งก็คือ การสร้างความโดดเด่นด้านเนื้อหา รายการให้ปรากฏเป็นเอกลักษณ์ที่รับรู้ได้ในกลุ่มผู้ชมเป้าหมาย เช่น ช่องเวิร์กพอยท์สร้างความโดดเด่นในฐานะช่องแห่งเกมโชว์ ช่อง One เน้นเนื้อหาบันเทิง หลากรูปแบบที่ค่อนข้างท้าทายขนบธรรมเนียม เพื่อตอบสนองวัยรุ่นและคนรุ่นใหม่ ส่วนช่องเนชั่นทีวีเน้นข่าวสาร สารคดี และการ

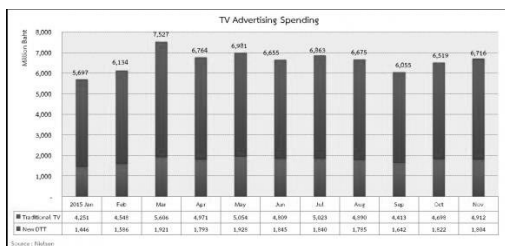
วิเคราะห์สถานการณ์ ขณะที่ไทยรัฐทีวีก็มุ่งเป้าไปที่คนดูที่เป็นผู้ใหญ่ด้วยเนื้อหาที่ผสมผสานทั้งข่าวสารและบันเทิงที่ไม่ใช่ละคร เพราะยังมีเจ้าเก่าที่ครองความนิยมในเนื้อหาประเภทนี้อย่างเหนียวแน่นคือ ช่อง 3 HD และช่อง 7

2. ด้านการหารายได้จากโฆษณา (Advertising)

ในการหารายได้จากโฆษณา ปัจจัยหลักต่อการตัดสินใจลงทุนในช่องทีวีระบบดิจิทัลของผู้ประกอบการ คือ ความคุ้มค่าในการลงทุน และรายได้จากโฆษณาคือหนึ่งในเม็ดเงินหลักที่ไหลเข้า ซึ่งจะได้จากการขายเวลาเพื่อการโฆษณาสินค้าต่าง ๆ ซึ่งแต่เดิมบริษัทโฆษณาที่เคยขึ้นอยู่กับการวางแผนสื่อแบบเดิมที่มีสื่อโทรทัศน์เพียงไม่กี่ช่องหลัก สามารถมองเห็นถึงการกระจุกตัวของกลุ่มเป้าหมายได้อย่างชัดเจน การวางแผนสื่อโฆษณาสำหรับฟรีทีวีแบบเดิมจึงทำได้ง่ายและไม่มีการลูบหัวซับซ้อนมากนัก เพราะสามารถตรวจสอบข้อมูลอันดับความนิยมและวิเคราะห์ความสนใจของผู้บริโภคได้ค่อนข้างครอบคลุมสำหรับสื่อโทรทัศน์ ทั้งแบบฟรีทีวี (Free TV) และแบบเพย์ทีวี (Pay TV) แต่เมื่อตลาดขยายตัวมากขึ้น ช่องทางในการสื่อสารมีตัวเลือกมากขึ้น นั่นหมายถึงผู้บริโภคมีอิสระในการค้นหาความต้องการและความสนใจของตัวเองได้หลากหลาย ดังนั้นเนื้อหาและการโฆษณาในทีวีดิจิทัล เป็นสิ่งที่สนับสนุนซึ่งกันและกัน ที่จะช่วยให้ช่องทีวีดิจิทัลมีความโดดเด่นน่าสนใจ เป็นที่จดจำ ทำให้ผู้ประกอบการมีรายได้และได้รับความสนใจจากผู้บริโภคทั้งเนื้อหาและโฆษณาไปพร้อม ๆ กัน อีกทั้งยังสามารถใช้อุปกรณ์เทคโนโลยีอื่นๆ เพื่อใช้งานทีวีดิจิทัลได้อีกด้วย

ภาพที่ 2 แสดงแนวโน้มค่าโฆษณาสื่อโทรทัศน์ในยุคทีวีดิจิทัล

ภาพที่ 3 แสดงค่าโฆษณาเฉพาะสื่อโทรทัศน์ในระบบดิจิทัล

3. ตำแหน่งการวางตำแหน่งของช่องรายการ (Positioning)

การวางตำแหน่งของช่องรายการที่ชัดเจนแสดงออกผ่านแนวทางในการนำเสนอเนื้อหา รายการที่เป็นเอกลักษณ์จะช่วยสร้างการจดจำ สร้างแรงจูงใจใฝ่รับชมให้กับผู้ชมได้ ซึ่งการวางตำแหน่งช่องรายการเปรียบเสมือนกับการกำหนดตำแหน่งของผลิตภัณฑ์ ซึ่งเป็นกระบวนการในการกำหนดจุดเด่น หรือคุณค่าขององค์กร ที่ส่งผลต่อการรับรู้และการจดจำในคุณค่าด้านอารมณ์และความรู้สึกของผู้บริโภค (ศุภศิลาป์ กุลจิตต์เจี๊วงค์. 2560) ดังนั้นการวางตำแหน่งของช่องรายการที่แตกต่างอย่างชัดเจนจึงส่งผลต่อการจดจำช่องรายการนั้นได้ ขณะที่ผู้ชมส่วนใหญ่ประสบกับปัญหาการรับรู้และการจดจำเลขช่อง โดยมีสาเหตุจาก ช่องรายการที่มีจำนวนมาก

และการประชาสัมพันธ์ของคณะกรรมการกิจการกระจายเสียงกิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติที่ยังไม่ทั่วถึงทั้งหมด (จอห์น นพดล วตินสุนทร, 2558) ดังนั้นหากสถานีโทรทัศน์ดิจิทัลช่องใดสามารถสร้างการวางตำแหน่งของช่องรายการที่ชัดเจนย่อมช่วยเพิ่มโอกาสในการจดจำของผู้ชมได้มากกว่าเลขช่องของสถานีโทรทัศน์ดิจิทัล

งานศึกษาวิจัยสถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (2559) เรื่องโครงการศึกษาผลการรับชมโทรทัศน์ภาคพื้นดินในระบบดิจิทัลที่ส่งผลกระทบต่อด้านเศรษฐกิจ ในส่วนของผู้ประกอบการสถานีโทรทัศน์เป็นกลุ่มที่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากการเปลี่ยนผ่านจากโทรทัศน์ระบบแอนะล็อกมาเป็นระบบ โทรทัศน์ภาคพื้นดินในระบบดิจิทัล เนื่องจากเป็นผู้บริหารธุรกิจสื่อที่เป็นทั้งผู้ผลิตและผู้เผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร เพื่อให้บรรลุเป้าหมายและเป็นไปตามนโยบายของสถานีและหน่วยงาน ดังนั้นการบริหารจัดการในเรื่องทรัพยากรอันได้แก่ จำนวนช่องของสถานีที่มีอยู่จึงมีผลกระทบโดยตรงต่อต้นทุนและกำไรของสถานีที่จะได้รับ เพื่อให้สถานีสามารถอยู่รอดได้ซึ่งจากการเก็บข้อมูลจากเอกชน การประชุมเฉพาะกลุ่มและการสัมภาษณ์เชิง ลึกพบว่า ผลกระทบด้านเศรษฐกิจที่มีต่อสถานีโทรทัศน์ประเภทธุรกิจและประเภทสาธารณะมีดังนี้

1. ผลกระทบเชิงเศรษฐกิจต่อผู้ประกอบการสถานีโทรทัศน์ประเภทธุรกิจ

1.1 มีช่องเพิ่มมากขึ้น ทำให้เพิ่มโอกาสในการใช้ กลยุทธ์บริหารจัดการธุรกิจโทรทัศน์ได้เพิ่มมากขึ้น เช่น เพิ่มช่องเฉพาะที่เข้าถึงผู้ชมหรือผู้บริโภคที่มีความต้องการเฉพาะได้มากขึ้น

1.2 ทำให้ช่องสามารถนำเสนอศักยภาพ ความชำนาญในการผลิตเนื้อหาที่ช่องมีความถนัดได้มากขึ้น เช่น ช่องที่ถนัดในการผลิตรายการประเภทละครหรือช่องที่ถนัดในเรื่องการนำเสนอเนื้อหา รายการประเภทสารคดี เป็นต้น

1.3 คุณภาพของรายการที่ช่องผลิตดีขึ้น

จะนำไปสู่การส่งออกรายการไปยังต่างประเทศ ที่ใช้ระบบ DVBT 2 อันเป็นการเพิ่มศักยภาพการแข่งขันในอุตสาหกรรมโทรทัศน์ให้แก่ช่องมากขึ้น เช่น ประเทศลาว กัมพูชา มาเลเซีย สิงคโปร์ ฯลฯ

1.4 ช่วยในการสร้างสรรค์งานรูปแบบใหม่ๆ เนื่องจากเทคโนโลยีดิจิทัลทำให้มีความเป็นไปได้ในการผลิตรายการที่น่าสนใจ น่าติดตาม ทำให้การบริโภคทั้งเนื้อหาและรูปแบบการส่งมีประสิทธิภาพที่สูงขึ้น

1.5 ทำให้ต้นทุนการผลิตลดต่ำลง (Operational Cost Reduction) ถึงแม้ในระยะเริ่มแรกจะต้องใช้ต้นทุนสูง แต่เมื่อเป็นระบบดิจิทัลที่สมบูรณ์ ต้นทุนการผลิตจะต่ำลง เนื่องจากระบบดิจิทัล บุคลากรน้อยลง ทำให้ประหยัดค่าแรงงาน และการผลิตเนื้อหาแต่ละครั้งจะสามารถนำไปเผยแพร่ในช่องทาง อื่นๆ ได้อีกหลายช่องทาง

1.6 การลงทุนของผู้ประกอบช่องจะถูกลงเนื้อหาในการเปลี่ยนผ่านไปสู่ระบบดิจิทัล ผู้ประกอบการในกิจการโทรทัศน์จะแบ่งบทบาทกันอย่างชัดเจนคือ บางช่องจะเป็นผู้ประกอบการโครงข่าย บางช่องเป็นผู้ประกอบการช่อง ทำให้ลดต้นทุนต่างๆ ในการดำเนินกิจการผลิตและส่งสัญญาณโทรทัศน์น้อยลง

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ประกอบการ

1. เป็นกลุ่มที่เป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรงและเน้นเป็นรูปธรรมมากที่สุด เนื่องจากเป็นฝ่ายที่จะต้อง ปฏิบัติตามนโยบาย จะต้องมีการลงทุนและจะได้รับผลกำไรหรือขาดทุนจากการดำเนินนโยบายของภาครัฐในที่สุด ดังนั้นผู้ประกอบการโทรทัศน์ในระบบดิจิทัลต้องมีวิธีการในการพยากรณ์สภาพการณ์ในเชิงการลงทุนที่ถูกต้องและเที่ยงตรง ร่วมกับการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรคที่จะเกิดขึ้นอย่างรอบด้าน

2. ต้องมีกระบวนการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกับฝ่ายกำกับดูแลอย่างใกล้ชิด ต้องนำ

เสนอปฏิกริยา ตอบกลับต่างๆ ร่วมกันบนพื้นฐานของความเชื่อใจและเป็นมิตร ที่จะร่วมกันนำ นโยบายการเปลี่ยนผ่านไปสู่ เป้าหมายได้อย่างสำเร็จ

3. สื่อจำเป็นต้องทำบทบาทหน้าที่ทั้งการให้บริการสาธารณะให้เกิดประโยชน์สูงสุด และส่วนหนึ่งต้องดำเนินการบริหารจัดการเพื่อความอยู่รอด ดังนั้นการนำเสนอเนื้อหารายการที่มีคุณภาพยังคงเป็นจริยธรรมที่ สื่อจำเป็นต้องยึดถือ ในส่วนการบริหารเพื่อความอยู่รอดอาจจำเป็นต้องใช้กลยุทธ์ที่รอบคอบก่อนแข่งขัน ซึ่ง เป็นการใช้วิธีการร่วมมือในรูปแบบการสร้างพันธมิตรกับช่องหรือสถานีอื่น ๆ ในการสร้างเนื้อหารายการที่แต่ละ ช่องมีความถนัดก่อน เมื่อเข้มแข็งแล้วจึงค่อยแยกการผลิตเนื้อหาที่ตนชำนาญและเข้มแข็งต่อไป เพื่อให้ประชาชนได้ประโยชน์สูงสุดอย่างแท้จริง

จากการศึกษาในเรื่องผลกระทบเชิงสังคมของโทรทัศน์ระบบดิจิทัล โดย สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (2559) ตามแนวคิดเทคโนโลยีเป็นตัวกำหนด (Technology Determinism) กล่าวว่า เมื่อเกิดการ เปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาทางเทคโนโลยีเกิดขึ้น จะมีผลทำให้สังคมและวัฒนธรรมอันได้แก่ วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ ความเชื่อและประเพณีต่าง ๆ ที่ปฏิบัติกันอยู่ในสังคมเปลี่ยนแปลงไป จากผลการศึกษาเกี่ยวกับการรับชม โทรทัศน์ระบบดิจิทัล พบว่าผู้ชมได้สะท้อนถึงผลกระทบทางสังคมในหลายด้านซึ่งบางด้านอาจทำให้เกิดทั้ง ผลเชิงบวกและมีบางด้านที่อาจสะท้อนให้เห็นถึงผลที่ไม่ถึงประสงค์เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนผ่านการชมโทรทัศน์ ระบบแอนะล็อกไปสู่โทรทัศน์ระบบดิจิทัล ผลทางบวก ได้แก่การมีช่องโทรทัศน์เพิ่มมากขึ้นจะช่วยทำให้คน กลุ่มน้อยในสังคมมีโอกาสเผยแพร่ความเป็นอัตลักษณ์ของคนหรือกลุ่มคนให้แก่สังคมได้รับรู้และมีความเข้าใจกันระหว่างกลุ่มมากขึ้น ทำให้สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขเพิ่มมากขึ้น แต่ผลที่ไม่พึงประสงค์ที่อาจเกิดขึ้น คือ เมื่อมีการเผยแพร่ความเชื่อใหม่ๆ มากขึ้นในสังคม จะทำให้สิ่งที่เคยยึดถือมายาวนานอ่อน

แอลง ดังงานวิชาการที่เป็นการคาดการณ์สิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต (Forecasting) เกี่ยวกับการสื่อสารในยุคที่เทคโนโลยีมีความก้าวหน้า ความเชื่อเก่าหรือศาสนาจะถูกสั่นคลอนด้วยความเชื่อใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นและขยายออกไปอย่างรวดเร็ว การเคลื่อนย้ายหรือการถ่ายเททางวัฒนธรรมจะเกิดขึ้นอย่างรุนแรงจนวัฒนธรรมหรือวิถีการดำเนินชีวิตแบบเดิมจะถูกแทนที่ด้วยวัฒนธรรมใหม่ ๆ จากสังคมที่มีวัฒนธรรมที่เข้มแข็งมากกว่าจนกลายเป็นการครอบงำทางวัฒนธรรมได้

ในอีกประเด็นหนึ่งที่เกิดจากงานศึกษาได้สรุปออกมา คือ ความห่วงใยในเรื่องการนำเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวกับเพศ ความรุนแรง และภาษาที่ไม่เหมาะสม เมื่อมีช่องรายการโทรทัศน์เพิ่มมากขึ้น การแข่งขันกันระหว่างช่องจะเพิ่มขึ้นอย่างรุนแรง และแต่ละช่องจะหาวิธีหรือกลยุทธ์ในการเรียกความนิยมในการชม(Rating) เพิ่มมากขึ้น เพื่อให้ช่องสามารถอยู่รอดได้ ซึ่งหลายท่านได้ให้ความเห็นว่าหน่วยงานกำกับดูแลจะไม่สามารถควบคุมดูแลและนำเสนอเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ถึงแม้ว่าจะมีหน่วยงานในการติดตามตรวจสอบเนื้อหาสื่อโดยเฉพาะก็ตาม แต่กำลังในการติดตามอาจไม่เพียงพอ

แต่อย่างไรก็ตามการแข่งขันของโทรทัศน์ดิจิทัลไม่น่าจะเป็นปัญหาอะไร หากผู้ประกอบการที่วิดิทัศน์สามารถกำกับดูแลตนเองให้อยู่ในกรอบแห่งจริยธรรมและความรับผิดชอบได้อย่างเคร่งครัด แต่สิ่งที่ปรากฏคือหลายช่องกำลังแข่งกันจุดรั้งมาตรฐานของเนื้อหาให้ต่ำลงด้วยการพยายามใช้องค์ประกอบแนวป๊อปปูล่าสนใจมาเป็นจุดขายหลัก กล่าวคือ เรื่องทางเพศ และความรุนแรง ซ้ำร้ายหลายช่องยังไม่ซื้อสัตย์ต่อการจัดระดับความเหมาะสมของเนื้อหาที่กสทช.กำหนดให้เป็นหน้าที่ในการกำกับดูแลเบื้องต้นของสถานี เพื่อช่วยถ่วงถ่วงและให้หลักประกันด้านเนื้อหาที่เหมาะสมให้แก่ประชาชน (พิรงรอง รามสูตธนะนันท์, 2559)

การปรับตัวของผู้ประกอบการโทรทัศน์ในยุคโทรทัศน์ดิจิทัล

1. ผู้ประกอบการช่องโทรทัศน์ต้องวางตำแหน่ง และทิศทางของช่องโทรทัศน์ของตนให้ชัดเจน
2. ผู้ประกอบการควรมีการปรับปรุงผังรายการ โดยเพิ่มสัดส่วนรายการที่เป็นที่นิยมพัฒนา และนำเสนอเนื้อหาใหม่ด้วยการผลิต และคัดสรรเนื้อหารายการที่ดีมีคุณภาพ หรือรวมกลุ่มพันธมิตรในการผลิต และซื้อเนื้อหาป้อนให้กับช่องรายการ
3. ผู้ประกอบการรายใหม่ ต้องริบหาแนวทางที่ชัดเจน ในการพัฒนาคุณภาพรายการ โดยเน้นไปที่กลุ่มผู้ชมเฉพาะสำหรับช่องตัวเองเพื่อสร้างฐานผู้ชม
4. ผู้ประกอบการต้องมีการใช้กลยุทธ์ในการทำให้เกิดช่องทางธุรกิจต่อยอดจากเดิมในรูปแบบการรับชมหลายหน้าจอ(Multi-Screen) โซเชียลมีเดีย (Social Media) ในการสร้างการมีส่วนร่วมผลิตเนื้อหาที่น่าสนใจ ผลิตและเผยแพร่ผ่านทางอินเทอร์เน็ต เพื่อเป็นช่องทางเพิ่มรายได้อีกทางหนึ่ง
5. ผู้ประกอบการต้องมีการลงทุนด้านทรัพยากรมนุษย์ในการสร้างบุคลากรรุ่นใหม่ พัฒนาทักษะความรู้ความสามารถของบุคลากรสร้างการทำงานเป็นทีม รวมไปถึงการพัฒนาภาพลักษณ์ของผู้ประกาศหรือผู้ดำเนินรายการ ในสถานีโทรทัศน์ของตนเองให้มีคุณภาพ

จากการศึกษาของ ศุภศิลา กุลจิตต์เจือวงศ์ (2560) พบว่าเนื้อหารายการคือหัวใจสำคัญของการบริหารธุรกิจโทรทัศน์ดิจิทัล (Content is King) การที่ผู้ชมเลือกตัดสินใจรับชมช่อง รายการใดโดยจะพิจารณาจากเนื้อหารายการของสถานีนั้นเป็นสำคัญ ว่ามีความสอดคล้องตรงกับความต้องการหรือความสนใจของตนหรือไม่ โดยลักษณะของเนื้อหารายการที่สามารถสร้างความ น่าสนใจให้กับ

ผู้ชมนั้น ได้แก่ เนื้อหารายการที่มีประโยชน์ ให้ความบันเทิง สอดคล้องกับความสนใจ ของผู้ชม และสร้างความรู้สึกรู้สึกความเป็นเจ้าของของผู้ชม แต่อย่างไรก็ตามปัจจัยที่ผู้เขียนได้เสนอแนะไว้ข้างต้น ไม่ใช่ปัจจัยที่สะท้อนผลความเป็นรูปแบบเนื้อหา รายการที่ดีที่สุดได้ทั้งหมด เนื่องจากแต่ละสถานีมี ลักษณะที่ในการบริหารสถานีที่แตกต่างกัน เช่น การกำหนดกลุ่มเป้าหมาย ประเภทของช่อง รายการ นโยบายของสถานี และบริบททางสังคม ไม่เหมือนกัน ประกอบกับพฤติกรรมของกลุ่มผู้ชม ที่มีความเป็นพลวัตร และสามารถเปลี่ยนแปลงได้ เสมอ ดังนั้นการศึกษาเนื้อหา รายการที่เหมาะสม กับ ผู้ชมอย่างแท้จริงจึงควรพิจารณาปัจจัยแทรกซ้อนอื่น ๆ ที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการรับชม โทรทัศน์ดิจิทัลของผู้ชมร่วมกันด้วย

จากการศึกษาของ ญัฐชญา ทวีวิทย์ชาตรียะ (2559) เรื่องการศึกษาผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงหลักเกณฑ์การแพร่ภาพเนื้อหา รายการข่าวสาร และสาระของสำนักงาน กสทช. ต่อ การแข่งขันผลิตรายการโทรทัศน์ของผู้ประกอบการ ช่องรายการ และผู้ผลิตเนื้อหาโทรทัศน์นั้น พบว่า

1. ในด้านการแข่งขันนั้นมีการแข่งขันเพิ่มขึ้นเนื่องจากมีจำนวนช่องรายการเพิ่มขึ้น แต่ผลกระทบจากการแข่งขันที่เพิ่มขึ้นจากจำนวนช่อง รายการนั้นยังไม่สามารถสรุปได้ว่า ก่อให้เกิด การแข่งขันที่เพิ่มขึ้นในส่วนของอุตสาหกรรมข่าว โดยเฉพาะผู้ผลิตรายการข่าวสารและสาระ ทั้งนี้เพราะ ช่วงเวลาในการศึกษาในครั้งนี้อยู่ในช่วงเวลาของการเปลี่ยนผ่าน (Transition Period) ที่การแข่งขัน ในระดับต่าง ๆ ยังไม่สามารถสรุปชัดเจนได้

2. การเปลี่ยนแปลงหลักเกณฑ์การแพร่ ภาพเนื้อหาข่าวสารและสาระจาก ร้อยละ 25 เป็น ร้อยละ 50 ของสำนักงาน กสทช. ไม่ได้ส่งผลให้ผู้ ประกอบการช่องรายการข่าวตัดสินใจ ที่จะผลิต เนื้อหาข่าวสารและสาระเพิ่มมากขึ้นแต่อย่างใด เนื่องจากผู้ประกอบการช่องรายการข่าวได้กำหนด สัดส่วนการผลิตเนื้อหาข่าวสารและสาระเป็น

จำนวนมากกว่ากึ่งหนึ่งของรายการทั้งหมดที่จะ ผลิตไว้ก่อนแล้ว นอกจากนี้ผู้ประกอบการช่อง รายการข่าวและพันธมิตรร่วมผลิตเนื้อหา รายการข่าวตัดสินใจที่จะพัฒนารูปแบบและผลิตเนื้อหา ของ รายการข่าวตามความต้องการของผู้บริโภคเป็น หลัก (Demand Side) กล่าวคือ จะเน้นเนื้อหาข่าว ที่สั้น เข้าใจง่าย และไม่เน้นการวิเคราะห์มากนัก โดยจะมีผู้ประกาศข่าวเป็นคนถ่ายทอดเรื่องราวของ ข่าวสารและสาระไปสู่ผู้บริโภค

3. การผลิตข่าวสารและสาระโดยคำนึงถึง พฤติกรรมของผู้บริโภคเป็นหลักนั้น ได้ส่งผลให้ เนื้อหารายการข่าวส่วนใหญ่ไม่มีคุณภาพ และขาด ความหลากหลาย เนื่องจากเนื้อหาข่าว ส่วนใหญ่ที่ ผลิตนั้นมักจะมีความคล้ายคลึงกัน ซึ่งจะเป็น รายการประเภทเล่าข่าวที่ปราศจากการวิเคราะห์ ที่ จะเป็นประโยชน์แก่ผู้รับชม นอกจากนี้ ข่าวสารและ สาระส่วนใหญ่ยังเน้นเนื้อหาที่มาจากส่วนกลาง และ มีความเป็นเมืองสูง โดยปราศจากเนื้อหาข่าวที่ มา จากท้องถิ่นต่าง ๆ แต่อย่างไรก็ดี เป็นที่น่าสนใจว่า ความหลากหลายด้านเนื้อหา รายการข่าวและสาระ ที่มีอยู่นั้น จะเป็นความหลากหลายด้านเนื้อหา รายการจากต่างประเทศที่ผู้ประกอบการช่อง รายการติดต่อขอซื้อจากสตูดิโอต่างประเทศ

4. ผลกระทบด้านการผลิตเนื้อหา รายการ ข่าวและสาระที่เกิดขึ้นในอุตสาหกรรม โทรทัศน์ไทย ภายหลังจากการเปลี่ยนผ่านไปสู่โทรทัศน์ในระบบ ดิจิตอลดังกล่าว จึงเป็นภาพสะท้อน ที่ชัดเจนว่า เนื้อหารายการประเภทรายการข่าวสารและสาระ ส่วนใหญ่จะต้องมีปรับปรุงด้านคุณภาพ และความ หลากหลายให้เพิ่มมากขึ้น ผ่านกลไกการกำกับดูแล และสนับสนุนด้านเนื้อหา รายการ (Content Regulation) ของหน่วยงานกำกับดูแล เช่น การให้เงิน สนับสนุนด้านการผลิตเนื้อหา รายการ ที่สะท้อน ความหลากหลายของท้องถิ่นให้แก่ผู้ประกอบการ ช่องรายการที่สนใจ

สุวิทย์ สาสนพิจิตร ผู้อำนวยการสำนัก รายการไทยพีบีเอส (ThaiPBS) (2557) ที่ได้อธิบาย

ว่า “Content ที่ เป็น is the king” มันคือคำตอบของผู้ชม ผู้ชมชอบแบบไหนแบบนี้ถึงจะเรียกว่า king เพราะฉะนั้น ในอนาคตเนื้อหาใดที่ไม่ใช่ king ก็คือเนื้อหาที่ผู้ชมไม่ต้องการ ดังนั้นการวิเคราะห์พฤติกรรมของผู้ชม โทรทัศน์ดิจิทัลจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้ประกอบการควรพิจารณาและทำการวิเคราะห์อยู่เป็นระยะๆ ทั้งนี้ เพราะข้อมูลด้านพฤติกรรมมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ การอ้างอิงผลการศึกษานในอดีตเพื่อนำมาพัฒนาแนวทางการผลิตรายการในปัจจุบันและอนาคตอาจไม่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ชมได้อย่างแท้จริง

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

ในสภาวะการณ์ปัจจุบันของการแข่งขันที่รุนแรงในธุรกิจสื่อ โดยเฉพาะสื่อโทรทัศน์ ที่เปลี่ยนผ่านจากระบบแอนาล็อกไปเป็นระบบดิจิทัลอย่างเต็มตัว ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ประกอบการในธุรกิจโทรทัศน์ทั้งรายเก่าและรายใหม่ได้เข้ามาลงทุนประกอบกิจการช่องโทรทัศน์ในระบบดิจิทัล โดยผู้ประกอบการช่องโทรทัศน์จึงต้องเน้นหนักในพัฒนาและสร้างสรรค์เนื้อหารายการให้มีความน่าสนใจ รวมไปถึงการนำเทคโนโลยีในการผลิต

รายการที่ทันสมัยมาประยุกต์ใช้ในช่องรายการเพื่อให้เกิดความแตกต่างและหลากหลาย ดึงดูดความสนใจให้กับผู้ชม ซึ่งจะทำให้อันดับความนิยมเพิ่มขึ้น และสามารถให้ขายโฆษณาได้เนื่องจากรายได้จากโฆษณาเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้อยู่รอดในธุรกิจนี้ได้

ดังนั้นในการการปรับตัวของผู้ประกอบการโทรทัศน์ในยุคที่ดิจิทัลจึงจำเป็นต้องมองหาโอกาสในการทำรายได้ในตลาดใหม่ จากความเชี่ยวชาญด้านการผลิตเนื้อหา การสร้างสรรค์เนื้อหารายการที่มีคุณภาพ ซึ่งในปัจจุบันถือว่าเนื้อหารายการเป็นหัวใจสำคัญที่สุดของธุรกิจโทรทัศน์ เนื่องจากเนื้อหารายการเป็นปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการเปิดรับรายการของผู้ชมมากที่สุด ซึ่งมีนักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญหลายท่านได้กล่าวไว้ว่า ปัจจัยแห่งความสำเร็จของธุรกิจดิจิทัลอยู่ที่เนื้อหาของรายการ ซึ่งการพัฒนาเนื้อหารายการของตนให้มีคุณภาพสอดคล้องกับความต้องการและสนใจของผู้ชมสามารถสร้างแรงจูงใจในการรับชม จึงจะทำให้อยู่รอดได้ท่ามกลางกระแสการแข่งขันสูงของธุรกิจโทรทัศน์ดิจิทัลในปัจจุบันและอนาคตต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ. (2560). *โฆษณาหนทางรอดของทีวีดิจิทัล*. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: <http://www.ryt9.com/s/beco/2657087> (11 มิถุนายน 2560).
- จอห์น นพดล วศินสุนทร. (2558). *ผลวิจัยทีวีดิจิทัลชี้ กสทช. มีปัญหาประชาสัมพันธ์ คนพอใจปานกลาง-น้อย*. มติชนออนไลน์วันที่ 26 กันยายน พ.ศ. 2558.
- ณัฐญา ทวีวิทย์ชาครีย์. (2559). *ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงหลักเกณฑ์การแพร่ภาพเนื้อหารายการข่าวสาร และสาระของสำนักงาน กสทช. ต่อการแข่งขันผลิตรายการโทรทัศน์ของผู้ประกอบการช่องรายการ และผู้ผลิตเนื้อหาโทรทัศน์*. *ธรรมศาสตร์*, 34(3), 103-104
- นิวทีวี. (2558). *New TV จัดแถลงข่าวเน้นพัฒนาคอนเทนต์ รุกกิจกรรมทางการตลาด พร้อมโชว์ไฮไลท์ผังใหม่*. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: <http://www.newtv.co.th/blog/18> (12 มิถุนายน 2560).
- บริษัท เอจีบีเนลเส็น มีเดีย รีเสิร์ช จำกัด. (2560). *เรตติ้งทีวีดิจิทัล ประจำเดือนมกราคม 2560*. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: <http://savingintrend.com/เรตติ้งทีวีดิจิทัล> (10 มิถุนายน 2560).
- พรรณรงค์ พงษ์กลาง. (2559). *กระบวนการพัฒนากิจการโทรทัศน์ดิจิทัลในช่วงเวลาการเปลี่ยนผ่าน*. *คณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.)*, 1(1), 597-610
- พิรงรอง รามสูต รณะนันท์. (2559). *วิเคราะห์ทีวีดิจิทัลไทย ส่งท้ายปี 2559*. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: <http://www.bangkokbiznews.com/blog/detail/639704> (10 มิถุนายน 2560).
- ศุภศิลป์ กุลจิตต์เจือวงศ์. (2560). *"Content is king" กับการเพิ่มคุณค่าให้กับเนื้อหารายการในโทรทัศน์ดิจิทัล*. *บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์*, 11(1), 247-253
- ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ (NECTEC). (2559). *การเปลี่ยนผ่านสู่โทรทัศน์ระบบดิจิทัล*. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: <https://www.tci-thaijo.org/index.php/apheitjournals/article/download/29740/2560> (15 มิถุนายน 2560).
- สถาบันวิจัย และให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (2559). *รายงานฉบับสมบูรณ์โครงการศึกษาผลการรับชมโทรทัศน์ภาคพื้นดินในระบบดิจิทัล*. รายงานฉบับสมบูรณ์ เสนอต่อเสนอสำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (สำนักงาน กสทช.)
- สุวิทย์ สาสนพิจิตร. (2557). *เล่าเรื่องใหม่ในโลกใบเดิม Digital Content*. ใน *ชาม เชื้อสถาปนศิริ (บก.)*, เรื่อง *สื่อโทรทัศน์ในยุคดิจิทัล* (น. 109-124). กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (2559). *รายงานข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการตลาดกิจการโทรทัศน์ดิจิทัลภาคพื้นดินในประเทศไทยของสำนักงานนโยบายและวิชาการกระจายเสียงและโทรทัศน์* [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: <http://www.nbt.go.th/getattachment/Services/academe/ด้านกำกับดูแล/รายงานสภาพการแข่งขันของตลาดกิจการโทรทัศน์/รายงานสภาพการแข่งขันของตลาดกิจการโทรทัศน์.pdf.aspx> (11 มิถุนายน 2560).
- หนังสือพิมพ์ฐานเศรษฐกิจ. (2559). *จุดยืนทางรอดของทีวีดิจิทัล*. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: <http://www.thansettakij.com/2016/02/07/30000> (10 มิถุนายน 2560).
- Appadurai, Arjun (2006). 'The right to research', *Globalisation, Societies and Education*, 4:2, 167 - 177.

พฤติกรรมการณ์ออมของครัวเรือน เพื่อรองรับการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ: กรณีศึกษาในกลุ่มบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

Savings Plan Behavior of Households Supporting an Aging Population: A Case Study of Chiang Mai Rajabhat University Population

ฟีไล เลิศพงษ์พิรุฬห์¹

Philai Lertpongpiroon¹

บทคัดย่อ

ผลจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรของไทยที่เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ จึงทำให้เกิดงานวิจัย เพื่อศึกษาถึงลักษณะและรูปแบบการออมภาคบังคับ พฤติกรรมการณ์ออมภาคสมัครใจ ปัจจัยที่มีผลต่อการออม และจุดมุ่งหมายในการออมของครัวเรือน เพื่อรองรับการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยออกแบบสอบถามกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 600 คน แล้วนำมาสรุปผลด้วยวิธีการบรรยายเชิงพรรณนาโดยใช้ค่าเฉลี่ยร้อยละ และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษาสรุปได้ว่า ลักษณะและรูปแบบการออมภาคบังคับของกลุ่มบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ แบ่งเป็นการออมระบบบำนาญชั้นที่ 1 เพื่อสร้างความมั่นคงในชีวิตหลังเลิกทำงาน สำหรับข้าราชการ คือ กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ และบุคลากรที่มีใช้ข้าราชการ หรือพนักงานมหาวิทยาลัย คือ กองทุนประกันสังคม ขณะที่การออมระบบบำนาญภาคบังคับชั้นที่ 2 เพิ่มจากชั้นที่ 1 เพื่อให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี สำหรับข้าราชการ คือ การออมเพิ่มจากการออมขั้นต่ำในกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ ขณะที่บุคลากรที่มีใช้ข้าราชการ คือ การออมในรูปกองทุนสำรองเลี้ยงชีพของมหาวิทยาลัย และการออมระบบบำนาญชั้นที่ 3 เพื่อให้ผู้ออมมีหลักประกันที่มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น คือ การออมภาคสมัครใจกับกองทุนรวม ธนาคารพาณิชย์ สหกรณ์ออมทรัพย์ และบริษัทประกันชีวิต โดยมีแหล่งในการออมภาคสมัครใจสำคัญ คือ ธนาคารพาณิชย์ ขณะที่ปัจจัยที่มีผลต่อการออมคือ รายได้ประจำที่ได้รับต่อเดือน และความมั่นคงในหน้าที่การงาน มีจุดมุ่งหมายในการออมเพื่อไว้เป็นรายได้สำหรับใช้จ่ายในอนาคตเมื่อไม่ได้ทำงาน ข้อจำกัดของการวิจัยคือ กลุ่มตัวอย่างทำงานในภาคราชการ จึงควรเน้นศึกษาภาคเอกชนเพิ่มเติม

คำสำคัญ : การออมภาคบังคับ, การออมภาคสมัครใจ, สังคมผู้สูงอายุ

¹ รองศาสตราจารย์, ภาควิชาเศรษฐศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ อีเมลล์: philai_ler@cmru.ac.th

¹ Associate Professor, Department of Economic, Faculty of Management Science, Chiang Mai Rajabhat University. Email: philai_ler@cmru.ac.th

Abstract

Thailand's society is aging. To help clarify this reality, three popular retirement plans which apply to the financial security of our aging population have been investigated. Further, the research identifies: the factors that influenced the selection of a plan, factors that influence saving, and the purposes of saving for supporting an aging population. The research used the quantitative method using questionnaires from 600 samples that could be summarized in descriptive methods by percentages and standard errors. The findings showed that the characteristics and patterns of the population at Chiang Mai Rajabhat University had a multi-pillar compulsory saving arrangement. The 1st pillar of saving for a pension after retirement was the government pension fund for government employees; whereas, the officers, who were not government employees or university officers, relied on social security contributions. The 2nd pillar of saving for a higher quality of living after retirement involved government servants, who would be saving more than the minimum rate, while university officers were in the CMRU provident fund. The 3rd pillar of saving for a higher quality of living after retirement involved voluntary saving in provident funds, commercial banks, co-operatives and life insurance. The main source for voluntary savings was commercial banks. The factors that influenced saving were their monthly salaries and employment security.

Keywords: compulsory saving, voluntary saving, aging population

บทนำ

แนวทางการพัฒนาประเทศในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) ประเทศไทยเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในระดับโลกและในประเทศ โดยการเปลี่ยนแปลงสำคัญในระดับโลก คือ การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุของโลกเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ประเทศพัฒนาแล้วส่วนใหญ่ เป็นสังคมผู้สูงอายุ ขณะที่การเปลี่ยนแปลงด้านสังคมที่สำคัญของไทย คือ ประเทศไทยก้าวสู่สังคมผู้สูงอายุจากการมีโครงสร้างประชากรที่วัยสูงอายุเพิ่มขึ้น วัยเด็ก และวัยแรงงานลดลง ขณะเดียวกันการย้ายถิ่นของประชากร ส่งผลให้ความเป็นเมืองสูงขึ้น โดยโครงสร้างประชากรวัยเด็ก และวัยแรงงาน มีสัดส่วนลดลงอย่างต่อเนื่อง อันเนื่องมาจากภาวะเจริญพันธุ์ของสตรีไทยลดต่ำลง โดยการคาดประมาณของอัตราเจริญพันธุ์รวม (Total Fertility

Rate: TFR) จากข้อมูลของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2554, หน้า 3) ผู้หญิงมีจำนวนบุตรโดยเฉลี่ยเพียง 1.5 คน ต่ำกว่าระดับทดแทน 2.1 คน ซึ่งเป็นระดับของภาวะเจริญพันธุ์ที่ใช้เพื่อรักษขนาดของประชากรให้คงที่ และจากข้อมูลปี 2551 สัดส่วนประชากรวัยเด็ก : วัยแรงงาน : ผู้สูงอายุ ลดลงจากร้อยละ 20.5 : 67.6 : 11.9 ในปี 2553 เป็นร้อยละ 18.3 : 66.9 : 14.8 ในปี 2559 ผลจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรดังกล่าว ทำให้ประเทศไทยมีแนวโน้มเผชิญกับภาวะขาดแคลนกำลังแรงงานในอนาคต อีกทั้งยังมีประชากรจากชนบทอพยพเข้ามาทำงานในเมืองอย่างต่อเนื่อง ทำให้สัดส่วนประชากรในเขตเมืองเพิ่มขึ้น ส่งผลทำให้การอยู่อาศัยแบบเครือญาติเปลี่ยนไปสู่โครงสร้างครอบครัวเดี่ยวมากขึ้น และความสัมพันธ์ภาพระหว่างสมาชิกในครอบครัวมีความเปราะบาง จนนำไปสู่ปัญหาทางสังคม

ข้อมูลการสำรวจสำมะโนประชากรและเคหะของสำนักงานสถิติแห่งชาติ และข้อมูลการคาดประมาณประชากรโดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2552, หน้า 6) แสดงจำนวนประชากรสูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จนถึงปี 2570 คนไทยเกือบ 1 ใน 4 คน จะเป็นประชากรผู้สูงอายุ และประเทศไทยจะเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ ซึ่งจะทำให้ประเทศที่เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ จะมีค่าใช้จ่ายในด้านสุขภาพเพิ่มขึ้น ทำให้รัฐบาลมีงบประมาณคงเหลือสำหรับการลงทุนพัฒนาด้านอื่น ๆ ลดลง จึงทำให้เกิดยุทธศาสตร์ของการพัฒนาประเทศ ที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของประชากร

ทางด้านเศรษฐศาสตร์การวิจัยภาคเหนือของสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (2554, หน้า 62) ได้พิจารณาถึงปัญหาสำคัญทางสังคม คือ การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุของภาคเหนือที่เร็วกว่าภาคอื่น ๆ ของประเทศถึง 10 ปี เนื่องจากอัตราเพิ่มขึ้นของประชากรอยู่ในอัตราต่ำคือ มีเพียงร้อยละ 0.6 ซึ่งต่ำกว่าอัตราทดแทน โดยมีแรงงานอยู่ในระบบประกันสังคมเพียงร้อยละ 10.0 ของแรงงานทั้งภาค และภาคเหนือมีการใช้แรงงานต่างด้าวสูงถึงร้อยละ 96.3 ของแรงงานต่างด้าวที่ขึ้นทะเบียนในจังหวัดภาคเหนือจำนวน 260,000 คน ทำให้ยุทธศาสตร์การวิจัยภาคเหนือ จึงเน้นสนับสนุนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และองค์ความรู้ในการแก้ไขปัญหาทางสังคม โดยมุ่งเน้นการไขข้อข้องใจความรู้พัฒนาบุคคลและการพัฒนาระบบสวัสดิการรองรับสังคมผู้สูงอายุ เพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ

ข้อมูลเกี่ยวกับจังหวัดเชียงใหม่ ในปี 2543 มีจำนวนประชากรรวม 1.53 ล้านคน โดยมีสัดส่วนของประชากรวัยเด็กต่อวัยแรงงานต่อวัยสูงอายุ เท่ากับร้อยละ 22.0 ต่อ 67.0 ต่อ 11.0 ตามลำดับ ในปี 2553 จำนวนประชากรเท่ากับ 1.60 ล้านคน โดยมีสัดส่วนของประชากรวัยเด็กต่อวัยแรงงานต่อวัยสูงอายุ เท่ากับร้อยละ 18.0 ต่อ 69.0 ต่อ 13.0

ตามลำดับ และคาดว่าในปี 2563 จำนวนประชากรจะเพิ่มเป็น 1.64 ล้านคน โดยมีสัดส่วนของประชากรวัยเด็กต่อวัยแรงงานต่อวัยสูงอายุ เท่ากับร้อยละ 15.0 ต่อ 66.0 ต่อ 20.0 ตามลำดับ แสดงถึงการเพิ่มขึ้นของจำนวนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเชียงใหม่ที่มีโครงสร้างเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ

ผลจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรของประเทศไทยและจังหวัดเชียงใหม่ที่มีการปรับเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ทำให้อัตราส่วนภาระพึ่งพิงที่จำนวนประชากรวัยสูงอายุ จะเป็นภาระต่อจำนวนประชากรวัยทำงานเพิ่มมากขึ้น ส่งผลกระทบต่อภาระค่าใช้จ่ายของภาครัฐบาลและภาคครัวเรือนในการดูแลผู้สูงอายุ ผลกระทบด้านการผลิตสินค้าและบริการพื้นฐานจะต้องมีการปรับเปลี่ยน สอดคล้องกับแนวคิดในการออมของนวพร เรืองสกุล (2552, หน้า 2-3) โดยการออมเกิดจากการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจคือ ประเทศและสังคมเกิดการเปลี่ยนแปลงจากสังคมเกษตร เป็นสังคมอุตสาหกรรม รัฐบาลได้สร้างระบบของรัฐขึ้นมารองรับ เพื่อทดแทนบางส่วนของสังคมใหญ่ที่สลายไป โดยมีระบบรัฐสวัสดิการ หรือประกันสังคม เพื่อให้ผู้ที่อยู่ในวัยชรา หรือผู้ที่ไม่สามารถหารายได้เลี้ยงตนเอง ได้รับการดูแลขั้นต่ำจากรัฐ ซึ่งในระหว่างที่ยังทำงานอยู่ ผู้ที่มีรายได้ต้องจ่ายเงินส่วนหนึ่งให้กับรัฐ เพื่อเป็นเงินประกันตนในยามที่ต้องการความช่วยเหลือจากรัฐ จึงทำให้ผู้วิจัยเกิดแนวคิดในการศึกษาถึงพฤติกรรมการออมของครัวเรือน เพื่อรองรับการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุเกิดขึ้น

แนวคิดในเรื่องการออมเพื่อสวัสดิการทางสังคม คือ เงินออมระยะยาวเพื่อสร้างความมั่นคงให้เกิดขึ้นในสังคมเมื่อไม่ได้ทำงาน คือ ระบบบำนาญหลายชั้น (Multi-pillars pension systems) (วรเวศม์ สุวรรณระดา, 2557 หน้า 42) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการออมเพื่อหลักประกันสังคมของนวพร เรืองสกุล (2552 หน้า 126-128) แบ่งออกเป็น ระบบบำนาญชั้นที่ 0 (Pillar 0) เป็นบำนาญขั้นพื้นฐานโดยใช้งบประมาณแผ่นดิน ที่ผู้รับบำนาญไม่ต้องมีส่วนร่วมจ่าย ซึ่งเป็นระบบบำนาญข้าราชการเดิม

และกองทุนเพื่อการชราภาพของเอกชน ระบบบำนาญขั้นที่ 1 (Pillar 1) เป็นระบบบำนาญภาคบังคับที่รัฐบาลจัดให้ประชาชน เพื่อความมั่นคงในชีวิตหลังเลิกทำงานเพิ่มเติมจากสวัสดิการขั้นพื้นฐาน เป็นระบบบำนาญที่ผู้รับมีส่วนร่วมจ่าย และมีการกำหนดสิทธิประโยชน์ชัดเจน สำหรับข้าราชการคือ กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ (กบข.) กองทุนสำรองเลี้ยงชีพลูกจ้างประจำ (กสจ.) ขณะที่บุคลากรที่มีใช้ข้าราชการคือ กองทุนประกันสังคมการออมในระบบบำนาญขั้นที่ 2 (Pillar 2) คือ ระบบบำนาญภาคบังคับเพื่อให้ประชาชนมีหลักประกันรายได้ยามชราภาพที่มากขึ้นเพียงพอต่อการมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีการกำหนดส่วนร่วมและสิทธิประโยชน์ให้แก่ผู้ออมอย่างชัดเจน สำหรับข้าราชการคือ การออมเพิ่มจากการออมขั้นต่ำในส่วนของกบข. ขณะที่บุคลากรที่ไม่มีใช้ข้าราชการคือ การออมในรูปของกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ และการออมระบบบำนาญขั้นที่ 3 (Pillar 3) คือ การออมภาคสมัครใจในรูปของการออมส่วนบุคคลเพื่อการชราภาพ เพื่อให้ประชาชนมีหลักประกันที่มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น เป็นระบบบำนาญที่มีการกำหนดส่วนของเงินสมทบและสิทธิประโยชน์ที่ผู้ออมเงินจะได้รับอย่างชัดเจน ในรูปของกองทุนรวมเพื่อการเกษียณอายุ เงินฝากกับสถาบันการเงิน เงินฝากกับสหกรณ์ออมทรัพย์ เงินกรมธรรม์ประกันชีวิต เงินออมในรูปของกองทุนรวมและรูปแบบอื่น ๆ

โครงการวิจัยนี้มีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ยุทธศาสตร์ที่ 3 การวิจัยเพื่อสนับสนุนส่งเสริมคุณภาพชีวิตและการสร้างเสริมสุขภาพ อันเป็นการศึกษาถึงรูปแบบการออมของครัวเรือน เพื่อรองรับการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ผลการวิจัยจะก่อให้เกิดองค์ความรู้ในการดำเนินนโยบายเพื่อส่งเสริมการออมของครัวเรือน อันเป็นการสร้างหลักประกันทางด้านรายได้และความมั่นคงของครัวเรือนในการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุของไทย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงลักษณะและรูปแบบการออมภาคบังคับของครัวเรือน เพื่อรองรับการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ
2. เพื่อศึกษาถึงพฤติกรรมกรรมการออมภาคสมัครใจของครัวเรือน เพื่อรองรับการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ
3. เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการออมและจุดมุ่งหมายในการออมของครัวเรือน เพื่อรองรับการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ

วิธีดำเนินการวิจัย

รายงานการวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ จำนวนประชากรคือ กลุ่มบุคลากรสายวิชาการและบุคลากรสายสนับสนุน จำนวนรวม 1,024 คน

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยคือ กลุ่มบุคลากรสายวิชาการและสายสนับสนุน จำนวน 600 คน หรือคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 58.59 ของจำนวนประชากร โดยข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนกลุ่มตัวอย่างกรณีจำนวนประชากรที่แน่นอน (สิทธิ์ ชีรสรณ์, 2552 หน้า 118) เมื่อขนาดประชากรจำนวน 1,000 คน ซึ่งใกล้เคียงกับจำนวนประชากรในครั้งนี้ จำนวนตัวอย่างที่เหมาะสม เมื่อกำหนดให้ค่าความคลาดเคลื่อน ณ ระดับความเชื่อมั่น 96% คือ กลุ่มตัวอย่าง 385 คน ผู้วิจัยเลือกใช้กลุ่มตัวอย่างที่สูงกว่าข้อกำหนด เนื่องจากสถานภาพของกลุ่มตัวอย่างมี 4 สถานภาพคือ ข้าราชการ พนักงานมหาวิทยาลัย พนักงานชั่วคราว และชาวต่างประเทศ ทำงานสังกัดคณะและหน่วยงานสายสนับสนุนทั้งในจังหวัดเชียงใหม่และแม่ฮ่องสอน ผู้วิจัยจึงเลือกใช้กลุ่มตัวอย่างที่สูงกว่าข้อกำหนดเพื่อให้ได้ข้อมูลจำนวนตัวอย่างที่มีหลายสถานภาพและหลายหน่วยงานที่อยู่กระจายกัน

ข้อมูลปฐมภูมิ เป็นการเก็บข้อมูลจากการออกแบบสอบถาม โดยมีการตรวจสอบความถูกต้องของแบบสอบถามเกี่ยวกับการออมในแต่ละ

ประเภทจากผู้เชี่ยวชาญและฝ่ายการเงิน มีการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 600 คน กระจายไปยังคณะและหน่วยงานในสังกัดของมหาวิทยาลัย เป็นการสุ่มเลือกโดยไม่เจาะจง เพื่อให้ได้ข้อมูลครบตามจำนวนของกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ พร้อมกับนำแบบสอบถามที่ได้รับมาตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล ก่อนนำมาสรุปผลการวิจัย

ข้อมูลทุติยภูมิ เป็นการศึกษาดังข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย เช่น กองทุนประกันสังคม กองทุนสำรองเลี้ยงชีพกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏ กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้วิธีการบรรยายเชิงพรรณนาจากแบบสอบถาม โดยมีการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล ใช้ค่าเฉลี่ยร้อยละ และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

มีการสรุปและการแปลผลข้อมูล เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย แบ่งได้ดังนี้

ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะและรูปแบบการออมภาคบังคับของครัวเรือนของกลุ่มบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ประกอบด้วย ข้อมูลการออมเฉลี่ยต่อเดือน ลักษณะการออมของกลุ่มบุคลากร จำนวนเงินออมโดยเฉลี่ยต่อเดือน โดยวิธีการหาค่าเฉลี่ยร้อยละ

ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการออมภาคสมัครใจของกลุ่มบุคลากร ประกอบด้วย ลักษณะการออมของกลุ่มบุคลากร จำนวนเงินออมภาคสมัครใจโดยเฉลี่ยต่อเดือน ลักษณะการออมในรูปแบบอื่น ๆ วัตถุประสงค์ในการออมเงิน ลักษณะการออมเงินรูปแบบการออมเงินภาคสมัครใจนอกเหนือจากการออมในรูปแบบบังคับ เหตุผลในการออมเงินกับสถาบันการเงินในระบบ รูปแบบการออมเงินนอก ระบบ และเหตุผลในการออมเงินกับสถาบันการเงินนอกระบบ โดยวิธีการหาค่าเฉลี่ยร้อยละ

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการออมของกลุ่มบุคลากร และจุดมุ่งหมายในการออมของกลุ่มบุคลากร โดยวิธีการหาค่าเฉลี่ยร้อยละ และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษา

การศึกษาเกี่ยวกับลักษณะและรูปแบบการออมภาคบังคับของกลุ่มบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ คือ การออมในรูปแบบของกบข./กสจ. กองทุนสำรองเลี้ยงชีพกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏ และกองทุนประกันสังคม ผลการศึกษาพบว่า การออมภาคบังคับในรูปแบบของกองทุนสำรองเลี้ยงชีพกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏ ซึ่งมีข้อกำหนดให้มีการออมเงินสะสมไว้ร้อยละ 2.5 ของรายได้ต่อเดือน มีจำนวนมากที่สุด คือ จำนวน 413 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 45.33 รองลงไป คือ การออมภาคบังคับในรูปแบบของกองทุนประกันสังคมที่จัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นหลักประกันแก่ผู้ประกันตนสำหรับพนักงานมหาวิทยาลัย มีข้อกำหนดในการออมเงินสะสมไว้ร้อยละ 5 ของรายได้ต่อเดือน จำนวน 365 คน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 40.07 ขณะที่กลุ่มบุคลากรของมหาวิทยาลัยที่มีสถานภาพเป็นข้าราชการ มีการออมภาคบังคับในรูปแบบของกบข./กสจ. จำนวนเงินออมสะสมไว้ขั้นต่ำ ในสัดส่วนร้อยละ 3 ของรายได้ จำนวน 115 คน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 12.62

ผลการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการออมภาคสมัครใจ พบว่า กลุ่มบุคลากรมีการออมเงินภาคสมัครใจ ในรูปแบบของเงินฝากกับธนาคารพาณิชย์มากที่สุด คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 34.89 รองลงไป คือ เงินฝากสะสมในลักษณะค่าหุ้นกับสหกรณ์ออมทรัพย์ ในสัดส่วนร้อยละ 30.21 โดยมีจำนวนเงินออมภาคสมัครใจโดยเฉลี่ยต่อเดือน อยู่ระหว่าง 501-1,000 บาทต่อเดือน และอยู่ระหว่าง 1,001-1,500 บาทต่อเดือน ในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน โดยวัตถุประสงค์ในการออมเงินภาคสมัครใจคือ เพื่อเก็บไว้ใช้ในยามเจ็บป่วย หรือชรา รองลงไปคือ เพื่อเป็นหลักประกันให้ครอบครัว ซึ่งเหตุผลในการออมเงินกับสถาบันการเงินในระบบ คือ การออมมีความมั่นคง ปลอดภัย ขณะที่การออมภาคสมัครใจในรูปแบบอื่น ๆ คือ การซื้อทองคำ หรือเครื่องประดับ การซื้อบ้านและที่ดิน มีสัดส่วนใกล้เคียงกับ

มีเหตุผลสำคัญคือ การได้รับผลตอบแทนจากการออมเงินสูง

ผลการศึกษาดังปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการออมของกลุ่มบุคลากร เพื่อเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ คือ รายได้ประจำที่ได้รับต่อเดือน ค่าเฉลี่ย 4.19 (ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.87) รองลงไป คือ ความมั่นคงในหน้าที่การงานประจำ ค่าเฉลี่ย 4.06 (ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.83) ปัจจัยที่มีความสำคัญ

อันดับสาม คือ ค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยของครอบครัว ค่าเฉลี่ย 3.96 (ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.91) ขณะที่จำนวนสมาชิกในครอบครัวที่จะต้องเลี้ยงดูมีค่าเฉลี่ย 3.69 (ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.00) และปัจจัยที่มีความสำคัญอันดับห้า คือ รายได้พิเศษที่ได้รับต่อเดือน มีค่าเฉลี่ย 3.58 (ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.18)

ตารางที่ 1 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการออมของกลุ่มบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการออมของกลุ่มบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่	จำนวน	ระดับความสำคัญ					รวม	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
1. รายได้ประจำที่ได้รับต่อเดือน	จำนวน	272	189	125	10	4	600	4.19	0.87
	ร้อยละ	45.33	31.50	20.83	1.67	0.67	100.00		
2. รายได้พิเศษที่ได้รับต่อเดือน	จำนวน	162	169	163	67	39	600	3.58	1.18
	ร้อยละ	27.00	28.17	27.17	11.17	6.50	100.00		
3. ค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยของครอบครัว	จำนวน	196	223	151	24	6	600	3.96	0.91
	ร้อยละ	32.67	37.17	25.17	4.00	1.00	100.00		
4. จำนวนสมาชิกภายในครอบครัวที่จะต้องเลี้ยงดู	จำนวน	143	209	181	53	14	600	3.69	1.00
	ร้อยละ	23.83	34.83	30.17	8.83	2.33	100.00		
5. อัตราผลตอบแทนที่ได้รับจากการฝากเงินกับธนาคารพาณิชย์	จำนวน	109	165	203	93	30	600	3.38	1.10
	ร้อยละ	18.17	27.50	33.83	15.50	5.00	100.00		
6. อัตราผลตอบแทนที่ได้รับจากการลงทุนในตราสารทุน	จำนวน	92	156	209	103	40	600	3.26	1.12
	ร้อยละ	15.33	26.00	34.83	17.17	6.67	100.00		
7. ความมั่นคงในหน้าที่การงานประจำ	จำนวน	202	256	121	19	2	600	4.06	0.83
	ร้อยละ	33.67	42.67	20.17	3.17	0.33	100.00		
8. ระดับราคาสินค้าโดยเฉลี่ยหรืออัตราเงินเฟ้อ	จำนวน	83	221	228	59	9	600	3.52	0.90
	ร้อยละ	13.83	36.83	38.00	9.83	1.50	100.00		
9. สภาวะเศรษฐกิจภายในประเทศ	จำนวน	84	203	232	60	21	600	3.45	0.97
	ร้อยละ	14.00	33.83	38.67	10.00	3.50	100.00		
10. อื่นๆ	จำนวน	54	133	233	104	76	600	2.97	1.12
	ร้อยละ	9.00	22.17	38.83	17.33	12.67	100.00		

ข้อมูลในตารางที่ 1 แสดงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการออมของกลุ่มบุคลากร พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการออมมากที่สุดคือ รายได้ประจำที่ได้รับต่อเดือน รองลงไป คือ ความมั่นคงในหน้าที่การงาน

ประจำ ค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยของครอบครัว จำนวนสมาชิกภายในครอบครัว รายได้พิเศษที่ได้รับต่อเดือน ระดับราคาสินค้าโดยเฉลี่ย สภาวะเศรษฐกิจภายในประเทศ อัตราผลตอบแทนที่ได้รับจากการ

ฝากเงินกับธนาคารพาณิชย์ อัตราผลตอบแทนที่ได้รับจากการลงทุนในตราสารทุน และอื่น ๆ

ผลการศึกษเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายในการออมของกลุ่มบุคลากร เพื่อเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ พบว่า จุดมุ่งหมายสำคัญ คือ เพื่อใช้เป็นรายได้สำหรับใช้จ่ายในอนาคตเมื่อไม่ได้ทำงาน ค่าเฉลี่ย 4.43 (ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.78) รองลงไปคือ เพื่อใช้จ่ายในยามฉุกเฉิน ค่าเฉลี่ย 4.35 (ค่าส่วนเบี่ยงเบน

มาตรฐาน 0.79) เพื่อเป็นมรดกให้ครอบครัวหรือทายาท ค่าเฉลี่ย 3.75 (ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.06) เพื่อซื้อสินทรัพย์ถาวรประเภทต่าง ๆ ค่าเฉลี่ย 3.70 (ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.97) เพื่อใช้เป็นทุนการศึกษาของตนเองหรือทายาท ค่าเฉลี่ย 3.61 เพื่อการลดหย่อนภาษี ค่าเฉลี่ย 3.44 และเพื่อวัตถุประสงค์อื่น ๆ ค่าเฉลี่ย 2.92

ตารางที่ 2 จุดมุ่งหมายในการออมของกลุ่มบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

จุดมุ่งหมายในการออมของกลุ่มบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่	จำนวน	ระดับความสำคัญ					รวม	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
1. เพื่อใช้เป็นรายได้สำหรับใช้จ่ายในอนาคตเมื่อไม่ได้ทำงาน	จำนวน ร้อยละ	346 57.67	179 29.83	66 11.00	4 0.67	5 0.83	600 100.00	4.43	0.78
2. เพื่อใช้จ่ายในยามฉุกเฉิน	จำนวน ร้อยละ	310 51.67	206 34.33	72 12.00	8 1.33	4 0.67	600 100.00	4.35	0.79
3. เพื่อซื้อสินทรัพย์ถาวรประเภทต่าง ๆ	จำนวน ร้อยละ	137 22.83	214 35.67	199 33.17	33 5.50	17 2.83	600 100.00	3.70	0.97
4. เพื่อเป็นมรดกให้ครอบครัวหรือทายาท	จำนวน ร้อยละ	167 27.83	210 35.00	152 25.33	50 8.33	21 3.50	600 100.00	3.75	1.06
5. เพื่อการลดหย่อนภาษีเงินได้ส่วนบุคคลประจำปี	จำนวน ร้อยละ	103 17.17	182 30.33	228 38.00	52 8.67	35 5.83	600 100.00	3.44	1.06
6. เพื่อใช้เป็นทุนการศึกษาของตนเองหรือทายาท	จำนวน ร้อยละ	139 23.17	211 35.17	157 26.17	61 10.17	32 5.33	600 100.00	3.61	1.11
7. เพื่อวัตถุประสงค์อื่น ๆ	จำนวน ร้อยละ	68 11.33	125 20.83	206 34.33	93 15.50	108 18.00	600 100.00	2.92	1.24

ข้อมูลในตารางที่ 2 แสดงจุดมุ่งหมายในการออมของกลุ่มบุคลากร คือ เพื่อใช้เป็นรายได้สำหรับใช้จ่ายในอนาคตเมื่อไม่ได้ทำงาน รองลงไปคือ เพื่อใช้จ่ายในยามฉุกเฉิน เพื่อเป็นมรดกให้ครอบครัว

หรือทายาท เพื่อใช้เป็นทุนการศึกษาของตนเองหรือทายาท เพื่อซื้อสินทรัพย์ถาวรประเภทต่าง ๆ เพื่อการลดหย่อนภาษี และเพื่อวัตถุประสงค์อื่น ๆ

อภิปรายผล

ระบบการออมเพื่อสวัสดิการทางสังคมคือรูปแบบการออมระยะยาวเพื่อสร้างความมั่นคงให้เกิดขึ้นในสังคมเมื่อไม่ได้ทำงาน แบ่งเป็นระบบบำนาญขั้นที่ 1 คือ ระบบบำนาญภาคบังคับที่รัฐบาลจัดให้ประชาชน เพื่อสร้างความมั่นคงในชีวิตหลังเลิกทำงาน เป็นระบบที่ผู้รับมีส่วนร่วมจ่ายในรูปเงินสะสมหักเป็นรายเดือนร่วมกับนายจ้าง และมีการกำหนดสิทธิประโยชน์ให้แก่ผู้ออมเงินอย่างชัดเจน สำหรับบุคลากรที่มีใช้ข้าราชการ คือ กองทุนประกันสังคม ส่วนบุคลากรที่เป็นข้าราชการคือ กบข./กสจ. ขณะที่ระบบบำนาญขั้นที่ 2 คือ ระบบบำนาญภาคบังคับเพื่อให้ประชาชนมีหลักประกันที่มากขึ้นสำหรับการมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นจากขั้นที่ 1 สำหรับบุคลากรที่มีใช้ข้าราชการ คือ กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ ขณะที่บุคลากรที่เป็นข้าราชการ คือ การออมเพิ่มจากการออมขั้นต่ำในส่วนของกบข. โดยกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย มีการออมระบบบำนาญขั้นที่ 1 คือ กองทุนประกันสังคมสำหรับพนักงานมหาวิทยาลัย และยังมี การออมระบบบำนาญแบบบังคับขั้นที่ 2 เพื่อการมีคุณภาพชีวิตที่ดีจากขั้นที่ 1 คือ การออมเงินในรูปของกองทุนสำรองเลี้ยงชีพสำหรับพนักงานมหาวิทยาลัย ขณะที่กลุ่มข้าราชการ สามารถเลือกออมเพิ่มจากอัตราขั้นต่ำได้ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการออมภาคบังคับในรูปแบบของกองทุนสำรองเลี้ยงชีพมากที่สุด แสดงถึงการออมภาคบังคับในขั้นที่ 2 เพิ่มจากขั้นที่ 1 เพื่อความมั่นคงในชีวิตและการมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ผลการศึกษาที่ได้ สอดคล้องกับสถานภาพของกลุ่มบุคลากรที่ส่วนใหญ่เป็นพนักงานมหาวิทยาลัย โดยผลการศึกษาแสดงถึงลักษณะและรูปแบบการออมของกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการออมเพิ่มเพื่อเป็นสวัสดิการในการดำรงชีวิตเมื่อไม่ได้ทำงาน ซึ่งเป็นลักษณะการออมที่มีการจ่ายเงินสะสมอย่างต่อเนื่อง และมหาวิทยาลัยจ่ายสมทบในอัตราที่เพื่อเป็นสวัสดิการแก่พนักงาน

มหาวิทยาลัย ในกรณีเกษียณอายุ ถึงแก่กรรมทุพพลภาพ หรือลาออกจากงาน

การศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการออมภาคสมัครใจคือ ระบบบำนาญขั้นที่ 3 ในรูปของการออมส่วนบุคคลเพื่อการยามชรา เพื่อให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นจากขั้นที่ 2 คือ การออมในรูปของกองทุนรวมเพื่อการเกษียณอายุ เงินฝากกับธนาคารพาณิชย์ เงินฝากกับสหกรณ์ออมทรัพย์ เงินฝากในรูปแบบการประกันชีวิต เงินลงทุนในกองทุนการออมระยะยาวต่าง ๆ เพื่อให้เกิดสวัสดิการที่ได้รับเพิ่มขึ้นจากระบบบำนาญแบบบังคับ พบว่า กลุ่มตัวอย่าง มีการออมเงินภาคสมัครใจในรูปของเงินฝากกับธนาคารพาณิชย์มากที่สุด รองลงไปคือ เงินฝากกับสหกรณ์ออมทรัพย์ และเงินฝากในรูปแบบการประกันชีวิต แสดงถึงการเข้าถึงแหล่งเงินออมภาคสมัครใจของกลุ่มตัวอย่าง คือ การออมเงินในรูปของเงินฝากกับธนาคารพาณิชย์ โดยมีวัตถุประสงค์ในการออมเงินภาคสมัครใจ คือ เพื่อเก็บไว้ใช้ในยามเจ็บป่วย หรือชรา รองลงไป คือ เพื่อเป็นหลักประกันให้ครอบครัว

ปัจจัยที่มีผลต่อการออมมากที่สุดคือ รายได้ประจำที่ได้รับต่อเดือน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีรายได้ประจำเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 20,001-25,000 บาทต่อเดือน สอดคล้องกับคุณวุฒิของพนักงานมหาวิทยาลัย ที่จบการศึกษาในระดับปริญญาโท และมีรายได้ประจำอยู่ในระดับดังกล่าว ขณะที่รายได้พิเศษของบุคลากร อยู่ระหว่าง 5,000-10,000 บาทต่อเดือน มีแหล่งที่มาของรายได้พิเศษ จากค่าตอบแทนการสอน ค่าตอบแทนในตำแหน่งทางวิชาการและค่าตอบแทนตำแหน่งบริหาร ปัจจัยที่มีผลต่อการออมรองลงไปคือ ความมั่นคงในหน้าที่การงาน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีระยะเวลาในการทำงาน เฉลี่ยอยู่ระหว่าง 5-10 ปี จัดได้ว่า เป็นกลุ่มบุคลากรที่มีหน้าที่ในการทำงานที่มั่นคง และมีประสบการณ์ในการสอนที่นานพอ ที่จะเข้าสู่ตำแหน่งทางวิชาการ และตำแหน่งทางบริหารในระดับที่สูงขึ้นได้ สำหรับจุดมุ่งหมายในการออมภาคสมัครใจที่มี

ผู้ตอบมากที่สุด คือ เพื่อไว้เป็นรายได้สำหรับใช้จ่าย ในอนาคตเมื่อไม่ได้ทำงาน รองลงไปคือ เพื่อใช้จ่าย ยามฉุกเฉิน แสดงถึงจุดมุ่งหมายในการออมเพื่อ เป็นสวัสดิการทางสังคม เพื่อนำไปใช้จ่ายในยามที่ ไม่ได้ทำงาน กรอบแนวคิดของโครงการวิจัยเพื่อ ศึกษาพฤติกรรมการออมของครัวเรือน เพื่อรองรับ การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ : กรณีศึกษากลุ่มบุคลากร มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ แสดงถึงลักษณะและ รูปแบบของการออมภาคบังคับ ระบบบำนาญขั้นที่ 1 คือ การออมในรูปแบบของกองทุนประกันสังคม สำหรับพนักงานมหาวิทยาลัยและลูกจ้างประจำ ขณะที่กลุ่มตัวอย่างที่เป็นข้าราชการ คือ การออม เงินในรูปแบบของกบข./กสจ. ขณะที่การออมภาคบังคับ ขั้นที่ 2 คือ การออมในรูปแบบของกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ สำหรับพนักงานมหาวิทยาลัย ขณะที่กลุ่ม ตัวอย่างที่เป็นข้าราชการ สามารถเลือกออมเพิ่ม จากอัตราขั้นต่ำได้ ผลการศึกษาแสดงความ ต้องการในการเก็บออมเงิน เพื่อให้เกิดสวัสดิการ ทางสังคม สำหรับใช้จ่ายในยามที่ ไม่ได้ทำงาน (นว พร เรื่องสกุล, 2552, วรเวศม์ สุวรรณระดา, 2557) โดยกลุ่มตัวอย่างมีการออมเพิ่มจากระบบบำนาญ ขั้นที่ 1 อันเป็นสวัสดิการขั้นพื้นฐานแบบบังคับ เพื่อ ต้องการมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เมื่อไม่ได้ทำงาน

ระบบบำนาญขั้นที่ 3 คือ การออมภาคสมัครใจ เพื่อการมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นจากขั้นที่ 2 ส่วน ใหญ่เป็นการออมในรูปแบบของเงินฝากกับธนาคาร พาณิชย สหกรณ์ออมทรัพย์ และเงินประกันชีวิต แสดงถึงการเก็บออมเงินของกลุ่มตัวอย่างจากราย ได้ที่ได้รับในปัจจุบัน เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นจาก ระบบบำนาญขั้นที่ 1 และขั้นที่ 2 ซึ่งเป็นระบบ บำนาญที่ผู้รับมีส่วนร่วมจ่ายในลักษณะที่เป็น การ บังคับให้ประชาชนออมเงินจากรายได้ในปัจจุบัน และจะได้รับสวัสดิการตอบแทนจากเงินออมในยาม ที่ไม่ได้ทำงาน โดยแหล่งเงินออมภาคสมัครใจดังกล่าว สามารถเสนอทางเลือก หรือสิทธิประโยชน์ ตอบแทน เพื่อให้เกิดการออมเงินภาคสมัครใจเพิ่ม ขึ้น สอดคล้องกับรูปแบบการออมภาคสมัครใจของ

วรรณรา ชื่นวัฒนาและคณะ (2552) ที่กลุ่มตัวอย่าง มีการออมเงินในรูปแบบของกรมธรรม์ประกันชีวิต มีวิธีการเก็บออมเงินหลังจากรายได้ที่ได้รับใน ปัจจุบัน และเป้าหมายของการเก็บออมเพื่อใช้จ่าย ยามเจ็บป่วย

ผลการวิจัยในครั้งนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิด ของวรเวศม์ สุวรรณระดา (2550) ในการศึกษา แนวทางการจัดตั้งระบบบำนาญแห่งชาติ เพื่อ รองรับการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ สำหรับแรงงานนอก ระบบ ขณะที่งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาถึงพฤติกรรมการออมภาคบังคับและภาคสมัครใจกลุ่มบุคลากรใน ภาครัฐบาล เพื่อให้เกิดสวัสดิการทางสังคมสำหรับ การไม่ได้ทำงานในอนาคต โดยเป็นการจัดระบบ บำนาญที่ผู้รับมีส่วนร่วมจ่าย ทั้งระบบบำนาญแบบ สะสมทรัพย์ ที่รัฐบาลบังคับให้ประชาชนออมเงิน จำนวนหนึ่งในแต่ละเดือนระหว่างวัยทำงาน เมื่อผู้ ออมไม่ได้ทำงาน รัฐบาลจะนำเงินที่บังคับออมมา จ่ายเป็นเงินบำนาญให้กับผู้ออมเงิน และระบบ บำนาญประกันสังคมที่คนวัยทำงาน จะให้ความช่วย เหลือทางการเงินแก่ผู้สูงอายุ ในรูปของเงินสมทบ แล้วรัฐบาลจะนำเงินไปให้กับผู้สูงอายุ ซึ่งระบบ บำนาญขั้นที่ 1 คือ ระบบบำนาญแบบสะสมทรัพย์ ที่รัฐบาล หรือหน่วยงาน มีการหักในรูปของเงิน สะสมในแต่ละเดือนในรูปของเงินประกันสังคม สำหรับพนักงานมหาวิทยาลัย และกบข. สำหรับ ข้าราชการ ระบบบำนาญขั้นที่ 2 ในรูปของกอง ทุนสำรองเลี้ยงชีพของพนักงานมหาวิทยาลัย และ การออมเพิ่มในรูปแบบของกบข. และยังเป็นระบบ บำนาญแบบบังคับที่มีการหักเงินสะสมไว้แต่ละ เดือนอย่างต่อเนื่อง พร้อมกับนำเสนอสิทธิประโยชน์ ที่ผู้ออมเงินจะได้รับในอนาคต เมื่อไม่ได้ทำงาน

สรุป

ลักษณะและรูปแบบการออมภาคบังคับของ กลุ่มบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ มีทั้ง ระบบบำนาญขั้นที่ 1 ในรูปของประกันสังคมสำหรับ

พนักงานมหาวิทยาลัยและลูกจ้างประจำ ขณะที่กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ คือการออมของข้าราชการ ขณะที่การออมภาคบังคับระบบบำนาญชั้นที่ 2 เพื่อให้เกิดหลักประกันรายได้ยามชราภาพที่มากขึ้นจากชั้นที่ 1 คือ การออมเงินในรูปกองทุนสำรองเลี้ยงชีพของพนักงานมหาวิทยาลัย ขณะที่ข้าราชการ สามารถออมเพิ่มจากอัตราขั้นต่ำได้ แสดงถึงความต้องการเก็บออมเงินของกลุ่มบุคลากรเพื่อการมีคุณภาพชีวิตที่ดีเมื่อไม่ได้ทำงาน

ระบบบำนาญชั้นที่ 3 คือ การออมโดยความสมัครใจ เพื่อให้มีหลักประกันที่เป็นสวัสดิการที่มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น ในรูปเงินฝากกับธนาคารพาณิชย์ สหกรณ์ออมทรัพย์ และเงินประกันชีวิต แสดงถึงการออมเพื่อต้องการมีคุณภาพชีวิตที่ดีจากระบบบำนาญชั้นที่ 1 และชั้นที่ 2 ทั้งนี้ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการออมคือ รายได้ประจำที่ได้รับต่อเดือน และความมั่นคงในหน้าที่การงาน โดยมีจุดมุ่งหมายในการออมคือ เพื่อไว้เป็นรายได้สำหรับใช้จ่ายในอนาคต เมื่อไม่ได้ทำงาน

ข้อเสนอแนะ

1. ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ทำงานประจำอยู่ในระบบราชการ มีฐานเงินเดือนและรายได้พิเศษตามระบบราชการ สำหรับการศึกษาค้างต่อไป ควรเพิ่มกลุ่มตัวอย่างที่เป็นพนักงานภาคเอกชน เพื่อให้ทราบถึงพฤติกรรมกรรมการออมภาคบังคับและภาคสมัครใจของกลุ่มตัวอย่างนอกเหนือจากภาครัฐบาล

2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกองทุนการออม เช่น กองทุนประกันสังคม กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ มหาวิทยาลัย ควรมีการให้ข้อมูลเกี่ยวกับผลประโยชน์ที่ผู้ออมเงินจะได้รับจากการออม เพื่อให้เกิดการออมอย่างต่อเนื่องสำหรับผู้ที่ต้องการมีคุณภาพชีวิตที่ดี เมื่อไม่ได้ทำงานแล้ว

3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการออมภาคบังคับและภาคสมัครใจ ควรมีการนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ที่ได้รับเพิ่มเติมของการออม เพื่อให้ผู้ออมเงินได้ทราบ และก่อให้เกิดการออมอย่างต่อเนื่องสำหรับบุคคลที่มีความสามารถในการออม เพื่อให้เกิดสวัสดิการสำหรับการไม่ได้ทำงานต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ สถาบันวิจัยและพัฒนา กองทุนวิจัยคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ที่ให้การสนับสนุนงบประมาณ อุปกรณ์และเครื่องมือต่าง ๆ ที่จำเป็นในการวิจัย ผู้วิจัยขอขอบคุณ กลุ่มตัวอย่างที่เป็นบุคลากรสายวิชาการและบุคลากรสายสนับสนุนสังกัดคณะ และหน่วยงานต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัย สำหรับการให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ และทำให้การวิจัยในครั้งนี้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ทุกประการ

เอกสารอ้างอิง

- นวพร เรืองสกุล. (2552). *อ้อมก่อนรวยกว่า ฉบับเข้มข้น พิมพ์ครั้งที่ 7*. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้ง-แอนด์พับลิชชิง.
- มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, มหาวิทยาลัย.กองบริหารงานบุคคล. (2558). *สถิติจำนวนบุคลากรสายวิชาการและสายสนับสนุน*. [On-line]. Available: <http://www.cmu.ac.th> [2558, มิถุนายน 20].
- วรรณรา ชื่อวัฒนาและคณะ. (2552). *รายงานวิจัยเรื่องรูปแบบการออมและแนวทางส่งเสริมการออม- สำหรับประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 4 จังหวัด (ยโสธร อุบลราชธานี นครราชสีมาและชัยภูมิ)*. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- วระเวศม์ สุวรรณระดา. (2557). *ปฏิรูปบ้านาญภาครัฐ*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วระเวศม์ สุวรรณระดา. (2550). *รายงานวิจัยเรื่องการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ทางเศรษฐศาสตร์ของการจัดตั้งระบบบ้านาญแห่งชาติในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
- สิทธิ์ ชีรสรณ์. (2552). *เทคนิคการเขียนรายงานวิจัย*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2554). *การคาดประมาณประชากรของประเทศไทย ปี 2543-2573 ในยุทธศาสตร์และการวางแผนพัฒนาทางสังคม*. [On-line]. Available: <http://www.nesdb.go.th> [2554, สิงหาคม10].
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2554). *ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงประชากรในประเทศไทย ในข้อมูลเศรษฐกิจและสังคม*. [On-line]. Available: <http://www.nesdb.go.th> [2554, สิงหาคม10].
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2552). *รายงานวิจัยเรื่องแนวทางการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาผู้สูงอายุอย่างบูรณาการ*. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2554). *นโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัย (พ.ศ. 2555-2559) : ภาคเหนือ ในข้อมูลการวิจัยของประเทศ* [On-line]. Available: <http://www.nrct.go.th> [2554, สิงหาคม 10].

ประชาธิปไตยชุมชน: กระบวนการขับเคลื่อนสังคม

Community Democracy: a Society-Driven Process

ภาวิณี รอดประเสริฐ, วราวุธ บุญศรี
Pawini Rotprasoet¹, Warawut Boonsri²

บทคัดย่อ

กระแสแนวคิดประชาธิปไตยแบบตะวันตก ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการปกครองในประเทศไทยจากระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์เป็นระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เมื่อปี พ.ศ. 2475 ภายหลังจากการเปลี่ยนแปลงมีการพัฒนาทางการเมืองการปกครองอย่างต่อเนื่อง จนเมื่อเกิดเหตุการณ์ “พฤษภาทมิฬ” ในปี พ.ศ. 2535 มีการเรียกร้องประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมทำให้เกิด “รัฐธรรมนูญฉบับประชาชน” ฉบับปี พ.ศ. 2540 ที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองมากขึ้น โดยเฉพาะในระดับท้องถิ่น เป็นการส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชน ใช้สิทธิมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการท้องถิ่นร่วมกับทุกภาคส่วนโดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเรียกรูปแบบการปกครองนี้ว่า “ประชาธิปไตยชุมชน” (Community Democracy) ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้ประชาชนได้แสดงออกถึงความเป็นพลเมือง (Citizenship) ควบคู่กับการมอบอำนาจให้ผู้แทนในชุมชนทำหน้าที่แทนโดยผ่านกระบวนการขับเคลื่อนชุมชนทุกระดับ ตำบลเมืองใหม่ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม เป็นชุมชนที่นำแนวคิด และกระบวนการประชาธิปไตยชุมชน มาปรับใช้ในการขับเคลื่อนชุมชนและสังคม ถือได้ว่าเป็นชุมชนต้นแบบในการนำหลักประชาธิปไตยชุมชนมาประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสม

คำสำคัญ : ประชาธิปไตยชุมชน, การมีส่วนร่วม, กระบวนการขับเคลื่อนสังคม

Abstract

The flow of the concept of western democracy resulted in a political revolution in B.E. 2475 in Thailand. The revolution produced a change from an absolute monarchy to a democratic system in which the king was placed second to the constitution. Following the transition, there were many changes in the development of politics and governance. Later, in B.E. 2535, the “Black May”

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำ, หลักสูตรรัฐศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

² นักศึกษาชั้นปีที่ 3, หลักสูตรรัฐศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

¹ Assistant Professor, Political Science Department, Faculty of Humanities and Social Science, Suan Dusit Rajabhat University

² 3rd years Bachelor Degree Student, Political Science Department, Faculty of Humanities and Social Science, Suan Dusit Rajabhat University

uprising and the emergence of the idea of a participatory democracy was raised by protesters, leading to “The Constitution of The People, in B.E. 2540”. This constitution presented the opportunity and space for people to participate in political activities, especially at the local level, such as promoting people’s rights to participate in the management of local affairs with collaboration among all stakeholders serving as the local administrative organization. This governance pattern is called “Community Democracy”, which encourages people to express their citizenship along with a community authorized representative through a society-driven process. The community of Mueang Mai in Amphawa District, Samut Songkhram Province, is a leading community that implements the concept and process of community democracy and it drives their community and society effectively.

Keywords : Community Democracy, Participation, Society-Driven Process

บทนำ

ประเทศไทย ภายหลังจากการเปลี่ยนแปลงการปกครองสู่ระบอบประชาธิปไตย ในปี พ.ศ. 2475 โดย “คณะราษฎร” คณะบุคคลดังกล่าว ส่วนใหญ่ได้รับการศึกษาจากประเทศตะวันตกที่มีการปกครองในรูปแบบประชาธิปไตย (Democracy) ซึ่งเป็นรูปแบบสากลและเป็นที่ยอมรับจากนานาประเทศ ประกอบคณะบุคคลดังกล่าว เห็นถึงสภาพปัญหาของการบริหารราชการในประเทศที่เกิดขึ้น จึงมีแนวคิดว่าหากมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการปกครองจะสามารถแก้ไขสถานการณ์ของประเทศ ณ ขณะนั้น และยังสามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น ประชาชนจากที่ถูกกดขี่จากระบบบริหารทางการเมือง จากที่กล่าวมาจึงเป็นจุดเริ่มต้นของการเปลี่ยนแปลง และการพัฒนาระบบการเมืองการปกครองแบบประชาธิปไตยของไทยที่ต่อเนื่องมาถึงสมัยปัจจุบัน (ทวีศักดิ์ ตั้งปฐมวงศ์, 2555) การบริหารจัดการประเทศ ที่บัญญัติไว้ตามรัฐธรรมนูญ เป็นเหมือนแผนแม่บทในการบริหารงาน ซึ่งสาระสำคัญของรัฐธรรมนูญ ได้ระบุถึงสถาบันทางการเมือง ขอบข่ายอำนาจหน้าที่ และสิทธิหน้าที่ของความเป็นพลเมือง พร้อมทั้งเสรีภาพในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน โดยเฉพาะรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปี พ.ศ. 2540 ซึ่งถือได้ว่าเป็น “รัฐธรรมนูญฉบับ

ประชาชน” มีการกำหนดให้ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพทางการเมืองมากกว่า รัฐธรรมนูญฉบับอื่น พร้อมทั้งระบุถึงกระจายอำนาจทางการเมืองไปสู่การปกครองส่วนท้องถิ่น ไว้ใน มาตรา 78 มีสาระสำคัญว่า “รัฐต้องกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นพึ่งตนเองและตัดสินใจในกิจการท้องถิ่นได้เอง พัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่นและระบบสาธารณสุขปโภคและสาธารณูปการ ตลอดทั้งโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศภายในท้องถิ่นให้ทั่วถึงและเท่าเทียมกันทั่วประเทศ รวมทั้งพัฒนาจังหวัดที่มีความพร้อมให้เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่ โดยคำนึงถึงเจตนารมณ์ของประชาชนในจังหวัดนั้น” (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, 2540)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปี พ.ศ. 2550 ก็ยังระบุในเรื่องของการเสริมสร้างการกระจายอำนาจสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมถึงกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งระบุไว้ใน มาตรา 282 กำหนดให้มีการกำกับดูแลองค์กร ส่วนท้องถิ่น ต้องทำเท่าที่จำเป็น ตามที่กฎหมายบัญญัติ โดยต้องเป็นไปเพื่อการคุ้มครอง ประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นหรือประโยชน์ของประเทศเป็นส่วนรวม (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, 2550)

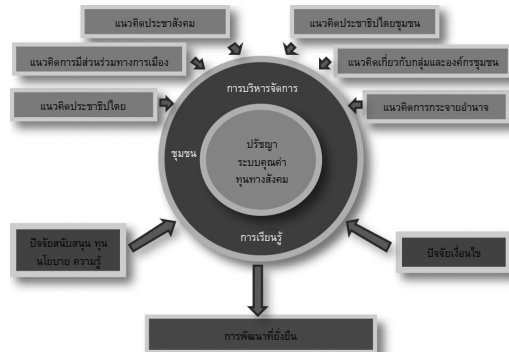
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปี พ.ศ. 2560 หมวด 14 มาตรา 249 ได้กำหนดสาระสำคัญ โดยสรุปไว้ว่า การปกครองส่วนท้องถิ่นให้

เป็นการปกครองตนเอง ตามที่ประชาชนในท้องถิ่นนั้นต้องการ ถือได้ว่า ตลอดระยะเวลา 20 ปี ที่ผ่านมารัฐเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการท้องถิ่นของตนเอง ภายใต้บทบัญญัติของกฎหมาย (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, 2560)

ที่กล่าวมาล้วนแต่เป็นการส่งเสริมการนำหลักการกระจายอำนาจการปกครองมาใช้ในการบริหารจัดการชุมชน การกระจายอำนาจทางปกครองจึงเป็นเสมือนปัจจัยเสริมที่ก่อให้เกิดกระบวนการประชาธิปไตยชุมชน (Community Democracy) โดยกระบวนการประชาธิปไตยชุมชนอาจอยู่ในรูปของคณะกรรมการชุมชน หรือผู้นำชุมชน อีกทั้งกระบวนการของประชาธิปไตยชุมชนยังถือเป็นต้นกำเนิดของ “ประชาคม” (Civil Society) ซึ่งเปรียบเสมือน เวทีในการแสดงความคิดเห็น การประชุมหารือร่วมกันระหว่างผู้นำกับประชาชนในชุมชน โดยผลสรุป หรือมติจากที่ประชุมจะถือเป็นข้อตกลงร่วมกัน ในการขับเคลื่อนชุมชนโดยใช้กระบวนการประชาธิปไตย และอาจกล่าวได้ว่าการกระจายอำนาจสู่การปกครองส่วนท้องถิ่นเปรียบเสมือนห้องเรียนประชาธิปไตยในชุมชนท้องถิ่นนั่นเอง

จะเห็นได้ว่า ประชาธิปไตยชุมชนเป็นหลักการพื้นฐานในการพัฒนาชุมชนให้มีความเข้มแข็งสามารถแก้ไขปัญหาได้ตรงตามความต้องการของชุมชน โดยใช้ทุนทางสังคม โดยเฉพาะผู้นำและประชาชนภายในชุมชนร่วมกันคิด ร่วมกันหาแนวทางแก้ไข โดยบทความนี้มุ่งนำเสนอในเรื่อง แนวคิดประชาธิปไตยชุมชนที่นำไปสู่กระบวนการในการขับเคลื่อนชุมชนแบบพึ่งตนเอง ซึ่งควรมีการส่งเสริม การนำแนวคิดดังกล่าวไปใช้ในการขับเคลื่อนสังคมประเทศชาติต่อไป

กรอบแนวคิดในการวิจัย

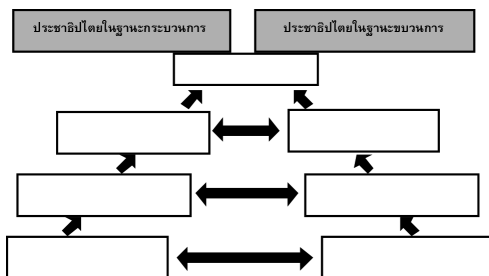

พัฒนาการของประชาธิปไตยชุมชน

พัฒนาการของประชาธิปไตยชุมชนเป็นการโน้มเอียงเข้าหากันของกระแสความคิดในการพัฒนาประชาธิปไตย 2 กระแส คือ (ทศพล สมพงษ์, 2555: 22)

กระแสแรก คือ ประชาธิปไตยในฐานะกระบวนการ (Democracy as a Process) โดยเริ่มต้นจากประชาธิปไตยรูปแบบทางตรง (Direct Democracy) พัฒนาไปสู่รูปแบบกระบวนการประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Democracy) เมื่อการมีส่วนร่วมเพิ่มมากขึ้น ประชาชนรับรู้ถึงสิทธิในระบบประชาธิปไตย จึงทำให้สำนักทางการเมืองของประชาชนเพิ่มมากขึ้นนำไปสู่ประชาธิปไตยชุมชน (Community Democracy) *กระแสที่สอง* คือ ประชาธิปไตยในฐานะขบวนการ (Democracy as a Movement) โดยเริ่มต้นจากกระแสความคิดเปลี่ยนแปลงให้ประชาชนมีความเป็นพลเมือง (Citizenship) นำไปสู่การรวมตัวกันเป็นขบวนการประชาสังคม (Civil Society) หลังจากนั้นได้พัฒนาความคิดไปเป็นชุมชนจัดการตนเอง (Community Self-Management)

อย่างไรก็ตามเมื่อแนวคิดทั้งสองกระแสนี้ มีพัฒนาการแบบควบคู่สอดคล้องกันจะนำไปสู่แนวคิดจังหวัดจัดการตนเอง ดังภาพ

ภาพ กระแสความคิดที่โน้มเข้าหากันระหว่าง
ประชาธิปไตยในฐานะกระบวนการและฐานะ
ขบวนการ

ที่มา: ทศพล สมพงษ์, 2555: 23

ประชาธิปไตยในฐานะกระบวนการหา
วิเคราะห์แล้ว ในอดีตจะมีเพียงแบบเดียว กระทั่งมี
การพัฒนาเป็น 2 รูปแบบ คือ ประชาธิปไตยแบบ
ตัวแทน (Representative Democracy) ที่ให้
ประชาชนที่เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยเลือก
ตัวแทนไปใช้อำนาจแทนตนเอง และประชาธิปไตย
ทางตรง (Direct Democracy) ที่ให้ประชาชน
เจ้าของอำนาจอธิปไตยเป็นผู้ใช้อำนาจด้วยตนเอง
หรือร่วมใช้อำนาจ โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญ 2
ประการ คือ 1) ประชาชนเป็นผู้ร่วมกระบวนการ 2)
ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจขั้นสุดท้าย ดังนั้น
ประชาธิปไตยทางตรงจึงเป็นรูปแบบที่สมบูรณ์ที่สุด
ของการเมืองภาคพลเมือง เพราะพลเมืองหรือ
ประชาชนเป็นผู้มีส่วนร่วมโดยตรงในทางการเมือง
เช่น การลงประชามติตัดสินการกระทำในอนาคต
การเสนอร่างกฎหมาย เป็นต้น ซึ่งการที่จะขับ
เคลื่อนตามกระบวนการดังกล่าว ต้องอาศัย
ประชาชนผู้มีจิตสำนึกว่าตนเองเป็นผู้มีอำนาจ
อธิปไตย และสามารถใช้อำนาจนั้นในทางตรงได้

ภายหลังการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราช
อาณาจักรไทย ฉบับปี พ.ศ. 2540 ทำให้เกิดการตื่น
ตัวทั้งในวงวิชาการ และนักพัฒนาประชาธิปไตย
ในการสร้างความเป็นพลเมือง (Citizenship) ให้เกิด
ขึ้นในสังคมไทย โดยมุ่งหวังว่าจะปลุกจิตสำนึกดัง
กล่าวของประชาชน เพื่อจะนำมาซึ่งการรวมตัวเป็น

ขบวนการในการขับเคลื่อนประชาธิปไตยทางตรง
ของประเทศต่อไป เมื่อประเทศไทยให้ความสำคัญ
กับแนวคิดประชาธิปไตยทางตรงมากขึ้น จึง
เป็นการสนับสนุนให้เกิดประชาธิปไตยแบบมีส่วน
ร่วม (Participatory Democracy) ในระบอบ
ประชาธิปไตยแบบของตัวแทน โดยเปิดโอกาสให้
ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในทางการเมืองการ
ปกครอง และการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ มากขึ้น ตั้งแต่
ส่งเสริมให้มีการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การเคลื่อนไหว
ในกิจกรรมพัฒนา การกำหนดนโยบาย และการกร
กระจายอำนาจและทรัพยากรต่างๆ รวมถึง การ
คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ที่มีโครงสร้างการทำงาน
ที่โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ อีกทั้งยังคำนึงถึง
ความต้องการของประชาชนเป็นในชุมชนเป็นหลัก
ด้วย

การจะขับเคลื่อนกระบวนการประชาธิปไตย
แบบมีส่วนร่วมต้องอาศัยของพลเมืองที่มองเห็น
ปัญหาร่วมกัน และมีสำนึกที่จะแสดงความคิดเห็น
หาแนวทางเพื่อแก้ไขปัญหาาร่วมกัน รวมถึงมีสำนึก
ที่จะรับผิดชอบต่อนาคตของชุมชนท้องถิ่น ว่าควร
จะพัฒนาไปทิศทางใด เหล่านี้ เรียกว่า “*ประชา
สังคม*” (Civil Society)

ในปี พ.ศ. 2551 – 2552 สภาพัฒนาการ
เมืองมีแนวคิดส่งเสริมการเมืองภาคพลเมืองของ
สภาพัฒนาการเมืองระดับล่างในหมู่บ้าน ตำบล และ
มีการปรับปรุงเรื่องกระบวนการขับเคลื่อนชุมชนให้
รวมตัวกันเป็นภาคประชาสังคมตำบล เพื่อร่วมกัน
ขับเคลื่อนพัฒนาประชาธิปไตยโดยใช้กระบวนการ
ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมให้ชุมชนมีส่วนร่วมใน
การเสนอปัญหา เสนอความต้องการ หรือข้อเสนอ
เชิงนโยบายในการแก้ไขปัญหาชุมชนตนเอง และ
นำเสนอต่อองค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น และภาค
ราชการอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อรับไปกำหนดเป็นแผน
หรือนโยบายการพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งกระบวนการดัง
กล่าว เป็นการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหาร
กิจการท้องถิ่น เรียกว่า “*ประชาธิปไตยชุมชน*” ซึ่ง
เป็นการเสริมพลังอำนาจของประชาชน (People

empowerment) ให้เข้มแข็งขึ้นโดยการยกระดับสร้างกลไกภาคประชาสังคมเพื่อขับเคลื่อนไปสู่การบริหารจัดการตนเองของท้องถิ่นอย่างเต็มรูปแบบ ประชาธิปไตยที่กล่าวมาจึงมิใช่มีเพียงประชาธิปไตยในรูปแบบตัวแทนเท่านั้น แต่ยังมีประชาธิปไตยทางตรงด้วย โดยประชาชนสามารถใช้อำนาจได้โดยตรง เช่น การเข้าชื่อเสนอกฎหมาย การลงประชามติ เป็นต้น ประชาธิปไตยทางตรงได้พัฒนาแนวคิด และกระบวนการนำไปสู่ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมที่ให้ประชาชนมีสิทธิมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการ เช่น การเสนอนโยบาย การวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง รวมทั้งการตรวจสอบการใช้อำนาจ แต่ที่ผ่านมามีส่วนใหญ่มิได้ดำเนินการในระดับชาติเท่าที่ควร การนำแนวคิดประชาธิปไตยทางตรงและกระบวนการประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม จึงมีส่วนในการส่งเสริมให้ชุมชน ตั้งแต่ระดับฐานล่างได้ใช้อำนาจของตนในการจัดการแก้ปัญหา และพัฒนาชุมชนท้องถิ่นตนเอง โดยกระบวนการนี้เรียกว่า “ประชาธิปไตยชุมชน” (Community Democracy)

โดยสรุป ประชาธิปไตยชุมชน คือ รูปแบบหนึ่งของประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมที่เน้นการดำเนินการโดยชุมชน เพื่อให้ชุมชนใช้สิทธิการมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการท้องถิ่น ร่วมกับองค์กรบริหารส่วนท้องถิ่นและภาคราชการ รวมไปถึงการแก้ไขปัญหา และการพัฒนาในด้านต่างๆ ที่ดำเนินการโดยชุมชนเอง ภายใต้แนวคิดชุมชนจัดการตนเอง เป็นการนำพาประชาชนให้แสดงออกถึงความเป็นพลเมืองที่จะใช้อำนาจของตนเองควบคู่ไปกับการมอบอำนาจให้ตัวแทนผ่านกระบวนการในการขับเคลื่อนชุมชนในทุกๆระดับ

กระบวนการประชาธิปไตยชุมชน

ประชาธิปไตยชุมชน คือ รูปแบบหนึ่งของประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมที่เน้นการดำเนินการโดยชุมชน เพื่อให้ใช้สิทธิการมีส่วนร่วมในการ

บริหารกิจการท้องถิ่น ร่วมกับองค์กรบริหารส่วนท้องถิ่นและภาคราชการ รวมไปถึงการแก้ไขปัญหา และพัฒนาในด้านต่างๆ ที่ดำเนินการโดยชุมชน โดยนำเอาแนวคิดประชาธิปไตยชุมชน มาปรับใช้ นำไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งมีขั้นตอนในการดำเนินการ 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การรวบรวมปัญหา และความ ต้องการของประชาชนในพื้นที่ โดยคนในชุมชนและหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมกัน

ขั้นตอนที่ 2 นำปัญหา และความ ต้องการของประชาชนมาทำเป็นนโยบาย และแผนพัฒนา ต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเน้นการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วนแบบบูรณาการ

ขั้นตอนที่ 3 การพัฒนาชุมชนโดยชุมชนท้องถิ่น ดำเนินการในการทำโครงการที่ประชาชนในพื้นที่มีความพร้อม และมีความสามารถในการดำเนินการได้เอง โดยทางราชการหรือหน่วยงานภายนอกให้การสนับสนุน

ขั้นตอนที่ 4 การติดตามผล โดยอาจมีการตั้งคณะกรรมการเพื่อติดตาม ตรวจสอบและ ประเมินผลการดำเนินโครงการที่ทำโดยประชาชน ในพื้นที่ร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือหน่วยงานองค์กรอื่นๆ ทั้งในและนอกพื้นที่

ขั้นตอนการทำงานดังกล่าว ประชาชนจะเป็นผู้ริเริ่ม โดยจะต้องมีคุณสมบัติ มีความเป็นพลเมืองของชุมชน การรู้จักหน้าที่และสิทธิอันพึงมีของตนเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งสิทธิในการมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการท้องถิ่น และต้องมีความกระตือรือร้นที่จะใช้สิทธิความเป็นพลเมือง จึงจะได้สิทธินั้น เพื่อแสดงความเป็นพลเมืองออกมาในฐานะผู้กระทำ (Active) ดังนั้น กระบวนการที่ดำเนินการต้องไม่ใช่การดำเนินการโดยชุมชน หรือสภาองค์กรชุมชนเพียงฝ่ายเดียว แต่ต้องยึดหลักการมีส่วนร่วม โดยที่ชุมชนเป็นผู้ริเริ่ม และนำเอาภาครัฐเข้ามาร่วมในฐานะหุ้นส่วน หรือภาคีพันธมิตรของ

กระบวนการประชาธิปไตยชุมชนนั้น

ทั้งนี้ การนำแนวคิดประชาธิปไตยชุมชนไปใช้ในการบริหารขับเคลื่อนชุมชน จึงจำเป็นต้องมีองค์ประกอบหลายด้าน มิใช่เพียงการมีส่วนร่วมของประชาชน หรือจิตสำนึกความเป็นประชาธิปไตยเพียงอย่างเดียว ต้องคำนึงถึงทุนทางสังคมของพื้นที่ที่มีการนำแนวคิดประชาธิปไตยชุมชนไปบริหารด้วย (ทศพล สมพงษ์, 2555: 68)

จากแนวคิดดังกล่าว ตำบลเหมืองใหม่เป็นชุมชนที่นำหลักประชาธิปไตยชุมชนมาใช้ในการขับเคลื่อนชุมชน ได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยพบว่าชุมชนมีความเข้าใจสภาพปัญหาในชุมชนเป็นอย่างดี และองค์กรชุมชน³ เข้าใจบทบาทหน้าที่ในการทำงานจึงเกิดการดำเนินงาน และการขับเคลื่อนชุมชนร่วมกันทุกภาคส่วน ด้วยการดำเนินกิจกรรมภายในชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม โดยมีปัจจัยของความสำเร็จในการขับเคลื่อนชุมชนของตำบลเหมืองใหม่ ดังนี้ (นวกานต์ แท่งทอง, 2554: 97-98)

1. ผู้นำชุมชนตำบลเหมืองใหม่มีความรู้ความสามารถ มีศักยภาพในการประสานความร่วมมือในกลุ่ม และ/หรือ องค์กรภายนอกได้เป็นอย่างดีจึงทำให้การทำงานได้รับความร่วมมือจากทุกหน่วยงาน

2. ชุมชนมีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม และมีการทำงานร่วมกันของคนในชุมชน

3. มีการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ผ่านองค์กร หรือเครือข่ายทั้งใน และนอกชุมชนเพื่อพิจารณา และเห็นชอบเสมอ

4. ชุมชนมีการดำเนินกิจกรรมแบบครบวงจร และมีความต่อเนื่อง

5. กิจกรรม/โครงการสามารถแก้ไขปัญหา หรือตอบสนองความต้องการของคนในชุมชนได้อย่างทั่วถึง และเป็นธรรม

6. การดำเนินโครงการของชุมชนมีการนำเงินทุน และทุนทางสังคมที่มีอยู่มาใช้ในการบริหารจัดการอย่างคุ้มค่า

7. โครงการที่ดำเนินแล้วเสร็จได้รับการยอมรับจากสมาชิกในองค์กร หรือประชาชนในชุมชน

หากพิจารณากระบวนการการทำงานของชุมชน โดยใช้หลัก ประชาธิปไตยชุมชน จะพบว่าปัจจัยที่เอื้อต่อการทำงานของชุมชนให้สำเร็จ เกิดจากชาวตำบลเหมืองใหม่ “มีความอดทน และมีความรักความสามัคคีภายในชุมชน และการมีส่วนร่วมในการทำงานของคนในชุมชน” อันเป็นฐานในการทำงาน ให้ประสบความสำเร็จ ทั้งนี้ การทำงานร่วมกันของคนในชุมชนย่อมต้องมีความแตกต่าง ทั้งทางด้านความคิด ค่านิยม รวมถึงวิถีปฏิบัติ หากผู้นำหรือประชาชนไม่อดทนต่อความเห็นที่แตกต่างกัน อาจทำให้การทำงานไม่ประสบความสำเร็จ ชุมชนตำบลเหมืองใหม่ ถือได้ว่าเป็นชุมชนที่มีความอดทน และมีความมุ่งมั่นในระดับที่สูง จึงทำให้การทำงานของชุมชนประสบความสำเร็จ และพบว่าความร่วมมือร่วมใจของประชาชนในชุมชนตำบลเหมืองใหม่ เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การพัฒนาชุมชนประสบความสำเร็จ ซึ่งกระบวนการการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน สามารถสรุปได้ดังตาราง ดังนี้

³ ศูนย์ประสานงานองค์กรชุมชนระดับตำบล (ศอช.ต.) จัดตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 4544 ภายใต้พระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พ.ศ. 2551 เพื่อการขับเคลื่อนแนวคิดประชาธิปไตยและเป็นศูนย์ประสานงานระหว่างชุมชนกับหน่วยงานภาครัฐ

ตาราง กระบวนการการมีส่วนร่วมของประชาชนตำบลเมืองใหม่

มีส่วนร่วมน้อย			มีส่วนร่วมมาก	
ระดับ 1 การให้ข้อมูล ข่าวสาร แก่ประชาชน (Inform)	ระดับ 2 การปรึกษา หารือ รับฟัง ความ คิดเห็น (Consult)	ระดับ 3 เกี่ยวข้อง (Involve)	ระดับ 4 ร่วมมือ (Collaboration)	ระดับ 5 เสริมอำนาจ ประชาชน (Empower)
บทบาท ประชาชน	บทบาท ประชาชน	บทบาท ประชาชน	บทบาท ประชาชน	บทบาท ประชาชน
ชุมชนตำบลเมืองใหม่เริ่มขับเคลื่อนชุมชนด้วยการจัดทำเวที เผยแพร่ความรู้ให้กับประชาชนในพื้นที่	สมาชิกในชุมชนร่วมเสนอปัญหาของชุมชน กำหนดแนวทางแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชน	ผู้นำชุมชนตำบลเมืองใหม่สร้างความมั่นใจและรวบรวมสมาชิกองค์กรชุมชนเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้องค์กรภาครัฐเข้ามาช่วยขับเคลื่อนพัฒนาชุมชน	ภาคราชการสถาบันการศึกษา หันมาให้ความร่วมมือกับชุมชนมากยิ่งขึ้น	เกิดการผลักดันอย่างเป็นรูปธรรม ของศูนย์ประสานงานองค์กรชุมชน ตำบล (ศอช.ต.) ทำให้เกิดกิจกรรมมากขึ้น รวมทั้งภาคราชการสถาบันการศึกษาให้การสนับสนุนการพัฒนาชุมชน โดยการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

ที่มา: ผู้เขียน: พัฒนาจาก ทศพล สมพงษ์, 2555.

จากตาราง จะเห็นได้ว่า ชุมชนตำบลเมืองใหม่ มีการรวมกลุ่มของประชาชนในชุมชน ที่มีวัตถุประสงค์ และอุดมการณ์ร่วมกันอย่างชัดเจน มีการเรียนรู้ที่จะแก้ไขปัญหา และการบริหารจัดการให้กิจกรรมต่างๆ บรรลุวัตถุประสงค์ ภายใต้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่าและการดำเนินการต่างๆ ของชุมชน เน้นทุนทางสังคมที่มีอยู่ในการพัฒนาชุมชนเพื่อให้เกิดการพัฒนาชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม กล่าวได้ว่า ชุมชนตำบลเมืองใหม่ ได้นำหลักประชาธิปไตยชุมชนมาดำเนินการขับเคลื่อนชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ถึงแม้ว่าชุมชนยังไม่

เข้าใจหลักการของประชาธิปไตยชุมชนก็ตาม แต่การดำเนินการดังกล่าว คือ การใช้หลักประชาธิปไตยชุมชน (Community Democracy) และหลักการมีส่วนร่วมได้ผลอย่างเป็นที่น่าพอใจ เห็นได้จากกิจกรรมที่ชุมชนตำบลเมืองใหม่จัดทำขึ้น อาทิ โครงการส่งเสริมความสามัคคี เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกให้ประชาชนได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของชุมชน และปัญหาที่เกิดขึ้นภายในชุมชน ให้เข้ามามีส่วนในการแก้ไขปัญหาของชุมชน ซึ่งนำไปสู่กระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนอย่างยั่งยืน อีกทั้ง ยังส่งเสริมเศรษฐกิจภายในชุมชน เพื่อส่งเสริมอาชีพ และภูมิปัญญาท้องถิ่นให้มีการพัฒนาควบคู่ไปกับการรักษาสิ่งแวดล้อมภายในชุมชน เป็นการสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับประชาชน เพื่อการพัฒนาชุมชนให้ประสบความสำเร็จ และนำไปสู่ชุมชนต้นแบบแห่งการพัฒนาได้เป็นอย่างดี กล่าวได้ว่า ชุมชนตำบลเมืองใหม่ นำแนวคิดประชาธิปไตยชุมชนไปใช้ในการขับเคลื่อนชุมชนจนประสบผลสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม

สรุป: ตามหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตยไม่ว่าจะเป็นประชาธิปไตยแบบทางตรง หรือประชาธิปไตยแบบตัวแทน ยังจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วนโดยเฉพาะภาคประชาชน ซึ่งเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย การร่วมคิด ร่วมแสดงบทบาทในกิจกรรมทางการเมืองในทุกระดับก็จะส่งผลให้เกิด การพัฒนาชุมชนท้องถิ่นให้สามารถนำแนวคิดประชาธิปไตยชุมชน (Community Democracy) มาเป็นแนวทางในการขับเคลื่อนชุมชน และสังคม ถือได้ว่าเป็นแนวทางที่เหมาะสมต่อการพัฒนาท้องถิ่นในยุคปัจจุบัน และในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- ทวีศักดิ์ ตั้งปฐมวงศ์. (2555). *การเปลี่ยนแปลงการปกครอง 2475: การปฏิวัติที่ถูกนิยามใหม่*. วิทยานิพนธ์ นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการเมืองการปกครอง, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ทศพล สมพงษ์. (2555). *ประชาธิปไตยชุมชน จากแนวคิดสู่การจัดการ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานสภาพัฒนาการเมือง สถาบันพระปกเกล้า.
- นวกานต์ แห่งทอง. (2554). *ทุนทางสังคมกับการจัดการชุมชน: กรณีศึกษาตำบลเหมืองใหม่ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม*. วิทยานิพนธ์ รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย. (2550, 24 สิงหาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 124 ตอนที่ 47ก.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย. (2540, 11 ตุลาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 114 ตอนที่ 55ก.
- องค์การบริหารส่วนตำบลเหมืองใหม่. (2559). *ข้อมูลพื้นฐานตำบลเหมืองใหม่ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: http://www.mueangmai.go.th/site/index.php?option=com_content&view=article&id=47&Itemid=76. สืบค้นเมื่อ 18 มีนาคม 2560.

การโต้แย้งอย่างมีเหตุผล: ทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21

Reasoned Argumentation: A skill for Surviving in the 21st Century

วนิดา ผาระนัด¹, ประสาท เนืองเฉลิม²

Wanida Pharanat¹, Prasart Nuangchalerm²

บทคัดย่อ

ความหลากหลายและการเข้าถึงข้อมูลสารสนเทศทำให้การเรียนรู้ของผู้เรียนเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว การรู้เท่าทันและปรับตัวจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถดำรงชีวิตได้อย่างปกติ ซึ่งการที่จะรู้เท่าทันจะต้องอาศัยทักษะที่จำเป็น โดยเฉพาะอย่างยิ่งทักษะการโต้แย้งอย่างมีเหตุผลที่ช่วยพัฒนากระบวนการคิด การตัดสินใจ และการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ บทความนี้จึงนำเสนอประเด็นการนำทักษะการโต้แย้งอย่างมีเหตุผลมาส่งเสริมในการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

คำสำคัญ: ศตวรรษที่ 21, ทักษะที่จำเป็น, การโต้แย้งอย่างเหตุผล, การเรียนรู้, การคิด

Abstract

Diversity of information and access to it exposes learners to current trends in a rapidly changing world. Given today's availability of information, people's level of learning about these changes can be raised to remarkable heights. Literacy and adaptation to these changes allow for a new awareness of daily life. Reasoned argumentation helps learners to develop their thinking, decision-making, and effective communication. This paper presents how to engage reasoned argumentation with 21st century learners.

Keywords: 21st century, necessary skills, reasoned argumentation, learning, thinking

¹ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

² คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ Faculty of Education, Mahasarakham Rajabhat University

² Faculty of Education, Mahasarakham University

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมส่งผลให้ผู้เรียนต้องปรับตัวและเปลี่ยนแปลงไปตามกระแส การเปลี่ยนแปลงสำคัญที่มีผลกระทบและมีนัยสำคัญต่อการจัดการศึกษา ได้แก่ (1) การเปลี่ยนแปลงจากศตวรรษแห่งอเมริกา (American century) สู่ศตวรรษแห่งเอเชีย (Asian century) (2) การเปลี่ยนจากยุคแห่งความมั่งคั่งสู่ยุคแห่งความสุดโต่งทั้งธรรมชาติ การเมือง และธุรกิจ และ (3) การเริ่มเปลี่ยนแกนอำนาจจากภาครัฐและเอกชนสู่ภาคประชาชน (Citizen centric governance) หรือประชาภิบาล (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2557) นอกจากนี้ ภาควิชาเพื่อทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 หรือ Partnership for 21st Century Skills ซึ่งเป็นภาคีในประเทศสหรัฐอเมริกาที่มีความร่วมมือระหว่างบริษัทเอกชนชั้นนำขนาดใหญ่ องค์กรวิชาชีพระดับประเทศ และสำนักงานด้านการศึกษาของรัฐ ได้กำหนดจุดประสงค์เตรียมความพร้อมของนักเรียนสหรัฐอเมริกาสำหรับศตวรรษที่ 21

แนวคิดการจัดการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ (1) วิชาแกนและแนวคิดสำคัญในศตวรรษที่ 21 (Core Subjects- 3Rs and 21st Century Themes) (2) ทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม (Learning and innovation skills) (3) ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี (Information, media, and technology skills) (4) ทักษะชีวิตและอาชีพ (Life and career skills) และ (5) ระบบสนับสนุน (Support system) ทั้งนี้การจัดการเรียนรู้จะต้องตอบสนองกับความแตกต่างระหว่างบุคคลและธรรมชาติการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษนี้ (ประสาธน์ เองเฉลิม, 2558) นอกจากนี้ OECD (2013) ได้สรุปภาพรวมของเป้าประสงค์หลักของการจัดการศึกษาของประเทศต่างๆ ทั่วโลกว่ามีจุดเน้น 4 มิติที่สำคัญ ได้แก่ (1) การพัฒนาส่วนบุคคล (2) การยกระดับทักษะและสมรรถนะ (3) การสร้างโอกาสทางการ

ศึกษาอย่างเท่าเทียม และ (4) คุณค่าและทัศนคติ วิจัยพนิช (2554) ได้ชี้ประเด็นว่า คุณภาพของระบบการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ต้องเป็นการเรียนรู้ที่ไปถึงสิ่งที่สำคัญ 4 ประการ ได้แก่ (1) ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 (21st century skills) (2) การเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง (Transformative learning) (3) ทักษะแห่งการเปลี่ยนแปลงและภาวะผู้นำ (Change agent skills, leadership) และ (4) ความเป็นพลเมือง (Citizenship) การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ต้องต้องออกแบบการเรียนรู้ให้ตรงตามจริตของผู้เรียนและไวต่อการเปลี่ยนแปลง ผู้เรียนเรียนรู้จากการเรียนแบบลงมือทำ แล้วการเรียนรู้ก็จะเกิดจากภายในใจและสมองของตนเอง (วิจัยพนิช, 2555)

เมื่อกระแสโลกเริ่มเปลี่ยนผ่านจากกระบวนทัศน์เดิมสู่กระบวนทัศน์อย่างเป็นพลวัต การสร้างสัมพันธภาพการเรียนรู้ของคนในสังคมเริ่มปรับเปลี่ยนไปสู่การสร้างเครือข่ายและแบ่งปันความรู้ ความเป็นอิสระและการพึ่งพาอาศัยกันก็จะพบเห็นได้อย่างกว้างขวางในสังคมออนไลน์ (สุวิทย์ เมษินทรีย์, 2556) ดังนั้น การจัดการเรียนรู้จะช่วยพัฒนาการศึกษาของไทยในศตวรรษที่ 21 ต้องมีเป้าหมายในการปรับเปลี่ยนการเรียนการสอนไปสู่กระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้สอนและผู้เรียน มุ่งเน้นกระบวนการเรียนรู้กว่าตัวความรู้ องค์ความรู้ ทักษะหรือกระบวนการเรียนรู้และคุณลักษณะอันพึงประสงค์จึงเป็นสิ่งสำคัญที่ไม่ได้ยิ่งหย่อนไปกว่าแค่ตัวความรู้ การคิดแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ การคิดอย่างเป็นเหตุเป็นผล บนพื้นฐานของความรู้ที่มีจิตวิทยา ศาสตร์จึงเป็นสิ่งที่จะช่วยพัฒนาให้ผู้เรียนเข้าถึงศักยภาพตนเองในการอยู่ร่วมกันอย่างสร้างสรรค์

การโต้แย้งอย่างมีเหตุผลในบริบทการเปลี่ยนแปลง

การเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง (Transformative learning) เป็นเป้าหมายที่จะให้ผู้เรียน

เห็นประโยชน์ของการเรียนรู้ การจัดการเรียนการสอนจะต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาด้านการคิด การใช้เหตุผล การคิดวิเคราะห์ การวิพากษ์วิจารณ์ และตอบสนองต่อข้อมูลข่าวสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้ผู้เรียนได้ใช้ความรู้เพื่อเป็นข้อมูลในการพิสูจน์หลักฐาน ประกอบการตัดสินใจได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Dawson and Venville, 2008) โดยต้องกระตุ้นให้เกิดบรรยากาศของการอภิปรายประเด็นที่มีผลต่อการคิดและปรับตัว (Hanegan *et al.*, 2008) ประเด็นที่ผู้เรียนสนใจหรือประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมที่ผู้สอนให้ผู้เรียนอภิปรายร่วมกันใน (Kolsto, 2006; Jiménez-Aleixandre *et al.*, 2000; Erduran *et al.*, 2004; Osborne *et al.*, 2004; Simon *et al.*, 2006; Pharanat *et al.*, 2015)

การโต้แย้งอย่างมีเหตุผลเป็นทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ที่ควรปลูกฝังให้แก่ผู้เรียนผ่านกิจกรรมการเรียนการสอน ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการทางสติปัญญาในการพิจารณาไตร่ตรองมองประเด็นปัญหาอย่างเหมาะสม การแสดงออกทางความคิดอย่างสมเหตุสมผล การโต้แย้งอย่างมีเหตุผลจะช่วยพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ รู้จักคิดและเข้าใจในประเด็นปัญหา แก้ปัญหาโดยใช้วิจักษณ์ญาณ ซึ่งการเรียนการสอนแบบนี้จะต้องมีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสังคม เนื้อหาสาระมีความเกี่ยวข้องและใกล้ตัวผู้เรียน สามารถยกเป็นตัวอย่างหรือบูรณาการการคิด และยังช่วยส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมให้เกิดแก่ตัวผู้เรียน (ประสาธต์ เนื่องเฉลิม, 2551; Nungchaleram, 2009; 2010; Wongsri and Nungchaleram, 2010; Siribunnam *et al.*, 2014) ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กันในห้องเรียนและได้รับการฝึกการแสดงออกทางความคิดด้วยเหตุผลทางวิทยาศาสตร์เพื่อเพิ่มความมั่นใจในการนำไปใช้ (Driver *et al.*, 2000)

การโต้แย้งอย่างมีเหตุผลเป็นกระบวนการในการพัฒนาและพิสูจน์ความรู้เชิงวิทยาศาสตร์ ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติการสนทนาอย่างเป็น

วิทยาศาสตร์ (Scientific Discourse) กระบวนการในการสร้างความรู้เชิงวิทยาศาสตร์ให้เกิดกับผู้เรียนจะต้องจัดกระบวนการที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้โต้แย้ง เพื่อให้เข้าใจรูปแบบและภาษาในการอภิปรายเชิงวิทยาศาสตร์ การกระตุ้นความสนใจด้วยการโต้แย้ง จะทำให้ผู้เรียนพัฒนาความสามารถในการนำเสนอความเข้าใจเชิงวิทยาศาสตร์ การอธิบายกรอบแนวคิดเพื่อช่วยสนับสนุนการตัดสินใจ การสร้างความเข้าใจในมโนทัศน์ การส่งเสริมทักษะการโต้แย้งอย่างมีเหตุผลให้กับผู้เรียนมีคุณค่าเหนือกว่าการศึกษาความรู้ ทำให้ผู้เรียนได้แสดงเหตุผล การคิดอย่างมีวิจักษณ์ญาณ การตัดสินใจด้วยเหตุผล โดยมุ่งหวังให้ผู้เรียนเป็นสมาชิกในสังคมที่แสดงออกทางความคิด มีส่วนร่วมในสังคม ซึ่งเป็นสิ่งที่ปรารถนาจะให้เกิดผลลัพธ์จากการศึกษาในสังคมประชาธิปไตย

ถ้าหากผู้สอนสามารถนำการโต้แย้งอย่างมีเหตุผลมาบูรณาการในการจัดการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิผลในห้องเรียน โดยที่การเรียนรู้อภิปรายเชิงวิทยาศาสตร์ไม่ได้เน้นแค่ผู้เรียนต้องรู้อะไร แต่จะต้องสามารถหาวิธีการที่จะนำไปสู่การสืบเสาะ การพิสูจน์หลักฐาน การสร้างข้อกล่าวอ้างอิง การหาเหตุผลสนับสนุนข้อกล่าวอ้าง และการสร้างความเข้าใจที่ลึกซึ้ง (Lin and Mintzes, 2010) สอดคล้องกับทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งเสริมผู้เรียนให้เกิดทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม มุ่งเน้นให้เกิดความสามารถในการคิดเชิงวิพากษ์ และแก้ปัญหาการสื่อสาร การสร้างความร่วมมือ การคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม การจัดการเรียนการสอนที่เน้นในการส่งเสริมการโต้แย้งอย่างมีเหตุผลให้กับผู้เรียน เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสามารถทางการคิด การแสดงออก การรู้จักทำงานเป็นกลุ่ม รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น พร้อมทั้งจะเปลี่ยนแปลงหากมีเหตุผลเพียงพอในการเปลี่ยนแปลงแนวความคิด การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกคิดการโต้แย้งอย่างมีเหตุผล

การส่งเสริมทักษะการโต้แย้งอย่างมีเหตุผล

การอภิปรายในชั้นเรียนที่เกี่ยวข้องกับปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบันที่มีส่วนเกี่ยวข้องจากการใช้วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ที่มีผลกระทบต่อสังคม มนุษยชาติ ตลอดจนสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัวเรา ซึ่งการจัดกิจกรรมเหล่านี้ จะทำให้นักเรียนได้มีความคิดอย่างมีวิจารณญาณเกี่ยวกับบทบาทของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ที่มีผลต่อประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม (Bodzin and Mamloh, 2001) ส่งเสริมให้การจัดการเรียนการสอนมีคุณภาพ ผู้เรียนได้พิสูจน์ข้อมูลหลักฐานในการตัดสินใจในห้องเรียน (Dawson and Venville, 2008) เป็นจุดเริ่มต้นเพื่อนำไปสู่การอภิปรายในประเด็นที่ศึกษาในห้องเรียนการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการโต้แย้งอย่างมีเหตุผลได้รับการพัฒนาอย่างกว้างขวาง Chang and Chen (2009) ได้เสนอแนวทางและองค์ประกอบของการโต้แย้งอย่างมีเหตุผล ดังนี้

1. ข้อมูล (Data) หมายถึง ข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหาที่นำมาช่วยสนับสนุนข้อเสนอในการเรียกร้องสนับสนุน (Claim)
2. ข้อเสนอในการเรียกร้อง (Claim) หมายถึง ข้อเสนอที่ต้องการจะให้เกิดขึ้น ที่นำไปสู่ข้อโต้แย้ง
3. เหตุผลสนับสนุนข้อเสนอในการเรียกร้อง (Warrant) หมายถึง เหตุผล กฎเกณฑ์ หลักการที่ทำให้ความเชื่อมโยงระหว่างข้อมูล (Data) กับข้อเสนอในการเรียกร้อง (Claim) มีความน่าเชื่อถือหรือสมเหตุสมผล
4. เหตุผลที่สนับสนุนเพิ่มเติม (Backing) หมายถึง ข้อตกลงเบื้องต้นที่ยอมรับโดยทั่วไปซึ่งใช้สร้างความน่าเชื่อถือให้กับเหตุผลข้อเสนอในการเรียกร้อง (Warrant)
5. ความเป็นไปได้ (Qualifier) หมายถึง สภาวะและปัจจัยที่ทำให้ข้อเสนอในการเรียกร้อง (Claim) เป็นไปได้

6. เหตุผลคัดค้าน (Rebuttal) หมายถึง สิ่งที่กำหนดสภาพการณ์หรือเงื่อนไขที่ข้อเสนอในการเรียกร้องไม่เป็นจริง

Lin and Mintzes (2010) ได้นำเสนอการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมทักษะการโต้แย้งอย่างมีเหตุผลไว้ดังนี้

1. นำเข้าสู่บทเรียน โดยใช้ประเด็นปัญหาและจัดกิจกรรมและสอนให้ผู้เรียนมีความเข้าใจการโต้แย้งเกี่ยวกับประเด็นปัญหา โดยผู้สอนเป็นผู้นำเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสถานการณ์ปัจจุบันและมีเนื้อหาใกล้เคียงกับชีวิตประจำวันหรือผู้เรียนสามารถเข้าใจได้ และไม่มีคำตอบชัดเจน ยังเป็นประเด็นที่ยังถกเถียงมาเป็นประเด็น แล้วใช้คำถามนำ

2. การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น โดยผู้สอนใช้เทคนิคการสอนที่ช่วยในการส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถแสดงออกและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ผู้เรียนใช้ทักษะกระบวนการกลุ่มในการหาข้อมูลวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อจะสนับสนุนความคิดเห็นของตนเอง

3. การให้เหตุผลสนับสนุนข้อโต้แย้ง โดยผู้สอนนำเอาประเด็นปัญหามาใช้ในการส่งเสริมการโต้แย้งให้กับผู้เรียน ผู้เรียนทำการอภิปรายในประเด็นที่เห็นด้วยใช้หลักฐานในการอ้างอิงและสนับสนุนความคิดเห็นของตนเอง

4. การอภิปรายและนำเสนอ โดยผู้สอนส่งเสริมให้ผู้เรียนได้แสดงออกซึ่งความคิดเห็นในการโต้แย้งประเด็นปัญหา ผู้เรียนช่วยกันสรุปโดยใช้หลักฐานประกอบ โดยผู้สอนเป็นผู้ช่วยเสริมเนื้อหาที่ยังไม่สมบูรณ์

กล่าวได้ว่าทักษะการโต้แย้งอย่างมีเหตุผลสามารถกระทำได้ในการจัดการเรียนการสอน ทั้งนี้จะต้องมีบรรยากาศและการสนับสนุนที่เหมาะสมจากผู้สอนและกระบวนการทางการศึกษา Simon *et.al.* (2006) ได้เสนอกระบวนการโต้แย้งอย่างมีเหตุผลไว้ 8 ขั้นตอน ดังนี้

1. การพูดและการฟัง (Talking and listening) ผู้เรียนเกิดการอภิปราย (Encourages discus-

sion) และการฟัง (Encourages listening)

2. ความหมายการโต้แย้ง (Knowing meaning of argument) ผู้เรียนรู้ความหมายการโต้แย้ง (Defines argument) และสามารถยกตัวอย่างการโต้แย้ง (Exemplifies argument)

3. จุดยืนตามแนวคิดของตนเอง (Positioning) กระตุ้นให้ผู้เรียนคิด (Encourages ideas) กระตุ้นให้ผู้เรียนมีจุดยืนของตนเอง (Encourages positioning) ตระหนักในคุณค่าของคนที่มีความคิดแตกต่างไป (Values different positions) และตรวจสอบหลักฐาน (Checks evidence)

4. ให้เหตุผลจากหลักฐาน (Justifying with evidence) ตรวจสอบหลักฐาน (Checks evidence) แสดงหลักฐาน (Provides evidence) แจ้งเหตุผล (Prompts justification) ให้ความสำคัญกับการให้เหตุผล (Emphasizes justification) กระตุ้นให้หาเหตุผลเพิ่มเติม (Encourages further justification) ผู้ใช้การสมมติส่งเสริมให้เกิดการคิดให้เหตุผล (Plays devil's advocate)

5. สร้างการโต้แย้ง (Constructing arguments) เขียนสรุปเป็นกรอบแนวคิด/ผังมโนทัศน์ เพื่อเตรียมในการนำเสนอ หรือการแสดงผล (Uses writing frame or written work/prepares presentations/gives roles)

6. ประเมินการโต้แย้ง (Evaluating arguments) กระตุ้นให้เกิดการประเมิน (Encourages evaluation) ประเมินข้อโต้แย้ง (Evaluates arguments) กระบวนการ-การใช้หลักฐาน (Process – using evidence) เนื้อหา-ธรรมชาติของหลักฐาน (Content – nature of evidence)

7. โต้แย้ง (Counter-arguing/debating) กระตุ้นให้คาดการณ์ในการโต้แย้ง (Encourages anticipating counter-argument) กระตุ้นให้เกิดการอภิปราย หรือแสดงผลบทบาทสมมติ (Encourages debate (through role play))

8. สะท้อนความคิด (Reflecting on argument process) กระตุ้นให้สะท้อนความคิดที่ได้

(Encourages reflection) ถามเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงความคิด (Asks about mind-change) ทักษะการโต้แย้งอย่างมีเหตุผลจึงเป็นเครื่องมือพัฒนาความคิดและกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการเรียนการสอนที่จะต้องเอื้ออำนวยให้เกิดขึ้นผ่านบริบททั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ซึ่งทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมทำให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียนได้ การตั้งคำถาม การสนทนา การอภิปราย การให้เหตุผล การคิดตัดสินใจบนพื้นฐานของข้อมูลที่หลากหลาย สิ่งเหล่านี้จะทำให้ผู้เรียนได้พัฒนาการคิดแล้วยังเป็นส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต

การเรียนการสอนที่ส่งเสริมทักษะการโต้แย้งอย่างมีเหตุผล

การเรียนการสอนที่ส่งเสริมทักษะการโต้แย้งอย่างมีเหตุผลในบริบทการเรียนการสอนนั้น วนิดา ผาระนัค (2558) ได้นำเสนอผ่านวิชาวิทยาศาสตร์ไว้ 5 ขั้นตอน ได้แก่ การคัดเลือกประเด็น (Choosing Issue) การให้เหตุผล (Reasoning) การโต้แย้ง (Argumentation) การระดมสมอง (Brainstorming) และการสรุป (Summary) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. การวิเคราะห์ประเด็นปัญหา (Problem analysis process)

ผู้สอนนำเสนอสถานการณ์ปัญหา หรือให้ผู้เรียนเสนอประเด็นทางวิทยาศาสตร์กับสังคม (Socio-scientific issues) ที่เกิดขึ้นในสังคมที่ผู้เรียนรับรู้ อาจเป็นกรณีตัวอย่าง สถานการณ์จริง การใช้คำถาม สื่อวีดิทัศน์ หรือสื่ออื่นๆ ที่หลากหลาย เพื่อกระตุ้นหรือดึงดูดความสนใจให้ผู้เรียนได้เผชิญกับสถานการณ์คัดเลือกประเด็นที่เกิดขึ้นในสังคมที่ผู้เรียนสนใจ หรือกำลังเป็นปัญหาที่กำลังประสบในสังคม โดยการกระตุ้นให้ผู้เรียนคิด นิยามประเด็นปัญหา วิเคราะห์ และทำความเข้าใจกับประเด็นปัญหา

2. การรวบรวมข้อมูลเพื่อให้เหตุผล (Data gathering and reasoning)

ผู้เรียนร่วมกันพิจารณาสาเหตุและข้อจำกัดของประเด็นปัญหาเพื่อกำหนดกรอบปัญหาหรือนิยามประเด็นปัญหาให้ชัดเจน โดยผ่านการสังเกต การรวบรวมข้อมูล ร่วมแสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนเรียนรู้ เป็นรายคู่ และรายกลุ่มย่อย เขียนแสดงให้เหตุผลค่านึงถึงตนเองและให้เหตุผลค่านึงถึงคนอื่นในแบบบันทึกรายบุคคล รายคู่ และรายกลุ่มย่อย ผู้เรียนอาจจะเสนอทางออกตามแนวปฏิบัติของตนเองที่เคยปฏิบัติ หรือจากการได้ยินและได้รับการบอกเล่าจากผู้มีประสบการณ์ ส่วนการให้เหตุผลค่านึงถึงคนอื่น ผู้เรียนอาจจะเสนอทางออกโดยให้ความสำคัญกับการมองเห็นคุณและโทษที่จะเกิดกับคนที่อาศัยอยู่ในชุมชน ประชาคมโลก ตลอดจนสิ่งแวดล้อมสิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบตัว ตัวแทนนำเสนอหน้าชั้นเรียน

3. จำแนกข้อเท็จจริงและความคิดเห็นผ่านการโต้แย้ง (Facts and opinions classification through argument)

ผู้เรียนเรียนรู้แบบร่วมมือ ช่วยกันรวบรวมข้อมูลและระบุเกณฑ์ คิดหาวิธีการและทางเลือกที่หลากหลายที่จะใช้ในการตัดสินใจเลือกเพื่อเป็นทางออกให้กับประเด็นปัญหาที่เหมาะสมและมีความเป็นไปได้บนพื้นฐานหลักของเหตุผล ตอบสนองต่อการเสริมต่อการเรียนรู้เพื่อช่วยให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ผู้สอนดำเนินการ ร่วมกันสืบสอบ ศึกษาข้อมูลสารสนเทศ เพื่อหาทางออกของประเด็นปัญหาร่วมกัน เขียนแสดงความคิดเห็นบันทึกข้อสรุปความต่างของข้อสนับสนุนทางออกของประเด็นปัญหา

4. ระดมสมองเพื่อหาทางเลือกหลากหลาย (Brainstorming of various)

ผู้เรียนระดมสมอง ร่วมกันสนทนา (Dialogue) เพื่อหาทางออกของประเด็นปัญหาร่วมกันในกลุ่ม ทำกิจกรรมและศึกษาค้นคว้าตามประเด็นที่รับผิดชอบ ค้นหาข้อมูลสารสนเทศ หลักฐานเชิงประจักษ์เพื่อนำมาสนับสนุนคำตอบหรือข้อสรุปทางออกของประเด็นปัญหาได้อย่างมีเหตุผล เขียน

ข้อสรุปทางออกของประเด็นในแบบบันทึกรายกลุ่มย่อยที่กำหนดให้

5. การสรุปอ้างอิง (Summary)

ผู้เรียนนำเสนอผลการโต้แย้งอย่างมีเหตุผลของกลุ่มหน้าชั้นเรียน เปรียบเทียบผลการให้เหตุผลเพื่อเสนอทางออกให้กับปัญหาของตนเองกับเหตุผลของกลุ่ม ร่วมกันอภิปราย ชักถาม และเปลี่ยนความคิดเห็น ผู้เรียนแต่ละคนสรุปเป็นผังมโนทัศน์

การจัดการเรียนการสอนแบบนี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้คิด ตั้งคำถาม ร่วมกันค้นหาคำตอบ การสื่อสาร และทำงานร่วมกัน ซึ่งตอบสนองต่อแนวคิดการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มีความไวและวิจารณ์ญาณในการแสวงหาข้อมูลข่าวสาร การโต้แย้งอย่างมีเหตุผลจะช่วยพัฒนาจิตประชาธิปไตย เรียนรู้การใช้ความคิดขั้นสูงและมีจิตวิทยาศาสตร์

สรุป

การโต้แย้งอย่างมีเหตุผล เป็นกระบวนการสร้างปัญญาที่จะนำพาผู้เรียนไปสู่การคิดผ่านการนำเสนอข้อมูลใหม่ๆ ที่มีจำนวนมหาศาลบนหลักฐานสนับสนุนที่น่าเชื่อถือ เพราะความรู้ในปัจจุบันมีมหาศาล ดังนั้น การจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมทักษะในการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 โดยการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาและตั้งคำถาม ให้ผู้เรียนตั้งคำถามที่ดี สืบค้นอย่างมีเป้าหมาย คิดในเชิงวิพากษ์ หาข้อสรุป และคิดทบทวนจนได้คำตอบที่เหมาะสม สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองและแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต มีความสามารถในการสื่อสาร สามารถคิด วิเคราะห์ แก้ปัญหา ริเริ่มสร้างสรรค์ มีจิตสาธารณะ มีระเบียบวินัย คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม มีศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552) การโต้แย้งเป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่ใกล้เคียงกับการดำเนินชีวิตประจำวันของผู้เรียนที่ต้องเผชิญ

หน้ากับปัญหาต่างๆ ในการดำรงชีวิต (Zeidler and Sadler, 2008) เป็นเครื่องมือที่ช่วยให้การเรียนรู้ที่มีความหมายและสอดคล้องกับชีวิตจริงของผู้เรียน (Sadler and Zeidler, 2003) โดยการค้นคว้าอภิปรายให้เหตุผลและตัดสินใจเกี่ยวกับประเด็นที่นำมาศึกษา ผลที่ได้รับตามมาคือการส่งเสริมและ

พัฒนาผู้เรียนให้สามารถรับมือและจัดการกับประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์ซึ่งมีผลต่อผู้เรียนทั้งในปัจจุบันและอนาคต (Driver et al., 2000) มีความรับผิดชอบต่อสังคมและสามารถนำสิ่งที่ได้ในห้องเรียนไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้ (Kolsto, 2001)

เอกสารอ้างอิง

- ประสาธน์ เนืองเฉลิม. (2551). การเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ตามแนวคิด Socioscientific. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 2(3), 99-106.
- ประสาธน์ เนืองเฉลิม. (2558). *การเรียนรู้วิทยาศาสตร์ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วนิดา ผาระนัด. (2558). *การพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ที่ส่งเสริมการโต้แย้งอย่างมีเหตุผล*. วิทยานิพนธ์ ปร.ด. (นวัตกรรมหลักสูตรและการเรียนรู้) มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2558.
- วิจารณ์ พานิช. (2554). *การศึกษาที่มีคุณภาพสำหรับศตวรรษที่ 21*. เอกสารประกอบการบรรยายในกำหนดการประชุมวิชาการ ครั้งที่ 6 สมาคมเครือข่ายพัฒนาวิชาชีพอาจารย์และองค์กรระดับอุดมศึกษาแห่งประเทศไทย (ควอท.) ประจำปี 2554 “เรื่องการศึกษามุ่งผลลัพธ์: ก้าวสู่บัณฑิตคุณภาพในศตวรรษที่ 21” วันที่ 29 กรกฎาคม 2554.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). *วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- สุวิทย์ เมษินทรีย์. (2556). *เตรียมคนไทยสู่ศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: โปสทัตทูเดย์.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2552). *ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 2 (พ.ศ. 2552-2561)*. กรุงเทพฯ : ฟริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2557). *การดำเนินงานด้านนโยบายการศึกษาขององค์กรนโยบายการศึกษาในระดับชาติในกลุ่มประเทศอาเซียนและอาเซียนบวกสาม*. กรุงเทพฯ : ฟริกหวานกราฟฟิค.
- Bodzin, Alec M. & Mamlok, R. (2001). STS simulations engaging students with issues based scenarios. *Science Teacher*, 67(9), 36-39.
- Chang, F. & Chen, Y. (2009). Taiwanese argumentation skills contrastive rhetoric perspective. *Taiwan International ESP Journal*, 1(1), 23-50.
- Dawson, V. M., & Venville, G. (2010). Teaching strategies for developing students' argumentation skills about socioscientific issues in high school genetics. *Research in Science Education*, 40(2), 133-148.
- Driver, R., Newton, P. & Osborne, J. (2000). Establishing the norms of scientific argumentation in classrooms. *Science Education*, 84(3), 287-312.
- Erduran, S., Simon, S., & Osborne, J. (2004). TAPping into argumentation: Developments in the application of Toulmin's argument pattern for studying science discourse. *Science Educa-*

- tion, 88(6), 915-933.
- Hanegan, N. L., Price, L., & Peterson, J. (2008). Disconnections between teacher expectations and student confidence in bioethics. *Science & Education, 17*(8-9), 921-940.
- Jimenez-Aleixandre, M.-P., Rodríguez, A. B., & Duschl, R. A. (2000). "Doing the lesson" or "doing science": Argument in high school genetics. *Science Education, 84*, 757-792.
- Kolsto, S.D. (2001). Scientific literacy for citizenship: Tools for dealing with the science dimension on controversial socio-scientific issues. *Science Education, 85*(3), 291-310.
- Kolsto, S.D. (2006). Patterns in students' argumentation confronted with a risk-focused socio-scientific issue. *International Journal of Science Education, 28*(14), 1689-1716.
- Lin, S. & Mintzes, J.J. (2010). *Learning argumentation skills through instruction in socioscientific issues : The effect of ability level*. Taiwan : National Science Council.
- Nuangchalerm, P. (2009). Development of socioscientific issues-based teaching for preservice science teachers. *Journal of Social Sciences, 5*(3), 239-243.
- Nuangchalerm, P. (2010). Engaging students to perceive nature of science through socioscientific issues-based instruction. *European Journal of Social Sciences, 13*(1), 34-37.
- Osborne, J., Erduran, S., & Simon, S. (2004). Enhancing the quality of argumentation in school science. *Journal of Research in Science Teaching, 41*(10), 994-1020.
- OECD. (2013). *Education at a glance 2013: OECD indicators*. OECD Publishing.
- Pharanat, W., Nuangchalerm, P. & Sonsupap, K. (2015). Promoting reasoned argumentation in science for lower secondary students. *Educational Research and Reviews, 10*(3), 357-362.
- Sadler, T.D. & Zeidler, D.L. (2003). Weighing in on genetic engineering and morality : Students reveal their ideas expectations, and reservations. *Paper presented at the annual meeting of the National Association for Research in Science Teaching*. Philadelphia, PA. March 23-26, 2003.
- Simon, S., Erduran, S., & Osborne, J. (2006). Learning to teach argumentation: Research and development in the science classroom. *International Journal of Science Education, 28*(2-3), 235-260.
- Siribunnam, S., Nuangchalerm, P. & Jansawang, N. (2014). Socio-scientific decision making in the science classroom. *International Journal for Cross-Disciplinary Subjects in Education, 5*(4), 1777-1782.
- Wongsri, P. & Nuangchalerm, P. (2010). Learning outcomes of socioscientific issues-based and conventional learning activities. *Journal of Social Sciences, 6*(2): 240-243.
- Zeidler, D.L., Sadler, T.D., Simmons, M.L. & Howes, E.V. (2005). Beyond STS: A research-based framework for socioscientific issues education. *Science Education, 89*, 357-377.

รูปแบบหนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบบมีปฏิสัมพันธ์

Interactive E-Book Model.

ศิริพร น้อยอำคา¹

Siriporn Noiumkar¹

บทคัดย่อ

ด้วยเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไป และเข้ามามีบทบาทในชีวิตของมนุษย์อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ หนังสือก็เช่นกันจากเป็นรูปเล่มถูกพัฒนาเป็นหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เพื่อให้สอดคล้องกับเทคโนโลยีการนำเสนอ และพฤติกรรมของผู้อ่าน งานวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงประยุกต์ เพื่อมุ่งเน้นสนับสนุนส่งเสริมการเรียนของนิสิต โดยการพัฒนาแบบหนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบบมีปฏิสัมพันธ์ เพื่อให้หนังสือสามารถโต้ตอบกับนิสิตได้ด้วยการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีซอฟต์แวร์มาช่วยให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับการเรียนการสอน ซึ่งผลการวิจัยพบว่า 1) รูปแบบหนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบบมีปฏิสัมพันธ์ เป็นหนังสือที่อยู่ในรูปแบบดิจิทัล ซึ่งประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ (1) หน้าที่และลักษณะเหมือนหนังสือ (2) การนำเสนอของหนังสือด้วยเทคโนโลยีซอฟต์แวร์ และ (3) ปฏิสัมพันธ์ 2) คุณภาพของรูปหนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบบมีปฏิสัมพันธ์โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน พบว่าระดับคุณภาพโดยรวมอยู่ในระดับดีมาก และ 3) นิสิตมีความคิดเห็นเกี่ยวกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบบมีปฏิสัมพันธ์โดยรวมอยู่ในระดับดี

คำสำคัญ : รูปแบบหนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบบมีปฏิสัมพันธ์, ปฏิสัมพันธ์

Abstract

Due to changes in technology, which inevitably play an important role in human life, book formats have been transformed to an electronic format. The format conforms to current technology and reader behavior. This applied research focuses on supporting student learning by developing an interactive electronic book format. These software enabled books could be useful for teaching and learning. The results of this research are as follow: 1) The interactive electronic book format consists of 3 components: (1) functions and characteristics are the same as a book; (2) book presentation by software technology, and (3) interaction. Three experts found that the overall quality was at a very good level, and students had a positive level of feedback on the electronic books.

Keyword : E-book Model, Interaction

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์, ภาควิชาสื่ออนิเมิต คณะวิทยาการสารสนเทศ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ Assistant Professor, Department of New Media Faculty of Informatics, Mahasarakham University

Email: siriporn.p@msu.ac.th

บทนำ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ.2560-2564 ในบทสรุปสำหรับผู้บริหาร เน้นย้ำหลักการสำคัญของการพัฒนาคือ “ยึดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาประเทศ” (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2559) และกรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 พ.ศ.2551-2565 วางเป้าหมายคือ การยกระดับคุณภาพอุดมศึกษาไทย เพื่อผลิตและพัฒนาบุคลากรที่มีคุณภาพ สามารถปรับตัวสำหรับงานที่เกิดขึ้นได้ตลอดชีวิต พัฒนาศักยภาพอุดมศึกษาในการสร้างความรู้และนวัตกรรมเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศในโลกโลกาภิวัตน์ (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2550)

การศึกษาเป็นหนึ่งในกระบวนการที่พัฒนาคนให้มีความรู้ความสามารถ ซึ่งหากผู้สอนสามารถสร้างกระบวนการ หรือมีวิธีการส่งเสริม การเลือกใช้เทคโนโลยีได้อย่างเหมาะสม จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในสิ่งที่กำลังศึกษาได้เพิ่มมากขึ้น ด้วยเทคโนโลยีที่มีการก้าวกระโดดไปอย่างรวดเร็ว วิธีการใช้ชีวิตของมนุษย์ก็ได้ปรับเปลี่ยนไปตามเทคโนโลยีที่ก้าวกระโดด จากการอ่านหนังสือปกติ ก็มีการปรับเปลี่ยนอ่านบนอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์เพื่อความสะดวกรวดเร็ว ง่ายกับการจัดเก็บจึงทำให้หลายคนหันมาให้ความสำคัญกับการนำเสนอข้อมูลต่างๆ ผ่านอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์

หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ หรือ e-book เป็นหนังสือที่อยู่ในรูปแบบดิจิทัล ผู้อ่านสามารถอ่านได้โดยผ่านอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ เช่น คอมพิวเตอร์ สมาร์ทโฟน แท็บเล็ต และโทรทัศน์ เป็นต้น สามารถจัดเก็บได้ด้วยซีดีรอม แฟลชไดรฟ์ หรืออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ประเภทอื่นๆ นำเสนอข้อมูลได้ทั้งข้อความ ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว วิดีทัศน์ และเสียง ซึ่งการนำเสนอข้อมูลได้หลากหลายทำให้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์เกิดความน่าสนใจ

ด้วยตระหนักถึงการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญของการพัฒนาประเทศ ฉะนั้นจะทําอย่างไรจึงจะสามารถนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่มีอยู่ในปัจจุบันมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด และเข้ามาส่งเสริม สร้างสรรค์การเรียนรู้ เพื่อเพิ่มศักยภาพให้กับผู้ใช้ได้อย่างเหมาะสม

จากการศึกษาในเบื้องต้นพบว่า การพัฒนาสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่มีลักษณะเป็นแบบปฏิสัมพันธ์ ทำให้ผู้ใช้สื่อเกิดการเรียนรู้ได้ดี เนื่องจากการปฏิสัมพันธ์ทำให้เกิดการโต้ตอบกันระหว่างผู้ใช้สื่อ กับคอมพิวเตอร์หรืออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ จึงทำให้เกิดการเสริมแรง กระตุ้นให้เกิดแรงจูงใจทำให้ผู้ใช้สื่อเกิดการเรียนรู้ได้ดี

ดังนั้นงานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งหวังเพื่อศึกษา และพัฒนารูปแบบหนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบบมีปฏิสัมพันธ์ สำหรับส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับนิสิต เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจในเนื้อหา และไม่เกิดความเบื่อหน่าย อ่านแล้วรู้สึกเพลิดเพลินไปพร้อมๆ กับความรู้ที่ได้รับ และกระตุ้นให้เกิดความสนใจในการใฝ่หาความรู้ อีกทั้งยังเป็นการขยายโอกาสทางการศึกษา ผ่านรูปแบบสื่อที่หลากหลาย และเพิ่มช่องทางการพัฒนาองค์ความรู้ให้กับผู้เรียนได้หลากหลายวิธี

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบหนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบบมีปฏิสัมพันธ์ กรณีศึกษา : รายวิชา การออกแบบ และพัฒนาเว็บไซต์
2. เพื่อประเมินคุณภาพรูปแบบหนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบบมีปฏิสัมพันธ์
3. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนิสิตที่มีต่อรูปแบบหนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบบมีปฏิสัมพันธ์

ขอบเขตการวิจัย

การพัฒนารูปแบบหนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบบมีปฏิสัมพันธ์มีขอบเขตดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย มีดังนี้

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่

1.1.1 นิสิตหลักสูตรคอมพิวเตอร์

แอนิเมชันและเกม จำนวน 220 คน

1.1.2 ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย มีดังนี้

2.1 เพื่อสอบถามความต้องการก่อนพัฒนารูปแบบหนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบบมีปฏิสัมพันธ์ ได้แก่ นิสิตหลักสูตรคอมพิวเตอร์แอนิเมชันและเกม จำนวน 140 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางขนาดตัวอย่างของ Krejcie และ Morgan

2.2 เพื่อประเมินคุณภาพรูปแบบหนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบบมีปฏิสัมพันธ์เมื่อพัฒนาเสร็จโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ผู้วิจัยเลือกวิธีแบบเจาะจง

2.3 เพื่อทดลองใช้รูปแบบหนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบบมีปฏิสัมพันธ์ และสอบถามความคิดเห็นของ นิสิต ที่มีต่อรูปแบบหนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบบมีปฏิสัมพันธ์ ได้แก่ นิสิตชั้นปีที่ 3 ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาการออกแบบ และพัฒนาเว็บไซต์ จำนวน 20 คน โดยเลือกวิธีแบบเจาะจง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยแบ่งขั้นตอนการวิจัยเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษา รูปแบบหนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบบมีปฏิสัมพันธ์ และวิเคราะห์ความต้องการของนิสิต ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1. ศึกษา และค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะของหนังสือ การปฏิสัมพันธ์ และการเรียนรู้ของนิสิต ซึ่งพบว่าหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ควรประกอบด้วย 1) หน้าที่และลักษณะของหนังสือ 2) ลักษณะการนำเสนอของหนังสือ และ 3) ลักษณะการปฏิสัมพันธ์

2. วิเคราะห์องค์ประกอบของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์จากสิ่งที่ค้นพบ เพื่อนำมากำหนดความต้องการของรูปแบบหนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบบมีปฏิสัมพันธ์

3. สร้างแบบสอบถามความต้องการของรูปแบบหนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบบมีปฏิสัมพันธ์

4. สอบถามความต้องการรูปแบบหนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบบมีปฏิสัมพันธ์ เพื่อนำมาวิเคราะห์ว่ามีรายการใดบ้างอยู่ในเกณฑ์ที่จะนำมาพัฒนา ซึ่งสอบถามนิสิต จำนวน 140 คน

5. เก็บรวบรวมแบบสอบถามความต้องการและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำไปพัฒนา ซึ่งเกณฑ์ในการนำมาพัฒนาคือ ร้อยละ 80 ขึ้นไป

ขั้นตอนที่ 2 ออกแบบ และพัฒนา ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1. นำข้อมูลจากการวิเคราะห์ความต้องการของนิสิตที่อยู่ในเกณฑ์ร้อยละ 80 ขึ้นไป มาออกแบบรูปแบบหนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบบมีปฏิสัมพันธ์ ซึ่งผู้วิจัยออกแบบไว้ 2 ส่วน ดังนี้

1) ออกแบบผังความคิด (Mind Map) ซึ่งแสดงถึงความสัมพันธ์ของการเชื่อมโยงข้อมูลเนื้อหารายวิชาการออกแบบ และพัฒนาเว็บไซต์ที่นำมาพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์

2) ออกแบบหน้าจอส่วนติดต่อกับผู้ใช้ (Graphic User Interface) เป็นการออกแบบส่วนประสานการใช้งานระหว่างผู้ใช้ กับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อให้เกิดการปฏิสัมพันธ์กันระหว่างผู้ใช้กับคอมพิวเตอร์

4. เตรียมเครื่องมือ และติดตั้งโปรแกรม 3D PageFlip Professional แบบ trail และโปรแกรม Adobe แบบ trial โปรแกรมมีดังนี้ Animate, Photoshop และ Indesign เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนารูปแบบหนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบบมีปฏิสัมพันธ์ให้สอดคล้องกับที่วิเคราะห์ และออกแบบไว้

5. สร้างรูปแบบหนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบบมีปฏิสัมพันธ์ ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างตามขั้นตอนที่ได้ทำการวางแผน วิเคราะห์ และออกแบบไว้

6. ได้รูปแบบหนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบบมีปฏิสัมพันธ์

ขั้นตอนที่ 3 ประเมินและปรับปรุงแก้ไข

1. ประเมินประสิทธิภาพรูปแบบหนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบบมีปฏิสัมพันธ์ จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ ดีมาก ดี ปานกลาง พอใช้ และควรปรับปรุง

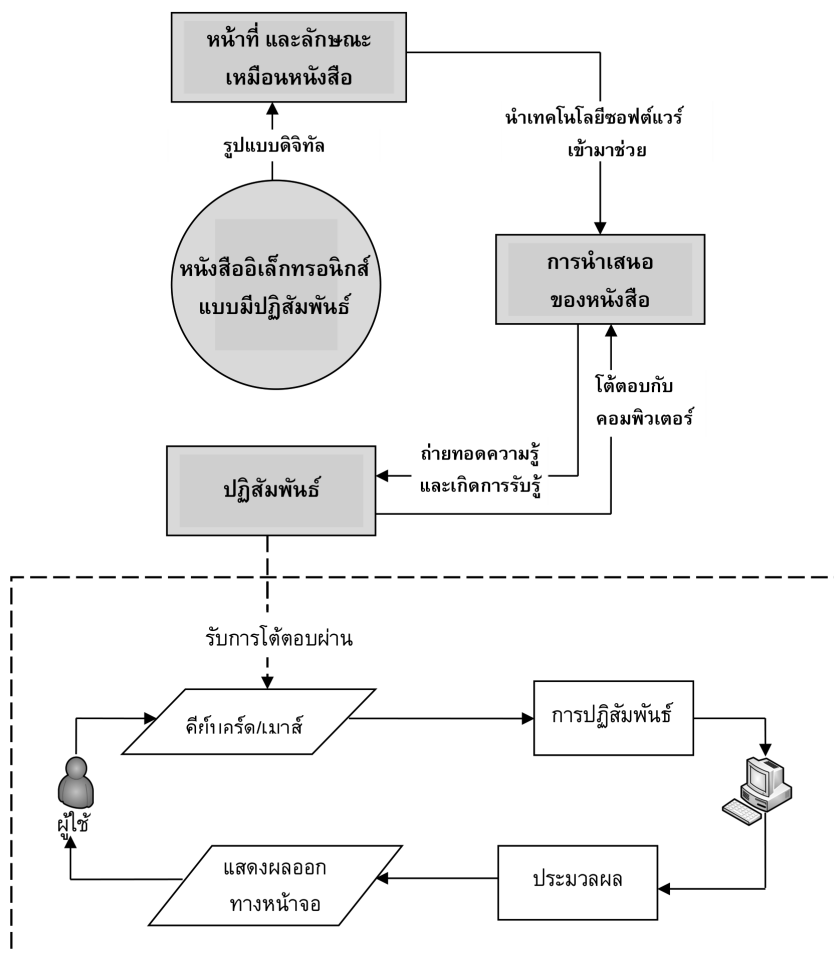
2. ปรับปรุงรูปแบบสื่อปฏิสัมพันธ์ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

ขั้นตอนที่ 4 ทดลองใช้รูปแบบหนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบบมีปฏิสัมพันธ์กับนิสิตชั้นปีที่ 3 ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาการออกแบบ และพัฒนา

เว็บไซต์ จำนวน 20 คน เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนิสิตที่มีต่อรูปแบบหนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบบมีปฏิสัมพันธ์ ลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ ดีมาก ดี ปานกลาง พอใช้ และควรปรับปรุง

ผลการวิจัย

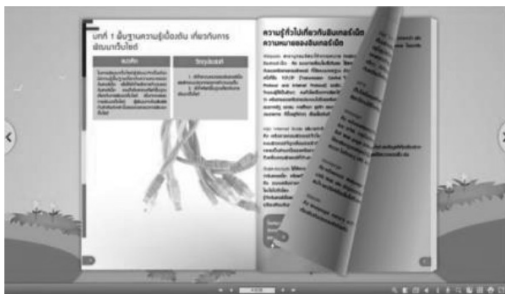
1. รูปแบบหนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบบมีปฏิสัมพันธ์ที่ผู้วิจัยพัฒนา ได้พัฒนาให้สอดคล้องกับความต้องการของนิสิต และมีรูปแบบดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 แสดงรูปแบบหนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบบมีปฏิสัมพันธ์

จากภาพประกอบ 1 รูปแบบหนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบบมีปฏิสัมพันธ์มีความแตกต่างจากหนังสืออิเล็กทรอนิกส์โดยทั่วไปคือ สามารถโต้ตอบกับผู้ใช้ได้ เช่น การสืบค้นข้อมูลในหนังสือ, การ bookmark หน้าให้อ่าน, การเข้าถึงหน้าที่ต้องการเข้าถึงได้ทันทีเพียงแค่ใส่เลขหน้า รวมถึงความสามารถในการนำเสนอวิดีโอ และภาพเคลื่อนไหว โดยหนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบบมีปฏิสัมพันธ์เป็นหนังสือที่จัดเก็บในรูปแบบของดิจิทัล ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบคือ 1) หน้าที่และลักษณะเหมือนหนังสือ 2) การนำเสนอของหนังสือด้วยการใช้เทคโนโลยีซอฟต์แวร์ และ 3) ปฏิสัมพันธ์ ซึ่งในแต่ละองค์ประกอบอธิบายดังนี้

- หน้าที่และลักษณะเหมือนหนังสือ หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ทำหน้าที่และลักษณะเหมือนหนังสือจริง ซึ่งประกอบไปด้วยปกหนังสือ คำนำ สารบัญ เลขหน้าเพื่อนำทางผู้ใช้อย่างชัดเจน ลักษณะการเปิดอ่านสามารถทำได้เหมือนหนังสือจริง เพื่อให้ผู้ใช้มีความรู้สึกเหมือนกำลังนั่งอ่านหนังสือ นำเสนอได้ทั้งข้อความ และภาพนิ่ง ดังภาพประกอบ 2

ภาพประกอบ 2 แสดงลักษณะหน้าจอของหนังสือ

- การนำเสนอของหนังสือ เนื่องจากหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เป็นหนังสือที่อยู่ในรูปแบบดิจิทัล ผู้วิจัยจึงนำความสามารถของเทคโนโลยีซอฟต์แวร์มาประยุกต์ใช้ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้และถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้ใช้ได้มากที่สุด ซึ่งจะช่วยในการเสริมแรงให้ผู้ใช้เกิดความเพลิดเพลินกับหนังสือ

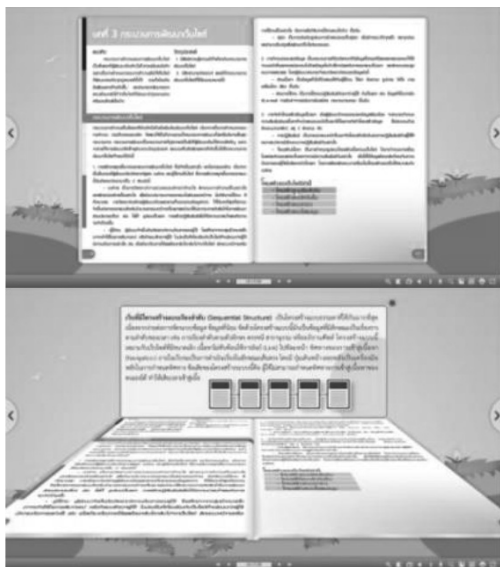
หนังสือสามารถนำเสนอได้ทั้งข้อความ ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว วิดีโอ และเสียง เพื่อให้เกิดการนำเสนอที่น่าสนใจ เช่น สามารถดูวิธีการสอนการใช้งานโปรแกรมเพิ่มเติมได้ด้วยวิดีโอ เป็นต้น

- ปฏิสัมพันธ์ งานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยสร้างปฏิสัมพันธ์ให้เกิดขึ้น โดยการสร้างความสัมพันธ์การกระทำระหว่างผู้ใช้ กับคอมพิวเตอร์เพื่อเป็นกลไกการติดต่อระหว่างผู้ใช้ กับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ให้สามารถตอบโต้ซึ่งกันและกันได้ ซึ่งปฏิสัมพันธ์ที่สร้างให้เกิดขึ้นนั้นเป็นการปฏิสัมพันธ์ผ่านการรับค่าทางคีย์บอร์ด และเมาส์ โดยการปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นจะถูกประมวลผลและแสดงออกมาทางหน้าจอเป็นการนำเสนอของหนังสือ โดยการรับค่าจากคีย์บอร์ด และเมาส์ มีดังนี้

- 1) การเชื่อมโยงลิงค์โดยการคลิกเมาส์ ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนศึกษาข้อมูลได้ทั้งภายในและภายนอกหนังสือ การเชื่อมโยงไฮเปอร์มีเดียเป็นลักษณะวิดีโอ และภาพเคลื่อนไหว ดังภาพประกอบ 3,4 และ 5

ภาพประกอบ 3 แสดงภาพการเชื่อมโยงลิงค์ภายใน

ภาพประกอบ 4 แสดงภาพการเชื่อมโยงลิงค์ไฮเปอร์เท็กซ์

ภาพประกอบ 5 แสดงภาพการเชื่อมโยงลิงค์ไฮเปอร์มีเดีย ซึ่งจะแสดงผลของภาพเคลื่อนไหวและวีดีโอ

2) การเลือกเข้าสู่หน้าที่ต้องการโดยตรง ด้วยการพิมพ์เลขหน้า ซึ่งทำให้ผู้ใช้สามารถเข้าถึงข้อมูลที่ต้องการได้ง่าย ไม่เสียเวลาในการเลือกเปิดทีละหน้าเหมือนหนังสือจริง

3) การสืบค้นข้อมูล ผู้ใช้สามารถสืบค้นข้อมูลที่ต้องการได้ ด้วยการกรอกข้อมูลที่ต้องการ และกดปุ่มค้นหา ข้อมูลที่สืบค้นจะปรากฏขึ้นมาให้ผู้ใช้เลือกอ่านได้ทันทีดังภาพประกอบ 6

ภาพประกอบ 6 แสดงภาพการสืบค้นข้อมูลในหนังสือ

4) การบันทึกหน้าหนังสือ สามารถบันทึกได้โดยการคลิกเมาส์ ซึ่งทำให้ผู้ใช้กลับมาอ่านย้อนหลังได้

5) การพิมพ์เอกสาร ผู้ใช้สามารถพิมพ์เอกสารหน้าที่ต้องการได้ทันทีโดยการกดที่ปุ่มพิมพ์

2. คุณ ภาพ ของ รูป แบบ หน้ ง สื่ อ อิเล็กทรอนิกส์แบบมีปฏิสัมพันธ์

ตาราง 1 ผลการวิเคราะห์คุณภาพของรูปแบบหนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบบมีปฏิสัมพันธ์

รายการ	\bar{X}	S.D.	ระดับ ประสิทธิภาพ
ด้านหน้าที่และลักษณะของหนังสือ			
1. ความสามารถในการนำเสนอข้อความ	4.67	0.58	ดีมาก
2. ความสามารถในการนำเสนอภาพนิ่ง	4.67	0.58	ดีมาก
3. ความสามารถในการนำเสนอภาพเคลื่อนไหว	4.33	0.58	ดี
4. ความสามารถในการนำเสนอวิดีโอ และเสียง	4.00	0.00	ดี
5. ความสามารถในการนำเสนอข้อมูล	4.67	0.58	ดีมาก
6. ความสามารถในการนำทางผู้ใช้ไปยังจุดหมาย	4.33	0.58	ดี
รวม	4.44	0.25	ดี
ด้านการนำเสนอของหนังสือ			
1. ความง่ายในการใช้งาน	4.33	0.58	ดี
2. ความเร็วในการนำเสนอข้อความ	4.33	1.15	ดี
3. ความเร็วในการนำเสนอภาพนิ่ง	5.00	0.00	ดีมาก
4. ความเร็วในการนำเสนอภาพเคลื่อนไหว	4.33	0.58	ดี
5. ความเร็วในการนำเสนอวิดีโอ และเสียง	4.33	0.58	ดี
6. ความชัดเจนของข้อความที่แสดงบนจอภาพ	4.67	0.58	ดีมาก
7. ความเหมาะสมของการใช้สีโดยภาพรวม	4.67	0.58	ดีมาก
8. ความเหมาะสมของตำแหน่งการจัดวางส่วนต่างๆ บนจอภาพ	4.00	1.00	ดี
9. ช่วยลดค่าใช้จ่ายให้กับผู้ใช้ได้	4.33	0.58	ดี
รวม	4.44	0.33	ดี
ด้านปฏิสัมพันธ์			
1. หนังสือสามารถโต้ตอบกับผู้ใช้ได้โดยตรง	4.67	0.58	ดีมาก
2. หนังสือสามารถสร้างแรงจูงใจในการอ่าน ตื่นเต้น ไม่น่าเบื่อ เกิดการอยากเรียนรู้	4.33	0.58	ดี
3. หนังสือสามารถตอบสนองความต้องการรายบุคคลได้	5.00	0.00	ดีมาก
4. หนังสือช่วยสนับสนุนส่งเสริมความเข้าใจเพิ่มเติมให้กับผู้ ใช้ได้	4.67	0.58	ดีมาก
5. หนังสือสามารถเชื่อมโยง และดึงข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้อื่นๆ ที่สัมพันธ์กับเรื่องที่เรียนได้	4.33	0.58	ดี

รายการ	\bar{X}	S.D.	ระดับ ประสิทธิภาพ
6. หนังสือสามารถสร้างบรรยากาศที่ดีในการอ่านได้ ช่วยให้ผู้ใช้ติดตามตลอดเวลาและเกิดความคงทนในการอ่าน	4.33	1.15	ดี
7. หนังสือสามารถให้ข้อมูลย้อนกลับได้ทันที เมื่อผู้ใช้ต้องการ	4.67	0.58	ดีมาก
8. ผู้ใช้สามารถหยุดอ่าน หรือยกเลิกการดูเนื้อหาได้หากต้องการให้หยุด	4.67	0.58	ดีมาก
9. ผู้ใช้สามารถเรียนรู้เมื่อไหร่ก็ได้ตามที่ต้องการ	4.33	1.15	ดี
10. ผู้ใช้สามารถค้นหาเอกสารได้อย่างสะดวกรวดเร็ว	4.67	0.58	ดีมาก
11. ผู้ใช้สามารถค้นหน้า หรือบันทึกหน้าที่สนใจ และกลับมาอ่านได้	4.33	0.58	ดี
12. ผู้ใช้สามารถค้นหาข้อมูลในหนังสือได้อย่างสะดวกรวดเร็ว	5.00	0.00	ดีมาก
รวม	4.58	0.51	ดีมาก
โดยรวม	4.51	0.37	ดีมาก

3. ความคิดเห็นของนิสิตที่มีต่อรูปแบบหนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบบมีปฏิสัมพันธ์

ตาราง 2 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของนิสิตที่มีต่อรูปแบบหนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบบมีปฏิสัมพันธ์

รายการ	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
ด้านหน้าที่และลักษณะของหนังสือ			
1. ความสามารถในการนำเสนอข้อความ	4.25	0.64	ดี
2. ความสามารถในการนำเสนอภาพนิ่ง	4.45	0.69	ดี
3. ความสามารถในการนำเสนอภาพเคลื่อนไหว	4.25	0.79	ดี
4. ความสามารถในการนำเสนอวิดีโอ และเสียง	4.25	0.79	ดี
5. ความสามารถในการนำเสนอข้อมูล	4.40	0.82	ดี
6. ความสามารถในการนำทางผู้ใช้ไปยังจุดหมาย	4.70	0.47	ดีมาก
รวม	4.38	0.46	ดี
ด้านการนำเสนอของหนังสือ			
1. ความง่ายในการใช้งาน	4.20	0.77	ดี
2. ความเร็วในการนำเสนอข้อความ	4.45	0.69	ดี
3. ความเร็วในการนำเสนอภาพนิ่ง	4.35	0.67	ดี
4. ความเร็วในการนำเสนอภาพเคลื่อนไหว	4.20	0.70	ดี

รายการ	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
5. ความเร็วในการนำเสนอวิดีโอ และเสียง	4.05	0.94	ดี
6. ความชัดเจนของข้อความที่แสดงบนจอภาพ	4.15	0.88	ดี
7. ความเหมาะสมของการใช้สีโดยภาพรวม	4.45	0.60	ดี
8. ความเหมาะสมของตำแหน่งการจัดวางส่วนต่างๆ บนจอภาพ	4.45	0.60	ดี
9. ช่วยลดค่าใช้จ่ายให้กับผู้ใช้ได้	4.60	0.60	ดีมาก
รวม	4.32	0.47	ดี
ด้านปฏิสัมพันธ์			
1. หนังสือสามารถโต้ตอบกับผู้ใช้ได้โดยตรง	4.05	0.89	ดี
2. หนังสือสามารถสร้างแรงจูงใจในการอ่าน ตื่นเต้น ไม่น่าเบื่อ เกิดการอยากเรียนรู้	4.00	0.97	ดี
3. หนังสือสามารถตอบสนองความต้องการรายบุคคลได้	4.25	0.64	ดี
4. หนังสือช่วยสนับสนุนส่งเสริมความเข้าใจเพิ่มเติมให้กับผู้ใช้ได้	4.35	0.59	ดี
5. หนังสือสามารถเชื่อมโยง และดึงข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้อื่นๆ ที่สัมพันธ์กับเรื่องที่เรียนได้	4.05	0.76	ดี
6. หนังสือสามารถสร้างบรรยากาศที่ดีในการอ่านได้ ช่วยให้ผู้ ใช้ติดตามตลอดเวลาและเกิดความคงทนในการอ่าน	4.00	0.92	ดี
7. หนังสือสามารถให้ข้อมูลย้อนกลับได้ทันที เมื่อผู้ใช้ต้องการ	4.40	0.75	ดี
8. ผู้ใช้สามารถหยุดอ่าน หรือยกเลิกการดูเนื้อหาได้หากต้องการ ให้หยุด	4.50	0.61	ดีมาก
9. ผู้ใช้สามารถเรียนรู้เมื่อไหร่ก็ได้ตามที่ต้องการ	4.50	0.69	ดีมาก
10. ผู้ใช้สามารถค้นหาเอกสารได้อย่างสะดวกรวดเร็ว	4.50	0.61	ดีมาก
11. ผู้ใช้สามารถค้นหน้า หรือบันทึกหน้าที่สนใจ และกลับมา อ่านได้	3.85	0.99	ดี
12. ผู้ใช้สามารถค้นหาข้อมูลในหนังสือได้อย่างสะดวกรวดเร็ว	5.00	0.00	ดีมาก
รวม	4.29	0.46	ดี
โดยรวม	4.32	0.42	ดี

สรุปผลการวิจัย

1. รูปแบบหนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบบมีปฏิสัมพันธ์ในรูปแบบดิจิทัล ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ 1) หน้าที่ และลักษณะเหมือนหนังสือ 2) การนำเสนอของหนังสือด้วยเทคโนโลยีซอฟต์แวร์ และ 3) ปฏิสัมพันธ์

2. คุณภาพของรูปแบบหนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบบมีปฏิสัมพันธ์โดยรวมอยู่ในระดับดีมาก มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.51

3. นิสิตมีความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบหนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบบมีปฏิสัมพันธ์โดยรวมอยู่ในระดับดี มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.32

อภิปรายผลการวิจัย

1. รูปแบบหนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบบมีปฏิสัมพันธ์ที่พัฒนาอยู่ในรูปแบบดิจิทัล ผู้วิจัยได้พัฒนาให้สอดคล้องกับความต้องการของนิสิต ซึ่งประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ 1) หน้าที่ และลักษณะเหมือนหนังสือ 2) การนำเสนอของหนังสือด้วยเทคโนโลยีซอฟต์แวร์ และ 3) ปฏิสัมพันธ์ ซึ่งต้องทำงานประสานกัน

1.1 หน้าที่และลักษณะเหมือนหนังสือหนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบบมีปฏิสัมพันธ์ทำหน้าที่และมีลักษณะเหมือนหนังสือจริง โดยสามารถถ่ายทอดเนื้อหาให้ผู้อ่านสามารถเรียนรู้และเกิดการรับรู้ในเนื้อหาที่อ่านได้ โดยลักษณะของการถ่ายทอดเนื้อหาประกอบไปด้วยข้อความ และภาพนิ่งเป็นหลัก รวมถึงองค์ประกอบหลักๆ ของหนังสือยังคงอยู่ ได้แก่ ปกหนังสือ คำนำ สารบัญ เลขหน้า และสามารถเปิดอ่านได้เหมือนหนังสือจริงโดยลักษณะการเปิดอ่านเหมือนเปิดหนังสืออ่านจริงเพื่อให้ผู้ใช้มีความรู้สึกเหมือนกำลังนั่งอ่านหนังสือ

1.2 การนำเสนอของหนังสือด้วยเทคโนโลยีซอฟต์แวร์ หนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบบมีปฏิสัมพันธ์ได้นำความสามารถของคอมพิวเตอร์มา

ประยุกต์ใช้ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้และถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้อ่านได้มากที่สุด โดยผู้วิจัยพัฒนาเพิ่มขีดความสามารถของการนำเสนอให้หนังสือสามารถนำเสนอภาพเคลื่อนไหว วิดีโอ และเสียงได้ ซึ่งจะเข้ามาช่วยในการเสริมแรงให้ผู้ใช้เกิดความเพลิดเพลินกับหนังสือ และเกิดความเข้าใจเพิ่มมากขึ้น ไม่ใช่เพียงแค่เฉพาะข้อความและภาพนิ่ง ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภคชาติ พุทธิปกรณ์ (ภคชาติ พุทธิปกรณ์, 2550) ได้ทำการทดลองพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียเรื่องการออกแบบกราฟิก กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ (ทัศนศิลป์) สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 พบว่า เสียงประกอบ ภาพกราฟิก และการเคลื่อนไหวของภาพทำให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้ และสามารถดึงดูดความสนใจให้อยากเรียนรู้ ไม่เบื่อหน่าย เกิดความกระตือรือร้นและมีความตั้งใจเรียนเป็นอย่างดี และจากงานวิจัยของวิไลรักษ์ บุญงาม (วิไลรักษ์ บุญงาม, 2550) ได้พัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เรื่องภาคตัดกรวย กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายุทธธิดา เขต 2 ซึ่งจากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เป็นสื่อที่มีบทบาทสำคัญในการช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะหนังสือ อิเล็กทรอนิกส์เป็นสื่อที่ช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ และนักเรียนมีความพึงพอใจมากเมื่อเรียนด้วยหนังสืออิเล็กทรอนิกส์

1.3 ปฏิสัมพันธ์ งานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยสร้างปฏิสัมพันธ์ให้เกิดขึ้นโดยทำงานประสานกันกับหน้าที่และลักษณะของหนังสือ ร่วมกับการนำเสนอของหนังสือ ซึ่งผู้วิจัยเชื่อมโยงการสร้างความสัมพันธ์การกระทำให้เกิดขึ้นระหว่างผู้อ่าน กับคอมพิวเตอร์เพื่อเป็นกลไกการติดต่อระหว่างผู้อ่านกับหนังสือให้สามารถตอบโต้ซึ่งกันและกันได้ส่งผลย้อนกลับได้ทันที ทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจได้ด้วยตนเอง งานวิจัยครั้งนี้ได้สร้างปฏิสัมพันธ์ให้เกิดขึ้นผ่านการรับค่าทางคีย์บอร์ด

และเมาส์เป็นหลัก โดยการปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นจะถูกประมวลผลและแสดงออกมาทางหน้าจอเป็นการนำเสนอ ปฏิสัมพันธ์ที่สร้างให้เกิดขึ้นนั้นได้แก่ 1) การเชื่อมโยงลิงค์ ทั้งภายในและภายนอกหนังสือ 2) การเลือกเข้าสู่หน้าที่ต้องการโดยตรง โดยสามารถพิมพ์เลขหน้าที่ต้องการเข้าถึงได้ทันที 3) การสืบค้นข้อมูล ซึ่งสามารถสืบค้นข้อมูลที่ต้องการได้ที่ช่องสืบค้นข้อมูล 4) ค้นหาคำในหนังสือ หรือบันทึกหน้าหนังสือ 5) การขยาย และลดหน้าจอ เมื่อผู้ใช้อ่านหนังสือสามารถปรับขนาดตัวอักษร หรือขยายขนาดหน้าจอให้เล็ก หรือใหญ่ได้ตามต้องการ และ 6) การพิมพ์เอกสารออกทางเครื่องพิมพ์ได้ทันที ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของภคพงษ์ ท่งสี (ภคพงษ์ ท่งสี, 2556) ได้ศึกษาและพัฒนาสื่อปฏิสัมพันธ์ประกอบการเรียนรู้ เรื่องการสร้างภาพเคลื่อนไหวของมนุษย์ตามหลักการเคลื่อนไหว สำหรับเยาวชนผู้ศึกษาด้านแอนิเมชันระหว่างอายุ 15-18 ปี พบว่าสื่อปฏิสัมพันธ์สามารถโต้ตอบกับผู้เรียนได้โดยตรง สร้างความน่าสนใจให้กับผู้เรียนในการเรียนรู้ทำให้ผู้เรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับดีมาก

2. ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับประสิทธิภาพของรูปแบบหนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบบมีปฏิสัมพันธ์โดยรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.51 ซึ่งอยู่ในระดับดีมาก โดยผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่ารูปแบบหนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบบมีปฏิสัมพันธ์ที่พัฒนาสามารถใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ การออกแบบมีความน่าสนใจ หนังสือสามารถตอบโต้กับผู้ใช้ได้โดยตรง และตอบสนองความต้องการรายบุคคลได้ สามารถสร้างบรรยากาศที่ดีให้กับผู้อ่าน และทำให้ผู้อ่านติดตามได้ตลอดเวลาเกิดความคงทนในการอ่าน ไม่เกิดความน่าเบื่อหน่าย ซึ่งอาจเป็นเพราะหนังสืออิเล็กทรอนิกส์สามารถนำเสนอได้ทั้งข้อความ ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว เสียง และวิดีโอ ทำให้ถ่ายทอดความรู้ไปยังผู้เรียนได้หลากหลาย ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนได้ทันที เข้าใจง่ายสร้างความคุ้นเคยให้กับผู้เรียนเพราะหนังสืออิเล็กทรอนิกส์มีลักษณะเหมือนหนังสือจริง

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปิยธิดา ปิยนามวานิช (ปิยธิดา ปิยนามวานิช, 2552) ได้พัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียโดยใช้แบบปฏิสัมพันธ์เบื้องต้น สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้น พบว่าการนำปฏิสัมพันธ์มาใช้ในบทเรียน ทำให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียน ได้ทบทวนความรู้ด้วยตนเอง และให้ผลย้อนกลับทันทีทันใด และการนำภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหวที่เหมาะสม สวยงามเข้ามาประกอบสามารถสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ได้

3. ความคิดเห็นของนิสิตที่มีต่อรูปแบบหนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบบมีปฏิสัมพันธ์โดยรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.32 ซึ่งอยู่ในระดับดี จากการศึกษาพบว่าหนังสืออิเล็กทรอนิกส์สามารถส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับนิสิตได้เป็นอย่างดี เนื่องจากสามารถนำมาศึกษาได้ทุกเวลาที่ต้องการ ถ่ายทอดเนื้อหาได้ง่ายรวดเร็ว ลดค่าใช้จ่ายให้กับนิสิตได้ เนื่องจากมีการเชื่อมโยงเนื้อหาที่สอดคล้องกันไปยังภายนอกหนังสือ เช่น เว็บไซต์ บทความ เป็นต้น เพื่อให้นิสิตเข้าใจเพิ่มขึ้น รวมถึงมีวิดีโอสอนการใช้งานโปรแกรมเพื่อให้ทบทวนด้วยตนเองเมื่ออยู่นอกชั้นเรียน ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐวัฒน์ โสมดี (ณัฐวัฒน์ โสมดี, 2550) ได้ทำการศึกษาและพัฒนาสื่อเชิงโต้ตอบเพื่อการเรียนการสอนวิชาทฤษฎีสี พบว่าระบบการเรียนด้วยสื่อแบบเชิงโต้ตอบสามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สร้างความสนุกสนาน และสามารถสร้างความสนใจของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณทุนสนับสนุนโครงการวิจัยจากงบประมาณเงินรายได้ คณะวิทยาการสารสนเทศ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ขอขอบคุณผู้เชี่ยวชาญที่กรุณาให้คำปรึกษา และประเมินคุณภาพเครื่องมือ และขอบคุณนิสิตหลักสูตรคอมพิวเตอร์แอนิเมชันและเกมที่ทำให้ความกรุณาใช้สื่อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ปฏิสัมพันธ์ที่พัฒนาขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ณัฐวัฒน์ โสมดี.(2550). *การพัฒนาสื่อเชิงโต้ตอบเพื่อการเรียนการสอนวิชาทฤษฎีสี่*. (วิทยานิพนธ์สื่อศิลปะ และการออกแบบ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ปิยธิดา ปิยามาวาณิช.(2552). *การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียโดยใช้เกมปฏิสัมพันธ์เรื่อง คอมพิวเตอร์เบื้องต้น สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้น*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์เทคโนโลยี ครุศาสตร์อุตสาหกรรมบัณฑิต). กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี พระจอมเกล้าธนบุรี.
- ภคชาติ พุทธิปกรณ์.(2550). *การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย เรื่องการออกแบบกราฟิก สำหรับ นักเรียนช่วงชั้นที่ 4*. (สารนิพนธ์เทคโนโลยีการศึกษา ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต). กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ภคพงษ์ ท่งสี. (2556). *ศึกษาและพัฒนาสื่อปฏิสัมพันธ์ประกอบการเรียนรู้ เรื่องการสร้างภาพเคลื่อนไหว ของมนุษย์ตามหลักการเคลื่อนไหว สำหรับเยาวชนผู้ศึกษาด้านแอนิเมชันระหว่างอายุ 15-18 ปี*. (ปริญญาานิพนธ์นวัตกรรมการออกแบบ ปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วิไลรักษ์ บุญงาม.(2550). *การพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่องภาคตัดกรวย กลุ่มสาระการเรียนรู้ คณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุกดาหาร เขต 2*. (วิทยานิพนธ์หลักสูตรและการสอน ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต). มุกดาหาร : มหาวิทยาลัย ราชภัฏมุกดาหาร.
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2559). *แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564)*. สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวง ศึกษาธิการ : ก.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2550). *กรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2551-2565)*. สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ : 3.

ความสัมพันธ์ระหว่างการวางแผนเชิงกลยุทธ์กับผลการดำเนินงานของธุรกิจ OTOP ในจังหวัดร้อยเอ็ด

The Relationship between Strategic Planning and Operational Performance of OTOP Businesses in Roi-Et Province

สิรินาท ทองบ่อ,¹ นริศรา สัจจพงษ์,² และสันติภาพ สุขเอนกนันท์³

Sirinath Thongbor,¹ Narissara Sujchaphong,² and Santiparp Sookaneknun³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการวางแผนเชิงกลยุทธ์กับผลการดำเนินงานของธุรกิจ OTOP ในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ประกอบการธุรกิจ OTOP ในจังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 140 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบพหุคูณ และการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ ระยะเวลาที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล วันที่ 25 พฤษภาคม - 25 มิถุนายน 2559 ผลการวิจัย พบว่า การวางแผนเชิงกลยุทธ์ ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกในองค์กร ด้านการจัดการเชิงกลยุทธ์ ด้านการจัดสรรทรัพยากร และด้านการวัดประสิทธิภาพ มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับผลการดำเนินงาน ดังนั้นผู้ประกอบการธุรกิจ OTOP ในจังหวัดร้อยเอ็ด ควรให้ความสำคัญกับการวางแผนเชิงกลยุทธ์ ด้านการวัดประสิทธิภาพ โดยการวางแผนขั้นตอนในการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานของสมาชิกทุกฝ่ายจากงานที่ได้รับมอบหมายเพื่อนำไปเปรียบเทียบกับเป้าหมายขององค์กรกำหนดไว้ ด้านการจัดสรรทรัพยากร โดยการนำทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดภายในองค์กรมาใช้ให้เหมาะสมและเพียงพอสำหรับการนำทรัพยากรไปใช้ในการปฏิบัติงานตามวัตถุประสงค์ขององค์กร ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกในองค์กร การเปิดโอกาสให้มีการแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการพัฒนาองค์กรเพื่อให้ได้ผลดำเนินงานที่ดีมากยิ่งขึ้น และด้านการจัดการเชิงกลยุทธ์ โดยการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และเทคโนโลยี

คำสำคัญ : กางวางแผนเชิงกลยุทธ์, ผลการดำเนินงาน และธุรกิจ OTOP ในจังหวัดร้อยเอ็ด

¹ นิสิตระดับปริญญาโท หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต คณะการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

² อาจารย์ คณะการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

³ อาจารย์ คณะการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ Master Student, Master of Business Administration, Mahasarakham Business School, Mahasarakham University.

² Lecturer Faculty of Mahasarakham Business School, Mahasarakham University.

³ Lecturer Faculty of Mahasarakham Business School, Mahasarakham University.

Abstract

The purpose of this study was to verify the relationship between strategic planning and operational performance of OTOP businesses in Roi-Et province. A questionnaire was used to collect data from 140 OTOP entrepreneurs in Roi-Et province. The statistics used for analyzing the data were multiple correlation analysis and multiple regression analysis. Duration of data collection: 25 May - 25 June 2016. The results found that strategic planning, strategic management, allocation of resources and measurement of efficiency had positive effects on operational performance. For this reason, this study recommends that OTOP businesses prioritize: strategic planning, follow up and evaluate employee performance in each department, and compare the results with the objectives of the business. Considering allocation of resources, they should use the limited amount of resources appropriately. Considering Internal stakeholder's involvement, members should use the opportunity to express their opinions and suggestions for developing the business. For strategic management, they should analyze changes in the economic, political, social and technological environment.

Keywords : Strategic Planning, Operational Performance and OTOP Businesses in Roi-Et Province

บทนำ

จากภาวะการแข่งขันที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ก่อให้เกิดสภาพแวดล้อมที่มีการแข่งขันอย่างเข้มข้นและมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว จึงทำให้ธุรกิจ OTOP ต้องตระหนักถึงการสร้างความเข้มแข็งให้กับสภาพเศรษฐกิจของธุรกิจตนเอง โดยอาศัยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อส่งเสริมการดำเนินงานของธุรกิจที่มีการใช้หลักการผสมผสานระหว่างภูมิปัญญาท้องถิ่นและความรู้ด้านธุรกิจสมัยใหม่ รวมถึงการพัฒนาด้านเทคโนโลยีที่มีความทันสมัยมากขึ้น เพื่อตอบสนองกับความต้องการของผู้บริโภคอยู่ตลอดเวลา อีกทั้งยังต้องสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันจากการมองเห็นโอกาสทางธุรกิจและมีความเข้าใจถึงความต้องการของลูกค้าอย่างแท้จริงจากการคิดค้นผลิตภัณฑ์ในรูปแบบใหม่ให้สอดคล้องกับความต้องการของลูกค้า ทำให้ลูกค้า เกิดความประทับใจและความพึงพอใจจากการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ (ชฎารัตน์ สุขศีล. 2551 : 1-2) นอกจากนี้ธุรกิจ OTOP

จะต้องอาศัยการกำหนดแนวทางในการปฏิบัติงานด้านต่างๆ ของผู้ประกอบการธุรกิจ เพื่อนำมาใช้ในการสนับสนุนและส่งเสริมให้ธุรกิจประสบความสำเร็จ ยิ่งไปกว่านั้นจะต้องมีการวางแผนในระยะยาว เพื่อให้ธุรกิจสามารถดำเนินงานไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลภายในอนาคต พร้อมทั้งมีการเตรียมความพร้อมและการพัฒนาสมาชิกที่ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ส่งผลให้เกิดการเรียนรู้และเพิ่มพูนประสบการณ์จากสถานการณ์ต่างๆ สามารถเกิดความเข้าใจถึงความต้องการของลูกค้าที่เปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา และทำให้องค์กรมีศักยภาพและประสิทธิภาพในการแข่งขันสูงขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับคู่แข่งที่ไม่ได้มีการวางแผน

การวางแผนเชิงกลยุทธ์ (Strategic Planning) เป็นการกำหนดแนวทางหรือวิธีการในการปฏิบัติงานขององค์กร โดยมีการคาดการณ์สิ่งที่จะส่งผลกระทบต่อการทำงานขององค์กรล่วงหน้า ซึ่งพิจารณาจากศักยภาพขององค์กรและแนวโน้ม

จากสภาพแวดล้อมภายนอกที่เกี่ยวข้องกับองค์กร รวมทั้งข้อมูลต่างๆ ที่ได้มีการเก็บบันทึกรวบรวมข้อมูลไว้ เพื่อนำข้อมูลนั้นมาช่วยในการตัดสินใจ และคิดหาแนวทางที่ดีที่สุดมาใช้ในการปรับตัว เพื่อเตรียมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่คาดว่าจะเกิดขึ้น ภายในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งการวางแผนเชิงกลยุทธ์มีองค์ประกอบหลักอยู่ 5 ด้าน (Mansor และ Tayib. 2012 : 21-24) ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกในองค์กร (Internal Stakeholders Involvement) ด้านการจัดการเชิงกลยุทธ์ (Strategic Management) ด้านการจัดสรรทรัพยากร (Allocation of Resources) ด้านการจัดการประสิทธิภาพ (Efficiency Management) และด้านการวัดประสิทธิภาพ (Efficiency Measurement) นำการวางแผนเชิงกลยุทธ์มาใช้สนับสนุนแนวทางการปฏิบัติงานให้มีความถูกต้องและเหมาะสมกับองค์กรได้ จะช่วยให้องค์กรสามารถลำดับความสำคัญของแผนที่กำหนดไว้ และพิจารณาจากความสำเร็จหรือความเร่งด่วนของสิ่งที่จะส่งผลกระทบต่อผลการดำเนินงานขององค์กรล่วงหน้าได้

ผลการดำเนินงาน (Operational Performance) เป็นผลลัพธ์ที่ได้รับจากการประเมินผลการปฏิบัติงานขององค์กร โดยเปรียบเทียบระหว่างผลงานที่ปฏิบัติจริงกับเป้าหมายขององค์กรที่ได้กำหนดไว้ ซึ่งผลลัพธ์ดังกล่าวสามารถนำไปเป็นข้อมูลในการช่วยตัดสินใจเกี่ยวกับการหาแนวทางในการพัฒนาแผนการปฏิบัติงานแบบใหม่ขององค์กรให้ดียิ่งขึ้นภายในอนาคตต่อไปได้ ซึ่งผลการดำเนินงานมีองค์ประกอบหลักอยู่ 4 ด้าน (พสุ เดชะรินทร์. 2548 : 67-106) ได้แก่ ด้านการเงิน (Financial Perspective) ด้านลูกค้า (Customer Perspective) ด้านกระบวนการภายใน (Internal Process Perspective) และด้านการเรียนรู้และการพัฒนา (Learning and Growth Perspective) ซึ่งการใช้ตัวชี้วัดผลการดำเนินงานของธุรกิจด้านต่างๆ มาเป็นเครื่องมือในการบ่งบอกถึงวัตถุประสงค์ในแต่ละด้านขององค์กรจะสามารถทำให้องค์กรบรรลุ

ผลตามวัตถุประสงค์ได้

ธุรกิจ OTOP (OTOP Businesses) เป็นธุรกิจที่มีการดำเนินงานด้านการผลิตสินค้าท้องถิ่น ภายใต้โครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ (One Tambon One Product Business) หรือเรียกย่อๆ ว่า โอท็อป (OTOP) โดยผลิตภัณฑ์โอท็อปมีสินค้าท้องถิ่นอยู่หลากหลายประเภท ได้แก่ ประเภทอาหาร เครื่องดื่ม ผ้าและเครื่องแต่งกาย ของใช้ ของประดับตกแต่งและของที่ระลึก และสมุนไพรที่ไม่ใช่อาหาร เป็นต้น ซึ่งธุรกิจ OTOP ในจังหวัดร้อยเอ็ด มีผลิตภัณฑ์ที่มีความโดดเด่นและมีความเป็นเอกลักษณ์ที่น่าสนใจอยู่จำนวนมาก จนทำให้เป็นสินค้าที่ตลาดต่างประเทศให้ความสนใจ เช่น ผ้าไหมลายสาเกต เป็นอัตลักษณ์ในการทอผ้าไหมของจังหวัดร้อยเอ็ด โดยการนำปัจจัยการผลิตที่มีภายในท้องถิ่นผสมผสานกับภูมิปัญญาท้องถิ่นไทย ทำให้สินค้ามีเอกลักษณ์เฉพาะตัวและสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่สินค้าได้ นอกจากนี้สถานการณ์การแข่งขันทางธุรกิจในปัจจุบันมีการแข่งขันกันอย่างรุนแรง และมีการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมอยู่ตลอดเวลา ซึ่งข้อมูลจากการจำหน่ายสินค้า OTOP ของจังหวัดร้อยเอ็ดในแต่ละเดือนมียอดจำหน่ายที่เพิ่มสูงขึ้นและลดต่ำลงแตกต่างกันมากอย่างเห็นได้ชัด (กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย. 2558 : เว็บไซต์) จึงทำให้ธุรกิจ OTOP จังหวัดร้อยเอ็ดต้องอาศัยการวางแผนเชิงกลยุทธ์มาใช้ในการหาแนวทาง เพื่อให้สามารถนำใบดำเนินงานต่อและก่อให้เกิดยอดจำหน่ายที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง

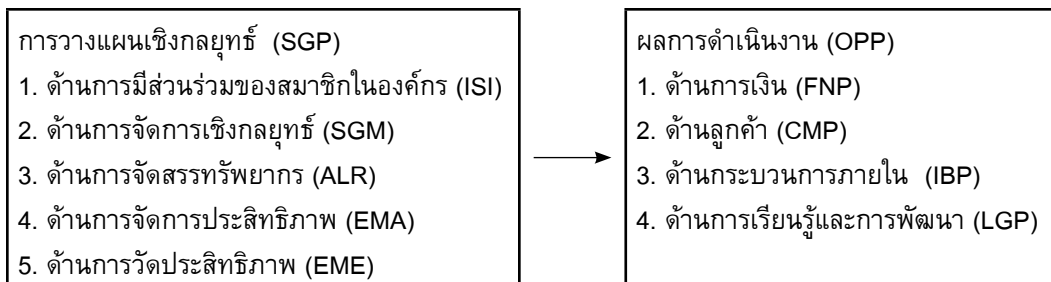
จากเหตุผลที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างการวางแผนเชิงกลยุทธ์กับผลการดำเนินงานของธุรกิจ OTOP ในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยมิตุประสงค์เพื่อทดสอบว่า การวางแผนเชิงกลยุทธ์มีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานของธุรกิจ OTOP ในจังหวัดร้อยเอ็ดหรือไม่ อย่างไร ซึ่งทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ประกอบการธุรกิจ OTOP ในจังหวัด

ร้อยเอ็ด โดยผลลัพธ์ที่ได้จากการวิจัยสามารถที่จะนำไปใช้เป็นแนวทางหรือวิธีการในการกำหนดกลยุทธ์ เพื่อนำมาพัฒนาด้านการดำเนินงานของธุรกิจ OTOP ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่ดียิ่งขึ้นภายในระยะยาว ตลอดจนช่วยเตรียมความพร้อม เพื่อปรับตัวให้เข้ากับสภาวะการณเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านคู่แข่ง ด้านความต้องการของลูกค้า และด้านเทคโนโลยีที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ซึ่งจำเป็นจะต้องมีการปรับปรุงพัฒนา และเพิ่มศักยภาพให้กับองค์กรธุรกิจ OTOP พร้อมทั้งส่งเสริมให้มีความน่าสนใจและมีความทันสมัยมากยิ่งขึ้น รวมไปถึงการนำไปใช้เป็นแนวทาง

หรือวิธีการที่ช่วยพัฒนาการดำเนินงานของธุรกิจ OTOP ในอนาคตต่อไป

เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและสมมุติฐานของการวิจัย

ในการวิจัยในครั้งนี้ การวางแผนเชิงกลยุทธ์ ได้ถูกกำหนดให้เป็นตัวแปรอิสระ และมีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานจากวัตถุประสงค์ข้างต้นสามารถสรุปกรอบแนวคิดในการวิจัย ได้ดังนี้

รูปภาพประกอบ 1

โมเดลของการวางแผนเชิงกลยุทธ์ และผลการดำเนินงาน

1. การวางแผนเชิงกลยุทธ์ (Strategic Planning : SGP)

การวางแผนเชิงกลยุทธ์ หมายถึง การกำหนดแนวทางหรือวิธีการในการปฏิบัติงานขององค์กร โดยมีการคาดการณ์สิ่งที่จะส่งผลกระทบต่อ การดำเนินงานขององค์กรล่วงหน้า ซึ่งพิจารณาจาก ศักยภาพขององค์กรและแนวโน้มจากสภาพแวดล้อมภายนอกที่เกี่ยวข้องกับองค์กร รวมทั้ง ข้อมูลต่างๆ ที่ได้มีการเก็บบันทึกรวบรวมข้อมูลไว้ และนำข้อมูลนั้นมาช่วยในการตัดสินใจและคิดหาแนวทางที่ดีที่สุดมาใช้ในการปรับตัว เพื่อเตรียมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่คาดว่าจะเกิดขึ้นภายในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น (Mansor และ Tayib. 2012 : 21-24) ประกอบด้วย

1.1 ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกในองค์กร (Internal Stakeholders Involvement : ISI) หมายถึง การร่วมกันคิดหาแนวทางในการพัฒนาแผนการปฏิบัติงานขององค์กร โดยมีการวางแผนจัดประชุมและสัมมนา เพื่อเปิดโอกาสให้มีการแสดงความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแผนการปฏิบัติงานที่องค์กรต้องการพัฒนาและปรับปรุงให้มีการทำงานที่ดียิ่งขึ้น รวมถึงการสื่อสารและ ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับแผนการปฏิบัติงาน

1.2 ด้านการจัดการเชิงกลยุทธ์ (Strategic Management : SGM) หมายถึง การกำหนดทิศทาง การดำเนินงานให้ถูกต้องและเหมาะสมกับเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ขององค์กร เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานและเป็นเป้าหมายในระยะยาว โดยพิจารณาจากการเปลี่ยนแปลง

ของสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และเทคโนโลยี รวมถึงศักยภาพและความสามารถขององค์กร

1.3 ด้านการจัดสรรทรัพยากร (Allocation of Resources : ALR) หมายถึง การจัดแบ่งทรัพยากรภายในองค์กรที่มีอยู่อย่างจำกัด เพื่อให้แต่ละฝ่ายขององค์กรได้นำทรัพยากรไปใช้ในการปฏิบัติงานอย่างเหมาะสมและถูกต้องตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ซึ่งจะต้องนำทรัพยากรไปใช้อย่างคุ้มค่าและทำให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับองค์กร รวมถึงช่วยลดต้นทุนการผลิตและสร้างกำไรสูงสุดให้แก่องค์กรธุรกิจได้

1.4 ด้านการจัดการประสิทธิภาพ (Efficiency Management : EMA) หมายถึง การตรวจสอบขั้นตอนในแผนกลยุทธ์ โดยพิจารณาจากแนวทางที่ใช้ปฏิบัติงานให้มีความสอดคล้องกับศักยภาพการปฏิบัติงานขององค์กร ซึ่งจะต้องมีการวิเคราะห์ถึงความเป็นไปได้ การยอมรับและความน่าเชื่อถือในแนวทางของแผนการปฏิบัติงานก่อนจะนำไปใช้งานจริง รวมถึงการให้ความสำคัญกับการพัฒนาความรู้ ความสามารถและทักษะของสมาชิกอย่างต่อเนื่อง

1.5 ด้านการวัดประสิทธิภาพ (Efficiency Measurement : EME) หมายถึง การวางแผนขั้นตอนในการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานของสมาชิกทุกฝ่าย โดยมีการพิจารณาจากงานที่ได้รับมอบหมายนำไปเปรียบเทียบกับเป้าหมายขององค์กรที่กำหนดไว้ เพื่อให้สมาชิกรับรู้ถึงเป้าหมายในการปฏิบัติงานของตนเอง ซึ่งจะต้องมีการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ

2. ผลการดำเนินงาน (Operational Performance : OPP)

ผลการดำเนินงาน หมายถึง ผลลัพธ์ที่ได้รับจากการประเมินผลการปฏิบัติงานขององค์กร โดยเปรียบเทียบระหว่างผลงานที่ปฏิบัติจริงกับเป้าหมายขององค์กรที่ได้กำหนดไว้ ตามแนวคิด

Balanced Scorecard ที่เป็นเครื่องมือสำหรับนำมาใช้ในการปรับปรุงศักยภาพการทำงานขององค์กร ซึ่งผลลัพธ์ดังกล่าวสามารถนำไปเป็นข้อมูลในการช่วยตัดสินใจเกี่ยวกับการหาแนวทางในการพัฒนาแผนการปฏิบัติงานแบบใหม่ให้ดียิ่งขึ้นภายในอนาคตต่อไปได้ (พลสุ เดชะรินทร์. 2548 : 67-106) ประกอบด้วย

2.1 ด้านการเงิน (Financial Perspective : FNP) หมายถึง ผลการปฏิบัติงานจากกลยุทธ์ขององค์กรที่แสดงผลออกมาในรูปแบบผลประกอบการ การเติบโตของรายได้ที่เพิ่มขึ้นจากลูกค้ากลุ่มเดิมและกลุ่มลูกค้ารายใหม่ รวมถึงกำไรที่ได้มาจากการเพิ่มของส่วนแบ่งทางการตลาดที่มีการเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

2.2 ด้านลูกค้า (Customer Perspective : CMP) หมายถึง ความสามารถขององค์กรในการตอบสนองต่อความต้องการของลูกค้าได้ เพื่อให้มีอัตราการซื้อซ้ำของลูกค้าเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง รวมถึงให้ความสนใจและเอาใจใส่ต่อคำติชมหรือความคิดเห็นของลูกค้า

2.3 ด้านกระบวนการภายใน (Internal Process Perspective : IBP) หมายถึง การคิดค้นกระบวนการทำงานแบบใหม่ภายในองค์กร เพื่อทำให้เกิดการพัฒนาสินค้าและบริการอยู่ตลอดเวลา โดยมีการคัดเลือกสมาชิกที่มีความรู้และความสามารถตรงกับความจำเป็นและความต้องการขององค์กร รวมถึงการจัดระบบการทำงานของสมาชิกที่เป็นทีมให้มีผลดำเนินงานที่ดีมากยิ่งขึ้น

2.4 ด้านการเรียนรู้และการพัฒนา (Learning and Growth Perspective : LGP) หมายถึง ความสามารถในการพัฒนาและปรับปรุงโครงสร้างในการดำเนินงานขององค์กร เนื่องจากมีความจำเป็นต่อการเจริญเติบโตขององค์กรในอนาคต โดยจะเน้นไปที่การฝึกอบรม การเพิ่มทักษะความรู้และความสามารถให้กับสมาชิกในการพัฒนาคุณภาพในการทำงานอย่างต่อเนื่อง

เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า ผู้ประกอบการธุรกิจที่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการวางแผนเชิงกลยุทธ์ขององค์กรต่างๆ สามารถสรุปได้ว่า หากองค์กรใดที่มีการวางแผนเชิงกลยุทธ์ที่ดี ก่อให้เกิดการกำหนดการปฏิบัติงานตามแผนในระยะยาว ทำให้การทำงานมีประสิทธิภาพ ผลจากการดำเนินงาน เกิดความได้เปรียบทางการแข่งขัน นำไปสู่การเจริญเติบโตของธุรกิจและประสบความสำเร็จ

จากที่กล่าวมาข้างต้น จึงกล่าวได้ว่า การวางแผนเชิงกลยุทธ์เป็นแนวทางการปฏิบัติงานที่สำคัญ ส่งผลต่อผลการดำเนินงานที่ดียิ่งขึ้นขององค์กรในอนาคตได้ ดังนั้นจึงตั้งเป็นสมมุติฐานการวิจัยได้ดังนี้

สมมุติฐานในการวิจัย : การวางแผนเชิงกลยุทธ์มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับการดำเนินงาน

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. กระบวนการ และวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้ประกอบการธุรกิจ OTOP ในจังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 1,127 คน (สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดร้อยเอ็ด. 2558 : เว็บไซต์) และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัย ได้แก่ ผู้ประกอบการธุรกิจ OTOP ในจังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 291 คน โดยการเปิดตาราง Krejcie และ Morgan (บุญชม ศรีสะอาด. 2554 : 43) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม โดยผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถาม จำนวน 400 ชุด เมื่อครบกำหนดภายใน 15 วัน ได้รับคืนแบบสอบถามมา 126 ฉบับ จากนั้นผู้วิจัยจึงดำเนินการส่งแบบสอบถามไปให้กลุ่มตัวอย่างเดิมที่ยังไม่ส่งกลับมาอีกครั้ง ปรากฏว่ามีแบบสอบถามที่ตอบกลับมา มีความสมบูรณ์ทั้งสิ้น 140 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 35 เมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนแบบสอบถามที่ส่งไปยัง

กลุ่มตัวอย่าง ซึ่งสอดคล้องกับ Aaker, Kumar และ Day (2001) ได้นำเสนอว่า การส่งแบบสอบถามต้องมีอัตราการตอบกลับอย่างน้อยร้อยละ 20 จึงจะถือว่ายอมรับได้

2. การวัดคุณลักษณะของตัวแปร

การวางแผนเชิงกลยุทธ์ สามารถจำแนกออกเป็น 5 ด้าน รวมทั้งหมด 20 ข้อ ดังนี้ 1) ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกในองค์กรประกอบด้วย 4 คำถาม โดยครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับกิจการ สนับสนุนการมีส่วนร่วมในการคิดหาแนวทาง พัฒนาการทำงานร่วมกัน กิจการตระหนักถึงการ จัดประชุมและสัมมนาเพื่อเปิดโอกาสให้มีการแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการพัฒนากิจการ กิจการส่งเสริมให้มีการประสานงานของทุกฝ่ายเพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในการทำงาน และกิจการให้ความสำคัญในการให้ทุกฝ่ายเข้าร่วมประเมินผลของแผนการทำงานร่วมกัน 2) ด้านการจัดการเชิงกลยุทธ์ ประกอบด้วย 4 คำถาม โดยครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับกิจการมุ่งเน้นการกำหนดทิศทาง การดำเนินงานให้ตรงกับเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ขององค์กร กิจการให้ความสำคัญกับการวิเคราะห์ การเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคมและเทคโนโลยี กิจการตระหนักถึงความสามารถในการทำงานขององค์กร เพื่อก่อให้เกิดการจัดทำแผนการทำงานที่เหมาะสม และ กิจการให้ความสำคัญกับการติดตามผลของการทำงาน รวมถึงมีการปรับเปลี่ยนวิธีการที่ไม่เหมาะสมออก เพื่อหาวิธีการทำงานแบบใหม่ที่ดีขึ้น 3) ด้านการจัดสรรทรัพยากร ประกอบด้วย 4 คำถาม โดยครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับกิจการให้ความสำคัญกับการจัดสรรทรัพยากร เพื่อใช้ในการทำงานอย่างเหมาะสมตามวัตถุประสงค์ขององค์กร กิจการตระหนักถึงการนำทรัพยากรไปใช้อย่างคุ้มค่าและทำให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับกิจการ กิจการให้ความสำคัญกับการใช้ทรัพยากร เพื่อช่วยลดต้นทุนการผลิตและสร้างกำไรให้กับกิจการ และ กิจการ สนับสนุนการจัดสรรทรัพยากรให้เพียงพอในการนำ

ไปใช้ทำงานตามแผนอย่างต่อเนื่อง 4) ด้านการจัดการประสิทธิภาพ ประกอบด้วย 4 คำถาม โดยครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับกิจกรรมมุ่งเน้นให้มีการตรวจสอบขั้นตอนของแผนการทำงาน กิจกรรมให้ความสำคัญกับการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ของแผนการทำงาน กิจกรรมตระหนักถึงการยอมรับและความน่าเชื่อถือของแผนการทำงานก่อนจะนำไปใช้งานจริง และกิจกรรมมุ่งเน้นการพัฒนาความรู้ ความสามารถและทักษะของสมาชิกอย่างต่อเนื่อง เพื่อส่งเสริมให้ขั้นตอนของแผนการทำงานมีความเหมาะสมและถูกต้อง 5) ด้านการวัดประสิทธิภาพ ประกอบด้วย 4 คำถาม โดยครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับกิจกรรมส่งเสริมให้มีการวางแผนการประเมินผลการทำงานของสมาชิก กิจกรรมมุ่งเน้นให้สมาชิกรับรู้ถึงเป้าหมายในการทำงานของตนเอง กิจกรรมตระหนักถึงการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ และกิจกรรมให้ความสำคัญกับการปรับแผนการทำงานใหม่ หากผลลัพธ์จากการวัดประสิทธิภาพการปฏิบัติงานไม่เป็นไปตามเป้าหมาย

ผลการดำเนินงาน สามารถจำแนกออกเป็น 4 ด้าน รวมทั้งหมด 17 ข้อ ดังนี้ 1) ด้านการเงิน ประกอบด้วย 4 คำถาม โดยครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับกิจกรรมมีรายได้เพิ่มขึ้นจากลูกค้ากลุ่มเดิมและลูกค้ารายใหม่ กิจกรรมมีส่วนแบ่งทางการตลาดที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง กิจกรรมสามารถลดต้นทุนการผลิตต่อหน่วย เพื่อแข่งขันด้านราคากับคู่แข่ง และกิจกรรมมีผลการดำเนินงานที่เป็นไปตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ได้เป็นอย่างดี 2) ด้านลูกค้า ประกอบด้วย 4 คำถาม โดยครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับกิจกรรมสามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้อย่างสม่ำเสมอ กิจกรรมมีอัตราการซื้อซ้ำของลูกค้าเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง กิจกรรมสามารถแสวงหาลูกค้าใหม่พร้อมกับรักษาลูกค้าเก่าได้เป็นอย่างดี และกิจกรรมสามารถสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้าอย่างต่อเนื่อง 3) ด้านกระบวนการภายใน ประกอบด้วย 5 คำถาม โดยครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับ

กับกิจกรรมสามารถคิดค้นกระบวนการทำงานแบบใหม่ภายในองค์กรอยู่ตลอดเวลา กิจกรรมสามารถคัดเลือกสมาชิกที่มีความรู้ ความสามารถตรงตามความต้องการขององค์กร กิจกรรมสามารถจัดระบบการทำงานของสมาชิกที่เป็นทีมให้มีผลดำเนินงานที่ดีมากยิ่งขึ้น กิจกรรมมีการเตรียมพร้อมด้านวัตถุดิบในการนำมาใช้ดำเนินงานได้อย่างเพียงพอ และกิจกรรมสามารถตรวจสอบคุณภาพของสินค้าและบริการอยู่เสมอ 4) ด้านการเรียนรู้และการพัฒนา ประกอบด้วย 4 คำถาม โดยครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับกิจกรรมสามารถพัฒนาและปรับปรุงโครงสร้างในการดำเนินงานขององค์กรได้อย่างต่อเนื่อง กิจกรรมสามารถพัฒนาคุณภาพในการทำงานของสมาชิก โดยการเพิ่มทักษะ ความรู้และความสามารถให้กับสมาชิก กิจกรรมสามารถลดข้อผิดพลาดในการจำหน่ายสินค้าไปยังลูกค้า โดยการตรวจสอบคุณภาพของสินค้าก่อนนำไปจำหน่าย และกิจกรรมสามารถคิดค้นและปรับปรุงการผลิตให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

3. คุณภาพของเครื่องมือวัด

ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือจากการนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try-Out) กับผู้ประกอบการธุรกิจ OTOP ในจังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 30 คนแรก และการทดสอบความเที่ยงตรง โดยผ่านการพิจารณาเนื้อหาข้อคำถามจากผู้เชี่ยวชาญ รวมทั้งการหาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (Discriminant Power) โดยใช้เทคนิค Item - total Correlation ซึ่งการวางแผนเชิงกลยุทธ์ มีค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.588 - 0.912 ผลการดำเนินงาน มีค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.693 - 0.888 ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของแนวคิดของ รังสรรค์ มณีเล็ก และคณะ (2546 : 35) ได้เสนอว่า การทดสอบค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามเกินกว่า 0.40 เป็นเครื่องมือที่มีคุณภาพเพียงพอในการเก็บข้อมูลต่อไป และการหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ซึ่งการ

วางแผนเชิงกลยุทธ์ มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา อยู่ระหว่าง 0.831 - 0.937 และผลการดำเนินงาน มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา อยู่ระหว่าง 0.892 - 0.915 ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Hair และคณะ (2006 : 137) ได้นำเสนอว่า ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามควรอยู่ในระดับมากกว่า 0.70 จึงถือว่าเครื่องมือมีคุณภาพ ซึ่งสามารถนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างได้ โดยกำหนดการให้คะแนนคำตอบของแบบสอบถาม (บุญชม ศรีสะอาด. 2554 : 121) ดังนี้

ระดับความคิดเห็นมากที่สุด กำหนดให้ 5 คะแนน

ระดับความคิดเห็นมาก กำหนดให้ 4 คะแนน

ระดับความคิดเห็นปานกลาง กำหนดให้ 3 คะแนน

ระดับความคิดเห็นน้อย กำหนดให้ 2 คะแนน

ระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด กำหนดให้ 1 คะแนน

จากนั้นวิเคราะห์ค่าคะแนนเฉลี่ยของแบบสอบถาม โดยใช้เกณฑ์ในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ย (บุญชม ศรีสะอาด. 2554 : 121) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 - 3.50 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

4. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้การวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบพหุคูณ และการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณในการทดสอบความสัมพันธ์และผลกระทบของการวางแผนเชิงกลยุทธ์ที่มีต่อผลการดำเนินงานทางโดยรวมของธุรกิจ OTOP ในจังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งสามารถเขียนเป็นสมการได้ดังนี้

$$OPP = \beta_0 + \beta_1 SGM + \beta_2 ALR + \beta_3 EME + \varepsilon$$

โดย β แทน ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย

ε แทน ค่าความคลาดเคลื่อนของการพยากรณ์

OPP แทน ผลการดำเนินงานโดยรวม

SGM แทน การวางแผนเชิงกลยุทธ์ ด้านการจัดการเชิงกลยุทธ์

ALR แทน การวางแผนเชิงกลยุทธ์ ด้านการจัดสรรทรัพยากร

EME แทน การวางแผนเชิงกลยุทธ์ ด้านการวัดประสิทธิภาพ

ผลลัพธ์การวิจัยและการอภิปรายผล

ตาราง 1 การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ของการวางแผนเชิงกลยุทธ์กับผลการดำเนินงานโดยรวมของธุรกิจ OTOP ในจังหวัดร้อยเอ็ด

ตัวแปร	OPP	ISI	SGM	ALR	EMA	EME	VIFs
\bar{X}	3.72	3.71	3.76	3.99	3.88	3.84	
S.D.	0.59	0.69	0.72	0.77	0.66	0.70	
OPP	-	0.653*	0.638*	0.635*	0.673*	0.696*	
ISI		-	0.781*	0.633*	0.682*	0.703*	3.066
SGM			-	0.709*	0.694*	0.665*	3.265
ALR				-	0.747*	0.663*	2.711
EMA					-	0.783*	3.541
EME						-	3.040

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตาราง 1 พบว่า ตัวแปรอิสระการวางแผนเชิงกลยุทธ์แต่ละด้านมีความสัมพันธ์กัน ซึ่งอาจทำให้เกิดเป็นปัญหา Multicollinearity ดังนั้น ผู้วิจัยจึงทำการทดสอบ Multicollinearity โดยใช้ค่า VIFs ปรากฏว่าค่า VIFs ของตัวแปรอิสระการ

วางแผนเชิงกลยุทธ์ มีค่าตั้งแต่ 2.711 - 3.541 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 10 แสดงว่า ตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กันในระดับที่ไม่ก่อให้เกิดปัญหา Multicollinearity (Black. 2013 : 582)

ตาราง 2 การทดสอบความสัมพันธ์ของสัมประสิทธิ์การถดถอยการวางแผนเชิงกลยุทธ์กับผลการดำเนินงานทางโดยรวมของธุรกิจ OTOP ในจังหวัดร้อยเอ็ด

การวางแผนเชิงกลยุทธ์	ผลการดำเนินงานโดยรวม		t	p-value
	สัมประสิทธิ์ถดถอย	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน		
ค่าคงที่ (a)	1.067	0.206	5.187*	0.000
1. ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกในองค์กร (ISI)	0.187	0.162	1.902	0.059
2. ด้านการจัดการเชิงกลยุทธ์ (SGM)	0.174	0.071	2.448*	0.016
3. ด้านการจัดทรัพยากร (ALR)	0.159	0.067	2.384*	0.019
4. ด้านการจัดการประสิทธิภาพ (EMA)	0.154	0.124	1.452	0.149
5. ด้านการวัดประสิทธิภาพ (EME)	0.356	0.070	5.091*	0.000

F = 57.219 p = 0.000 AdjR² = 0.548

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตาราง 2 พบว่า การวางแผนเชิงกลยุทธ์ มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับผลการดำเนินงานโดยรวม และตัวแปรที่สามารถพยากรณ์ผลการดำเนินงานโดยรวม ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกในองค์กร ด้านการจัดการเชิงกลยุทธ์ ด้านการจัดทรัพยากร และด้านกาปรับตัวประสิทธิภาพ ซึ่งสามารถสร้างสมการพยากรณ์ผลการดำเนินงานโดยรวม ได้ดังนี้

$$OPP = 1.067 + 0.174SGM + 0.159ALR + 0.356EME$$

อภิปรายผล

1. การวางแผนเชิงกลยุทธ์ ด้านการจัดการเชิงกลยุทธ์ มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับผลการดำเนินงานโดยรวม เนื่องจากการกำหนดทิศทางการทำงานให้ถูกต้องและเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ขององค์กร เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานในระยะยาวจากการพิจารณาถึงการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมที่คาดว่าจะส่งผลต่อการดำเนินงานขององค์กร ให้สัมพันธ์กับศักยภาพและความสามารถที่มีในองค์กร ก่อให้เกิดการจัดทำแผนงานให้สอดคล้องกับโอกาสทางธุรกิจที่เกิดขึ้น ส่งผลให้องค์กรมีผลการดำเนินงานที่เป็นไปตามวัตถุประสงค์และมีรายได้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ปีณรส มาลากุล ณ อยุธยา (2550 : 1-12) กล่าวว่า การกำหนดเป้าหมายในการดำเนินงานเป็นการวางแผนปฏิบัติงานที่มีการระบุถึงขั้นตอนต่าง ๆ ที่จะต้องดำเนินการปรับปรุงและพัฒนาองค์กร โดยการพิจารณาถึงปัจจัยสภาพแวดล้อมทั้งภายนอกและภายในที่เกี่ยวข้องกับองค์กรมาวิเคราะห์ให้เกิดเป็นแนวปฏิบัติ ทำให้องค์กรสามารถจัดระบบในการทำงานของสมาชิกให้มีประสิทธิภาพที่ดีมากขึ้น ซึ่งส่งผลให้มีส่วนแบ่งทางการตลาดที่เพิ่มขึ้นจากการประสานงานร่วมกันอย่างดี และสอดคล้องกับงาน

วิจัยของ เฉลิมชัย อุทการ (2557 : 92) พบว่า การจัดการวางแผนการปฏิบัติงานเป็นสิ่งสำคัญต่อการบริหารงานภายในองค์กร เพราะเมื่อองค์กรมีการวางแผนที่ดี สมาชิกมีความสามารถในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ จะทำให้ผลการทำงานมีคุณภาพเป็นที่พึงพอใจของลูกค้า ทำให้ส่วนแบ่งทางการตลาดขององค์กรเพิ่มมากขึ้น

2. การวางแผนเชิงกลยุทธ์ ด้านการจัดสรรทรัพยากร มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับผลการดำเนินงานโดยรวม เนื่องจากองค์กรจะต้องบริหารทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดภายในองค์กร เพื่อใช้ในการทำงานให้เหมาะสมและเพียงพอตามวัตถุประสงค์ขององค์กร โดยมีการสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้าจากการตอบสนองต่อความต้องการของลูกค้าให้ได้เป็นอย่างดี รวมถึงการส่งเสริมและพัฒนาทักษะ ความรู้และความสามารถของสมาชิกให้มีการตอบสนองต่อความต้องการของลูกค้าได้ ทำให้องค์กรมีสมาชิกที่มีคุณภาพในการทำงานที่ดีส่งผลให้การดำเนินงานขององค์กรมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริทิพย์ ศรีสุราช (2550 : 101) พบว่า องค์กรที่สามารถวางแผนหรือคิดหาแนวทางในการจัดแบ่งทรัพยากรให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมภายในและภายนอก จะก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการจัดแบ่งทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดได้เป็นอย่างดีและมีความคล่องตัวในการนำทรัพยากรไปใช้ในการปฏิบัติงานตามความต้องการใช้ภายในองค์กร ส่งผลให้ลูกค้าเกิดความพึงพอใจจากการดำเนินงานขององค์กรที่สามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้ทันเวลา และสอดคล้องกับแนวคิดของ ชูชัย สมิทธิไกร (2556 : 10) กล่าวว่า การบริหารทรัพยากรในองค์กรอย่างเหมาะสม ทำให้สามารถถูกกับงานที่มอบหมาย และถือเป็นการสนับสนุนแผนการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ โดยการจัดลำดับความสำคัญและพิจารณาจากวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ให้ความถูกต้อง ซึ่งอาศัยความรู้ ความสามารถและทักษะที่มีของสมาชิกใน

องค์กรมาใช้ประโยชน์ในการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพและสามารถเข้าใจถึงความต้องการของลูกค้า เพื่อให้ทันต่อการตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้

3. การวางแผนเชิงกลยุทธ์ ด้านการวัดประสิทธิภาพ มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับผลการดำเนินงานโดยรวม เนื่องจากการวัดความสำเร็จของประสิทธิภาพในการดำเนินงานองค์กรจะต้องมีการมุ่งเน้นให้สมาชิกรับรู้ถึงเป้าหมายในการทำงาน เพื่อการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานของสมาชิกอย่างสม่ำเสมอ หากผลจากการวัดประสิทธิภาพในการดำเนินงานไม่ปฏิบัติตามเป้าหมาย ผู้ประกอบการและสมาชิกจะต้องมีการคิดค้นและปรับแผนการทำงานใหม่ ทำให้การบริหารจัดการระบบการทำงานมีผลการดำเนินงานที่ดียิ่งขึ้น อีกทั้งยังสามารถพัฒนาและปรับปรุงโครงสร้างในการดำเนินงานขององค์กรได้อย่างต่อเนื่อง เพื่อลดข้อผิดพลาดในการทำงานจากการเรียนรู้และประสบการณ์ในการทำงานที่เพิ่มมากขึ้น รวมถึงการสร้างความพึงพอใจจากการตอบสนองต่อความต้องการของลูกค้าได้ ทำให้องค์กรมีรายได้และส่วนแบ่งทางการตลาดเพิ่มขึ้นด้วยเช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุคาร์ตัน กิมศิริ (2551 : 62) พบว่า การวัดผลความสำเร็จในการปฏิบัติงานเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดการแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกาปฏิบัติงานให้บรรลุผลสำเร็จ ซึ่งจะต้องใช้ทักษะ ความรู้และความสามารถในการวิเคราะห์ปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นและความต้องการของลูกค้าที่เปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลาจากการค้นหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่จะส่งผลกระทบต่อระหว่างการทำงาน เพื่อให้งานที่ได้รับมอบหมายประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย สร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้าและเพิ่มรายได้ให้แก่องค์กร และสอดคล้องกับงานวิจัยของ นรินทร์ธรา วีระอารีวงศ์ (2556 : 10) พบว่าความสำเร็จของระบบการวัดผลการปฏิบัติงาน ถือเป็นสิ่งสำคัญในการช่วยให้องค์กรเกิดความมั่นใจต่อการตัดสินใจในการค้นหา

แนวทางปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงความสามารถในการปฏิบัติงานให้ทันต่อสภาพแวดล้อม เพื่อให้องค์กรสามารถระบุถึงปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นและได้รับการแก้ไขปัญหาได้อย่างทันเวลา ดังนั้น ความสำเร็จของระบบการวัดผลการปฏิบัติงานจึงมีความสำคัญและส่งผลกระทบต่อความสำเร็จขององค์กร

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาในอนาคต และข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาในอนาคต

1.1 ผู้ประกอบการธุรกิจ OTOP ควรให้ความสำคัญกับการวางแผนเชิงกลยุทธ์ ด้านการวัดประสิทธิภาพ โดยการตรวจสอบคุณภาพของสินค้าก่อนนำไปจำหน่าย เพื่อลดข้อผิดพลาดในการจำหน่ายสินค้าไปยังลูกค้า และควรมุ่งเน้นให้สมาชิกในองค์กรมีการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ หากผลลัพธ์จากการวัดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานไม่ปฏิบัติตามเป้าหมาย ผู้ประกอบการธุรกิจควรมีการปรับแผนการทำงานใหม่ เพื่อให้องค์กรมีรายได้เพิ่มขึ้นและสามารถสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้าอย่างต่อเนื่อง

1.2 ผู้ประกอบการธุรกิจ OTOP ควรให้ความสำคัญกับการวางแผนเชิงกลยุทธ์ ด้านการจัดสรรทรัพยากร โดยการนำทรัพยากรไปใช้อย่างคุ้มค่า ทำให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับองค์กรและควรจัดสรรทรัพยากรให้เพียงพอต่อการนำไปใช้ปฏิบัติงานตามแผนให้ได้อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้องค์กรสามารถตอบสนองทันต่อความต้องการของลูกค้า

1.3 ผู้ประกอบการธุรกิจ OTOP ควรให้ความสำคัญกับการวางแผนเชิงกลยุทธ์ ด้านการจัดการเชิงกลยุทธ์ โดยการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจการเมือง สังคมและเทคโนโลยี รวมทั้งควรมีการวิเคราะห์ถึงความสามารถในการทำงานขององค์กร

เพื่อก่อให้เกิดการจัดทำแผนการทำงานที่เหมาะสมและมีผลการดำเนินงานที่เป็นไปตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ได้เป็นอย่างดี

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาความสัมพันธ์ และผลกระทบของการวางแผนเชิงกลยุทธ์ที่มีผลต่อการดำเนินงานในกลุ่มธุรกิจ OTOP ของแต่ละจังหวัด เช่น ธุรกิจ OTOP จังหวัดมหาสารคาม ธุรกิจ OTOP จังหวัดขอนแก่น เป็นต้น เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความสัมพันธ์ของแต่ละกลุ่มตัวอย่างว่ามีความแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร

2.2 ควรมีการศึกษาปัญหา และอุปสรรคที่มีต่อการวางแผนเชิงกลยุทธ์ ซึ่งทำให้ผู้ประกอบการธุรกิจ OTOP เพื่อทราบถึงแนวทางหรือวิธีการในการปรับปรุงและแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการ อันส่งผลต่อการเพิ่มศักยภาพในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นและการสร้างผลการดำเนินงานให้กับธุรกิจ OTOP

2.3 ควรมีการศึกษาความสัมพันธ์ และผลกระทบของการวางแผนเชิงกลยุทธ์และผลการดำเนินงานของธุรกิจ OTOP ที่แยกประเภทธุรกิจเป็นธุรกิจการผลิต ธุรกิจบริการ และธุรกิจการค้า เพื่อนำมาเปรียบเทียบและเป็นแนวทางในการพัฒนาผลงานวิจัยต่อไป

2.4 ควรมีการศึกษาความสัมพันธ์ และผลกระทบของการวางแผนเชิงกลยุทธ์และผลการดำเนินงานของธุรกิจอื่นๆ เช่น ธุรกิจจำหน่ายอาหาร ธุรกิจจำหน่ายเครื่องดื่ม และธุรกิจแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร เป็นต้น เพื่อนำมาเปรียบเทียบและเป็นแนวทางในการพัฒนาผลงานวิจัยต่อไป

2.5 ควรมีการพิจารณาการใช้วิธีการเก็บข้อมูลในรูปแบบอื่น เช่น การสัมภาษณ์ผู้ประกอบการเรื่องการวางแผนเชิงกลยุทธ์ ซึ่งจะทำได้ ข้อมูลในเชิงลึกมากขึ้น และขอแนะนำหรือข้อเสนอแนะในการวางแผนเชิงกลยุทธ์ เป็นต้น เพื่อเป็นประโยชน์ในการศึกษาวิจัยการวางแผนเชิงกลยุทธ์ในครั้งต่อไป

สรุปผลการวิจัย

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการวางแผนเชิงกลยุทธ์กับผลการดำเนินงานของผู้ประกอบการธุรกิจ OTOP ในจังหวัดร้อยเอ็ด จากการศึกษา พบว่า การวางแผนเชิงกลยุทธ์ ด้านการจัดการเชิงกลยุทธ์ ด้านการจัดสรรทรัพยากร และด้านการวัดประสิทธิภาพ มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับผลการดำเนินงาน ดังนั้นผู้ประกอบการธุรกิจ OTOP ในจังหวัดร้อยเอ็ด ควรให้ความสำคัญกับการวางแผนขั้นตอนในการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานของสมาชิกทุกฝ่ายจากงานที่ได้รับมอบหมาย เพื่อนำไปเปรียบเทียบกับเป้าหมายขององค์กร กำหนดไว้ โดยการนำทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด ภายในองค์กรมาใช้ให้เหมาะสมและเพียงพอ สำหรับการนำทรัพยากรไปใช้ในการปฏิบัติงานตามวัตถุประสงค์ขององค์กร รวมถึงการเปิดโอกาสให้มีการแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการพัฒนาองค์กรเพื่อให้ได้ผลดำเนินงานที่ดีมากยิ่งขึ้น โดยการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และเทคโนโลยี

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยประเภทนิสิตระดับปริญญาโทคณะกรรมการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม งบประมาณเงินรายได้ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2559

เอกสารอ้างอิง

- กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย. (2558). *รวมผลการจำหน่ายสินค้าหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์*. <http://203.114.112.233/CDDCENTER/cdd_report/otop_r04.php?year=2558> 24 มีนาคม 2560.
- เฉลิมชัย อุทการ. (2557). *ผลกระทบของการบริหารการผลิตเชิงกลยุทธ์ที่มีต่อความได้เปรียบทางการแข่งขันของธุรกิจอุตสาหกรรมอาหารในประเทศไทย*. วิทยานิพนธ์ ศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ชฎารัตน์ สุขศีล. (2551). *ความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิภาพการจัดการความรู้กับผลการดำเนินงานธุรกิจผลิตภัณฑ์ผ้าไหมในเขตจังหวัดมหาสารคาม*. วิทยานิพนธ์ บข.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ชูชัย สมितिไกร. (2553). *พฤติกรรมผู้บริโภค*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นรินทร์ธรา วีระอารีวงศ์. (2556). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการออกแบบระบบการวัดผลการนำระบบการวัดผลไปใช้และสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมองค์กรกับความสำเร็จของระบบการวัดผล : กรณีศึกษากลุ่มอุตสาหกรรมธุรกิจการเงิน*. วิทยานิพนธ์ บ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). *การวิจัยเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น.
- ปัทมรส มาลากุล ณ อยุธยา. (2550). "การจัดการเชิงกลยุทธ์," *วารสารการประกันคุณภาพ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*. 8(1) : 1-12.
- พสุ เดชะรินทร์. (2548). *Balanced Scorecard รัลึกในการปฏิบัติ*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รังสรรค์ มณีเล็ก และคณะ. (2546). *การพัฒนาเครื่องมือสำหรับการประเมินการศึกษา*. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ศิริทิพย์ พงษ์พันธ์. (2550). *ผลการส่งเสริมการขายมุ่งผู้บริโภคที่มีต่อการเลือกซื้อโทรศัพท์เคลื่อนที่ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ บข.ม. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศิริทิพย์ ศรีสุราช. *ผลกระทบของประสิทธิภาพการบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่มีต่อผลการดำเนินงานของสำนักงานบัญชีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. วิทยานิพนธ์ บข.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2550.
- สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดร้อยเอ็ด. *ฐานข้อมูลผลิตภัณฑ์ หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ตุลาคม 2557 - มีนาคม 2558*. <<http://roiet.cdd.go.th/otop/otop.html>> 24 เมษายน 2558.
- สุดารัตน์ กิมศิริ. (2551). *ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์จังหวัดอุตรดิตถ์*. วิทยานิพนธ์ รป.ม. อุตรดิตถ์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.
- Aaker, D.A., Kumar, V. and Day, G.S. *Marketing Research*. 7th ed. New York : John Wiley and Sons, 2001.
- Black, K. *Applied Business Statistics Making Better Business Decisions*. 7th ed. Singapore : Wiley, 2013.
- Hair, J.F., Jr., Black, W.C., Babin, B.J., Anderson, R.E., and Tatham, R.L. *Multivariate Data Analysis*. 6th ed. Upper Saddle River, NJ : Prentice Hall, 2006.
- Mansor, M. and Tayib, M. "Strategic Planning in Public Organization : The Case of a Tax Administration in a Developing Country," *Business Management Dynamics*. 8(1) : 20-33, 2012.

ความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนรู้ตลอดชีวิตกับความเป็นมืออาชีพของผู้ทำบัญชีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

The Relationship between Lifelong Learning and Professionalism of Bookkeepers in the Northeast

สิริรัมภา พวงพิลา,¹ จุลสุชดา ศิริสม² และณัฐวรรณ มุสิก³

Sirirumpa Puangpila,¹ Julsuchada Sirisom² and Naratthawun Musik³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนรู้ตลอดชีวิตกับความเป็นมืออาชีพของผู้ทำบัญชีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ทำบัญชีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 154 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์สหสัมพันธ์พหุคูณ และการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ ซึ่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้ถูกกำหนดให้เป็นตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์และผลกระทบต่อความเป็นมืออาชีพ ผลการวิจัยพบว่า การเรียนรู้ตลอดชีวิต ด้านการแก้ปัญหา และด้านความร่วมมือ และการทำงานเป็นทีม มีความสัมพันธ์และผลกระทบต่อความเป็นมืออาชีพโดยรวม

คำสำคัญ : การเรียนรู้ตลอดชีวิต, การแก้ปัญหา, นวัตกรรม, ความร่วมมือและการทำงานเป็นทีม, การสื่อสารและเทคโนโลยีสารสนเทศ, ความเป็นมืออาชีพ, ผู้ทำบัญชี

Abstract

The Objective of this research was to assess the relationship between Lifelong Learning and the Professionalism of Bookkeepers in the Northeast. A questionnaire was the instrument used for collecting the data from 154 bookkeepers throughout the Northeast. Multiple correlation analysis and multiple regression analysis were used as statistical techniques. Lifelong Learning was assigned as an independent variable that was related to and positively affected Professionalism. The results revealed that problem solving, collaboration, and teamwork of Lifelong Learning related and positively affected overall Professionalism.

Keywords : Lifelong Learning, Problem Solving, Innovation, Collaboration and Teamwork, Communications and Information Technology, Professionalism, Bookkeepers

¹ นิสิตระดับปริญญาโท หลักสูตรบัญชีมหาบัณฑิต คณะการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ Master Student, Master of Accountancy, Mahasarakham Business School, Mahasarakham University.

^{2,3} Assistant Professor, Mahasarakham Business School, Mahasarakham University.

บทนำ

การเปิดเสรีทางการค้าระหว่างประเทศ ธุรกิจต่างดำเนินงานและแข่งขันในโลกของการค้าที่ไร้พรมแดน การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในสังคมปัจจุบันที่ทวีความรุนแรงมากขึ้น ทั้งทางด้านสังคม การเมือง เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม อีกทั้งการเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อการทำงานในปัจจุบัน จึงทำให้การใช้ทรัพยากรมนุษย์ในการทำงานลดน้อยลง ดังนั้น การพัฒนาความรู้ความสามารถในด้านอาชีพ การทำงานจึงมีความจำเป็น เพราะการประกอบอาชีพเป็นสิ่งสำคัญต่อมนุษย์ที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ มนุษย์ได้ใช้เวลากว่าหนึ่งในสามของชีวิตในการประกอบอาชีพ นอกเหนือจากเหตุผลทางด้านเศรษฐกิจแล้ว การประกอบอาชีพยังทำให้มนุษย์รู้สึกว่าคุณค่าและมีประโยชน์ต่อตนเองและสังคม สร้างความภาคภูมิใจ และทำให้สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข และในโลกแห่งการทำงานที่มีการแข่งขันกันสูง เพื่อความอยู่รอดและฐานะทางสังคมที่สูงขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2557 : เว็บไซต์) ดังนั้นอาชีพผู้ทำบัญชีมีความสำคัญในองค์กรธุรกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถานะที่มีการแข่งขันกันสูง ในทางธุรกิจผู้ทำบัญชีเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการจัดทำและนำเสนอข้อมูลทางการเงินบัญชี คุณภาพของผู้ทำบัญชีย่อมส่งผลกระทบต่อคุณภาพของข้อมูลทางด้านบัญชี ซึ่งเป็นแหล่งข้อมูลที่สำคัญที่จะแสดงให้เห็นถึงความเป็นไปขององค์กรและช่วยสนับสนุนทำให้องค์กรมีศักยภาพในการบริหารจัดการองค์กรให้มีประสิทธิภาพสูงสุด ผู้ทำบัญชีจำเป็นต้องมีความรู้ความสามารถทางการบัญชีที่ดีแล้ว ยังจำเป็นต้องตื่นตัวตั้งรับมือกับการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต และเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง (พรพรรณ เอกเฝ้าพันธ์. 2541 : 3 - 4)

การเรียนรู้ตลอดชีวิต(Lifelong Learning)

เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอันเนื่องมาจากประสบการณ์ที่แต่ละบุคคลได้รับมา การเรียนรู้ในแต่ละครั้งจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านความรู้ ทักษะ ความคิด ความเข้าใจ ทั้งนี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตจะสร้างประสบการณ์ และองค์ความรู้ของตนเอง เพื่อให้เกิดทักษะและความชำนาญมีองค์ประกอบ 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ด้านการแก้ปัญหา (Problem Solving) 2) ด้านนวัตกรรม (Innovation) 3) ด้านความร่วมมือ และการทำงานเป็นทีม (Collaboration and Teamwork) และ 4) ด้านการสื่อสารและเทคโนโลยีสารสนเทศ (Communications and Information Technology) (วิจารณ์ พานิช. 2555 : 16-21) ดังนั้นการเรียนรู้ตลอดชีวิตถือเป็นการสร้างองค์กรอย่างหนึ่งที่น่าจะมีความสำคัญอย่างยิ่ง บุคลากรในองค์กรต้องมีการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา และเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง โดยมีเทคนิคที่ควรนำมาใช้ในการพัฒนาการเรียนรู้อของบุคลากรในองค์กร ซึ่งมีความสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้จะเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ โดยมุ่งเน้นให้บุคลากรในองค์กรมีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน ส่งผลให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ความเป็นมืออาชีพ (Professionalism)

เป็นการปฏิบัติงานด้วยความรู้ความสามารถที่มีประสิทธิภาพ มีความเชี่ยวชาญในสิ่งที่ปฏิบัติ ความเป็นอิสระในการดำเนินงาน ไม่เกิดความผิดพลาดในการปฏิบัติงานที่เป็นสาระสำคัญ ยึดถือในจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพอย่างเคร่งครัด ความเป็นมืออาชีพมีความสำคัญอย่างมากภายใต้การแข่งขันที่รุนแรงในตลาดแรงงาน เนื่องจากเป็นคุณลักษณะหรือคุณสมบัติที่องค์กรคาดหวังจะได้บุคลากรดังกล่าวมาช่วยพัฒนาองค์กร เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันกับคู่แข่งภายใต้ความกดดัน และการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในการดำเนินธุรกิจ บุคคลที่มีความพร้อมในการประกอบวิชาชีพจำเป็นต้องมีส่วนผสมของทักษะด้านต่างๆ

อย่างเหมาะสม ซึ่งมีองค์ประกอบ 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ความเชี่ยวชาญในวิชาชีพ (Excellence) 2) ความคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking) 3) ความสัมพันธ์กับผู้เกี่ยวข้อง (Relationship) และ 4) ความเชื่อมั่นในตนเอง (Self-Confidence) (สภาวิชาชีพบัญชี. 2558 : เว็บไซต์) ดังนั้นความเป็นมืออาชีพเป็นสิ่งที่สามารถสะท้อนให้เห็นถึงความรู้ความสามารถที่มีคุณภาพ และทักษะในการปฏิบัติงานได้อย่างชัดเจน เพื่อไม่ให้เกิดความผิดพลาดในการปฏิบัติงานที่เป็นสาระสำคัญ และนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาองค์กรให้เป็นมืออาชีพ

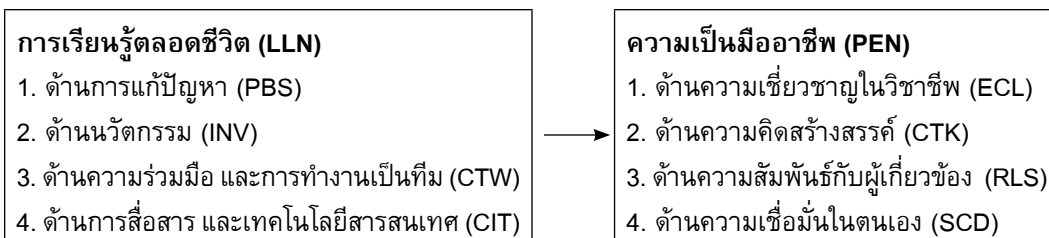
ผู้ทำบัญชี (Bookkeepers) เป็นผู้รับผิดชอบในการทำบัญชีของผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี ไม่ว่าจะกระทำในฐานะลูกจ้างของผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีหรือไม่ก็ตาม ต้องเป็นผู้มีคุณสมบัติตามที่พระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. 2543 กำหนดไว้และที่ขึ้นทะเบียนกับกรมพัฒนาธุรกิจการค้า มีหน้าที่จัดทำบัญชีเพื่อให้มีการแสดงผลการดำเนินงาน ฐานะการเงินหรือการเปลี่ยนแปลงฐานะการเงินของผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีที่เป็นอยู่ตามความเป็นจริงและตามมาตรฐานการบัญชี โดยมีเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีให้ถูกต้องครบถ้วนและลงรายการในบัญชี ผู้ทำบัญชีที่มีทักษะความเป็นมืออาชีพจะเป็นบุคคลที่มีจิตใจมองภาพกว้าง คิดและสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีประสิทธิภาพที่จะสอบถาม แสดงออกทางความคิดเชิงเหตุและเชิงผลวิเคราะห์และแก้ไขภาวะวิกฤตได้ ซึ่งจะส่งผลให้ผู้ทำบัญชีสามารถตัดสินใจได้ในบริบทของสังคม โดยใช้ดุลยพินิจได้เป็นอย่างดี และเกิดสมรรถนะทางวิชาชีพและโต้ตอบกับกลุ่มของคนที่มีความหลากหลายได้ (จินทนา สาขากร. 2544 : 2-3) ในปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงมาตรฐานการบัญชีมากมาย และมีแนวโน้มว่าในอนาคตจะมีการเปลี่ยนแปลงอยู่

ตลอดเวลา ซึ่งผู้ทำบัญชีจะต้องมีการเรียนรู้ตลอดชีวิตและเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การทำความเข้าใจและมีการพัฒนาตนเองให้มีประสิทธิภาพสูงสุด เพื่อให้ผลงานที่ออกมาามีคุณภาพและถูกต้อง (สภาวิชาชีพบัญชี. 2558 : เว็บไซต์) ดังนั้นผู้ทำบัญชีจึงต้องเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานด้านบัญชีและควรที่จะมีการพัฒนาตนเองโดยการเรียนรู้ตลอดชีวิตและเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะส่งผลให้ผู้ทำบัญชีปฏิบัติงานด้านบัญชีอย่างมืออาชีพ

จากเหตุผลที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาวิจัย ความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนรู้ตลอดชีวิตกับความเป็นมืออาชีพของผู้ทำบัญชีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทดสอบว่า การเรียนรู้ตลอดชีวิตมีความสัมพันธ์กับความเป็นมืออาชีพหรือไม่ อย่างไร ซึ่งทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ทำบัญชีในประเทศไทย ผลลัพธ์ที่ได้จากการวิจัยสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองของผู้ทำบัญชีให้มีความเป็นมืออาชีพ และสามารถเป็นข้อมูลในการวางแผนและดำเนินงานของผู้ทำบัญชีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ให้นำไปสู่การปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสามารถบรรลุตามวัตถุประสงค์ขององค์กรได้

เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและสมมุติของการวิจัย

ในการวิจัยในครั้งนี้ การเรียนรู้ตลอดชีวิตได้ถูกกำหนดให้เป็นตัวแปรอิสระ และมีความสัมพันธ์กับความเป็นมืออาชีพ จากวัตถุประสงค์ข้างต้นสามารถสรุปกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ดังนี้

รูปภาพประกอบ 1

โมเดลของการเรียนรู้ตลอดชีวิต และความเป็นมืออาชีพ

1. การเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning)

การเรียนรู้ตลอดชีวิต หมายถึง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอันเนื่องมาจากประสบการณ์ที่แต่ละบุคคลได้รับมา การเรียนรู้ในแต่ละครั้งจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านความรู้ ทักษะ ความคิด ความเข้าใจ การเรียนรู้จะสร้างประสบการณ์ และองค์ความรู้ของตนเอง เพื่อให้เกิดทักษะและความชำนาญประกอบด้วย (วิจารณ์ พานิช, 2555 : 16-21)

1.1 ด้านการแก้ปัญหา (Problem Solving) หมายถึง การเลือกเอาวิธีปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่งจากวิธีปฏิบัติหลายๆ อย่างที่มีอยู่มาใช้ให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ การเรียนรู้จากประสบการณ์จริงใน การปฏิบัติงานทางการบัญชี ที่มีการคิดค้นหาวิธีในการพัฒนางาน การแก้ไขปัญหาทางการบัญชีอย่างสร้างสรรค์ การแสวงหาความรู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อแก้ไขปัญหา และสนับสนุนในกลุ่ม เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ทางบัญชีร่วมกัน

1.2 ด้านนวัตกรรม (Innovation) หมายถึง กระบวนการสร้างสรรค์ คิดค้น พัฒนาสิ่งใหม่ๆ โดยรวมถึงผลิตภัณฑ์ กระบวนการ และแนวคิด ไม่ว่าจะเกิดจากการปฏิวัติเปลี่ยนแปลงอย่างสิ้นเชิง หรือการพัฒนาต่อยอดจากเดิมก็ตาม เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจ และก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมโดยรวม

1.3 ด้านความร่วมมือ และการทำงานเป็นทีม (Collaboration and Teamwork) หมายถึง การทำงานเป็นกลุ่มที่มีทักษะการทำงานที่แตกต่าง

กัน ซึ่งเป็นทักษะที่เติมเต็มซึ่งกันและกัน และมีเป้าหมายในการทำงานร่วมกัน โดยสมาชิกในทีมทุกคนต่างมีส่วนในการรับผิดชอบต่อเป้าหมายของทีมงาน การทำงานเป็นทีมต้องอาศัยการประสานงานระหว่างสมาชิกในระดับสูง

1.4 ด้านการสื่อสาร และเทคโนโลยีสารสนเทศ (Communications and Information Technology) หมายถึง เทคโนโลยีที่ช่วยในการรวบรวมจัดเก็บ ประมวลผล เรียกใช้ ด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ โดยการนำข้อมูลดิบและผ่านกระบวนการประมวลผลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ ซึ่งจะได้ข้อมูลสารสนเทศที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างรวดเร็ว โดยการรับและการส่งข้อมูลสารสนเทศ เพื่อบรรลุเป้าหมายของผู้ใช้

2. ความเป็นมืออาชีพ (Professionalism)

ความเป็นมืออาชีพ หมายถึง การปฏิบัติงานด้วยความรู้ความสามารถที่มีประสิทธิภาพ มีความเชี่ยวชาญในสิ่งที่ปฏิบัติ ความเป็นอิสระในการดำเนินงาน ไม่เกิดความผิดพลาดในการปฏิบัติงานที่เป็นสาระสำคัญ ยึดถือในจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพอย่างเคร่งครัด ประกอบด้วย (สภาวิชาชีพบัญชี, 2558 : เว็บไซต์)

2.1 ด้านความเชี่ยวชาญในวิชาชีพ (Excellence) หมายถึง การยอมรับอย่างเป็นทางการขององค์กรที่มีสมรรถนะพิเศษในด้านหนึ่งหรือหลายด้านของกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่งานของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี ซึ่งจะต้องมีความรู้และทักษะในการปฏิบัติงานที่มีความซับซ้อนได้

สามารถนำมาใช้ปรับปรุงการปฏิบัติงานเพื่อสร้างเสริมผลการปฏิบัติงานที่ดีขึ้น

2.2 ด้านความคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking) หมายถึง ความสามารถในการคิดที่แปลกใหม่ หลากหลาย รวดเร็ว และละเอียด มีการมองปัญหารอบด้าน ก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ แนวคิดใหม่ หรือวิธีการปฏิบัติใหม่ๆ ซึ่งเป็นไปในทิศทางที่ก่อให้เกิดประโยชน์เป็นสำคัญ

2.3 ด้านความสัมพันธ์กับผู้เกี่ยวข้อง (Relationship) หมายถึง การติดต่อเชื่อมโยงกับผู้อื่นทั้งที่เกี่ยวข้องโดยตรงและโดยอ้อม สร้างความผูกพันที่ดีกับบุคคลก่อให้เกิดทัศนคติที่ดีระหว่างบุคคลที่เกี่ยวข้อง

2.4 ด้านความเชื่อมั่นในตนเอง (Self-Confidence) หมายถึง การที่บุคคลมีความรู้สึกนึกคิดต่อตนเอง รับผิดชอบต่อการกระทำต่อตนเอง มีความภาคภูมิใจในตนเองและผลสำเร็จของงาน มีความเป็นตัวของตัวเอง มีความพอใจในความสามารถของตนเอง สามารถควบคุมตนเองเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของงาน

จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าการเรียนรู้ตลอดชีวิตส่งผลต่อความเป็นมืออาชีพ จึงตั้งสมมุติฐานได้ดังนี้

สมมุติฐานในการวิจัย : การเรียนรู้ตลอดชีวิตมีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับความเป็นมืออาชีพ

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. กระบวนการ และวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้ทำบัญชีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 400 คน (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, 2558 : เว็บไซต์) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม โดยผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถาม จำนวน 400 ชุด ตั้งแต่วันที่ 29 พฤศจิกายน 2558 – 27 มกราคม

2559 เมื่อครบกำหนดภายใน 15 วัน ได้รับคืนแบบสอบถามมาบางส่วน จากนั้นผู้วิจัยจึงได้ติดตามโดยสอบถามทางโทรศัพท์กลับไปยังผู้ตอบแบบสอบถามอีกครั้ง ปรากฏว่ามีแบบสอบถามที่ตอบกลับมามีความสมบูรณ์ทั้งสิ้น 154 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 38.50 ของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งสอดคล้องกับ Aaker, Kumar และ Day, (2001) ได้นำเสนอว่า การส่งแบบสอบถามต้องมีอัตราการตอบกลับมา อย่างน้อยร้อยละ 20 จึงจะถือว่ายอมรับได้

2. การวัดคุณลักษณะของตัวแปร

การเรียนรู้ตลอดชีวิต สามารถจำแนกออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการแก้ปัญหา ประกอบด้วย 5 คำถาม โดยครอบคลุมเกี่ยวกับให้ความสำคัญในการทำความเข้าใจปัญหา แยกประเด็นปัญหา พิจารณาข้อมูล และเงื่อนไขที่มี เพื่อให้สามารถตัดสินใจแก้ปัญหาต่างๆ ได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม มุ่งเน้นในการนำการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงในการปฏิบัติงานทางการบัญชี มาเป็นแนวทางในการวางแผนการแก้ปัญหาได้อย่างเป็นระบบ มุ่งมั่น และทุ่มเทในการดำเนินการแก้ปัญหาตามแผนที่วางไว้ และสามารถแก้ปัญหาทางการบัญชีได้อย่างสร้างสรรค์ ตระหนักถึงการประเมินผลการแก้ปัญหา เพื่อลดข้อผิดพลาดให้อยู่ในระดับที่ยอมรับได้ และเพิ่มศักยภาพในการปฏิบัติงานของ องค์กรอย่างต่อเนื่อง และให้ความสำคัญกับการพยายามหาทางแก้ปัญหาด้วยวิธีใหม่ๆ เพื่อจะกระตุ้นให้เกิดการคิด และการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ 2) ด้านนวัตกรรม ประกอบด้วย 5 คำถาม โดยครอบคลุมเกี่ยวกับมุ่งมั่นในการพัฒนา และปรับเปลี่ยนกระบวนการทำงาน เพื่อสร้างมูลค่าแก่องค์กรให้มากที่สุด มุ่งเน้นในการนำกระบวนการที่พัฒนานั้นไปใช้ในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ตระหนักถึงการให้เกิดความคิดที่แปลกและแตกต่างจากที่เป็นอยู่ ก่อให้เกิดการพัฒนา และสร้างสิ่งใหม่ๆ อย่างต่อเนื่อง เพื่อลดต้นทุนให้กับองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ มุ่งเน้นนำความรู้ความสามารถเกี่ยวกับนวัตกรรมไปประยุกต์งาน

บริการ ให้ตอบสนองต่อผู้ใช้บริการได้อย่างทั่วถึง และทันเวลา และให้ความสำคัญกับการนำเทคโนโลยีใหม่ๆ มาใช้ในองค์กร เพื่อที่จะส่งผลให้เกิดการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ ให้แก่องค์กรได้ 3) ด้านความร่วมมือ และการทำงานเป็นทีม ประกอบด้วย 5 คำถาม โดยครอบคลุมเกี่ยวกับให้ความสำคัญกับการสร้างค่านิยมร่วม และการกำหนดวัตถุประสงค์ในการทำงานร่วมกัน เพื่อส่งผลให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้น ท่านมุ่งมั่นในการแก้ปัญหาในลักษณะของการทำงานเป็นทีม ให้ความสำคัญกับการสนับสนุนการทำงานทุกฝ่ายในองค์กร เพื่อให้เกิดความสำเร็จขององค์กร มุ่งเน้นให้เกิดการร่วมงานทุกฝ่าย เพื่อพัฒนาความคิด และแนวทางใหม่ๆ ในการแก้ปัญหา และพัฒนาแนวทางปฏิบัติ นโยบายใหม่ๆ แก่องค์กร และให้ความสำคัญกับการทำงานเป็นทีม เพื่อส่งผลให้การทำงานของทีมงานเกิดประสิทธิภาพ เมื่อมีปัญหาในการปฏิบัติงาน สามารถแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้อย่างทันท่วงที 4) ด้านการสื่อสาร และเทคโนโลยีสารสนเทศ ประกอบด้วย 5 คำถาม โดยครอบคลุมเกี่ยวกับมุ่งเน้นในการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่เหมาะสมมาใช้ในองค์กร เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกและสนับสนุนการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ มุ่งมั่นในการเรียนรู้การนำเทคโนโลยีใหม่ๆ มาประยุกต์ใช้ใน การปฏิบัติงานได้อย่างต่อเนื่อง ให้ความสำคัญกับการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการปฏิบัติงาน เพื่อส่งผลให้เกิดการลดต้นทุนขององค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ มุ่งมั่นประยุกต์ใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อเพิ่มสมรรถภาพ และคุณภาพของงาน และมุ่งเน้นในการนำเทคโนโลยีใหม่มาประยุกต์ให้เกิดการพัฒนากระบวนการหรือวิธีการ ได้อย่างทันเหตุการณ์

ความเป็นมืออาชีพ สามารถจำแนกออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านความเชี่ยวชาญในวิชาชีพ ประกอบด้วย 5 คำถาม โดยครอบคลุมเกี่ยวกับสามารถปฏิบัติงานตามข้อกำหนดในมาตรฐานการบัญชีและให้ความสำคัญกับมาตรฐานการบัญชีที่

เกี่ยวข้อง สามารถปฏิบัติงานให้เป็นไปตามทักษะ ค่านิยม และจรรยาบรรณทางวิชาชีพที่กำหนดอย่างมีคุณภาพ มีการใช้ความรู้ความสามารถในด้านกฎหมาย และกฎข้อบังคับอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การปฏิบัติงานมีความถูกต้อง ประยุกต์ทักษะความชำนาญทางตัวเลข และเทคโนโลยีสารสนเทศในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถปฏิบัติงานบัญชีด้วยความถูกต้อง แม่นยำปราศจากข้อผิดพลาดที่เป็นสาระสำคัญ 2) ด้านความคิดสร้างสรรค์ ประกอบด้วย 5 คำถาม โดยครอบคลุมเกี่ยวกับสามารถวางแผนงานได้อย่างเหมาะสมกับปริมาณงาน ระยะเวลา และสอดคล้องกับมาตรฐานการบัญชีที่กำหนดสามารถเลือก และเรียงลำดับทรัพยากรที่มีจำกัด ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด สามารถปรับตัวกับการเปลี่ยนแปลง (ข้อปฏิบัติทางการบัญชี และเทคโนโลยี) ประยุกต์ค่านิยม จรรยาบรรณ และทัศนคติในทางวิชาชีพได้อย่างสร้างสรรค์ และบริหารตนเองให้เข้ากับองค์กร และเพื่อนร่วมงาน เพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพ 3) ด้านความสัมพันธ์กับผู้เกี่ยวข้องประกอบด้วย 5 คำถาม โดยครอบคลุมเกี่ยวกับมีการติดต่อสัมพันธ์กับผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ซึ่งก่อให้เกิดความเข้าใจอันดีในการปฏิบัติงาน มีการปรึกษาหารือกับผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อลดปัญหาความขัดแย้ง ให้ความสำคัญต่อการเรียนรู้วัฒนธรรมที่แตกต่างกัน เพื่อนำไปสู่ความเข้าใจ และการปรับตัวได้อย่างเหมาะสมประยุกต์ใช้การเจรจา เพื่อนำไปสู่ข้อสรุปหรือข้อตกลงที่ยอมรับได้อย่างเหมาะสม และสามารถสร้างทัศนคติที่ดีต่อผู้เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน และสามารถลดความขัดแย้งที่อาจมีโอกาเกิดขึ้นได้อย่างสม่ำเสมอ 4) ด้านความเชื่อมั่นในตนเอง ประกอบด้วย 5 คำถาม โดยครอบคลุมเกี่ยวกับมีการปฏิบัติงานด้วยความซื่อตรงต่อวิชาชีพ จะส่งผลให้การปฏิบัติงานบัญชีมีความน่าเชื่อถือจากผู้ใช้งบการเงิน มีการปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถด้วยความขยันขันแข็ง และรวดเร็ว จะส่งผลต่อคุณภาพการปฏิบัติงานบัญชีที่มีประสิทธิภาพ มี

ความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานให้อยู่ภายใต้กรอบวิชาชีพ ต่อผู้รับบริการ ผู้ถือหุ้น หรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง คำนึงถึงคุณค่าทางวิชาชีพ และปฏิบัติงาน โดยคำนึงถึงภาพลักษณ์ของวิชาชีพอยู่เสมอ และมีการเสริมสร้างทักษะด้านต่างๆ เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นในการปฏิบัติงาน

3. คุณภาพของเครื่องมือวัด

ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบความเที่ยงตรง โดยผ่านการพิจารณาเนื้อหาข้อคำถามจากผู้เชี่ยวชาญ และหาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ โดยใช้ (Discriminant Power) เทคนิค Item – total Correlation ซึ่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.441 – 0.876 และความเป็นมืออาชีพ มีค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.401 – 0.902 ซึ่งสอดคล้องกับ Nunnally (1978) ได้นำเสนอว่าการทดสอบค่าอำนาจจำแนกมีค่ามากกว่า 0.4 เป็นค่าที่ยอมรับได้ และการหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ซึ่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา อยู่ระหว่าง 0.742 – 0.888 และความเป็นมืออาชีพ มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา อยู่ระหว่าง 0.700 – 0.953 (ภาคผนวก ข) ซึ่งสอดคล้องกับ Nunnally (1978) ได้นำเสนอว่าค่าสัมประสิทธิ์แอลฟามีค่ามากกว่า 0.7 เป็นค่าที่ยอมรับได้

4. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้การวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบพหุคูณ และการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ ในการทดสอบความสัมพันธ์และผลกระทบของการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่มีต่อความเป็นมืออาชีพโดยรวมของผู้ทำบัญชีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งสามารถเขียนเป็นสมการได้ดังนี้

$$\text{สมการ PEN} = \beta_0 + \beta_1 \text{PBS} + \beta_2 \text{INV} + \beta_3 \text{CTW} + \beta_4 \text{CIT} + \varepsilon$$

เมื่อ PEN แทน ความเป็นมืออาชีพโดยรวม

PBS แทน การเรียนรู้ตลอดชีวิต ด้านการแก้ปัญหา

INV แทน การเรียนรู้ตลอดชีวิต ด้านนวัตกรรม

CTW แทน การเรียนรู้ตลอดชีวิต ด้านความร่วมมือ และการทำงานเป็นทีม

CIT แทน การเรียนรู้ตลอดชีวิต ด้านการสื่อสาร และเทคโนโลยีสารสนเทศ

ผลลัพธ์การวิจัยและการอภิปรายผล

ข้อมูลทั่วไปของผู้ทำบัญชีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 81.82) อายุ 25 - 30 ปี (ร้อยละ 42.21) รองลงมา มากกว่า 35 ปี (ร้อยละ 27.27) สถานภาพโสด (ร้อยละ 50.64) รองลงมา สมรส (ร้อยละ 40.91) ระดับการศึกษาปริญญาตรีหรือเทียบเท่า (ร้อยละ 85.06) รองลงมา สูงกว่าปริญญาตรี (ร้อยละ 11.04) ประสบการณ์ในการทำงานบัญชี 3 – 6 ปี (ร้อยละ 34.42) รองลงมา มากกว่า 10 ปี (ร้อยละ 29.22) รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,000 - 20,000 บาท (ร้อยละ 53.90) รองลงมา 20,001 - 30,000 บาท (ร้อยละ 30.51) และตำแหน่งงานในปัจจุบันพนักงานบัญชี (ร้อยละ 56.49) รองลงมา อื่น ๆ เช่น เจ้าของกิจการ สมุห์บัญชี หัวหน้างานบัญชี และหัวหน้าฝ่ายบัญชี (ร้อยละ 25.98)

ตาราง 1 การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ของการเรียนรู้ตลอดชีวิตกับความเป็นมืออาชีพโดยรวมของผู้ทำบัญชีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ตัวแปร	PEN	PBS	INV	CTW	CIT	VIFs
\bar{X}	4.18	4.23	4.24	4.24	4.24	
S.D.	0.47	0.50	0.53	0.55	0.65	
PEN	-	0.754*	0.573*	0.628*	0.545*	
PBS		-	0.631*	0.558*	0.622*	2.139
INV			-	0.487*	0.575*	1.861
CTW				-	0.539*	1.620
CIT					-	1.912

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตาราง 1 พบว่า ตัวแปรอิสระแต่ละด้าน มีความสัมพันธ์กันหรือเกิดเป็น Multicollinearity ดังนั้นผู้วิจัยจึงทำการทดสอบ Multicollinearity โดยใช้ค่า Variance Factor (VIFs) ปรากฏว่าค่า VIFs

ของตัวแปรอิสระการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีค่าตั้งแต่ 1.620 – 2.139 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 10 แสดงว่าตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กันในระดับที่ไม่ทำให้เกิดปัญหา Multicollinearity (Black, 2006 : 585)

ตาราง 2 การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนรู้ตลอดชีวิตกับความเป็นมืออาชีพของผู้ทำบัญชีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

การเรียนรู้ตลอดชีวิต	ความเป็นมืออาชีพ โดยรวม (PEN)		t	p-value
	สัมประสิทธิ์ การถดถอย	ความ คลาดเคลื่อน มาตรฐาน		
ค่าคงที่ (a)	0.652	0.226	2.889*	0.004
ด้านการแก้ปัญหา (PBS)	0.502	0.068	7.389*	<0.001
ด้านนวัตกรรม (INV)	0.086	0.061	1.415	0.159
ด้านความร่วมมือ และการทำงานเป็นทีม (CTW)	0.240	0.054	4.446*	<0.001
ด้านการสื่อสาร และเทคโนโลยีสารสนเทศ (CIT)	0.005	0.050	0.103	0.918

F = 65.226, p = 0.000, Adj R² = 0.627

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตาราง 2 พบว่า 1) การเรียนรู้ตลอดชีวิต ด้านการแก้ปัญหา มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับความเป็นมืออาชีพโดยรวม เนื่องจากการแก้ปัญหา ของผู้ทำบัญชีนั้นนับว่าเป็นสิ่งที่สำคัญในการปฏิบัติงาน เพราะปัจจุบันถือเป็นยุค

ของการแข่งขันด้วยความรู้หรือเรียกว่ายุค เศรษฐกิจฐานความรู้ที่มีความรุนแรงในการแข่งขันเพิ่มมากขึ้น จึงต้องมีการเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้และพัฒนาการเรียนรู้ให้เกิดขึ้น การเรียนรู้ของผู้ทำบัญชีไม่ว่าจะเป็นการเรียนรู้เกี่ยวกับการ

แก้ปัญหา การเลือกเอาวิธีปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่ง จากวิธีปฏิบัติหลายๆ อย่างที่มีอยู่มาใช้ให้เหมาะสม กับสภาพการณ์ การเรียนรู้จากประสบการณ์จริงใน การปฏิบัติงานทางการบัญชี ที่มีการคิดค้นหาวิธีใน การพัฒนางาน การแก้ไขปัญหาทางการบัญชีอย่าง สร้างสรรค์ การแสวงหาความรู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อ แก้ไขปัญหานั้น และสนับสนุนในกลุ่มเพื่อให้เกิด การเรียนรู้ทางบัญชีร่วมกัน เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกและสนับสนุน การปฏิบัติงานให้มี ประสิทธิภาพ และเพื่อให้เกิดความสำเร็จของ องค์กร สิ่งเหล่านี้จะเป็นเครื่องมือวัดความเป็นมือ อาชีพของผู้ทำบัญชี พร้อมทั้งยังส่งผลให้ผู้ทำบัญชี เป็นผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์ในการปฏิบัติงาน และ ปฏิบัติงานด้วยความรู้ความสามารถที่มีประสิทธิภาพ มีความเชี่ยวชาญในสิ่งที่ปฏิบัติ มีความเป็นอิสระใน การดำเนินงาน ไม่เกิดความผิดพลาดในการปฏิบัติ งาน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ พระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 (2553 : 18) กล่าวว่า การจัดการกระบวนการทางการศึกษา เพื่อให้เกิด การเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยมุ่งให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจ ที่จะเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self - Directed Learning) มุ่งพัฒนาบุคคลให้สามารถพัฒนาตนเอง และปรับ ตนเองให้ก้าวทันความเปลี่ยนแปลงของสังคม การเมือง และเศรษฐกิจโลก สอดคล้องกับแนวความคิดของ ไพโรจน์ เกตุภักดิ์กุล (2545) กล่าวว่า นัก บัญชีจะต้องมีการพัฒนาความรู้ และการเรียนรู้ ตลอดเวลา เพื่อให้ตนสามารถดำรงเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นให้ ลุล่วงไปด้วยดีทำให้เกิดความภาคภูมิใจในการ ปฏิบัติงาน ส่งผลให้เกิดประสิทธิผลการทำงาน ไม่ ว่าจะเป็นเรื่องของคุณภาพที่ต้องใช้ความประณีต ความระมัดระวัง ละเอียดยรอบคอบในการจัดทำ และ นำเสนอข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง และทัน เวลา ทันต่อความต้องการในการตัดสินใจ หาก กิจการได้ผู้ทำบัญชีที่มีคุณภาพ คำนึงถึงการพัฒนา ความรู้มีความมุ่งมั่นที่จะทำงานให้สำเร็จต่อไป และ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณพิชญา อภิวงค์งาม

(2551: บทคัดย่อ) พบว่า ผู้ทำบัญชีจะต้องมีการ พัฒนาความรู้อย่างต่อเนื่องทางวิชาชีพ กฎระเบียบ ขอบบังคับ และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ทั้งจากการเข้า รับการอบรม การเพิ่มพูนความรู้อย่างเป็นทางการ และการเพิ่มพูนความรู้อย่างไม่เป็นทางการ เพื่อให้ ตนสามารถดำรงเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถในการ แก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นให้ลุล่วงไปด้วยดี เพราะปัจจุบันมาตรฐานการบัญชีและกฎระเบียบที่ เกี่ยวข้องมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ถ้าผู้ทำ บัญชีไม่ได้ข้อมูลข่าวสารที่ทันต่อเหตุการณ์อย่าง รวดเร็วและถูกต้องก็อาจทำให้การทำงานเกิดความ ผิดพลาดหรือไม่ถูกต้องได้

2) การเรียนรู้ตลอดชีวิต ด้านนวัตกรรม ไม่มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับความ เป็นมืออาชีพโดยรวม เนื่องจากนวัตกรรม ของผู้ทำ บัญชีที่มีความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงานอีก ทั้งยังมีการพัฒนาตนเอง เพื่อเพิ่มความรู้หรือ นวัตกรรมใหม่ๆ เข้ามาย่อมสามารถสร้างสรรค์ผล งานที่ดีมีคุณภาพได้มากขึ้น และยังมีส่วนช่วย ให้การปฏิบัติงานมีความสะดวกสบาย สามารถลด ขั้นตอนในการทำงานที่มีความยุ่งยาก ส่งผลให้ระยะเวลาที่ใช้ในการทำงานลดลงไปได้มาก ดังนั้นหาก ผู้ทำบัญชีไม่สามารถคิดค้นหรือนำนวัตกรรมใหม่ๆ มาใช้ในการปฏิบัติงาน ก็ส่งผลให้ไม่สามารถลด ขั้นตอน และระยะเวลาในการปฏิบัติงานได้ ซึ่ง สอดคล้องกับแนวคิดของนวลักษณ์ กลางบุรัมย์ (2558 : เว็บไซต์) กล่าวว่า ปัจจุบันโลกมีการ เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และมีความซับซ้อนมาก ยิ่งขึ้น การเรียนรู้เพียงอย่างเดียวไม่สามารถทำงาน ให้สำเร็จได้ แต่ต้องอาศัยปัจจัยหลายๆ อย่าง ประกอบกัน ซึ่งในโลกของความเป็นจริงไม่มีความ รู้ตายตัวตลอดเวลา บุคคลต้องมีความรอบรู้ในเรื่อง อื่นๆ ด้วย และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สิริพร เจริญผ่อง (2552 : 101) พบว่า ความตั้งใจในการ ปฏิบัติงาน และการใช้ความพยายามที่จะทำงาน เพื่อองค์กรเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง โดยเฉพาะในปัจจุบันสภาพแวดล้อมในการทำงานมีการ

เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ยิ่งทำให้พนักงานต้องให้ความสำคัญเกี่ยวกับการเพิ่มพูนความรู้ และเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานให้มากขึ้น

3) การเรียนรู้ตลอดชีวิต ด้านความร่วมมือและการทำงานเป็นทีม มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับความเป็นมืออาชีพโดยรวม เนื่องจากความร่วมมือและการทำงานเป็นทีม ของผู้ทำบัญชี มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งสำหรับการบริหารจัดการในองค์กร เมื่อเกิดปัญหาในการปฏิบัติงานขึ้นทุกฝ่ายต้องร่วมกันแก้ปัญหาในลักษณะของการทำงานเป็นทีม สามารถแก้ปัญหาต่างๆ ได้อย่างทันท่วงที ผู้ทำบัญชีจึงต้องเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานบัญชีอย่างสร้างสรรค์ ควรที่จะมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง สามารถปฏิบัติงานด้านการบัญชีด้วยความเป็นมืออาชีพ ส่งผลให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับแนวคิดของ (วิทยา ด้านดำรงกุล, 2546 : 318) กล่าวว่า การทำงานเป็นทีมข้ามสายงาน เป็นทีมที่ประกอบด้วย สมาชิกเป็นพนักงานที่อยู่ในระดับเดียวกัน แต่ต่างสายงานกันมาร่วมทำงาน เพื่อบรรลุเป้าหมายอย่างใดอย่างหนึ่ง แต่บางครั้งก็อาจจะพบพนักงานจากต่างระดับมาร่วมทีม และอาจสลายตัวไปเมื่อภารกิจเสร็จสิ้นลง ได้แก่ คณะทำงาน หรือคณะกรรมการ เป็นอีกรูปแบบหนึ่งของทีมข้ามสายงาน ซึ่งทั้งสองรูปแบบนี้มีข้อดี คือเปิดโอกาสให้สมาชิกในองค์กรได้แลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกัน ช่วยสร้างการประสานงานระหว่างหน่วยงานผ่านตัวแทนของหน่วยงานในคณะทำงานหรือคณะกรรมการ ช่วยให้เกิดการพัฒนาความคิดและแนวทางใหม่ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาขององค์กร และช่วยให้เกิดการพัฒนาแนวทางปฏิบัติ และนโยบายใหม่ๆ ที่เป็นผลจากการทำงานของทีมงาน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Rubin (1991 : บทคัดย่อ) พบว่า นักบัญชีเป็นบุคคลที่มีประสิทธิภาพได้ทำการสรุป ดังนี้ 1) เป็นผู้ที่มีการวางแผนในการทำสิ่งต่างๆ ล่วงหน้าก่อนที่จะสั่งให้

ทำ 2) เป็นผู้แสวงหาทางเลือกใหม่ๆ ไม่หยุดนิ่ง 3) เป็นผู้ที่มีความหมายอยู่ในใจจัดลำดับความสำคัญของงานเพื่อให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมายนั้นๆ 4) เป็นผู้ที่เข้าใจและจัดลำดับความสำคัญของงานอย่างเป็นระบบ 5) เป็นผู้ที่มีความคิดว่าจะชนะหรือประสบความสำเร็จตามคาดหวัง โดยการที่ชนะหรือการประสบความสำเร็จนั้นไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน 6) เป็นผู้รับฟังเหตุผลของผู้อื่น ตลอดจนแสวงหาข้อมูลเพื่อความเข้าใจอย่างแท้จริงและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ 7) เป็นผู้ที่รับฟังเหตุผลและความคิดเห็นจากผู้อื่นตลอดจนแสวงหาข้อเท็จจริงแล้วจึงโน้มน้าวให้ผู้อื่นเข้าใจยอมรับในความคิดเห็นของตนเอง 8) เป็นผู้ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างดีและให้ความสำคัญในการทำงานเป็นทีมและเป็นผู้ที่มีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ

4) การเรียนรู้ตลอดชีวิต ด้านการสื่อสารและเทคโนโลยีสารสนเทศ ไม่มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับความเป็นมืออาชีพโดยรวม เนื่องจากการสื่อสารและเทคโนโลยีสารสนเทศ ของผู้ทำบัญชีจะมีมุมมองในการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน การปฏิบัติงานหากผู้ทำบัญชีสามารถนำเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่เหมาะสมมาปรับใช้ใน การปฏิบัติงานได้ ก็เป็นการอำนวยความสะดวก และสนับสนุนการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ เพิ่มสมรรถภาพ และคุณภาพของงานให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น ดังนั้นหากผู้ทำบัญชีไม่สามารถนำเทคโนโลยีใหม่ๆ มาประยุกต์ใช้ในกระบวนการหรือวิธีการปฏิบัติงานได้อย่างทันเหตุการณ์ ก็จะทำให้ไม่สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีประสิทธิผลได้ สอดคล้องกับแนวคิดของ สมเดช โรจน์เสถียร (2548 : 12-13) กล่าวว่า นักบัญชียุคใหม่ควรมีคุณสมบัติดังนี้ 1) มีความจริงใจต่อวิชาชีพ มีความรับผิดชอบต่อตำแหน่งหน้าที่การงาน 2) รู้จักวิเคราะห์และแก้ปัญหา เมื่อการทำงานมีปัญหาเกิดขึ้นจะต้องมีการแก้ไขปัญหา ซึ่งต้องอาศัยประสบการณ์ในการแก้ไขปัญหาเหล่านั้น 3) รู้จักประยุกต์ใช้ การนำความรู้ และประสบการณ์ที่นัก

บัญชีมีอยู่มาประยุกต์ใช้กับการทำงาน และสามารถพัฒนางานของฝ่ายบัญชีเพื่อสนองตอบความต้องการของฝ่ายบริหาร และฝ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องได้เป็นอย่างดี 4) รู้จักการนำเสนอข้อมูล และสื่อสารให้กับฝ่ายบริหาร หรือการสื่อสารข้อมูลเพื่อให้ฝ่ายบริหารหรือฝ่ายที่เกี่ยวข้องเกิดความเข้าใจในการทำงานเมื่อเกิดปัญหาขึ้นจะต้องมีการชี้แจงอธิบายให้เกิดความเข้าใจ 5) การเฝ้าหาความรู้มีความกระตือรือร้นที่จะหาความรู้ใหม่ๆ เพิ่มเติม และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรณภรณ์ อนุอิน (2549 : 104-105) พบว่า คนเป็นสิ่งสำคัญและมีอิทธิพลอย่างยิ่ง โดยการมองภาพรวมของระบบเข้าใจว่าตนเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร บุคคลมีแบบแผนความคิดต้องมีการใช้ทักษะการสืบค้นเป็นกระบวนการเรียนรู้ และต้องมีการฝึกฝน ทักษะในการใคร่ครวญในการตั้งคำถาม จะเห็นว่าผู้บริหารได้เปิดโอกาสให้บุคคลในองค์กรทุกระดับได้แสดงความสามารถพิเศษแต่ละบุคคล โดยให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ รวมถึงการวางแผน การจัดกิจกรรมการฝึกอบรมให้ความรู้กับความต้องการของบุคคลในการพัฒนาตนเอง มีโอกาสได้เรียนรู้จากเทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น อินเทอร์เน็ต อินทราเน็ต เป็นต้น เพื่อเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับเรื่องภายใน และภายนอกองค์กรด้วยตนเอง ซึ่งจะช่วยให้ได้ข้อมูลครบถ้วน ถูกต้อง ชัดเจน รวดเร็ว และทันต่อเหตุการณ์ จำเป็นที่บุคคลดังกล่าวในองค์กรจะต้องเรียนรู้และประดิษฐ์สร้างสรรค์คิดค้นสิ่งใหม่ๆ อยู่เสมอ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต และประโยชน์ของการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

1.1 ผู้ทำบัญชีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ควรให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต ด้านการแก้ปัญหา เกี่ยวกับการตระหนักรู้ถึงการประเมินผลการแก้ปัญหา เพื่อลดข้อผิดพลาด

ให้อยู่ในระดับที่ยอมรับได้ และเพิ่มศักยภาพในการปฏิบัติงานขององค์กรอย่างต่อเนื่อง

1.2 ผู้ทำบัญชีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ควรให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต ด้านความร่วมมือ และการทำงานเป็นทีม เพื่อสร้างค่านิยม และสนับสนุนการร่วมงานของทุกฝ่ายในองค์กร เพื่อให้เกิดความสำเร็จขององค์กร

1.3 ผู้ทำบัญชีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ควรให้ความสำคัญกับความเป็นมืออาชีพในทุก ๆ ด้าน ได้แก่ ด้านความเชี่ยวชาญในวิชาชีพ ด้านความคิดสร้างสรรค์ ด้านความสัมพันธ์กับผู้ที่เกี่ยวข้อง และด้านความเชื่อมั่นในตนเอง เพื่อให้การปฏิบัติงานมีความถูกต้อง และเป็นมืออาชีพ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนรู้ตลอดชีวิตกับความเป็นมืออาชีพที่มีใช้เฉพาะภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อให้ทราบถึงความคิดเห็นของผู้ทำบัญชีแล้วนำข้อมูลเหล่านั้นไปวิเคราะห์และเปรียบเทียบ เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้ทราบในการส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้ทำบัญชีสามารถทำบัญชีได้อย่างมืออาชีพ

2.2 ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนรู้ตลอดชีวิตกับความเป็นมืออาชีพขององค์กรของธุรกิจประเภทอื่น เพื่อสามารถใช้เป็นกลยุทธ์ในการเรียนรู้และการสร้างความเป็นมืออาชีพให้กับการบริหารองค์กรธุรกิจ

2.3 ควรศึกษาถึงปัญหา และอุปสรรคของการเรียนรู้ตลอดชีวิตกับความเป็นมืออาชีพของผู้ทำบัญชีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อให้ผู้ทำบัญชีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือสามารถนำปัญหาและอุปสรรคไปปรับปรุงแก้ไขตรงประเด็น เพื่อพัฒนาการจัดทำบัญชีให้สามารถทำบัญชีได้อย่างมีคุณภาพ และเพื่อให้ได้มาซึ่งความเชี่ยวชาญ และความเป็นมืออาชีพด้านการทำบัญชี

2.4 ควรมีการศึกษาตัวแปรแทรกอื่น ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อความเป็นมืออาชีพ

2.5 นอกจากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามแล้ว ควรใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีอื่นร่วมด้วย เช่น การสัมภาษณ์แบบเชิงลึก เพื่อให้ได้ข้อมูล และความคิดเห็นที่ตรงประเด็นครอบคลุมรายละเอียด และสามารถผลการวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์ตรงตามวัตถุประสงค์มากที่สุด

สรุปผลการวิจัย

การเรียนรู้ตลอดชีวิต ด้านการแก้ปัญหาและด้านความร่วมมือ และการทำงานเป็นทีม มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับความเป็นมืออาชีพ ดังนั้น ผู้ทำบัญชีสามารถนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุง การปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้ทำบัญชีให้มีความ

เป็นมืออาชีพในการปฏิบัติงานมากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังเป็นข้อมูลสำหรับผู้ทำบัญชีในการที่จะนำความรู้ด้านการเรียนรู้ตลอดไปยึดถือปฏิบัติ เพื่อเพิ่มความรู้ความสามารถที่มีคุณภาพ และทักษะในการปฏิบัติงานของผู้ทำบัญชีได้อย่างชัดเจน เพื่อไม่ให้เกิดความผิดพลาดในการปฏิบัติงานที่เป็นสาระสำคัญตามหลักการบัญชีที่รับรองทั่วไปได้อย่างถูกต้อง

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยประเภทนิสิตระดับปริญญาโท คณะการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม งบประมาณเงินรายได้ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2559

เอกสารอ้างอิง

- กรมพัฒนาธุรกิจการค้า. (2558). *ฐานข้อมูลผู้ทำบัญชี*. ค้นเมื่อวันที่ 25 มีนาคม 2558. จาก www.dbd.go.th.
- จันทร์หา สาขากร. (2544). ผู้สอบบัญชีภาษีอากร : ทางเลือกใหม่ในวิชาชีพบัญชี. *วารสารบริหารธุรกิจ*. 90(5) : 1 - 5 ; เมษายน - มิถุนายน.
- ณพิชญา อภิวงค์งาม. (2551). *ทัศนคติของผู้ทำบัญชีในจังหวัดลำพูนต่อการพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพของผู้ทำบัญชี*. วิทยานิพนธ์บัณฑิตมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- นวลลักษณ์ กลางบุรัมย์. (2558). การเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์. ค้นเมื่อวันที่ 10 เมษายน 2558. จาก [www.stou.ac.th/study/sumrit/6-556Z500X/page3-6-56\(500X\).html](http://www.stou.ac.th/study/sumrit/6-556Z500X/page3-6-56(500X).html).
- พรพรรณ เอกเผ่าพันธุ์. (2541). *หลักบัญชีเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ : ฟิสิกส์เซ็นเตอร์.
- ไพโรจน์ เกตุภักดีกุล. (2545). *การวิจัยเชิงสำรวจเกี่ยวกับคุณสมบัติ ความรู้ ความชำนาญของผู้สอบบัญชีภาษีอากรที่ทำงานส่วนขนาดเล็กประสงค์ : เขตกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ บข.ม. กรุงเทพฯ : สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตพิตรพิมุข.
- วรรณภรณ์ อนุอัน. (2549). *กลยุทธ์และปัจจัยบ่งชี้การพัฒนาสู่องค์กรการเรียนรู้ของห้องสมุดมหาวิทยาลัยในประเทศไทย*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วิจารณ์ พาณิช. (2555). *วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ : มูลนิธิสดศรี - สกษัตร์ วิทยา ดำรงราษฎร์กุล. (2546). *การบริหาร*. กรุงเทพฯ : วิจารณ์ เอ็ดดูเคชั่น.
- สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์. (2558). *พระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. 2543*. ค้นเมื่อวันที่ 25 มีนาคม 2558. จาก www.dbd.go.th.
- สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์. (2558). *ข้อบังคับสภาวิชาชีพบัญชี (ฉบับที่ 6) เรื่องผู้ทำบัญชี พ.ศ.2547*. ค้นเมื่อวันที่ 25 มีนาคม 2558. จาก www.dbd.go.th/mainsite/index.php?id=1799.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2557). ค้นเมื่อวันที่ 25 มีนาคม 2558. จาก www.nesdb.go.th.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2542). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ.
- สิริพร เจริญผ่อง. (2552). *ความสัมพันธ์ระหว่างจรรยาบรรณในการปฏิบัติงานกับประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานธนาคารออมสินภาค 10*. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สมเดช โรจน์คุรีเสถียร และคณะ. (2548). *การบัญชีธุรกิจแนวทางสู่ความสำเร็จในวิชาชีพบัญชี*. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : ธรรมนิติเพรส.
- Aaker, D. A., Kumar, V. & Day, G. S. (2001). *Marketing research* (7th ed.) New York : John Wiley & Sons.
- Black, K. (2006). *Business statistics : for contemporary decision making* 4th ed. USA : John Wiley & Son.
- Nunnally, J. C. *Psychometric theory*. (1978). 2nd ed. New York : McGraw-Hill Inc.
- Kolb David. A., Irwin M. Rubin & Joyce M. Osland. (1991). *Organization Bbehavior : An Experiential Approach*. New Jersey : Prentice-Hall.

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

หลักเกณฑ์และคำแนะนำสำหรับผู้พิมพ์ บทความ หรือ บทความวิจัย

(Instructions for the Authors)

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มีนโยบายในการส่งเสริมเผยแพร่งานวิชาการและงานวิจัยที่มีคุณค่าต่อการพัฒนาองค์ความรู้ทางวิชาการ และเป็นสื่อกลางแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเชิงวิชาการ โดยครอบคลุมวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ การศึกษาศิลปกรรม ดนตรี สถาปัตยกรรม ภาษา วรรณกรรม กำหนดการตีพิมพ์ปีละ 6 ฉบับ ออกราย 2 เดือน คือ เล่ม 1 มกราคม – กุมภาพันธ์ / เล่ม 2 มีนาคม – เมษายน/เล่ม 3 พฤษภาคม – มิถุนายน/เล่ม 4 กรกฎาคม – สิงหาคม /เล่ม 5 กันยายน – ตุลาคม และ เล่ม 6 พฤศจิกายน – ธันวาคม โดยรูปแบบผลงานที่วารสารจะรับพิจารณา มี 3 ประเภท คือ บทความทั่วไป บทความวิจัย และบทวิจารณ์หนังสือ บทความวิชาการ และบทความวิจัยที่จะนำมาตีพิมพ์ในวารสารมหาวิทยาลัยมหาสารคามนี้จะต้องได้รับการตรวจสอบทางวิชาการ (Peer review) ซึ่งปกติจะมี Double Blind (ผู้พิจารณา 2 คน) หรือ Triple Blind (ผู้พิจารณา 3 คน) ทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย เพื่อให้วารสารมีคุณภาพในระดับมาตรฐานสากล และนำไปอ้างอิงได้ ผลงานที่ส่งมาตีพิมพ์ จะต้องมีการทบทวนความรู้เดิมและเสนอความรู้ใหม่ที่ทันสมัยรวมทั้งข้อคิดเห็นที่เกิดประโยชน์ต่อผู้อ่าน ผลงานไม่เคยถูกนำไปตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารอื่นใดมาก่อน และไม่ได้อยู่ในระหว่างการพิจารณาของวารสารใดๆการเตรียมต้นฉบับที่จะมาลงตีพิมพ์ ควรปฏิบัติตามคำแนะนำ ดังนี้

การเตรียมต้นฉบับสำหรับบทความและบทความวิจัย

1. **ภาษา** เป็นภาษาไทยหรืออังกฤษก็ได้ ถ้าเป็นภาษาไทย ให้ยึดหลักการใช้คำศัพท์หรือการเขียนทับศัพท์ให้ยึดหลักของราชบัณฑิตยสถาน พยายามหลีกเลี่ยงการใช้ภาษาอังกฤษในข้อความ ยกเว้นกรณีจำเป็น ศัพท์ภาษาอังกฤษที่ปนไทย ให้ใช้ตัวเล็กทั้งหมด ยกเว้นชื่อเฉพาะซึ่งต้องขึ้นต้นด้วยตัวอักษรใหญ่ ถ้าเป็นภาษาอังกฤษ ควรให้ผู้เชี่ยวชาญในภาษาอังกฤษตรวจสอบความถูกต้องก่อนที่จะส่งต้นฉบับ
2. **ขนาดของต้นฉบับ** พิมพ์หน้าเดียวบนกระดาษสัน ขนาด เอ 4 (216 x 279 มม.) ควรเว้นระยะห่างจากขอบกระดาษด้านบนและซ้ายมืออย่างน้อย 40 มม. (1.5 นิ้ว) ด้านล่างและขวามืออย่างน้อย 25 มม. (1 นิ้ว) พิมพ์ด้วยโปรแกรมไมโครซอฟท์เวิร์ด ด้วยรูปแบบอักษร browallia New (ตามรูปแบบใน website : www.journal.msu.ac.th)
3. **จำนวนหน้า** บทความและบทความวิจัย **ไม่ควรเกิน 12 หน้า**
4. **การส่งผลงาน online** สามารถเข้าไปดูรายละเอียดที่ www.journal.msu.ac.th

การเรียงลำดับเนื้อหา

1. **บทความวิจัย**
 - 1.1 **ชื่อเรื่อง (title)** ควรสั้น กระชับ และสื่อเป้าหมายหลักของการศึกษาวิจัย ไม่ใช่คำย่อ ความยาวไม่ควร เกิน 100 ตัวอักษร ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยให้หน้าชื่อเรื่องภาษาไทยขึ้นก่อน

1.2 ชื่อผู้พิมพ์และที่อยู่ ให้มีทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ และระบุตำแหน่งทางวิชาการ หน่วยงานหรือสถาบัน ที่อยู่ และ E-mail ของผู้พิมพ์ เพื่อใช้ติดต่อเกี่ยวกับต้นฉบับและบทความที่ตีพิมพ์แล้ว

1.3 บทคัดย่อ (abstract) ให้มีทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ เป็นเนื้อความย่อที่อ่านแล้วเข้าใจง่าย โดยเรียงลำดับความสำคัญของเนื้อหา เช่น วัตถุประสงค์ วิธีการศึกษา ผลงานและการวิจารณ์อย่างต่อเนื่องกัน ไม่ควรเกิน 250 คำ หรือ 15 บรรทัด ไม่ควรมีคำย่อ ให้บทคัดย่อภาษาไทยขึ้นก่อนภาษาอังกฤษ

1.4 คำสำคัญหรือคำหลัก (keywords) ให้ระบุทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ ใส่ไว้ท้ายบทคัดย่อของแต่ละภาษา

1.5 บทนำ (introduction) เป็นส่วนของเนื้อหาที่บอกความเป็นมาและเหตุผลนำไปสู่การศึกษาวิจัย ให้ข้อมูลทางวิชาการพร้อมทั้งจุดมุ่งหมายที่เกี่ยวข้องอย่างคร่าว ๆ และมีวัตถุประสงค์ของการศึกษาและการวิจัยนั้นด้วย

1.6 วิธีการศึกษา ให้ระบุรายละเอียดวัสดุ อุปกรณ์ สิ่งที่น่าสนใจ จำนวนลักษณะเฉพาะของตัวอย่างที่ศึกษา ตลอดจนเครื่องมือและอุปกรณ์ต่างๆ ที่ใช้ในการศึกษา อธิบายวิธีการศึกษา หรือแผนการทดลองทางสถิติ การสุ่มตัวอย่าง วิธีการเก็บข้อมูลและวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

1.7 ผลการศึกษา (results) แจ้งผลที่พบตามลำดับหัวข้อของการศึกษาวิจัยอย่างชัดเจน ได้ใจความ ถ้าผลไม่ซับซ้อนไม่มีตัวเลขมาก ควรใช้คำบรรยาย แต่ถ้ามีตัวเลขมาก ตัวแปรมาก ควรใช้ตาราง แผนภูมิแทน ไม่ควรมีเกิน 5 ตารางหรือแผนภูมิ ควรแปลความหมายและวิเคราะห์ผลที่ค้นพบ และสรุปเปรียบเทียบกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

1.8 วิจารณ์และสรุปผล (discussion and conclusion) ชี้แจงว่าผลการศึกษาตรงกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย หรือแตกต่างไปจากผลงานที่มีผู้รายงานไว้ก่อนหรือไม่ อย่างไร เหตุผลใดจึงเป็นเช่นนั้น และมีพื้นฐานอ้างอิงที่เชื่อถือได้ และให้จบด้วยข้อเสนอแนะที่จะนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ หรือทิ้งประเด็นคำถามการวิจัย ซึ่งเป็นแนวทางสำหรับการวิจัยต่อไป

1.9 ตาราง รูป รูปภาพ และแผนภูมิ ควรคัดเลือกเฉพาะที่จำเป็น และต้องมีคำอธิบายสั้นๆ แต่สื่อความหมาย ได้สาระครบถ้วน ในกรณีที่เป็นการตาราง คำอธิบาย ต้องอยู่ด้านบน ในกรณีที่เป็นรูปภาพ หรือแผนภูมิ คำอธิบายอยู่ด้านล่าง

1.10 กิตติกรรมประกาศ ระบุสั้นๆ ว่าได้รับการสนับสนุนทุนวิจัย และความช่วยเหลือจากองค์กรใดหรือใครบ้าง

1.11 เอกสารอ้างอิง (references) สำหรับการพิมพ์เอกสารอ้างอิง ทั้งเอกสารอ้างอิงที่เป็นภาษาไทย และภาษาอังกฤษโดยมีหลักการทั่วไป คือ เอกสารอ้างอิงต้องเป็นที่ถูกตีพิมพ์และได้รับการยอมรับทางวิชาการ ไม่ควรเป็นบทคัดย่อ และไม่ใช้การติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคล ถ้ายังไม่ได้ถูกตีพิมพ์ต้องระบุว่า รอการตีพิมพ์ (in press)

2. บทความทั่วไป

2.1 ชื่อเรื่อง	ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
2.2 ผู้แต่ง	ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
2.3 บทคัดย่อ	ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

- 2.4 คำสำคัญ ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- 2.5 บทนำ
- 2.6 เนื้อหา
- 2.7 บทสรุป
- 2.8 เอกสารอ้างอิง
- 3. บทวิจารณ์หนังสือ
 - 3.1 ข้อมูลทางบรรณานุกรม
 - 3.2 ชื่อผู้วิจารณ์
 - 3.3 บทวิจารณ์

เอกสารอ้างอิง ใช้รูปแบบการอ้างอิง (APA Style)

การเขียนเอกสารอ้างอิง

ก. กรณีที่เป็นรายงานวิจัย มีรูปแบบและการเรียงลำดับดังนี้ : ชื่อผู้เขียน (ในกรณีภาษาไทย ใช้ชื่อและนามสกุล และในกรณีภาษาอังกฤษ ใช้นามสกุลและชื่อ). ปีที่พิมพ์. ชื่อเรื่อง. ชื่อย่อของวารสาร. เล่มที่พิมพ์ ฉบับที่พิมพ์: เลขหน้าแรกถึงหน้าสุดท้ายของเรื่อง. ในกรณีที่มีผู้เขียนมากกว่า 6 คน ให้ใส่รายชื่อผู้เขียนทั้ง 6 คนแรก แล้วตามด้วยคำว่า “ และคณะ” หรือ “et al”

ตัวอย่าง

อมรรัตน์ จงสวัสดิ์ตั้งสกุล, ลัดดา เหมาะะสุวรรณ. (2002). Evidenced based maillard reeaction : focusing on parenteral nutrition. *วารสารโภชนบำบัด*. 13(1) : 3-11

Vega KJ, Pina I, Krevaky B. (1996). Heart transplantation is associated is with an increase risk for pancreatobiliary diseases. *Ann Intern Med*. 124(11) : 980-3

ข. กรณีที่เป็นหนังสือ มีรูปแบบและการเรียงลำดับ เหมือนเอกสารอ้างอิงที่เป็นรายงานวิจัย (ในข้อ ก.) ยกเว้น ใช้ ชื่อหนังสือ เมืองที่พิมพ์ : สำนักพิมพ์ แทน ชื่อย่อวารสาร

ตัวอย่าง

วิญญู มิตรานันท์. (2538). *พยาธิกายวิภาค*. กรุงเทพฯ : โอเอสพริ้นดิงเฮาส์ . 629-78.

Ringsven MK, Bond D.(1996). *Gerontology and leadership skills for nureses*. 2nd ed. Albany (NY) : Delmar Publishers. 100-25.

ค. กรณีที่เป็นรายงานการประชุมและสัมมนา มีรูปแบบการเรียงลำดับ คือ ชื่อผู้แต่ง. ปีที่พิมพ์. ชื่อเอกสารรวมเรื่องที่ได้จากรายงานการประชุม. วัน เดือน ปีที่จัด : สถานที่จัด : สำนักพิมพ์ หรือผู้จัดพิมพ์. เลขหน้า.

ตัวอย่าง

ณัฐนันท์ สินชัยพานิช, วราภรณ์ จรรยาประเสริฐ, ยุพิน รุ่งเวชวุฒิวินยา, มนต์ชูลี นิตินพ, สาธิต พุทธิพิพัฒน์ขจร. (2542). เกสัชกรพัฒนาเพื่อการพึ่งพาตนเอง. รายงานการประชุมวิชาการเภสัชกรรมประจำปี 2542 ของเภสัชกรรมสมาคมแห่งประเทศไทย ; 24-26 มีนาคม 2542. กรุงเทพมหานคร : เภสัชกรรมสมาคมแห่งประเทศไทย. 89-105.

Kimmura J. Shibasaki H, editors. (1996). *Proceeding of 10yh International Congress of EMGand/ Clinical Neurophysiology* ; 15-16 Oct 1995; Kyoto Japan. Amsterdam: Elsevier. 80-90.

ง. กรณีเป็นวิทยานิพนธ์ มีรูปแบบการเรียงลำดับ คือ ชื่อผู้แต่ง. ปีที่พิมพ์. ชื่อวิทยานิพนธ์. สถาบันที่พิมพ์ : ชื่อสถาบันการศึกษา

ตัวอย่าง

อัมพร ณรงค์สันติ.(2541). การใช้ยาเจนด้ามยชินวันละครั้งเปรียบเทียบกับวันละสองครั้งในทารกแรกเกิดไทย. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเภสัชศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Kaplan SJ. (1995).*Post-hospital home health care: the elderly's access and utilization* [dissertation]. St. Louis (MO):Washington Univ.

ตัวอย่าง

จ. กรณีที่เป็นบทความในหนังสือพิมพ์ มีรูปแบบและการเรียงลำดับเหมือนเอกสารอ้างอิงที่เป็นรายงานวิจัย (ในข้อ 11.1.1. ก)

ตัวอย่าง

Lee G. (1996). Hospitalization tied to ozone pollution: study estimates 50,000 admissions annually. *The Washington Post* Jun 21.5.

ฉ. กรณีที่เป็นหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ มีรูปแบบและการเรียงลำดับ คือ ชื่อผู้แต่ง. ปีที่พิมพ์ ชื่อเรื่อง. ชื่อวารสาร (ปี เดือน วันที่อ้างอิงถึง) เล่มที่ (ฉบับที่) : ได้มาจาก ชื่อ website

ตัวอย่าง

Morse SS. (1995). Factors in the emergence of infectious disease. *Emerg Infect Dis* [cited 1996 Jun 5] ; 1(1): Available from:URL// [www. Cdc.gov/ncidod/Eid.htm](http://www.Cdc.gov/ncidod/Eid.htm)

ใบสมัครสมาชิกวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

โปรดกรอรายละเอียดในใบสมัคร ดังต่อไปนี้

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ชื่อ – นามสกุล

ที่อยู่ บ้านเลขที่..... หมู่ที่..... ถนน,แขวง/ตำบล.....อำเภอ.....

จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์..... โทรศัพท์

โทรสาร E – mail

หน่วยงานสถานที่ทำงาน

ถนนแขวง/ตำบล.....อำเภอ.....

จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์..... โทรศัพท์,โทรสาร

มีประสงค์ให้ออกใบเสร็จในนาม (โปรดระบุ).....

- สมัครเป็นสมาชิกรายปี 6 ฉบับ ค่าสมาชิก 240 บาท
- สมัครเป็นสมาชิกสองปี 12 ฉบับ ค่าสมาชิก 480 บาท

ท่านสามารถส่งจ่ายชานาณัติหรือตัวแลกเงิน ส่งจ่าย ปณ. ทำxonนยง 00033 ในนาม :

นางฉวีวรรณ อรรถเศรษฐัง งานวารสาร กองส่งเสริมการวิจัยและบริการวิชาการ

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ตำบลขามเรียง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม 44150